नालन्वा-बेबनागरी-पालि-गन्बमालाय

_{युचिपटके} **अङ्गुत्तरनिकायपा**स्टि

(नवक-इसक-एकावसकनिपाता)

पषानसंसोषको भिक्स जगदीसकस्सपो

बिहारराजकीयेन पालिपकासनमण्डलेन पकासिता

ब्०२४०४

वि०२०१७

वितरक मोतीलाल बनारसीदास,

नेपाली खपरा, पोस्ट बाक्स नं० ७४,

पास्ट बाक्स न० ७५, बाराणसी,

(भारत)

THE ANGUTTARA NIKĀYA NAVAKANIPĀTA, DASAKANIPĀTA EKĀDASAKANIPĀTA

General Editor BHIKKHU J. KASHYAP

PĀLI PUBLICATION BOARD (BIHAR GOVERNMENT)

R. E. 2504

V.E. 2017

Sole Agents:

MOTI LAL BANARASI DAS, Nepali Khapara,

Post Box No. 75,

Varanssi, (India)

GENERAL PREFACE

The teaching of the prophets is generally distorted by the beliefs of the world and the interpretations of the priests. If we wish to ascertain what the founders of great religions taught, we have to get back to the original sources.

Buddhism in all its forms goes back to the life and teaching of the Buddha. While the austerities practised by him till he attained enlightenment appeal to the Hīnayāna, the Pāli, or the Southern school, his life of service and compassion of 45 years after the attainment of enlightenment is the authority for the Mahāyāna, the Sanskrit or the Northern school.

The religious quest springs from the consciousness of the imperfection and suffering of the world. The questions which worried Tolstoy in the fiftieth year of his life disturb all thinking men. "What is life? Why should I live? Why should I do anything? Is there any meaning in life that can overcome inevitable death?" Nijinzky summed up the whole problem in his Diary when he wrote: "The whole life of my wife and of all mankind is death." How can we be saved from the body of this death? This is the problem of religion.

The Buddha traces suffering to selfish desire. Suffering is the result of tension between a living creature's essential impulse to try to make itself into the centre of the universe and its essential dependence on the rest of creation. Craving is that which binds the individual to the creative process. The individual with selfish desire becomes the slave of the universe. We can overcome suffering only if we get rid of trank or tank. To attempt to get rid of suffering through the various devices of self-deception is not to cease to suffer but to suffer in a different way.

The Buddha formulates the eight-fold path of morality which helps us to eliminate selfish desire and overcome suffer-

ing. When the Upanisads declare, "That thou art", tat tvam asi, it is not a mere statement of fact. It is a call to action. Make thyself that which thou know thou canst be. Whereas the Hindu mind believes in a permanent element in the individual which can stand firm and unshaken in the midst of change, the Buddhist stresses the dynamic character of the self No change is possible with an unchanging consciousness. We can achieve the possibilities in us by the exertion of the will rather than by the play of the intellect. Religion is not a creed, but a vital process. It is no use railing against God or destiny when we are ourselves the authors of our disgrace If few are chosen, it is because few choose to be chosen The Buddha laid stress on the creative freedom of man. The Buddha did not encourage dependence on the supernatural. He could not conceive of a being capable of creating a world for the express purpose of its creatures praising him The ten veramanis or prohibitions or abstinences called dasasila or daśaśikṣāpada which the novices in the path of Buddhism utter are given in these words: "I take upon myself the abstinence, (1) from destroying life, (2) from taking what is not given, (3) from leading an unchaste life, (4) from speaking untruth, (5) from giving myself to intoxicating drugs, (6) from eating at irregular hours, (7) from seeing musical and dancing performances and other shows and pageants, (8) from wearing garlands, perfumes, unguents and other bodily decorations, (9) from using high couches and seats, (10) from accepting gifts of gold and silver." The first five are the Buddhist pancaśila.

Pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadam samādiyāmi Adinnādānā veramaṇī sikkhāpadam samādiyāmi Kāmesu micchācārā veramaṇī sikhāpadam samādiyāmi Musāvādā veramaṇī sikkhāpadam samādiyāmi Surā-merayamaija-pamādaṭṭhānā

veramaņī sikkhāpadam samādiyāmi

Conflicts in the world are conflicts in the human soul enlarged. If men were at peace within themselves, the outer conflicts between nations would inevitably cease. By practising the Buddha's pancasila we will develop patience, courage, love and unselfishness The Buddha teaches us that even in an age of anxiety and violence, it is possible to gain and maintain inner harmony, which is not at the mercy of outward circumstance.

Niroāṇam paramam sukham: Nirvāṇa is the highest bliss. It is not a negative state of annihilation but a positive state of joy, consciousness grown from an unhappy to a beatific one. The Buddha does not tell us that man is but a bubble on the turbulent surface of nature and that he has no destiny save to undergo dissolution. The Hindu affirms that man can realise his identity with Brahman, the ground of all being; the Buddhist says that man can live in a transfigured world where samstara and niroāṇa are one. In Mahā-sacaka Sutta, the Buddha himself is reported to have described the supreme triumph of reaching the goal of his quest as follows:

"When this knowledge, this insight had arisen within me, my heart was set free from intoxication of lusts, set free from the intoxication of becomings, set free from the intoxication of ignorance. In me, thus emancipated, there arose the certainty of that emancipation. And I came to know: "Rebirth is at an end. The higher life has been fulfilled. What had to be done has been accomplished. After this present life there is no further for this or that. This last insight did I attain to in the last watch of the night. Ignorance was beaten down, insight arose, darkness was destroyed, the light came, inasmuch as I was there strenuous, earnest, master of myself." Thus ended the struggle of six long years.

The Buddha is said to be a physician. Even as the physician strives to restore to health a sick man, the Buddha tries to restore us to our normal condition. If our leaders become normal, we may be able to replace the present social order in which division, falsehood and violence prevail, by a new one in which humanity, truth and brotherhood will reign.

On the occasion of the 2,500th anniversary of the Buddha's parinirvāṇa, the Government of India decided to publish

standard versons in Devanāgarī script of the complete Pāli and the Sanskrit texts of the two schools, Southern and Northern, in the hope that some of the readers of these books may be impelled to love the good, to practise altruism and hold their spirit aloof from the desires and ambitions of the world.

S. Radhakrishnan

General Editor's Preface

In this Volume we are publishing the Navaka-nipāta, Dasaka-nipāta and Ekādasaka-nipāta of the Anguttara Nikāya. As we have already given an introduction to it in the first Volume of the book, it is not necessary to write any thing more at this place.

The present edition has been prepared co-ordinating the following versions of the text:—Burmese—Chaṭṭha-Saṅgā-yana publication, 1955; Siamese—Mahāmakuṭa Government publication, 1926, Sinhalese—Siri Devamitta Mahānāyaka Thera, 1915; Roman—edited by Prof. E. Haidy (P. T. S. 1899, 1900).

The press copy has been finally revised and seen through the press by our learned Editor, Shri Birbal sharma, M. A. and his assistants.

Varanasi 25.6.60 Bhikkhu J. Kashyap

सम्पादकीय

इस भाग में प्रक्रमुत्तरनिकाय के धींन्तम तीन निपात - नवक निपात, वसक निपात तथा एकायसक निपात - प्रकाशित किये जा रहे हैं। क्योंकि इनका परिचय पहने भाग की भूभिका में ही था गया है, उनके विषय में यहाँ कुछ निकान धावस्थक नही समझा !

यह सस्करण निम्नलिखित ग्रन्थों के भ्राधार पर तैयार किया गया है :-- वर्गी-सस्करण, खडु-सङ्गायन प्रकाशन (१९४४); स्थामी-संस्करण, महामकुट रावकीय प्रकाशन (१९२६), विहली-संस्करण, सिरि देविमत महानायक वेद द्वारा सम्पादित (१९१४); रोमन-संस्करण,

प्रो॰ इ॰ हार्डी द्वारा सम्पादित (पालि टेक्स्ट सोसाइटी १८६६, १६००) ।

वाराणसी २४-६-६० मिक्षु जगदीश काश्यप

THE PĀLI ALPHABET IN DEVANĀGARĪ AND ROMAN CHARACTERS

VOWELS

म्र**क भा**त्र इं। ईं। उध ऊधे एट मीo

CONSONANTS WITH VOWEL "A

₹ ka	स्र kha	ग ga	च gha	≆ na
च ca	छ cha	जja	झ, भ; jha	ল ña
₹ t a	ठ tha	ड da	₹ dha	ण ņa
त ta	य tha	द da	ध dha	न na
ч ра	फ pha	₹ ba	भ bha	ч ma
य ya	₹ ra	ल la	व va	₹ sa
		ਫ਼ ha	ळ la	மன்

VOWELS IN COMBINATION

क ka का kā कि ki की ki कु ku कू kū के ke को ko स kha सा khā सि khi सी khī सु khu सू khū से khe सो kho

CONJUNCT-CONSONANTS

क्कkk	a	57	₹ ñca		द (iva		म्बn	aba
क्ख kk	ha	35	ब ñcha		घ्य	dhya		म्भ 1	nbha
क्य ky	a	350	я ñja		च्य	dhva		म्म 1	nma
िक kri		39	स,ङकñj	ha	न्त	nta		म्यn	nya
क्ल kla	ı	5	ξε ţţa		न्त्व	ntva		म्ह ग	ı ha
स्व kv	a	8,	द्ठ ttha	•	न्थ :	ntha		व्य y	ya
रूय kh	ya	₹,	इंड qंqa		न्द 1	ıda		य्ह y	ha
₹e7 kh	va	₹,	ss qqh	a	न्द्र :	ndra		ल्ल 1	a
ग्ग gga	ı	वर	nța		नध्य १	ıdha		ल्य ly	/a
ग्ब ggl	ıa	क	ņţha		न्न,	ন্ন nna		ल्ह् ll	ıa
म्य gya	1	ਹੁਣ	ņḍa		न्य	nya		व्ह v	ha
य gra		च्या	ņņa		न्ह 1	ıha		स्त s	ta
द्ध ńka	ι	ण्ह	nha		ष	ppa		स्य st	lra.
ह्न ńkl	na	त्त	tta		व्यक्त]	ppha		स्न ऽ।	na
ङ्ग, डग	nga	त्थ	ttha		व्य]	oya		स्य sy	/a
ङ्क, डघ	ṅgha	त्व	tva		प्ल	pla		स्स इ	sa
च्च cca	ı	त्त्य	tya		व्य १	oba		स्म sı	ma
च्छ ccl	ıa	4 1	tra		व्स	obha		स्व ऽ१	ra.
ज्जjja		₹,	द्द dda		ब्य Ì	bya		ह्म h	
ज्झ, ज्ञ	jjha	a	ddha		₹ b	ra		ह्न h	
স্গ ñi	ĭa	च	dya		स्प १	mpa		œ≨ j	ha
व्ह ñha	a.	द	dra		平板	mpha			
r ≔ā ;	f≕	i;	Դ — i;	,=	u,	"=ū ;	`=	=е;	o=f
٤	2	₹	٧	×	Ę	b	5	3	۰
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

अङ्गुत्तरनिकायपालि

(नवक-दसक-एकादसकनिपाता)

सूची

	पिट्टजूर		-
६. नवकनिपातो		१०. वेलामसुत्तं	षिद्वञ्चा ३५
१. सम्बोधिवग्गो	₹	तस्सुद्दानं	३८
१. सम्बोधिसुत्तं	3	३. सत्तावासवग्गो	३८
२. निस्सयसुत्तं	ų	१. तिठानसुत्तं	३८
३. मेघियसुत्तं	Ę	२. ग्रस्सखळुङ्कसुत्तं	3€
४. नन्दकसुत्तं	3	३. तण्हामूलकसुत्तं	४१
५. बलसुत्तं	१२	४. सत्तावाससुत्तं	४२
६. सेवनासुत्तं	88	५. पञ्ञासुत्तं	४३
७. सुतवासुत्तं	१७	६. सिलायूपसुत्तं	४३
द. सज्झसुत्तं	१५	७. पठमवेरसुत्तं	४६
ε. पुग्गलसुत्तं	१६	द. दुतियवेरस ुत ां	४७
१०. म्राहुनेय्यसुत्तं	₹0	६. ग्राघातवत्थुसुत्तं	85
तस्सुद्दानं	₹0	१०. म्राघातपटिविनयसुत्तं	38
२. सीहनादवग्गो	२०	११ ग्रनुपुब्बनिरोधसुत्तं	38
१. सीहनादसुत्तं	٠ २०	तस्सुद्दानं	४०
·२. सउपादिसेससुत्तं	રે૪	४. महावग्गो	¥٥
३. कोट्ठिकसुत्तं	२७	१. ग्रनुपुब्बविहारसुत्तं	५०
४. समिद्धिसुत्तं	₹0	२. ग्रनुपुब्बविहारसमापत्ति	सुत्तं ५०
५. गण्डसुत्तं	३२	३. निब्बानसुखसुत्तं	ሂሄ
६. सञ्जासुत्तं	३२	४. गावीउपमासुत्तं	५७
७. कुलसुत्तं	३२	५. झानसुत्तं	६१
द. नवङ्कुपोसथसुत्तं	३३	६. ग्रानन्दसुत्तं	६५
६. देवतासत्तं	38	७. लोकायतिकसुत्तं	६६

	-	-	
	पिट्टजूरा		पिटुङ्का
द. देवासुरसङ्गामस ुत ं	६६	२. नीवरणसुत्तं	६१
६. नागसुत्तं	७२	३. कामगुणसुत्तं	६२
१०. तपुस्ससुत्तं	७४	४. उपादानक्खन्धसुत्तं	६२
तस्सुद्दानं	5	५. श्रोरम्भागियसुत्तं	६२
५. सामञ्जावग्गो	5	६. गतिसुत्तं	€₹
१. सम्बाधसुत्तं	53	७. मच्छरियसुत्तं	€3
२. कायसक्खिसुत्तं	5 X	द. उद्धम्भागियसुत्तं	ξ3
३. पञ्जाविमुत्तसुत्तं	न्द	६. चेतो खीलसुत्तं	ξ3
४. उभतोभागविमुत्तसुत्तं	55	१०. चेतसोविनिबन्धसुत्तं	४३
५. सन्दिद्विकधम्मसुत्तं	5 9	. तस्सुद्दानं	٤x
६. सन्दिद्विकनिब्बानसुत्तं	দ ও	द. सम्मप्पधानव ग्गो	દપ્ર
७. निब्बानसुत्तं	55	१. सिक्खसुत्तं	દ્રપ્ર
द. परिनिब्बानस ुत्तं	55	१०. चेतसोविनिबन्धसुत्तं	88
६. तदङ्गनिब्बानसुत्तं	55	६. इद्विपादवग्गो	દેદ્દ
१०. दिट्ठधम्मनिब्बानसुत्तं	55	१. सिक्खसुत्तं	٤٤
तस्सुद्दानं	55	१०. चेतसोविनिबन्धसूत्तं	89
६. खेमवग्गो	58	१०. रागपेय्यालं	63
१. खेमसुत्तं	58	1	
२. खेमप्पत्तसुत्तं	58	१०. दसकनिपातो	
३. ग्रमतसुत्तं	58	१. आनिसंसवग्गो	33
४. ग्रमतप्पत्तसुत्तं	58	१. किमत्थियसुत्तं	33
५. ग्रभयसुत्तं	58	२. चेतनाकरणीयसुत्तं	१००
६. अभयप्पत्तसुत्तं	5€	३. पठमउपनिससुत्तं	१०१
७. पस्सद्धिसुत्तं	58	४. दुतियउपनिससुत्तं	१०२
म्रनुपुब्बपस्सद्विसुत्तं	03	५. ततियउपनिससूत्तं	१०३
६. निरोधसुत्तं	60	६. समाधिसुत्तं	808
१०. श्रनुपुब्बनिरोधसुत्तं	60	७. सारिपुत्तसुत्तं	१०५
११. श्रभञ्बसुत्तं	69	द. झानसुत्तं	१०६
तस्सुद्दानं	83	 सन्तिवमोक्खसुत्तं 	१०७
७. सतिपट्ठानवग्गो	१३	१०. विज्जासूत्तं	१०५
१. सिक्खादुब्बल्यसुत्तं	१३	तस्सुद्दानं	308
		• •	

	पिट्ठकुर)	विद्वज्ञा
२. नाथवग्गो	308	६. सामणेरसुत्तं	१५६
१. सेनासनसुत्तं	308	७. सङ्घभेदसुत्तं	१५७
२. पञ्चजसूत्तं	१११	सङ्कसामग्गीसुत्तं	१५७
३. संयोजनसुत्तं	222	१. पठमग्रानन्दसुत्तं	१५८
४. चेतोखीलसुत्तं	११२	१०. दुतियग्रानन्दसुत्तं	१५८
५. ग्रप्पमादसुत्तं	११५	तस्सुद्दानं	१५६
६. श्राहुनेय्यसुत्तं	१२६	५. अक्कोसवग्गो	१५६
७. पठमनाथसुत्तं	११७	१. विवादसुत्तं	328
द्म. दुतियनाथस ुत्तं	११८	२. पठमविवादमूलस ुत ां	१६०
६. पठमग्र रियावाससुत्तं	१२१	३. दुतियविवादमूलसुत्तं	१६०
१०. दुतियग्ररियावाससुत्तं	१२२	४. कुसिनारसुत्तं	१६१
तस्सुद्दानं	१२४	५. राजन्तेपुरप्पवेसनसु त्तं	१६३
३. महावग्गो	१२४	६. सक्कसुत्तं	१६४
१. सीहनादसुत्तं	१२४	७. महालिसुत्तं	१६७
२. ग्रधिवृत्तिपदसुत्तं	१२७	 पब्बजितग्रभिण्हसुत्तं 	१६८
३. कायसुत्तं	१२६	६. सरीरट्ठधम्मसुत्तं	१६६
४. महाचुन्दसुत्तं	१३१	१०. भण्डनसुत्तं	१६६
५. कसिणसुत्तं	१३५	तस्सुद्दानं	१७२
६. काळोसुत्तं	१३५	६. सचित्तवग्गो	१७२
७. पठममहापञ्हासुत्तं	१३७	१. सचित्तसुत्तं	१७२
द्म. दुतियमहापञ्हासु त ां	885	२. सारिपुत्तसुत्तं	१७४
६. पठमकोसलसुत्तं	१४५	३. ठितिस ुत्तं	१७५
१०. दुतियकोसलसुत्तं	१५०	४. समथसुत्तं	१७७
तस्सुद्दानं	१५३	४. परिहानसु त्तं	१५०
४. उपालिवग्गो	१५४	६. पठमसञ्जासुत्तं	१८३
१. उपालिसुत्तं	१५४	७. दुतियसञ्जासुत्तं	१८३
२. पातिमोक्खट्टपनासुत्तं	१५४	द. मूलकस ुत्तं	१८३
३. उब्बाहिकासुत्तं	१५४	ह. पब्ब ज्जासुत्तं	१८४
४. उपसम्पदासुत्तं	. १५५	१०. गिरिमानन्दसुत्तं	१८४
५. निस्सयसुत्तं	१५६	तस्सुद्दानं	१८६

	पिट्टकूर		पिट्टक्ट्रा
७. यमकवग्गो	१८६	६. भ्रषिमानसुत्तं	२२६
१. ग्रविज्जासुत्तं	१८६	७. नप्पियसुत्तं	२३१
२. तण्हासुत्तं	१६२	 मकोसकसुत्तं 	२३४
३. निट्ठङ्गतसुत्तं	१६५	६. कोकालिकसु त्तं	२३६
४. ग्रवेच्चप्पसन्नसुत्तं	१६५	१०. खीणासवबलसुत्तं	२३६
५. पठमसुखसुत्तं	१६५	तस्सुद्दानं	२४०
६. दुतियसुखसुत्तं	१६६	१०. उपालिवग्गो	२४१
७. पठमनळकपानसुत्तं	१६७	१. कामभोगीसुत्तं	२४१
दुतियनळकपानसुत्तं	339	२. भयसुत्तं	२४६
६. पठमक थावत्थुसुत्तं	२०१	३. किदिद्विकसुत्तं	२४८
१०. दुतियकथावत्थुसुत्तं	२०२	४. वज्जियमाहितस ुरः	२४२
तस्सुद्दानं	२०४	५. उत्तियसुत्त	२४४
८. आकङ्कवग्गो	508	६. कोकनुदसुत्तं	२५७
१. ग्राकङ्क्षसुत्तं	२०४	७. ग्राहुनेय्यसुत्तं	२६०
२. कण्टकसुत्तं	२०६	द. थेरसुत्तं	२६२
३. इट्ठधम्मसुत्तं	२०३	६. उपालिसु त्तं	२६३
४. वड्डिसुत्तं	२०५	१०. ग्रभब्बसुत्तं	२६६
५. मिगसालासु त्तं	308	तस्सुद्दानं	२७०
६. तयोधम्मसुत्तं	२१४	११. समणसञ्जावगो	२७०
७. काकसुत्तं	२१=	१. समणसञ्जासुत्तं	२७०
द. निगण्ठसुत्तं	२१८	२. बोज्झङ्गसुत्तं	२७०
 ग्राघातवत्युसुत्त 	२१६	३. मिच्छत्तसुत्तं	२७१
१०. भ्राघातपटिविनयसुत्तं	२१६	४. बीजसुत्तं	२७२
तस्सुद्दानं	385	५. विज्जासुत्तं	२७३
ह. थेरवग्गो	२१६	६. निज्जरसुत्तं	२७३
१. वाहनसुत्तं	२१६	७. घोवनसुत्तं	२७४
२. भ्रानन्दसुत्तं	२२०	द. तिकिच्छकस ुत ां	२७६
३. पुण्णियसुत्तं	२२२	 वमनसुत्तं 	२७८
४. ब्याकरणसुत्तं	२२३	१०. निद्धमनीयसुत्तं	२७६
५. कत्थीसुत्तं	२२४	११ पठमग्रसेखसुत्तं	२७६

[4]					
	पिठुकूा		पिट्ट क्या		
१२. दुतियग्रसेखसुत्तं	२५०	४. ग्रत्थसुत्तं	२६७		
तस्सुद्दानं	२५०	५. धम्मसुत्तं	२६७		
१२. पच्चोरोहणिवग्गो	२८०	६. सासवसुत्तं	२६८		
१. पठमग्रधम्मसुत्तं	२५०	७. सावज्जसुत्तं	२६५		
२. दुतियग्रधम्मसुत्तं	२८१	⊏. तपनीयसुत्तं	२६८		
३. ततियश्रधम्मसुत्तं	२५३	६. ग्राचयगामिसुत्तं	२६=		
४. भ्रजितसुत्तं	२८७	१०. दुक्खुद्रयसुत्तं	३३६		
५. सङ्गारवसुत्तं	२८६	११. दुक्खविपाकसुत्तं	३१६		
६. ग्रोरिमतीरसुत्तं	980	१५. ग्ररियवग्गो	३३६		
७. पटमपच्चोरोहणीसुत्तं	280	१. ग्ररियमग्गसुत्तं	३३६		
द. दुतियपच्चोरोहणी सु त्तं	783	२. कण्हमग्गसुत्तं	००६		
€. पु ब्बङ्गमसुत्तं	२६३	३. सद्धम्मसुत्तं	३००		
१०. भ्रासवक्खयसुत्तं	२६३	४. सप्पुरिसधम्मसुत्तं	३००		
तस्सुद्दानं	२१४	५. उप्पादेतब्बसुत्तं	३००		
१३. परिसुद्धवग्गो	२६४	६. ग्रासेवितब्बसुत्तं	३०१		
१. पठमसुत्तं	835	७. भावेतब्बसुत्तं	308		
२. दुतियसुत्तं	२१४	८. बहुलीकातब्बसुत्तं	३०१		
३. ततियस ुत्तं	२ १४	ध्रनुस्सरितब्बसुत्तं	३०१		
४. चतुत्थसुत्तं	२६४	१०. सच्छिकातब्बसुत्तं	३०२		
५. पञ्चमसुत्तं	२६५	१६. पुग्गलवग्गो	३०२		
६. छट्टसुत्तं	२६४	१. सेवितब्बसुत्तं	३०२		
७. सत्तमसुत्तं	२६५	्२-१२. भजितब्बादिसुत्तानि	३०२		
द. ग्र ट्ट मस ुत्तं	२६४	१७. जाणुस्सोणिवग्गो	३०३		
६. नवमसु त्तं	२६६	१. बाह्मणपच्चोरोहणीसुत्तं	₹0₹		
१०. दसमसुत्तं	२६६	२. अरियपच्चोरोहणीसूत्तं	३०५		
११. एकादसमसुत्तं	२१६	३. सङ्गारवसुत्तं	३०६		
१४. साधुवग्गो	२१६	४. ग्रोरिमसुत्तं			
१. साषुसुत्तं	२६६	५. पठमग्रधम्मसुत्तं	३०५		
२. ग्ररियघम्मसुत्तं	२६७	६. दुतियम्रधम्मसुत्तं	30€		
३. भकुसलसुत्तं	२६७	७. ततियम्रधम्मसुत्तं	\$ 8.8		

	पिटुक्ट्रा		पिट्टकूर
द. कम्मनिदानसुत्तं	३१४	२१ करजकायवग्गो	333
ह. परिक्कमनसु त्तं	३१४	१. पठमनिरयसग्गसुत्तं	३३३
१०. चुन्दसुत्तं	३१६	२. दुतियनिरयसग्गसुत्त	३३६
११. जाणुस्सोणिसुत्तं	३२१	३. मातुगाम सु त्तं	३३७
१८. साधुवग्गो	३२४	४. उपासिकासुत्तं	३३७
१. साधुसुत्तं	३२४	५. विसारदसुत्तं	३३७
२. ग्ररियधम्मसुत्तं	३२६	६. संसप्पनीयसुत्तं	३३८
३. कुसलसुत्तं	३२६	७. पठमसञ्चेतनिकसुत्तं	३४०
४. ग्रत्थसुत्तं	३२६	दुतियसञ्चेतिनकसुत्तं	まみだ
५. धम्मसुत्तं	३२६	ह. करजकायसुत्तं	३४७
६. ग्रासवसुत्तं	३२७	१०. ग्रधम्मचरियासुत्तं	३४६
७. वज्जसुत्तं	३२७	२२. सामञ्जावग्गो	३५०
द. तपनीयस ुत्तं	३२७	२३. रागपेय्यालं	३४४
६. भ्राचयगामिसु त्तं	३२८	११. एकादसकनिपातो	
१०. दुक्खुद्रयसुत्तं	३२५	१. निस्सयवग्गो	३४७
११. विपाकसुत्तं	३२८	१. किमत्थियसूत्तं	३५७
१६. अरियमग्गवग्गो	३२६	२. चेतनाकरणीयसूत्तं	३४८
१. श्ररियमग्गसुत्तं	३२६	३. पठमउपनिसासुत्तं	348
२. कण्हमग्गसुत्तं	३२६	४. दुतियउपनिसासुत्तं	3 ६ १
३. सद्धम्मसुत्तं	३२६	५ ततियउपनिसासुत्तं	३६२
४. सप्पुरिसघम्मसुत्तं	३२६	६. ब्यसनसुत्तं	३६३
५. उप्पादेतब्बधम्मसुत्तं	३३०	७ सञ्जासुत्तं	३६४
६. श्रासेवितब्बधम्मसुत्तं	३३०	मनसिकारसुत्तं	३६६
७. भावेतब्बधम्मसुत्तं	३३१	€. सद्धसुत्तं	३६७
८. बहुलीकातब्बसुत्तं	338	१०. मोरनिवापस ुत ां	३७०
 अनुस्सरितब्बसुत्तं 	३३१	तस्सुद्दानं	३७१
१०. सच्छिकातब्बसुत्तं	३३१	२. अनुस्सतिवग्गो	३७१
२०. अपरपुग्गलबम्गो	३३२	१. पठममहानामसुत्तं	३७१
१-१२ नसेवितब्बादि-	ľ	≀. दुतियमहानाम <mark>मुत्तं</mark>	३७४
सुत्तानि	३३२	३. नन्दियसुत्तं	३७७

	विद्वज्ञा		पिटुक्ट्रा
४. सुभूतिसुत्तं	30€	१०. ततियसमाधिसुत्तं	, ३ ६४
५. मेत्तासुत्तं	३८३	११. चतुत्थसमाधिसुत्तं	३८६
६. ग्रटुकनागरसुत्तं	३८४	तस्सुद्दानं	७३६
७. गोपालस ुत ां	३८८		
द. पठमसमाधिस <u>ु</u> त्तं	३६३	३. सामञ्जाबन्गो	७3 <i>६</i>
६. दु तियसमाधिसुत्तं	3€&	४. रागपेव्यालं	338

---:0:

सुत्तपिटके अङ्गुत्तरनिकायो (नवक-दसक-एकादसकनिपाता)

अङ्गुत्तरनिकायपालि

९. नवकनिपातो

१. सम्बोधिवग्गो

१. सम्बोधिसूत्तं

१. एवं में सुतं। एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने BroLIII,168, ग्रनाथिपिण्डकस्स ग्रारामे। तत्र खो भगवा भिक्खू ग्रामन्तेसि —

"सचे, भिक्खवे, अञ्जातित्यया परिब्बाजका एवं पुच्छेय्युं — 'सम्बोधिपविश्वकाने' ग्रावुसो, धम्मानं का उपनिसा भावनाया' ति, एवं पुट्ठा तुम्हे, भिक्खवे, तेसं अञ्जातित्यियानं परिब्बाजकानं किन्ति ऽ ब्याकरेथ्याया" ति ?

"भगवम्मूलका नो, भन्ते, धम्मा ... पे०... भगवतो सुत्वा भिक्खू धार्कसन्ती" ति ।

"तेन हि, भिक्खवे, सुणाथ, साधुकं मनसि करोथ; भासि-स्सामी" ति ।

"एवं, भन्ते" ति खो ते भिक्खू भगवतो पञ्चस्सोसुं । भगवा एतदबोच –

"सचे, प्रिक्खवे, अञ्ञातिस्थया परिब्बाजका एवं पुच्छेर्य्युं—
 'सम्बोधिपिक्तकानं, आनुसो, धम्मानं का उपनिसा भावनाया' ति,
 एवं पुट्ठा तुम्हे, भिक्खवे, तेसं अञ्ञातिस्थ्यानं परिब्बाजकानं एवं 15 B. 164
 व्याकरेप्याथ — 'इधातुसो, भिक्खु कत्याणिमत्तो होति कत्याणसहायो कत्याणसम्यवङ्को । सम्बोधिपिक्तकानं, आनुसो, धम्मानं अयं पठमा उपनिसा भावनाय ।

10

पुन च परं, ब्रावुसो, भिक्खु सीलवा होति, पातिमोक्खसंवर-संवुतो विहरति ब्राचारगोचरसम्पन्नो ब्रणमत्तेस् वज्जेस् भयदस्सावी, 20

१. सम्बोधपन्तिसकानं - सी०, स्था०, रो० ।

समादाय सिक्खति सिक्खापदेसु । सम्बोधिपक्लिकानं, ग्रावुसो, धम्मानं श्रयं दतिया उपनिसा भावनाय ।

'पुन च परं, म्रावुसो, भिक्खु यायं कथा म्रभिसल्लेखिका चेतो-विवरणसप्पाया, सेय्यथीदं – ग्रप्पिच्छकथा सन्तुट्विकथा पविवेककथा 5 ग्रसंसग्गकथा विरियारम्भकथा सीलकथा समाधिकथा पञ्जाकथा विमुत्तिकथा विमुत्तिञ्जाणदस्सनकथा, एवरूपिया कथाय निकामलाभी होति ग्रकिच्छलाभी ग्रकसिरलाभी। सम्बोधिपक्लिकानं, ग्रावसी, धम्मानं ग्रयं ततिया उपनिसा भावनाय ।

'पुन च परं, ग्रावुसो, भिक्खु ग्रारद्धविरियो विहरति ग्रकुसलानं 10 धम्मानं पहानाय, कुसलानं धम्मानं उपसम्पदाय, थामवा दव्हपरमकमो श्रनिक्खित्तपुरो कुसलेसु धम्मेसु । सम्बोधिपक्खिकानं, श्रावुसो, धम्मानं श्रयं चत्त्थी उपनिसा भावनाय ।

'पुन च परं, ग्रावुसो, भिक्खु पञ्जावा होति उदयत्थगामिनिया पंज्ञाय समन्नागतो ग्ररियाय निब्बेधिकाय सम्मा दुक्खक्खयगामिनिया । सम्बोधिपक्लिकानं, भ्रानुसो, धम्मानं भ्रयं पञ्चमी उपनिसा भावनायं।

- ३. "कल्याणिमत्तस्सेतं, भिक्खवे, भिक्खनो पाटिकङ्क कल्याण-सहायस्स कल्याणसम्पवङ्कस्स – सीलवा भविस्सति, पातिमोक्खसंवर-संवृतो विहरिस्सिति भ्राचारगोचरसम्पन्नो भ्रणमत्तेस वज्जेस भयदस्सावी, समादाय सिक्खिस्सति सिक्खापदेस् ।
- ४. "कल्याणिमत्तस्सेतं, भिक्खवे, भिक्खुनो पाटिकाक्कं कल्याण-सहायस्स कल्याणसम्पवद्भस्स - यायं कथा ग्रिभसल्लेखिका चेतोविवरण-सप्पाया, सेय्यथीदं - अप्पिच्छकथा सन्तुद्विकथा पविवेककथा असंसमा-कथा विरियारम्भकथा सीलकथा समाधिकथा पञ्जाकथा विमुत्तिकथा विमृत्तिञाणदस्सनकथा, एवरूपिया कथाय निकामलाभी भविस्सृति १५ अकिच्छलाभी अकसिरलाभी।

५. "कल्याणमित्तस्सेतं, भिवलवे, भिवलुनो पाटिक ह्नं कल्याण-सहायस्स कल्याणसम्पवङ्कस्स – श्रारद्धविरियो विहरिस्सति अक्सलानं धम्मानं पहानाय, कुसलानं धम्मानं उपसम्पदाय, थामवा दब्हपरकक्रमो ग्रनिक्खितवरो क्रमलेसु धम्मेसु।

B. 165

R 353

20

१. चतुत्था - सी०, स्या०, रो० २. निवेधिकाय - स्या०। ३. सिक्खति - सी०।

६. "कल्याणमित्तस्सेतं, भिक्खवे, भिक्खनो पाटिकङ्कं कल्याण-सहायस्स कल्याणसम्पवद्भस्स – पञ्जावा भविस्सति उदयत्थगामिनिया पञ्जाय समन्नागतो ग्ररियाय निब्बेधिकाय सम्मा दुक्खक्खयगामिनिया ।

७. "तेन च पन, भिक्खवे, भिक्खना इमेसु पञ्चसु घम्मेसु पितदाय चत्तारो धम्मा उत्तरि भावेतब्बा - ग्रसभा भावेतब्बा रागस्स 5 पहानाय. मेत्ता भावेतब्बा ब्यापादस्स पहानाय, आनापानस्सति भावतन्त्रा वितवकृपच्छेदाय, ग्रनिच्चसञ्जा भावेतन्त्रा ग्रस्मिमान-समग्घाताय । ग्रनिच्चसञ्जिनो, भिक्खवे³, ग्रनत्तसञ्जा सण्ठाति । ग्रनत्तसञ्जी ग्रह्मिमानसमग्घातं पापुणाति दिट्टेव धम्मे निब्बानं'' ति ।

२. निस्सयसूत्तं

१. ग्रथ को ग्रञ्जातरो भिक्ख येन भगवा तेन्पसङ्क्रीम; 10 उपस कुमित्वा भगवन्त ... पे० . एकमन्तं निमिन्नो स्रो सो भिन्ख भगवन्तं एतदवीच - "'निस्मयसम्पन्नी निस्सयसम्पन्नी' ति. भन्ते. वच्चित । कित्तावता नु खो, भन्ते, भिक्खु निस्सयसम्पन्नो होती" ति ?

"सद्धं चे, भिक्ख, भिक्ख निस्साय प्रकृसलं पजहति कुसलं भावेति, पहीनमेवस्स तं स्रकूसलं होति । हिरि चे, भिक्ख, भिक्ख निस्साय 15 ... पे o ... ग्रोत्तप्पं चे, भिक्खु, भिक्खु निस्साय ... पे o ... विरियं चे, भिक्ख, भिक्ख निस्साय . . पे o... पञ्ञां चे, भिक्ख, भिक्ख निस्साय ग्रकुसलं पजहात कुसलं भावेति, पहीनमेवस्स तं ग्रकुसलं होति । तं हिस्स भिक्खनो अकुसल पहीन होति मुप्पहीन, यं अरियाय पञ्जाय दिस्वा पहीनं ।

२. "तेन च पन, भिक्खु, भिक्खुना इमेसु पञ्चसु धम्मेसु पतिद्राय चत्तारो उपनिस्साय विहातब्बा । कतमे चत्तारो ? इध, भिक्ख. भिक्ख सङ्घायेकं पटिसेवति, सङ्घायेकं ग्रधिवासेति, सङ्घायेकं परिवज्जेति, सङ्खायेकं विनोदेति । एवं खो, भिक्ख, भिक्ख निस्सय-सम्पन्नो होती" ति ।

R. 354

R. 166

20

25

१. उत्तरि – सी॰, स्या॰, री॰। २ श्राग्यापामसीत – मी॰; ग्रानापानसीत – रो॰ । ३. भिनवने भिन्तुनो - सी०, स्या०, रो०। ४. सी०, स्या०, रो० पोत्यकेम् निया ४. यं स - सी॰, रो॰; यस्स - स्या॰ । ६ चतारो यम्मा - सी॰, रो॰। ७. विहरितब्बा -स्या०। ५. परिवज्जति – सी०।

३. मेघियसुत्तं

१. एकं समयं भगवा चालिकायं विहरित चालिकापब्बतें । तेन खो पन समयेन आयस्मा मेघियो मगवतो उपट्ठाको होति । श्रथ खो आयस्मा मेघियो येन भगवा तेनुपसङ्किमः; उपसङ्किमत्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं अद्वासि । एकमन्तं ठितो खो आयस्मा मेघियो उ भगवन्तं एतदवोच — "इच्छामहं, भन्ते, जन्तुगामं पिण्डाय पविसित्ं" ति । "यस्स दानि त्वं, मेघिय, कालं मञ्ञासी" ति ।

२. श्रथ खो आयस्मा मेषियो पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवर-मादाय जन्तुगामं पिण्डाय पाविसि । जन्तुगामे पिण्डाय चरित्वा पच्छाभत्तं पिण्डपातपिटवकन्तो येन किमिकाळाये निदया तीरं तेनुप-10 सङ्किम । श्रद्दसा खो आयस्मा मेषियो किमिकाळाय निदया तीरे जङ्घा-विहारं अनुचङ्कममानो अनुविचरमानो अम्बवनं पासादिकं रमणीयं । दिस्वानस्स एतदहोसि — "पासादिकं वितदं अम्बवनं रमणीयं, ग्रलं वितदं कुलपुत्तस्स पथानित्यकस्स पथानाय । सचे मं भगवा अनुजानेय्य, आगच्छेय्याहं इमं अम्बवनं पथानाया" ति ।

ग्रथ को ग्रायस्मा मेघियो येन भगवा तेनुपसङ्कम;

उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो सो आयस्मा मेषियो भगवन्तं एतदवोच — "इषाहं, भन्ते, पुक्वण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय जन्तुगामं पिण्डाय पाविसि । जन्तुगामं पिण्डाय पाविसि । जन्तुगामं पिण्डाय चरित्वा पच्छाभत्तं पिण्डपातपटिककन्तो येन किमि
20 काळाय निदया तीरं तेनुपसङ्कार्मा । अहसं खो अहं, भन्ते, किमिकाळाय निदया तीरे जङ्काविहारं अनुचङ्कामानो अनुविचरसानो अम्बवनं पासादिकं रमणीयं । दिस्वान मे एतहहोसि — 'पासादिकं वतिदं अम्बवनं रमणीयं । अलं वतिदं कुलपुत्तस्स पधानित्यकस्स पधानाय । सचे मं भगवा अनुजानेय्य, आगच्छोत्याहं इमं अम्बवनं पधानाया' ति । सचे अम् मानावा अनुजानेय्य, आगच्छोत्याहं दां अम्बवनं पधानाया' ति । सचे अम् मानावा अनुजानेय्य, साच्छोत्याहं दां अम्बवनं पधानाया' ति । सचे अम्माना अनुजानेय्य, साच्छोत्याहं दां अम्बवनं पधानाया' ति । "आगमिहि ताव, मेषिय ! एककिम्ह" ताव याव अञ्जो िप कोचि

R. 355

15

B. 167

१. वालिकाय पम्बते – मी०; वालिकपव्यते – स्या०। २. किमिकालाय – सी०, रो०। ३. जङ्कविहार – स्या०। ४ प्रदेशा – मी०। ४. एककम्हा – सी०, रो०। ६. दिस्सत् – सी०, स्या०, रो०।

४. दुतियं पि खो आयस्मा मेथियो भगवन्तं एतदबोच — "भग-वतो, भन्ते, नित्य किञ्चि उत्तरि करणीयं, नित्य कतस्स पटिचयो । मय्हं खो पन, भन्ते, अस्यि उत्तरि करणीयं, अस्यि कतस्स पटिचयो । सचे मं भगवा अनजानेय्य, गच्छेय्याहं तं अम्बवनं पंधानाया" ति ।

"ग्रागमें हैं ताव, मेघिय, एककिम्ह ताव याव ग्रञ्बो पि कोचि 5 भिक्खु ग्रागच्छती" ति ।

५. तितयं पि स्रो आयस्मा मेघियो भगवन्तं एतदवोच — "भगवतो, भन्ते, नित्य किञ्चि उत्तरि करणीयं, नित्य कतस्स पिटचयो। मय्हं स्रो पन, भन्ते, अत्यि उत्तरि करणीयं, अत्यि कतस्स पिटचयो। सर्चे मं भगवा अनुजानेय्य, गच्छेय्याहं तं अम्बवनं पथानाया" ति। 10

"पधानं ति सो, मेधिय, वदमानं किन्ति वदेय्याम ! यस्स दानि त्वं, मेधिय, कालं मञ्जासी" ति ।

६. अथ खो आयस्मा मेषियो उट्टायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदिस्थणं कत्वा येन तं अम्बवनं तेनुपसङ्क्षीमः उपसङ्क्षीमत्वा तं अम्बवनं अज्ञोगाहेत्वा अञ्ञातरिंस्म रुक्खमूले दिवाविहारं निसीदि । अथ 15 खो आयस्मतो मेषियस्स तरिंस अम्बवनं विहरन्तस्स येभुय्येन तयो पापका अकुसला वितक्का समृदाचरन्ति, सेय्यथीदं — कामजितक्को, व्यापादितक्को । अथ खो आयस्मतो मेषियस्स एतदहोसि — "अच्छिरयं वत भो, अञ्भुतं वत भो ! सद्धाय च वतम्हा अपारस्मा अनापियं पक्वजिता"; अथ च पनिमेहि तीहि पापकेहि अश्रुसलेहि वितक्कोह अन्वासत्ता " – कामजितक्को, व्यापादिवतक्केन, व्यापादिवतक्केन, व्यापादिवतक्केन, विहिसावितक्केन।" ति ।

 श्रथ खो ब्रायस्मा मेघियो येन भगवा तेनुपसङ्किमः; उपसङ्कः
 मित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो श्रायस्मा मेघियो भगवन्तं एतदवोच –

"इष मय्हं, भन्ते, तिस्म ग्रम्बवने विहरन्तस्स येभुय्येन तयो पापका श्रकुसला वितक्का समुदाचरन्ति, सेय्यथीदं – कामवितक्को, व्यापादवितक्को, विहिंसावितक्को । तस्स मय्हं, भन्ते, एतदहोसि –

१. पतिचयो – सी०। २. बज्झोगहेला – सी०। ३. वतञ्चिम्ह – सी०, रो०; वस्त्रा – स्था०। ४. पञ्चाजितो – सी०. रो०। ४. बज्जालको – सी०. रो०। R. 356

B. 168

25

R. 357

'भ्रच्छरियं वत भो, ग्रब्भृतं वत भो! सद्धाय च वतम्हा भ्रगारस्मा भ्रनगारियं पब्बजिता; भ्रथ च पनिमेहि तीहि पापकेहि श्रकुसलेहि वितक्केहि भ्रन्वासत्ता – कामवितक्केन, ब्यापादवितक्केन, विहिंसा-वितक्केना ति'''।

- द. "श्रपरिपक्काय, मेघिय, चेतोविमुत्तिया पञ्च धम्मा परि-पक्काय संवत्तन्ति । कतमे पञ्च ? इध, मेघिय, भिक्खु कल्याणमित्तो होति कल्याणसहायो कल्याणसम्पवङ्को । श्रपरिपक्काय, मेघिय, चेतो-विमत्तिया श्रयं पठमो धम्मो परिपक्काय संवत्तति ।
- ह. "पुन च परं, मेघिय, भिक्खु सीलवा होति, पातिमोक्ख-।० संवरसंवृतो विहरित म्राचारगोचरसम्पन्नो म्रणुमत्तेषु वज्जेमु भयदस्सावी, समादाय सिक्खित सिक्खापदेयु । म्रपरिपक्काय, मेघिय, चेतोविमुत्तिया म्रयं दतियो धम्मो परिपक्काय संवत्तति ।

१०. "पुन च परं, मेघिय", यायं कथा अभिसल्लेखिका चेतो-विवरणसप्पाया, सेय्यथीदं – अप्पिच्छकथा सन्तुट्ठिकथा पविवेककथा असंसग्पकथा विग्यारम्भकथा सीलकथा समाधिकथा पञ्जाकथा विमुत्तिकथा विमृत्तिञाणदस्सनकथा, एवरूपिया कथाय निकामलाभी होति अकिच्छलाभी अकसिरलाभी। अपरिपक्काय, मेघिय, चेतो-विमृत्तिया अयं तितयो थम्मो परिपक्काय सवत्तति।

११. "पुन च परं, मेघिय, भिक्खु ग्रारद्धविरियो विहरति

थ प्रकुसलानं घम्मानं पहानाय, कुसलानं घम्मानं उपसम्पदाय, यामवा
दब्ह्परक्कमो अनिक्तित्तधुरो कुसलेमु घम्मेसु । अपरिपक्काय, मेघिय,
चेतोविमृत्तिया अयं चतुत्थो घम्मो परिपक्काय संवत्तति ।

१२. "पुन च परं, मेघिय, भिक्ख पञ्जावा होति उदयत्थ-गामिनिया पञ्जाय समझागतो ब्रारियाय निब्बेधिकाय सम्मा दुक्ख-25 क्खयगामिनिया । ब्रापरिपक्काय, मेघिय, चेतोविमुत्तिया ब्रायं पञ्चमो धम्मो परिपक्काय संवत्तति ।

१३. "कल्याणमित्तस्सेतं, मेघिय, भिक्खुनो पाटिकङ्खं कल्याण-सहायस्स कल्याणसम्पवङ्कस्स – 'सीलवा भविस्सति ... पे०... समादाय सिक्खिस्सित सिक्खापदेस्'।

B. 169 R. 358

१. मेथिय भिन्तु -सी०,स्था०,रो०।

- १४. "कल्याणिमत्तस्ततं, मेचिय, भिक्कुनो पाटिकङ्क्षं कल्याण-सहायस्स कल्याणसम्पवङ्कस्स — 'यायं कथा प्रभिसल्लेखिका चेतो-विवरणसप्पाया, सेय्यथीदं – प्रप्पिच्छकथा ...पे०... विमृत्तिञ्चाण-दस्सनकथा, एवरूपिया कथाय निकामलाभी भविस्सति प्रकिच्छ-लाभी मकसिरलाभी'।
- १४. "कल्याणमित्तस्सेतं, मेचिय, भिक्खुनो पाटिकङ्क्षं कल्याण-सहायस्स कल्याणसम्पवङ्कस्स – 'ग्रारद्धविरियो विहरिस्सिति ... पे०... ग्रनिक्खितपुरो कुसलेसु धम्मेसु'।
- १६. "कल्याणमित्तस्सेतं, मेषिय, भिक्खुनो पाटिकङ्क्षं कल्याण-सहायस्स कल्याणसम्पवङ्कस्स – 'पञ्जावा भविस्सिति ...पे०... सम्मा- 10 दुक्खक्खयगामिनिया'।
- १७. "तेन च पन, मेघिय, भिक्खुना हमेसु पञ्चसु धम्मेसु पितद्वाय चत्तारो धम्मा उत्तरि भावेतब्बा प्रसुभा भावेतब्बा रागस्स पहानाय, मेत्ता भावेतब्बा ब्यापादस्स पहानाय, ग्रानापानस्सति भावेतब्बा वितक्कुपच्छेदाय, ग्रानिच्चसञ्जा भावेतब्बा ग्रास्मिमान- 15 समुग्धाताय। ग्रानिच्चसञ्जानो, मेघिय, ग्रानत्तसञ्जा सण्ठाति। ग्रान्तसस्ज्ञी ग्रास्मिमानसमुग्धातं पापुणाति दिद्वेव धम्मे निब्बानं" ति ।

४. नन्दकसुत्तं

१. एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा नन्दको उपट्ठान-सालायं भिक्खू बिम्मया कथाय सन्दस्सेति समादपेति समुत्तेजेति सम्प- 20 हंसेति । अथ खो भगवा सायन्हसमयं पटिसल्लाना बृद्धितो येनुपट्ठानसाला तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा बहिद्धारकोट्ठके अद्वासि कथापरियोसानं आगमयमानो । अथ खो भगवा कथापरियोसानं विदित्वा उक्कासेत्वा " अगाळ" आकोटेसि । विवरिसु खो ते भिक्खू भगवतो द्वारं ।

R. 359

२. श्रथ स्रो भगवा उपट्ठानसालं पविसित्वा पञ्जासासने 25 निसीदि । निसज्ज स्रो भगवा भ्रायस्मन्तं नन्दकं एतदवीच — "दीघो

१. तिब्बार्ण – सी०। २. उक्कासित्वा – सी०, रो०। ३. प्रग्गलं – सी०।४. पञ्जले प्रासने – सी०, स्था०, रो०।

क्षो त्यायं, नन्दक, बम्मपरियायो भिक्कूनं पटिभासि । अपि में पिट्टि आगिलायति बहिद्वारकोट्टके ठितस्स कथापरियोसानं ब्रागमय-मानस्सा' ति ।

३. एवं बुत्ते झायस्मा नन्दको सारज्जमानरूपी भगवन्तं एतद-५ वोच — "न स्त्रो पन मयं, भन्ते, जानाम 'भगवा बहिद्वारकोट्ठके ठितो' ति । सचे हि मयं, भन्ते, जानेय्याम 'भगवा बहिद्वारकोट्ठके ठितो' ति, एत्तकं पि षम्मं भो नप्पटिभासेय्या" ति ।

४. अथ खो भगवा आयस्मन्तं नन्दकं सारज्जमानरूपं विदित्वा आयस्मन्तं नन्दकं एतदबोच — "साधु, साधु, नन्दकं ! एतं खो, नन्दकं, गुम्हाकं पतिरूपं कुलपुतानं सद्धाय अगारस्मा अनगारियं पञ्जीजतानं, यं तुम्हे धम्मिया कथाय सिन्नसीदेय्याय । सिन्नपिततानं वो, नन्दकं, द्वयं करणीयं — धम्मी वा कथा अरियो वा तुण्हीभावो । सद्धो च, नन्दकं, भिक्खु होति, नो च सीलवा । एवं सो तेनञ्जेन अपरिपुरो होति । तेन तं अञ्ज परिपुरेतव्वं — "किन्ताहं" सद्धो च अस्सं सीलवा वा ति । यतो च खो, नन्दकं, भिक्खु सद्धो च होति सीलवा च, एवं सो तेनञ्जेन परिपुरो होति ।

५. "सद्धो च, नन्दक, भिक्खु होति सीलवा च, नो च लाभी अज्झत्तं चेतोसमाधिस्स'। एवं सो तेनञ्जेन अपरिपूरो होति । तेन तं अञ्जं परिपूरेतब्बं – "किन्ताहं सद्धो च अस्सं सीलवा च लाभी च अज्झत्तं चेतोसमाधिस्सा' ति । यतो च खो, नन्दक, भिक्खु सद्धो च होति सीलवा च लाभी च अज्झत्तं चेतोसमाधिस्स, एवं सो तेनञ्जेन परिपूरो होति ।

६. "सद्धो च, नन्दक, भिक्खु होति सीलवा च लाभी च प्रज्यस्तं चेतोसमाधिस्स, न लाभी प्रधिपञ्जाधम्मविपस्सनाय। एवं सो तेनञ्जेन अपरिपूरो होति । सेप्यथापि, नन्दक, पाणको चतुप्पादको धस्स । 25 तस्स एको पादो घोमको लामको । एवं सो तेनञ्जेन प्रपरिपूरो धस्स । एवमेव खो, नन्दक, भिक्खु सद्धो च होति सीलवा च लाभी च प्रज्यस्तं चेतोसमाधिस्स, न लाभी घाषिपञ्जाधम्मविपस्सनाय । एवं सो तेनञ्जेन अपरिपूरो होति । तेन तं घ्रञ्जं परिपूरेतब्बं — 'किन्ताहं सद्धो

R. 360

B. 171

१. ग्रपि च – सी० । २. ग्रपिलायति – सी० । ३. ग्रोत्तप्यमानो त्रगवन्तं – स्यः० । ४.सी०, स्या, रो० पोल्यकेसु नत्यि । ५. किन्नाहं – स्या० । ६. वेतोसमबस्स – सी०, रो० ।

च ग्रस्सं सीलवा च लाभी च ग्रज्झत्तं चेतोसमाधिस्स लाभी च ग्रिषपञ्जाधम्मविपस्सनायां ति ।

 "यतो च खो, नन्दक, भिक्खु सद्धो च होति सीलवा च लाभी च अञ्चल्तं चेत्रोसमाधिस्स लाभी च अधिपञ्ञाधम्मविपस्सनाय, एवं सो तेनञ्जेन परिपुरो होती" ति ।

द. इदमवोच भगवा । इदं वत्वान सुगतो उट्टायासना विहारं पाविसि । प्रथ को ध्रायस्मा नन्दको प्रविरायकम्त्यस्स भगवतो भिक्ख् ग्रामन्तेसि — "इदानि, ग्रावुसो, भगवा चतृहि पदेहि केवलपरि-पुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेत्वा उट्टायासना विहारं पविट्ठो — 'सद्धो च, नन्दक, भिक्खु होति, नो च सीलवा । एवं सो तेनञ्जन प्रपरि- 10 पूरो होति । तेन तं ध्रञ्जं परिपूरेतब्बं — किन्ताहं सद्धो च ग्रस्सं सीलवा च ति ... पे०... प्रश्कंप परिपूरेतब्बं — किन्ताहं सद्धो च ग्रस्सं सीलवा च ति ... पे०... प्रश्कंप परिपूरो होती' ति ।

१. "पञ्चिमे, ब्रावृक्षो, ब्रानिसंसा कालेन घम्मस्सवने कालेन घम्मसाकच्छाय । कतमे पञ्च ? इवावृसो, भिक्खू भिक्खूनं धम्मं 15 देसेति ब्रादिकल्याणं मज्झेकल्याणं परियोसानकल्याणं सात्यं सब्यञ्जनं, केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेति । यथा यथा, ब्रावृसो, भिक्खु भिक्खूनं घम्मं देसेति ब्रादिकल्याणं मज्झेकल्याणं परियोसानकल्याणं सात्यं सब्यञ्जनं, केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेति, तथा तथा सो सत्यु पियो च होति मनापो च गरु च 20 8.172 भावनीथो च । धयं, ब्रावृसो, पठमो ब्रानिसंसो कालेन घम्मस्सवने कालेन घम्मसाकच्याय ।

१०. "पुन च परं, ब्रावुसो, भिक्खु भिक्खुनं धम्मं देसेति ब्रादि-कल्याणं मज्झेकल्याणं परियोसानकल्याणं सात्थं सब्यञ्जनं, केवलपरि-पुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेति । यथा यथा, ब्रावुसो, भिक्खु भिक्खुनं 25 धम्मं देसेति ब्रादिकल्याणं ... पे०... ब्रह्मचरियं पकासेति, तथा तथा सो तर्रिम धम्मे अत्थप्पटिसंवेदी च होति धम्मप्पटिसंवेदी च । ब्रयं, ब्रावुसो, दुतियो ब्रानिसंसो कालेन धम्मस्सवने कालेन धम्मसाकच्छाय । R. 361

१-१. तथा तस्स - स्या॰; तबास्स - सी०, रो०। २. सत्या च - सी०; सत्याद - री०।

R. 362

B. 173

R 363

११. "पुन च परं, ब्रावृसो, भिक्खु भिक्खुनं धम्मं देसेति झादि-कत्याणं मज्झेकत्याणं परियोसानकत्याणं सात्वं सब्यञ्जनं, केवलपरि-पुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेति । यथा यथा, आवृसो, भिक्खु भिक्खुनं धम्मं देसेति झादिकत्याणं ...पे०... ब्रह्मचरियं पकासेति, तथा तथा इसो तस्मि धम्मे गम्भीरं अत्यपदं पञ्जाय अभिविज्झे पस्सति । अयं, आवसो, ततियो झानिसंसो कालेन धम्मस्सवने कालेन धम्मसाकच्छाय ।

१२. "पुन च परं, ब्राव्सो, भिक्खु भिक्खुनं धम्मं देसेति झादि-कत्याणं ... पे०... ब्रह्मचरियं पकासेति । यथा यथा, झावुसो, भिक्खु भिक्खुनं धम्मं देसेति झादिकत्याणं ... पे०... ब्रह्मचरियं पकासेति, तथा 10 तथा नं सब्रह्मचारी उत्तरि सम्भावेन्ति – 'ब्रह्मा प्रयमायस्मा पत्तो वा पज्जति वा' । झयं, झावुसो, चतुत्थो झानिसंसो कालेन धम्मस्सवने कालेन धम्मसाकच्छाय ।

१३. "पुन च परं, ब्रानुसो, भिक्खू भिक्खूनं धम्मं देसेति ब्रादिकल्याणं प्रज्ञेकल्याणं परियोसानकल्याणं सात्थं सब्यञ्जनं, केवलपरि
15 पुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेति । यथा यथा, ब्रानुसो, भिक्खु
भिक्खूनं धम्मं देसेति ब्रादिकल्याणं मज्ज्ञेकल्याणं परियोसानकल्याणं
सात्थं सव्यञ्जनं, केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पयोसानकिल्याणं
से स्रो भिक्खू सेखा अप्यत्मानसा अनुत्तरं योगक्केमं पत्थयमाना विहरिन्त, ते तं धम्मं सुत्वा विरियं आरमित अप्यत्तस्स पत्तिया अनिध
20 गतस्स अधिगमाय अविच्छिकतस्स सच्छिकिरियाय । ये पन तत्थ भिक्खू
अरहन्तो खीणासवा वृसितवन्तो कतकरणीया अोहितभारा अनुप्यत्तसदत्था परिक्खीणभवसंयोजना सम्मदञ्जाविमुत्ता, ते तं धम्मं सुत्वा
दिटुअम्मसुखविहारंयेव अनुयुत्ता विहरन्ति । ब्रयं, आवुसो, पञ्चयो
आनिससो कालेन धम्मस्सवने कालेन धम्मसाकच्छाय । इमे खो,
आवुसो, पञ्च आनिसंसा कालेन धम्मस्सवने कालेन धम्मसाकच्छाया"
ति ।

५- बलसुत्तं

१. "चत्तारिमानि, भिक्खवे, बलानि । कतमानि चत्तारि ? पञ्जाबलं, विरियबलं, अनवज्जबलं, सङ्गाहबलं । कतमं च, भिक्खवे,

१. पटिबिज्हां - स्था०; पटिविज्हा - री० । २. तत्व तत्व - सी०, रो० ।

20

B. 174

पञ्जाबलं ? ये धम्मा कुसला कुसलसङ्खाता ये धम्मा अकुसला अकुसलसङ्खाता ये धम्मा सावज्जा सावज्जसङ्खाता ये धम्मा अनवज्जा अनवज्जसङ्खाता ये धम्मा अनवज्जा अनवज्जसङ्खाता ये धम्मा असेवितब्बा सेवितब्बासङ्खाता ये धम्मा असेवितब्बा सेवितब्बासङ्खाता ये धम्मा असेवितब्बा से धम्मा असेवितब्बा असेवितब्बा सेवित् । धम्मा ज्ञानमारिया असावित् । धम्मा अन्यावित् होतित वोचरिता । इदं, वृच्चित, भिनववने, पञ्जावलं ।

- २. "कतमं च, भिक्खते, विरियवलं ? ये धम्मा प्रकुसला अकुसलसङ्खाता ये धम्मा सावज्जा सावज्जसङ्खाता ये धम्मा कष्ट्रा कण्ट्रसङ्खाता ये धम्मा असेवितब्बा असेवितब्बाङ्खाता ये धम्मा नाल- 10 मिरया नालमिरयसङ्खाता, तेसं धम्मानं पहानाय छन्दं जनेति वायमित विरियं आरमित चित्तं पमण्ट्राति पदहित । ये धम्मा कुसला कुसल-सङ्खाता ये धम्मा अनवज्जा अनवज्जसङ्खाता ये धम्मा अनका कुसल-सङ्खाता ये धम्मा अनमिरया अनमिरया अनमिरया अनमिरया अनमिरया स्वाता ये धम्मा सेवितब्बा सेवितब्बसङ्खाता ये धम्मा अनमिरया अनमिरया अनमिरया वित्तं पमण्ट्राति पदहित । इदं बुच्चति, भिक्खते, विरियबलं ।
- ३. "कतमं च, भिनखवे, अनवज्जवलं ? इध, भिनखवे, अरिय-सावको अनवज्जेन कायकम्मेन समन्नागतो होति, अनवज्जेन वचीकम्मेन समन्नागतो होति, अनवज्जेन मनोकम्मेन समन्नागतो होति । इदं वुच्चति, भिनखवे, अनवज्जवलं ।

४. "कतमं च, भिक्खवे, सङ्गाहवलं? चत्तारिमानि, भिक्खवे, सङ्गाहवल्यानि — दानं, पेय्यवज्जं, अत्यविष्या, समानत्तता । एतदमां, भिक्खवे, दानानं यदिदं धम्मदानं । एतदमां, भिक्खवे, दानानं यदिदं धम्मदानं । एतदमां, भिक्खवे, पेय्य-वज्जानं यदिदं अस्ति । एत-दमां, भिक्खवे, अत्यविष्यानं यदिदं अस्तद्धं सद्धासम्पदाय समादपेति थ निवेसेति पतिद्वापित, दुस्सीलं सीलसम्पदाय ... मच्छिरं चागसम्पदाय ... वुष्पञ्जा पञ्जासम्पदाय समादपेति निवेसेति पतिद्वापित । एत-दम्मं, भिक्खवे, समानत्ततानं यदिदं सोतापन्नो सोतापन्नस्स समानत्तो, सकदानामी सकदानामिस्स समानत्तो, अनागामी अनागामिस्स समानत्तो;

१. त्यस्यु – स्या० ।

B. 175

ग्ररहा ग्ररहतो समानत्तो । इदं वुच्चति, भिक्खवे, सङ्गाहवलं । इमानि खो, भिक्खवे, चत्तारि बलानि ।

 "इमेहि खो, भिक्खवे, चत्हि बलेहि समन्नागतो ग्ररिय-सावको पञ्च भयानि समतिककन्तो होति । कतमानि पञ्च ? मा-5 जीविकभयं रे ग्रसिलोकभयं, परिससारज्जभयं, मरणभयं, दुग्गतिभयं। स स्त्रो सो. भिक्सवे. ग्ररियसावको इति पटिसञ्चिक्सति - 'नाहं ग्राजीविकभयस्स भायामि । किस्साहं ग्राजीविकभयस्स भायिस्सामि ? ग्रत्थि मे चत्तारि बलानि —पञ्जाबलं, विरियबलं, ग्रनवज्जबलं, सङ्काह-बलं। दप्पञ्बो खो भ्राजीविकभयस्स भायेय्य । कसीतो भ्राजीविक-10 भयस्य भायय्य । सावज्जकायकम्मन्तवचीकम्मन्तमनोकम्मन्तो ग्रा-जीविकभयस्स' भायेय्य । ग्रसङ्गाहको ग्राजीविकभयस्स भायेय्य । नाहं ग्रिसिलोकभयस्स भायामि ... पे०... नाहं परिससारज्जभयस्स भायामि ... नाहं मरणभयस्स भायामि ... पे०... नाहं दुग्गतिभयस्स भायामि । किस्साहं दुग्गतिभयस्स भायिस्सामि ? ग्रत्थि मे चत्तारि बलानि -15 पञ्जाबलं, विरियबलं, ग्रनवज्जबलं, सङ्काहबलं । दूप्पञ्जो खो दुग्गतिभयस्स भायेय्य । कुसीतो दुग्गतिभयस्स भायेय्य । सावज्जकाय--कम्मन्तवचीकम्मन्तमनोकम्मन्तो दुग्गतिभयस्स भायेय्य । श्रसङ्गाहको दुग्गतिभयस्स भायेय्य । इमेहि खो, भिक्खवे, चत्हि बलेहि समन्नागतो श्ररियसावको इमानि पञ्च भयानि समितिकक्तो होती" ति ।

६. सेवनासुत्तं

१. तत्र खो भ्रायस्मा सारिपुत्तो भिक्खू श्रामन्तेसि ... पे०... ग्रायस्मा सारिपुत्तो एतदवोच --

"पुग्गलो पि, प्रावुसो, दुविधेन वेदितब्बो – सेवितब्बो पि
 प्रसेवितब्बो पि । चीवरं पि, प्रावुसो, दुविधेन वेदितब्बं – सेवितब्बं
 पि असेवितब्बं पि । पिण्डपातो पि, प्रावुसो, दुविधेन वेदितब्बो –
 सेवितब्बो पि असेवितब्बो पि । सेनासनं पि, प्रावुसो, दुविधेन
 वेदितब्बं – सेवितब्बं पि असेवितब्बं पि । गामिनगमो पि, ग्रावुसो,

१. भाजीवितभयं – स्था० । २-२. ० कम्मन्तो ० कम्मन्तो ० कम्मन्तो ० – स्वी०; ० कम्मन्तभाजीविकभयस्य – स्था० । ६. सङ्कडवर्ण – सी०, स्था०, रो०।

R. 366

दुविश्वेन वेदितब्बो — सेवितब्बो पि प्रसेवितब्बो पि । जनपदपदेसो पि ग्राव्सो, दुविश्वेन वेदितब्बो — सेवितब्बो पि ग्रसेवितब्बो पि ।

३. "शुमालो पि, श्रानुसो, दुविषेन वेदितब्बो – सेवितब्बो पि श्रसिवतब्बो पि । ति, इति स्त्रो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? तत्व यं जञ्जा पुमालं — 'इमं स्त्रो में पुमालं सेवतो श्रकुसला घम्मा प्रिम- अवङ्गत्ति, कुसला घम्मा परिहायित्तः; ये च स्त्रो में पब्बिजित विदित्तपरिस्त्रारा समुदानेतब्बा चीवरिष्णपतासेनामालानप्पच्चयभेसज्ज-परिस्त्रारा ते च कसिरेत समुदानच्छित्तः", यस्स चिम्ह श्रत्याय श्रमारस्मा श्रमारियं पब्बिजितो सो च में सामञ्जल्यो न भावनापारिपूर्ति गच्छती' ति, तेनावुसो, पुग्गलेन सो पुगालो रित्तमाणं चा दिवसमाणं वा सङ्क्षा पि 10 श्रमापुच्छा पक्किमितब्बं नानुबन्धितब्बो ।

"तत्य यं जञ्जा पुगालं — 'इमं खो मे पुगालं सेवतो अक्रुसला धम्मा श्रीभवड्डन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ति; ये च खो मे पब्बजितेन जीवितपरिक्खारा समुदानेतब्बा चीवरिण्डिपातसेनासनिगलानप्यच्चय-भेसज्जपरिक्खारा ते च श्रप्पकसिरेन समुदागच्छन्ति; यस्स चिम्ह 15 श्रत्थाय श्रगारस्मा श्रनगारियं पब्बजितो सो च मे सामञ्जात्थो न भावनापरिपूरिं गच्छती' ति, तेनाबुसो, पुगालेन सो पुगालो सङ्क्षा पि श्रनापुच्छा" पक्किमतब्बं नानुबन्धितब्बो"।

"तत्य यं जञ्जा पुगालं — 'इमं खो मे पुगालं सेवतो श्रकुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा श्रमिवङ्गन्ति; ये च खो मे 20 ह. 967 पब्बजितेन जीवितपरिक्खारा समुदानेतब्बा चीवरिषण्डपातसेनासन-गिलानप्यच्चयमेसज्जपरिक्खारा ते च कसिरेन' समुदागच्छन्ति; यस्स चिन्ह ग्रत्याय झगारस्मा झनगारियं पब्बजितो सो च मे सामञ्जात्यो भावनापारिपूर्ति गच्छती' ति, तेनावसो, पुगालेन सो पुगालो सङ्क्षा पि भनुबन्धितब्बो न पक्किमतब्बं।

"तत्य यं जञ्ञा पुग्गलं – 'इमं खो मे पुग्गलं सेवतो म्रकुसला घम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा प्रमिवड्डन्ति; ये च खो मे पब्बजितेन जीवितपरिक्खारा समुदानेतब्बा चीवरपिण्डपातसेनासन-

१. समुदानेतज्वं – सी०। २. समुदाहरन्ति – स्या०। ३–३. याववीवं धनुवन्धितज्ञो न पनकमितज्ञो – स्या०; धापुञ्जा० – री०। ४. धप्पकसिरेन – सी०, स्या० री०।

शिलानप्यन्वयभेसज्जपित्स्वारा ते च प्रप्यक्तिस्तेर समुदागच्छित्तः; यस्स चिम्ह प्रत्याय ग्रगारस्मा ग्रनगारियं पब्बिजितो सो च मे साम-ज्ञात्थो भावनापारिपूरि गच्छती' ति, तेनावृसो, पुग्गलेन सो पुग्गलो यावजीवं अनुवन्धितब्बो न पक्किमितब्बं ग्रिपि पनुज्जमानेन । 'पुग्गलो 5 पि, श्रावृसी, दुविधेन वेदितब्बो – सेवितब्बो पि श्रसवितब्बो पी' ति, इति यं त वृत्तं, इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

४. "'चीवर पि, ग्रावुसो, दुविषेन वेदितब्बं – सेवितब्बं पि म्रसेवितब्बं मिं' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? तत्थ यं जञ्जा चीवरं – 'इदं खो मे चीवरं सेवतो प्रकुसला धम्मा प्रभि-10 वङ्गिल, कुसला धम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपं चीवरं न सेवितब्बं । तत्थ यं जञ्जा चीवरं – 'इदं खो मे चीवरं सेवतो प्रकुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा प्रभिवङ्गती' ति, एवरूपं चीवरं सेवितब्बं । 'चीवरं पि, ग्रावुसो, दुविषेन वेदितब्बं – सेवितब्बं पि ग्रसेवितब्बं पी' ति, इति यं तं बुन्तं, इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

१. "'पिण्डपातो पि, ब्रावुसो, दुविधेन वेदितब्बो — सेवितब्बी पि असेवितब्बो पो' ति, इति खो पनेत वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? तत्य यं जञ्जा पिण्डपातं — 'इमं खो मे पिण्डपातं सेवतो अकुसला घम्मा अभिवङ्गन्ति, कुसला घम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपो पिण्डपातो न सेवितब्बो । तत्थ यं जञ्जा पिण्डपातं — 'इमं खो मे पिण्डपातं सेवतो अकुसला घम्मा परिहायन्ति, कुसला घम्मा अभिवङ्गन्ती' ति, एवरूपो पिण्डपातं सेवतिब्बो । तत्थ यं जञ्जा पिण्डपातं – 'इमं खो मे पिण्डपातं सेवतो एण्डपातं सेवितब्बो । 'पिण्डपातो पि, आवुसो, दुविधेन वेदितब्बो — मेवितब्बो पि असेवितब्बो पी' ति, इति यं तं चुन्तं, इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

"सेनासनं पि, आनुसो, दुविधेन वेदितब्बं – सेवितब्बं पि असेवितब्बं पी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पिटच्च वृत्तं ?
 तत्य यं जञ्जा सेनासनं – 'इदं खो में सेनासनं सेवतो अकुसला घम्मा प्रिविबृहित, कुसला घम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपं सेनासनं न सेवि – तब्बं । तत्य यं जञ्जा सेनासनं - 'इदं खो में सेनासनं सेवतो अकुसला घम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपं सेनासनं सेवतो अकुसला घम्मा परिहायन्ति, कुसला घम्मा प्रिविबृह्ती' ति, एवरूपं सेनासनं सेवितब्बं । 'सेनासनं पि, आनुसो, दुविधेन वेदितब्बं – सेवितब्बं पि
 प्रसेवितब्बं पी' ति, इति यं तं वृतं, इदसेतं परिच्च वृत्तं ।

R. 368

B. 177

R. 369

R. 870

७. "शामिनगमो पि, ग्रावुसो, दुविषेन वेदितब्बो – सेवि-तब्बो पि ग्रसेवितब्बो पी' ति, इति लो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? तत्व यं जञ्जा गामिनगमं – 'इमं लो में गामिनगमं सेवतो प्रकुसाना घम्मा ग्रमिवडुन्ति, कुसला घम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपो गामिनगमो न सेवितब्बो । तत्व यं जञ्जा गामिनगमं – 'इमं लो, उ में गामिनगमं तेवतो प्रकुसला घम्मा परिहायन्ति, कुसला घम्मा प्रमिवडुन्ती' ति, एवरूपो गामिनगमो सेवितब्बो । 'गामिनगमो पि, ग्रावुसो, दुविषेन वेदितब्बो – सेवितब्बो पि ग्रसेवितब्बो पी' ति, इति यं तं वृत्तं, इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

द. "'जनपदपदेसो पि, ब्रावुसो, दुविषेन वेदितत्वो – सेवि- 10 तब्बो पि असेवितब्बो पी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? तत्व यं जञ्जा जनपदपदेसं — 'इमं खो मे जनपदपदेसं सेवतो अकुसता धम्मा अभिवङ्गान्त, कुसला धम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपो जनपदपदेसं ने 'इमं खो जनपदपदेसं ने 'इमं खो मे जनपदपदेसं ने 'इमं खो मे जनपदपदेसं सेवतो अकुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा अभि- 15 वृद्धानी ति, एवरूपो जनपदपदेसो पि, यावुस्ती' ति, एवरूपो जनपदपदेसो पि, ब्रावुसो, दुविषेन वेदितव्बो – सेवितब्बो । ध्रसीवितब्बो पी' ति, इति यं तं वृत्तं, इदमतं पटिच्च वृत्तं" ति ।

७. सुतवासुत्तं

१. एकं समयं भगवा राजगहे विहरित गिज्झकूटे पब्बते। श्रथ खो सुतवा परिव्वाजको येन भगवा तेनुपसङ्किमः, उपसङ्किमत्वा 20 भगवता सिद्धं सम्मोदि। सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एक-मन्तं निसीदि। एकमन्तं निसिन्नो खो सुतवा परिव्वाजको भगवन्तं एतदवोच —

२. "एकमिदाहं', भन्ते, समयं भगवा इधेव राजगहे विहरामि ^१ गिरिब्बजे । तत्र में, भन्ते, भगवतो सम्मुखा सुतं सम्मुखा पटिगाहितं – 25 'यो सो, सुतवा', भिक्खु धरहं खीणासवो वृसितवा कतकरणीयो म्रोहितभारो धनुप्पत्तसदत्थो परिक्खीणभवसंयोजनो सम्मदञ्जा-

१. एकमिवं – सी०, रो०। २. विहरति – सी०, रो०। ३. सुतव – स्या०। स०४–३

विमुत्तो, ग्रमब्बो सो पञ्च ठानानि ग्रज्झाचिरतुं – ग्रमब्बो खीणासवो भिनसु सञ्चिच्च पाणं जीविता वोरोभेतुं, ग्रमब्बो खीणासवो भिनसु ग्रदिशं येय्यसङ्कातं ग्रादातुं, ग्रमब्बो खीणासवो भिनसु मेथुनं घम्मं पिटसेवितुं, ग्रमब्बो खीणासवो भिनसु सम्पजानमुसा भासितुं, ग्रमब्बो इ खीणासवो भिनसु सिप्तिकारकं कामे परिभुञ्जितुं सेय्यथापि पुब्बे ग्रागारियभूतो । ति । कच्चि मेतं, भन्ते, भगवतो सुस्सुतं सुग्गहितं सुमनसिकतं सुप्धारितं। ति ?

३. "तग्घ ते एतं , सुतवा, सुस्सुतं सुग्गहितं सुमनिसकतं सूप-धारितं । पुब्बे चाहं, सुतवा, एतरिह च एवं वदामि – 'यो सो भिक्खु 10 ग्ररहं खीणासवो वृसितवा कतकरणीयो भोहितभारो अनुष्पत्तसदत्थो परिक्खीणभवसंयोजनो सम्मदञ्जाविमुत्तो, ग्रभव्बो सो नव ठानािन प्रज्वाचिरितुं – ग्रभव्बो खीणासवो भिक्खु सिञ्चच्च पाणं जीविता वोरोपेतुं, भ्रभव्बो खीणासवो भिक्खु प्रदित्तं वेत्यसङ्कातं ग्रादातुं, भ्रभव्बो खीणासवो भिक्खु मेथुनं धम्मं पिटसेवितुं, ग्रभव्बो खीणासवो भिक्खु 13 सम्पजानमुसा भासितुं, भ्रभव्बो खीणासवो भिक्खु सिम्पजातस्तो सिक्खु छन्दार्गित गन्तुं, ग्रभव्बो खीणासवो भिक्खु छन्दार्गित गन्तुं, ग्रभव्बो खीणासवो भिक्खु छन्दार्गित गन्तुं, भ्रभव्बो खीणासवो भिक्खु स्थार्गित गानुं । पुब्बे चाहं, सुतवा, एतरिह च एवं वदामि – 'यो सो भिक्खु ग्ररहं खीणासवो वृसितवा कत्तकरणीयो भोहितभारो ग्रनुष्पत्तसदत्थो परिक्खीणभवसंयोजनो सम्मदञ्जाविमुत्तो, ग्रभव्बो सो इमानि नव ठानानि श्रज्झाचरितुं'" ति ।

८. सज्झसुत्तं

 एकं समयं भगवा राजगहे विहरित गिज्झकूटे पटबते । श्रथ स्रो सज्झो परिज्वाजको येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा भगवता
 179 25 सींड सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो स्रो सज्झो परिज्वाजको भगवन्तं एतदवोच –

R. 371

१. सम्निधिकारके – सी०, रो०। २. ग्रगारिकमूतो – सी०। ३. त – सी०, रो०।

R 572

२. "एकमिदाहं, भन्ते, समयं भगवा इघेव राजगहे विहरामि गिरिब्बजं । तत्र मे, भन्ते, भगवतो सम्मुखा सुतं सम्मुखा पिटगाहितं — 'यो' सो, सज्झ, भिक्बु अरहं लीणासवो वृस्तितवा कतकरणीयो झोहित-भारो अनुप्पत्तसदत्यो परिक्खीणभवसंयोजनो सम्मदञ्जाविमुत्तो, अभब्बो सो पञ्च ठानािन अज्झाबरितं — अभब्बो लीणासवो भिक्खु असिञ्च व्यापा जीविता वोरोपेतं, अभब्बो लीणासवो भिक्खु अदिष्ठं थय्यसङ्कातं आदातं, अभब्बो लीणासवो भिक्खु अपव्या लेण्यातं आदातं, अभव्बो लीणासवो भिक्खु आप्या लीणासवो भिक्खु अपव्या लीणासवो भिक्खु सम्पणानमुसा भाषितं, अभब्बो लीणासवो भिक्खु सम्पणानमुसा भाषितं, अभव्बो लीणासवो भिक्खु सम्पणानमुसा भाषितं, अभव्बो लीणासवो भिक्खु सम्पणानमुसा भाषितं अभव्बो लीणासवो भिक्खु सम्पणानमुसा भाषितं अभव्बो अगारियभूतो' ति । किंग्ब मेतं, भन्ते, भगवतो सुस्युतं सुग्महितं सुग्नसिकतं सूप- 10 वारितं' ति ?

३. "तग्च ते एतं, सज्झ, सुस्सुतं सुगाहितं सुमनसिकतं सूप-धारितं। पुब्बे चाहं, सज्झ, एतरिह च एवं वदामि — 'यो सो भिक्खु अरहं खीणासवो वृसितवा कतकरणीयो म्रोहितभारो अनुप्पत्तसदत्यो परिक्खीणभवसंयोजनो सम्मदञ्जाविमुत्तो, अभब्बो सो नव ठानािन 15 अज्ञाचिरतुं — अभब्बो खीणासवो भिक्खु सञ्चिच्च पाणं जीविता वोरोपेतुं ... पे०... अभब्बो खीणासवो भिक्खु सिष्ठाचिकारकं कामे परिभुञ्जितं सेय्यथािप पुब्बे अगारियभृतो, अभब्बो खीणासवो भिक्खु बुद्धं पचक्कात्तां, अभब्बो खीणासवो भिक्खु धम्मं पच्चक्खातुं, अभब्बो खीणासवो भिक्खु सङ्कं पच्चक्खातुं, अभब्बो खीणासवो भिक्खु स्व पच्चक्खातुं'। पुब्बे चाहं, सज्झ, एतरिह च एवं वदािम — 'यो सो भिक्खु अरहं खीणासवो वृसितवा कतकरणीयो भ्रोहितभारो अनुप्पत्त-सदत्थो परिक्खीणभवसंयोजनो सम्मदञ्जाविमुत्तो, अभब्बो सो इमािन नव ठानािन अज्ञाचरितं''' ति।

६. पुग्गलसुत्तं

 "नवियमे, भिक्खने, पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि । 25 कतमे नव ? झरहा, झरहत्ताय पिटपन्नो, अनागामी, अनागामिफल-सच्छिकिरियाय पिटपन्नो, सकदागामी, सकदागामिफलसच्छिकिरियाय B. 180

R 373

10

पटिपन्नो, सोतापन्नो, सोतापत्तिफलसच्छिकिरियाय पटिपन्नो, पुयुज्जबो - इमे स्रो, भिक्सवे, नव पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकिर्स्म" ति ।

१०. ब्राहुनेय्यसुत्तं

१. "नवियमे, भिक्खवे, पुग्गला आहुनेय्या पाहुनेय्या दिख्य-नेय्या अञ्जलिकरणीया अनुत्तरं पुञ्ञाक्खेतं लोकस्स । कतमे नव ? इस्हा, अरहत्ताय पटिपन्नो, अनागामी, अनागामिफलसच्छिकिरियाय पटिपन्नो, सकदागामी, सकदागामिफलसच्छिकिरियाय पटिपन्नो, सोता-पन्नो, सोतापत्तिफलसच्छिकिरियाय पटिपन्नो, गोत्रभू – इमे खो, भिक्खवे, नव पुग्गला आहुनेय्या ...पे०... अनुत्तरं पुञ्ञाक्खेतं लोकस्सा" ति ।

सम्बोधिवनगो पठमो ।

तस्सुद्दानं

सम्बोधि निस्सयो चेव, मेघिय^¹नन्दकं बलं। सेवना सुतवा सज्झो, पुग्गलो स्राहुनेय्येन वाति।।

२. सीहनादवग्गो

१. सीहनादसुत्तं

 एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित जेतवने अनाथिपिण्ड-कस्स आरामे । अथ को आयस्मा सारिपुत्तो येन भगवा तेनुपसङ्कमिः; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निषीित । एकमन्तं
 निसिन्नो को आयस्मा सारिपुत्तो भगवन्तं एतदवोच — "बृत्यों में, भन्ते, सावित्ययं वस्सावासो । इच्छामहं, भन्ते, जनपदचारिकं पकक-मितं" ति ।

"यस्सदानि त्वं, सारिपुत्त, कालं मञ्जासी" ति ।

२. प्रथ खो आयस्मा सारिपुत्तो उद्वायासना भगवन्तं ग्रीभ-३. अथ - १० वादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि । ग्रथ खो ग्रञ्ञतरो भिक्ख् ग्राचिर-

१. मेघिय — सी०, स्था०, री०। २. ब्राहुणेय्यो — सी०; ब्राहुनेय्यो — स्था०, री०। १. बुद्ठो — स्था०।

B. 181

20

पक्कन्ते भायस्मन्ते सारिपुत्ते भगवन्तं एतदबोच — "भायस्मा मं, भन्ते, सारिपुत्तो भ्रासज्जे प्रप्यटिनिस्सज्ज चारिकं पक्कन्तो" ति । भ्रष्य खो भगवा अञ्जातरं भिक्खुं भामन्तेसि — "एहि त्वं, भिक्खुं, मम वचनेन सारिपुत्तं भामन्तेहि — 'सत्या तं, भावुषो सारिपुत्तं, भामन्तेती'" ति । "एवं, भन्ते" ति खो सो भिक्खुं भगवतो पटिस्सुत्वा येनायस्मा भारिपुत्तं तेनुपसङ्क्षमिः, उपसङ्क्षमित्वा भ्रायस्मन्तं सारिपुत्तं एतदबोच — "सत्या तं, भ्रावुसो सारिपुत्तं, श्रामन्तेती'" ति । "एवमावुसो" ति खो आयस्मा सारिपुत्तं तस्स भिक्खनो पच्चस्सोसि ।

३. तेन खो पन समयेन आयस्मा च महामोग्गल्लानो आयस्मा च प्रानन्दो अवापुरणं आदाय विहारे आहिण्डन्ति — "अभिककमथा- 10 यस्मन्तो", अभिककमथान्सान्तो ! इदानायस्मा सारिपुत्तो भगवतो सम्मुखा सीहनादं निदस्ती" ति । अय खो आयस्मा सारिपुत्तो येन भगवा तेनुपसङ्क्रीमः उपसङ्क्ष्मित्वा भगवन्तं अभिवादेखा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसीद्रं लो आपस्मन्तं सारिपुत्तं भगवा एतदवोच— "इअ ते, सारिपुत्तं, अञ्जातरो सब्रह्मचारी खीयनधम्मं" आपन्नो — 15 आयस्मा मं, मन्तं, सारिपुत्तं आसण्ज अप्यटिनिस्सण्जचारिकं पक्कन्तो" ते ।

४. "यस्स नून, भन्ते, काये कायगतासित अनुपट्टिता अस्स, सो इथ अञ्ञातरं सब्रह्मचारि आसज्ज अप्पटिनिस्सज्ज चारिकं पक्क-मेथ्य ।

५. "संय्ययापि, भन्ते, पथिवयं सुचि पि निक्खिपन्ति असुचि पि निक्खिपन्ति असुचि पि निक्खिपन्ति सुत्वगतं पि निक्खिपन्ति मुत्तगतं पि निक्खिपन्ति खेळगतं पि निक्खिपन्ति पुरुवगतं पि निक्खिपन्ति लोहितगतं पि निक्खि-पन्ति, न च तेन पथवी अट्टीयिति वा हरायित वा जिगुच्छिति वा; एवमेव खो आहं, भन्ते, पथवीसमेन चेतसा विहरामि विपुलेन महग्गतेन 25 इ. \$2.5 अप्पमाणेन अवेरेन अख्यापज्झेन । यस्स नून, भन्ते, काये कायगतासित अनुपद्विता अस्स, सो इच अञ्जातरं सब्रह्मचारि आसज्ज अप्पटिनिस्सज्ज चारिकं पक्कमेय्य ।

[.] ब्रापञ्ज – स्या०। २. ब्रबापूरणं – सी०; ब्रपापुरणं –स्या०। ३–३. बिहारं – स्याः; बिहारेल बिहारं अत्याहिङ्कालं – सी०; बिहारेन बिहारं अत्याहिष्यलित – री०। ४. प्रमिक्कपवायसमतो – सी०, स्या०, री०। ४. खीयवममं – स्या०, री०। ६. खेलपतं – सी०। ७. प्रष्टिमति – सी०, स्या०, री०।

15

R. 376

६. "सेय्यथापि, भन्ते, ब्रापिंस सुचि पि घोवन्ति ग्रसुचि पि घोवन्ति गूथगतं पि ... मुत्तगतं पि ... खेळगतं पि ... पुब्बगतं पि ... लोहित-गत पि घोवन्ति, न च तेन स्रापो स्रट्टीयित वा हरायति वा जिगुच्छिति वा ; एवमेव स्रो ग्रहं, भन्ते, ग्रापोसमेन चेतसा विहरामि विपुलेन महग्गतेन 5 ग्रुप्पमाणेन ग्रुवेरेन ग्रुब्यापज्झेन । यस्स नन, भन्ते, काये कायगता-सति ग्रन्पद्विता ग्रस्स, सो इध ग्रञ्ञातरं सब्रह्मचारि श्रासण्ज श्रप्पटि-निस्सज्ज चारिकं पक्कमेय्य ।

७. "सेय्यथापि, भन्ते, तेजो सुचि पि डहति ग्रसुचि पि डहति गुथगतं पि ... मुत्तगतं पि ... खेळगतं पि ... पुब्बगतं पि ... लोहितगतं 10 पि डहति, न च तेन तेजो अट्टीयित वा हरायति वा जिगुच्छिति वा; एवमेव खो ग्रहं, भन्ते, तेजोसमेन चेतसा विहरामि विपूलेन महग्गतेन ग्रप्पमाणेन श्रवेरेन श्रब्यापज्झेन । यस्स नृत, भन्ते, कार्ये कायगतासति ग्रनपद्भिता ग्रस्स, सो इध ग्रञ्जतरं सब्रह्मचारि ग्रासज्ज ग्रप्पटिनिस्सज्ज चारिकं पक्कमेय्य ।

- "संय्यथापि, भन्ते, वायो सुचि पि उपवायित ग्रसुचि पि उपवायति गथगतं पि ... मत्तगतं पि ... खेळगतं पि ... पुब्बगतं पि ... लोहितगतं पि उपवायति, न च तेन वायो अद्रीयति वा हरायति वा जिगुच्छति वा; एवमेव खो ग्रहं, भन्ते, वायोसमेन चेतसा विहरामि विपूलेन महमातेन अप्पमाणेन अवेरेन अन्यापज्झेन । यस्स नृत, भन्ते, 20 कार्ये कायगतासित अनुपद्गिता ग्रस्स, सो इघ ग्रञ्जातर सब्रह्मचारि ग्रासज्ज ग्रप्पटिनिस्सज्ज चारिकं पक्कमेया ।
- "सेय्यथापि, भन्ते, रजोहरणं सुचि पि पुञ्छिति ग्रसुचि पि पुञ्छति गूथगतं पि ... मूत्तगतं पि ... खेळगतं पि ... पूब्बगतं पि ... लोहितगतं पि पुञ्छति, न च तेन रजोहरणं ब्रट्टीयति वा हरायति वा 25 जिगुच्छति वा; एवमेव खो ग्रहं, भन्ते, रजोहरणसमेन चेतसा विहरामि विपुलेन महग्गतेन ग्रप्पमाणेन ग्रवेरेन ग्रब्यापज्झेन । यस्स नून, भन्ते, काये कायगतासित अनुपट्टिता अस्स, सो इध अञ्ञातरं सब्रह्मचारि ग्रासज्ज ग्रप्पदिनिस्सज्ज चारिकं पक्कमेय्य ।
 - १०. "सेय्यथापि, भन्ते, चण्डालकुमारको वा चण्डालकुमारिका

१. मुञ्चति – स्या० ।

वा कळोपिहत्यो' नन्तकवासी गामं वा निगमं वा पविसन्तो नीच-चित्तंयेव उपटुपेत्वा पविसति; एवमेव खो झहं, भन्ते, चण्डालकुमारक-चण्डालकुमारिकासमेन चेतसा विहरामि विपुलेन महागतेन झप्पमाणेन अवेरेत अब्यापज्झेन । यस्स नून, भन्ते, कार्ये कायगतासित अनुपद्विता अस्स, सो इष अञ्जातरं सब्रह्मचारि आसज्ज अप्पटिनिस्सज्ज चारिकं अ पक्कमेय्य ।

B. 183

- ११. "सेय्यथापि, भन्ते, उसभो छिष्टिवसाणो सूरतो धुदन्तो सुवन्ति।" रथियाय रथियं सिङ्घाटकेन सिङ्घाटकं अन्वाहिण्डन्तो न किञ्चि हिंसित पादेन वा विसाणेन वा; एवमेव खो अहं, भन्ते, उसभ-छिन्नविसाणसमेन" चेतसा विहरामि विपुलेन महन्गतेन अप्पमाणेन 10 अवेरेन अञ्यापज्झेन। यस्स नून, भन्ते, काये कायगतासित अनुपहिता अस्स, सो इध अञ्ञातरं सब्रह्मचारिं आसण्ज अप्पटिनिस्सण्ज चारिकं पक्कमेय्य।
- १२. "संय्यथापि, भन्ते, इत्थी वा पुरिसो वा दहरो युवा भण्डनकजातिको सीसंनहातो प्रहिकुणपेन वा कुक्कुरकुणपेन वा मनुस्सकुणपेन वा 15 श. 377
 कण्ठे ग्रासत्तेन अट्टीयेय्य हरायेय्य जिगुच्छेय्य; एवमेव खो ग्रहं, भन्ते,
 इमिना पूतिकायेन श्रट्टीयामि हरायामि जिगुच्छामि । यस्स नून, भन्ते,
 काये कायगतासति अनुपद्विता श्रस्स, सो इच श्रञ्ञतरं सब्रह्मचारि
 ग्रासज्ज श्रप्पटिनिस्सज्ज चारिकं पक्कमेय्य ।
- १३. "सेय्यथापि, भन्ते, पुरिसो मेदकथालिकं परिहरेय्य छिद्दाव- 20 छिद्दं उपघरन्तं पण्डरन्तं; एवमेव खो अहं, भन्ते, इमं कायं परिहरामि छिद्दावछिद् उग्घरन्तं पण्डरन्तं । यस्स नून, भन्ते, काये कायगतासति अनुपद्विता अस्स, सो इच अञ्जातरं सब्रह्मचारि आसण्ज अप्पटिनिस्सज्ज चारिकं पक्कमेय्या" ति ।
- १४. अथ खो सो भिक्खु उट्टायासना एकंसं उत्तरासङ्कां करित्वा 25 भगवतो पादेसु सिरसा निपतित्वा भगवन्तं एतदबोच — "ग्रच्चयो मं, भन्ते, ग्रच्चगमा यथाबालं यथामूच्हं यथाग्रकुसलं, यो ग्रहं आयस्मन्तं

१. कर्नोपिहत्यो – सी० । २. नित्तकवासी – स्वा०, रो०। ३. सोरतो – सी०, रो०; सुरतो – स्वा० । ४. सुसिक्तियो – स्वा० । ४. उत्तर्शच्छन्न ० – सी० । ६. वा युवा वा – सी०, रो०; वा युवा – स्वा० । ७. मालमेन – स्वा० । द. खिद्रं विच्छिद्यं – सी०, रो० ।

सारिपुत्तं असता तुच्छा मुसा अभूतेन अवभाचिक्ति । तस्स में, भन्ते,
भगवा अच्चयं अच्चयतो पिटमण्हतु आर्यात संवराया" ति ।

"तम्ब तं', भिक्तु, अच्चयो अच्चगमा यथाबालं यथामून्हं
यथाअकुसलं, यो त्वं सारिपुत्तं 'असता तुच्छा मुसा अभूतेन अवभाचिक्ति ।

В. 184 5 यतो च लो त्वं, भिक्तु, अच्चयं अच्चयतो दिस्वा यथाधम्मं पिटकरोसि, तं 'ते' नयं पिटमण्हामं । वृङ्कि हेसां', भिक्तु, अरियस्स
विनये यो अच्चयं अच्चयतो दिस्वा यथाधम्मं पिटकरोति आर्यात् संवरं

ग्रापज्जती" ति । १४. ग्रथ

१५. ग्रथ को भगवा श्रायस्मन्तं सारिपुत्तं श्रामन्तेसि — "क्षम, 10 सारिपुत्त, इमस्स मोघपुरिसस्स । पुरा तस्स तत्थेव सत्तवा मुद्धा फलती"" ति ।

"खमामहं, भन्ते, तस्स ग्रायस्मतो सचे मं सो ग्रायस्मा एवमाह — 'खमत् च मे सो ग्रायस्मा'" ति ।

२. सउपादिसेससुत्तं

१. एकं समयं भगवा सावत्थयं विहरति जेतवने ग्रनाथिपिण्ड-कस्स ग्रारामे । अथ को ग्रायस्मा सारिपुत्तो पुट्चण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय सार्वाच्य पिण्डाय पाविसा । अथ को ग्रायस्मतो सारि-पुत्तस्स एतदहोसि — "ग्रितिप्पां को ताव सावत्थियं पिण्डाय चिरत्,ं यभूनाहं येन ग्रञ्ञातित्थ्यानं परिब्बाजकानं ग्रारामो तेनुपस्बुभेय्यं" त। अथ को ग्रायस्मा सारिपुत्तो येन ग्रञ्जातित्थ्यानं परिब्बाजनं आरामो तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा तेहि ग्रञ्जातित्थयेहि परिब्बाजनं केहि सर्विड सम्मोद । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि ।

 तेन खो पन समयेन तेसं ग्रञ्जातित्वयानं परिब्बाजकानं सिन्नसिन्नानं सिन्नपिततानं ग्रयमन्तराकया उदपादि – "यो हि कोचि,
 श्रावुसो, सउपादिसेसो कालं करोति, सब्बो सो श्रपरिमृत्तो निरया श्रपरि-

१. त्व – सी०, रो०। २ सारिपुत्त – सी०। ३–३. तत्वं – स्था०; तत्वे – रो०। ४. पतिगन्हाम – सी०। ५. एसा – सी०। ६–६. पुरास्स एत्वेव – सी०; पुनार्थ तत्वेव – स्था०; पुरास्स तत्वेव – रो०। ७. फलिससती – सी०, स्था०, रो०।

मुत्तो तिरच्छानयोनिया प्रपरिमृत्तो ऐत्तिविसया प्रपरिमृत्तो अपाय-दुग्गतिविनिपाता'' ति । अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो तेसं अञ्जा-तित्थियानं परिव्वाजकानं भासितं नेव अभिनन्दि नप्पटिक्कोसि । अनिभ-नन्दित्वा अप्पटिक्कोसित्वा उट्टायासना पक्कामि — "भगवतो सन्तिके एतस्स भासितस्स अत्थं आजानिस्सामी'' ति । अथ खो आयस्मा सारि-पृत्तो सावित्थयं पिण्डाय चरित्वा पच्छाभत्तं पिण्डपातपटिक्कन्तो येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा सारिपुत्तो भगवन्त एतदवोच —

R 37 B. 185

४. "के च ै, सारिपुत्त, ग्रञ्जातित्यया परिब्बाजका बाला अब्यत्ता, के च सउपादिसेसं वा 'सउपादिसेसो' ति जानिस्सन्ति, अनुपादिसेसं वा 'अनुपादिसेसो' ति जानिस्सन्ति !

४. "नवधिमे, सारिपुत्त, पुग्गला सउपादिसेसा कालं कुरुमाना परिमुत्ता निरया परिमुत्ता तिरुब्छानयोनिया परिमुत्ता पेत्तिविसया परिमुत्ता अपायदुग्गतिविनिपाता । कतमे नव ? इघ, सारिपुत्त, एकच्चो पुग्गलो सीलेस परिपुरकारी' होति, समाधिस्मि परिपुरकारी,

R. 380

25

१. पित्तिविसया - स्था०, रो० । २-२. केचि - स्था०, रो०। ३. परिपूरीकारी -

B. 186

पञ्जाय मत्तसो कारी । सो पञ्चनं ब्रोरम्भागियानं संयोजनानं परिक्खया अन्तरापरिनिब्बायी होति । श्रयं, सारिपुत्त, पठमो पुग्गको सउपादिसेसो कालं कुरुमानो परिमुत्तो निरया परिमुत्तो तिरच्छान-योनिया परिमुत्तो पेत्तिविसया परिमुत्तो अपायदुग्गतिविनिपाता ।

- ६. "पुन च परं, सारिपुत्त, इधेकच्चो पुगलो सीलेसु परि-पूरकारी होति, समाधिस्म परिपूरकारी, पञ्जाय मत्तसो कारी । सो पञ्चलं झोरम्भागियानं संयोजनानं परिक्लया उपहच्चपिनिब्बायी होति ... पे०... प्रसङ्खारपरिनिब्बायी होति ... पे० ... ससङ्खारपरि-निब्बायी होति ... पे० ... उद्धंसोतो होति प्रकनिटुगामी । अय, सारिपुत्त, 10 पञ्चमो पुग्गलो सउपादिसेसो काल कुरुमानो परिमुत्तो निरया परिमृतो तिरच्छानयोनिया परिमुत्तो पेतिविसया परिमृत्तो अपायदुग्गतिविनि-पाता ।
- ७. "पुन च परं, सारिपुन, इधेकच्चो पुग्गलो सीलेसु परिपूर-कारी होति, समाधिस्मि मत्तसो कारी, पञ्जाय मत्तसो कारी । 15 सो तिण्णं संयोजनानं परिक्खया रागदोसमोहानं तनुत्ता सकदायामी होति, सिकदेव इमं लोकं स्रागन्त्वा दुक्खस्मन्त करोति । स्रय, सारि-पुत्त, छट्टो पुग्गलो सउपादिसेसो कालं कुरुमानो परिमुत्तो निग्या ... पे०... परिमुत्तो स्रपायदुग्गतिबिनिपाता ।
- इ. "पुन च परं, सारिपुत्त, इधेकच्चो पुग्गलो सीलेसु परिपूर-कारी होति, समाधिस्म मत्तसो कारी, पञ्जाय मत्तसो कारी । सो तिष्णं संयोजनानं परिक्खया एकबीजी होति, एकंयेव मानुसकं भवं निब्ब-त्तेत्वा दुक्बस्सत्तं करोति । अय, सारिपुत्त, सत्तमो पुग्गलो सज्पादि-सेसो कालं कुरुमानो परिमुत्तो निग्या ... पे० .. परिमुत्तो अपायदुग्गति-विनिपाता ।
- 25 १. "पुन च परं, सारिपुत्त, इधेकच्चो पुग्गलो सीलेसु परि-पूरकारी होति, समाधिर्हम मत्तसो कारी, पञ्जाय मत्तसो कारी। सो तिष्णं संयोजनानं परिक्लया कोलंकोलो होति, द्वे वा तीणि वा कुलानि सन्धावित्वा संसरित्वा दुक्खस्सन्तं करोति । ध्रयं, सारिपुत्त, श्रद्धमे

R. 381

१-१ न परिपूरकारी - सी०, रो०।

पुग्गलो सउपादिसेसो कालं कुरुमानो परिमुत्तो निरया ...पे०... परिमुत्तो श्रपायदुग्गतिविनिपाता ।

१०. "पुन च परं, सारिपुत्त, इधेकच्चो पुग्गलो सीलेसु परिपूरकारी होति, समाधिस्मि मत्तसो कारी, पञ्जाय मत्तसो कारी।
सो तिण्णं संयोजनानं परिक्खया सत्तक्खतुपरमो होति, सत्तक्खतुपरमं देवे च मनुस्से च सन्धावित्वा संसरित्वा दुक्खस्सन्तं करौति।
प्रयं, सारिपुत्त, नवमो पुग्गलो सञ्पादिसेसो कालं कुरुमानो परिमृत्तो
निरया परिमृत्तो तिरच्छानयोनिया परिमृत्तो पेत्तिवसया परिमृत्तो
प्रयायदुग्गतिविनिपाता।

११. "के च, सारिपुत्त, ग्रञ्ञितित्थया परिव्वाजका बाला 10 ग्रव्यत्ता, के च सउपादिसेसं वा 'सउपादिसेसो' ति जानिस्सन्ति, ग्रनु- पादिसेसं वा 'प्रनुपादिसेसो' ति जानिस्सन्ति ! इमे खो, सारिपुत्त, नव पुग्गला सउपादिसेसा कालं कुरुमाना परिमृत्ता निरया परिमृत्ता तिरच्छान- योनिया परिमृत्ता पत्तिविसया परिमृत्ता अपायदुग्गतिविनिपाता । न तालायं, सारिपुत्त, धम्मपरियायो पटिभासि भिवखूनं भिवखुनीनं 15 उपासकानं उपासिकानं । तं किस्स हेतु ? मायिमं धम्मपरियायं सुरवा पमाइं आहरिसू ति । ग्रपि च मया, सारिपुत्त, धम्मपरियायं पञ्झा- थियायेन सासिनों" ति ।

३. कोट्टिकसुत्तं

१. ब्रथ खो आयस्मा महाकोट्टिको येनायस्मा सारिपुत्तो तेनुपसङ्क्षिमः; उपसङ्क्षिमत्त्वा आयस्मता सारिपुत्तेन सर्द्धि सम्मोदि । 20 सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा महाकोट्टिको आयस्मन्तं सारिपुत्तं एतदवोच — "िक नु खो, आवुसो सारिपुत्तं, यं कम्मं दिट्ठथम्मवेदनीयं, तं मे कम्मं सम्परायवेदनीयं होत्" ति, एतस्स अत्थाय भगवति ब्रह्मचिरयं वृस्सती" ति ?

"नो हिदं, ग्रावुसो"।

१. महाकोट्रितो - सी०, स्या०, रो०।

B. 188

20

R. 383 25

२. "कि पनावुसो सारिपुत्त, 'यं कम्यं सम्परायवेदनीयं, तं मे कम्म दिट्टुधम्मवेदनीयं होतू' ति, एतस्स ग्रत्थाय भगवित ब्रह्मचरियं वस्सती" ति ?

"नो हिदं, ग्रावसो"।

३. "कि नृ खो, ब्राव्सो सारिपुत, 'यं कम्मं मुखवेदनियं, तं मे कम्मं दुनखवेदनियं होतूं ति, एतस्स ब्रत्थाय भगवित ब्रह्मचरियं वस्सती" ति?

"नो हिदं ग्रावुसो"।

४. "किं पनावुसो, सारिपुत्त, 'यं कम्मं दुबखवेदिनयं', तं में 10 कम्मं सुखवेदिनयं होतूं ति, एतस्स अत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वुस्सती" ति ?

"नो हिदं, ग्रावसो"।

५. "किं नु खो, श्रानुसो सारिपुत्त, 'य कम्मं परिपक्कवेदनीयं', तं मे कम्मं श्रपरिपक्कवेदनीयं होतूं ति, एतस्स अत्थाय भगवति 15 बहुम्चरियं वृस्सती'' ति ?

"नों हिदं, ग्रावुसो"।

६. "िक पनावसो सारिपुत्त, 'यं कम्म अपरिपक्कवेदनीयं, तं मे कम्मं परिपक्कवेदनीयं होतू' ति, एतस्स अत्थाय भगवित ब्रह्मचियं बुस्सती" ति ?

"नो हिदं, ग्रावुसो"।

७. "किं नु खो, श्रावृक्षो सारिपुत्त, 'यं कम्मं बहुवेदनीयं, तं मे कम्मं अप्पवेदनीयं होतू' ति, एतस्स अत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वृस्सती" ति ?

"नो हिदं, ग्रावुमो"।

द. "िक पनावुसो सारिपुत्त, 'यं कस्सं श्रप्पवेदनीयं, तं मे कस्मं बहुवेदनीयं होतू' ति, एतस्स श्रत्याय भगवति ब्रह्मचित्यं वृस्सती" ति ?

"नो हिदं, भ्रावुसो"।

१. दुक्सवेदनीयं — स्या० । २ दुक्सवेदनीय — सी० । ३. परिपनकरेदिनियं — स्या०,रो०।

B. 189

- "किं नु खो, श्रानुसो सारिपुत्त, 'यं कम्मं वेदनीयं, तं मे कम्मं श्रवेदनीयं होतू' ति, एतस्स अत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वुस्सती" ति ? "नो हिदं, श्रावसो"।
- १०. "िक पनावुसो सारिपुत्त, 'यं कम्मं श्रवेदनीयं, तं मे कम्मं वेदनीयं होतू' ति, एतस्स श्रत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वुस्सती" ति ? ऽ "नो हिदं, श्रावुसो" ।
- ११. "'किं न खो, ग्रावसो सारिपुत्त, यं कम्मं दिद्रधम्मवेदनीयं तं मे कम्मं सम्परायवेदनीयं होतुं ति, एतस्स ग्रत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वस्सती' ति, इति पूट्टी समानी 'नी हिदं, आवसी' ति वदेसि । 'कि पनावसी सारिपत्त, यं कम्मं सम्परायवेदनीयं तं में कम्मं दिट्टधम्मवेदनीयं 10 होत ति, एतस्स अत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वस्सती' ति, इति पूट्टो समानो 'नो हिदं, ग्रावसो' ति वदेसि । 'कि नु खो, ग्रावसो सारिपूत्त, यं कम्मं मुखवेदनियं तं मे कम्मं दुक्खवेदनिय होतू ति, एतस्स ऋत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वस्सती' ति, इति पूट्टो समानो 'नो हिदं, आवसो' ति वदेसि । 'कि पनावसो सारिपुत्त, यं कम्मं दुक्खवेदनियं त मे कम्मं सुखवेदनिय 15 होत ति, एतस्स ग्रत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वस्सती' ति, इति पूट्टो समानो 'नो हिदं, ग्रावसो' ति वदेसि । 'कि नु खो, ग्रावुसो सारिपुत्त, यं कम्म परिपक्कवेदनीय तं मे कम्मं अपरिपक्कवेदनीयं होत् ति, एतस्स अत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वस्मती' ति, इति पुट्टो समानी 'नो हिदं, ब्रावुसो' ति बदेसि । 'कि पनावसो सारिपूत्त, यं कम्मं भ्रपरिपक्कवेदनीयं तं मे 20 कम्मं परिपक्कवेदनीयं होत् ति, एतस्स श्रत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वस्सती' ति, इति पूड्रो समानो 'नो हिदं, श्रावसो' ति वदेसि । 'कि न खो, ग्रावसो सारिपुत्त, यं कम्मं बहवेदनीयं तं में कम्मं ग्रप्पवेदनीयं होत् ति, एतस्स ग्रत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वस्सती' ति, इति पूट्टो समानो 'नो हिदं, ग्रावसो' ति वदेसि । 'कि पनावसो सारिपुत्त, यं कम्मं 25 ग्रप्पवेदनीयं तं में कम्मं बहुवेदनीयं होतू ति, एतस्स ग्रत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वस्सती' ति, इति पूट्टो समानो 'नो हिदं, ग्रावसो' ति वदेसि । कि न खो, बाबसो सारिपुत्तं, यं कम्मं बेदनीयं तं में कम्मं ब्रवेदनीयं होत ति, एतस्स प्रत्थाय भगवति ब्रह्मचरियं वस्सती' ति, इति पूटो समानो 'नो हिदं, ग्रावसो' ति वदेसि । 'कि पनावसो सारिपुत्त, यं कम्मं 30 भ्रवेदनीयं तं में कम्मं वेदनीयं होत ति. एतस्स भ्रत्याय भगवति ब्रह्मचरियं

B 190

R. 385

25

बुस्सती' ति, इति पुट्ठो समानो 'नो हिदं, आबुसो' ति वदेसि । अथ किमत्थं चरहाबुसो', भगवति ब्रह्मचरियं वुस्सती'' ति ?

१२. "यं रूबस्स", प्रावुसो, श्रञ्जातं ब्रविट्टं श्रप्पत्तं असिच्छकतं श्रनभिसमेतं, तस्म ज्ञाणाय दस्सनाय पत्तिया सिच्छिकिरियाय श्रभि-। समयाय' मगवित ब्रह्मचरियं वस्सती'' ति ।

"किं पनस्साबुसो, ब्रञ्जातं ब्रदिट्टं अप्पत्तं ब्रसच्छिकतं अनिभसमेतं, यस्स ज्ञाणाय दस्सनाय पत्तिया सच्छिकिरियाय अभि-समयाय भगवति ब्रह्मचरियं वस्सती" ति ^{*} ?

"'इदं दुक्सं' ति स्वत्स, प्रावुसो, अञ्जातं अदिहु अप्पतं । असिच्छकतं अनिभसमेतं । तस्स जाणाय दस्सनाय पत्तिया सिच्छ- किरियाय अभिसमयाय भगवित ब्रह्मचित्यं बुस्सित । प्रयं 'दुक्स- समुदयो' ति रूवस्स आवुसो ... पे o .. 'अयं दुक्सिनरोघो' ति रूवस्स आवुसो ... पे o .. 'अयं दुक्सिनरोघो' ति रूवस्स आवुसो ... पे o .. 'अयं दुक्सिनरोघो' ति रूवस्स आवुसो अञ्जातं अदिहुं अप्पत्तं असिच्छकतं अनिभसमेतं । तस्स जाणाय । वस्सिया पत्तिया सिच्छिकिरियाय अभिसमयाय भगवित ब्रह्मचित्यं वुस्सित । इदं स्वस्स आवुसो अञ्जातं अदिहुं अप्पत्तं असिच्छकतं अनिभसमेतं । तस्स जाणाय दस्साय पत्तिया सिच्छिकिरियाय अभिसमयाय भगवित ब्रह्मचित्यं वुस्सिती' ति ।

४. समिद्धिसुत्तं

१. श्रथ को श्रायस्मा सिमिद्धि येनायस्मा सारिपुत्तो तेनुपसङ्क्रीम; उ उपसङ्क्रमित्वा श्रायस्मन्तं सारिपुत्तं श्रीभवादेत्वा एकमन्तं निर्सीदि । एकमन्तं निसिन्नं को श्रायस्मन्तं सिमिद्धि श्रायस्मा सारिपुत्तो एतदबोच – "किमारस्मणा, सिमिद्धि, पुरिसस्स सङ्कप्पवितक्का उप्पजन्ती" ति ?

"नामरूपारम्मणा, भन्ते" ति ।

२. "ते पन, समिद्धि, क्व नानत्तं गच्छन्ती" ति ? "धातूसु, भन्ते" ति ।

३. "ते पन, समिद्धि, किसमुदया" ति ? "फस्ससमुदया, भन्ते" ति ।

१ चरताबुतो – स्या० । २. खबस्स – सी०, खोस्स – स्या० । ३. श्रश्रिसमाय – सी० । ४. श्रविद्रं – सी० । *-* स्या० पोस्यके नस्यि ।

10

४. "ते पन, सिमिद्धि, किंसमोसरणा" ति ? "बेदनासमोसरणा, भन्ते" ति । १. "ते पन, सिमिद्धि, किंपमुखा" ति ? "समाधिप्पमुखा, भन्ते" ति ।

६. "ते पन, सिमद्धि, किग्रिधिपतेय्या" ति ? "सताधिपतेय्या, भन्ते" ति ।

७. "ते पन, समिद्धि, किंउत्तरा" ति ?

७. त पन, सामाद्ध, ाकउत्तरा ।त "पञ्जूतरा, भन्ते" ति ।

द. "ते पन, समिद्धि, किसारा" ति ?

"विमुत्तिसारा, भन्ते" ति ।

- 40 - ---

६. "ते पन, सिमिद्धि, किम्रोगधा" ति ? "ग्रमतोगधा. भन्ते" ति ।

१. किंग्राधिपतेष्या — सी०, स्वा० । २ पञ्ह — सी०, स्वा०, रो० । ३ वा — स्या० ।

20

५. गण्डसुत्तं

- १. "संय्ययापि, भिक्खवे, गण्डो ध्रनेकवस्सगणिको । तस्सस्यु गण्डस्स नव वणमुखानि नव अभेवनमुखानि । ततो यं किञ्च पग्ध-रेय्य असुचियेव पग्धरेय्य, दुःगन्धयेव पग्धरेय्य, जेगुच्छिययेव पग्धरेय्य, दुःगन्धयेव पग्धरेय्य, दुःगन्धयेव पसवेय्य, कंगुच्छिययेव पसवेय्य, कंगुच्छिययेव पसवेय्य, इंग्नन्धयेव पसवेय्य,
- २. "गण्डो ति खो, भिक्खवे, इमस्सेतं चातुमहाभूतिकस्सं कायस्स श्रीवनकुम्मासूपचयस्स श्रीन-क्चुच्छादनगरिमहनभेदनिबद्धतनधम्मस्स । तस्सस्सु गण्डस्स नव वण्ण-मुखानि नव अभेदनमुखानि । ततो य किञ्चि पण्डरित श्रमुचियेव । पण्डरित, दुग्गन्धयेव पण्डरित, जेगुच्छिययेव पण्डरित, य किञ्चि पस्वति, युग्गन्धयेव पस्वति, दुग्गन्धयेव पस्वति, दुग्गन्धयेव पस्वति, दुग्गन्धयेव पस्वति, दुग्गन्धयेव पस्वति, दुग्गन्धयेव पस्वति, दुग्गन्धयेव पस्वति, जेगुच्छिययेव पस्वति । तस्मातिह, भिक्खवे, इमस्मि काये निब्बन्दथा''ति ।

६. सञ्जासुत्तं

१. "नवियमा, भिक्खवे, सञ्जा भाविता बहुलीकता मह
B. 192. फला होन्ति महानिससा अमतोगधा अमतपरियोसाना । कतमा नव ?

15 असुभवज्ञा, मरण र्ज्ञा, आहारे पटिकूलसञ्जा , सब्बलोके अनिभरतियञ्जा , अनिज्यसञ्जा, अनिज्ये दुक्खसञ्जा, दुक्खे अनत्तसञ्जा,
पहानसञ्जा, विराग पञ्जा — इमा खो, भिक्खवे, नव सञ्जा,
भाविता बहुलीकता महफ्कला होन्ति महानिससा अमतोगधा अमतपरियोसाना" ति ।

७. कुलसूत्तं

१. "नविह, भिक्खवे, अङ्गेहि समझागतं कुलं अनुपगन्त्वा वा नालं उपगन्तु, उपगन्त्वा वा नालं निसीदितुं । कतमेहि नविह ? न मनापेन पच्चुट्टेन्ति, न मनापेन अभिवादेन्ति, न मनापेन आसनं देन्ति, सन्तमस्स परिगृहन्ति', बहुकं पि थोकं देन्ति, पणीतं पि लूखं देन्ति,

१ सी०, स्वा॰, री० पोल्ब∻सु नित्य । २. चातुम्महाभूतिकस्स – सी०, स्वा०, रो० । ३ पटिक्कूलसञ्जा – सी०, स्वा०, रो० । ४ घनभिरतसञ्ञा – सी०, स्वा०, रो० । ४. उप-नितीवितु – सी० । ६ पतिमूहित्त – सी०, परिगुव्हित्त – स्वा०, परिगृहित्त – रो० ।

R. 388

R. 193

R. 390

10

ग्रसक्कच्चं देन्ति नो सक्कच्चं, न उपनिसीदन्ति धम्मस्सवनाय', भासित-मस्स' न सूस्सूसन्ति । इमेहि खो, भिक्खवे, नवहङ्गोहि समन्नागतं कुलं अनुपगन्त्वा वा नालं उपगन्तु उपगन्त्वा वा नालं निसीदितुं ।

२. "नवहि, भिक्खवे, मञ्जेहि समन्नागतं कूलं मनुपगन्त्वा वा अलं उपगन्तं, उपगन्त्वा वा अलं निसीदितं । कतमेहि नवहि ? मनापेन ه पच्चुट्रेन्ति, मनापेन श्रभिवादेन्ति, मनापेन श्रासनं देन्ति, सन्तमस्स न परिग्रहन्ति, बहुकं पि बहुकं देन्ति, पणीतं पि पणीतं देन्ति, सक्कच्चं देन्ति नो ग्रसक्कच्चं, उपनिसीदन्ति धम्मस्सवनाय, भासितमस्स सूस्सु-सन्ति । इमेहि खो, भिक्खवे, नवहङ्कोहि समन्नागतं कूलं अनुपगन्त्वा वा ग्रलं उपगन्तं, उपगन्त्वा वा ग्रलं निसीदितं'' ति ।

८. नवडगपोसथसत्तं

१. "नवहि, भिक्खवे, मुद्धेहि समन्नागतो उपोसथो उपवृत्यो मह फलो होति महानिसंसो महाजतिको महाविष्फारो । कथं उपवृत्यो च, भिक्खवे, नवह क्रेहि समन्नागतो उपोसथो महप्फलो होति महानिसंसो महाजतिको महाविष्फारो ? इध, भिक्खवे, ग्ररियसावको इति पटि-सञ्चिक्खति - 'यावजीवं ग्ररहन्तो पाणातिपातं पहाय पाणातिपाता 15 पटिविरता निहितदण्डा निहितसत्था लज्जी दयापन्ना सब्बपाणभूत-हितानुकम्पिनो विहरन्ति; म्रहम्पज्ज इमं च रित्त इमं च दिवसं पाणाति-पातं पहाय पाणातिपाता पटिविरतो निहितदण्डो निहितसत्यो लज्जी दयापन्नो सब्बपाणभृतहितानकम्पी विहरामि । इमिनापङ्गेन अरहत अनुकरोमि; उपोक्षयो च में उपबृत्यो भविस्सती' ति । इमिना पठमेन 20 अञ्जेन समन्नागतो होति ... पे०...। 'यावजीवं ग्ररहन्तो उच्चासयनमहा-सयनं पहाय उच्चासयनमहासयना पटिविरता नीचसेय्यं कप्पेन्ति -मञ्चके वा तिणसन्थारके वा: ग्रहम्पज्ज इमं च रित्त इमं च दिवसं उच्चासयनमहासयनं पहाय उच्चासयनमहासयना पटिविरतो नीचसेय्यं कप्पेमि - मञ्चके वा तिणसन्यारके वा । इमिनापञ्जेन अरहतं अनु- 25 करोमि: उपोसयो च मे उपवस्थो भविस्सती' ति । इमिना श्रद्रमेन ग्रञ्जेन समन्नागतो होति ।

१-१. घम्मसवनाय भासितस्स - सी०, रो० । २ रसीयन्ति - सी०, रो०; रमिस्सन्ति - स्या० । ३. ० हितानुकम्पी - सी०, री० । ४. तिणसन्यरके - स्या० । **ロッパー**リ

२. "मेत्तासहगतेन चेतसा एकं दिसं फरित्वा विहरित, तथा वृतियं तथा तितयं तथा चतुत्यं । इति उद्धमधो तिरियं सब्बिष सब्बत्तताय सब्बावन्तं लोकं मेत्तासहगतेन चेतसा विपुलेन महग्गतेन ग्रप्पमाणेन ग्रवेरेन ग्रब्यापज्झेन फरित्वा विहरित । इमिना नवमेन ग्रज्जेन असमागतो होति । एवं उपवृत्थो खो, भिनखने, नवहज्जेहिं समन्नागतो उपोसथो महण्कलो होति महानिसंसो महाजुतिको महाविष्फारो" ति ।

६. देवतासुत्तं

 "इमं च, भिक्खवे, रित्त सम्बहुला देवता श्रभिक्कन्ताय रित्तया श्रभिक्कन्तवण्णा केवलकप्प जेतवनं श्रोभासेत्वा येनाहं तेनुप-सङ्क्ष्मिसु; उपसङ्क्षमित्वा मं श्रभिवादेत्वा एकमन्तं श्रद्वसु । एकमन्त
 ठिता खो, भिक्खवे, ता देवता मं एतदवोचु — 'उपसङ्क्षमिसु नो, भन्ते, पुज्वे मनुस्सभूतानं पव्वजिता प्रमारानि । ते मय, भन्ते, पच्चुहिन्ह, नो च खो श्रभिवादिन्ह । ता मयं, भन्ते, श्रपरिपुण्णकम्मन्ता विपाट-सारिनियो पच्चानुतापिनियो होन काय उपपन्ना ति ।

B. 194, R 391

- २. "प्रपरा पि म, भिक्खवे, सम्बहुला देवता उपसङ्कमित्वा 15 एतदवोचु — 'उपसङ्कमिसु नो, भन्ते, पुळ्ये मनुस्सभूतानं पव्यजिता प्रगारानि । ते मयं, भन्ते, पच्चट्टिम्ह प्रभिवादिम्ह^{*}, नो च तेसं प्रासनं प्रदम्ह्^{*} । ता मयं, भन्ते, ग्रपरिपुण्णकम्मन्ता विष्पटिसारिनियो पच्चानुतापिनियो हीन कायं उपपन्ना' ति ।
- ३. "अपरा पि म, भिक्खवं, सम्बहुला देवता उपसङ्कमित्वा एतदवोचुं — 'उपसङ्कमिसु नो, भन्ते, पुष्वे मनुस्मभूतानं पव्वजिता अगारानि । ते मयं, भन्ते, पच्चिट्टम्ह अभिवादिम्ह ग्रामनं अदम्ह, नो च खो यथासित्ते यथावल सविभजिम्ह ... पे०... यथासित यथावलं संविभजिम्ह, नो च खो उपनिसीदिम्ह धम्मस्सवनाय ... पे०... उपनिसी-दिम्ह धम्मस्सवनाय, नो च खो ग्रोहितसोता धम्मं मुणिम्ह ... पे०... अमेहितसोता च घम्मं सुणिम्ह, नो च खो सुत्वा धम्मं धारियम्ह ... पे०...

१-१. इति इमिना नवमेन चङ्गेन - स्या०। १-२ नवङ्गुरामलागतो - सी०, स्या०, रो०। १. स्या० गेरवके तथि। ४. ता - बी०, रो०। १. पच्छातृतापितयो - सी०, स्या०, रो०। ६ च प्रनिवायिम्ह च - स्या०। ७. खो - सी०, स्या०, रो०। ६. श्रविम्ह -स्या०। १. च प्रायत च - स्या०, रो०। १०. यगार्वाच - रो०।

R 392

R. 393

सुरवा च घम्मं घारियम्ह, नो च खो घातानं घम्मानं घ्रत्य उपपरिक्खिम्ह .. पे०... घातानं च घम्मानं ग्रत्यं उपपरिक्खिम्ह, नो च खो ग्रत्यमञ्जाय घम्ममञ्जाय घम्मानुषम्मं पटिपज्जिम्ह । ता मयं, भन्ते, ग्रपरिपुज्ज-कम्मन्ता विप्यटिसारिनियो पञ्चानुतापिनियो हीनं कायं उपपन्ना' ति ।

४. "स्रपरा पि मं, भिनखने, सम्बहुला देवता उपसङ्कमित्वा उ एतदवोचुं — 'उपसङ्क्रामिसु नो, भन्ते, पुब्बे मनुस्सभूतानं पब्बजिता स्रगारानि । ते मयं, भन्ते, पच्चुद्दिम्ह स्रभिवादिम्ह, स्रासनं स्रदम्ह, यथासाित यथावलं संविभजिन्ह, उपनिसीदिम्ह धम्मस्सवनाय, स्रोहित-सोता च धम्मं सुणिम्ह, सुत्वा च धम्मं बारियम्ह, धातानं च धम्मानं स्रात्यं उपपरिक्खान्ह, अत्यमञ्जाय धम्ममञ्जाय धम्मानुधम्मं पिट- 10 पिजम्ह । ता मयं, भन्ते, परिपुण्णकम्मन्ता स्रविप्यदिसारिनयो स्रपच्चानुतापिनियो पणीतं कायं उपपन्ना' ति । एतािन, भिनखने, स्वस्यमूलािन एतािन सुञ्जागारािन । झायथ, भिनखने, पा पमादत्य, मा पच्छा विणाटिसारिनो स्रहनत्य सेय्यथािप ता पूरिमका देवता' ति ।

१०. वेलामसुत्तं

१. एकं समयं भगवा सावित्ययं विहर्रात जेतवने अनायिपिष्ट- 15 В 195 कस्स आरामे । अथ खो अनायिपिष्टको गहपति येन भगवा तेनुप-सङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसीक्षं खो अनायिपिष्टकं गहपति भगवा एतदवोच —

२. "अपि नु ते, गहपति, कुले दानं दीयती" ति ?

"दीयति में, भन्ते, कुले दानं; तं च लो लूखं कणाजकं $_{20}$ विळङ्गदुतियं" ति ।

"लूखं चे पि, गहपित, दानं देति पणीतं वा; तं च ग्रसक्कच्चं देति, श्रमित्वद्धं देति, श्रमित्वद्धं देति, श्रमित्वद्धं देति, श्रमित्वद्धं देति, श्रमित्वद्धं देति, श्रमागमनिदिट्टिको देति । यत्य यत्य तस्स तस्स दानस्स विपाको निब्ब-त्तित, न उळाराय भत्तभोगाय चित्तं नमित, नं उळाराय वत्यभोगाय चित्तं नमित, न उळाराय यानभोगाय चित्तं नमित, न उळारेसु पञ्चसु कामसुणेसु भोगाय चित्तं नमित । ये पिस्स ते होन्ति पुत्ता ति वा दारा

१. दिव्यती – स्या०, रो० । २. वा – स्या० । ३. ग्रपचित्तिं कत्वा – स्या०; ग्रचित्ति-कत्वा – रो० । ४. श्रपविद्वं – स्या० ।

R 394

ति वा दासा ति वा पेस्सा ति वा कम्मकरा ति वा, ते पि न सुस्सुसन्ति न सोतं ब्रोदहन्ति न ब्रञ्ञा चित्तं उपट्रपेन्ति । तं किस्स हेत् ? एवं हेतं , गहपति, होति ग्रसक्कच्चं कतानं कम्मानं विपाको ।

 "लखं चे पि. गहपति, दानं देति पणीतं वा; तं च सक्कच्च 5 देति, चित्तीकत्वा देति, सहत्था देति, ग्रनपविद्धं देति, ग्रागमनदिदिको देति । यत्थ यत्थ तस्स तस्स दानस्स विपाको निब्बत्तति, उळाराय भत्तभोगाय चित्तं नमति, उळाराय बत्थभोगाय चित्तं नमति, उळाराय यानभोगाय चित्तं नमति, उळारेसु पञ्चसु कामगुणेसु भोगाय चित्तं नमति । ये पिस्स ते होन्ति पूत्ता ति वा दारा ति वा दासा ति वा पेस्सा 10 ति वा कम्मकरा ति वा, ते पि सूस्सुसन्ति सोतं ग्रोदहन्ति ग्रञ्जा चित्तं उपद्रपेन्ति । तं किस्स हेत् ? एवं हेतं, गहपति, होति सक्कच्चं कतानं कम्मानं विपाको ।

४. "भतपब्बं, गहपति, वेलामी नाम ब्राह्मणी श्रहोसि । सो एवरूपं दानं ग्रदासि महादानं - चतुरासीति सूवण्णपातिसहस्सानि B. 196 15 श्रदासि रूपियपूरानि, चतुरासीति रूपियपातिसहस्सानि श्रदासि स्वण्ण-परानि, चतरासीति कंसपातिसहस्सानि श्रदासि हिरञ्ञपराणि, चतरा-सीति हत्यिसहस्सानि ग्रदासि सोवण्णालङारानि सोवण्णधजानि हेमजालप्यटिच्छन्नानि, चतुरासीति रथसहस्सानि ग्रदासि सीहचम्म-परिवारानि ब्यग्घचम्मपरिवारानि दीपिचम्मपरिवारानि पण्डकम्बल-20 परिवारानि सोवण्णालङ्कारानि सोवण्णधजानि हेमजालप्यटिच्छन्नानि. चत्रासीति धेनुसहस्सानि ग्रदासि दुकूलसन्धनानि कंसूपधारणानि, चत्रासीति कञ्ञासहस्सानि ग्रदासि ग्रामुत्तमणिकूण्डलायो, चत्रा-सीति पल्लङ्कसहस्सानि ग्रदासि गोनकत्थतानि पटिकत्थतानि पटिल-कत्यतानि कदलिमिगपवरपच्चत्यरणानि सउत्तरच्छदानि उभतोलोहित-25 कपधानानि, चतुरासीति वत्थकोटिसहस्सानि ग्रदासि खोमसखमानं कोसेय्यसूखुमानं कम्बलसूखुमानं कप्पासिकसूखमानं, को पन वादो ग्रज्ञस्य पानस्य खज्जस्य भोजस्य लेय्यस्य पेय्यस्य नज्जो मञ्जे विस्सन्दन्ति ।

१. चेर्त – स्या० । २ अनुपविट्ठं – स्या० । ३. सोवण्यद्वजानि – स्या० । ४. हेम-जालसंखन्नानि – सी०, रो०; हेमजालपटिण्डन्नानि – स्या० । ४ बुक्तसम्बरस्वनानि – सी०; दुकुलसण्ठनानि – स्या०; दुकूलसन्यनानि – रो०। ६ कादलि ० – सी०। ७-७ भोजनस्स नेपनस्स सेय्यस्स - स्था०। व. बिस्सन्दति - सी०, रो०।

B. 197

R 395

५. "सिया खो पन ते, गहपित, एवमस्य – 'ग्रन्थो नून तेन समयेन वेलामो ब्राह्मणो ब्रह्मोसि, सो तं दानं ब्रदासि महादानं ति । न खो पनेतं, गहपित, एवं दहुव्वं । ब्रहं तेन समयेन वेलामो ब्राह्मणो ब्रह्मोसि । ब्रहं तं दानं ब्रदासि महादानं । तरिम खो पन, गहपित, दाने न कोचि दक्खिणेय्यो ब्रह्मोसि, न तं कोचि दक्खिणं विसोचेति । ऽ

"यं, गहपति, वेलामो बाह्मणो दानं श्रदासि महादानं, यो चेकं दिटिसम्पन्नं भोजेय्य. इदं ततो महप्फलतरं ।

"यो च सर्ता दिट्ठिसम्पन्नानं भोजेय्य, यो चेकं सकदागार्मि भोजेय्य, इदं ततो महप्फलतरं*।

"यो च सतं सकदागामीनं भोजेय्य, यो चेकं ग्रनागामि भोजेय्य
... पे०... यो च सतं ग्रनागामीनं भोजेय्य, यो चेकं ग्ररहन्तं भोजेय्य
... पे०... यो च सतं ग्ररहन्तानं भोजेय्य, यो चेकं ग्ररहन्तं भोजेय्य
... पे०... यो च सतं ग्ररहन्तानं भोजेय्य, यो चेकं प्रच्चेकबृद्धं भोजेय्य
... पे०... यो च सतं पण्चेकबृद्धानं भोजेय्य, यो च तथागतं ग्ररहत्तं
सम्मासम्बुद्धं भोजेय्य ... पे०... यो च बुद्धणमुखं भिनचुसङ्कं भोजेय्य
... पे०... यो च चातुहिसं सङ्कं उहिस्स विहारं कारापय्य ... पे०... यो च
पसन्नवित्तो बुद्धं च धम्मं च सङ्कं च सरणं गच्छेय्य ... पे०... यो च
पसन्नवित्तो सिम्ब्यापदानि समाचियेय्य — पाणितपाता वेरमणि,
सुदाभारयमज्जपमादद्वाना वेरमणि, यो च ग्रन्तमसो गन्धोहनमत्तं पि
मेत्तवित्तं भावेय्य, इदं ततो महण्फततरं ।

"यं च, गहपित, वेलामो ब्राह्मणो दानं प्रदासि महादानं, यो चेकं विद्विसम्पन्नं भोजेय्य ... यो च सतं विद्विसम्पन्नानं भोजेय्य ... यो च सतं तिद्विसम्पन्नानं भोजेय्य ... यो च सतं सकदागामीनं भोजेय्य ... यो च सतं अनागामि भोजेय्य ... यो च सतं अनागामिनं भोजेय्य ... यो च सतं अनागामिनं भोजेय्य ... यो च सतं प्रचत्नानं भोजेय्य ... यो च चकं पण्चेकबृद्धं भोजेय्य ... यो च वकं पण्चेकबृद्धं भोजेय्य ... यो च वकं पण्चेकबृद्धं भोजेय्य ... यो च त्यागतं अरहन्तं सम्मासम्बृद्धं भोजेय्य ... यो च वुद्धप्पमुखं भिक्खसङ्कं भोजेय्य, यो च च चातुद्दिसं सङ्कं उद्दिस्स विहारं कारापेय्य ... यो च पसन्नचित्तो बृद्धं च धम्मं च सङ्कं च सर्पां गच्छेय्य, यो च पसन्नचित्तो तिक्खापदानि समादियेय्य – पाणाति-

एत्स सी०, री० पोरवकेषु 'यं च गहनति वेतामो बाह्यणो दानं घ्रवासि महादान' इति
 प्रविको पाठो दिस्सति । १. वेरमणि - स्था० । २. गन्युहनमत्तं - सी०, गव्युहनमत्तं - स्था०, रो० । ३. सतं बुढण्यनसं - स्था० ।

R. 396

B 198

पाता बेरमींग ...पे०... मुरामेरयमज्जपमादट्टाना बेरमींग, यो च ग्रन्तमसो गन्धोहनमत्तं पि मेत्तचित्तं भावेय्य, यो च अच्छरासङ्घातमत्तं पि ग्रनिच्चसञ्जां भावेय्य, इदं ततो महष्फलतरं" ति ।

सीहनादवम्गो दुतियो ।

तस्सुद्दानं

नादो ै सउपादिसेसो ै च, कोट्ठिकेन ै समिद्धिना । गण्डसञ्ञा कूलं ै मेत्ता ै, देवता बेलामेन चा ति ।।

३. सत्तावासवग्गो

१. तिठानसुत्तं

- १. "तीहि, भिक्खवे, ठानेहि उत्तरकुरुका मनुस्सा देवे च तावितसे ग्रधिग्गण्हिन्त जम्बुदीपके च मनुस्से । कतमेहि तीहि ? ग्रममा, ग्रपरिग्गहा, नियतायुका, विसेसगुणा – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहि ठानेहि उत्तरकुरुका मनुस्सा देवे च तावितसे ग्रधिग्गण्हिन्त जम्बु-10 दीपके च मनुस्से ।
- २. "तीहि, भिक्खने, ठानेहि देवा तार्वातसा उत्तरकुरुके च मनुस्से प्रधिमण्हिन्त जम्बुदीपके च मनुस्से । कतमेहि तीहि ? दिब्बेन प्रायुना, दिब्बेन वण्णेन, दिब्बेन मुखेन – इमेहि खो, भिक्खने, तीहि ठानेहि देवा तार्वातमा उत्तरकुरुके च मनुस्से प्रधिमण्हिन्त जम्बुदीपके ज मनुस्से ।
- ३. "तीहि, भिक्खबे, ठानेहि जम्बुदीपका मनुस्सा उत्तरकुरुके च मनुस्से प्रधिमण्हिन्त देवे च तावितसे । कतमेहि तीहि ? सूरा, सितमन्तो, इध ब्रह्मचरियवासो — इमेहि खो, भिक्खबे, तीहि ठानेहि जम्बुदीपका मनुस्सा उत्तरकुरुके च मनुस्से ब्रिधमण्हिन्त देवे च ताब-20 तिसे" ति ।

१-१. उत्यो सउपादिसेसो - सी०, वत्यो सप्रपादिसेसो - स्वा०; बुत्यो स-उपादिसेसो - रो०। २. कोद्वित - स्वा०, रो०। १-३. कुसे मेत्ता - सी०, रो०; कुसे सत्ता - स्वा०। ४. विसेसमुनी - सी०, स्वा०, रो०।

to the property of

२. श्रस्सबळु ड्रुसुत्तं

१. "तयो च, भिक्खवे, ग्रस्सखळुङ्के देसेस्सामि तयो च पुरिसखळु के तयो च ग्रस्सपरस्से तयो च पुरिसपरस्से तयो च भट्टे अस्साजानीये तयो च भद्दे पुरिसाजानीये । तं सुणाथ ... पे०. . ।

R 397

२. "कतमे च, भिक्खवे, तयो ग्रस्सखळुङ्का ? इध, भिक्खवे, एकच्चो अस्सखळ ड्रो जवसम्पन्नो होति, न वण्णसम्पन्नो, न आरोह- 5 परिणाहसम्पन्नो । इध पन, भिक्खवे, एकच्चो ग्रस्सखळुङ्को जवसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च, न म्रारोहपरिणाहसम्पन्नो । इध पन, भिक्खबे, एकच्चो ग्रस्सखळुङ्को जवसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च ग्रारोह-परिणाहसम्पन्नो च । इमे खो, भिक्खवे, तयो ग्रस्मखळ छा ।

३ "कतमे च, भिक्खवे, तयो पुरिसखळुङ्का ? इघ, भिक्खवे, 🕫 एकच्चो प्रिसखळड्डो जवसम्पन्नो होति, न वण्णसम्पन्नो, न ग्रारोह-परिणाहसम्पन्नो । इध पन, भिक्लवे, एकच्चो पुरिसखळाड्डो जव-सम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च, न ग्रारोहपरिणाहसम्पन्नो । इध पन, भिक्कवे, एकच्चो पुरिसखळुङ्को जवसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च ग्रारोहपरिणाहसम्पन्नो च।

४. "कथं च, भिक्खवे, पुरिसखळुङ्को जवसम्पन्नो होति, न वण्णसम्पन्नो न ब्रारोहपरिणाहसम्पन्नो ? इघ , भिक्खवे, भिक्ख 'इदं दुक्खं' ति यथाभूतं पजानाति, 'ग्रयं दुक्खसमुदयो' ति यथाभूतं पजानाति, 'ग्रयं दुक्खनिरोघो' ति यथाभृतं पजानाति, 'ग्रयं दुक्खनिरोघगामिनी पटिपदा' ति यथाभृतं पजानाति । इदमस्स जवस्मि वदामि । ग्रभि- 20 र 398 धम्मे खो पन ग्रभिविनये पञ्हं पुट्टो संसादेति, नो विस्सज्जेति। इदमस्स न वण्णस्मि वदामि । न खो पन लाभी होति चीवरपिण्डपात-सेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारानं । इदमस्स न भारोहपरि-णाहिंस्म वदामि । एवं खो, भिक्खवे, पुरिसखळुङ्को जवसम्पन्नो होति, न वण्णसम्पन्नो न ग्रारोहपरिणाहसम्पन्नो ।

.25

15

प्र. "कयं च, भिक्खवे, पुरिसखळुङ्को जवसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च. न ग्रारोहपरिणाहसम्पन्नो ? इध, भिनखवे, भिनख

१. श्रस्ससदस्से – सी०, स्या०, री० । २. पुरिससदस्से – सी०, स्या०, री० । ३ श्रारोह्-परिनाहसम्पन्नो - सी० । ४. इष पन - स्या० । ५. सम्पादेति - स्या० ।

'इदं दुक्खं' ति यथाभूतं पजानाति ... पे०... 'अयं दुक्खनिरोधगामिनी
पटिपदा' ति यथाभूतं पजानाति । इदमस्स जर्वास्म वदामि । अभिधम्मे खो पन अभिविनये पञ्हं पुट्ठो विस्सर्जेति, नो संसादेति ।
इदमस्स वण्णिस्म वदामि । न खो पन लाभी होति चीवरपिण्डपातके सेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपित्क्खारानं । इदमस्स न आरोहपिरणाहाँस्म वदामि । एवं खो, भिक्खवे, पुरिसखळुङ्को जवसम्पन्नो च
होति वण्णसम्पन्नो च, न आरोहपरिणाहसम्पन्नो ।

६. "कथं च, भिनखबं, पुरिसखळुङ्को जबसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च आरोहपरिणाहसम्पन्नो च ? इघ, भिनखबं, भिनखुः १० 'इदं दुनखं' ति यथाभूतं पजानाति ... पं०... 'अयं दुनखिनरोधगामिनी परिपदा' ति यथाभूतं पजानाति । इदसस्स जबस्मि तदामि । अभिषम्मे खो पन अभिविनये पत्र्हं पुद्दो विस्सज्जेति, नो संसा-देति । इदमस्स वण्णींस्म वदामि । लाभी खो पन होति चीवर-पिष्ठपातसेनासनिण्लानप्पच्चयभेमज्जपरिक्खारानं । इदमस्स आरोह-१ परिणाहिस्म वदामि । एवं खो, भिनखवं, पुरिसखळुङ्को जवसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च आरोहपरिणाहसम्पन्नो च । इमे खो, भिनखवं, तयो पुरिसखळुङ्का ।

"कतमे च, भिक्खवे, तयो अस्सपरस्सा ? इघ, भिक्खवे,
 इकच्चो अस्सपरस्सो ... पे०... जवसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च
 आरोहपरिणाहसम्पन्नो च । इमे खो, भिक्खवे, तयो अस्सपरस्सा ।

- द. "कतमे च, भिक्खवे, तयो पुरिसपरस्सा ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो पुरिसपरस्सो ... पे०... जवसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च भ्रारोहपरिणाहसम्पन्नो च ।
- १. "कथं च, भिक्खवं, पुरिसपरस्सो ... पे०... जवसम्पको च हाति वण्णसम्पको च ब्रारोहपरिणाहसम्पको च ? इच, भिक्खवं, भिक्ख पञ्चकं घोरम्भागियानं संयोजनानं परिक्खया घ्रोपपातिको होति, तत्य परिनिब्बायी धनावत्तिघम्मो तस्मा लोका । इदमस्स जवस्मि वदामि । प्रमिषम्मे खोपन प्रजिवनये पञ्हं पुट्टो विस्सज्जेति, नो संसादेति । इदमस्स वण्णस्मि वदामि । लाभी खो पन होति । वीवरिषण्डपातसेनासनिमलानपण्डयभेसज्जपरिक्खारानं । इदमस्स

B. 200, R 399

R 201

R. 401

भारोहपरिणाहाँस्म वदामि । एवं खो, भिक्खवे, पुरिसपरस्सो जव-सम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च भारोहपरिणाहसम्पन्नो च । इमे खो, भिक्खवे, तयो पुरिसपरस्सा ।

१०. "कतमे च, भिक्खवे, तयो भद्दा अस्साजानीया ? इध, भिक्खवे, एकच्चो भद्दो अस्साजानीयो ... पे०... जवसम्पन्नो च होति ऽ वण्णसम्पन्नो च आरोहपरिणाहसम्पन्नो च । इमे खो, भिक्खवे, तयो भद्दा अस्साजानीया ।

११. "कतमे च, भिक्खवे, तयो भट्टा पुरिसाजानीया ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो भट्टो पुरिसाजानीयो ... पे०... जबसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च श्रारोहपरिणाहसम्पन्नो च ।

१२. "कथं च, भिक्सवं, भही पुरिसाजानीयो ... पे०... जबसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च आरोहपरिणाहसम्पन्नो च? ६घ, भिक्सवं,
भिक्स् आसवानं खया अनासवं चेतोविमुन्ति पञ्चाविमुन्ति दिट्टेव
धम्मे नयं अभिञ्ञा सिच्छकत्वा उपसम्पञ्ज विहरित । इदमस्स
जविस्न वदामि । अभिधम्मे खो पन अभिविनये पञ्चं पुट्टो विस्सञ्जेति, 15
नो समादित । इदमस्स वण्णस्मि वदामि । लाभी खो पन होति
चोवरिण्डपातसेनासनिणलान्प्यच्यभेसञ्ज्यरिक्सारानं । इदमस्स
आरोहपरिणाहस्मि वदामि । एवं खो, भिक्सवं, भही पुरिसाजानीयो
जवसम्पन्नो च होति वण्णसम्पन्नो च आरोहपरिणाहसम्पन्नो च । ६मे
खो, भिक्सवं, तयो भद्दा पुरिसाजानीया" ति ।

३. तण्हामूलकसुत्तं

१. "नव, भिक्खवे, तण्हामूलके धम्मे देसेस्सामि, तं सुणाथ ... कतमे च, भिक्खवे, नव तण्हामूलका धम्मा ? तण्हं पटिच्च परियेसना, परियेसने पटिच्च लाभो, लाभं पटिच्च विनिच्छ्यो, विनिच्छ्यं पटिच्च छन्दरागो, छन्दरागं पटिच्च अज्ज्ञोसानं, अज्ज्ञोसानं पटिच्च परिगहो, परिगहे, परिगहे पटिच्च मच्छरियं, मच्छरियं पटिच्च आरक्षो, आरक्षाधिकरणं 25 दण्डादानं सत्यादानं कलहविगाहिवाद-तुवंतुवं-मेसुञ्ज-सुसाबादां विवाद-तुवंतुवं-मेसुञ्ज-सुसाबादां ।

१. दण्डावानसत्त्वादान ० — सी०, स्था०, रो०। २. ० विवादा० — सी०, स्था०, रो०। ग्र ∞ ४—६

भ्रनेके पापका अकुसला भ्रम्मा सम्भवन्ति । इमे खो, भिक्खवे. नव तण्हामृलका भ्रम्मा''ति ।

४. सत्तावाससुत्तं

- "नवियमे, भिक्सवे, सत्तावासा । कतमे नव ? सन्ति, भिक्सवे, सत्ता नानत्तकाया नानत्तसञ्ज्ञिनो, सेय्यथापि मनुस्सा, एकच्चे इ देवा, एकच्चे च विनिपातिका । अयं पठमो सत्तावासो ।
 - २. "सन्ति, भिक्खवे, सत्ता नानत्तकाया एकत्तसञ्ज्ञानो, सेय्ययापि देवा ब्रह्मकायिका पठमाभिनिब्बत्ता । ग्रयं दुतियो सत्तावासो ।
- "सन्ति, भिक्खवे, सत्ता एकत्तकाया नानत्तसिङ्ङानो,
 सेय्यथापि देवा श्राभस्सरा । श्रय तितयो सत्तावासो ।
 - ४. "सन्ति, भिक्खवे, सत्ता एकत्तकाया एकत्तसञ्ज्ञिनो, संय्यथापि देवा सुभिकण्हा । ग्रयं चतुत्थो सत्तावासो ।
 - ५. "सन्ति, भिक्खवे, सत्ता ग्रसङ्ग्ञिनो ग्रप्पटिसवेदिनो, सेय्यथापि देवा ग्रसङ्ग्रासत्ता । ग्रथं पञ्चमो सत्तावासो ।
- B. 202 15 ६. "सन्ति, भिक्खवे, सत्ता सब्बसो रूपसञ्ञान समितिकमा पटिघसञ्ञान पे प्रत्यङ्गमा नानत्तसञ्ञान ग्रमनसिकारा 'ग्रनन्तो ग्राकासो' ति ग्राकासानञ्चायतन्त्रमा । ग्रयं छट्टो सत्तावासो ।
 - "सन्ति, भिक्खवे, सत्ता सब्बसो ग्राकासानञ्चायतनं समित-क्कम्म 'ग्रनन्तं विञ्ञाणं' ति विञ्ञाणञ्चायतनूपगा । ग्रय सत्तमो
 सत्तावासो ।
 - पंसिन्त, भिक्खवे, सत्ता सब्बसो विञ्ञाणञ्चायतनं समित-क्कम्म 'नित्य किञ्ची' ति आिकञ्चञ्ञायतनूषगा । अयं श्रद्धमो सत्तावासो ।
 - "सन्ति, भिन्खवे, सत्ता सब्बसो ग्राकिञ्चञ्ञायतनं
 समितिकसम नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतन्प्पा । अयं नवमो सत्तावासो ।
 इमे खो, भिन्खवे, नव सत्तावासां ।

१ ब्रसञ्ज्ञिसत्ता – स्या० । २ पटिवसञ्ज्ञाणं – सी० ।

R. 409

५. पञ्जासूतं

 "यतो खो, भिक्खवे, भिक्खु नो पञ्ञाय चित्तं सुपरिचितं होति, तस्सेतं, भिक्खवे, भिक्खुनो कल्लं वचनाय — 'खीणा जाति, वुसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति पजानामी" ति ।

२. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खुनो पञ्ञाय चित्तं सुपरिचितं होति ? 'वीतरागं में चित्तं' ति पञ्ञाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'वीतरोगं में चित्तं' ति पञ्ञाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'वीतरोहं में चित्तं' ति पञ्ञाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'वीतरोहं में चित्तं' ति पञ्ञाय चित्तं सुपरिचितं होति, 'व्यसरोगधम्मं' में चित्तं' ति पञ्ञाय चित्तं सुपरिचितं होति, 'व्यसरोगधम्मं' में चित्तं' ति पञ्ञाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'व्यसरोहधम्मं' में चित्तं ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'व्यतावित्तधम्मं में चित्तं रूपमवाया' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'व्यतावित्तधम्मं में चित्तं व्यसर्थयाया' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'व्यतावित्तधम्मं में चित्तं व्यसर्थयाया' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति; 'व्यतावित्तधम्मं में चित्तं व्यस्पभवाया' ति पञ्जाय चित्तं सुपरिचितं होति। यतो खो, भिवख्वं, भिवख्वं। भक्ख्नाय — 'खोणा जाति, वुसितं ब्रह्मावरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्यस्ताया ति 15 पजानामी"' ति।

६. सिलायूपसुत्तं

१. एकं समयं आयस्मा च सारिपुत्तो आयस्मा च चन्दिकापुत्तो राजगहँ विहरन्ति ' बेळुवने कलन्दकनिवापे । तत्र खो आयस्मा चन्दिका-पुत्तो भिक्खू आमन्तेसिं – "देवदत्तो, आवुसो, भिक्खूनं एवं धम्मं देसेति – 'यतो खो, आवुसो, भिक्खुनो चेतसा चितं" होतिः, तस्सेतं 20 भिक्खुनो कल्लं वेय्याकरणाय – 'खीणा जाति, वुसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति पजानामी'' ति ।

२. एवं वुत्ते श्रायस्मा सारिपुत्तो ग्रायस्मन्तं चन्दिकापुत्तं एतद-वोच -- "न खो, ग्रावुसो चन्दिकापुत्त, देवदत्तो भिक्खूनं एवं श्रम्सं देसेति B. 203

R. 403

१. पतानाती – स्थाः। २. धतारागयम्म – सीः।। ३. प्रसन्दोत्तयम्मं – सीः।
४. सस्मीतृष्टममं – सीः। ५. कागरागया – स्थाः। ६. विहरति – मः। ७. एत्व भावतुर्यो – २०... एत्ववोषं तीः भोत्यते धविको राठो विस्वति । ८–६. विष्यं वृपरिचितं हैति – सीः, स्थाः, रीः। १–१. धयः बो – सीः।

B. 204

- 'यतो खो, श्रावुसो, भिक्खुनो चेतसा चितं होति, तस्सेतं भिक्खुनो कल्लं वेय्याकरणाय - खीणा जाति, वृसितं ब्रह्मचिर्यः, कतं करणीयं, नापरं इत्थत्ताया ति पजानामी' ति । एवं च खो, श्रावुसो, चन्दिकापुत, देवदत्तो भिक्खुनं घम्मं देसीत - 'यतो खो, श्रावुसो, भिक्खुनो चेतसा । चित्तं सुपरिचितं होति, तस्सेतं भिक्खुनो कल्लं वेय्याकरणाय - खीणा जाति, बुसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्थत्ताया ति पजानामी' ति ।

३. दुतियं पि खो आयस्मा चन्दिकापुत्तो भिक्खू आमन्तेसि — "देवदत्तो, श्रावुसो, भिक्खूनं एवं धम्मं देतेति — 'यतो खो, श्रावुसो, भिक्खुनो चेतता चितं होति, तस्सेत भिक्खुनो कल्लं वेय्याकरणाय — खीणा जाति, वुसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्थत्ताया ति पजानामी"" ति ।

दुतियं पि खो भ्रायस्मा सारिपुत्तो श्रायस्मन्तं चन्दिकापुत्तं एतदवोच — "न खो, श्रावुसो, चन्दिकापुत्तं, देवदत्तो भिनखूनं एवं धम्मं देसेति — 'यतो खो, श्रावुसो, भिनखुनो चेतसा चितं होति, तस्सेतं भिनखुनो कल्लं वेय्याकरणाय — खीणा जाति, बुसितं ब्रह्मज्विरयं, कतं करणीयं, नापरं इत्थत्ताया नि पजानामी ति । एव च खो, श्रावुसो, चन्दिकापुत्त, देवदत्तो भिनखुनं घम्मं देसेति — 'यतो खो, श्रावुसो, भिनखुनो चेतसा चित्तं मुपरिचितं होति, तस्सेतं भिनखुनो कल्लं वेय्याकरणाय — खीणा व्या जाति, बुसितं ब्रह्मचिर्यं, कतं करणीयं, नापरं इत्यसाया ति पजानामी" ति ।

४. तितयं पि खो आयस्मा चिन्दकापुतो भिक्खू आमन्तेसि –
 "देवदत्तो, आवुसो, भिक्खूनं एवं घम्मं देसेति – 'यतो खो, आवुसो,
भिक्खुनो चेतसा चितं होति, तस्सेतं भिक्खुनो कल्लं वेय्याकरणाय –
 'खीणा जाति, वृसितं ब्रह्मचित्यं, कतं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति
पजानामी'' ति ।

ततियं पि खो ब्रायस्मा सारिपुत्तो ब्रायस्मतं चन्दिकापुत्तं एतदवोच – "न खो, ब्रावुसो चन्दिकापुत्त, देवदत्तो शिनखूनं एवं धम्भ देसेति – 'यतो खो, ब्रावुसो, शिनखुनो चेतसा चितं होति, तस्सेतं शिनखुनो कल्लं वेय्याकरणाय – खीणा जाति, वुसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं,

R. 405

B. 205

नापरं इत्थलाया ति पजानामी' ति । एवं च खो, श्रावुसो चन्दिकापुत्त, देवदत्तो भिक्खूनं घम्मं देदेति – 'यतो खो, श्रावुसो, श्रिक्खुनं चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति, तस्सेतं भिक्खुनो कल्लं वेय्याकरणाय – खीणा जाति, वुसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्थत्ताया ति पजानाभी' ति ।

४. "कथं च, ग्राबुसो, भिग्नखुनो चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति? 'वीतरागं मे चित्तं' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति; 'वीतदोसं मे चित्तं' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति; 'वीतमोहं मे चित्तं' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति; 'श्रस्तरोगधम्म मे चित्तं' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति; 'श्रस्तरोसधम्मं मे चित्तं' ति चेतसा चित्तं 10 सुपरिचितं होति; 'श्रस्मोहधम्मं मे चित्तं' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति; 'श्रनावत्तिधम्मं मे चित्तं कामभवाया' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति; 'श्रनावत्तिधम्मं मे चित्तं कामभवाया' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति, 'श्रनावत्तिधम्मं मे चित्तं क्ष्मभवाया' ति चेतसा चित्तं सुपरिचितं होति । एवं सम्मा विमृत्तचित्तस्स खो, श्राबुसो, भित्रखुनो मुसा चे पि 15 चक्खुविञ्चय्या रूपा चक्खुस्स श्रापायं श्रामच्छन्ति, नेवस्स चित्तं परियादियन्ति; श्रमिस्सीकतमेवस्स चित्तं होति ठितं श्रानेञ्जप्पत्तं', वयं चस्सानुपस्सित ।

"सेय्यथापि, आबुसो, सिलायूपो सोळसकुक्कुकोै। तस्मस्सु अट्ठ कुक्कू हेट्टा नेमङ्गमाँ, अट्ठ कुक्कू उपिर नेमस्स । अथ 20 पुरस्थिमाय चे पि दिसाय आगच्छेय्य भुसा वातबुट्टि, नेव ने सङ्क्रूप्पय्ये न सम्प्रवेषेय्य; अथ पिच्छिमाय ... अथ उत्तराय ... अथ दिखणाय चे पि दिसाय आगच्छेय्य भुसा वातबुट्टि, नेव नं सङ्क्रूप्पय्यं न सम्प्रवेषेय्य; अथ पिच्छिमाय ... अथ उत्तराय ... अथ दिखणाय चे पि दिसाय आगच्छेय्य भुसा वातबुट्टि, नेव नं सङ्क्रूप्पय्य न सम्प्रवेषेय्य। तं किस्स हेतु ? गम्भीरत्ता, आबुसो, नेमस्स, सुनिखातत्ता सिलायूप्पस्स। एवमेव खो, आबुसो, सम्मा विमुत्तवित्तस्स भिक्खुनो 25 भुसा चे पि चक्खुविञ्चेय्या रूपा चक्खुन्स आपार्थं आगच्छिन्ति, नेवस्स चित्तं परियादियन्ति; अमिस्सीकतमेवस्स चित्तं होति ठितं आनञ्जप्पत्तं, वयं चस्सानुपस्सति।

१. धानेज्जपत्त – सी०, रो० । २. सोलसकुम्कुको – सी०; सोळसकुम्कु– स्वा० । १. तस्स – स्वा० । ४. नेमस्स – सी०, रो० । ६–१. नं कमोव्य न सकुमोव्य – सी०, रो०; सकुमोव्य न सम्पक्तमेव्य – स्वा० । ६. एवं सम्मा – सी०, स्वा०, रो० ।

R 406

"भूसा चे पि सोतविञ्जेय्या सहा ... घानविञ्जेय्या गन्धा ... जिज्हाविञ्जेय्या रसा ... कायविञ्जेय्या फोटुब्बा ... मनो-विञ्जेय्या घम्मा मनस्स श्रापायं ग्रागच्छन्ति, नेवस्स चित्तं परियादि-यन्ति ; ग्रमिस्सीकतमेवस्स चित्त होति ठितं श्रानेञ्जप्पत्तं, वयं चस्सानु-उ पस्तती" ति ।

७. पठमवेरसुत्तं

- १ ग्रथ खो श्रनाथपिण्डिको गहपति येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं श्रीभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो श्रनाथपिण्डिकं गहपति भगवा एतदवोच –
- २. "यतो खो, गहपति, ग्ररियमावकस्स पञ्च भयानि वेरानि व्यस्ताता होति, चत्र्वाह च सोतापत्तियञ्जेहि समन्नागतो होति, सो ग्राकङ्कमानो अत्तना व अत्तानं ब्याकरेय्य 'खीणनिरयोम्हि खीण-तिरच्छानयोनि' खीणपेत्तिविसयो खीणापायदुग्गतिविनिपातो, सोतापन्नोहमस्म अविनिपात्वभम्मो नियतो सम्बोधिपरायणो' ति ।
- ३. "कतमानि पञ्च भयानि वेरानि वूपसन्तानि होन्ति ?
 गं, गहपति, पाणातिपाती पाणातिपातपञ्चया दिट्टुष्टमिकं पि भयं वेरं पसवति, सम्परायिकं पि भयं वेरं पसवति, चेतसिक पि दुवसं दोमनस्सं पिटसंवेदेति, पाणातिपाता पिटिविरतो नेव दिट्टुष्टिममकं पि भय वेरं पसवति, न सम्परायिकं पि भय वेरं पसवति, न चेतसिकं पि दुवसं दोमनस्सं पिटसवेदेति । पाणातिपाता पिटिविरतस्स एवं तं भयं वेरं व्यवसन्तं होति ।
- ४. "यं, गहपति, प्रविकादायी ... पे०... कामेसुमिच्छाचारी ...
 मुसावादी ... सुरामेरयमज्जपमादट्टायी सुरामेरयमज्जपमादट्टानपञ्चया
 दिट्ठयम्मिकं पि भयं वेरं पसवित, सम्परायिकं पि भयं वेरं पसवित,
 वंतिसकं पि दुक्खं दोमनस्सं पटिसंवेदीत, सुरामेरयमज्जपमादट्टाना
 व्याधित के विद्वयम्मिकं पि भयं वेरं पसवित, न सम्परायिकं पि
 भयं वेरं पसवित, न चेतिसकं पि दुक्खं दोमनस्सं पटिसंवेदीत । सुरा-

१ ० योनियो - सी०, स्या०।

R. 407

B 207

मेरयमज्जपमादट्टाना पटिविरतस्स एवं तं भयं वेरं वूपसन्तं होति । इमानि पञ्च भयानि वेरानि वूपसन्तानि होन्ति ।

- ५. "कतमेहि चत्हि सोतापत्तियङ्गेहि समन्नागतो होति ? इघ, गहपति, प्ररियसावको बुद्धे प्रवेच्चप्पसादेन समन्नागतो होति 'इति पि सो भगवा अरहं सम्मासम्बुद्धो विज्जाचरणसम्पन्नो सुगतो 5 लोकविद्द प्रनृत्तरो पुरिसदम्मसारिष सत्था देवमनुस्सानं बुद्धो भगवा' ति । षम्मे अवेच्चप्पसादेन समन्नागतो होति 'स्वाक्खातो भगवता घम्मो सन्दिष्टको प्रकालिको एहिपिस्सको प्रोपपेट्यिको' पच्चतं वेदितब्बो विज्जृही' ति । सङ्घे अवेच्चप्पसादेन समन्नागतो होति 'सुप्पटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो व्यायप्पटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो अण्वप्यटिपन्नो भगवतो सावकसङ्घो व्यायप्पटिपन्नो भगवतो सावकत् सङ्घो अहनेय्यो पानुनय्यो दिस्त्वणय्यो प्रज्जलिकरणीयो प्रनृत्तरं पुञ्जावक्तं लोकस्मा' ति । प्ररियकन्तिह सोलिह समन्नागतो होति अल्बादेहि असबलेहि प्रकम्मासेहि भुजिस्सेहि विज्जुप्पस्त्यदि उप्रयसान्दिहि समाधिसंवत्तनिकहि । इमेहि चतुहि सोतापत्तियङ्गेहि समन्नागतो होति ।
- ६. "यतो खो, गहपित, श्रिरियसावकस्स इमानि पञ्च भयानि बेरानि ब्एसन्तानि होन्ति, इमेहि च चत्हि सोतापित्तयङ्गेहि समन्नागतो होति, सो श्राकङ्कमानो अत्तना व श्रतानं ब्याकरेय्य – 'खीणनिरयोम्हि 20 खीणतिरच्छानयोनि खीणपेत्तिवसयो खीणापायदुग्गतिविनिपातो; सोतापन्नोहमस्मि श्रविनिपातघम्मो नियतो सम्बोधिपरायणो^{का}" ति ।

प्त. दुतियवेरसुत्तं

१. "यतो खो, भिक्खवे, श्रिरियसावकस्स पञ्च भयानि वेरानि वृपसन्तानि होन्ति, चतृहि च सोतापत्तियङ्गिहि समन्नागतो होति, सो श्राकङ्कमानो अत्तना व अत्तानं व्याकरेय्य – 'खीणिनरयोम्हि खीण- 25 तिरच्छानयोनि खीणपेत्तिविसयो खीणापायदुगतिविनिपातो; सोता-ग्रजोहमस्मि श्रविनिपातधम्मो नियतो सम्बोधिपरायणो' ति ।

१. श्रोपनियको - सी०, स्था०, रो०। २. सम्बोधिपरायनो - सी०, स्था०, रो०।

R 408

B 208

- "कतमानि पञ्च भयानि वेरानि वूपसन्तानि होन्ति ?
 यं, भिक्सवे, पाणातिपाती पाणातिपातपञ्चया दिट्टधम्मिकं पि भयं वेरं पसवित, सम्परायिकं पि भयं वेरं पसवित, चेतिसकं पि दुक्खं दोमनस्सं पिटसंवेदेति, पाणातिपाता पटिविरतो ... पे०... एवं तं भयं वेरं वूपसन्तं
 होति ।
- ३. "यं, भिक्खवे, ब्रादिन्नादायी ... पे०... सुरामेरयमज्जपमाद-हायी सुरामेरयमज्जपमादद्वानपच्चया दिहुधम्मिकं पि भयं वेरं पसवति, सम्परायिकं पि भयं वेरं पसवति, चेतसिकं पि दुक्खं दोमनस्सं पिट-संवेदित, सुरामेरयमज्जपमादद्वाना पिटिविरतो नेव विद्वधम्मिकं पि भयं 10 वेरं पसविति, न सम्परायिक पि भयं वेरं पसविति, न चेतिसकं पि दुक्ख दोमनस्सं पटिसंदेति । सुरामेरयमज्जपमादद्वाना पटिविरतस्स एवं तं भयं वेरं वूपसन्त होति । इमानि पञ्च भयानि वेरानि वूपसन्तानि होन्ति ।
- ४. "कतमेहि चतृहि सोतापत्तियङ्गोहि समन्नागतो होति ? इस, मिक्खवे, धरियसावको बुद्धे ध्रवेच्चपसादेन समन्नागतो होति — 'इति पि सो भगवा ... पे०... सत्था देवमनुस्सानं बुद्धो भगवा' ति । घम्मे ... पे०... सङ्घे ... धरियकन्तेहि सीलेहि समन्नागतो होति प्रखचेहि प्रखिद्देहि ध्रसवलेहि ध्रकम्मासेहि मुजिस्सेहि विञ्कुप्पसत्येहि अपरामद्वेहि समाधिसंवत्तनिकेहि । इमेहि चतृहि सोतापत्तियङ्गोहि 20 समन्नागतो होति ।
- ५. "यतो खो, भिक्खवे, अरियक्षावकस्स इमानि पञ्च भयानि वेरानि वृपक्षन्तानि होन्ति, इमेहि च चतृहि सोतापत्तियङ्गेहि समझागतो होति, सो आकङ्कमानो अत्तना व अत्तानं व्याकरेय्य – 'खीणनिरयोम्हि खीणतिरच्छानयोनि खीणगेत्तिवितयो खीणापायदुग्गतिविनिपातो; असेतापन्नोहमस्मि अविनिपातधम्मो नियतो सम्बोधिपरायणो'" ति ।

६. ग्राघातवत्युसुत्तं

 "नवयिमानि, भिक्खने, ग्राघातवस्यूनि । कतमानि नव ? 'अनत्यं मे अचरी' ति आघातं बन्धति; 'अनत्यं मे चरती' ति आघातं बन्धति; 'अनत्यं मे चरिस्सती' ति ग्राघातं बन्धति; 'पियस्स मे मनापस्स भ्रनत्यं भ्रचरी' ति ... पे०... 'भ्रनत्यं चरती' ति ... पे०... 'भ्रनत्यं चरि-स्सती' ति भ्राघातं बन्धति; 'श्रप्पियस्स मे भ्रमनापस्स भ्रत्यं भ्रचरी' ति ... पे०... 'श्रत्यं चरती' ति ... पे०... 'श्रत्यं चरिस्सती' ति भ्राघातं बन्धति । इमानि स्तो, भिक्सवे, नव श्राघातवत्यूनी'' ति ।

१०. ग्राघातपटिविनयसुत्तं

१. "नवियमे, भिक्खवे, श्राचातपिटिविनया । कतमे नव ? ऽ 'श्रनत्यं मे अचिर', तं कुतेत्य लक्मा' ति श्राचातं पिटिविनेति; 'श्रनत्यं मे मे चरित, तं कुतेत्य लक्मा' ति श्राचातं पिटिविनेति; 'श्रनत्यं मे चिरस्सित, तं कुतेत्य लक्मा' ति श्राचातं पिटिविनेति; पियस्स मे मनापस्स श्रनत्यं श्रचरि...पे०... श्रनत्यं चरित ...पे०... 'श्रनत्यं चिरस्सित, तं कुतेत्य लक्मा ति श्राचातं पिटिविनेति; श्रिप्यस्स मे श्रमनापस्स श्रत्यं श्रचरि ...पे०... श्रत्यं चरित ...पे०... 'श्रत्यं चिरस्सित, तं कुतेत्य लक्मा' ति श्राचातं पिटिविनेति । इमे स्रो, भिक्सबे, नव श्राचातपिटिविनया" ति ।

११. ग्रनुपुब्बनिरोधसुत्तं

१. "नवियमे, भिक्खवे, अनुपुञ्चिनरोधा । कतमे नव ? पठमं क्षानं समापन्नस्स कामसञ्जा किन्द्र होति; दुतियं झानं समापन्नस्स 15 वितक्किवचारा निरुद्धा होन्ति; तितयं झानं समापन्नस्स पीति निरुद्धा होति; चतुत्वं झानं समापन्नस्स अस्सासपस्सासा निरुद्धा होति; विज्ञाल्यान्यतनं समापन्नस्स क्ष्मस्यञ्चालका निरुद्धा होति; विज्ञाल्यान्यतनं समापन्नस्स क्षमञ्चायतनसञ्जा निरुद्धा होति; विज्ञाल्यान्यतनं समापन्नस्स प्राकासान्यत्यत्यतनसञ्जा निरुद्धा होति; नेव व्यव्यानस्यत्यत्यत्यत्यस्य स्वाव्यानस्य विज्ञाल्यायत्यत्यत्यस्य विज्ञाल्यायत्यत्यस्य मापन्नस्य झाकिञ्चञ्जावतन्यव्यात् निरुद्धा होति; सञ्जावदियतिनरोधं समापन्नस्स सञ्जा च वेदना च निरुद्धा होति; इमे क्षो, भिक्खवे, नव अनुपुख्वनिरोधा" ति ।

सत्तावासवग्गो ततियो ।

१. श्रवरी ति - स्या० । २-२. पठमज्ञानं - सी०,स्या०। ३. श्रामिस्ससञ्ज्ञा -स्या०।

R. 410

स्सुद्वानं

तिठानं ' सळुङ्को 'तण्हा, सत्तपञ्ञा ' सिलायुपो ' । द्वे वेरा' द्वे ग्राघातानि, ग्रनुपुब्बनिरोधेन चा ति ।।

४. महावग्गो

१. ग्रनुपुब्बविहारसुत्तं

१. "तवियमे, भिक्खवे, अनुपुब्बिवहारा । कतमे नव ? पठमं झानं, दुतियं झानं, तितयं झानं, चतुत्यं झानं, आकासानञ्चायतनं, उ विक्ञाणञ्चायतनं, आकिञ्चञ्ञायतनं, नेवसञ्जानासञ्जायतनं, सञ्जावेदियतिनिरोषों – इमे खो, भिक्खवे, नव अनुपुब्बिवहारा" ति ।

२. ब्रनुपुब्बविहारसमापत्तिसुत्तं

१. "नवयिमा, भिक्खवे, ग्रनपुब्बविहारसमापत्तियो देसेस्सामि,

तं सुणाथ ... पे०... कतमा च, भिक्खवें, नव धनुपुब्बविहारसमापत्तियों ?

यत्थ कामा निरुज्जन्ति, ये च कामे निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ति,

R 411 10 'श्रद्धा ते आयस्मन्तो निज्ञ्छाता निज्जुता तिण्णा पारङ्गता' तदङ्गेना'

ति बदामि । 'कत्थ कामा निरुज्जन्ति, के च कामे निरोधेत्वा निरोधेत्वा

बिहरन्ति — अहमेतं न जानामि अहमेतं न पस्सामी ति, इति यो एवं वदेव्य,

सो एवमस्स चननीयों — 'इधावुसो, भिक्खु विविच्चेव कामोहि विविच्च

श्रकुसलेहि धम्मेहि सवितक्कं सविचार विवेक्जं पीतिसुखं पठमं झानं

उपसम्पज्ज विहरति । एत्य कामा निरुज्जन्ति, ते च कामे निरोधेत्वा

निरोधेत्वा विहरन्ती' ति । श्रद्धा, भिक्खवे, असठो अमायावी 'साधू'

ति भासितं अभिनन्देय्य अनुमोधेत्य; 'साधू' ति भासितं अभिनन्दित्वा

अनमोदित्वा नमस्सानों पञ्जनिको पियङ्गासेय्य ।

"यत्थ वितक्कविचारा निरुज्ज्ञान्ति, ये च वितक्कविचारे
 निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ति, 'भ्रद्धा ते भ्रायस्मन्तो निच्छाता निब्बृता

१-१. ठानकलुङ्को – सी॰, ठानकळुङ्को – स्वा॰; ठानळळुङ्को – री॰। २-२. सत्तसञ्ज्ञा सिलायुपी – सी०, री॰; वस्तसञ्ज्ञा सिलायुपी – स्या॰। ३. देपा – स्वा॰। ४. एल्स ती॰, पी॰ पोरवकेसु 'इव पिनवर्व सिक्सुर्विवच्चेद कामेही' ति म्रादिना वित्यारेत पाठी रिस्त्रति ॥ ५. पारणता – ती०, स्या०, री०।

R. 412

B. 211

तिण्णा पारङ्कता तदङ्गेना' ति वदामि । 'कत्य वितक्कविचारा निरुज्झन्ति, के च वितक्कविचारे निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ति -श्रहमेतं न जानामि श्रहमेतं न पस्सामी' ति, इति यो एवं वदेय्य, सो एवमस्य वचनीयो - 'इधावसी, भिक्ख वितक्कविचारानं वपसमा ... पे दतियं झानं उपसम्पज्ज विहरति; एत्य वितक्कविचारा 5 निरुज्झन्ति, ते च वितक्कविचारे निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ती' ति । ग्रद्धा, भिक्खवे, ग्रसठो ग्रमायावी 'साघ्' ति भासितं ग्रभिनन्देय्य ग्रन-मोदेख: 'साघ' ति भासितं ग्रभिनन्दित्वा अनुमोदित्वा नमस्समानो पञ्जलिको पयिरुपासेय्य ।

 "यत्थ पीति निरुज्झति, ये च पीति निरोधेत्वा निरोधेत्वा विदरन्ति. 'ग्रद्धा ते ग्रायस्मन्तो निच्छाता निब्बता तिण्णा पारञ्जता तदक्केना' ति वदामि । 'कत्य पीति निरुज्झति, के च पीति निरोधत्वा निरोधेत्वा विहरन्ति - ग्रहमेतं न जानामि ग्रहमेतं न पस्सामी' ति. इति यो एवं वदेय्य, सो एवमस्स वचनीयो - 'इधावसो, भिक्ख पीतिया च विरागा ... पे०... ततियं झानं उपसम्पञ्ज विहरति: एत्य पीति 15 निरुज्ज्ञति, ते च पीति निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ती' ति । ग्रदा, भिक्लचे. ग्रसठो ग्रमायावी 'साघ' ति भासितं ग्रभिनन्देय्य ग्रनमोदेय्य: 'साघ' ति भासितं ग्रभिनन्दित्वा ग्रनमोदित्वा नमस्समानो पञ्जलिको पविकासस्य ।

४. "यत्थ उपेक्लासूखं निरुज्ज्ञति, ये च उपेक्लासूखं निरो- 20 धेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ति, अद्धा ते श्रायस्मन्तो निच्छाता निब्बता तिण्णा पारङ्गता तदङ्गेना'ति वदामि । 'कत्थ उपेक्खासूखं निरु-ज्झति, के च उपेक्खासखं निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ति – ग्रहमेतं न जानामि ग्रहमेतं न पस्सामी' ति. इति यो एवं ववेय्य. सो एवमस्स वचनीयो - 'इधावसो, भिक्ख सुखस्स च पहाना ... पे०... चतुत्यं झानं 25 उपसम्पज्ज विहरति: एत्थ उपेक्खासखं निरुज्झति. ते च उपेक्खासखं निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ती' ति । ग्रद्धा, भिक्खवे, ग्रसठो ग्रमा-याबी 'साघ' ति भासितं ग्रभिनन्देय्य ग्रनमोदेय्य: 'साघ' ति भासितं ग्रीमनन्दित्वा ग्रनमोदित्वा नमस्समानो पञ्जलिको पयिक्पासेय्य ।

१. उपेसासुसा -सी०; उपेसासुसं - रो०।

५. "यत्य रूपसञ्जा निरुज्यति', ये च रूपसञ्जो निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ति, 'म्रद्धा ते ग्रायस्मन्तो निज्ञ्याता निज्ञ्याता तिज्ञ्या पारञ्जता तदञ्जेना' ति वदामि । 'कत्य रूपसञ्जा निरुज्यति, के च रूपसञ्जो निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ति — म्रहमेतं न जानामि के म्रहमेतं न पस्सामी' ति, इति यो एवं वदेय्य, सो एवमस्स वचनीयो — 'इषावुषो, भिक्कु सब्बसो रूपसञ्जानं समितकका पटिषसञ्ज्ञानं प्रत्यञ्जमा नानत्तसञ्जानं प्रपत्तिकारा म्रान्तो म्राकासो ति भ्राकासान नञ्जायतनं उपसम्पज्ञ विहरति । एत्य रूपसञ्जा निरुक्षति, ते च रूपसञ्जा निरोधेत्वा निर्देश्य प्रत्यादियः 'सापू' व स्राप्ति म्राप्ति प्राप्ता (भिक्क्षवे, प्राप्ता प्रमापावी 'सापू' ति भासितं म्राभनन्देय्य म्रनुमोदेय्य; 'सापू' ति भासितं म्रामनन्देत्य म्रनुमोदेयः ।

R 413

६. "यत्थ भ्राकासानञ्चायतनसञ्जा निरुष्टति, ये च भ्राकासानञ्चायतनसञ्जा निरोधेत्वा विहरिन्त, 'ग्रद्धा के स्रायासन्ते निच्छाता निब्द्धात तिण्णा पारङ्गता तदङ्गेना' ति वदामि । 'कत्थ ग्राकासानञ्चायतनसञ्जा निरुष्टति, के च भ्राकासानज्ञ्यायतनसञ्जा निरुष्टति, के च भ्राकासानज्ञ्यायतनसञ्जा निरुष्टते निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरिन्त — श्रह्मते न जानामि श्रह्मते न पस्सामी' ति, इति यो एवं वदेय्य, सो एवमस्स वचनीयो — 'इधावुसो, भिक्क सब्बसी आकासानञ्ज्ञायतनं समतिवकमम भ्रानन्तं विज्ञाणं ति विञ्जाणं निरुष्टता आकासानञ्ज्ञायतनसञ्जा निरुष्टता निरुष्टति । एथ भ्राकासानज्ञ्ञायतनसञ्जा निरुष्टति ते च भ्राकासानव्यतनसञ्जा निरोधेत्वा विहरत्ती' ति । भ्रद्धा, भिक्कवे, प्रसठो भ्रमायावी 'साधू' ति भासितं भ्रमिनन्देय्य भ्रमुनोदेय्य; 'साधू' ति भासितं भ्रमिनन्देत्य भ्रमुनोदेय्य; 'साधू' ति भासितं भ्रमिनन्देत्य भ्रमुनोदेय्य; 'साधू' ति भासितं भ्रमिनन्देत्य

B. 212

७. "यत्थ विञ्ञाणञ्चायतनसञ्ज्ञा निरुष्टति, ये च विञ्ञाणञ्चायतनसञ्ज्ञं निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहर्गन्त, 'भद्धा ते श्रायसमत्तो निच्छाता निब्बृता तिण्णा पारङ्गता तदञ्जेना' ति वदामि । 'कत्थ विञ्जाणञ्चायतनसञ्ज्ञा निरुष्टति, के च विञ्जाणञ्चायतनसञ्ज्ञां निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहर्गन्त – भ्रष्टमेतं त

१-१ निक्जान्ति ये च हपसञ्जा - सी०, स्था०, रो०।

जानामि ग्रहमतं न पस्सामी' ति, इति यो एवं वदेय्य, सो एवमस्स वचनीयो – 'इषावुसो, भिक्खु सब्बसो विञ्ञाणञ्चायतनं समितवकम्म नित्य किञ्ची ति ध्राकिञ्चञ्ञायतनं उपसम्पञ्ज विहरित । एत्य विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जा निरुद्धति, ते च विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जा निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहरन्ती' ति । ग्रद्धा, भिक्खवे, ग्रसठो ग्रमायावी अ 'साधू' ति भासितं ग्रभिनन्दय्य ग्रनुमोदेय्य; 'साधू' ति भासितं ग्रभिनन्दरवा ग्रनुमोदित्वा नमस्समानो पञ्जनिको पयिष्ठपासेय्य ।

द. "यत्थ आकिञ्चञ्ञायतनसञ्ञा निरुज्ञ्ञति, ये च आकिञ्चञ्ञायतनसञ्ज्ञा निरोधेत्वा निरुज्ञित, 'अद्धा ते आयस्मन्तो निच्छाता निब्बुता तिष्णा पारञ्ज्ञता तदञ्जेना' ति बदामि । 10 'कत्थ आकिञ्चञ्ञायतनसञ्ज्ञा निरुज्ञित, के च आकिञ्चञ्ञायतनत्त्रञ्जा निरुज्ञित, के च आकिञ्चञ्ञायतनत्त्रत्त्रत्त्रत्त्र न सहमेतं न जानामि अहमेतं न पस्सामी' ति, इति यो एव वदेय्य, सो एवमस्स वचनीयो – 'इघाबुसो, भिन्बु सब्बसो आकिञ्चञ्ञायतनं समितवकस्म नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनं उपसम्पज्जः निरुद्धते । एत्थ आकिञ्चञ्ञायतन- 15 सञ्ज्ञा निरुज्ञ्ञति, ते च आकिञ्चञ्जायतनत्त्रसञ्ज्ञा निरुज्ञ्ञति, ते च आकिञ्चञ्जायतन्त्रसञ्ज्ञा निरुज्ञति, ते च आकिञ्चञ्जायतन्त्रसञ्ज्ञा निरोधेत्वा निरोधेत्वा निरोधेत्वा निरोधेत्वा विरुत्ति । प्रद्धा, भिन्बबं, प्रयाञे अमायावी 'साधू' ति भासितं अभिनन्देय्य अनुभोदेय्य; 'साधू' ति भासितं अभिनन्देत्वा अनुभोदित्वा नमस्समानो पञ्जलिको पियरुपासेय्य ।

१. "यत्थ नेबसञ्जानासञ्जायतनसञ्जा निरुज्यति, ये च 20 नेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जा निरोधेत्वा निरोधेत्वा विहर्रात, 'अद्धा ते ब्रायसमत्तो निज्छाता निज्बुता तिण्णा पारङ्गता तदङ्गेना' ति वदामि । 'कत्थ नेबसञ्जानासञ्जायतनसञ्जा निरुज्यति, के च नेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जा निरोधेत्वा विहरिनत — श्रहमेतं न जानामि श्रहमेतं न पस्सामी' ति, इति यो एवं वदेव्य, सो एवसमस्स 25 वचनियो — 'इ्थावुसो, भिक्बु सब्बसो नेवसञ्जानासञ्जायतनं समति-क्काम्म सञ्जावेत्यतिनरीधं उपसम्पञ्ज विहरित । एत्थ नेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जा निरुज्यति, ते च नेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जा निरुज्यति, ते च नेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जा निरुज्यति, ते च नेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जा निरुज्यति, ते च सेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जा निरुज्यति, ते च सेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जा निरुज्यति, ते च सेवसञ्जानासञ्जायतन सञ्जावेत्यतिनरीयि व्यस्ति विहरित । प्रद्या, भिक्खबे, असठो प्रमायावी 'साध्र' ति सासितं ध्रभिनन्वेय्य श्रनुषोवेय्य; 'साध्र' ति सासितं ध्रभावावी 'साध्र' ति सासितं ध्रभावनवेय्य श्रनुषोवेय्य; 'साध्र' ति सासितं ध्रभावनवेय्य श्रनुषोवेय्य; 'साध्र' ति सासितं ध्रभावावी 'साध्र' ति सासितं ध्रभावनवेय्य श्रनुषोवेय्य; 'साध्र' ति सासितं ध्रभावावी 'साध्र' ति सासितं ध्रभावनवेय्य श्रनुषोवेय्य; 'साध्र' ति सासितं ध्रभावावी 'साध्र' ति सासितं व्रभावावी 'साध्र' ति सासितं व्यस्ति व्यस्ति । स्वस्ति व्यस्ति व्यस्ति व्यस्ति । स्वस्ति व्यस्ति व्यस्ति व्यस्ति । स्वस्ति व्यस्ति व्यस्ति व्यस्ति । स्वस्ति विष्यस्ति विष्यस्ति व्यस्ति । स्वस्ति विष्यस्ति विषयस्ति विषयस्ति विषयस्ति । स्वस्ति विषयस्ति विषयस्ति विषयस्ति विषयस्ति विषयस्ति । स्वस्ति विषयस्ति विषयस्ति विषयस्ति विषयस्ति विषयस्ति विषयस्ति । स्वस्ति विषयस्ति विषयस्ति विषयस्ति विषयस्ति विषयस्ति विषयस्ति । स्वस्ति विषयस्ति विषयस्ति विषयस्ति विषयस्ति विषयस्ति । स्वस्ति विषयस्ति विषयस्ति विषयस्ति विषयस्ति । स्वस्ति विषयस्ति विषयस्ति विषयस्ति विषयस्ति । स्वस्ति विषयस्ति विषयस्ति विषयस्ति । स्वस्ति स्वस्ति स्वस्ति स्वस्ति स्वस्ति । स्वस्ति स्वस्ति स्वस्ति स्वस्ति स्वस्ति स्वस्ति । स्वस्ति स

B 019

R. 414

R. 415

ग्रभिनन्दित्वा अनुमोदित्वा नमस्समानो पञ्जलिको पयिरुपासेय्य । इमा खो, भिक्खवे, नव अनुपुठ्वविहारसमापत्तियो' ति ।

३. निब्बानसुखसुत्तं

- एकं समयं आयस्मा सारिपुत्तो राजगहे विहरित बेळुबने कलन्दकितवापे । तत्र खो आयस्मा सारिपुत्तो भिनक् आमन्तेसि –
 "सुखिमदं, आबुसो, निब्बानं । सुखिमदं, आबुसो, निब्बानं" ति । एवं बुत्ते आयस्मा उदायी आयस्मन्तं सारिपुत्तं एतदबोच – "किं पनेत्य, आबुसो सारिपुत्त, सुखं यदेत्य नित्य बेदियतं" ति ?
- २. "एतदेव स्वेत्य³, आबुसो, सुखं यदेत्य नित्य वेदियतं । पिन्नमे, आबुसो, कामगुणा । कतमे पञ्च ? चनख्विज्ञेय्या रूपा । इद्दा कत्ता मनापा पियरूपा कामुपसंहिता रजनीया, सोतविज्ञेय्या सहा ... पे०... घानविज्ञेय्या गन्धा ... जिल्हाविज्ञेय्या रसा ... कायविज्ञेय्या फोट्टब्बा इद्दा कत्ता मनापा पियरूपा कामुपसंहिता रजनीया इमे खो, आबुसो, पञ्च कामगुणा । यं खो, आबुसो, इमे पञ्च कामगुणे पटिच्च उप्पज्जित सुखं सोमनस्सं, इदं वृच्चतावुसो, । कामसुखं ।
- इ. "इघावुसो, भिक्खु विविच्चेव कामेहि ... पे०... पटम म्नानं उपसम्पण्य विहरित । तस्स चे, आचुसो, भिक्खुनो इमिना विहारेल विहरतो कामसहगता सञ्जामनिसकारा समुदाचरित्त, स्वास्स होति म्नावाघो । सेव्यथापि, ब्रावुसो, सुस्तिनो दुक्खं उपप्रज्वेय्य यावदेव
 म्रावाघाय; एवमेवस्स ते कामसहगता सञ्जामनिसकारा समुदाचरित्त । स्वास्स होति ब्रावाघो । यो खो पनावुसो, ब्रावाघो दुक्खमेतं वुत्तं भगवता । इमिना पि खो एतं , आवुषो, परियायेन बेदितब्बं यथा सुखं निब्बानं ।
- ४. "पुन च परं, झाब्सो, भिक्खु वितक्कविचारानं वृपसमा
 25 ... पे०... वृतियं झानं उपसम्पज्ज विहरति । तस्स चे, झाबुसो, भिक्खुनो
 छिमना विहारेन विहरतो वितक्कसहगता सञ्जामनिसकारा समुदाचरन्ति, स्वास्तु होति झाबाघो । सेय्ययापि, झाबुसो, सुखिनो हुक्खं

१. उदायि - सी०, स्था०, रो०। २. स्थल्य - सी०।

R 214

उप्पज्जेय्य यावदेव श्राबाधाय; एवमेवस्स ते वितक्कसहगता सञ्जा-मनसिकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स होति आबाधो । यो खो पना-वुसो, ग्राबाघो दुक्लमेतं वुत्तं भगवता । इमिना पि खो एतं, भ्रावसो, परियायेन वेदितब्बं यथा सुखं निब्बानं ।

५. "पुन च परं, झावुसो, भिक्खु पीतिया च विरागा ... पे०... 5 ततियं झानं उपसम्पज्ज विहरति । तस्स चे, ब्रावुसो, भिक्खुनो इमिना विहारेन विहरतो पीतिसहगता सञ्जामनसिकारा समुदाचरन्ति, स्वास्स होति भावाधो । सेय्यथापि, भावुसो, सुखिनो दुक्खं उप्पज्जेय्य यावदेव ग्राबाधाय: एवमेवस्स ते पीतिसहगता सञ्जामनसिकारा समदा-चरन्ति । स्वास्स होति श्राबाघो । यो खो पनावुसो, श्राबाघो दुक्खमेतं 10 वत्तं भगवता । इमिना पि खो एतं, मावुसो, परियायेन वेदितब्बं यथा संखं निब्बानं।

६. "पून च परं, ग्रावुसो, भिक्खु सुखस्स च पहाना ... पे ... चतुत्थं झानं उपसम्पञ्ज विहरति । तस्स चे, भ्रावसो, भिक्खनो इमिना विहारेन विहरतो उपेक्खासहगता सञ्जामनसिकारा समुदाचरन्ति, 15 स्वास्स होति ब्राबाधो । सेय्यथापि, ब्रावसो, सुखिनो दुनसं उप्पज्जेय्य यावदेव माबाधाय; एवमेवस्स ते उपेक्खासहगता सञ्जामनसिकारा समदाचरन्ति । स्वास्स होति ग्राबाधो । यो खो पनावसो, ग्राबाधो दुक्खमेतं वत्तं भगवता । इमिना पि खो एतं, ग्रावसो, परियायेन वेदि-तब्बं यथा सुखं निब्बानं ।

७. "पून च परं, ग्रावुसो, भिक्खु सब्बसो रूपसञ्जानं समित-क्कमा पटिघसञ्ञानं ग्रत्थञ्जमा नानत्तसञ्जानं ग्रमनसिकारा ग्रनन्तो भाकासो ति भाकासानञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरति । तस्स चे. ग्रावसो. भिक्लुनो इमिना विहारेन विहरतो रूपसहगता सञ्जा-मनसिकारा समदाचरन्ति, स्वास्स होति आबाघो । सेय्यथापि, आवसो, 25 सिखनो दक्खं उप्पज्जेय्य यावदेव श्राबाधाय; एवमेवस्स ते रूपसहगता सञ्जामनसिकारा समदाचरन्ति । स्वास्स होति ग्राबाघो । यो स्रो पनावुसो, आबाघो दुक्खमेतं वुत्तं भगवता । इमिना पि खो एतं, आवुसो, परियायेन वेदितब्बं यथा सखं निब्बानं ।

पुन च परं, ग्रावुसो, भिक्खु सब्बसो ग्राकासानञ्चायतनं 30 स्मितिकसम्ब सनलं विङ्गाणां ति विङ्गाणङ्गायतनं लपसम्पद्धा

R. 417

20

R. 418

विहरति । तस्स चे, प्रावुसो, भिक्खुनो इमिना विहारेन विहरतो प्राकासानञ्चायतनसहगता सञ्जामनसिकारा समुदाचरिन्त, स्वास्स होति ग्रावाघो । सेय्यथापि, ग्रावुसो, सुखिनो दुक्खं उप्पज्जेय्य याव-देव ग्रावाघाय; एवमेवस्स ते ग्राकासानञ्चायतनसहगता सञ्जामनसि-कारा समुदाचरिन्त । स्वास्स होति ग्रावाघो । यो खो पनावुसो, ग्रावाघो दुक्खमेतं वृत्तं भगवता । इमिना पि खो एतं, ग्रावुसो, परियायेन वेदितव्बं यथा सुखं निक्वान ।

६. "पुन च परं, ब्राबुसो, भिक्खु सब्बसो विञ्ञाणञ्चायतनं समितिकस्म, निर्ण किञ्ची ति आिकञ्चञ्ञायतनं उपसम्पज्ज 10 विहरित । तस्स चे, ब्राबुसो, भिक्खुनो इिमना विहारेन विहरतो विञ्ञाणञ्चायतनसहगता सञ्जाममिकारा समुदाचरित्त, स्वास्स होति ब्राबाधो । संव्यक्षापि, ब्राबुसो, सुखिनो दुक्खं उपपज्जय्य यावदेव ब्राबाधाय; एवमेवस्स ते विञ्ञाणञ्चायतनसहगता सञ्जामनिसकारा समुदाचरित्त । स्वास्स होति ब्राबाधो । यो खो पनावुसो, ब्राबाधो । दुक्खमतं बुत्तं भगवता । इिमना पि खो एतं, ब्राबुसो, परियायेन वेदितब्बं यथा सुखं निब्बानं ।

१०. "पुन च परं, श्रावुसो, भिक्खु सब्बसो श्राकिञ्चञ्ञायतनं समितककम्म नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनं उपसम्पज्ज विहरित । तस्स चे, श्रावुसो, भिक्खुनो इमिना विहारेन विहरतो श्राकिञ्चञ्ज्ञायतनत्रावुसो, सिक्खुनो इमिना विहारेन विहरतो श्राकिञ्चञ्ज्ञायतनसहगता सञ्ज्ञामनिसकारा समुदाचरित, स्वास्स होति श्रावाधो । संस्ययापि, श्रावुसो, सुिक्सो पुक्से उप्पज्जेय्य यावदेव श्रावाधाय; एवमेवस्स ते श्राकिञ्चञ्ज्ञायतनसहगता सञ्ज्ञामनिसकारा समुदाचरित्त ।
स्वास्स होति श्रावाधो । यो स्रो पनावुसो, श्रावाधो दुक्क्सोतं वृत्तं भगवता । इमिना पि स्वो एतं, श्रावुसो, परियायेन वेदितब्बं यथा सुस्तं ।

निक्वानं ।

११. "पुन च परं, श्राबुसो, भिक्खु सब्बसो नेबसञ्जा-नासञ्जायतन समितिकसम्म सञ्जाबेदयितिनिरोधं उपसम्पञ्ज बिहरति, पञ्जाय चस्सो दिस्वा श्रासका परिक्खीणा होन्ति । इमिना पि खो एन, जाबुसो, परियायेन वेदितब्बं यथा सुखं निब्बान" ति ।

८ पस्स - स्या०।

15

R.41

B. 216

वाबीउपमासतं ४. गावीउपमासूत्तं

१. "सेय्यथापि, भिक्खवे, गांवी पब्बतेय्या बाला ग्रव्यत्ता ग्रस्तेत्तञ्त ग्रकुसला विसमे पञ्चते चरितुं । तस्सा एवमस्स - 'यन्नूनाहं ग्रगतपुर्व चेव दिसं गच्छेय्यं, प्रखादितपुर्वानि च तिणानि खादेय्यं, ग्रपीतपुब्बानि च पानीयानि पिवेय्यं ति । सा पूरिमं पादं न सूप्पतिद्वितं पतिदापेत्वा पच्छिमं पादं उद्धरेय्य । सा न चेव ग्रगतपूब्बं दिसं गच्छेय्य, 5 न च ग्रखादितपुर्वानि तिणानि खादेय्य, न च प्रपीतपुर्वानि पानीयानि पिवेय्य: यस्मि चस्सा पदेसे ठिताय एवमस्स - 'यन्ननाहं अगतपुब्बं चेव दिसं गच्छेय्य, ग्रखादितपुञ्जानि च तिणानि खादेय्य, अपीतपुञ्जानि च फानीयानि पिवेरयं' ति तं च पदेसं न सोत्थिना पच्चागच्छेय्य । तं किस्स हेतू ? तथा हि सा, भिक्खवे, गावी पब्बतेय्या बाला अब्यत्ता 10 ग्रखेत्तञ्ज ग्रकुसला विसमे पब्बते चरितं। एवमेव खो, भिक्खवे. इधेकच्चो भिक्ल बालो ग्रब्यत्तो ग्रखेत्तञ्ब ग्रकुसलो विविच्चेव कामेहि विविच्च ब्रकुसलेहि धम्मेहि सवितक्कं सविचारं विवेकजं पीतिसखं पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरति'; सो तं निमित्तं न आसेवति न भावेति न बहलीकरोति न स्वाधिदितं ग्रिधिदाति ।

२. "तस्स एवं होति - 'यन्नुनाह वितक्कविचारानं वृपसमा ग्रज्झत्तं सम्पसादनं चेतसो एकोदिभावं ग्रवितक्कं ग्रविचारं समाधिजं पीतिसुखं दतियं झानं उपमम्पज्ज विहरेय्यं ति । सो न सक्कोति वितक्कविचारानं वपसमा ... पे०.. दतिय झान उपसम्पञ्ज विहरित । तस्स एवं होति – 'यनूनाहं विविच्चेव कामेहि विविच्च अकूसलेहि 🦡 धम्मेहि सवितक्कं सविचारं विवेकजं पीतिसूखं पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरेय्यं' ति । सो न सक्कोति विविच्चेव कामेहि ... पे०... पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरितुं। श्रयं वुच्चित, भिक्खवे, भिक्ख उभतो भट्टो उभतो परिहीनो, सेय्यथापि सा गावी पब्वतेय्या वाला ग्रब्यत्ता ग्रखेत्तञ्ज म्रकुसला विसमे पञ्चते चरितं'।

3. "सेय्यथापि, भिक्खवे, गावी पञ्चतेय्या पण्डिता व्यत्ता" खेताञ्जू कुसला विसमे पब्बते चरितुं। तस्सा एवमस्स - 'यन्नुनाहं ग्रगतपुर्व चेव दिसं गच्छेय्यं, ग्रखादितपुर्वान च तिणानि खादेय्यं,

१-१. जस्सा पदे - सी०, पस्सा देसे - स्था०; जस्सा पादे - रो०। २. विहरित -सी॰, स्या॰, रो॰। ३. व्यत्ता - सी॰, रो॰।

स्रपीतपुब्बानि च पानीयानि पिबेट्यं ति । सा पुरिसं पादं सुप्पतिद्वितं पितद्वापेत्वा पिच्छमं पादं उद्धरेय्य । सा प्रगतपुब्बं चेव दिसं गच्छेय्य, श्रव्वादितपुब्बानि च तिणानि खादेय्य, श्रपीतपुब्बानि च पानीयानि पिबेट्य । यस्मि चस्सा पदेसे ठिताय एवमस्स — 'यसूनाहं भगतपुब्बं उ चेव दिसं गच्छेट्यं, श्रवादितपुब्बानि च तिणानि खादेय्य, श्रपीतपुब्बानि च पानीयानि पिवेट्यं ति तं च पदेसं सोतिथना पच्चागच्छेट्य । तं किस्स हेतु ? तथा हि सा, भिन्छवं, गावी पब्बतेट्या पण्डिता ब्यता खेत्तरच्यू कुसला विसमे पब्बते चरितुं । एवमेव को, मन्सवं, इधेकच्चो भिन्छतु पण्डितो व्यत्तो खेत्तरच्यू कुसलो विवच्च श्रकुसलेहि । धाने व्यत्तो खेत्तरच्यू पण्डितो व्यत्तो खेतरच्यू असलो विवच्चेव कामहि विवच्च श्रकुसलेहि । भ्रमहि सवितच्च सिचारं विवक्जं पीतमुख पटमं झानं उपसम्पच्ज विहरित । सो तं निमित्तं श्रासेवित भावेति बहुलीकरोति स्वाधिट्वतं प्रिषद्वाति ।

४. "तस्स एवं होति – 'यसूनाहं वितक्कविचारानं वूपसमा श्रज्ज्ञत्तं सम्पसादनं चेतसो एकोदिभाव श्रवितक्कं श्रविचार समाधिजं 15 पीतिसुखं दुतियं झानं उपसम्पज्ज विहरेय्यं ति । सो दुतियं झानं अनिभ-हिसमानो वितक्कविचारानं वूपसमा दुतिय झान उपसम्पज्ज विहरित । सो तं निमित्तं श्रासेवति भावेति बहुलीकरोति स्वाधिद्वितं श्रधिद्वाति ।

R.420

- ५. "तस्स एवं होति 'यन्नुनाहं पीतिया च विरागा उपवस्वको च विहरेय्यं सतो च सम्पजानो, सुखं च कायन पटिसंवेदेय्यं यं तं प्ररिया
 ग्राचिक्खन्ति उपेक्खको सितमा सुखविहारी ति तितयं झानं उपस्मपञ्ज विहरेय्यं ति । सो तितयं झानं ग्रनभिहिसमानो पीतिया च विरागा तितयं झानं उपसम्पञ्ज विहरित । सो त निमत्तं आसेवित भावेति बहलीकरोति स्वाधिद्वतं प्रधिद्वति ।
- ६. "तस्स एवं होति 'यनूगाह सुखस्स च पहाना दुनखस्स च यहाना पुज्वेच सोमनस्सदोमनस्सानं अत्यञ्जमा अदुनखमसुखं उपेवखा-सतिपारिसुद्धिं चतुत्यं झानं उपसम्पज्ज विहरेय्यं' ति । सो चतुत्यं झानं अनिर्मिहंसमानो सुखस्स च पहाना ... पे०... चतुत्यं झानं उपसम्पज्ज विहरित । सो तं निमित्तं आसेवित भावेति बहुलीकरोति स्वाधिट्ठितं प्रषिट्ठाति ।

१. धनभिहिसमानो - स्या०।

७. "तस्स एवं होति – 'यघूनाहं सब्बसो रूपसञ्ज्ञानं समिति-कमा पिटचसञ्ज्ञानं अत्यञ्जमा नानत्तसञ्ज्ञानं अमनसिकारा अनन्तो आकासो ति आकासानञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरेय्यं ति । सो आकासानञ्चायतनं अनिर्विहसमानो सब्बसो रूपसञ्जानं समिति-कमा ... पे०... आकासानञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरित । सो तं ऽ निमित्तं आसेवित भावेति बहुलीकरोति स्वाधिट्ठतं अधिट्ठाति ।

B. 218

द. "तस्स एवं होति — 'यनूनाहं सब्बसो आकासानञ्चायतनं समितिकस्म अनन्तं विञ्ञाणं ति विञ्ञाणञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरेय्यं' ति । सो विञ्ञाणञ्चायतनं अनिप्तिहंसमानो सब्बसो आकासानञ्चायतनं समितिकस्म 'अनन्तं विञ्ञाणं' ति विञ्ञाणः 10 ञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरित । सो तं निमित्तं आसेविति भावेति बहुलीकरोति स्वाधिट्ठतं अधिट्ठाति ।

१. "तस्स एवं होति – 'यनूनाहं सब्बसो विञ्ञाणञ्चायतनं समितिककम्म नित्य किञ्ची ति आिकञ्चञ्जायतन उपसम्पज्ज बिहरेय्यं' ति । सो आिकञ्चञ्जायतनं अनिभिहिसमानो सब्बसो विञ्ञाण- 15 ञ्चायतनं समितिककम्म 'नित्य किञ्ची' ति आिकञ्चञ्जायतनं उप-सम्पज्ज बिहरित । सो तं निमित्तं आसेवित भावेति बहुलीकरोति स्वाधिट्ठितं अधिट्ठाति ।

१०. "तस्स एवं होति — 'यन्नूनाहं सब्बसो क्राकिञ्चञ्ञायतनं समतिक्कम्म नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनं उपसम्पज्ज विहरेय्यं' ति । २० सो नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनं अनिभहिसमानो सब्बसो क्राकिञ्चञ्जा-यतनं समतिक्कम्म नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनं उपसम्पज्ज विहरति । सो तं निमित्तं क्रासेवित भावेति बहुलीकरोति स्वाधिट्वतं क्रिधट्टाति ।

R 421

११. "तस्स एवं होति – 'यन्नूनाहं सब्बसो नेवसञ्जानासञ्जा-यतनं समितिकम्म सञ्जावेदयितिनरोधं उपसम्पज्ज विहरेय्यं' ति । 25 सो सञ्जावेदयितिनरोधं अनिभिह्तिसानो सब्बसो नेवसञ्जानासञ्जा-यतनं समितिकम्म सञ्जावेदयितिनरोधं उपसम्पज्ज विहरित ।

१२. "यतो खो, भिनखबे, भिनखु तं तदेव समापींत रुगापज्जति पि बुट्ठाति पि, तस्स मुद्रु चित्तं होति कम्मञ्जा । मुद्रुना कम्मञ्जेन चित्तेन प्रप्यमाणो समाधि होति सुभावितो । सो प्रप्यमाणेन समाधिना 10

R 422

B. 219

सभावितेन यस्स यस्म अभिञ्ञासच्छिकरणीयस्स धम्मस्स चित्तं ग्रिभिनिन्नामेति ग्रिभिङ्जासच्छिकिरियाय तत्र तत्रेव सन्खिभव्यतं पापूणाति सति सनि ग्रायतने ।

१३. "सो सचे आकङ्कति - 'अनेकविहितं इद्धिविधं पच्चनु- भवेय्यं, एको पि हत्वा वहधा ग्रस्सं, बहधा पि हत्वा एको ग्रस्सं ... पे०... याव ब्रह्मलोका पि कार्यन वसं वत्तेय्यं ति, तत्र तत्रेव सक्लिभव्बतं पापुणाति सति सति भ्रायतने ।

१४. "सो सचे ग्राकङ्कृति - दिब्बाय सोतधात्या ... पे०... सति सति ग्रायतने ।

- १५. "सो सचे आकङ्कति 'परसत्तान परपुग्गलानं चेतसा वेतो परिच्च पजानेय्यं, सरागं वा चित्त सरागं वित्त ति पजानेय्यं, बीत-रागं वा चित्तं वीतरागं चित्तं ति पजानेय्यं, यदोस वा चित्तं सदोसं चित्तं ति पजानेय्यं, वीतदोसं वा चित्तं वीनदोसं चित्तं ति पजानेय्यं, समोहं वा वित्तं समोहं चित्तं ति पजानेय्यं, बीतमोह वा चित्तं ... सङ्कितं वा 15 चित्तं . विक्लितं वा चित्तं ... महग्गतं वा चित्तं ... ग्रमहग्गत वा चित्तं .. सउत्तरं वा वित्तं .. श्रन्तरं वा चित्तं समाहितं वा चित्तं ... ग्रसमाहितं वा चित्तं . बिमुत्तं वा चित्तं .. अविमुत्त वा चित्तं ग्रविमुत्तं चित्तं ति पजानेय्यं ति, तत्र तत्रेव सविखभव्वत पापुणाति सनि सनि ग्रायतने ।
 - १६. "सो सचे आकङ्कति 'अनेकविहितं पुब्बेविनासं अनुस्स-रेय्यं. सेय्यथीदं - एकं पि जाति हे पि जातियो ... पे इति साकारं सउद्देसं अनेकविहितं पृब्बेनिवासं अनुस्सरेय्यं' ति, तत्र तत्रेव सिक्खभब्बतं गापुणाति सति सति आयतने ।
- १७. "सो सचे ग्राकङ्कृति दिब्बेन चक्खुना विसुद्धेन 25 ग्रतिक्कन्तमानुसकेन ... पे०... यथाकम्मूपगे सत्ते पजानेय्यं' ति, तत्र तत्रेव सक्लिभब्बतं पापूणाति सति सति ग्रायतने ।
 - १८. "सो सचे ग्राकद्भति 'ग्रासवानं खया ग्रनासवं चेतो-विमृत्ति पञ्जाविमृत्ति दिद्रेव धम्मे सयं ग्रभिञ्ञा सच्छिकत्वा उप-

१-१. यं यस्सेव -- स्था० ।

सम्पज्ज विहरेय्यं' ति, तत्र तत्रेव सम्बिभव्वतं पापुणाति सति सति भायतने'' ति ।

४. झानसुत्तं

१. "पठमं पाहं', भिक्खवे, झानं निस्साय आसवानं खयं वदामि; दुतियं पाहं, भिक्खवे, झानं निस्साय आसवानं खयं वदामि; तितयं पाहं, भिक्खवे, झानं निस्साय आसवानं खयं वदामि; वतुत्यं उ पाहं, भिक्खवे, झानं निस्साय आसवानं खयं वदामि; आकासानञ्चाय-तनं पाहं, भिक्खवे, निस्साय आसवानं खयं वदामि, विञ्ञाणञ्चाय-तनं पाहं, भिक्खवे, निस्साय आसवानं खयं वदामि; आकिञ्चञ्ञाय-तनं पाहं, भिक्खवे, निस्साय आसवानं खयं वदामि; आकिञ्चञ्ञाय-नां पाहं, भिक्खवे, निस्साय आसवानं खयं वदामि; आकिञ्चञ्ञा-नां माञ्जायतनं पाहं, भिक्खवे, निस्साय आसवानं खयं वदामि; सञ्जा-वां वियं वदामि' सञ्जा-वां वियं वदामि'।

२. "'पठमं पाहं, भिक्खवे, झानं निस्ताय ध्रासवानं खयं वदामी' ति, इति खो पनेतं वृतं । कञ्चेतं पिटच्च वृतं ? इघ, भिक्खवे, भिक्ख विविच्चेव कामेहि .. पे०... पठमं झानं उपसम्पञ्ज विहरित । सो यदेव तत्थ होति रूपगतं वेदनागतं सञ्ज्ञागतं सङ्खारगतं 15 विञ्ज्ञाणगतं, ते धम्मे प्रनिच्चतो दुक्खतो रोगतो गण्डतो सल्ततो प्रघतो आवाघतो परतो पलोकतो सुञ्ज्ञातो अनतातो समनुपस्सति । सो तेहि धम्मोहि चित्तं पिटवापेति' । सो तेहि धम्मोहि चित्तं पिटवापेत्वा धमताय धातुया चित्तं उपसंहरित – 'एतं सन्तं एतं पणीतं यदिदं सब्बसङ्खार-समयो सब्बूपाधपिटिनिस्सगो तण्हाक्खयो विरागे निरोधो निब्बानं थयं पापुणाति । नो चे श्रासवानं खयं पापुणाति, तेनेव धम्मरानेव ताथ धम्मनित्या पञ्चक्षं घोरम्भागियानं संयोजनानं परिक्खया प्रोपपातिको होति तत्थ परिनिब्बायी ध्रनाविष्ठम्मो तस्मा लोका ।

"सेय्यथापि, भिक्खवे, इस्सासो वा इस्सासन्तेवासी वा तिण- 25 पुरिसरूपके" वा मत्तिकापुञ्जे वा योग्गं करित्वा, सो अपरेन समयेन B. 220

R. 423

१. पहं - सी॰, रो॰ । २-२. भ्रयं पाठो सी॰, रो॰ पोत्यकेसु नित्य । ३. पतिट्ठा-पेति - स्या॰ । ४. तण्हुक्खयो - सी॰,स्या॰,रो॰। ४. तिणपुरिसके - सी॰,रो॰।

वत्तं।

दूरेपाती च होति प्रक्खणवेधी च महतो च कायस्स पदालिता ; एवमेव खो, भिक्खने, भिक्खु विधिच्चेव कामेहि ... पेठ... पठमं झानं उप-सम्प्रज्ज निहरति । सो यदेव तत्थ होति रूपमतं वेदनागतं सञ्जागतं सङ्कारगतं विञ्जाणगतं, ते धम्मे अनिच्चतो दुक्खतो रोगतो गण्डतो उ सल्लतो घमतो प्रावाधतो परतो पत्नोक्तो सुञ्जातो प्रमत्ततो समन्-पस्सति । सो तेहि धम्मेहि चित्तं पिटवापेति । सो तेहि धम्मेहि चित्तं पिटवापेत्वा प्रमताय धानुया चित्तं उपसंहरति — 'एतं सन्तं एतं पणीतं यदिवं सञ्चसङ्कारसमधो सञ्च्यिपिटिनिस्सयो तण्हाक्खयो विरागो निरोधो निव्यानं ति । सो तत्व्य पिटानं स्वयं पापुणाति । गो चे श्रासवानं खयं पापुणाति, तेनेव धम्मरागेन ताय धम्मत्वान् प्रचच्च पञ्चलं औरस्माणियानं संयोजनानं परिक्खा श्रोपपातिको होति तत्व्य परिनिच्यायो अनावत्तिधम्मो तस्मा लोका । 'पटमं पाह, भिक्खनं, झानं निस्साय आसवानं खयं वदामो' ति, इति यं तं वृत्तं इदसतं पटिच्च

३. "दुतियं पाहं, भिक्खबे, झानं निस्साय ... पे०... तितयं पाहं, भिक्खबे, झानं निस्साय ... पे०... 'चतुत्थं पाहं, भिक्खबे, झानं निस्साय प्राप्तवानं खय वदामी' ति, इति खो पनेतं वृत । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? इध, भिक्खबे, भिक्ख सुखस्स च पहाना दुक्बस्स च पहाना पुळ्वेव सोमनस्सदोभनस्सानं प्रत्यञ्जमा अदुक्खमसुखं उपेक्खासित पारसुद्धं चतुत्थं झानं उपसम्पज्ज विह्रति । सो यदेव तत्थ होति ह्पपतां वेदनागतं सञ्जागतं सल्लानो झचतो ग्राबाधतो पर्ताक्तो प्रतिक्तो रोगतो गण्डतो सल्लानो झचतो ग्राबाधतो परता प्रलोकतो कुञ्चातो ग्रावाधतो परता प्रलोकती । सो तेहि धम्मोह चित्तं परिवापित । सो तहि चम्मोह चित्तं परिवापित ।

ताय धन्मनित्या पञ्चन्नं ग्रोरम्भागियानं संबोजनानं परिकस्वया ग्रोप-पातिको होति तत्थ परिनिब्बायी ग्रनावत्तिधम्मो तस्मा लोका । ⁸⁰ "संय्यथापि, भिक्सवे, इस्सासी वा इस्सासन्तेवासी वा तिण-

खरं पापणाति । नो चे स्नासवानं खयं पापणाति, तेनेव धम्मरागेन

१. पवालेता - सी०, रो०।

Whatev.

20

R 222

परिसरूपके वा मत्तिकापुञ्जे वा योग्गं करित्वा, सो श्रपरेन समयेन दुरेपाती' च होति अन्सणबेघी च महतो च कायस्स पदालिता; एवमेव खो, भिक्खवे, भिक्ख सुखस्स च पहाना ... पे०... चतुत्थं झानं उपसम्पज्ज विद्वरति । सो यदेव तत्थ होति रूपगतं वेदनागतं ... पे०... ग्रनावत्ति-धम्मो तस्मा लोका । 'चतुत्थं पाहं, भिक्खवे, झानं निस्साय ग्रासवानं 5 खयं वदामी' ति, इति यं तं वृत्तं, इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

४. "'श्राकासानञ्चायतनं पाहं, भिक्खवे, झानं निस्साय श्रास-वानं खयं वदामी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? इध, भिक्खवे, भिक्ख सब्बसो रूपसञ्जानं समतिक्कमा पटिघसञ्जानं ग्रत्य द्वमा नानत्तसञ्ञानं ग्रमनसिकारा 'ग्रनन्तो ग्राकासो' ति ग्राकासा-नञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरति । सो यदेव तत्थ होति वेदनागतं सञ्जागतं सङ्खारगतं विञ्जाणगतं, ते धम्मे ग्रनिच्चतो दुक्खतो रोगतो गण्डतो सल्लतो अघतो भ्राबाधतो परतो पलोकतो सुञ्जतो भ्रनत्ततो समनुपस्सति । सो तेहि धम्मेहि चित्तं पटिवापेति । सो तेहि धम्मेहि चित्तं पटिवापेत्वा अमताय धातुया चित्तं उपसंहरति - एतं सन्तं एतं पणीतं यदिदं सव्बसङ्कारसमया सब्बपधिपटिनिस्सग्गो तण्हावखयो विरागो निरोधो निब्बानं' ति । सो तत्थ ठितो ग्रासवान खयं पापु-णाति । नो चे म्रासवानं खयं पापुणाति, तेनेव धम्मरागेन ताय धम्म-नन्दिया पञ्चन्न ग्रोरम्भागियान संयोजनान परिक्खया ग्रोपपातिको होति तत्थ परिनिव्बायी ग्रनावत्तिधम्मो तस्मा लोका ।

"सेय्यथापि, भिक्खवे, इस्सासो वा इस्सासन्तेवासी वा तिण-पूरिसरूपके वा मत्तिकापुञ्जे वा योग्गं करित्वा, सो भ्रपरेन समयेन ु दूरेपाती च होति श्रक्खणवेधी च महतो च कायस्स पदालिता; एवमेव खो, भिक्खवे, भिक्खु सञ्बसो रूपसञ्जान समतिक्कमा पटिघसञ्जानं श्रत्थङ्गमा नानत्तसञ्ञानं ग्रमनसिकारा 'ग्रनन्तो ग्राकासो' ति 🦡 म्राकासानञ्चायतन उपसम्पज्ज विहरति । सो यदेव तत्य होति बेदनागत सञ्जागतं ... पे०... भ्रनावत्तिधम्मो तस्मा लोका । 'भ्राकासानञ्चाय-तनं पाहं, भिक्खवे, निस्साय श्रासवानं खयं वदामी' ति, इति यं तं वृत्तं, इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

१. दूरे पाति - स्या॰, रो॰।

४. "'विञ्ञाणञ्चायतनं पाहं, भिक्खवे, निस्साय ... पे०... म्राकिञ्चञ्ञायतनं पाहं, भिक्खवे, निस्साय म्रासवानं खयं वदामी' . ति, इति खो पनेतं वृत्तं। किञ्चेत पटिच्च वृत्तं ? इध, भिक्खवे, भिक्ख सब्बसो विञ्ञाणञ्चायतनं समतिक्कममं 'नित्य किञ्ची' ति 5 ग्राकिञ्चञ्ञायतन उपसम्पज्ज विहरति । सो यदेव तत्थ होति वेदनागतं सञ्जागतं सङ्खारगतं विञ्ञाणगत, ते धम्मे ग्रनिच्चतो दक्खतो रोगतो गण्डतो सल्लतो स्रघतो स्राबाधतो परतो पलोकतो सूञ्ञतो श्रनत्ततो समनुपस्सति । सो तेहि धम्मेहि चित्तं पटिवापेति । सो तेहि धम्मेहि चित्तं पटिवापेत्वा ग्रमताय धातुया चित्तं उपसंहरति -10 'एतं सन्तं एतं पणीतं यदिदं सञ्बसङ्खारसमथो सञ्बूपधिपटिनिस्सग्गो तण्हाक्खयो विरागो निरोधो निब्बानं ति । सो तत्थ ठितो ग्रासवानं खयं पाप्णाति । नो चे श्रासवानं खयं पाप्णाति, तेनेव धम्मरागेन ताय धम्मनन्दिया पञ्चन्नं ग्रोरम्भागियानं सयोजनान परिक्खया ग्रोप-पातिको होति तत्थ परिनिब्बायी ग्रनावत्तिधम्मो तस्मा लोका ।

"सेय्यथापि, भिक्खवे, इस्सासो वा इस्सासन्तेवासी वा तिण-पुरिसरूपके वा मत्तिकापुञ्जे वा योग्गं करित्वा, सो ग्रपरेन समयेन ु दरेपाती च होति श्रक्खणवेधी च महतो च कायस्स पदालिता; एवमेव खो, भिक्खवे, भिक्खु सब्बसो विञ्ञाणञ्चायतन समतिकम्म 'नित्य किञ्ची' ति स्नाकिञ्चञ्ञायतनं उपसम्पज्ज विहरति । सो यदेव 20 तत्थ होति वेदनागतं सञ्जागतं सङ्खारगत विज्ञाणगतं, ते धम्मे ग्रनिच्चतो दुक्खतो रोगतो गण्डतो सल्लतो अघतो ग्राबाधतो परतो पलोकतो स्ञानतो समनुपस्सति । सो तेहि धम्मेहि चित्तं पटिवापेति । सो तेहि धम्मेहि चित्त पटिवापेत्वा ग्रमताय धातया चित्तं उपसंहरति - 'एतं सन्तं एतं पणीतं यदिदं सब्बसङ्खारसमयो 25 सब्बपिघपटिनिस्सग्गो तण्हाक्खयो विरागो निरोधो निब्बानं' ति । सो तत्य ठितो ग्रासवानं खयं पापुणाति । नो चे ग्रासवानं खयं पापुणाति, तेनेव धम्मरागेन ताय धम्मनन्दिया पञ्चन्नं ग्रोरम्भा-गियानं संयोजनानं परिक्खया श्रोपपातिको होति तत्थ परिनिब्बायी भ्रनावत्तिभ्रम्मो तस्मा लोका । 'श्राकिञ्चञ्ञायतनं पाहं, निस्साय 30 मासवानं खयं वदामी' ति, इति यं तं वुत्तं, इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

६. "इति खो, भिक्खवे, यावता सञ्जासमापत्ति तावता

R. 426 B. 223

15

घञ्ञापटिबेघो । यानि च स्रो इमानि, भिक्सबने, निस्साय' हे' धायतनानि – नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनसमापत्ति च सञ्ज्ञावेदयित-निरोघो च, झायोहेते रे, भिक्सबने, भिक्सुहि सापरित्तकुसलेहि समापत्तिबुद्धानकुसलेहि समापिज्जित्वा बुद्धहित्वा सम्मा अक्सातब्बानी र्

B. 224

६. ग्रानन्वसुत्तं

- १. एकं समयं आयस्मा आनन्दो कोसम्बियं विहरित घोसिता-रामं । तत्र खो आयस्मा आनन्दो भिक्ख् आमन्तेस – "आवुसो भिक्खवें" ति । "आवुसो" ति खो ते भिक्ख् आयस्मतो आनन्दस्स पच्चस्योसं । आयस्मा आनन्दो एतदवोच –
- २. "श्रच्छिरियं, श्राबुसो, श्रव्भुत, श्राबुसो ! याविञ्चित तेन 10 भगवता जानता परसता झरहता सम्मासम्बुद्धेन सम्बाधे श्रोकासाधिगमो श्रनुबुद्धो सत्तान विमुद्धिया सोकपरिदेवानं समितिबकमाय दुक्खदीमनस्सानं श्रत्यञ्जमाय ज्ञायस्य प्रियमाय निब्बानस्स सिच्छि-किरियाय । तदेव नाम चक्खुँ भिवस्सित ते च्या तं चायतनं नो पिटसवेदिस्सित । तदेव नाम सोतं भविस्सित ते सद्दा तं चायतनं नो पिटसवेदिस्सित । तदेव नाम शानं भविस्सित ते गन्धा तं चायतनं नो पिटसवेदिस्सित । सा व नाम श्रव्या भविस्सित ते रसा तं चायतनं नो पिटसवेदिस्सित । सा व नाम श्रव्या भविस्सित ते रसा तं चायतनं नो पिटसवेदिस्सित । सो व नाम कायो भविस्सित ते फोट्टबा तं चायतनं नो पिटसवेदिस्सित । सो व नाम कायो भविस्सित ते फोट्टबा तं चायतनं नो पिटसवेदिस्सित । सो व नाम कायो भविस्सित ते फोट्टबा तं चायतनं नो पिटसवेदिस्सित । सो व नाम कायो भविस्सित ते फोट्टबा तं चायतनं नो पिटसवेदिस्सित । सो व नाम कायो भविस्सित ते फोट्टबा तं चायतनं नो पिटसवेदिस्सित । सो व नाम कायो भविस्सित ते फोट्टबा तं चायतनं नो पिटसवेदिस्सित । सो व नाम कायो भविस्सित ते फोट्टबा तं चायतनं नो पिटसवेदिस्सित । सो व नाम कायो भविस्सित ते फोट्टबा तं चायतनं नो पिटसवेदिस्सित । सो व नाम कायो भविस्सित ते फोट्टबा तं चायतनं नो पिटसवेदिस्सित । सो व नाम कायो भविस्सित ते फोट्टबा तं चायतनं नो पिटसवेदिस्सित । सो व नाम कायो भविस्सित ते फोट्टबा तं चायतनं नो पिटसवेदिस्सित । सो व नाम कायो भविस्सित ते फोट्टबा तं चायतनं नो पिटसवेदिस्सित । सो व नाम कायो भविस्सित ते फोट्टबा तो प्राप्त स्वाप कायति । स्वाप
- ३. एवं वृत्ते प्रायस्मा उदायी आयस्मन्त आनन्दं एतदबोच 20 "सञ्जीभेव नु खो, आवुसो आनन्द, तदायतनं नो पटिसंवेदेति उदाहु असङ्जी" ति ?

"सञ्जीमेव खो, ग्रावुसो, तदायतनं नो पटिसंवेदेति, नो ग्रसञ्जी' ति ।

"किंसञ्बी पनावुसो, तदायतनं नो पटिसंवेदेती" ति ?

१-१ सी०, रो० पोत्यकेंसु नित्य । २. झावी सो ते -स्या० । ३. म० पोत्यके नित्य । ४-४. सम्मदस्त्रातस्त्रानी -स्या० । ४. भिस्त्रावो - सी०, रो० । ६. चक्तु -सी० । ७. घार्ण - सी० ।

R. 428

४. "इधानुसो, भिक्लु, सब्बसो रूपसञ्जानं समितिकसमा पिटचसञ्जानं अत्यङ्गमा नानत्तसञ्जानं अमनसिकारा 'अनन्तो आकासो' ति आकासानञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरति । एवंसञ्जी पि खो, आवसो, तदायतनं नो पटिसंबेदेति ।

 ५. "पुन च परं, प्रावुसो, भिक्खु सब्बसो आकासानञ्चायतनं समितकस्म 'श्वनन्तं विञ्ञाणं' ति विञ्ञाणञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरित । एवंसञ्जी पि खो, आबुसो, तदायतनं नो पिटसंवेदेति ।

 "पुन च परं, श्रावुसी, भिक्खु सब्बसो विञ्ञाणञ्चायतनं समितिकम्म 'नित्य किञ्ची' ति श्राकिञ्चङञायतनं उपसम्पज्ज 10 विहरित । एवंसञ्जीपि खो, श्रावुसो, तदायतनं नो पटिसवेदेती'' ति ।

७. "एकमिदाहं, ब्रावुसो, समयं साकेते विहरामि श्रव्यानवने मिगदाये। ग्रय को. श्रावुसो, जिटलवासिकां भिक्कृती येताहं तेनुपलङ्कमिः; उपसङ्कमित्वा मं ग्रभिवादेत्वा एकमन्त श्रद्धासि । एकमन्तं ठिता को, प्रावुसो, जिटलवासिका भिक्कृती मं एतदबोच – 15 याथ, भन्ते आनुत्त, समाधि न चाभिनतो न चापनतो न च समङ्कार- निगम्द्वारितातो , विमुत्तता ठितो, ठितत्ता, सन्तुसिता, सन्तुसिता नो परितस्सति । श्रय, भन्ते श्रानव्द, समाधि किस्फलो वृत्तो भगवता ति ?

"एवं वृत्ते, सोहं', श्रावुसो, जटिलवासिक भिवस्तुनि एतद-थ वोचं – 'यायं, भिगिन, समाधि न चाभिनतो न चापनतो न च ससङ्खार-निग्गय्हवारितगनो, विमुत्तत्ता ठितो, ठितत्ता सन्तुसितो, सन्तुसितत्ता नो परितस्सति । अयं, भिगिन, समाधि अञ्जाफलो वृत्तो भगवता' ति । एवंसञ्जी पि खो, आवुसो, तदायतनं नो पटिसंवेदेती'' ति ।

७. लोकायतिकसूत्तं

मथ खो द्वे लोकायतिका ब्राह्मणा येन भगवा तेनुपसङ्क मिसु; उपसङ्कमित्वा भगवता सिंद्ध सम्मोदिसु । सम्मोदनीयं कथं

^{ै.} ०सळ्याणं – सी० । २. समितककमा –सी०। ३. खटिलागाहिया –सी०, रो०; वटिलागागिका – स्या०। ४ ० बारितवतो –सी०, स्या०, रो०। ४. फह –सी०, रो०; ताहं – स्या०। ६. फळ्यो फलो – स्या०।

R. 429

R 430

सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदिंसु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते ब्राह्मणा भगवन्तं एतदवोचुं –

२. "पूरणो, भो गोतम, कस्सपो सब्बञ्जू सब्बदस्सावी अपरिसंसं ञाणदस्सनं पटिजानाति — 'चरतो च मे तिट्ठतो च सुत्तस्स च जागरस्स च सततं समितं ञाणदस्सनं पच्चपट्टितं ति । सो ऽ एवमाह — 'अहं अनन्तेन ञाणेन अनन्ते' लोकं जानं पस्सं विहरामी' ति । अयं पि', भो गोतम, निनण्डो नाटपुत्ते ' सब्बञ्जू सब्ब-दस्सावी अपरिसंसं ञाणदस्सनं पटिजानाति — 'चरतो च मे तिट्ठतो च सुत्तस्य च जागरस्स च सततं समितं ञाणदस्सनं पच्चपट्टितं ति । तो एवमाह — 'अहं अनन्तेन ञाणंन अनन्तं लोकं जानं पस्सं विहरामी' 10 ति । इमेसं, भो गोतम, उनिक्षं जाणवादानं उनिक्तं अञ्चन्नमञ्जां ति । इमेसं, भो गोतम, उनिक्षं जाणवादानं उनिक्तं अञ्चनमञ्जां विपच्चनीकवादानं को सच्चं आहं को सुता'' ति ?

३. "श्रलं, ब्राह्मणा ! तिट्ठतेतं – 'इमेसं उभिन्नं ञाण-वादानं उभिन्नं ग्रञ्ञमञ्ज्ञां विपच्चनीकवादानं को सच्चं ग्राह को मुसा'ति। धम्मं वो, ब्राह्मणा, देसेस्सामि", तं सुणाथ, साधुकं मनसि- 15 करोथ; भासिस्सामी" ति। "एवं, भो" ति खो ते ब्राह्मणा भगवतो पच्चस्सोसु। भगवा एतदबोच –

४. "सेय्यथापि, ब्राह्मणा, चतारो पुरिसा चतुिंद्द्सा ठिता परमेन जिन न समन्नागता परमेन च पदनीतिहारेन । ते एवरूपेन जिन समन्नागता परमेन च पदनीतिहारेन । ते एवरूपेन जिन समन्नागता अस्सु, सेय्यथापि नाम दक्हधम्मा धनुग्गहो सिक्खितो थ कतहत्वो कत्पासनो लहुकेन असनेन अप्पकसिरेन तिरियं तालच्छार्यं अतिपातेच्य; एवरूपेन च पदनीतिहारेन, सेय्यथापि नाम पुरित्यमा समुद्दा पच्छिमो समुद्दो अय पुरित्यमाय दिसाय ठितो पुरिसो एवं वदेय्य – 'आहं गमनेन लोकस्स अन्तं पापुणिस्सामी' ति । सो अञ्जान व असितपीतिखायितसायिता अञ्चन प्रज्ञा उत्तरा प्रस्तावकम्मा अञ्चा १०० विद्यालिकसथपटिविनोदना वस्ससतायुको वस्ससतजीवी वस्ससतं गन्तवा अप्यत्या व लोकस्स अन्तं अन्तरा कालं करेय्य । अथ पच्छिमाय

[.] भनतन्तं – ती०। २ हि – ती०; पि हि – त्या०। ३ नावपुतो – ती०। ४ त्या० गोत्पके नतिष । ४ देतित्तामि – ती०, त्या०, री०। ६ परमाय गतिया च – ती०, री०; पुरिवानिया च – त्या०। ७ दक्क्यम्मो – ती०, त्या०, रो०। द. तात-च्यांति – ती०, त्या०, री०। ६ प्रतितकायितवामिया – त्या०। १० अञ्जवेष – ती०।

В. 227

दिसाय ... पे ०... ग्रथ उत्तराय दिसाय ... ग्रथ दिस्सणाय दिसाय िंदो पुरिसो एवं वदेय्य - 'ग्रहं गमनेन लोकस्स ग्रन्तं पापुणिस्सामी' ति । सो ग्रञ्जित्र व असितपीतःखायितसायिता ग्रञ्जित्र उच्चार-पस्सावकम्मा ग्रञ्जित्र निहासित्तमथपटिविनोदना वस्ससतायुको उ वस्ससतजीवी वस्ससतं गन्तवा ग्रप्पत्वा व लोकस्स ग्रन्तं भन्तरा कालं करेय्य । तं किस्स हेतु ? नाहं, ब्राह्मणा, एवरूपाय सम्बावनिकाय लोकस्स ग्रन्तं ज्ञातेय्यं दहुष्यं पत्तेय्यं ति वदामि । न चाहं, ब्राह्मणा, प्रपत्वा व लोकस्स ग्रन्तं ज्ञातेय्यं दहुष्यं पत्तेय्यं ति वदामि । न चाहं, ब्राह्मणा, प्रपत्वा व लोकस्स ग्रन्तं वस्वस्म ग्रन्तं वस्वसम् ग्रन्तं वस्वसम् ग्रन्तं वस्तिर्पय वदामि ।

५. "पञ्चिम, ब्राह्मणा, कामगुणा अरियस्स विनये लोको ।० ति बुच्चित । कतमे पञ्च ? चक्खुविञ्जेय्या रूपा इट्टा कन्ता मनापा पियरूपा कामृपसहिता रजनीया, सोतविञ्जेय्या सहा .. पे०.. घानविञ्जेय्या गन्धा ... जिल्हाविञ्जेय्या रसा ... कायविञ्जेय्या फोट्टा कन्ता मनापा पियरूपा कामृपसहिता रजनीया; इसे लो, ब्राह्मणा, पञ्च कामगुणा अरियस्स विनये लोको ति वुच्चिति ।

इ. "इध, ब्राह्मणा, भिक्ख विविच्चेब कामेहि विविच्च अकुसलेहि घम्मेहि सिवतकः सिवचार विवेकजं पीतिसुखं पटमं झानं उपसम्पज्ज विहरति । अयं तुच्चित, ब्राह्मणा, 'भिक्खु लोकस्स अन्तमागम्म', लोकस्स अन्ते विहरित' । तमञ्जे एवमाहंसु – 'अयं लोकपरियापन्नो, अयं पि अनिस्सटो लोकन्हा' ति । अहं पि हिं , ब्राह्मणा, एवं वदामि – 'अयं पि लोकपरियापन्नो, अयं पि अनिस्सटो लोकन्हा' ति ।

R. 431

9. "पुन च परं, ब्राह्मणा, भिक्लु वितक्कविचारानं वृपसमा ... पे०... दुतियं झानं ... तितयं झानं ... चतुत्यं झानं उपसम्पञ्ज विहरित । अयं बुच्चिति, ब्राह्मणा, 'भिक्लु लोकस्स अन्तमागम्म 23 नोकस्स अन्ते विहरित' । तमञ्जे एवमाहंसु — 'ग्रयं पि लोक-पिरापन्नो, अयं पि अनिस्सटो लोकम्हा' ति । अहं पि हि, ब्राह्मणा, एवं वदामि — 'ग्रयं पि लोकपिरापन्नो, अयं पि अनिस्सटो लोकम्हा' ति ।

१. दट्टम्यं – सी॰, रो॰; तिट्टम्यं – स्वा॰। २. पत्तम्यं – सी॰, रो॰। ३. झन्तमगमा – स्वा॰। ४. सी॰, रो॰ पोत्यकेसु नस्बि ।

- द्र. "पुन च परं, ब्राह्मणा, भिक्खु सब्बसो रूपसञ्जानं समितिकमा पटिषसञ्जानं अत्यञ्जमा नानत्तसञ्जानं अमनिसकारा 'अनन्तो आकासो' ति आकासानञ्चायतनं उपसम्पञ्ज विहरित । अयं वृज्वित, ब्राह्मणा, 'भिक्खु लोकस्स अन्तमागम्म लोकस्स अन्ते विहरित'। तमञ्जे एवमाहंसु 'अयं पि लोकपरियापन्नो, अयं पि अमिस्सटो लोकम्हा' ति । अहं पि हि, ब्राह्मणा, एवं वदामि 'अयं पि लोकपरियापन्नो, अयं पि अनिस्सटो लोकम्हा' ति ।
- १. "पुन च परं, ब्राह्मणा, भिक्खु सब्बसो आकासानञ्चा-यतनं समितिकसम 'ग्रनन्तं विञ्ञाणं' ति विञ्ञाणञ्चायतनं उप-मम्पज्ज विहरित .. पे०.. सब्बसो विञ्ञाणञ्चायतनं समितिकसम 10 'नित्य किञ्ची' ति आकिञ्चञ्ञायतनं उपसम्पज्ज विहरित .. पे०.. सब्बसो आकिञ्चञ्ञायतनं समितिकसम नेवसञ्ज्ञानासञ्जायतनं उपसम्पज्ज विहरित । अयं वुच्चित, ब्राह्मणा, 'भिक्खु लोकस्स अन्तमागम्म लोकस्स अन्ते विहरित'। तमञ्जे एवमाहंसु – 'अयं पि लोकपरियापन्नो, अयं पि अनिस्सटो लोकम्हा' ति । अहं पि हि, 15 ब्राह्मणा, एवं वदामि – 'अयं पि लोकपरियापन्नो, अयं पि अनिस्सटो लोकम्हा' ति ।
- १० "पुन च परं, ब्राह्मणा, भिक्खु सब्बसो नेवसञ्जा-नासञ्जायतनं समितिकस्म सञ्जावेदयितिनरोध उपसम्पज्ज विहरति, पञ्ञाय चस्स दिस्वा आसवा परिक्खीणा होन्ति । अयं बुच्चति, २० ब्राह्मणा, भिक्खु लोकस्स अन्तमागम्म लोकस्स अन्ते विहरति तिण्णो लोके विस्तिन्तं" ति ।

देवासुरसङ्गामसुत्तं

१. "भूतपुब्लं, भिक्खवे, देवासुरसङ्गामो समुपब्यूव्हों अहिसि । तस्मि को पन, भिक्खवे, सङ्गामे असुरा जिनिसु, देवा पराजियसुँ । पराजिता च, भिक्खवे, देवा अपियसुयेव उत्तरेनाभि - 25 मुक्षार्त, प्रमियसुँ असुरा । अप को, भिक्खवे, देवानं एतदहोसि --

१ समुष्कुळ्हो - सी०; समुष्कुळ्हो - रो०। २ परार्जियमु - सी०, स्वा०, रो०। ३. प्रपयत्वेव - सी०; प्रपर्यवन्वेव - रो०; प्रपर्सिस्वेव - स्वा०। ४. उत्तरेन मुखा - सी०, उत्तराभिमुखा - स्वा०। ५. प्रान्यसु - सी०; प्रान्निर्यायसु - स्वा०।

'ग्रभियन्तेन' लो असुरा । यकून सथं दुतियं पि असुरेहि सङ्कामे-व्यामा' ति । दुतियं पि लो, भिनलने, देना असुरेहि सङ्कामेसुं । दुतियं पि लो, भिनलने, असुरा न जिनिसु, देना पराजीयसु । पराजिता न, भिनलने, देना अपर्यिसुयेन उत्तरेनाभिमुला, अभियिसु असुरा । उ अयं लो, भिनलने, देनानं एतदहोसि – 'ग्रभियन्तेन लो असुरा । यकून

उ ग्रथ खो, भिक्खवे, देवानं एतदहोसि — 'ग्रभियन्तेव खो प्रमुरा । यन्नून मयं तिनयं पि असुरेहि सङ्गामेय्यामा' ति । तितयं पि खो, भिक्खवे, देवा ग्रसुरेहि सङ्गामेसुं । तितयं पि खो, भिक्खवे, ग्रसुरा व जिनिसु, देवा पराजियसु । पराजिता च, भिक्खवे, देवा भीता देवपुरयेव' पविसिसु । देवपुरगतानं च पन, भिक्खवे, देवानं एतदहोसि — 'भीरुतानगतेन' खो दानि मयं एतरिह ग्रत्तना विहराम श्रकरणीया ग्रमुरेही' ति । श्रसुरानं पि, भिक्खवे, एतदहोसि — 'भीरुतानगतेन

प्रमुरहीं ति । ग्रमुरान पि, भिक्सव, एतदहासि — 'भिरुत्तानगतन स्त्रो दानि देवा एनरिह ग्रस्तना विहरन्ति अकरणीया' अम्हेहीं ति । २ "भूतपुब्बं, भिक्सवे, देवासुरसङ्गामो समुपब्युब्ही ग्रहोसि । तस्मि स्त्रो पन, भिक्सवे, सङ्गामे देवा जिनिसु, श्रसुरा

15 पराजीयम् । पराजिता च, भिक्खवे, प्रसुरा ग्रपियसुयेव दिक्खणेनाभि-

मुखा, अभियमु देवा । अथ खो, भिनखने, असुरान एतदहोसि — 'अभियन्तेन खो देवा । यन्तृत सयं दुतियं पि देवेहि सङ्गामेर्यासा' ति । दुतिय पि खो, भिनखने, असुरा देवेहि सङ्गामेस्ं । दुतियं पि खो, भिनखने, देवा जिनिसु, असुरा पराजियसु । पराजिता च, भिनखने, 20 असुरा अपियसुयेन दिन्दिणेनाभिमुखा, अभियसु देवा । अथ खो, भिनखने, असुरानं एतदहोसि — 'अभियन्तेन खो देवा । यन्नृन सयं तितयं पि देवेहि सङ्गामेय्यामा' ति । तितय पि खो, भिनखने, असुरा देवेहि सङ्गामेसु । तितयं पि खो, भिनखने, देवा जिनिसु, असुरा

पराजींयसु । पराजिता च, भिक्खवे, असुरा भीता प्रसुरपुरंबेव 25 पिबींससु । असुरपुरगतानं च पन, भिक्खवे, असुरानं एतदहोसि — 'भीरुतानगतेन खो दानि मयं एतरिह अत्तना विहराम अकरणीया देवेही' ति । देवानं पि, भिक्खवे, एतदहोसि — 'भीरुतानगतेन खो दानि असुरा एतरिह अत्तना विहरिन्त अकरणीया अस्हेही' ति ।

३. "एवमेव खो, भिक्खवे, यहिंम समये भिक्खु विविच्चेव

१. प्रमियन्ते च - सी०। २ देवपुरेयेव - स्या०। ३. प्रीक्ताणगतेन - स्या०। ४. प्रकाणीयं - सी०।

कामेहि विविच्च अकुसलेहि धम्मेहि सवितक्कं सविचारं विवेकजं पीतिसुखं पठमं झानं उपसम्पञ्ज विहरित, तिस्म, भिक्खवे, समये भिक्खुस्स एवं होति – 'भीरुतानगतेन खो दानाहं एतरिह अत्तना विहरामि श्रकरणीयो मारस्सा' ति । मारस्सा पि, भिक्खवं, पापिमतो एवं होति – 'भीरुत्तानगतेन खो दानि भिक्खु एतरिह अत्तना अ विहरित श्रकरणीयो मर्थ्हं' ति ।

B. 230, R. 434

- ४. "यस्मि, भिक्खवे, समये भिक्खु वितक्कविचारानं वूप-समा ... पे० .. दुतियं झानं ... तितयं झानं ... चतुत्यं झानं उपसम्पज्ज विहरति, तिस्म, भिक्खवे, समये भिक्खुस्स एव होति – 'भीरुत्तान-गतेन खो दानाह एतरिह अत्तना विहरामि अकरणीयो मारस्सा' ति । 10 मारस्सा पि, भिक्खवे, पापिमतो एवं होति – 'भीरुत्तानगतेन खो दानि भिक्ख एतरिह अत्तना विहरति, अकरणीयो मन्हं' ति ।
- ४. "यरिंम, भिक्खवे, समये भिक्खु सब्बसो रूपसञ्जान समितकमा पटिषसञ्जानं अत्यङ्गमा नानत्तसञ्जानं अमनसिकारा 'अनन्तो आकासो' ति आकासानञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरति । अय ।ऽ बुज्वति, भिक्खवे, 'भिक्खु अन्तमकासि मारं, अपदं विघरवा मारचक्खु अदस्सनं गतो पापिमतो तिष्णो' लोके विसत्तिक' ति ।
- ६. "यस्मि, भिन्सबं, समये भिन्मबु सब्बसो आकासानञ्चायतनं समितक्कम्म 'अनन्तं विञ्ञाणं' ति विञ्ञाणञ्चायतनं उपसम्पञ्ज विहरित ... सब्बसो विञ्ञाणञ्चायतनं समितिकक्म्मं 'नित्य 20
 किञ्ची' ति आकिञ्चञ्ञायतनं उपसम्पञ्ज विहरित ... सब्बसो
 आकिञ्चञ्ञायतनं समितिकक्मम नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनं उपसम्पञ्ज विहरित ... सब्बसो नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनं समितकक्म्म
 सम्पञ्ज विहरित ... सब्बसो नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनं समितकक्म्म
 सम्पञ्जावेवियतिनरोधं उपसम्पञ्ज विहरित, पञ्जाय चस्स दिस्वा
 आसवा परिक्खीणा होन्ति । अयं वृच्चित, भिन्मखं , भिन्मखं अत्तम- 25
 कासि मारं, अपदं विषत्वा मारचन्मस् अदस्सनं गतो पापिमतो
 तिण्णो लोके विसत्तिकं" ति ।

१, पटिचसञ्ज्ञाना — सी० । २ वन्धिस्वा — स्या० । ३—३. सी०, स्या०, रो० पोरवकेस नरिवा।

६. नागसुत्तं

R. 435

B. 231

R. 436

१. "यरिंस, भिक्खने, समये आरञ्जाकस्स नागस्स गोषर-पश्चतस्य हत्वी पि हत्विनियो पि हत्विकलभा पि हत्विच्छापा पि पुरतो पुरतो गन्त्वा तिणगानि छिन्दिन्त, तेन, भिक्खने, आरञ्जाको नागो अष्टीयति' हरायति जिगुच्छति । यस्मि, भिक्खने, समये आरञ्जाकस्स तागस्स गोचरपमुतस्स हत्वी पि हत्थिनियो पि हत्विकलभा पि हत्यि-च्छापा पि ग्रोमगाभम्मा साखाभञ्ज खादन्ति, तेन, भिक्खने, आरञ्जाको नागो ग्रट्टीयति हरायति जिगुच्छति । यस्मि, भिक्खने, समये आरञ्जाक कस्स नागस्स ग्रोगाह श्रोतिण्णस्स हत्वी पि हत्थिनियो पि हत्यि-कलभा पि हत्यिच्छापा पि पुरतो पुरतो गन्त्वा सोण्डाय उदक अलाळेतिन, तेन, भिक्खने, आरञ्जाकस्स नागस्स ग्रोगाहार् उत्तिण्णस्य हित्यनियो कायं उपनियंतितयो गच्छिन्त, तेन, भिक्खने, आरञ्जको नागो श्रदीयति हरायति जिगुच्छति ।

15 — 'ग्रहं खो एतरिंहु प्रांकिण्णो विह्नामि हत्थीहि हित्थि-कलभेहि हित्थि-खापेहि। छिन्नमानि चेव तिणानि खादामि, ग्रोभम्मो-भम्मं च मे साखाभङ्ग खादिन्ति', ग्राविलानि च पानीयानि पिवामि, ग्रोगाहा" च मे उत्तिण्णस्स हित्यनियो कायं उपनिषंसन्तियो गच्छन्ति। यन्नुनाह एको गणस्मा वूपकट्ठो विह्नरेख्यं ति। सो ग्रपरेन समयेन एको गणस्मा वूपकट्ठो विह्नरेख्यं ति। सो ग्रपरेन समयेन एको गणस्मा वूपकट्ठो विह्नरित, ग्रीच्छन्नमानि चेव तिणानि खादिति, ग्रोभम्मोभम्मं चस्व साखाभङ्गं ने खादिन्ति", ग्रनाविलानि च पानी-यानि पिवति, ग्रोगाहा चस्स उत्तिण्णस्स म हित्यनियो कायं उपनिष्मित्तियो गच्छन्ति। तिस्म, भिवस्वते समये ग्रारञ्जकस्स नागस्स एवं होति— 'ग्रहं खो पुज्जे ग्राकिणो विह्नासि हत्थीहि हित्य- कलमेहि हत्थिन्ति हित्य- कलमेहि हित्य- क्षां स्व पुज्जे ग्राकिणो विह्नासि हत्थीहि हत्थिन ।

२. "तस्मि, भिक्खवे, समग्रे भारञ्जाकस्म नागस्स एवं होति

[.] हॉल्कुकमा - स्वाः । २. बहिश्यति - स्वाः । २. बालोलील - सीः । ४-४. योगाई योतित्यस्य - सीः, न्याः ० १०. १. उपपंत्रस्यो - स्वाः । १. साहेद -स्वाः । ७. योगाई - सीः, रीः, होगाहा पि - स्वाः । ८-८. न होमयोगायं न स्वाः । १. सावाञ्च नीः । १०-१०. बादित - स्वाः । ११. बादित - स्वाः।

R. 437

च में उत्तिष्णस्स हित्यिनियों कार्य उपनिषंसिन्तियों ग्रगमंसु । सोहं एतरिह एको गणस्मा वूपकट्टो विहरामि, ग्रन्छिक्षरगानि चेव तिणानि खाद्यामि, ग्रोभग्गोभग्गं च में साखाभङ्गं न खादिन्त, श्रनाविलानि च पानीयानि पिवामि, श्रोगाहा च में उत्तिष्णस्स न हित्यिनियों कार्य उपनिषंसिन्तियों गच्छन्तीं ति । सो सोण्डाय साखाभङ्गं भिञ्जित्वा उ साखाभङ्गेन कार्य परिमण्जित्वा अत्तमनों सोण्डां संहरिति ।

३. "एवमेव खो, भिक्खवे, यहिंम समये भिक्ख श्राकिण्णो विहरति भिक्खिह भिक्खनीहि उपासकेहि उपासिकाहि रञ्ञा राज-महामत्तेहि तित्थियेहि तित्थियसावकेहि, तस्मि, भिक्खवे, समये भिक्खस्स एवं होति - 'ग्रहं खो एतरहि ग्राकिण्णो विहरामि भिक्खहि 10 भिक्खनीहि उपासकेहि उपासिकाहि रञ्जा राजमहामत्तेहि तित्थियहि तित्थियसावकेहि । यन्नुनाहं एको गणस्मा वपकट्टो विहरेय्यं ति । सो विवित्तं सेनासनं भजित ग्ररञ्ञं रुक्खमलं पब्बतं कन्दरं गिरिगहं सुसानं वनपत्थं ग्रब्भोकासं पलालपुञ्जं। सो ग्ररञ्ञागतो वा रुक्खमलगतो वा सुञ्ञागारगतो वा निसीदति पल्लक्टं श्रामजित्वा 15 उजं कायं पणिधाय परिमुखं सींत उपद्रपेत्वा । सो प्रभिज्हां लोके पहाय विगताभिज्झेन चेतसा विहरति. ग्रभिज्झाय चित्तं परिसोधेति; ब्यापादपदोसं पहाय ग्रब्यापन्नचित्तो विहरति सब्बपाणभूतहितानुकम्पी, ब्यापादपदोसा चित्तं परिसोधेति: थीनमिद्धं पहाय विगतथीनमिद्धो विहरित ग्रालोकसञ्बी सतो सम्पजानो, थीनमिद्धा चित्तं परिसोधेति: 20 उद्बच्चकुक्कुच्चं पहाय अनद्भतो विहरति अज्झत्तं वपसन्तचित्तो, उद्बच्च-कुक्कच्चा चित्तं परिसोधेति: विचिकिच्छं पहाय तिण्णविचिकिच्छो विहरति प्रकथङ्कथी कुसलेसु धम्मेसु, विचिकिच्छाय चित्तं परिसोधेति । सो इमे पञ्च नीवरणे पहाय चेतसो उपिकलेसे पञ्जाय दब्बलीकरणे विविच्चेव कामेहि विविच्च ब्रकुसलेहि धम्मेहि सवितक्कं सविचारं 25 विवेक्ज पीतिसूखं पठमं झानं उपसम्पञ्ज विहरति । सो ग्रत्तमनो सोण्डं संहरति । वितक्कविचारानं वृपसमा ... पे०... दुतियं झानं ... ततियं झानं ... चतृत्यं झानं उपसम्पज्ज विहरति । सो अत्तमनी सोण्डं संहरति । सब्बसो रूपसञ्जानं समतिकामा पटिघसञ्जानं ग्रत्थकमा

१. परिलिट्टिला - सी॰, री॰ । २-२. कच्छुं संहतित - सी॰, री॰; कच्छुं संहतित -स्था॰ । ३. थिनिमिद्धं - म॰ । ४. चेतसा - सी॰, स्था॰ । ५. समतिस्कम्म - सी॰ । स॰४-१०

नामलसञ्जानं ग्रमनसिकारा 'ग्रनन्तो ग्राकासो' ति ग्राकासानञ्चा-यतनं उपसम्पज्ज विहरति । सो अत्तमनो सोण्डं संहरति । सब्बसी भाकासानञ्चायतनं समितकस्म 'भ्रनन्तं विञ्ञाणं' ति विञ्ञाण-ञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरति ... सब्बसो विञ्ञाणञ्चायतनं समतिक्कम्म 'नत्थि किञ्ची' ति ग्राकिञ्चञ्जायतनं उपसम्पज्ज विहरति ... सब्बसो भ्राकिञ्चञ्ञायतनं समतिक्कम्म नेवसञ्जा-नासञ्जायतनं उपसम्पज्ज विहरति ... सब्बसो नेवसञ्जानासञ्जा-यतनं सम्रतिक्कम्म सञ्जावेदयितनिरोधं उपसम्पर्ज विहरति. पञ्जाय बस्स दिस्वा धासवा परिक्लीणा होन्ति । सो ब्रक्तमनो सोण्डं

10 संहरती" ति ।

१०. तपुस्ससूत्तं

१. एकं समयं भगवा मल्लेस् विहरति उरुवेलकप्पं नाम मल्लानं निगमो । ग्रथ खो भगवा पूब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवर-भाराय उठवेलकप्पं पिण्डाय पाविसि । जरुबेलकप्पे पिण्डाय चरित्वा पञ्चाभत्तं पिण्डपातपटिक्कन्तो आयस्मन्तं ग्रामन्तं ग्रामन्तेसि – "इधेव 15 ताव त्वं, मानन्द, होहि, यावाहं महावनं मज्झोगाहामि दिवाविहाराया" ति । "एवं, भन्ते" ति खो ग्रायस्मा ग्रामन्दो भगवतो पच्चस्सोसि । श्रय स्त्रो भगवा महावनं ग्रज्झोगाहेत्वा ग्रञ्जतरस्मि स्वसमले दिवा-विहारं निसीदि ।

२. ग्रथ लो तपुस्सो गहपति येनायस्मा ग्रानन्दो तेनुपसङ्कृमि; 20 उपसङ्क्षमित्वा भागस्मन्तं भागन्दं भ्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो लो तपुस्सो गहपति आयस्मन्तं आनन्दं एतदबोच -

"मयं, भन्ते श्रानन्द, गिही कामभोगिनो कामारामा कामरता कामसम्मदिता । तेसं नो, भन्ते, ग्रम्हाकं गिहीनं कामभोगीनं कामा-रामानं कामरतानं कामसम्मदितानं पपातो विय खायति. यदिवं 25 नेक्सम्म । सुतं मेतं, भन्ते, 'इमस्मि घम्मविनये दहरानं दहरानं भिक्सनं नेक्सम्मे नित्तं पक्सन्दति पसीदति सन्तिट्रति विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो'। तयिवं, मन्ते, इमस्मि धम्मविनये भिन्खूनं बहुना जनेन विसभागो. यदिवं नेक्खम्मं" ति ।

B. 233. R. 438

१. मलतेषु - सी०; मल्लकेसु - स्था० । २. काममोनी - सी०, रो० ।

R. 439

B. 234

इ. "श्रत्थि खो एतं, गहपति, कथापाभतं भगवन्तं दस्सनाय । श्रायाम, गहपति, येन भगवा तेनुपसङ्कमिस्लाम; उपसङ्कमित्वा भगवलो एतमत्यं श्रारोचेस्साम । यथा नो भगवा व्याकरिस्सति तथा ने धारेस्सामा " ति ।

"एवं, भन्ते" ति खो तपुस्सो गहपति ब्रायस्मतो ब्रानन्दस्स अ पच्चस्सोसि ।

४. अथ खो आयस्मा आनन्दो तपुस्सेन गहपतिना सर्दि येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीसत्वा भगवन्तं प्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा ग्रानन्दो भगवन्तं एतदवोच —

"अयं, भन्ते, तपुस्सो गहपति एवमाह — 'मयं, भन्ते आनन्त, 10 गिही कामभोगिनो ... तयिदं, भन्ते, इमस्मि घम्मविनये भिक्खूनं बहुना जनेन विसभागो यदिदं नेक्खम्म''' ति ।

४. "एवमेतं, ग्रानन्द, एवमेतं, ग्रानन्द! मय्हं पि खो, ग्रानन्द, पुन्नेव सम्बोधा ग्रनभिसम्बुद्धस्स बोधिसत्तस्सेव सतो एतदहोसि - 'साधु नेक्खम्मं, साध पविवेको ति । तस्स मध्हं, भ्रानन्द, नेक्खम्मे चित्तं 15 न पक्खन्दति नप्पसीदति न सन्तिद्वति न विमुच्चिति एतं सन्तं ति पस्सतो। तस्स मय्हं, आनन्द, एतदहोसि - 'को नु खो हेतु को पच्चयो, येन मे नेक्खम्मे चित्तं न पक्खन्दति नप्पसीदति न सन्तिद्रति न विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो' ? तस्स मयहं, श्रानन्द, एतदहोसि - 'कामेसू स्रो में ब्रादीनवी ब्रदिट्रो, सो च में ब्रबहलीकतो, नेक्सम्मे च ब्रानिसंसी 20 ग्रनधिगतो. सो च में ग्रनासेवितो । तस्मा में नेक्खम्मे चित्तं न पक्खन्दति नप्पसीदति न सन्तिद्वति न विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो' । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'सचे खो ग्रहं कामेसु श्रादीनवं दिस्वा तं बहुलं करेय्यं, नेक्खम्मे ग्रानिसंसं ग्रधिगम्म तमासेवेय्यं, ठानं स्रो पनेतं विज्जति वं मे नेक्खम्मे चित्तं पक्खन्देय्य पसीदेय्य सन्तिद्वेय्य 25 विमुच्चेय्य एतं सन्तं ति पस्सतो' । सो खो ग्रहं, भ्रानन्द, अपरेन समयेन कामें सु आदीनवं दिस्वा तं बहुलमकासि, नेक्सम्मे आनिसंसं अधिगम्म तमासेवि । तस्स मय्हं, आनन्द, नेक्खम्मे चित्तं पक्खन्दति पसीदित सन्तिद्वति विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो । सो स्रो ब्रहं, भानन्द,

१. तं - रो० । २. तवा करिस्सामा - स्या० । १-३. बहुती० - सी०, स्या०, रो० ।

R. 235

६. "तस्स मग्हं, प्रानन्द, एतदहोसि – 'यन्नुनाहं वितवक-विचारानं वृपसमा ... ५०... दुतियं झानं उपसम्पञ्ज विह्रेय्यं' ति । तस्स मग्हं, ग्रानन्द, प्रवितवके चित्तं न पत्मबन्दित -तप्पसीदिति न १० सिल्तटुति न विमुच्चिति एतं सन्तं ति पस्सतो । तस्स मग्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि – 'को नु खो हेतु को पच्चयो, येन मे ग्रवितवके चित्तं न पत्मबन्दित नप्पसीदित न सिन्तटुति न विमुच्चिति एतं सन्तं ति पस्सतो?' तस्स मग्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि – 'चितवकेस् खो मे ग्रादीन्वो ग्रविटो.

सो च में अबहुलीकतो, प्रवितक्के च ग्रानिसंसो ग्रनिधगतो, सो च 15 में अनासेवितो । तस्मा में अवितक्के चित्तं न पक्खन्दित नप्पसी-दित न सन्तिद्वति न विमुच्चित एतं सन्तं ति पस्सतो'। तस्स मय्हं, आनन्द, एतदहोसि – 'सचे सो ग्रहं वितक्केसु ग्रादीनवं दिस्वा तं बहुलं करेय्यं, अवितक्के श्रानिसंसं अधिगम्म तमासेवेय्यं, ठानं सो पनेतं विज्जति यं में अवितक्के चित्तं पक्सन्देय्य पसीदेय्य सन्तिद्रेय्य

वितक्केमु आदीनवं दिस्वा तं बहुलमकासि, स्रवितक्के आनिसंसं प्रिधिगम्म तमासेवि । तस्स मय्हं, प्रानन्द, प्रवितक्के चित्तं पक्स-न्दति पसीदित सन्तिद्वति विमुच्चित एतं सन्तं ति पस्सतो । सो स्रो प्रहं, प्रानन्द, वितक्कविचारानं वृपसमा ... पे०... दुतियं झानं उपसम्पण्ण विहरामि । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, इमिना विहारेन

20 विमुच्चेय्य एतं सन्तं ति पस्सतो' । सो खो ग्रहं,ग्रानन्द, ग्रपरेन समयेन

विहरतो वितक्कसहगता सञ्जामनसिकारा समुदाचरित । स्वास्स में होति भावाधो । सेय्यथापि, मानन्द, सुविको दुक्खं उष्प-ज्वेष्य यावदेव भावाधाय; एक्मेवस्स में वितक्कसहगता सञ्जा-मनसिकारा समुदाचरित्त । स्वास्स में होति भावाधो ।

१. प्रपरेन समयेन विविच्चेव - सी॰, रो॰। २. एवमस्स - स्या॰। ३ प्रनासेविता -

R. 442

25

७. "तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'यन्ननाहं पीतिया च विरागा उपेक्सको च विहरेय्यं सतो च सम्पजानो सूखं च कायेन पटिसंवेदेय्यं यं तं ग्ररिया ग्राचिक्खन्ति - उपेक्खको सतिमा सख-विहारी ति ततियं झानं उपसम्पज्ज विहरेय्यं' ति । तस्स मय्हं, मानन्द, निप्पीतिके चित्तं न पक्खन्दति नप्पसीदति न सन्तिद्वति न उ विमुच्चित एतं सन्तं ति पस्सतो । तस्स मय्हं, भानन्द, एतदहोसि -को न खो हेतू को पच्चयो, येन मे निप्पीतिके चित्तं न पक्खन्दति नप्पसीदति न सन्तिद्रति न विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो'? तस्स मय्हं, भानन्द, एतदहोसि - 'पीतिया खो मे भादीनवो ग्रदिहो. सो च में ग्रबहलीकतो, निप्पीतिके च ग्रानिसंसो ग्रनिधगतो, सो च में ग्रना- 10 सेवितो । तस्मा मे निप्पीतिके चित्तं न पक्खन्दति नप्पसीदति न सन्तिद्वति न विमच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो' । तस्स मयहं, भ्रानन्द, एतदहोसि - 'सचे खो ग्रहं पीतिया ग्रादीनवं दिस्वा तं बहलं करेय्यं. निप्पीतिके ग्रानिसंसं ग्रधिगम्म तमासेवेय्यं े, ठानं खो पनेतं विज्जति यं मे निष्पीतिके चित्तं पक्खन्देय्य पसीदेय्य सन्तिट्टेय्य विमुच्चेय्य 15 एतं सन्तं ति पस्सतो' । सो खो ग्रहं, ग्रानन्द, ग्रपरेन समयेन पीतिया ग्रादीनवं दिस्वा तं बहलमकासि, निप्पीतिके ग्रानिसंसं ग्रधिगम्म तमासेवि । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, निष्पीतिके चित्तं पक्सन्दति पसीदित सन्तिद्रति विमञ्चति एतं सन्तं ति परसतो । सो खो ग्रहं, ग्रानन्द, पीतिया च विरागा ... पे०... तित्यं झानं उपसम्पज्ज विहरामि । 20 तस्स मय्हं, भ्रानन्द, इमिना विहारेन विहरतो पीतिसहगता सञ्जा-मनसिकारा समदाचरन्ति । स्वास्स मे होति आबाघो । सेय्यथापि, ग्रानन्द, संखिनो १ दक्खं उप्पज्जेय्य यावदेव ग्राबाधाय; एवमेवस्स मे पीतिसहगता सञ्जामनसिकारा समदाचरन्ति । स्वास्स मे होति ग्राबाधो ।

द. "तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'यन्नूनाहं सुखस्स च पहाना दुक्खस्स च पहाना पुब्बेव सोमनस्सदोमनस्सानं ग्रत्याङ्गमा बदुक्खमसुखं उपेक्खासितपारिसुद्धि चतुत्थं झानं उपसम्पज्ज विह-रेयां' ति । तस्स मय्हं, म्रानन्द, भ्रदुक्समस्से चित्तं न पक्सन्दति नप्पसीदति न सन्तिद्वति न विमच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो । तस्स अ

१. तस्मा सेवैय्यं – सी० ।

मरहं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'को नु खो हेतु को पच्चयो, येन मे ग्रदुक्खमसुखे चित्तं न पक्खन्दति नप्पसीदति न सन्तिद्वृति न विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो' ? तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'उपेन्सा-सुखे लो मे प्रादीनवो प्रदिद्दो, सो च मे प्रबहलीकतो, प्रदुक्खमसुखे च ग्रानिसंसो ग्रनिधगतो, सो च मे ग्रनासेवितो । तस्मा मे ग्रद्क्खम-सूखे चित्तं न पक्खन्दति नप्पसीदति न सन्तिष्ट्रति न विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सती' । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'सचे खो ग्रहं उपेक्खासुखे ब्रादीनवं दिस्वा तं बहुलं करेय्यं, ब्रद्दक्खमसुखे ब्रानिसंसं अधिगम्म तमासेवेय्यं, ठानं खो पनेत विज्जति यं में अदृक्खमसुखे 10 वित्तं पक्खन्देय्य पसीदेय्य सन्तिद्वेय्य विमुच्चेय्य एतं सन्तं ति पस्सतो । सो खो ग्रहं, ग्रानन्द, ग्रपरेन समयेन उपेक्खासूखे श्रादीनवं दिस्वा तं बहलमकासि ग्रदक्लमसुखे ग्रानिससं ग्रधिगम्म तमासेवि । तस्स मय्हं, मानन्द, भ्रदुक्खमसुखे चित्तं पक्खन्दति पसीदति सन्तिद्रति विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो । सो खो ग्रहं, ग्रानन्द, सूखस्स च 15 पहाना ... पे०.. चतुत्थं झान उपसम्पज्ज विहरामि । तस्स मय्हं, म्रानन्द. इमिना विहारेन विहरतो उपेक्खासहगता सञ्जामनसि-

कारा समुदाचरन्ति । स्वास्स मे होति श्रावाधो । सेय्यथापि, धानन्द, मुखिनो दुक्क उप्पज्जेय्य यावदेव श्रावाधाय, एवसेवस्स मे उपेक्खा-सहगता सञ्जामनसिकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स मे होति श्रावाधो ।

तस्स मख्हं, धानन्द, एतदहोसि — 'को नु खो हेतु को पञ्चयो, येन में धाकासानश्चायतने चित्तं न पक्खन्दित नप्पसीदिति न सन्तिदृति न विमुच्चित एतं सन्तं ति पस्सतो' ? तस्स मख्हं, धानन्द, एतदहोसि — 'रूपेसु खो में धादीनवो अदिट्ठों, सो च' धबहुलीकतो, आकासान नश्चायतने च धानिसंसो अनिधगतो, सो च में धनासेवितो । तस्मा

में भाकासानव्यायतने चित्तं न पक्खन्दित नप्पसीदित न सन्तिद्वति

R. 443 B. 237

१. उपेसायुक्सस्हगता - सी० । २. च मे - सी०, स्था०, रो० ।

न विमुच्चित एतं सन्तं ति पस्सतों । तस्स मय्हं, ध्रानग्व, एतदहोसि — 'सचे लो ध्रहं रूपेसु आदीनवं दिस्वा तं बहुलं करेय्यं, ध्राकासानञ्चायतने आनिसंसं अधिगम्म तमासेवेय्यं, ठानं लो पनेतं विज्जति
यं मे आकासानञ्चायतने चित्तं पक्तन्वेय्यं पसीदेय्यं सिन्तहेय्यं
विमुच्चेय्यं एतं सन्तं ति पस्सतों । सो लो ध्रहं, ध्रानन्द, अपरेन क्ष्मस्येन रूपेस् अधिगम्म तमासेवि । तस्स मय्हं, ध्रान्वः, ध्राकासानञ्चायतने चित्तं पक्तन्वन्दति पसीदित सन्तिद्विति विमुच्चिति एतं सन्तं ति
पस्सतो । सो लो ध्रहं, ध्रानन्द, सब्बसो रूपसञ्चानं समितक्कमा
पटिचसञ्चानं अत्यञ्जमा नानत्तसञ्जानं ध्रमनसिकारा 'ध्रमन्ते ।
ध्राकासो' ति आकासानञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरामि । तस्स मय्हं,
आनन्द, इमिना विहारेन विहरतो रूपसहगता सञ्जामनसिकारा
समुदाचरन्ति । स्वास्स मे होति ध्रावाघो । सेय्यथापि, ध्रानन्द, सुखिनो
दुक्खं उप्पज्जेय्य यावदेव आवाघाय; एवमेवस्स मे रूपसहगता सञ्जामनसिकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स मे होति ध्रावाघो ।

१०. "तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'यन्ननाहं सब्बसो धाकासानञ्चायननं समितिकास्य 'धनलं विञ्ञाणं' ति विञ्ञाण-ञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरेय्यं' ति । तस्स मय्हं, भ्रानन्द, विञ्ञाण-ञ्चायतने चित्तं न पक्खन्दति नप्पसीदति न सन्तिद्रति न विमच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो । तस्स मयहं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'को न खो 20 हेतू को पञ्चयो, येन मे विञ्ञाणञ्चायतने चित्तं न पक्खन्दति नप्प-सीदित न सन्तिट्रति न विमुच्चित एतं सन्तं ति पस्सतो' ? तस्स मय्हं, भानन्द, एतदहोसि - 'भ्राकासानञ्चायतने खो मे भ्रादीनवो भ्रदिहो, सो च ग्रबहुलीकतो, विञ्ञाणञ्चायतने च ग्रानिसंसो ग्रनधिगतो, सो च में ग्रनासेवितो । तस्मा में विञ्ञाणञ्चायतने चित्तं न पक्खन्दति 25 नप्पसीदति न सन्तिद्वति न विमच्चिति एतं सन्तं ति पस्सतो' । तस्स मय्हं. भानन्द. एतदहोसि - 'सचे खो ग्रहं भाकासानञ्चायतने भादीनवं दिस्वा तं बहलं करेय्यं, विञ्ञाणञ्चायतने म्रानिसंसं म्रधिगम्म तमासेवेय्यं, ठानं खो पनेतं विज्जति यं मे विञ्ञाणञ्चायतने चित्तं पक्लन्देय्य पसीदेय्य सन्तिट्रेय्य विमुच्चेय्य एतं सन्तं ति पस्सतो'। 30 सो खो ग्रहं, भ्रानन्द, ग्रपरेन समयेन भ्राकासानञ्चायतने भ्रादीनवं

R. 445

B. 238

विस्ता तं बहुत्यमकासि, विञ्ञाणञ्चायतने म्नानिसंसं म्राधियम्म तमासेवि । तस्स मय्हं, मानन्द, विञ्ञाणञ्चायतने चित्तं पश्चान्दति पसीदित सन्तिदुति विमुच्चित एतं सन्तं ति पस्सतो । सो स्रो म्राहं, म्रानन्द, सब्बसी म्नाकासानञ्चायतनं समितक्कम्म 'म्रानन्तं विञ्ञाणं' ऽ ति विञ्ञाणञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरामि । तस्स मय्हं, मानन्द, इमिना विहारेन विहरतो म्नाकासानञ्चायतनसहगता सञ्जामनिस-कारा समुदाचरन्ति । स्वास्त मे होति म्नावाघो । सेय्यथापि, मानन्द, पुष्टिनो दुक्खं उपपज्जेय्य यावदेव मान्नाघाय; एवमेवस्स मे म्नाकासा-नञ्चायतनसहगता सञ्जामनिसकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स मे होति

10 ग्राबाघो । ११. "तस्स मय्हं, भ्रानन्द, एतदहोसि - 'यन्नुनाहं सब्बसो विञ्ञाणञ्चायतनं समितवकस्म नित्य किञ्ची ति ग्राकिञ्चञ्जा-यतनं उपसम्पञ्ज विहरेय्यं' ति । तस्स मय्हं, म्रानन्द, म्राकिञ्चञ्ञा-यतने चित्तं न पक्खन्दिति नप्पसीदिति न सन्तिद्वृति न विमुच्चिति एतं 15 सन्तं ति पस्सतो । तस्स मय्हं, भ्रानन्द, एतदहोसि - 'को न खो हेत् को पच्चयो. येन मे श्राकिञ्चञ्ञायतने चित्तं न पक्खन्दति नप्पसीदति न सन्तिट्रति न विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो' ? तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'विञ्ञाणञ्चायतने लो मे ब्रादीनवो ब्रदिट्रो, सो च में ग्रबहुलीकतो, ग्राकिञ्चञ्ञायतने च ग्रानिसंसो ग्रनिधगतो, सो 20 च में ग्रनासेवितो। तस्मा में ग्राकिञ्चञ्जायतने चित्तं न पक्खन्दित नप्पसीदति न सन्तिद्रति न विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो' । तस्स मय्हं, म्रानन्द, एतदहोसि - 'सर्चे लो ग्रहं विञ्ञाणञ्चायतने म्रादी-नवं दिस्वा तं बहुलं करेय्यं, ग्राकिञ्चञ्ञायतने ग्रानिसंसं ग्रिधिगम्म तमासेवेय्यं, ठानं खो पनेतं विज्जति यं मे आक्रिञ्चञ्ञायतने चित्तं 25 पक्खन्देय्य पसीदेय्य सन्तिद्रेय्य विमुच्चेय्य एतं सन्तं ति पस्सतो' । सो खो ग्रहं, भ्रानन्द, ग्रपरेन समयेन विञ्ञाणञ्चायतने ग्रादीनवं दिस्वा तं बहलमकासि, भ्राकिञ्चञ्ञायतने भ्रानिसंसं भ्रधिगम्म तमासेवि । तस्स मय्हं, भ्रानन्द, भ्राकिञ्चञ्ञायतने चित्तं पक्खन्दति पसीदति सन्तिद्रति विमुच्चिति एतं सन्तं ति पस्सतो । सो स्रो ग्रहं, ग्रामन्द, अध्यस्त्रो विञ्ञाणञ्चायतनं समितिक्कस्म 'नित्य किञ्ची' ति भाकि-ञ्चञ्ञायतनं उपसम्पज्ज विहरामि । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, इमिना

विहारेन विहरतो विञ्ञाणञ्चायतनसहगता सञ्जामनसिकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स में होति धाबाधो । सेय्यथापि, धानन्द, सुक्षिनो दुन्कां उप्पज्जेय्य यावदेव धाबाधाय ; एवमेवस्स में विञ्ञाणञ्चायतन-सहगता सञ्जामनसिकारा समुदाचरन्ति । स्वास्स में होति धाबाधो ।

१२. "तस्स मय्हं, म्रानन्द, एतदहोसि - 'यन्ननाहं सब्बसो अ श्चाकिञ्चञ्ञायतनं समतिक्कम्म नेवसञ्जानासञ्जायतनं उपसम्पर्ज विद्वरेच्यं' ति । तस्स मय्हं, भ्रानन्द, नेवसञ्जानासञ्जायतने चित्तं न पक्खन्दित नप्पसीदित न सन्तिद्वति न विमच्चिति एतं सन्तं ति पस्सतो । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'को न खो हेतू को पच्चयो, येन मे नेवसञ्जानासञ्जायतने चित्तं न पक्खन्दति नप्प- 10 सीदित न सन्तिद्रति न विमच्चित एतं सन्तं ति परसतो' ? तस्स मय्हं, भानन्द, एतदहोसि - 'भ्राकिञ्चञ्ञायतने खो मे भ्रादीनवो भ्रदिद्रो, सो च मे ग्रवहलीकतो, नेवसञ्ञानासञ्जायतने च ग्रानिसंसो ग्रनिष-गतो. सो च मे ग्रनासेवितो । तस्मा मे नेवसञ्जानासञ्जायतने चित्तं न पक्खन्दति नप्प्रसीदति न सन्तिद्रति न विमच्चित एतं सन्तं ति 15 पस्सतो'। तस्स मय्हं, ग्रानन्द, एतदहोसि - 'सचे खो ग्रहं ग्राकिञ्च-ञ्ञातने मादीनवं दिस्वा तं बहलं करेय्यं, नेवसञ्जानासञ्जायतने भ्रानिसंसं भ्रधिगम्म तमासेवेय्यं, ठानं खो पनेतं विज्जति यं मे नेव-सञ्जानासञ्जायतने चित्तं पक्खन्देय्य पसीदेय्य सन्तिद्रेय्य विमच्चेय्य एतं सन्तं ति पस्सतो'। सो खो ग्रहं, ग्रानन्द, ग्रपरेन समयेन ²⁰ R.447 भ्राकिञ्चञ्ञायतने भ्रादीनवं दिस्वा तं बहुलमकासि, नेवसञ्जा-नासञ्जायतने ग्रानिसंसं ग्रिधगम्म तमासेवि । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, नेव-सञ्जानासञ्जायतने चित्तं पन्सन्दति पसीदति सन्तिद्रति विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो । सो स्रो ध्रहं, ध्रानन्द, सब्बसो आकिञ्च-ञ्जायतनं समितक्कम्म नेवसञ्जानासञ्जायतनं उपसम्पज्ज विह- 25 रामि । तस्स मय्हं, ग्रानन्द, इमिना विहारेन विहरतो ग्राकिञ्चञ्ञा-यतनसहगता सञ्जामनसिकारा समदाचरन्ति । स्वास्स मे होति भाबाघो । सेय्यथापि, भानन्द, सुखिनो दुक्खं उप्पञ्जेय्य यावदेव धाबाधाय: एवमेवस्स मे धाकिञ्चञ्जायतनसहगता सञ्जासनिस-कारा समुदाचरन्ति । स्वास्स मे होति श्राबाधो ।

१३. "तस्स मब्हं, ज्ञानन्द, एतवहोसि – यनूनाहं नेव-ष•४-११

R . 448

सञ्जानासञ्जायतनं समितिकस्म सञ्जावेदयितिनिरोधं उप-सम्पञ्ज विहरेय्यं ति । तस्स मय्हं, धानन्द, सञ्जावेदयितिनिरोधे चित्तं न पक्खन्दित नप्पसीदित न सन्तिद्वति न विमुज्बित एतं सन्तं ति पस्सतो । तस्स मय्हं, धानन्द, एनदहोसि – को नु खो हेतु, , को पञ्चयो, येन मे सञ्जावेदयितिनरोधे चित्तं न पक्खन्दित नप्पसी-दित न सन्तिद्वति न विमुज्बित एतं सन्तं ति पस्सतों ? तस्स मय्हं, भानन्द, एनदहोसि – 'नेवसञ्जानासञ्जायतने खो मे धादीनवी प्रविद्वो, सो च मे अनासंवितो । तस्मा मे सञ्जावेदयितिनरोधे च स्नानिसंसो खनिधगतो, सो च मे अनासंवितो । तस्मा मे सञ्जावेदयितिनरोधे

१० चित्तं न प्रस्तुविता, स्वाप्तं प्रस्तुविता न विमुच्चित एतं सत्तं ति पस्सतों । तस्स मण्हं, आनन्द, एतदहोसि — 'सचे को अहं नेव- सञ्जानासञ्जायतने आदीनवं दिस्ता तं बहुलं करेळ्यं, सञ्जाबेद- यितनिरोधे आनिसंसं अधिगम्म तमासेवेय्यं, ठानं को पनेतं विज्जिति यं मे सञ्जाबेदियतिनिरोधे चित्तं पक्कान्देय्य पसीदेय्य सन्तिट्ठेय्य । विमुच्चय्य एतं सन्तं ति पस्सतों । सो को आहं, आनन्द, अपरेन

 विमुच्चय्य एतं सन्त ।त पस्सता । सी खा ग्रह, ग्रानन्द, प्रपरनं समयेन नेवसञ्जानासञ्जायतने ग्रादीनव दिस्वा तं बहुलमकार्ति, सञ्जावेदयिवानिरोधे ग्रानिसंसं ग्रिधगम्म तमासेवि । तत्स मघ्हं, ग्रानन्द, सञ्जावेदयिवानिरोधे चित्तं पत्सदित पसीदित सिन्तटुित विमुच्चति एतं सन्तं ति पस्सतो । सो खो ग्रहं, ग्रानन्द, सब्बसो
 नेवसञ्जानासञ्जायतनं समितककम्म सञ्जावेदयिवानिरोधं उप-सम्पज्ज विहरामि, पञ्जाय च मे दिस्वा ग्रासवा परिक्खयं ग्रामसंस ।

१४. "यावकीवञ्चाहं, श्रानन्द, इमा नव श्रनुपुब्वविहारसमापत्तियो न एवं अनुलोमपटिलोमं समापिज पि बुर्ट्रीह पि, नेव
तावाहं, आनन्द, सदेवके लोके समारके सब्रह्मके सस्समणबाह्मणिया

पंजाय सदेवमनुस्साय 'अनुत्तरं सम्मासम्बोधि श्रीभसम्बुद्धो' ति
पच्चञ्जासि । यतो च को ग्रहं, आनन्द, इमा नव अनुपुब्वविहारसमापत्तियो एवं अनुलोमपटिलोम समापिज पि बुर्ट्रीह पि, श्रवाहं,
आनन्द, सदेवके लोके समारके सब्रह्मके सस्समणबाह्मणिया पजाय
सदेवमनुस्साय 'अनुत्तरं सम्मासम्बोधि श्रीभसम्बुद्धो' ति पच्चञ्जासि ।

जाणं च पन मे दस्सनं उदपादि – 'श्रकुप्ता में चेतीविमृत्ति, श्रयमन्तिमा
जाति, नत्ति शानि पनकश्वो" ति ।

तस्युद्दार

द्वे विहारा च निब्बान , गावी झानेन पञ्चमं। स्नानन्दो ब्राह्मणा देवो , नागेन तपुस्सेन चाति ।।

प्र. सामञ्जवग्गों

१. सम्बाधसूत्तं

१. एकं समयं आयस्मा आनन्दो कोसिन्बयं विहरित घोसिता-रामे । अय खो आयस्मा उदायी येनायस्मा आनन्दो तेनुपसङ्कृषि; उपसङ्कृपित्वा आयस्मता आनन्देन सिंख सम्मोदि । सम्मोदनीयं ऽ कयं सारणीयं वीतिसारत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा उदायी आयस्मन्तं आनन्दं एतद्वोच —

२ "बुत्तमिषं, ग्राबुसो, पञ्चालवण्डेन देवपुरोन — 'सम्बाधे गतं' ग्रोकासं, प्रविद्वा' मूरिमेश्वसो । यो झानमवृज्ज्ञिः बुद्धोः, पटिलीननिसभो मनी'ति ।।

"कतमो", श्रावुसो, सम्बाधो, कतमो सम्बाधे स्रोकासाविगमो बुत्तो भगवता" ति ?

३. "पञ्चिम, आवुसी, कामगुणा सम्बाधो बुत्तो भगवता । कतमे पञ्च ? चक्खुविञ्केय्या रूपा इट्ठा कन्ता मनापा पियरूपा काम्पर्साहता रजनीया, सोतविञ्केय्या सहा ... पे०... घानविञ्केय्या ।ऽ गन्वा ... जिक्हाविञ्केय्या रसा ... कायविञ्केय्या फोटुक्वा इट्ठा कन्ता मनापा पियरूपा काम्पर्साहता रजनीया । इमे खो, आवुसो, पञ्च कामगुणा सम्बाघो बुत्तो भगवता ।

४. "इधाबुसी, भिक्कु विविज्जेव कामेहि ... पे०... पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरित । एतावता पि खी, आवुसी, सम्बाधे 20 भोकासाधिगमी वत्ती भगवता परियायेन । तत्रापरिय सम्बाधो । B. 242, R. 449

१. विहारे – स्वा०। २. निव्वाणं – ती०। ३. नावी – स्वा०। ४-४. बाह्यणा देवा – सी०, री०; बाह्यणो देवा – स्वा०। ५. यत – ती०। ७. सविदा – सी०, स्वा०, री०। प्र-८ झानसबुद्धा बुढी – सी०; झानसबुद्धा कुढी – सा०। १. पतिलीन ० – सी०। १०. कतमी नु जी – सी०, री०। ११. तत्व परिच – ती०) १०. कतमी नु जी – सी०, री०। ११. तत्व परिच – ती०)

450 किञ्च तत्थ सम्बाधो ? यदेव तत्थ वितक्कविचारा ग्रनिरुद्धा होन्ति, अयमेत्थ सम्बाधो ।

"पुन च परं, ब्रावुसो, भिक्खु वितक्कविचारानं व्यसमा
... पे०... दुतियं झानं उपसम्पज्ज विहरति । एत्तावता पि स्तो,
 ब्रावुसो, सम्बाधं ब्रोकासाधिगमो वृत्तो भगवता परियायेन । तत्रापत्थि सम्बाधो । किञ्च तत्थ सम्बाधो ? यदेव तत्थ पीति ब्रानिरुद्धा
होति. ब्रयमेत्थ सम्बाधो ।

B 243

६. "पुन च परं, आबुसो, भिक्ख पीतिया च विरागा ...पे०... ततियं झानं उपसम्पञ्ज विहरित । एतावता पि खो, आबुसो, सम्बाघे १० श्रोकासाधिगमो बुत्तो भगवता परियायेन । तत्रापिय सम्बाघो । किञ्च तत्थ सम्बाघो ? यदेव तत्थ उपेक्खासुखं ग्रानिरुद्धं होति, अयमेत्य सम्बाघो ।

७. "पुन च परं, ब्राव्सो, भिक्ख सुबस्स च पहाना .. पे०... चतुत्यं झानं उपसम्पञ्ज विहरित । एत्तावता पि खो, ब्राव्सो, सम्बाधे । क्रोकासाधिगमो चुत्तो भगवता पिरयायेन । तत्रापित्य सम्बाधो । किञ्च तत्य सम्बाधो ? यदेव तत्य रूपसञ्जा ब्रानिरुद्धा होति, अयमेत्य सम्बाधो ।

५. "पुन च परं, आवृत्तो, भिक्खु सब्बसो रूपसञ्जानं समिति-क्कमा पटिघसञ्जानं अत्यञ्जमा नानत्तसञ्जानं अमनसिकारा 'अनन्तो श्र आकासो' ति आकासानञ्चायतमं उपसम्पज्ज विहरति । एत्तावता पि खो, आवृत्तो, सम्बाधे श्रोकासाधिगमो वृत्तो भगवता परियायेन । तत्रापत्थि सम्बाधो । किञ्च तत्थ सम्बाधो ? यदेव तत्थ आकासा-नञ्चायतनसञ्जा अनिरुद्धा होति, अयमेत्थ सम्बाधो ।

६. "पुन च परं, आवुसो, भिक्खु सब्बसो प्राकासानञ्चायतनं १.451 25 समितिकस्म 'ग्रनत्तं विञ्ञाण' ति विञ्ञाणञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरति । एतावता पि खो, आवुसो, सम्बाघे ग्रोकासाधिगमो वुत्तो भगवता परियायेन । तत्रापत्थि सम्बाघो । किञ्च तत्थ सम्बाघो ? यदेव तत्थ विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जा ग्रनिरुद्धा होति, ग्रयमेत्थ सम्बाघो ।

१०. "पुन च परं, म्रावुसो, भिक्खु सब्बसो विञ्ञाणञ्चायतनं

R. 452

समितिकस्म 'नित्य किञ्ची' ति आकिञ्चञ्ञायतनं उपसम्पण्य विहरति । एतावता पि खो, आवसो, सम्बाधे भ्रोकासाधिगमो बुत्तो भगवता परियायेन । तत्रापत्थि सम्बाधो । किञ्च तत्थ सम्बाधो ? यदेव तत्थ आकिञ्चञ्ञायतनसञ्जा भ्रनिरुद्धा होति, अयमेत्य सम्बाधो ।

११. "पुन च परं, श्रावुसो, भिक्सु सन्बसो झाकिञ्चञ्ञायतनं समितिककम्म नेवसञ्जानासञ्जायतनं उपसम्पज्ञ विहरित ।
एतावता पि खो, श्रावुसो, सम्बाधे झोकासाधिगमो वृत्तो भगवता
परियायेन । तत्रापरिय सम्बाधो । किञ्च तत्य सम्बाधो ? यदेव
तत्य नेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जा श्रनिरुद्धा होति, श्रयमेत्य 10
सम्बाधो ।

१२. "पुन च परं, आबुसो, भिक्खु सब्बसो नेवसञ्जा-नासञ्जायतनं समितिकस्म सञ्जावेदियतिनरोधं उपसम्पण्ण विहरति, पञ्जाय चस्स दिस्वा आसवा परिक्खीणा होन्ति । एतावता पि खो, आबुसो, सम्बाधे श्रोकासाधिगमो बुत्तो भगवता निप्परियायेना" ति । 18

२. कायसक्लिसुत्तं

१. "'कायसिक्ख कायसक्खी' ति, ब्रावुसो, बुच्चित । कित्ता-वता न खो, ब्रावुसो, कायसिक्ख वृत्तो भगवता" ति ?

२. "इषाबुसो, भिनस्तु विविच्चेव कामेहि ...पे०... पठमं झानं उपसम्पञ्ज निहरति । यथा यथा च तदायतनं तथा तथा नं कायेन फुसित्वा वहरति । एत्तावता पि खो, ध्रावुसो, कायसम्बि बुत्तो 20 भगवता परियायेन ।

३. "पुन च परं, झाबुसो, भिक्खु वितक्किविचारानं बूपसमा ... पे०... दुतियं झानं ... ततियं झानं ... चतुत्यं झानं उपसम्पज्ज बिहरति । यथा यथा च तदायतनं तथा तथा नं कायेन फुसित्वा विहरति । एत्तावता पि खो, झाबुसो, कायसिक्ख वृत्तो भगवता 23 परियायेन ।

R 459 15

समितकमा पटिमसञ्ञानं अत्यञ्जमा नानत्तसञ्ञानं अमनिककारा 'अनन्तो आकासो ति आकासानञ्चायतनं उपसम्पज्ज विहरित । यथा यथा च तदायतनं तथा तथा नं कायेन फुसिरवा विहरित । एत्तावता पि खो, श्रावुसो, कायसम्बद्ध वृत्तो भगवता परियायेन ... पे०... ।

५. "पुन च परं, ब्राबुसो, भिक्खु सब्बसो नेबसञ्जानासञ्जान यतनं समितक्कम्म सञ्जावेदियितिनरोधं उपसम्पञ्ज विहरति, पञ्जाय चस्स दिस्वा ब्रासवा परिक्खीणा होन्ति । यथा यथा च तदायतनं तथा तथा नं कायेन फुसित्वा विहरति । एतावता पि खो, ब्राबुसो, कायसिक्ख बुत्तो भगवता निप्परियायेना" ति ।

३. पञ्जाविमुत्तसुत्तं

B 245 10 १. "पञ्जाविमुत्तो पञ्जाविमुत्तो'ति, ब्राबुसो, बुच्चति । कित्तावता न स्त्रो, ब्राबुसो, पञ्जाविमुत्तो बृत्तो भगवता''ति ?

> २. "इघावुसो, भिक्खु विविच्चेव कामेहि ... पे०... पठमं सानं उपसम्पज्ज विहरति, पञ्जाय च नं पजानाति । एतावता पि सो, ग्रावुसो, पञ्जाविमुत्तो बुत्तो भगवता परियायेन ... पे०... ।

> ३. "पुन च परं, आबुसो, भिक्खु सब्बसो नेवसञ्जा-नासञ्जायतनं समितिककम्म सञ्जावेदयितिनरोधं उपसम्पञ्ज विहरति, पञ्जाय चस्स दिस्वा आसवा परिक्खीणा होन्ति, पञ्जाय च नं पजानाति । एतावता पि खो, आबुसो, पञ्जाविमुत्तो बुत्तो भगवता निष्परियायेना" ति ।

४. उभतोभागविमुत्तसूत्तं

- १. "'उभतोभागविम्तो उभतोभागविम्तो ति, झाबुसो, बुच्चति । कित्तावता नु खो, ब्राबुसो, उभतोभागविम्ता बुत्तो भगवता" ति ?
- "इधायुषी, भिक्खु विविच्चेव कामेहि ... पे०... पठमं झानं उपसम्पज्ज विहरति । यथा यथा च तदायतनं तथा तथा नं कामेन फुसित्वा विहरति, पञ्ञाय च नं पजानाति । एत्तावता पि को, मावुषो, उभवोभागविमुत्तो बुत्तो भगवता परियायेन ... पे०... ।

३. "पुन च परं, ब्राबुसो, भिक्खु सब्बसो नेवसञ्जानासञ्जा-यतनं समितिकम्म सञ्जावेदियितिनरोषं उपसम्पण्ण विहरित, पञ्जाय चस्स दिस्वा ब्रासवा परिक्खीणा होन्ति । यथा यथा च तदायतनं तथा तथा नं कायेन फुसित्वा विहरित, पञ्जाय च नं पजानाति । एत्तावता पि खो, ब्राबुसो, उभतोभागविभुत्तो बुत्तो ऽ भगवता निप्परियायेना" ति ।

५. सन्विद्विकषम्मसुत्तं

- १. "'सन्दिट्टिको धम्मो सन्दिट्टिको धम्मो' ति, ब्रावुसो, बुच्चति । कित्तावता नु खो, ब्रावुसो, सन्दिट्टिको धम्मो बुत्तो भगवता" ति ?
- २. ''इधाबुसो, भिक्खु विविच्चेव कामेहि . पे०... पठमं झानं 10 उपसम्पज्ज विह्ररिति । एतावता पि खो, ब्रावुसो, सन्दिट्ठिको घम्मो बुत्तो भगवता परियायेन ... पे०... ।
- ३. "पुन च परं, ग्राव्सो, भिक्खु सब्बसो नेवसञ्जानासञ्जा-यतनं समितिकस्म सञ्जावेदयितिनरोधं उपसम्पञ्ज विहरति, पञ्जाय चस्स दिस्वा ग्रासवा परिक्खीणा होन्ति । एत्तावता पि खो, ग्राबुदो, 15 सन्विद्विको धम्मो बुत्तो भगवता निष्परियायेना" ति ।

६. सन्बिट्ठिकनिब्बानसुत्तं

- "सिन्दिट्टिकं निब्बानं सिन्दिट्टिकं निब्बानं ति, ब्रावुसो, बुच्चिति । कित्तावता नु खो, ब्रावुसो, सिन्दिट्टिकं निब्बानं बुत्तं सगबता" ति ?
- २. "इधावुसो, भिनस्तु विविच्चेव कामेहि ...पे०... पठमं झानं 20 उपसम्पज्ज विहरति । एत्तावता पि खो, ब्रावुसो, सन्दिट्टिकं निब्बानं वृत्तं भगवता परियायेन ... पे०... ।
- ३. "पुन च परं, ब्राव्सो, मिक्बु सब्बसो नेवसञ्ञा-नासञ्जायतनं समितिकम्म सञ्जावेदयितिनरोधं उपसम्पज्ज विहरित, पञ्जाय चस्स दिस्वा ब्रासवा परिक्खीणा होन्ति । एत्तावता पि खो, 25 खाबुसो, सन्विद्विकं निब्बानं वृत्तं भगवता निष्परियायेना" ति ।

७. निब्बानसत्तं

१. निब्बानं निब्बानं ति, ग्रावुसो, बुच्चित ... पे०... ।

द्र. परिनिब्बानसुत्तं

१. परिनिब्बानं परिनिब्बानं ति, ग्रावुसो, वुच्चति ... पे०...।

६. तबञ्जनिब्बानसूत्तं

१. तदङ्गनिब्बानं तदङ्गनिब्बानं ति, ग्राबुसो, बुच्चति ...पे०...।

१०. दिट्टघम्मनिब्बानसूत्तं

- "विद्वधम्मनिब्बानं दिट्ठधम्मनिब्बानं' ति, ब्राबुसो, बुज्वति । कित्तावता नु स्त्रो, ब्राबुसो दिट्ठधम्मनिब्बानं बुत्तं भगवता'' ति ?
- २. "इधानुसो, भिनस् विविच्चेव कामेहि . पे०. पठमं झानं उपसम्पञ्ज विहरित । एतावता पि स्रो, ब्रानुसो, विट्टघम्मनिब्बानं १० वत्तं भगवता परियायेन ... पे०... ।
 - ३. "पुन च परं, श्रावुसो, भिक्खु सब्बसो नेवसञ्जा-नासञ्जायतनं समतिककम्म सञ्जावदीयतिनरोधं उपसम्पञ्ज विहरति, पञ्जाय चस्स दिस्वा प्रासवा परिक्खीणा होन्ति । एत्तावता पि खो, श्रावुसो, विद्वधम्मनिब्बानं वृत्त भगवता निप्परियायेना" ति । सामञ्जावस्तो पञ्जासे ।

तस्सुहानं

सम्बाधो कायसिक्स पञ्जा , उपताभाषो । सन्दिट्ठिका हे । निब्बानं परिनिब्बानं, तदङ्गदिट्ठधिमकेन वा ति ।। पञ्जो पण्णासको समसो।

R 454

B. 247

R 455 15

१. पञ्चातवन्त्री – सी०, स्वा०, रो०। १-२ पञ्चातो कायसन्त्रि व – सी०, रो०; पञ्चातो कामहेसञ्च – स्वा०। ३. उमी – सी०, स्वा०, रो०। ४. दुवे – सी०। ५-५. ० बम्मिकेन ठि – सी०।

B 248

६. खेमबस्गो

१. जेमसूत्तं

१. "'खेमं खेमं' ति, आवुसो, वुच्चति । कित्तावता नु खो, आवुसो, खेमं वृत्तं भगवता'' ति ?

त्रावुसा, क्षम वृत्त भगवता ।तः २. "इधावुसो, भिक्खु विविच्चेव कामेहि ... पे०... पठमं झानं

२. इक्षावुसा, ामन्तु ।वावच्चव कामाह ... ५०... ५०म झान उपसम्पच्च विहरति । एत्तावता पि स्त्रो, झावुसो, स्त्रेम वृत्तं भगवता परियायेन ... पे०... ।

३. "पुन च परं, प्रावुसो, भिवख् सब्बसो नेवसञ्ज्ञानासञ्जा-यतनं समितिकम्म सञ्ज्ञावेदयितिनरोघं उपसम्पण्ज विहरित, पञ्जाय बस्स दिस्वा आसवा परिक्खीणा होन्ति । एत्तावता पि खो, श्रावुसो, खेमं वृत्तं भगवता निप्परियायेना" ति ।

२. खेमप्यत्तसुत्तं

१. खेमप्पत्तो खेमप्पत्तो ति, ग्रावुसो, वुच्चति ... पे०...।

३. श्रमतसुत्तं

१. भ्रमतं भ्रमतं ति, भ्रावुसो, वुच्चति ... पे०... ।

४. ब्रमतप्पत्तसुत्तं

१. ग्रमतप्पत्तो ग्रमतप्पत्तो ति, ग्रावुसो, बुच्चति ... पं०... ।

५. ग्रभयसुत्तं

१. ग्रभयं ग्रभयं ति, ग्रावुसो, वुच्चति ... पे०... ।

६. ग्रभयप्यत्तसुत्तं

१. म्रमयप्पत्तो ग्रभयप्यत्तो ति, म्रावुसो, वुच्चति ... पे०... ।

७. पस्सदिनुसं

१. पस्सद्धि पस्सद्धी ति, भ्रावुसो, वुच्चति ... पे०... ।

नुपस्सी विहरित झातापी सम्प्रजानी सितमा विनेध्य लोके अभिज्ञा-दोमनस्सं । इमेसं खो, भिक्खने, पञ्चकां नीवरणानं पहानाय इमे चतारो सितपट्राना भावेतब्बा'' ति ।

३. कामगुणसुत्तं

- १. "पञ्चिम, भिक्खवं, कामगुणा। कतमे पञ्च? चक्खु-विञ्लेच्या रूपा इट्ठा कन्ता मनापा पियरूपा कामूपसंहिता रजनीया, सोतविञ्लेच्या सहा ...पे०... घानविञ्लेच्या गन्धा ... जिल्हा-विञ्लेच्या रसा ... कायविञ्लेच्या फोट्टब्बा इट्ठा कन्ता मनापा पियरूपा कामूपसंहिता रजनीया। इमे खो, भिक्खवं, पञ्च काम-गुणा।
 - २. "इमेसं लो, भिक्लवे, पञ्चन्नं कामगुणानं पहानाय ...पे०... इमे चत्तारो सतिपट्ठाना भावेतब्बा'' ति ।

४. उपादानक्लन्धसूत्तं

- "पञ्चिमे, भिनस्वने, उपादाननस्वन्धा । कतमे पञ्च ?
 स्पुपादाननस्वन्धो, तेदनुपादाननस्वन्धो, सञ्ज्युपादाननस्वन्धो, सङ्खार पादाननस्वन्धो, विञ्ञाणुपादाननस्वन्धो इमे स्रो, भिनस्वने, पञ्चु पादाननस्वन्धा ।
 - २. "इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं उपादानक्खन्धानं पहानाय ...पे०... इमे चत्तारो सतिपट्ठाना भावेतब्बा" ति ।

४. ग्रोरम्भागियसुत्तं

- "पञ्चिमानि, भिक्खते, प्रोरम्मागियानि संयोजनानि । कतमानि पञ्च ? सक्कायदिट्ठि, विचिकिच्छा, सीलब्बतपरामासो, कामच्छन्दो, ब्यापादो – इमानि लो, भिक्खते, पञ्चोरम्मागियानि संयोजनानि ।
 - २. "इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं ग्रोरम्भागियानं संयोजनानं पहानाय ... पे०... इमे चत्तारो सतिपट्टाना भावेतव्वा" ति ।

10

६. गतिसुत्तं

- "पञ्चिमा, भिनस्वने, गतियो । कतमा पञ्च ? निरयो, तिरच्छानयोनि, पेत्तिविसयो, मनुस्सा, देवा – इमा स्त्रो, भिनस्वने, पञ्च गतियो ।
- २. "इमासं खो, भिक्खवे, पञ्चक्षं गतीनं पहानाय ... पे०... इमे चत्तारो सतिपट्टाना भावेतब्बा" ति ।

७. मच्छरियसुत्तं

- "पञ्चिमानि, भिक्खते, मच्छिरियानि । कतमानि
 पञ्च ? ब्रावासमच्छिरियं, कुलमच्छिरियं, लाभमच्छिरियं, वण्ण-मच्छिरियं, धम्ममच्छिरियं – इमानि खो, भिक्खते, पञ्च मच्छिरियानि ।
- २. "इमेसं खो, भिक्सवे, पञ्चन्नं मच्छरियानं पहानाय ... पे०... इमे चतारो सितपट्टाना भावेतब्बा" ति ।

उद्धम्भागियसुत्तं

- "पञ्चिमानि, भिक्खवे, उद्धम्भागियानि संयोजनानि । कतमानि पञ्च ? रूपरागो, प्ररूपरागो, मानो, उद्धच्चं, प्रविज्जा — इमानि खो. भिक्खवे, पञ्चद्धम्भागियानि संयोजनानि ।
- २. "इमेसं खो, भिनस्तने, पञ्चन्नं उद्धम्भागियानं संयोजनानं पहानाय ... पे०... इमे चत्तारो सतिपट्टाना भानेतब्बा" ति ।

६. चेतोसीलसुत्तं

१. "पञ्चिमे, भिक्खवे, चेतोखीला । कतमे पञ्च ? इध भिक्खवे, भिक्खु सत्यिर कङ्कृति विचिक्तच्छिति नाधिमुच्चिति न सम्पसीदित । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु सत्यिर कङ्कृति विचिक्तच्छिति नाधिमुच्चिति न सम्पसीदिति, तस्स चित्तं न नमित झातप्पाय अनु-योगाय सातच्चाय पधानाय । यस्स चित्तं न नमित झातप्पाय अनुयोगाय 20 सातच्चाय पधानाय, ग्रयं पठमो चेतोखीलो ।

१. सातच्छाय - सी०, स्या०, रो०।

२. "पुन च परं, भिन्तख ने, भिन्तख घम्मे क्रक्कृति ... पे०... सङ्घ कङ्कृति ... पिनवाय कङ्कृति ... पत्रकृता स्वाचारीसु कृपितो होति अनत्तमनो आहतिचतो बीलजातो । यो सो, भिनखने, भिनख सङ्गद्धा-चारीसु कृपितो होति अनत्तमनो आहतिचत्तो खीलजातो, तस्स चित्तं न नमित आतप्पाय अनुयोगाय सातज्जाय पद्यानाय । यस्स चित्तं न नमित आतप्पाय अनुयोगाय सातज्जाय पद्यानाय, अयं पञ्चमो चेतोखीलो । इमें खो, भिनखने, पञ्च चेतीखीला ।

३. ''इमेसं, खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं चेतोखीलानं पहानाय ... पेo... इसे चत्तारो सतिपट्टाना भावेतब्बा'' ति ।

१०. चेतसोविनिबन्धसुत्तं

R. 461 10 B. 253

१. "पञ्चिमें, भिक्खने, चेतसोविनिबन्धा । कतमे पञ्च ? इघ, भिक्खने, भिक्ख कामेसु अवीतरागो होति अविगतच्छन्दो अविगतपेमो अविगतपिपासो अविगतपरिळाहो अविगततपहो । यो सो, भिक्खने, भिक्ख कामेसु अवीतरागो होति अविगतच्छन्दो अविगतपेमो अविगतपिपासो अविगतपरिळाहो अविगततपहो , तस्स । अविगतपेमो अविगतपिपासो अविगतपरिळाहो अविगततपहो, तस्स । जिस्तं न नमति आतप्पाय अनुयोगाय सातच्चाय पथानाय , अयं पठमो चेतसोविनिबन्धो ।

"पुन च परं, भिक्खने, भिक्खु काये ग्रवीतरागो होति
 ... पे०... रूपं ग्रवीतरागो होति ... यावदत्यं उदरावदेहकं मुल्जित्वा
 संप्यसुखं परससुखं मिद्रसुखं ग्रनुस्तो विहरति ... ग्रञ्जतरं देवनिकायं पणिघाय ब्रह्मचित्यं चरति — 'इमिनाहं सीलेन वा वतेन वा
तपेन वा ब्रह्मचित्यंन वा देवो वा भिवस्तामि देवञ्जातरो वा' ति ।
यो सो, भिक्खने, भिक्खु ग्रञ्जतरं देविनकायं पणिघाय ब्रह्मचित्यं
चरति — 'इमिनाहं सीलेन वा वतेन वा तपेन वा ब्रह्मचित्यंन वा देवो
 वा भिवस्सामि देवञ्जतरो वा' ति, तस्स चित्तं न नमित ग्रातप्पाय
ग्रनुयोगाय सातच्चाय पघानाय । यस्स चित्तं न नमित ग्रातप्पाय

१-१. स्या॰, म॰ पोत्यकेसु नरिय । २-२. घवीतच्छन्दो धवीतपेमो झवीत० धवीत० भवीततच्छो - स्या॰, रो॰ । ३. फस्ससुस्रं - सी॰ ।

अनुयोकाय सातच्चाय पथानाय, ध्रयं पञ्चमो चेतसोविनिबन्धी । इसे स्रो. भिक्सके, पञ्च चेतसोविनिबन्धा ।

इ. "इसेसं खो, भिक्खवं, पञ्चमं चेतसोविनिबन्धानं पहानाय चत्तारो सतिपद्वाना भावेतब्बा। कतमे चत्तारो ? इध, भिक्खवं, भिक्खु काये कायानुपस्सी विहरित प्रातापी सम्पणानो सितमा विनेध्य क लोके प्रमिण्झादोमनस्सं; वेदनासु ... पे०... चित्ते ... धम्मेसु धम्मानु-पस्सी विहरित ग्रातापी सम्पणानो सितमा विनेध्य लोके ग्रमिण्झा-दोमनस्सं। इमेसं खो, भिक्खवं, पञ्चमं चेतसोविनिबन्धानं पहानाय इमे चत्तारो सितपट्वाना भावेतब्बा" ति।

सतिपद्वानवगो सत्तमो ।

तस्सुद्दान

सिक्खा नीवरणाकामा े, खन्या च भ्रोरम्मांगिया गति। 10 R.462 मच्छेरं उद्धम्भागिया अट्रमं, चेतोसीला विनिबन्धा ति ॥

८. सम्मणधानवग्गो

१. सिक्ससूत्तं

१. "पञ्चिमानि, भिक्खने, सिक्खादुब्बल्यानि । कतमानि पञ्च ? पाणातिपातो ... पे०... सुराभेरयमज्जपमादट्ठानं – इमानि खो, भिक्खने, पञ्च सिक्खादुब्बल्यानि ।

B. 254

२. "इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चम्नं सिक्खाटुब्बत्यानं पहानाय 15 चतारो सम्मप्पधाना भावेतब्बा । कतमे चतारो ? इध, भिक्खवे, भिक्खु अनुप्पमानं पापकानं अकुसलानं धम्मानं अनुप्पादाय खन्दं जनेति वायमति विरियं आरभित चित्तं पगण्हाति पदहति; उप्पन्नानं पापकानं अकुसलानं धम्मानं पहानाय खन्दं जनेति वायमति विरियं आरभित चित्तं पगण्हाति पदहति; अनुप्पमानं कुसलानं धम्मानं उप्पादाय खन्दं 20 जनेति वायमति विरियं आरभित चित्तं पगण्हाति पदहति; उप्पन्नानं

१. जीवारणां कामा - स्था० । २. मच्चेरं चेव - सी०, री०; मच्छरियज्ञेव -स्था० । ३ उद्धम्मागियानं - स्था० । ४-४. चेताक्षिल ० - सी०, री०; चेताक्षीलविनिबन्धों - स्था० ।

कुसलानं घम्मानं ठितिया ध्रसम्भोसाय भिय्योभावाय बेपुल्लाय भ्राबनाय पारिपूरिया छत्दं जनेति वायमित विरियं ब्रारभित चित्तं पत्र्यण्हाति पदहति। इमेसं लो, भिक्लवे, पञ्चन्नं सिक्लादुब्बल्यानं पहानाय इमे चतारो सम्मप्पधाना भावेतब्बा'' ति।

(यथा सतिपट्टानवग्गे तथा सम्मप्पधानवसेन वित्थारेतब्बा।)

१०. चेतसोविनिबन्धसुत्तं

- इ.463 5 १. "पश्चिम, भिनस्ववं, चेतसीविनिबन्धा । कतमे पञ्च ? इस, भिनस्ववं, भिनस्वु कामेसु अवीतरागो होति ... पे०... इमे खो, भिनस्ववं, पञ्च चेतसीविनिबन्धा ।
 - २. "इमेसं खो, भिक्खवे, पञ्चन्न चेतसोविनिबन्धानं पहानाय चतारो सम्मप्पधाना भावेतब्बा। कतमे चतारो ? इघ, भिक्खवे, 10 भिक्खु अनुप्पन्नानं पापकानं अकुसलानं धम्मानं अनुप्पादाय छन्दं जनेति वायमित विरियं आरभीन चित्तं पगण्हाति पदहति, उप्पन्नानं पापकानं अकुसलानं धम्मानं उप्पादाय ... उप्पन्नानं कुसलानं धम्मानं उप्पादाय ... उपप्नानं कुसलानं धम्मानं ठितय असम्मोसाय भिय्योभ्भावाय वेपुल्लाय भावनाय पारिपूरिया छत्वं जनेति वायमिति विरियं आरभिति चित्तं पारभिति चित्तं पारभिति चित्तं पारभिति चित्तं वायमिति विरियं वित्तं वायमिति विरियं वित्तं विरियं वित्तं वित्तं

६. इद्धिपादवग्गो

१. सिक्खसूतं

- १ "पञ्चिमानि, भिक्खवे, सिक्खादुब्बल्यानि । कतमानि पञ्च ? पाणातिपातो ... पे०... सुरामेरयमज्जपमादट्ठानं – इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च सिक्खादुब्बल्यानि ।
- २० २. "इमेसं खो, भिनखते, पञ्चम्नं सिक्खादुब्बल्यानं पहानाय बतारो इद्विपादा भावेतव्वा । कतमे चत्तारो ? इम, भिक्खते, भिक्खु ख्रन्दसमाधिपभानसङ्खारसमझागतं इद्विपादं भावेति, विरिय-

समाधि ... चित्तसमाधि ... वीमंसासमाधिपधानसङ्कारसमकागतं इदि-पादं भावति । इमेसं खो, भिनखबे, पञ्चकं सिन्खादुब्बल्यानं पहानाय इमे चत्तारो इदिभादा भावतब्बा''ति ।

(यथा सतिपट्टानवग्गे तथा इद्धिपादवसेन वित्पारेतब्बा।)

१०. चेतसोविनिबन्धसुत्तं

- १. "पञ्चिमे, भिनखने, चेतसीनिनिबन्धा। कतमे पञ्च ? इध, भिनखने, भिनखु कामेसु अनीतरागो होति ... पे०... इमे खो, 5 भिनखने, पञ्च चेतसीनिनिबन्धा।
- २. "इमेसं खो, भिनखने, पञ्चकं चेतसोविनिबन्धानं पहानाय इमे चत्तारो इद्विपादा भावेतन्त्रा । कतमे चत्तारो ? इघ, भिनखने, भिनखु छन्दसमाधिपधानसङ्कारसमन्नागतं इद्विपादं भावेति, विरिय-समाधि ... चित्तसमाधि ... चीमंसासमाधिपधानसङ्कारसमन्नागतं इदि- 10 पादं भावेति । इमेसं खो, भिनखने, पञ्चक्षं चेतसोविनिबन्धानं पहानाय इमे चत्तारो इद्विपादा भावेतव्या" ति ।

इद्धिपादवम्गो नवमो ।

यथेव सितपट्ठाना, पधाना चतुरो पि च । चतारो इद्धिपादा च , तथेव सम्पयोजये ति ।।

B. 256

१०. रागपेय्यालं

- १. "रागस्स, भिक्खवे, ग्रिमिञ्जाय नव धम्मा भावेतब्बा । 15 श. 465 कतमे नव ? ग्रसुभसञ्जा, मरणसञ्जा, ग्राहारे पटिकूलसञ्जा, सब्बलोके ग्रामिरितसञ्जा, ग्रानिच्चसञ्जा, ग्रानिच्चे दुक्खसञ्जा, दुक्खे ग्रामतसञ्जा, पहानसञ्जा, विरागसञ्जा — रागस्स, भिक्खवे ग्रिमिञ्जाय इमे नव धम्मा भावेतब्बा" ति ।
- २. "रागस्स, भिक्खवे, अभिञ्ञाय नव धम्मा भावेतब्बा । 20 कतमे नव ? पठमं झानं, दुतियं झानं, तितयं झानं, चतुत्यं झानं, घाकासा-नञ्चायतनं, विञ्ञाणञ्चायतनं, घाकिञ्चञ्ञायतनं, नेवसञ्जा-

रै. चतारो - सी०, स्था० । २. पदे - सी०, स्था०, रो० । ३. पि - सी०, स्था०, रो० । ४. पुरिमेहि च योजये - सी०, रो०; पुरिमेहेतेहि योजये - स्था० । प्र०४-१३

R 466

नासञ्जायतनं, सञ्जावेदयितिनरोधो - रागस्स, भिक्खवे, धर्मि-ञ्जाय इमे नव धम्मा भावेतब्बां' ति ।

३-२०. "रागस्स भिक्खते, परिञ्ञाय ... पे०... परिक्खयाय ...पे०... पहानाय ...पे०... खयाय ...पे०... वयाय ...पे०... विरागाय 5 ...पे०... निरोघाय ...पे०... वागाय ...पे०... पटिनिस्सगाय ...पे०... इमे नव धम्मा भावेतव्या" ति ।

२१-३४०. "दोसस्स ... पे०... मोहस्स ... कोषस्स ... उप-नाहस्स ... मक्खस्स ... पळासस्स ... इस्साय ... मच्छरियस्स ... मायाय ... साठेय्यस्स ... थम्भस्स .. सारम्भस्स ... मानस्स ... प्रतिमानस्स ... ग मदस्स ... पमादस्स ग्रिभिञ्ञाय ... पे०... परिञ्ञाय ... परिक्खयाय ... पहानाय ... खयाय ... वयाय ... विरागाय ... निरोधाय ... चागाय ...

पटिनिस्सग्गाय ... पे०... इसे नव धम्मा भावेतब्बा'' ति । रागपेय्यानं निट्ठितं ।

·o: ---

नवकनिपातो निट्टितो ।

१०. दसकनिपातो

१. आनिसंसवग्गो

१. किमस्थियसुत्तं	
१. एवं में सुतं। एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति	B, 257,
जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । अथ खो आयस्मा आनन्दो येन	R. vol.V,l
भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं	
निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो भगवन्तं एतदबोच -	
२. "किमत्थियानि, भन्ते, कुसलानि सीलानि किमानिसंसानी"	5
ति ?	
"ग्रविप्पटिसारत्थानि खो, ग्रानन्द, कुसलानि सीलानि ग्रवि-	
प्यटिसारानिसंसानी'' ति ।	
३. "ग्रविप्पटिसारो पन, भन्ते, किमत्थियो किमानिसंसो" ति ?	
"ग्रविप्पटिसारो खो, ग्रानन्द, पामोज्जत्यो' पामोज्जानिसंसो"	10
ति ।	
४. "पामोज्जं पन, भन्ते, किमत्थियं किमानिसंसं" ति ?	
"पामोज्जं खो, ग्रानन्द, पीतत्यं पीतानिसंसं" ति ।	
५. "पीति पन, भन्ते, किमत्थिया किमानिसंसा" ति ?	
"पीति खो, ग्रानन्द, पस्सद्धत्था पस्सद्धानिसंसा" ति ।	15
६. "पस्सद्धि पन, भन्ते, किमत्थिया किमानिसंसा" ति ?	B. 258
"पस्सद्धि खो, भ्रानन्द, सुखत्या सुखानिसंसा" ति ।	
७. "सुखं पन, भन्ते, किमत्थियं किमानिसंसं'' ति ?	
"सुखंखो, ग्रानन्द, समाधत्थं समाधानिसंसं" ति ।	R. 2
पंसमाधि पन, भन्ते, किमित्ययो किमानिसंसो'' ति ?	20
"समाधि खो, ग्रानन्द, यथाभूतञाणदस्सनत्यो यथाभूतञाण-	
दस्सनानिसंसो'' ति ।	
 "यथाभूतञ्जाणदस्सनं पन, भन्ते, किमत्थियं किमानिसंसं" 	

ति ?

१-१. पामुक्जत्यो पामुक्जानिसंसो - सी०, स्था०, रो० ।

R 3

B. 259

"यथाभूतञ्जाणदस्सनं खो, ग्रानन्द, निब्बदाविरागत्यं निब्बदा-विरागानिसंसं" ति ।

१०. "निब्बिदाविरागो पन, भन्ते किमत्थियो किमानिसंसो" वि?

"निब्बिदाविरागो खो, ग्रानन्द, विमुत्तिभाणदस्सनत्यो विमुत्ति-ञाणदस्सनानिसंसो ।

११. "इति स्त्रो, ग्रानन्द, कुसलानि सीलानि प्रविप्यटिसारत्यानि प्रविप्यटिसारानिसंगानि; प्रविप्यटिसारो पामोज्जानिसंसो; पामोज्जं पीतत्यं पीतानिसंस; पीति पस्सद्धत्या पस्सादा। निसंमा; पस्सद्धि सुक्तत्या सुक्षानिसंसा; सुक्षं समाधत्यं समाधानिसंसं;
समाधि यथाभूतजाणदस्सनत्यो यथाभूतजाणदस्सनानिसंसो; यथाभूतजाणदस्सनं निब्बदाविरागत्यं निब्बदायागानिसंसं; सिक्ताः
विरागो विमुत्तिजाणदस्सनत्थो विमुत्तिजाणदस्सनानिसंसो । ब्रत्ति
स्त्रो, ग्रानद्य, कसलानि सीलानि ग्रनपुळ्वेन ग्रमागायं परेन्ती'" ति ।

२. चेतनाकरणीयसुत्तं

१. "सीलवतो, भिनखवे, सीलसम्पन्नस्स न चेतनाय करणीयं — 'ग्रविष्पटिसारो मे उप्पज्जतू' ति । धम्मता एसा, भिनखवे, यं सीलवतो सीलसम्पन्नस्स मविष्पटिसारो चे उप्पज्जत् । त्रविष्पटिसारिस्स, भिनखवे, न चेतनाय करणीयं — 'पामोज्जं मे उप्पज्जत्' ति । धम्मता एसा, भिनखवे, न चेतनाय करणीयं — 'पामोज्जं जायिते' । पमुदितस्स, २० भिनखवे, न चेतनाय करणीयं — 'पीति मे उप्पज्जत्' ति । धम्मता एसा, भिनखवे, यं पमुदितस्स पीति उप्पज्जति । पीतिमनस्स, भिनखवे, न चेतनाय करणीयं — 'कायो मे पस्सम्भत्' ति । धम्मता एसा, भिनखवे, यं पीतिमनस्स कायो पस्सम्भत् ति । धम्मता एसा, भिनखवे, यं पीतिमनस्स कायो पस्सम्भति । पस्सद्धकायस्स, भिनखवे, चं चेतनाय करणीयं — 'सुखं वेदियागि' ति । धम्मता एसा, भिनखवे, यं पस्सद्धकायो सुखं वेदियति । सुखिनो, भिनखवे, न चेतनाय करणीयं — 'सुखं वेदियति । सुखिनो, भिनखवे, न चेतनाय करणीयं — 'युषां चेत्राय एसा, भिनखवे, व सुखिनो चित्तं समाधियति । समाहितस्स, भिनखवे, न चेतनाय करणीयं — 'युषां-

१-१. घरहत्ताय पूरेन्ती - स्या० । २ उप्पञ्जति - सी०, स्या०, री० ।

भूतं वानामि पस्तामी' ति । धम्मता एसा, मिनस्वने, यं समाहितो यबाभूतं जानाति पस्सति । यथाभूतं, भिनस्वने, जानतो पस्सतो न चेतनाय करणीयं — 'निब्बिन्दामि विरज्जामी' ति । धम्मता एसा, भिनस्वने, यं यथाभूतं जानं पस्सं निब्बिन्दिति विरज्जति । निब्बिक्तस्सं, भिनस्वने, विरत्तस्स न चेतनाय करणीयं — 'वियुक्तिनाण- उदस्तनं सन्विक्तरोपी' ति । धम्मता एसा, भिनस्वने, यं निब्बिक्त विरत्तो विस्तिनाणवस्सनं सन्विक्तरोति ।

२. "इति स्रो, भिक्सवे, निब्बिदाविरागो विमृत्तिञाणदस्सनत्यो विमृत्तिञाणदस्सनानिसंसो; यथाभूतञाणदस्सन्त्यो यथाविरागत्यं निब्बिदाविरागानिसंसो; समाधि यथाभूतञाणदस्सनत्यो यथागृतञाणदस्सनानिसंसो; सुखं समाधत्यं समाधानिसंसं; पस्सिद्ध सुखत्या
सुखानिसंसा; पीति पस्सद्धत्या पस्सद्धानिसंसा; पामोज्जं पीतत्यं पीतानिसंसं; प्रविप्यटिसारो पामोज्जत्यो पामोज्जानिसंसो; कुसलानि
सीलानि प्रविप्यटिसारत्यानि प्रविप्यटिसारानिसंसोनि। इति स्रो,
भिक्सवे, धम्मा धम्मे प्रभिसन्देन्ति, धम्मा धम्मे परिपूरेन्ति प्रपारा 15 2.4
पारं गमनाया" ति।

३. पठमउपनिससुतं

१. "दुस्सीलस्स, भिक्खवे, सीलविपन्नस्स ह्त्पनिसो होति अविष्यिटसारो; अविष्यिटसारे असित अविष्यिटसारे असित सिक्ष्यिक्सस्स ह्त्पनिसं होति पामोज्जं; पामोज्जं असित पामोज्जविपन्नस्स ह्त्पिनिसा होति पीति; पीतिया असित पीतिविपन्नस्स ह्त्पिनिसा होति पस्सिद्धः; 20 पस्सिद्ध्या असित पसिद्धिविपन्नस्स ह्त्पिनिसा होति पस्सिद्धः; 30 पस्सिद्ध्या असित पस्सिद्धिवपन्नस्स ह्त्पिनिसं होति सुक्षां; सुक्षे असित सुक्षित्मभस्स ह्त्पिनिसं होति सम्मासमिषित् असित सम्मासमिषित् असित सम्मासमिषित् असित स्वाभूतञाणदस्सनः स्वाप्त्राच्याभूतञाणदस्सने होति विविद्याविरागोः; विव्यविद्यागे असित विविद्याविरागोः; विव्यविद्यागे असित विविद्याविरागोविष्मस्स ह्त्पिनिसं होति विमृत्तिः स्वाप्ति सिक्ष्योविरागिविष्मस्स ह्त्पिनिसं होति विमृत्तिः सामास्यापि, भिक्ष्यवे, रुक्ष्यो साम्राप्तिसं । तस्स पपिटका पित्राप्ति प्रमुत्ति गच्छिति, तच्यो साम्राप्तिस्ति । तस्स पपिटका पित्राप्ति प्रमुत्ति गच्छिति, तच्यो साम्राप्ति । तस्स पपिटका पित्राप्ति । तस्स पपिटका पित्राप्ति । तस्स पपिटका पित्राप्ति । सम्बत्ते । तस्स पपिटका पित्राप्ति । प्रमुत्ति गच्छिति, तच्यो साम्राप्ति । तस्स पपिटका पित्राप्ति । प्रमुत्ति गच्छिति, तच्यो साम्राप्ति । तस्स पपिटका पित्राप्ति । प्रमुत्ति गच्छिति, तच्यो साम्राप्ति । तस्स पपिटका पित्राप्ति । प्रमुत्ति । स्विष्ति । तस्स पपिटका पित्राप्ति । स्वर्यापित्र ।

१. निम्मिन्दस्स - सी०, रो० । २. घम्माव - सी०, रो० । ३. पप्पटिका - स्था० ।

पि ... फेग्ग पि ... सारो पि न पारिपुरि गच्छति । एवमेव खो, भिक्खवे, दुस्सीलस्स सीलविपन्नस्स हतपनिसो होति ग्रविप्पटिसारो; ग्रविप्पटिसारे ग्रसति ग्रविप्पटिसारविपन्नस्स हतुपनिसं होति ... पे०... विमृत्तिञाण-दस्सनं ।

२. "सीलवतो, भिक्सवे, सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति ग्रविप्पटिसारो: ग्रविप्पटिसारे सति ग्रविप्पटिसारसम्पन्नस्य उपनिस-सम्पन्नं होति पामोज्जं: पामोज्जे सति पामोज्जसम्पन्नस्स उपनिस-सम्पन्ना होति पीति: पीतिया सति पीतिसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्ना होति पस्सिद्धः पस्सिद्धिया सति पस्सिद्धिसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति सुखंः 10 सुखे सति सुखसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति सम्मासमाधि; सम्मा-समाधिम्हि सति सम्मासमाधिसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति यथाभत-ञाणदस्सनं; यथाभतञाणदस्सने सति यथाभूतञाणदस्सनसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति निब्बदाविरागो . निब्बदाविरागे सति निब्बदा-विरागसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्न होति विमृत्तिञाणदस्सनं । सेय्यथा-15 पि. भिक्खवे. रुक्खो साखापलाससम्पन्नो । तस्स पपटिका पि पारिपुरि गच्छति, तचो पि ... फेग्ग पि ... सारो पि पारिपूरि गच्छति । एवमेव खो. भिक्खवे. सीलवतो सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति ग्रविप्पटि-सारो; ग्रविप्पटिसारे सति ग्रविप्पटिसारसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति ... पे०... विमुत्तिञाणदस्सनं'' ति ।

४. दुतियउपनिससुत्तं

१. तत्र खो भ्रायस्मा मारिपुत्तो भिक्ख् भ्रामन्तेसि - "दूस्सी-लस्स, श्रावुसो, सीलविपन्नस्स हतूपनिसो होति ग्रविप्पटिसारो; श्रविप्पटि-सारे असति अविष्यटिसारविषन्नस्स हतूपनिस होति ... पे०... विमत्ति-ञाणदस्सनं । सेय्यथापि, भावसो, रुन्खो साखापलासविपन्नो । तस्स पपटिका पि न पारिपूरिं गच्छतिं, तचो पि ... फेग्गु पि ... सारो पि न 25 पारिपूरि गच्छति । एवमेव खो, ग्रावुसो, दुस्सीलस्स सीलविपन्नस्स हतूपनिसो होति अविप्पटिसारो; अविप्पटिसारे असति अविप्पटिसार-विपन्नस्स हतूपनिसं होति ... पे०... विमुत्तिञ्ञाणदस्सनं ।

२. "सीलवतो, ग्राबुसो, सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति ग्रविष्पटिसारो: ग्रविष्पटिसारे सति ग्रविष्पटिसारसम्पन्नस्स उपनिस-

B. 261

20

R. 5

सम्पन्नं होति ... पे०... विमृत्तिञाणवस्सनं । सेव्यथापि, भ्रावुसो, रुक्षो सालापलाससम्पन्नो । तस्स पपटिका पि पारिपूर्ि गच्छति, तको पि ... फेर्ग्यू पि ... सारो पि पारिपूर्ि गच्छति । एवभेव खो, भ्रावुसो, सीलवतो सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति भ्रविप्पटिसारो; भ्रविप्पटिसारे सति श्रविप्पटिसारसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति ऽ ... पे०... विमृत्तिञाणवस्सनं" ति ।

५. ततियउपनिससुत्तं

१. तत्र खो ग्रायसमा भ्रानन्दो भिक्खू भ्रामन्तिस — "दुस्सीलस्स, श्रावुसो, सीलविपन्नस्स हतूपनिसो होति श्रविप्यिटसारो; प्रविप्यिटसारे भ्रसति श्रविप्यिटसारविपन्नस्स हतूपनिसो होति प्रामोज्ज;
पामोज्जे ग्रसति पामोज्जविपन्नस्स हतूपनिसा होति पीति; पीतिया 10
ग्रसति पीतिविपन्नस्स हतूपनिसो होति प्रस्तिद्धः पस्सिद्ध्या श्रसति
पस्सिद्धिवपन्नस्स हतूपनिसं होति शुक्षं असित सुर्खावपन्नस्स हतूपतिसो होति तम्मासमाधि; सम्मासमाधिम्ह ध्रसति सम्मासमाधिविपन्नस्स हतूपनिसं होति व्याभूतञाणदस्सनं ।
श्रमति यथाभूतजाणदस्सनविपन्नस्स हतूपनिसं होति विश्वदाविरागो; 15
निब्बदाविरागो श्रसति निब्बदाविरागोविपन्नस्स हतूपनिसं होति विश्वतिजाणदस्सनं । सैय्यथापि, भ्रावुसो, रुक्षो साखापनासविपन्नो । तस्स
पपिटका पि न पारिपूर्रि गच्छिति, तचो पि ... फेग्गु पि ... सारो पि न
पारिपूर्रि गच्छिति । एवमेव खो, श्रावुसो, दुस्सीलस्स सीलविपन्नस्स
हतूपनिसो होति श्रविप्यटिसारो; श्रविप्यटिसारे श्रसति श्रविप्यटिसार- 20
विपन्नस्स हतूपनिसं होति ... पे विमुत्तिञाणदस्सनं ।

२. ''सीलवतो, बाबुसो, सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति श्रविष्पटिसारो; श्रविष्पटिसारे सित श्रविष्पटिसारसम्पन्नस्स उपनिसस्मम्पन्ना सम्पन्नं होति पामोज्जं; पामोज्जे सित पामोज्जसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्ना होति पीति; पीतिया सित पीतिसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्ना होति एस्सिढि; 25 पस्सिढिया सित पस्सिढिसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति खुखं; सुखे सित सुखसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति सम्मासमाधि; सम्मासमाधिम्ह् सित सम्मासमाधिसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति यथानूतञाण-दस्सनं; यथानूतञाणदस्सने सित यथानूतञाणदस्सनसम्पन्नस्स उपनिस-

R. 7

सम्पन्नो होति निब्बिदाविरागो; निब्बिदाविरागे सित निब्बिदा-विरागसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति विमृत्तिञ्गाणदस्सनं । सैम्यबा-पि, बावुसी, स्वबो साखापताससम्पन्नो । तस्स पपटिका पि पारिपूरिं गच्छिति, तचो पि ... फेग्यु पि ... सारो पि पारिपूरिं गच्छिति । एवमेव ७ खो, बाबुसो, सीलवतो सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति ब्रविप्यटि-सारो; ब्रविप्यटिसारे सित ब्रविप्यटिसारसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति ... पे o... विमृत्तिञ्गणदस्सनं" ति ।

६. समाधिसूत्तं

१. अथ खो आयस्मा ग्रानन्दो येन भगवा तेनुपसङ्कृमि ... पे०... एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच –

२ "सिया नु खो, भन्ते, भिक्खुनो तथा छपो समाधिपटिलाभो यथा नेव पथिवय पथिवसञ्जी अस्स, न आपिस्म आपोसञ्जी अस्स, न तेर्जास्म तेजोसञ्जी अस्स, न वार्यास्म वायोसञ्जी अस्स, न आकासा- नञ्चायतने आकासानञ्चायतनराञ्जी अस्स, न विञ्ञाणञ्चायतने विक्ञाणञ्चायतने अस्स, न प्राकिञ्चञ्ञायतने आकिञ्च- जञ्जायतनसञ्जी अस्स, न प्राकिञ्चञ्ञायतने नेवसञ्जा- नासञ्जायतनसञ्जी अस्स, न नेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जी अस्स, न परलोके परलोकसञ्जी अस्स, सञ्जी च पन अस्सा" ति ?

"सिया, ब्रानन्द, भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्जी अस्स, न आपिस्म आपोसञ्जी अस्स, न व्य तेजिस्म तेजोसञ्जी अस्स, न वार्यास्म वायोसञ्जी अस्स, न प्राकासा-नञ्चायतने आकासानञ्जायतनसञ्जी अस्स, न विञ्ञाणञ्जायतने विञ्ञाणञ्जायतनसञ्जी अस्स, न आकिञ्चञ्ञायतने प्राकिञ्च-ञ्ञायतनसञ्जी अस्स, न नेवसञ्जानासञ्ञायतने नेवसञ्जा-नासञ्जायतनसञ्जी अस्स, न इषलोके इष्रलोकसञ्जी अस्स, न परलोके परलोकसञ्जी अस्स; सञ्जी च पन अस्सा" ति ।

३. "यथा कथं पन, भन्ते, सिया भिक्खुनो तथारूपो समाधि-पटिलाभो यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्जी ग्रस्स, न ग्रापिस्मि ग्रापो-

१. पठविसं - सी०, स्मा०, रो०। २ पठविसञ्जी - सी०, रो०; पठवीसञ्जी - स्मा० ४

सञ्जी ग्रस्स ... न परलोके परलोकसञ्जी ग्रस्स; सञ्जी च पन ग्रस्सा $^{\prime\prime}$ ति ?

R. 8, B. 263

"इषानन्द, भिक्खु एवंसञ्जी होति — 'एतं सन्तं एतं पणीतं यदिवं सब्बसङ्क्षारसमधो सब्बूपधिपटिनिस्समो तण्हाक्खयो विरामो निरोधो निब्बानं ति । एवं खो, ग्रानन्द, सिया भिक्खुनो तथा- उ रूपो 'समाधिपटिलाभो यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्जी ग्रस्स, न ग्रापस्मि ग्रापोसञ्जी ग्रस्स, न त्रापस्मि ग्रापोसञ्जी ग्रस्स, न ग्रावस्मि वायोसञ्जी ग्रस्स, न ग्राकस्मि ज्ञासनञ्जायतनसञ्जी ग्रस्स, न वाञ्चासमञ्जायतनसञ्जी ग्रस्स, न वाञ्चासमञ्जायतनसञ्जी ग्रस्स, न ग्राकञ्चञ्जायतने ग्राकञ्चञ्जायतनसञ्जी ग्रस्स, न नवसञ्जा- 10 नासञ्जायतने नेवसञ्जानसञ्जी ग्रस्स, न इख्लोके इस्योक्तग्रक्ती ग्रस्स, न परलोके परलोकसञ्जी ग्रस्स, सञ्जी च पन ग्रस्सा

७. सारिपुत्तसुत्तं

१. ब्रथ खो ब्रायस्मा ब्रानन्दो येनायस्मा सारिपुत्तो तेनुप-सङ्कीम; उपसङ्कीमत्वा ब्रायस्मता सारिपुत्तेन सींढ सम्मोदि । सम्मोद- 15 नीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो ब्रायस्मा ब्रानन्दो ब्रायस्मन्तं सारिपुत्तं एतदवोच –

२. "सिया नु लो, ब्राबुसो सारिपुत्त, भिक्लुनो तथारूपो समाधि-पटिलाभो यथा नेव पथवियं पथविसञ्जी अस्स, न आपिंस्म आपोसञ्जी अस्स, न तेर्जास्म तेर्जासञ्जी अस्स, न तोर्जास्म क्रिक्टा अस्स, व विञ्ञाण-म आकासानञ्चायतने ब्राकासानञ्चायतनसञ्जी अस्स, न विञ्ञाण-ज्वायतने विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जी अस्स, न आकिञ्चञ्ञायतने आकिञ्चञ्ञायतनसञ्जी अस्स, न नेवसञ्जानासञ्जायतने नेव-सञ्जानासञ्जायतनसञ्जी अस्स, न इषलोके इषलोकसञ्जी अस्स, न परलोके परलोकसञ्जी अस्स, सञ्जी च पन अस्सा" ति ?

"सिया, ब्रावुसी ब्रानन्द, भिक्खुनी तथारूपो समाधिपटि-लाभी यथा नेव पथिवयं पथिवस्टन्त्री ब्रस्स ... पे०... न परलोके परलोकसट्न्त्री अस्स; सञ्जी च पन ब्रस्सा" ति ।

१. यथारूपो - रो॰।

15

R. 10

B. 265

३. "यथा कथं पन, ब्रावुसो सारिपुत्त, सिया भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो यथा नेव पथवियं पथविसञ्जी ग्रस्स ... पे०... सञ्जी च पन ग्रस्सा" ति ?

"एकमिदाहं, भावसो म्रानन्द, समयं इधेव सावत्थियं विहरामि ग्रन्धवनस्मि । तत्थाहं तथारूपं समाधि समापिज यथा नेव पथिवयं पथविसञ्जी ब्रहोसि, न भ्रापस्मि श्रापोसञ्जी ब्रहोसि, न तेजस्मि तेजोसञ्जी ग्रहोसि, न वायस्मि वायोसञ्जी ग्रहोसि, न ग्राकासा-नञ्चायतने भ्राकासानञ्चायतनसञ्भी भ्रहोसि, न विञ्ञाणञ्चायतने विञ्जाणञ्चायतनसञ्जी ग्रहोसि, न ग्राकिञ्चञ्जायतने भाकिञ्च-10 ञ्ञायतनसञ्जी ग्रहोसि, न नेवसञ्जानासञ्जायतने नेवसञ्जा-नासञ्जायतनसञ्जी ग्रहोसि, न इधलोके इधलोकसञ्जी ग्रहोसि, न परलोके परलोकसञ्जी ग्रहोसि; सञ्जी च पन ग्रहोसि" ति ।

४. "किसञ्जी पनायस्मा सारिपुत्तो तस्मि समये श्रहोसी" ਜਿ ?

"'भवनिरोधो निब्बानं भवनिरोधो निब्बानं' ति खो मे. श्रावसो. भ्रञ्ञा व सञ्जा उप्पज्जित भ्रञ्ञा व सञ्जा निरुद्धति । सेय्यथा-पि. ग्रावसो. सकलिकग्गिस्स झायमानस्स ग्रञ्ञा व ग्रन्चि उप्पज्जति भ्रञ्जा व प्रन्चि निरुज्ञति, एवमेव खो, भ्रावसो, 'भवनिरोधो निब्बानं भवनिरोधो निब्बानं ति ग्रञ्ञा व सञ्जा उप्परजति ग्रञ्ञा व सञ्जा 20 निरुक्तति । 'भवनिरोधो निब्बानं'' ति' सञ्जी च पनाहं, आवसो. तरिंम समये ब्रहोसि" ति ।

८ शानसत्तं

१. "सद्धो च", भिक्लवे, भिक्लु होति, नो च सीलवा; एवं सो तेन क्रेन अपरिपुरी होति । तेन तं श्रङ्कं परिपुरेतब्बं - 'किन्ताहं सद्धो च ग्रस्सं. सीलवा चा' ति ! यतो च खो, भिक्खवे, भिक्ख सद्धो च 25 होति सीलवा च. एवं सो तेन क्रेन परिपरो होति ।

२. "सदो च, भिक्खवे, भिक्ख होति सीलवा च, नो च बह-स्मुतो ... पे०... बहुस्सुतो च, नो च धम्मकथिको ... धम्मकथिको च

१. में बाबुसी - स्वा०, रो०। २-२. निष्वार्त - सी०, रो०। ३. स्वा० पोत्वके निखा

10.4.2]

नो च परिसावचरो ... परिसावचरो च, नो च विसारदो परिसाय वक्त देसेति ... विसारदो च परिसाय धम्मं देसेति. नो च विनयघरो ... विनय-बरो च. नो च धारञ्ञको पन्तसेनासनो ... धारञ्ञको च पन्तसेनासनो. नो च चतन्नं झानानं ग्राभिचेतसिकानं दिद्रधम्मसुखविहारानं निकाम-लाभी होति प्रकिच्छलाभी प्रकसिरलाभी ... चतुन्नं च झानानं प्राभिचेत- अ सिकानं दिद्रधम्मस्खविहारानं निकामलाभी होति अकिच्छलाभी अक-सिरलामी, नो च प्रासवानं खया ग्रनासवं चेतोविम्ति पञ्जाविम्ति दिट्रेव घम्मे सयं भ्रभिञ्ञा सच्छिकत्वा उपसम्पञ्ज विहरति । एवं सो तेनक्केन अपरिपूरी होति । तेन तं श्रक्तं परिपूरेतब्बं - 'किन्ताहं सदो च ग्रस्सं, सीलवा च, बहस्स्तो च, घम्मकथिको च, परिसावचरो 10 च. विसारदो च परिसाय धम्मं देसेय्यं, विनयधरो च. ब्रारञ्ज्ञको च पन्तसेनासनो, चतुन्नं च झानानं भ्राभिचेतसिकानं दिट्टघम्मसुखविहारानं निकामलाभी घरसं धिकच्छलाभी धकसिरलाभी, ग्रासवानं च खया ग्रनासवं चेतोविमत्ति पञ्जाविमृत्ति दिट्टेव धम्मे सयं ग्रिमञ्जा सच्छि-कत्वा उपसम्पज्ज विहरेय्यं' ति ।

३. "यतो च खो, भिक्खवे, भिक्खु सद्धो च होति, सीलवा च, बहस्सतो च. धम्मकथिको च. परिसावचरो च. विसारदो च परिसाय धम्मं देसेति, विनयधरो च, ग्रारञ्जाको च पन्तसेनासनो. चतन्नं च झानानं ग्राभिचेतसिकानं दिद्रधम्मसुखविहारानं निकामलाभी <mark>होति</mark> ग्रिकच्छलाभी ग्रकसिरलाभी, ग्रासवानं च खया ग्रनासवं चेतोविमत्ति 20 पञ्ञाविमत्ति दिट्टेव धम्मे सयं ग्रभिञ्ञा सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरति: एवं सो तेन क्रेन परिपरो होति । इमेहि खो, भिक्खवे, दसिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्ख समन्तपासादिको च होति सब्बाकारपरिपुरो चा" ति ।

६. सन्तविमोक्सस्तं

१. "सदो च, भिक्सवे, भिक्स होति, नो च सीलवा ... पे०... 25 सीलवा च, नो च बहस्सूतो ... बहस्सूतो च, नो च धम्मकथिको ... धम्म-कथिको च. नो च परिसावचरो ... परिसावचरो च. नो च विसारदो परिसाय घम्मं देसेति ... विसारदो च परिसाय घम्मं देसेति, नो च

R. 11

15

१. ग्रमिचेतसिकानं - सी०. री०। २. परिसावचरे - सी०।

R. 13

B. 267

विनयघरो ... विनयघरो च, नो च ग्रारञ्जको पन्तसेनासनो ... ग्रारज्ञाको च पन्तसेनासनो, नो च ये ते सन्ता विमोक्खा श्रितिककम्म रूपे
ग्राह्म्पा ते कायेन फुसित्वा विहरति ... ये ते सन्ता विमोक्खा श्रितिककम्म
रूपे ग्राह्म्पा ते कायेन फुसित्वा विहरति ... ये ते सन्ता विमोक्खा ग्रितिककम्म
रूपे ग्राह्म्पा ते च कायेन फुसित्वा विहरति, नो च ग्रासवानं खया ग्रनात्र सं चेतोविमुर्ति पञ्जाविमुर्ति विट्ठेव प्रम्मे सर्य ग्रिपञ्जा सिच्छकत्वा
उपसम्पज्ज विहरति । एवं सो तेनक्क्रेन ग्रपरिपूरो होति । तेन तं ग्रङ्गे
परिपूरतिब्यं – किन्ताहं सद्धो च ग्रत्सा, सीलवा च, बहुस्सुतो च, ग्रम्मकथिको च, परिसावचरो च, विसारदो च परिसाय धम्म देसेय्यं, विनयघरो च, ग्रारञ्जको च पन्तयेनासनो, ये ते सन्ता विमोक्खा ग्रतिककम्म
एक्षे ग्राह्मा ते च कायेन फुसित्वा विहर्य्यं, ग्रासवानं च खया ग्रनासवं
चेतीविमुर्ति पञ्जाविमुर्ति विट्ठेव धम्मे सर्य ग्रीपञ्जा सिच्छकत्वा
उपसम्पञ्ज विहर्य्यं ति ।

२. "यतो च खो, भिक्खवे, भिक्खु सद्घो च होति, सीलवा च, बहुस्सुतो च, धम्मकथिको च, परिसावचरो च, विसारदो च परिसाय । धम्म देसेति, विनत्यधरो च, धारञ्जाको च पन्तसेनासनो, ये ते सन्ता विमोक्खा प्रतिकम्म रूपे धारुपा ते च कायेन फुसिरवा विहरति, आस-वानं च ख्या ध्रनासवं चेतोविमृत्ति पञ्जातिमृत्ति दिट्टेच धम्मे स्पर्य प्रमिञ्जा सिच्छिकत्वा उपसम्पञ्ज विहरति. एवं सो तेनञ्जन परिपूरो होति । इमेहि खो, भिक्खवे, दसहि धम्में ह समझागतो भिक्खु समन्त- था पासाविको च होति सब्बाकारपरिपूरो चा" ति ।

१०. विज्जासुसं

१. "सद्धो च, भिक्खवं, भिक्खु होति, नो च सीलवा । एवं सो तेनञ्जेन अपरिपूरो होति । तेन तं ग्रञ्जं परिपूरेतब्बं — 'कित्ताहं सद्धो च प्रस्सं सीलवा चा' ति । यतो च खो, भिक्खवं, भिक्खु सद्धो च होति, सीलवा च, एवं सो तेनञ्जेन परिपूरो होति ।

२. "सद्धो च, भिक्खने, भिक्ख होति सीलवा च, नो च बहुस्सुतो ... बहुस्सुतो च, नो च धम्मकथिको ... पे०... धम्मकथिको च, नो च परिसावचरो ... परिसावचरो च, नो च विसारदो परिसाय धम्म देसेति .. विसारदो च परिसाय धम्मं देसेति, नो च विनयघरो ... विनयघरो

१. विमोखा - सी०, रो०। २. फस्सित्वा - सी०।

च, नो च धनेकिबिहितं पुब्बेनिवासं अनुस्सरित ... पुब्बेनिवासं अनुस्सरित, नो च दिब्बेन चक्कुना विसुद्धेन प्रतिकन्तमानुसकेन ... पे०... यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति दिब्बेन च चक्कुना विसुद्धेन प्रतिकन्तमानुसकेन
... पे०... यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति, नो च प्रासवानं खया ... पे०...
सिच्छकत्वा उपसम्पञ्ज विहरित । एवं सो तेनक्केन प्रपरिपूरो होति । ऽ
तेन तं प्रक्कं पिपूरेतब्बं – किन्ताहं सद्धो च प्रस्सं, सीलवा च, बहुस्युतो
च, प्रमक्तिको च, परिसावचरो च, विसारदो च परिसाय धम्म देसेय्यं,
विनयधरो च, ध्वानिहतं च पुब्बेनिवासं धनुस्सरेय्यं ... यथाकम्मूपगे
सत्ते पजानेय्यं, कासवानं च खया ... पे०... सच्छकत्वा उपसम्पञ्ज
विहरेयां ति ।

R. 14

३. "यतो च खो, भिनखने, भिनखु सद्धो च होति, सीलवा च, बहुससुतो च, धम्मकथिको च, परिसावचरो च, विसारदो च परिसाय धम्मं देसित, विनयघरो च, प्रत्नेविहितं च पुब्बेनिवासं प्रनुस्सरित, सैय्यथीदं – एकं पि जाति हे पि जातियो ... पे o... इति साकारं सज्हेसं प्रतेचिहितं पुब्बेनिवासं प्रनुस्सरित, दिब्बेन च चक्खुना विसुद्धेन प्रति- 15 कक्त्तमानुसकेन ... पे o... यथाकम्मूपणे सत्ते पजानाति, ध्रासवानं च ख्या प्रनासवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिहुवे धम्मे सयं प्रमिञ्जा सिच्छकत्वा उपसम्पज्ज विहरितं । एवं सो तेनञ्जेन परिपूरो होति । इमेहि, खो, भिक्खने, दसहि धम्मोह समझागतो भिक्खु समन्तपासादिको च होति सब्बाकारपरिपूरो चा" ति ।

द्यानिसंसवग्गो पठमो

तस्सुद्दानं

किमित्ययं चेतना चै, तयो उपनिसा पि चै। समाधि सारिपुत्तो च, झानं अन्तेन विज्जया ति।।

२. नाथवग्गो

१. सेनासनसुत्तं

१. "पञ्चङ्गसमन्नागतो, भिक्खवे, भिक्खु पञ्चङ्गसमन्नागतं सेनासनं सेवमानो भजमानो नचिरस्सेव ग्रासवानं खया ग्रनासवं चेतो-

B, 268, R, 15

१. सीलं - सी॰, स्या॰, रो ॰ । २-२. उपनिसा झानन्द पञ्चमं - सी॰, स्या॰, रो॰ । ३. सद्धी - सी॰, स्या॰, रो॰ ।

विमुत्ति पञ्जाविमुत्ति विद्वेव धम्मे सयं ग्रिजञ्जा सिष्टिकत्वा उप-सम्पन्न विहरेय्य ।

२. "कयं च, भिनखने, भिनखु पञ्चक्रसमन्नागतो होति ? इघ, भिनखने, भिनखु सदो होति; सह्हति तथागतस्स बोर्षि – 'इति 5 पि सो भगवा ... पे०... भगवा' ति; प्रप्पावाघो होति अप्पातक्क्को, सम-वेपाकितिया गहणिया समन्नागतो नातिसीताय नाज्युष्हाय मिज्रसमाय पद्यानक्क्समाय; असठो होति अमायावी, यथाभूतं अत्तानं आविकत्ता सत्यिर वा विञ्जूसु वा सब्रह्मचारीसु; आरद्धविरियो विहरित, अकुसलानं धम्मानं पहानाय, कुसलानं धम्मानं उपसम्पदाय; धामवा व व्व्ह्परक्कमो अनिक्लत्तघुरो कुसलेसु धम्मेसु; पञ्जावा होति, उदयत्य-गामिनिया पञ्जाय समन्नागतो ग्रीरियाय निव्वेषिकाय सम्मा वुन्सक्सय-गामिनिया । एवं खो, भिनखने, भिनखु पञ्चक्रसमन्नागतो होति ।

३. "कथं च, भिक्सवे, सेनासनं पञ्चक्क्समक्षागतं होति ? इघ, भिक्सवे, सेनासनं नातिदूरं होति नाच्चासक्षं गमनागमनसम्पक्षं । दिवा ग्रम्पाकिष्णं रित्तं ग्रम्पसहं ग्रम्पनिग्धोसं ग्रम्पडंसमकसवातातप-सिरिसपसम्करसं'; तिंसम स्वो पन सेनासने विहरन्तस्स ग्रम्पकसिरेन उप्पक्रमित्ने उपप्रक्रमित् चीवरिण्ण्यातसेनासनिग्नानप्यच्यमेसञ्जपितस्वारा; तिंस्म स्वो पन सेनासने थेरा भिक्सू विहरन्ति बहुस्सुता ग्रगतागमा धम्मधरा विनयधरा मातिकाधरा; ते कालेन कालं उपसङ्कमित्वा । परिपुच्छित परिपञ्चति – 'इदं, मन्ते, कथं, इमस्स को ग्रत्यो' ति; तस्स ते ग्रायस्मन्तो अविवटं चेव विवरिन्तं अनुत्तानीकतं च उत्तानि करोन्ति अनेकविहितेसु च कङ्काठानियेसुं धम्मेसु कङ्कं पिटिविनोदेन्ति । एवं खो, भिक्सवे, सेनासनं पञ्चङ्कसमन्नागतं होति । पञ्चङ्कसमन्नागतो हो, भिक्सवे, सेनासनं पञ्चङ्कसमन्नागतं सेनासनं सेवमानो अजमानो । नियरस्तेव ग्रासवानं स्वया ... पे०... सिच्छकत्वा उपसम्पज्ज विहर्द्यया' ति ।

१. घप्पकिष्णं - स्या॰, रो॰ । २. ॰ वातातपसरीवपसम्प्रस्यं - स्॰। १. घप्पकसिरेलेव - स्था॰, रो॰ । ४. कल्लद्वानियेषु - स्या॰; कल्लाद्वानियेषु --रो॰।

२. पञ्चज्ञसूतं

- १. "पञ्चक्कविष्यहीनो, भिक्खवे, भिक्खु पञ्चक्कसमक्षागतो इमिस्स बम्मविनये कैनली बुसितवा उत्तमपुरिसों ति बुण्वति । कयं च, भिक्खवे, भिक्ख पञ्चक्कविष्यहीनो होति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खुनो कामच्छन्दो पहीनो होति, ब्यापादो पहीनो होति, बीनमिद्धं पहीनं होति, उद्धच्वकुक्कुच्चं पहीनं होति, विचिकच्छा पहीना होति । उ एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु पञ्चक्कुव्यं पटीना होति । विचिकच्छा पहीना होति ।
- २. "कथं च, भिक्खवं, भिक्ख् पञ्चज्रसमस्रागतो होति ? इघ, भिक्खवं, भिक्ख् प्रसेखेन सीलक्खन्येन समस्रागतो होति, प्रसेखेन समाधिक्खन्येन समस्रागतो होति, प्रसेखेन पञ्चाक्खन्येन समस्रागतो होति, प्रसेखेन विमृत्तिक्खन्येन समस्रागतो होति, प्रसेखेन विमृत्ति- 10 ज्ञाणदस्सनक्खन्येन समस्रागतो होति । एवं खो, भिक्खवं, भिक्ख पञ्चज्रसम्मस्रागतो होति ।
- ३. "पञ्चक्रविष्पहीनो खो, भिक्खने, भिक्ख पञ्चक्रसमझागतो इमिस धम्मविनये कैवली नृसितना उत्तमपुरिसो ति बृज्यति । "कामच्छत्यो च व्यापादो, धीनिमद्धं च भिक्खुनो । उद्बच्चं विचिकिच्छा च, सब्बसो व न विज्जति ॥ "ध्रसेलेन च सोलेन, असेलेन समाधिना । विमृत्तिया च सम्पन्नो, ञाणेन च तथाविषो ॥ "स वे पञ्चक्रसम्पन्नो, पञ्च' धक्ने विवज्जयं । इसिंस" धम्मविनये, केवली इति वच्चती" ति ॥

३. संयोजनसूत्तं

१. "दसयिमानि, भिक्खवे, संयोजनाि । कतमाि दस ? पञ्चोरम्भागियािन संयोजनािन, पञ्चुद्धम्भागियािन संयोजनाि । कतमािन पञ्चोरम्भागियािन संयोजनािन ? सक्कायदिद्वि, विचि-किच्छा, सीलब्बतपरामासो, कामच्छन्दो, ब्यापादो – इमािन पञ्चो-रम्भागियािन संयोजनािन ।

१. विनमिद्धं – म० । २–२. पटचक्कानि – स्था० । ३. सने इमस्मि –

२. "कतमानि पञ्चुडम्मागियानि संयोजनानि ? रूपरागो, श्ररूपरागो, मानो, उद्धच्चं, श्रविज्ञा – इमानि पञ्चुडम्भागियानि संयोजनानि । इमानि खो, भिक्खवे, दस संयोजनानी" ति ।

४. चेतोखीलसुत्तं

- १. "यस्स कस्सचि, भिक्खवे, भिक्खुस्स वा भिक्खुनिया वा उपञ्च चेतोखीला" अप्पहीना पञ्च चेतसोविनिबद्धा असमुच्छिन्ना, तस्स या रत्ति वा दिवसो वा ग्रागच्छिति हानियेव पाटिकङ्क्षा क्रुसलेसु धम्मेसु नो बृद्धि"।
- २. "कतमस्स पञ्च चेतोलीला प्रप्यहीना होन्ति ? इष, मिनल्बने, मिनल्ब सत्यिर कङ्कृति विचिकिच्छित नाधिमुच्चित न सम्प। सीदित । यो सी, भिनल्बने, मिनलु सत्यिर कङ्कृति विचिकिच्छिति नाधिमुच्चित न सम्पसीदित, तस्स चित्तं न नमित प्रातप्पाय अनुयोगय सातच्चाय पद्यानाय । यस्स चित्तं न नमित प्रातप्पाय अनुयोगय सातच्चाय पद्यानाय । यस्स चित्तं न नमित प्रातप्पाय अनुयोगय सातच्चाय पद्यानाय, एवमस्सायं पठमो चेतोलीलो प्रप्यहीनो होति ।
- ३. "पुन च परं, भिक्लवे, भिक्लु धम्मे कङ्क्कृति ... पं०... सङ्घ कङ्कृति ... सिक्लाय कङ्कृति ... सब्ब्रह्मचारीसु कृपितो होति अनत्तमनो आहतिचतो लीलजातो । यो सो, भिक्लवे, भिक्लु सब्रह्मचारीसु कृपितो होति अनत्तमनो आहतिचत्तो लीलजातो, तस्स चित्तं न नमित आतप्पाय अनुयोगाय सातञ्चाय पधानाय । यस्स चित्तं न नमित आतप्पाय अनुयोगाय सातञ्चाय पधानाय, एवमस्सायं पञ्चमो चेतोलीलो अप्पहीनो होति । इमस्स पञ्च चेतोलीला अप्पहीना होति ।
- ४. "कतमस्स पञ्च चेतसोविनिबन्धा असमृच्छिका होन्ति ? इत भिनलवे, भिनलु कामेसु अवीतरागो होति अविगतच्छन्दो अविगत- उन् पेमो अविगतपियासो अविगतपियासो अविगतपियासो अविगतपियासो अविगतपियासो अविगतपियासो अविगतपियासो अविगतपियासो अविगतपियासो अविगतपिया अविगतप

B. 271

R. IR

१. चेतोबिसा - स्था०, रो० । २. वृह्वि - स्था० ।

क्षनुयोगाय सातच्चाय पथानाय । यस्स चित्तं न नयति प्रातप्पाय प्रनु-योगाय सातच्चाय पथानाय, एवमस्सायं पठमो चेतसोविनिबन्धो प्रसम्चिक्को होति ।

४. "पुन च परं, भिक्खकं, भिक्खु काबं प्रवीतरागो होति ... पे०... रूपं प्रवीतरागो होति... पे०... यावदत्यं उदरावदेहकं भुञ्जितः । क्येय्यसुखं पस्ससुखं मिद्धसुखं प्रमुत्तो विहरित ... प्रञ्जतरं देविनकायं पिणधाय ब्रह्मचिर्यं चरित — 'इमिनाहं सीलेन वा वतेन वा तपेन वा ब्रह्मचिरयं चरित — 'इमिनाहं सीलेन वा वतेन वा तपेन वा ब्रह्मचिरयं चरित — 'इमिनाहं सीलेन वा वतेन वा तपेन वा ब्रह्मचिरयं चरित — 'इमिनाहं सीलेन वा वतेन वा तपेन वा ब्रह्मचिरयं च देवो वा भिवस्सािम 10 देवञ्जतरो वा' ति, तस्स चित्तं न नमित ग्रातप्पाय प्रमुवोगाय सात-च्याय प्रधानाय । यस्स चित्तं न नमित ग्रातप्पाय प्रमुवोगाय सात-च्याय प्रधानाय । यस्स चित्तं न नमित ग्रातप्पाय प्रमुवोगाय सात-च्याय प्रधानाय । यस्स चित्तं न नमित ग्रातप्पाय प्रमुवोगाय सात-च्याय प्रधानाय । यस्स चित्तं न नमित ग्रातप्पाय प्रमुवोगाय सात-च्याय प्रधानाय । यस्स चित्तं न नमित ग्रातप्पाय प्रमुवेच्छको होति । इसस्स पञ्च चेतसोविनिवन्या ग्रसम्च्छका होति ।

६. "यस्स कस्सचि, भिक्खवे, भिक्खुस्स वा भिक्खुनिया वा 15 इम पञ्च चेतोखीला प्रप्यहीना इमे पञ्च चेतसीविनिबन्धा असमुच्छिन्ना, तस्स या रित्त वा दिवसो वा ब्रागच्छित हानियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसु धम्मेसु नो वृद्धि ।

"सेंट्यथापि, भिक्खबे, काळपक्खे चन्दस्स या रात्त वा दिवसो वा आगच्छति, हायतेव वण्णेन हायति मण्डखेन हायति आभाय हायति 20 आरोहपरिणाहेन; एवमेव खो, भिक्खबे, यस्स कस्सचि भिक्खुस्स वा भिक्खुनिया वा इमे पञ्च चेतोखीला अप्पहीना इमे पञ्च चेतसोविनिबन्धा असमुच्छिन्ना, तस्स या रात्त वा दिवसो वा आगच्छिति हानियेव पाटिकङ्का कुसलेसु धम्मेसु नो वृद्धि ।

७. "यस्स कस्सिच, भिक्खवे, भिक्खुस्स वा भिक्खुनिया वा 25 पञ्च चेतोखीला पहीना पञ्च चेतसोविनिबन्धा सुसमुच्छिमा, तस्स या रित्त वा दिवसो वा ब्रागच्छिति वृद्धियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसु धम्मेसु नो परिहानि ।

स. "कतमस्स पञ्च चेतोखीला पहीना होन्ति ? इष,
 सिम्खवे, भिक्ख सत्यरि न कङ्कृति न विचिकिच्छति, अविमुख्यति ३०

१. समुण्डिका - स्था॰, रो॰।

20

R. 279

30

सम्पसीदति । यो सो, भिनखवे, भिनख सत्यरि न कङ्कृति न विचि-किच्छति ग्रधिमञ्चति सम्पसीदति, तस्स चित्तं नमति श्रातप्पाय ग्रन्-योगाय सातच्चाय पधानाय । यस्स चित्तं नमति स्रातण्याय सनयोगाय सातच्चाय प्रधानाय, एवमस्सायं पठमो चेतोखीलो पहीनो होति ।

 "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्ख धम्मे न कक्क्वति ... पे०... सङ्घेन कद्भति ... सिक्खाय न कद्भति ... सब्रह्मचारीसून कृपिती होति ग्रतमनो न ग्राहतचित्तो न खीलजातो । यो सो, भिक्खवे, भिक्ख सब्रह्मचारीसू न कृपितो होति अत्तमनो न आहतचित्तो न खीलजातो, तस्स चित्तं नमति ग्रातप्पाय ग्रनुयोगाय सातच्चाय पधानाय । यस्स 10 चित्तं नमति आतप्पाय अनुयोगाय सातच्चाय पधानाय, एवमस्सायं पञ्चमो चेतोखीलो पहीनो होति । इमस्स पञ्च चेतोखीला पहीना होन्ति ।

१०. "कतमस्स पञ्च चेतसोविनिबन्धा सुसम्च्छिन्ना होन्ति ? इघ, भिनखवे, भिनखु कामेसु वीतरागो होति विगतच्छन्दो विगतपेमो विगतिपपासी विगतपरिळाहो विगततण्हो । यो सो, भिक्खवे, भिक्ख कामेसु बीतरागो होति विगतच्छन्दो विगतपेमो विगतपिपासो विगत-परिळाहो विगततण्हो, तस्स चित्तं नमति श्रातप्पाय श्रनयोगाय सातच्चाय पधानाय । यस्स चित्तं नमति ब्रातप्पाय ब्रनुयोगाय सातच्चाय पधा-नाय, एवमस्सायं पठमो चेतसोविनिबन्धो सुसमच्छिन्नो होति ।

११. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्ख काये बीतरागो होति ... प०... रूपे वीतरागो होति ... पे०... न यावदत्थं उदरावदेष्टकं भुञ्जित्वा सेय्यसुखं पस्ससुखं मिद्धसुखं ग्रनुयुत्तो विहरति, न ग्रञ्जातरं देवनिकायं पणिघाय ब्रह्मचरियं चरति – 'इमिनाहं सीलेन वा वतेन वा तपेन वा ब्रह्मचरियेन वा देवो वा भविस्सामि देवञ्ञातरो वा' ति । यो 25 सो, भिक्खवे, भिक्ख् न ग्रञ्ञतरं देवनिकायं पणिघाय ... पे०... देवञ्ञ-तरो वा ति, तस्स चित्तं नमति भ्रातप्पाय ग्रन्योगाय सातच्वाय पषा-नाय । यस्स चित्तं नमति म्रातप्पाय म्रनुयोगाय सातच्चाय प्रधानाय, एवमस्सायं पञ्चमो चेतमोविनिबन्धो सुसमुच्छिन्नो होति । इमस्स पञ्च चेतसोविनिबन्धा सुसम्चिन्ना होन्ति ।

१२. "यस्स कस्सचि, मिन्खवे, भिन्खुस्स वा मिन्खुनिया वा

इमे पञ्च चेतोसीला पहीना इसे पञ्च चेतसोविनिबन्धा सुसमृच्छिन्ना, तस्सा वा रित्त वा दिवसो वा ग्रागच्छति वृद्धियेव पाटिकङ्का कुससेसु धम्मेसु नो परिहानि ।

"सैच्यथापि, भिनस्तमे, जूण्ह्पनस्ते चन्दस्स या रिस्त वा दिवसो वा भ्रागच्छति, बहुतेन वण्णेन बहुति मण्डलेन बहुति धाभाय बहुति 5 भ्रारोहपरिणाहेन; एवमेन खो, भिनस्तने, यस्स कस्सचि भिमस्त्सस्य वा भिनस्तुनिया वा इसे पञ्च चेतोसीला पहीना इसे पञ्च चेतसोविनिबन्धा सुसमृन्धिमा, तस्स या रिस्त वा दिवसो वा भ्रागच्छति बृद्धियेव पाटिकङ्काः कुसलेसु घम्मेसु नो परिहानी" ति ।

५. अप्पमादसुत्तं

- १. "यावता, भिक्खवे, सत्ता श्रपदा वा द्विपदा वा चतुप्पदा 10 वा बहुप्पदा वा रूपिनो वा अरूपिनो वा सिञ्ज्ञिनो वा असिञ्ज्ञिनो वा नेवसिञ्ज्ञिनासिञ्ज्ञिनो वा, तथागतो तेसं अग्गमक्खायित अरहं सम्मा-सम्बुद्धो; एवमेव खो, भिक्खवे, ये केचि कुसला धम्मा, सब्बे ते अप्पमादमुलका अप्पमादसमोसरणा । श्रप्पमादो तेसं अग्गमक्खायित ।
- २. "संब्यथापि, भिक्सवं, यानि कानिचि जङ्गलानं पाणानं 15 पदजातानि, सब्बानि तानि हित्थपदे समोधानं गच्छन्ति, हित्थपदे तेसं प्रगमक्सायित, यदिदं महन्तत्तेन; एवमेव सो, भिक्सवं, ये केचि कुसला घम्मा, सब्बे ते श्रप्यमादमूलका श्रप्यमादसमोसरणा । श्रप्यमादो तेसं प्रगमक्सायित ।
- ३. "सेट्यथापि, भिक्सबने, कूटागारस्स या काचि गोपानसियो 20 सब्बा ता कूटङ्गमा कूटानिन्ना कूटसमोसरणा, कूटो तासं अग्गमक्खायति; एवमेन खो, भिक्खने, ये केचि कुसला घम्मा, सब्बे ते अप्पमादमूलका अप्पमादसमोसरणा । अप्पमादो तेसं अग्गमक्खायति ।
- ४. "संख्यापाप, भिक्सने, ये केचि मूलगन्धा, काळानुसारियं B. R. तेसं ग्रनामक्सायति; एवमेव स्त्रो भिक्सने ... पे०... ग्रप्पमादी तेसं 25 ग्रनामक्सायति ।

१. तेसं बम्मानं – सी०, रो०। २. जङ्गमानं – सी०। ३. कूटं – स्या०, रो०।

- "सैव्यवापि, भिक्सवे, ये केचि सारणन्या, लोहितचन्दतं तेसं झग्गमक्वायति; एवमेव लो भिक्सवे ... पे०... झप्पमादो तेसं झग्गमक्वायति ।
- ६. "संय्ययापि, भिक्सके, ये केचि पुष्कगन्धा, वस्सिकं तेसं ग्रग्गमक्सायित; एवमेव स्रो भिक्सके ... पे०... प्रप्पमादो तेसं प्रम्य-मक्सायित ।
- ७. "सैय्यथापि, भिक्खने, ये केचि खुद्दराजानो', सब्बे ते रञ्जो चक्कवत्तिस्स अनुयन्ता भवन्ति', राजा तेसं चक्कवत्ती अग्गमक्खायति; एवमेव खो, भिक्खने ... पे०... अप्पमादो तेसं अग्गमक्खायति ।
- द. "सैय्यथापि, भिनखते, या काचि तारकरूपानं पभा, सब्बा ता चन्दप्पभाय कलं नाग्धन्ति सोळसि, चन्दप्पभा तासं अग्गमक्खायति; एवमेन खो, भिक्खते ... पे०... अप्पमादो तेसं अग्गमक्खायति ।
- "संव्यथापि, भिक्खवे, सरदसमये विद्धे विगतवलाहके देवे ग्राविच्चो नमं श्रव्भूस्तकमानो सब्बं ग्राकासंगतं तसगतं प्रभिविहच्च मासते च तपते च विरोचिति च; एवमेच खो, भिक्खवे ... पे०... ग्रप्प-मादो तेसं ग्रग्ममक्खायति ।
- १०. "सेय्यथापि, भिनस्ववे, या काचि महानदियो, सेय्यथीदं गङ्का, यमुना, प्रचिरवती, सरभू, मही, सब्बा ता समुद्कुमा समुद्दिनक्षा समुद्द्पोणा समुद्द्पकारा, महासमुद्दी तासं प्रगमनस्वायति; एवमेव खो, भिनस्ववे, ये केचि कुसला धम्मा, सब्बे ते प्रप्यमादमूलका प्रप्यमाद-समोसरणा । प्रप्यमादो तेसं ग्रगमनस्वायती" ति ।

६. प्राष्ट्रनेय्यसुत्तं

१. "दसियमे, भिक्सवे, पुग्गला आहुनेय्या पाहुनेय्या दिक्क-णेय्या अञ्जलिकरणीया अनुत्तरं पुञ्ञ्जक्खेतं लोकस्स । कतमे दस ? तवागतो अरहं सम्मासम्बुद्धो, पञ्चेकबुद्धों, उमतोभागविमृतो, पञ्जा-विमृतो, कायसिक्ख, दिट्टप्यतो, सद्धाविमृतो, सद्धानुसारी, धम्मानुसारी,

१. क्टुइराजानो – सी०, रो०; क्टुइराजा – स्था० । २. वत्तन्ति – स्था० । ३. मध्यु-स्युक्कमानो – सी०, रो० । ४. पञ्चेकसम्बुढो – स्था०, रो० ।

गोत्रम् – इमे खो, निक्खवे, दस पुग्गला ब्राहुनेय्या ... पे०... ब्रमुत्तरं पुञ्जनखेतः लोकस्ता" ति ।

७. पठमनायसुत्तं

- १. "सनाथा, मिनस्बने, विहर्त्य, मा प्रनाथा । दुनसं, मिनस्बने, धनाथो विहरति । दसियमे, भिनस्बने, नायकरणा घन्मा । कतमे दस ? इघ, भिनस्बने, भिनस्ब सीलना होति, पातिमोनस्बसंबरसंबृतो विहरति भ्राचारगोचरसम्पभो प्रणुमत्तेषु वज्जेसु मयदस्सावी, समादाय सिक्सति सिक्सापदेसु । यं पि, भिनस्बने, भिनस्ब सीलना होति ... पे०... समादाय सिक्सति सिक्सापदेसु, अयं पि घन्मो नायकरणो ।
- २. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्ख् बहुस्सुतो होति सुत्वधरो सुत्तसिश्वयो, ये ते घम्मा म्रादिकल्याणा मञ्ज्ञेकल्याणा परियोसान- 10 कल्याणा सात्यं सब्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं म्रभि-वदन्ति, तथारूपास्स घम्मा बहुस्सुता होन्ति धाता वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता दिट्टिया सुप्पटिविद्धा। यं पि, भिक्खवे, भिक्खु बहु-स्सुतो होति ... पे०... दिट्टिया सुप्पटिविद्धा, ग्रयं पि घम्मो नायकरणो।
- ३. "पुन च परं, भिक्खने, भिक्खु कल्याणिमस्तो होति कल्याण- 15 श.24 सहायो कल्याणसम्पवङ्को । यं पि, भिक्खने, भिक्खु कल्याणिमस्तो होति कल्याणसहायो कल्याणसम्पवङ्को, ग्रयं पि धम्मो नाथकरणो ।
- ४. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु सुवचो होति सोवचस्सकरणेहि घम्मेहि समन्नागतो, खमो पदक्खिणग्गाही अनुसार्सान । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु सुवचो होति ... पे०... अनुसार्सान, अयं पि घम्मो नाथकरणो ।
- ४. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु यानि तानि सब्रह्मचारीनं उच्चावचानि किङ्करणीयानि, तत्य दक्खो होति भनलसो तनूपायाय वीभंसाय समक्षागतो, प्रलं कातुं भ्रलं संविधातुं। यं पि, भिक्खवे, भिक्खु यानि तानि सब्रह्मचारीनं ...पे०... प्रलं कातुं भ्रलं संविधातुं, ध्रयं पि धम्मो नाथकरणो।
- ६. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु घम्मकामो होति पियसमुदा-हारो, ग्रमिथम्मे ग्रमिविनये उळारपामोज्जो । यं पि, भिक्खवे,

१-१. सात्वा सञ्चञ्जना – सी० । २. वता – स्या०, रो० । ३. उळारपासूच्यो – स्या०, रो० ।

R. 25

25

भिक्कु धम्मकामो होति पियसमुदाहारो, प्रभिषम्मे प्रभिक्तिये उछार-पामोज्जो, ग्रयं पि धम्मो नाथकरणो ।

७. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु झारद्धविरियो विहरिति झकुसलानं घम्मानं पहानाय, कुसलानं घम्मानं उपसम्पदाय, थामवा उ बक्ट्परक्कमो झनिक्खत्तघुरो कुसलेसु धम्मेसु । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु झारद्धविरियो विहरित झकुसलानं घम्मानं पहानाय, कुसलानं घम्मानं उपसम्पदाय, थामवा बन्हपरक्कमो झनिक्खित्तघुरो कुसलेसु घम्मेसु, झयं पि धम्मो नायकरणो ।

म. "पुन च परं, भिक्सवे, भिक्सु सन्तुट्टो होति इतरीतरचीवर-10 पिण्डपातसेनासनिगलानप्पच्ययमेसज्जपरिक्सारेन । यं पि, भिक्सवे, भिक्सु सन्तुट्टो होति इतरीतरचीवरपिण्डपातसेनासनिगलानप्पच्चय-मेसज्जपरिक्सारेन, अयं पि धम्मो नाथकरणो ।

६. "गुन च परं, भिक्खवे, भिक्ख सितमा होति परमेन सित-नेपक्केन समग्नागतो चिरकतं पि चिरभासितं पि सरिता अनुस्सरिता । ग्रं पि, भिक्खवे, भिक्खु सितमा होति परमेन सितनेपक्केन समग्नागतो चिरकतं पि चिरभासितं पि सरिता अनुस्सरिता, ग्रयं पि घम्मो नाथ-करणो ।

१०. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु पञ्जाबा होति उदयस्थ-गामिनिया पञ्जाय समन्नागतो श्ररियाय निव्बेधिकाय सम्मा दुक्ख-20 क्खयगामिनिया । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु पञ्जाबा होति उदयस्थ-गामिनिया पञ्जाय समन्नागतो श्ररियाय निव्बेधिकाय सम्मा दुक्खक्खय-गामिनिया, श्रयं पि धम्मो नाथकरणो ।

"सनाथा, भिक्खवे, विहरथ, मा ग्रनाथा । दुक्खं, भिक्खवे, ग्रनाथो विहरति । इमे खो, भिक्खवे, दस नाथकरणा धम्मा" ति ।

८. दुतियनाथसुत्तं

एवं मे सुतं । एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित जेतवने अनाविपण्डिकस्स आरामे । तत्र खो भगवा भिक्खू आमन्तीस —
"भिक्खवो" ति । "भदन्ते" ति ते भिक्खू भगवतो पच्चस्सीसुं । भगवा
एतदबोच —

R. 26

२. "सनाया, भिनस्वने, विहरण, मा ग्रनाथा । दुनसं, भिनस्वने, ग्रनायो विहरित । दसयिमे, भिनस्वने, नायकरणा घम्मा । कतमे दस ? इन, जिनस्वने, जिनस्व सीलवा होति ... पे०... समादाय सिनस्वित सिनस्वा-पर्वेसु । 'सीलवा बतायं भिनस्व पातिमोनस्वसंवरसंवृतो विहरित ग्राचार-गोचरसम्पन्नो प्रणुमत्तेसु बज्जेसु भयदस्सावी, समादाय सिनस्वित सिनस्वा- पर्वेसु' ति येरा पि नं भिनस्व बत्तव्वं अनुसासितव्वं मञ्जान्ति, मण्डिमा पि भिनस्व ... नवा पि भिनस्व वत्तव्वं अनुसासितव्वं मञ्जान्ति । तस्स थेरानुकम्पितस्स मण्डिमानुकम्पितस्स व्वानुकम्पितस्स वृद्धियेव पाटिकञ्चा कुसलेसु धम्मेसु, नो परिहानि । श्रयं पि धम्मो नाथकरणो ।

३. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु बहुस्सुतो होति ... पं०... 10 विट्टिया सुप्यटिविद्धा । 'बहुस्सुतो वतायं भिक्खु सुतवरो सुत्तसिष्वयो, ये ते घम्मा ग्रादिकत्याणा मज्झेकत्याणा परियोसानकत्याणा सात्यं सब्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं प्रभिवदन्ति, तथारूपास्स घम्मा बहुस्सुता होन्ति धाता वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता विट्टिया सुप्यटिविद्धा' ति धरा पि नं भिक्खु वत्तब्धं ग्रनुसासितब्बं मञ्जनित, 15 मज्झिमा पि भिक्खु ... नवा पि भिक्खु वत्तब्धं ग्रनुसासितब्बं मञ्जनित । तस्स येरानुकम्पितस्स मज्झिमानुकम्पितस्स नद्धियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसु धम्मोसु, नो परिहानि । ग्रयं पि धम्मो नायकरणो ।

४. "पुन च परं, भिक्खने, भिक्खु कत्याणिमत्तो होति कत्याण- १८ सहायो कत्याणसम्पन्न । 'कत्याणिमत्तो नतायं भिक्खु कत्याणसहायो कत्याणसम्पन्न हो' ति येरा पि नं भिक्खु नत्तव्यं अनुसासितव्यं भञ्जित्त, मिक्झमा पि भिक्खु ... नना पि भिक्खु नत्तव्यं अनुसासितव्यं भञ्जित्त, मिक्झमा पि भिक्खु ... नना पि भिक्खु नत्तव्यं अनुसासितव्यं भञ्जित्त । तस्स येरानुकस्पितस्य मिक्समानुकस्पितस्य ननानुकस्पितस्य वृद्धियेन पाटिकक्क्षा कुसलेसु धम्मोसु, नो परिहानि । धयं पि धम्मो 25 नायकरणो ।

 "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु सुवचो होति सोवचस्सकरणेहि घम्मोहि समक्षागतो, खमो पदिवखणगाही धनुसासींन । 'सुवचो वतायं भिक्खु सोवचस्सकरणेहि धम्मोहि समक्षागतो, खमो पदिवखणगाही धनुसासींन' ति थेरा पि नं भिक्खु वसाम्बं धनुसासितम्बं धम्मानित, 30 8.27

20

R. 28

B. 278

मजित्रमा पि भिवस्तु ... नवा पि भिवस्तु वत्तब्बं ग्रनुसासितब्बं भठ्छान्ति । तस्स थेरानुकम्पितस्स मज्ज्ञिमानुकम्पितस्स नवानुकम्पितस्स बुढियेव पाटिकक्का कुसलेसु घम्मेसु, नो परिहानि । ग्रयं पि धम्मो नाथकरणो ।

इ. "पून च परं, भिक्खवे, भिक्खु यानि तानि सब्रह्मचारीनं s उच्चावचानि किक्रुरणीयानि, तत्थ दक्खों होति अनलसो, तत्रुपायाय वीमंसाय समन्नागतो, अलं कातं अलं संविधातं । यानि तानि सन्नहा-चारीनं उच्चावचानि किन्द्ररणीयानि, तत्य दक्खो वतायं भिक्ख अनलसी, तत्रृपायाय वीमंसाय समन्नागतो, ग्रलं कातुं ग्रलं संविधातुं' ति थेरा पि नं भिक्खु वत्तब्बं प्रनुसासितब्बं मञ्जनित, मज्ज्ञिमा पि भिक्खु ... नवा 10 पि भिक्ल वत्तब्बं अनुसासितब्बं मञ्जनित । तस्स थेरानुकम्पितस्स मज्जिमानकम्पितस्स नवानकम्पितस्स वद्वियेव पाटिकङ्का कुसलेस् धम्मेसु, नो परिहानि । ग्रयं पि धम्मो नाथकरणो ।

७. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु धम्मकामी होति पिय-समदाहारो. ग्रभिधम्मे ग्रभिविनये उळारपामोज्जो । 'धम्मकामो वतायं 15 मिक्स पियसमदाहारो, ग्रभिघम्मे ग्रभिविनये उळारपामोज्जो' ति थेरा पि नं भिक्ख वत्तब्बं अनुसासितब्बं मञ्जनित, मजिन्नमा पि भिक्ख ... नवा पि भिक्त् वत्तब्बं ग्रनुसासितब्बं मञ्जनित । तस्स थेरानुकस्पि-तस्स मज्झिमानुकम्पितस्स नवानुकम्पितस्स वृद्धियेव पाटिकङ्का कुसलेसु धम्मेस, नो परिहानि । ग्रयं पि धम्मो नाथकरणो ।

 "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु ग्रारद्वविरियो विहरति श्रकुसलानं धम्मानं पहानाय, कुसलानं धम्मानं उपसम्पदाय, शामवा दब्हपरक्कमो अनिक्खित्तघुरो कुसलेसु धम्मेसु 'आरद्धविरियो वतायं भिक्ख विहरित । प्रकुसलानं धम्मानं पहानाय, कुसलानं धम्मानं उपसम्पदाय, थामवा दब्ह्परक्कमो श्रनिक्खित्तध्रो कुसलेस धम्मेस' 25 ति थेरा पि नं भिक्ख वत्तब्बं अनुसासितब्बं मञ्जनित, मज्ज्ञिमा पि भिक्ख ... नवा पि भिक्खू वत्तब्बं अनुसासितब्बं मञ्जन्ति । तस्स बेरान-कम्पितस्स मज्ज्ञिमानुकम्पितस्स नवानुकम्पितस्स वृद्धियेव पाटिकङ्का कुसलेस धम्मेस, नो परिहानि । ग्रयं पि धम्मो नायकरणो ।

 "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्ख् सन्तुट्टो होति इतरीतरचीवरso पिण्डपातसेनासनगिनानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन । 'सन्तुद्दो बतायं

20

B. 279

मिनस इतरीतरचीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्सारेना' ति बेरा पि नं भिक्खू वत्तब्बं ग्रनुसासितब्बं मञ्ज्ञान्ति, मिक्समा पि मिक्खू ... नवा पि भिक्खू वत्तव्वं अनुसासितव्वं मञ्जनितं । तस्स येरा-नुकम्पितस्स मज्ज्ञिमानुकम्पितस्स नवानुकम्पितस्स वृद्धियेव पाटिकङ्का कुसलेसु धम्मेसु, नो परिहानि । अयं पि धम्मो नाथकरणो ।

१०. "पून च परं, भिक्खवे, भिक्खु सतिमा होति परमेन सति-नेपक्केन समन्नागतो, चिरकतं पि चिरभासितं पि सरिता अनुस्सरिता। 'सतिमा बतायं भिक्ख परमेन सतिनेपक्केन समन्नागतो. चिरकतं पि चिरभासितं पि सरिता ग्रनस्सरिता' ति थेरा पि नं भिक्ख वस्तब्बं ग्रन-सासितब्बं मञ्जान्ति, मज्झिमा पि भिनख् ... नवा पि भिनख् वत्तब्बं 10 अनुसासितब्बं मञ्जन्ति । तस्स थेरान्कम्पितस्स मज्ज्ञिमानुकम्पितस्स नवानुकस्पितस्स वृद्धियेव पाटिकङ्का कुसलेसु घम्मेसु, नो परिहानि । ग्रयं पि धम्मो नाथकरणो ।

११. "पून च परं, भिक्खवे, भिक्ख् पञ्जवा होति उदयत्थ-गामिनिया पञ्चाय समन्नागतो अरियाय निब्बेधिकाय सम्मा दुक्खक्खय- 15 गामिनिया । 'पञ्ञावा वतायं भिक्खु उदयत्थगामिनिया पञ्ञाय समन्नागतो ग्ररियाय निब्बेधिकाय सम्मा दुक्खक्खयगामिनिया' ति थेरा पि नं भिक्ख वत्तब्बं अनुसासितब्बं मञ्जान्ति, मजिझमा पि भिक्ख ... नवा पि भिक्ख् वत्तब्बं अनुसासितब्बं मञ्ज्ञान्ति । तस्स थेरानुकम्पितस्स ... पे०... नो परिहानि । भ्रयं पि धम्मो नाथकरणो ।

१२. "सनाथा, भिक्खवे, विहरथ, मा ग्रनाथा । दुक्खं, भिक्खवे, भ्रनाथो विहरति । इमे लो, भिक्लवे, दस नाथकरणा धम्मा" ति ।

१३. इदमवीच भगवा । अत्तमना ते भिक्खु भगवती भासितं ग्रमिनन्दं ति ।

६. पठमग्ररियावाससूत्तं

१. "दसयिमे, भिक्खवे, ग्ररियावासा, ये ग्ररिया ग्रावसिंसु वा 25 धावसन्ति वा धावसिस्सन्ति वा । कतमे दस ? इध, भिक्खवे, भिक्ख पञ्चक्रविप्पहीनो होति, छळक्रसमन्नागतो, एकारक्सो, चतुरापस्सेनो, पनुण्णपच्चेकसच्चो, समवयसद्वेसनो, धनाविलसञ्जूष्पो, पस्सद्धकाय-W0X-64

H. 280

R. 30

25

सङ्कारो, सुविमुत्तिचतो, सुविमृत्तपञ्जो। इमे खो, भिक्जने, दस प्ररियावासा, ये प्ररिया प्रावसिसु वा प्रावसिन्त वा प्रावसिस्सन्ति वा' ति।

१०. दुतियग्ररियावाससुत्तं

१. एकं समयं भगवा कुरूसु विहरति कम्मासघम्मं नाम कुरूनं 5 निगमो । तत्र खो भगवा भिक्ख ग्रामन्तेसि ... पे०... एतदवोच –

 "दसियमे, भिक्तक्ते, ग्रिरियावासा, ये ग्रिरिया ग्राविसियु वा ग्राविसिन्त वा भाविसिस्सन्ति वा । कतमे दस ? इघ, भिक्त्वते, भिक्त्वु पञ्चञ्जित्वपहीनो होति, छळञ्जसमन्नागतो, एकारक्त्वो, चतुरापस्सेनो, पनुण्णपञ्चेकसञ्चो, समवयसट्टेसनो, ग्रनाविलसङ्कप्पो, पस्सद्धकाय-क्त्रारो, सुविमृत्तवित्तो, सुविमृत्तपञ्जो ।

३. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु पञ्चङ्गविष्यहोनो होति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खुनो कामच्छन्दो पहीनो होति, ब्यापादो पहीनो होति, धीनमिद्धं पहीनं होति, उद्धच्चकुक्कुच्चं पहीनं होति, विचिकिच्छा पहीना होति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु पञ्चङ्गविष्पहीनो होति ।

४. "कयं च, भिनखने, भिनखु छळ्ळूसमन्नागतो होति ? इस, भिनखने, भिनखु चनखुना रूपं दिस्वा नेव सुमनो होति न दुम्मनो, उपेनखको विहरित सतो सम्प्रजानो । सोतेन सहं सुत्वा ... पे०... चानेन गन्धं घायित्वा ... जिल्हाय रसं सायित्वा ... कायेन फोटुब्बं फुसित्वा ... मनसा धम्मं विञ्जाय नेव सुमनो होति न दुम्मनो, उपेन्सको विहरित सतो सम्प्रजानो । एवं खो, भिनखने, भिनखु छळ्ळूमसमन्नागतो होति ।

"कथं च, भिक्खने, भिक्ख एकारक्खो होति? इघ, भिक्खने,
 भिक्खु सतारक्खेन चेतसा समन्नागती होति। एवं खो, भिक्खने, भिक्खु एकारक्खो होति।

६. "कयं च, भिक्खवे, भिक्ख चतुरापस्येनो होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु सङ्खायेकं पटिसेवति, सङ्खायेकं प्रधिवासेति, सङ्खायेकं परिवरजेति, सङ्खायेकं विनोदेति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु चतुरा-पस्येनो होति ।

10

- ७. "कथं च, भिक्खवे, भिक्ख् पनुष्णपच्चेकसच्यो होति ? इष, भिक्सवे, भिक्सनो यानि तानि पृथुसमणबाह्यणानं पृथुपच्नेक-सच्चानि, संय्यथीदं - 'सस्सतो लोको' ति वा, 'ग्रसस्सतो लोको' ति वा. 'भन्तवा सोको' ति वा, 'भनन्तवा लोको' ति वा. 'तं जीवं तं सरीरं' ति ar. 'ग्रञ्जं जीवं ग्रञ्जं सरीरं' ति वा, 'होति तथागतो परं मरणा' ति **5** बा, 'न होति तथागतो परं मरणा' ति वा, 'होति च न च होति तथागतो परं मरणा' ति वा, 'नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा' ति वा, सब्बानि तानि नुण्णानि होन्ति पनुण्णानि चत्तानि यन्तानि मृत्तानि पही-नानि पटिनिस्सट्टानि । एवं खो, भिक्खवे, भिक्ख पनुग्णपच्चेकसच्चो होति ।
- द. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु समवयसट्टेसनो होति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खुनो कामेसना पहीना होति, भवेसना पहीना होति, बह्म-चरियेसना पटिप्पस्सद्धा । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु समवयसद्रेसनो होति ।
- "कथं च, भिक्खवे, भिक्ख ग्रनाविलसङ्कृष्पो होति ? इघ, 15 भिक्खवे, भिक्खुनो कामसङ्कृप्पो पहीनो होति, ब्यापादसङ्कृप्पो पहीनो होति, विहिंसासङ्कृप्पो पहीनो होति । एवं स्रो, भिक्सवे, भिक्स् भना-विलसङ्ख्यो होति।
- १०. "कथं च, भिक्खवे, भिक्ख पस्सद्धकायसङ्खारो होति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु सुखस्स च पहाना दुक्खस्स च पहाना पुब्बेव 20 सोमनस्सदोमनस्सानं श्रत्यञ्जमा श्रद्वसमसूखं उपेक्खासतिपारिसुद्धि चतुत्थं झानं उपसम्पज्ज विहरति । एवं खो, भिनखवे, भिनख पस्सद्धकायसङ्खारो होति ।
- ११. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु सुविमुत्तचित्तो होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खुनो रागा चित्तं विमुत्तं होति, दोसा चित्तं विमुत्तं होति, 🚜 मोहा चित्तं विमृत्तं होति । एवं खो, भिनखवे, भिनख सुविमृत्तचित्तो होति ।
- १२. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु सुविमुत्तपञ्जो होति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु 'रागो मे पहीनो उच्छिन्नमूलो तालावत्युकतो ग्रन-भावकृतो ग्रायति ग्रनुप्पादधम्मो ति पजानाति, दोसो मे पहीनो ...पे०... 30

B 282

R. 33

B. 283

'मोहो मे पहीनो उच्छिन्नमूलो तालावत्युकतो ग्रनभावच्चतो ग्रायति ग्रनुप्पादचम्मो' ति पजानाति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्ख सुविमुत्त-पञ्जो होति ।

१३. "ये हि केचि, भिन्छवे, अतीतमद्धानं प्ररिया प्ररियावासे आर्वाससु, सब्बे ते इमेव दस प्ररियावासे आर्वाससु; ये हि केचि, भिन्छवे, प्रनागतमद्धानं प्ररिया प्ररियावासे आर्वासस्सिन्त, सब्बे ते इमेव दस प्ररियावासे आर्वासस्सिन्त; ये हि केचि, भिन्छवे, एतरिह प्ररिया प्ररियावासे आर्वासन्त, सब्बे ते इमेव दस प्ररियावासो आवसन्ति । इमे खो, भिन्छवे, दस प्ररियावासा, ये प्ररिया आर्वाससु वा आवसन्ति वा आर्वासस्मिन्त वा" ति ।

नाथवग्गो^२ दुतियो ।

तस्सुद्दानं

सेनासनं³ च पञ्चङ्गं³, संयोजनाखिलेन च । श्रप्पमादो श्राहुनेय्यो, द्वे नाथा द्वे श्ररियावासा[×]ति ।।

३. महावग्गो

१. सीहनावसुत्तं

 "सीहो, भिक्खवे, मिगराजा सायन्हसमयं आसया निक्खमित । ग्रासया निक्खमित्वा विजम्भित । विजम्भित्वा समन्ता चतुद्दिसँ
 अनुविलोकेति । समन्ता चतुद्दिसं अनुविलोकेत्वा तिक्खत्तुं सीहनादं नदित । तिक्खतु सीहनादं नदित्वा गोचराय पक्कमित । तं किस्स हेतु ? 'माहं खुद्दके पाणे विसमगते सङ्घातं आपार्दिस' ति !

 "सीहो' ति, भिक्खवे, तथागतस्सेतं प्रधिवचनं ध्ररहतो सम्मासम्बुद्धस्य । यं खो, भिक्खवे, तथागतो परिसाय धम्मं देसेति,
 इदमस्स होति सीहनादरिम ।

३. "दसयिमानि, भिक्खवे, तथागतस्स तथागतबलानि, येहि

१. प्ररियवासे – स्या०, री० । २. नायकरणवर्गो – स्या० । ३-१. सेनासना च प्रक्ला च –स्या०; सेनासना च प्रक्लानि – रो० । ४. वसेन चा – स्या०; प्ररियवासेन चा – रो०। ४. चतुहिंसा –स्या०, रो० ।

25

बबेहि समझागतो तथागतो झासभं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नदति, बह्माचक्कं पवत्ति । कतमानि दसं? इस, मिनस्बे, तथागतो ठानं च ठानतो झड्ठानं च झड्ठानतो यथाभूतं पजानाति । यं पि, भिक्सबे, तथागतो ठानं च ठानतो झड्ठानं च झड्ठानतो यथाभूतं पजानाति, इदं पि, निकस्बे, तथागतस्त तथागतबलं होति, यं बलं झागम्म तथागतो झासमं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नदति, ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

४. "पुन च परं, भिक्खवे, तथागतो ध्रतीतानागतपञ्चूपम्नानं कम्मसमादानानं ठानसो हेतुसो विपाकं यथाभूतं पजानाति । यं पि, भिक्खवे, तथागतो ध्रतीतानागतपञ्चूपम्नानं कम्मसमादानानं ठानसो हेतुसो विपाकं यथाभूतं पजानाति, इदं पि, भिक्खवे, तथागतस्त तथागतबलं । होति, यं बलं ध्रागम्म तथागतो आसभं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नदति, ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

५. "पुन च परं, भिक्खवे, तथागतो सब्बत्थगामिनि पटिपदं यथाभूतं पजानाति । यं पि, भिक्खवे, तथागतो सब्बत्थगामिनि पटिपदं यथाभूतं पजानाति, इदं पि, भिक्खवे, तथागतस्त तथागतबलं होति, यं ।ऽ बलं भ्रागम्म तथागतो आसभं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नदित, ब्रह्मवकः पवत्तेति ।

६. "पुन च परं, भिक्खवे, तथागतो ध्रनेकघातुं नानाघातुं लोकं ययाभूतं पजानाति । यं पि, भिक्खवे, तथागतो ध्रनेकघातुं नानाघातुं लोकं यथाभूतं पजानाति, इदं पि, भिक्खवे, तथागतस्स तथागतवलं होति 20 ... पे०... ब्रह्मवकः पवत्तेति ।

७. "पुन च परं, भिक्खबे, तथागतो सत्तानं नानाधिमृत्तिकतं यथाभूतं पजानाति । यं पि, भिक्खबे, तथागतो सत्तानं नानाधिमृत्तिकतं यथाभूतं पजानाति, इदं पि, भिक्खबे, तथागतस्य तथागतबलं होति ...पै०... ब्रह्मबक्कं पवत्तेति ।

द. "पुन च परं, भिनखबे, तथागतो परसत्तानं परपुग्गलानं इन्द्रियपरोपरियत्तं यथाभूतं पजानाति । यं पि, भिनखबे, तथागतो पर-सत्तानं परपुग्गलानं इन्द्रियपरोपरियत्तं यथाभूतं पजानाति, इदं पि, भिनखबे, तथागतस्त तथागतबलं होति ... पे०... ब्रह्मचनकं पवत्तेति ।

१--१. सव्यस्यगामिनि ० - सी०, री० । २--२. धनेकवातु-नानावातु-सीकं --सी०, रो० ।

20

B. 285

 "पुन च परं, भिक्खवे, तथागतो झानविमोक्खसमाधिसया-पत्तीनं सिङ्किलेसं वोदानं बुट्ठानं यथाभूतं पजानाति । यं पि ... पे०... पजानाति, इदं पि, भिक्खवे, तथागतस्स तथागतवलं होति ... पे०... ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

१०. "पून च परं, भिक्खवे, तथागतो ध्रनेकविहितं पुन्बेनिवासं ग्रनस्सरति, सेय्यथीदं – एकं पि जाति हे पि जातियो तिस्सो पि जातियो जनमो पि जानियो पञ्च पि जानियो दस पि जानियो बीसं पि जानियो तिसं पि जातियो चत्तालीसं पि जातियो पञ्ञासं पि जातियो जाति-सतं पि जातिसहस्सं पि जातिसतसहस्सं पि श्रनेके पि संबद्धकप्पे श्रनेके 10 पि विवद्रकप्पे ग्रनेके पि संबद्धविबद्धकप्पे, 'ग्रमुत्रासि एवंनामो एवंगोत्तो एवंबण्णो एवमाहारो एवंसूखदुक्खप्पटिसंवेदी एवमायुपरियन्तो, सो ततो वतो ग्रमत्र उदपादि; तत्रापासि एवंनामो एवंगोत्तो एवंवण्णो एवमाहारो एवंसूखदुक्खप्पटिसंवेदी एवमायुपरियन्तो, सो ततो चुतो इधूपपन्नो''ति, इति साकारं सउद्देसं अनेकविहितं पुरुवेनिवासं अनुस्सरति । यं पि 15 भिक्खवे, तथागतो भ्रनेकविहितं पुब्बेनिवासं भ्रनुस्सरित, सेय्यथीदं – एकं पि जाति हे पि जातियो ... पेठ... इति साकारं सउद्देसं अनेकविहितं पुब्बेनिवासं ग्रनुस्सरति, इदं पि, भिनखवे, तथागतस्स तथागतबलं होति. यं बलं श्रागम्म तथागतो श्रासभं ठानं पटिजानाति, परिसास सीहनादं नदति. ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

११. "पुन च परं, भिक्खवे, तथागतो दिब्बेन चक्खुना विसुद्धेन श्रतिकन्तमानुसकेन सत्ते पस्सति चवमाने उपपज्जमाने हीने पणीते सुवण्णे दुब्बण्णे, सुगते दुग्गते यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति - 'इमे वत भोन्तो सत्ता कायदुच्चरितेन समन्नागता वचीदुच्चरितेन समन्नागता मनो-द्रच्चरितेन समन्नागता श्ररियानं उपवादका मिच्छादिट्टिका मिच्छादिट्टि-कम्मसमादाना, ते कायस्स भेदा परं मरणा श्रपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपन्ना; इमे वा पन भोन्तो सत्ता कायसुचरितेन समन्नागता वचीसुचरितेन समन्नागता मनोसुचरितेन समन्नागता अरियानं अनुप-वादका सम्मादिष्ट्रिका सम्मादिष्ट्रिकम्मसमादाना, ते कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सम्मं लोकं उपपन्ना ति । इति दिब्बेन चक्खना निसद्देन

१. चतारिसं – सी०, रो०; चत्ताळीस – स्या०। २. इधुपपन्नो – स्या०, रो०।

B. 286

ध्रतिकन्तमानृसकेन सत्ते पस्सति चनमाने उपपञ्जमाने हीने पणीते सुवण्णे दुब्बण्णे, सुगते दुगते यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति । यं पि, भिक्सते, तथागति दिब्बन चक्सुना विसुद्धेन प्रतिकन्तमानृसकेन ... पे०... यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति, इदं पि, भिक्सते, तथागतस्स तथागतवलं होति, यं बलं भ्रागम्म तथागतो भ्रासमं ठानं पटिजानाति, परिसासु 5 सीहनादं नदति, श्रद्धायक्कं पनतिति ।

१२. "पुन च परं, भिक्खवे, तथागतो श्रासवानं खया धनासवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिट्टेव धम्मे सयं प्रभिञ्जा सिच्छकत्वा उपसम्पज्ज विहरति । यं पि, भिक्खवे, तथागतो श्रासवानं खया प्रनासवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिट्टेव धम्मे सयं प्रभिञ्जा सिच्छकत्वा 10 उपसम्पज्ज विहरति, इदं पि, भिक्खवे, तथागतस्स तथागतबलं होति, यं बखं श्रागम्म तथागतो श्रासभं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नदित, ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

"इमानि खो, भिनखने, दस तथागतस्स तथागतन्नलानि, येहि बलेहि समझागतो तथागतो झासभं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं 15 नदति, ब्रह्मचन्कं पवत्तेती" ति ।

२. ग्रधिवृत्तिपदसुत्तं

 श्रय खो आयस्मा श्रानन्दो येन भगवा तेनुपसङ्क्रमि; उपसङ्क मित्वा भगवन्तं श्रमिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो आयस्मन्तं झानन्दं भगवा एतदबोच –

"ये ते, भ्रानन्द, धन्मा तेसं तेसं श्रीधबुत्तिपदान' श्रीभञ्जा 20 सिच्छिकिरियाय संवतित्त, विसारदो श्रहं, भ्रानन्द, तत्व' पटिजानामि । 'तेसं तेसं तथा तथा धन्मं देसेतुं यथा यथा पटिपन्नो सन्तं वा श्रत्थी ति जन्सति, श्रसन्तं वा नत्थी ति जनसति, हीनं वा हीनं ति जनसति, पणीतं वा पणीतं ति जनसति, सज्तरं वा सज्तरं ति जनसति, श्रनुत्तरं वा भ्रनुत्तरं ति जनसति, श्रनुत्तरं वा भ्रनुत्तरं ति जनसति, श्रनुत्तरं वा भ्रनुत्तरं ति जनसति; यथा यथा वा पन तं जातेय्यं वा दहेव्यं वा 25 सच्छिकरेय्यं वा, तथा तथा जनस्तित वा सच्छिकरियसीति

१. समिमुत्तिपदार्ग – स्था०, रो०। २. तत्र – सी०। ३–३. ० दहम्यं वा सिच्छ-कातम्यं – सी०; ज्ञातम्यं वा दहम्यं वा सिच्छकतम्यं – स्था०; ० विद्वस्यं वा सिच्छ-कातम्यं – रो०।

बा' ति ठानमेतं विज्जति । एतदानुत्तरियं, झानन्द, ञाणानं यदिषं तत्य तत्य ययामूतञाणं । एतस्मा चाहं, झानन्द, ञाणा धञ्जं ञाणं उत्तरितरं वा पणीततरं वा नत्यी ति वदामि ।

- २. "दसियमानि, श्रानन्द, तथागतस्स तथागतबलानि, येहि व बलेहि समझागतो तथागतो श्रासभं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नदित, ब्रह्मचक्कं पवत्तेति । कतमानि दस ? इघानन्द, तथागतो ठानं च ठानतो श्रष्टानं च श्रद्धानतो यथाभूतं पजानाति । यम्पानन्द, तथागतो ठानं च ठानतो श्रद्धानं च श्रद्धानतो यथाभूतं पजानाति, इदम्पानन्द, तथागतस्स तथागतस्य लेहाति, यं बलं झागम्म तथागती श्रासभं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नदिति, ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।
 - ३. "पुन च परं, ग्रानन्द, तथागतो ग्रतीतानागतपच्चुप्पन्नानं कम्मसमादानानं ठानसो हेतुसो विपाकं यथाभृतं पजानाति । यम्पानन्द ... पे०... इदम्पानन्द ... पे०... ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

४. "पुन च परं, भ्रानन्द, तथागतो सब्बत्थगार्मिन पटिपदं
15 यथाभूतं पजानाति । यम्पानन्द ... पे०... इदम्पानन्द ... पे०... ब्रह्मचन्कं पनत्तेति ।

"पुन च परं, ग्रानन्द, तथागतो ग्रनेकधातुं नानाधातुं लोकं
 यथाभूतं पजानाति । यम्पानन्द ... पे०... इदम्पानन्द ... पे०... ब्रह्मचक्कं
 पवतित ।

R.39 20 ६. "पुन च परं, ग्रानन्द, तथागतो सत्तानं नानाधिमुत्तिकतं यथाभूतं पजानाति । यम्पानन्द ... पे०... इदम्पानन्द ... पे०... ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

 "पुन च परं, ग्रानन्द, तथागतो परसत्तानं परपुग्गलानं इन्द्रियपरोपरियत्तं यथाभूतं पजानाति । यम्पानन्द ... पे०... इदम्पानन्द
 ... पे०... ब्रह्मचनकं पवत्ति ।

द. "पुन च परं, ध्रानन्द, तथागतो झानविमोक्खसमाधि-समापत्तीनं सङ्क्षितं बोदानं बुट्टानं यथाभूतं पजानाति । यम्पानन्द ... पे०... इदम्पानन्द ... पे०... ब्रह्मचक्कं पवत्ति ।

"पुन च परं, ग्रानन्द, तथागतो अनेकविहितं पुल्बेनिवासं
 शाह - ती०, रो०।

B. 287

15

25

R. 39

धनुस्सरति, सेव्यबीदं - एकं पि जाति हे पि जातियो ... पे०... इति साकारं सउद्देसं अनेकविहितं पूब्बेनिवासं अनुस्सरित । यम्पानन्द ... पे०... इदम्पानन्द ... पे०... ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

१०. "पून च परं, म्रानन्द, तथागतो दिब्बेन चक्खुना विसुद्धेन भ्रतिक्कन्तमानुसकेन ... पे०... यथाकम्मुपगे सत्ते पजानाति । यम्पानन्द ३ ... पे o... इदम्पानन्द ... पे o... ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

११. "पून च परं, भ्रानन्द, तथागतो भ्रासवानं खया भ्रनासवं चेतोविमत्ति पञ्जाविमत्ति दिट्टेव धम्मे सयं ग्रभिञ्ञा सच्छिकत्वा उपसम्पर्ण विहरति । यम्पानन्द, तथागतो श्रासवानं खया धनासवं चेतोबिमर्ति ... पे०... सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरति । इदम्पानन्द, 10 तथागतस्स तथागतबलं होति, य बलं आगम्म तथागतो श्रासभं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नदति, ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

"इमानि खो. ग्रानन्द, दस तथागतस्य तथागतबलानि, येहि बलेहि समन्नागतो तथागतो आसभं ठानं पटिजानाति, परिसास सीहनादं नदति, ब्रह्मचक्कं पवत्तेती" ति ।

३. कायसत्तं

- १. "ग्रत्थि, भिक्खवे, धम्मा कायेन पहातब्बा, नो वाचाय । ग्रत्थि, भिक्खवे, धम्मा वाचाय पहातब्बा, नो कायेन । ग्रत्थि, भिक्खवे, धम्मा नेव कायेन पहातब्बा नो वाचाय, पञ्जाय दिस्वा पहातब्बा ।
- २. "कतमे च, भिक्खवे, धम्मा कायेन पहातब्बा, नो वाचाय ? इध, भिक्खवे, भिक्ख ग्रकुसलं ग्रापन्नो होति किञ्चि देसं कायेन। 20 तमेनं अनुविच्च विञ्ज सब्रह्मचारी एवमाहंसू - 'ग्रायस्मा खो अकुसलं श्रापन्नो किञ्चि देसं कायेन । साधु वतायस्मा कायद्रच्चरितं पहाय कायसुचरितं भावेत्' ति । सो ग्रनिवच्च विञ्युहि सब्रह्मचारीहि वुच्चमानो कायदुच्चरितं पहाय कायसूचरितं भावेति । इमे वच्चित्त, भिक्लवे, धूम्मा कायेन पहातब्बा, नो वाचाय ।
- ३. "कतमे च, भिक्खवे, धम्मा वाचाय पहातब्बा, नो कायेन ? इष, भिक्खवे, भिक्खु ग्रकुसलं ग्रापन्नो होति किञ्चि देसं वाचाय । तमेनं

१. विस्वा विस्वा – सी०. स्था०. रो० । २. कंविदेव – सी०. स्था०. रो० । प्र-४-१७

अनुविच्च विञ्जू सब्रह्मचारी एवमाहंसु - 'ग्रायस्मा खो प्रकुसचं ग्रापन्नो किञ्चि देसं वाचाय । साधु वतायस्मा वचीदुच्चरितं पहाय वचीसुचरितं भावेत्' ति । सो अनुविच्च विञ्सूहि सब्रह्मचारीहि वृच्चमानो वचीद्रच्चरितं पहाय वचीसुचरितं भावेति । इमे वृच्चन्ति, 5 भिक्खवे. धम्मा वाचाय पहातब्बा, नो कायेन ।

४. "कतमे च. भिक्खवे. धम्मा नेव कायेन पहातब्बा नी वाचाय. पञ्जाय दिस्वा पहातब्बा ? लोभो, भिक्खवे, नेव कायेन पहातब्बो नो वाचाय, पञ्जाय दिस्वा पहातब्बो । दोसो, भिक्खवे ... पे०... मोहो ... कोधो ... उपनाहो ... मक्खो ... पळासो ... मच्छरियं, भिक्खवे, 10 नेव कायेन पहातब्बं नो वाचाय, पञ्जाय दिस्वा पहातब्बं।

प्र. "पापिका, भिक्खवे, इस्सा नेव कायेन पहातब्बा नो वाचाय, पञ्जाय दिस्वा पहातब्बा । कतमा च, भिक्खवे, पापिका इस्सा ? इघ, भिक्खवे, इज्झति गहपतिस्स वा गहपतिपुत्तस्स वा घनेन वा घञ्मेन वा रजतेन वा जातरूपेन वा । तत्राञ्ञातरस्से दासस्स वा उपवासस्स 15 वा एवं होति - 'ग्रहो वितमस्स गृहपितस्स वा गृहपितपुत्तस्स वा न डज्झेय्य घनेन वा घञ्ञेन वा रजतेन वा जातरूपेन वा'ति । समणो वा पन ब्राह्मणो वा लाभी होति चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चय-भेसज्जपरिक्लारानं । तत्राञ्ञातरस्स समणस्स वा ब्राह्मणस्स वा एवं होति - 'ग्रहो वत ग्रयमायस्मा न लाभी ग्रस्स चीवरपिण्डपातसेनासन-20 गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारानं ति । अयं वच्चति, भिक्खवे, पापिका हस्सा³ ।

६. "पापिका, भिक्खवे, इच्छा नेव कायेन पहातब्बा नो वाचाय, पञ्जाय दिस्वा पहातब्बा । कतमा च. भिक्खवे. पापिका इच्छा ? इध, भिक्खवे, एकच्ची ग्रस्सद्धी समानी 'सद्धी ति मं जानेय्यं' 25 ति इच्छति; दूस्सीलो समानो 'सीलवा ति मं जानेय्यं' ति इच्छति; श्रप्पस्सतो समानो 'बहुस्सतो ति मं जानेय्य' ति इच्छति; सङ्गणिकारामो समानो 'पविवित्तो ति मं जानेय्युं' ति इच्छति; कुसीतो समानो 'भ्रारद्ध-विरियो ति मं जानेय्युं' ति इच्छति; मुद्रस्सति समानो 'उपद्रितस्सती ति मं जानेय्युं' ति इच्छिति; असमाहितो समानो 'समाहितो ति मं

१ तत्रञ्जतरस्स – सी०, स्या०, रो० । २. म्रोपवासस्स – सी० । ३. एत्स 'पापिका जिन्हाने इस्ता ... पहातन्त्रा' ति सी॰, स्या॰, रो॰ पोत्पकेस् प्रविको पाठो विस्सति ।

जानेच्यूं ति इच्छति; दुप्यञ्जो समानो 'पञ्जावा ति मं जानेच्यूं' ति इच्छति; घर्षीणासवो समानो 'खीणासवो ति मं जानेच्यूं' ति इच्छति। घर्ष वृच्चति, भिक्खवे, पापिका इच्छा। इमे वृच्चिति, भिक्खवे, पम्मा नेव कायेन पहातब्बा नो वाचाय, पञ्जाय दिस्वा पहातब्बा।

७. "तं चे, भिनस्तवं, भिनस्तुं लोभो अभिभुत्य इरियति', दोसो उ
... मोहो ... कोषो ... उपनाहो ... मनस्तो ... पलासो ... मण्डरियं ...
पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा अभिभृत्य इरियति । सो एवमस्स
वेदितब्बो – 'नायमायस्मा तथा पजानाति यथा पजानतो लोभो न होति,
तथा हिमं आयस्मन्तं लोभो अभिभृत्य इरियति; नायमायस्मा तथा
पजानति यथा पजानतो दोसो न होति ... मोहो ... कोषो ... उपनाहो 10
... मक्सो ... पलासो ... मण्डरियं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा
न होति, तथा हिमं आयस्मन्तं पापिका इच्छा अभिभृत्य इरियती' ति ।

प्तं चे, भिक्खवे, भिक्खुं लोभो नाभिभृय्य इरियति, दोसो ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छिरियं ... पापिका इच्छा नाभिभृय्य इरियति, सो एवमस्स 15 वेदितब्बो – 'तथा अयमायस्मा पजानाति यथा पजानतो लोभो न होति, तथा हिमं आयस्मन्तं लोभो नाभिभृय्य इरियति; तथा प्रयमायस्मा पजानाति यथा पजानतो दोसो न होति ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छिरयं ... पापिका इच्छा न होति, तथा हिमं आयस्मन्तं पापिका इच्छा न होति, तथा हिमं आयस्मन्तं पापिका इच्छा न होति, तथा हिमं आयस्मन्तं पापिका इच्छा नाभिभृय्य इरियती''' ति । 20

४. महाचुन्दसुत्तं

 एकं समयं आयस्मा महाचुन्दो चेतीसु विहरति सहजातियं।
 तत्र को आयस्मा महाचुन्दो भिक्क् आमन्तेसि – "आवुसो भिक्कवे"
 ति । "आवुसो" ति को ते भिक्क् आयस्मतो महाचुन्दस्स पच्च-स्सोसुं। आयस्मा महाचुन्दो एतदवोच –

"ञाणवादं, ब्रावुसो, भिक्खु वदमानो – 'जानामिमं धम्मं, 25 पस्सामिमं धम्मं ति । तं चे, ब्रावुसो, भिक्खुं लोभो ब्राभभुट्य तिट्रति,

१. इरिमिति — स्या०। २. पळासी — स्या०, रो०। ३. मिक्सको — ती०, स्या०, री०।

दोसो ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मक्खिरयं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा प्रभिभुय्य तिट्ठति, सो एवमस्स वेदितब्बो – 'नायमायस्मा तथा पजानाति यथा पजानतो लोभो न होति, तथा हिमं घायस्मन्तं लोभो ध्रिभभुय्य तिट्ठति; नायमायस्मा तथा पजानाति यथा पजानतो दोसो न होति ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छिरयं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा न होति, तथा हिमं ध्रायस्मन्त पापिका इच्छा ध्रिभुय्य तिट्ठते' ति ।

- न हाति, तथा हिम क्रायस्मत्य पापका इच्छा क्षाक्रमुख्य तिद्वता ति
 २. "भावनावादं, ब्रावुसो, भिक्खु वदमानो 'भावितकायोग्टिह
 भावितसीलो भावितिचत्तो भावितपञ्जो' ति । तं चे, ब्रावुसो, भिक्खु
 10 लोभो प्रिमिभुय्य तिद्वति, दोसो ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ...
 मक्खो ... पलासो ... मच्छिरय ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा
 प्रमिभुय्य तिद्वति, सो एवमस्स वेदितब्बो 'नायमायस्मा पाजानाति
 यथा पत्रानतो लोभो न होति, तथा हिमं ब्रायस्मन्त लोभो ब्राभिभुय्य
 तिद्वति; नायमायस्मा तथा पजानाति यथा पजानतो दोसो न होति ...
 भोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छिरिय ... पापिका
 इस्सा ... पापिका इच्छा न होति, तथा हिमं ब्रायस्मन्तं पापिका इच्छा
 प्रभिभुय्य तिद्वती' ति ।
- ३. "ञाणवादं च, आवुसो, भिनखु वदमानो भावनावादं च 'जानामिमं धम्मं, पस्सामिमं धम्मं, भावतकायोम्हि भावितसीलो भावितवित्तो भावितपञ्जो' ति । तं चे, आवुसो, भिनखु लोभो अभिभुय्य तिट्ठति, दोसो ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छिर्य ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा अभिभुय्य तिट्ठति, सो एवमस्स वेदितब्बो 'नायमायस्मा तथा पजानाति यथा पजानतो लोभो न होति, तथा हिमं आयस्मन्तं लोभो अभिभुय्य तिट्ठति; नाय-23 मायस्मा तथा पजानाति यथा पजानति यथा पजानतो दोसो न होति ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मच्छिरय ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा न होति, तथा हिमं आयस्मन्तं पापिका इच्छा अभिभुय्य तिट्ठती' ति ।
- भ. "सेच्यथापि, आबुसी, पुरिसो दलिहो व समानो झहुबाइं
 वदेच्य, प्रधनो व समानो धनवावादं वदेव्य, प्रभोगो व समानो भोगवा-बादं बदेव्य । सो किस्मिञ्चिदेव धनकरणीये समुप्पन्ने न सक्कुणेय्य

B. 291

R. 43

उपनीहातुं बनं वा ध्रञ्जं वा राजतं वा जातरूपं वा । तमेनं एवं जानेन्युं
— 'दलिहो व ध्रयमायस्मा समानो ध्रष्टवादं वदेति, प्रधनो व ध्रयमायस्मा
समानो घनवावादं वदेति, अभोगवा व ध्रयमायस्मा समानो भोगवावादं
वदेति । तं किस्त हेतु ? तथा हि ध्रयमायस्मा किस्मिञ्चिदेव धनकरणीये समुष्पन्ने न सक्कोति उपनीहातुं घनं वा ध्रञ्जं वा राजतं 5
वा जातरूपं वा' ति ।

"एवमेव सो, धावुसो, जाणवादं च भिक्सु वदमानो भावनावादं च — 'जानामिमं घम्मं, पस्सामिमं घम्मं, मावितकायोम्हि मावितसीलो भावितिवत्तो मावितपञ्जों ति । तं चे, धावुसो, भिक्सुं लोभो ध्रमि-भुव्य तिहुति, दोसो ... मोहो ... कोघो ... उपनाहों ... मक्सो ... पतासो 10 ... मक्स्त्री ... पतासो 10 ... मक्स्त्री ... पतासो 10 ... मक्स्त्री ... पतासो 10 एवमस्स वेदितस्त्रो — 'नायमायस्मा तथा पतानाति यथा पजानतो लोभो न होति, तथा हिमं धायस्मन्तं लोभो ध्रमिभुव्य तिहुति; नायमा-यस्मा तथा पजानाति यथा पजानाति वथा पजानतो दोसो न होति ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्सो ... पतासो ... मच्स्त्री ... पत्रिका इस्सा ... पापिका १ ... १ ..

५. "ञाणवादं, आवुसो, भिक्खु वदमानो — 'जानासिमं घम्मं, पस्सामिमं घम्मं' ति । तं चे, आवुसो, भिक्खुं लोभो नामिभृय्य तिट्ठति, दोसो ... मोहो ... कोषो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छुरियं 20 ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा नाभिभृय्य तिट्ठति, सो एवमस्स वेदितब्बी — 'श्रयमायस्मा तथा' पजानति यथा पजानतो लोभो न होति, तथा हिमं श्रायस्मन्तं लोभो नाभिभृय्य तिट्ठति; तथा श्रयमायस्मा पजानति यथा पजानतो दोसो न होति ... मोहो ... कोषो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छुरियं ... पापिका इस्सा ...पापिका इच्छा न 25 होति, तथा हिमं श्रायस्मन्तं पापिका इच्छा नाभिभृय्य तिट्ठती' ति ।

६. "भावनावादं, ग्रावुसो, भिक्खु वदमानो – 'भावितकायोग्हि भावितसीलो भावितिचत्तो भावितपञ्जो' ति । तं चे, ग्रावुसो, भिक्खुं लोभो नाभिभूज्य तिद्रति, दोसो ... मोहो ... कोषो ...

१. सी०, स्या० पोत्यकेसु नत्यि ।

उपनाहो ... मक्को ... पलासो ... मच्छिरियं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा नामिभुव्य तिट्ठति, सो एवमस्स वेदितब्बो – 'तथा अयमायस्मा पजानाति यथा पजानतो लोभो न होति, तथा हिमं आयस्मन्तं खोभो नामिभुव्य तिट्ठति; तथा अयमायस्मा पजानाति यथा पजानतो दोसो 5 न होति .. मोहो ... कोषो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छिरियं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा न होति, तथा हिमं आयस्मन्तं पापिका इच्छा नामिभुव्य तिट्ठती' ति ।

७. "ञाणवादं च, ध्रावुसो, भिक्खु वदमानो भावनावादं च — 'जानामिमं धम्मं, पस्सामिमं धम्मं, भावितकायोम्हि मावितसीलो गावितपञ्जो' ति । तं चे, श्रावुसो, भिक्खुं लोभो नामि-भृय्य तिट्ठति, दोसो ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छित्यं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा नामिभृय्य तिट्ठति, सो एवमस्स वेदितब्बो – 'तथा घ्रयमायस्मा पजानाति यथा पजानतो लोभो न होति, तथा हिमं ग्रायस्मन्तं लोभो नाभिभृय्य तिट्ठति; तथा घ्रयमा- । उपनाहो ... मोहो ... कोघो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छित्यं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा नाभिभृय्य तिट्ठति' ति ।

इच्छा न होति, तथा हिमं ग्रायस्मन्तं पापिका इच्छा नाभिभृय्य तिट्ठती' ति ।

इ. "सेय्यथापि, घावुसो, पुरिसो घड्डो व समानो ग्राङ्गवादं

वर्देय्य, धनवा व समानो धनवावादं वर्देय्य, भोगवा व समानो भोगवावाद वर्देय्य । सो किस्मिञ्चिदेव धनकरणीय समुप्पन्ने सक्कुणेय्य उपनीहातुं धनं वा धञ्जं वा रजतं वा जातरूपं वा । तमेनं एवं जानेय्युं — 'झड्डो व अयमायस्मा समानो अड्डवादं वर्देति, धनवा व अयमायस्मा समानो दे तं किस्स हेतु ? तथा हि अयमायस्मा किस्मिञ्चिदेव धनकरणीय समुप्पन्ने ।क्कोति उपनीहातुं धनं वा घञ्जं वा रजतं वा जातरूपं सा तं ; एवमेन खो, आवुसो, ञाणवादं च भिक्खु वदमानो भावनावादं च जिता । जातरूपं वा जातर्व वा जातर्व वा जातर्व वा जातर्व वा जात्व

B. 293

R. 45

एक्यस्स बेदितब्बो - 'तथा भ्रयमायस्मा पजानाति यथा पजानतो लोभो न होति, तथा हिमं भ्रायस्मन्तं लोभो नाभिमुख्य तिट्ठति; तथा भ्रयमा-यस्मा पजानाति यथा पजानतो दोसो न होति ... मोहो ... कोषो ... उपनाहो ... मक्खो ... पलासो ... मच्छिरयं ... पापिका इस्सा ... पापिका इच्छा न होति, तथा हिमं भ्रायस्मन्तं पापिका इच्छा नाभि- अमुख्य तिट्ठती'' ति ।

५. कसिणसुत्तं

१. "दसियमालि, भिक्खने, कसिणायतनानि । कतमानि दस ? पथवीकसिणमेको सञ्जानाति उद्धं प्रधो तिरियं भ्रद्धयं भ्रप्यमाणं; भ्रापोकसिणमेको सञ्जानाति ... पे०... तेजोकसिणमेको सञ्जानाति ... वायोकसिणमेको सञ्जानाति ... नीलकसिणमेको सञ्जानाति ... १० पीतकसिणमेको सञ्जानाति ... लोहितकसिणमेको सञ्जानाति ... भ्रोदातकसिणमेको सञ्जानाति ... श्राकासकसिणमेको सञ्जानाति ... विञ्ञाणकसिणमेको सञ्जानाति ... श्राकासकसिणमेको सञ्जानाति ... विञ्ञाणकसिणमेको सञ्जानाति उद्धं अधो तिरियं भ्रद्धयं भ्रप्यमाणं । इमानि खो, भिक्खने, दस कसिणायतनानी" ति ।

६. काळीसुत्तं

१. एकं समयं श्रायस्मा महाकच्चानो श्रवन्तीसु विहरित 15 कुलघरे पवत्ते पब्बते । श्रय खो काळी उपासिका कुलघरिका येनायस्मा महाकच्चानो तेनुपसञ्चाम; उपसञ्चामित्वा श्रायस्मन्तं महाकच्चानं श्रमिवादेखा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्ना खो काळी उपासिका कुलघरिका श्रायस्मन्तं महाकच्चानं एतदबोच —

> २. "बुत्तिमदं, भन्ते, भगवता कुमारिपञ्हेलु — 'ग्रत्थस्स पर्तिते' हदयस्स सन्ति', जेत्वान सेनं पियसातरूपं। एकोहं झायं सुखमनुबोधिं, तस्मा जनेन न करोमि सर्खिं। सखी न सम्यज्जति केनजि से ति।।

१. कुररपरे – ती०, स्या०, रो०। २-२. पति हवयस्य सन्ति – स्या०। १-१. एकोह सायी – स्या०; एकोई सायी – रो०। ४. सुखमानुवीचि – स्या०। ५. सर्विस – ती०, स्या०, रो०। ६. सक्सी – ती०, स्या०, रो०।

R. 47

"इमस्स खो. भन्ते, भगवता सङ्खित्तेन भासितस्स कथं वित्यारेन ग्रत्यो दटब्बो" ति ?

३. "पथवीकसिणसमापत्तिपरमा खो, भगिनि, एके समण-बाह्मणा 'ग्रत्थो'' ति ग्रभिनिब्बत्तेसं'। यावता खो, भगिनि, पथवीकसिण- समापत्तिपरमता, तदिभिञ्ञासि भगवा । तदिभिञ्ञाय भगवा अस्साद-महस भादीनवमहस निस्सरणमहस मग्गामग्गञ्जाणदस्सनमहस । तस्स प्रस्साददस्सनहेतु भादीनवदस्सनहेतु निस्सरणदस्सनहेतु मग्गा-मग्गञाणदस्सनहेत् ग्रत्थस्स पत्ति हदयस्स सन्ति विदिता होति ।

४. "ग्रापोकसिणसमापत्तिपरमा खो. भगिनि ... पे०... तेजी-10 कसिणसमापत्तिपरमा खो. भगिनि ... वायोकसिणसमापत्तिपरमा खो. भगिनि ... नीलकसिणसमापत्तिपरमा खो. भगिनि ... पीतकसिण-समापत्तिपरमा खो. भगिनि ... लोहितकसिणसमापत्तिपरमा खो. भगिनि ... ग्रोदातकसिणसमापत्तिपरमा खो. भगिति ... ग्राकासकसिणसमा-पत्तिपरमा खो. भगिनि ... विञ्ञाणकसिणसमापत्तिपरमा खो. भगिनि. 15 एके समणबाह्मणा 'ग्रत्थो' ति ग्रभिनिब्बत्तेसं । यावता खो. भगिनि, विञ्ञाणकसिणसमापत्तिपरमता. तदभिञ्ञासि भगवा । तद-भिञ्ञाय भगवा ग्रस्सादमहस ग्रादीनवमहस निस्सरणमहस मग्गामग्ग-ञाणदस्सनमद्दस । तस्स अस्साददस्सनहेत् आदीनवदस्सनहेत् निस्सरण-दस्सनहेतु मग्गामग्गञाणदस्सनहेतु ग्रत्थस्स पत्ति हदयस्स सन्ति विदिता 20 होति । इति खो, भगिनि, यं तं वत्तं भगवता कुमारिपञ्हेसु --

> 'म्रत्थस्स पत्ति हृदयस्स सन्ति , जेत्वान सेनं पियमातरूपं । एकोहं झायं सुखमनुबोधि, तस्मा जनेन न करोमि सिख। सखी न सम्परजित केनचि में ति ।।

"इमस्स खो, भगिनि, भगवता सङ्कित्तेन भासितस्स एवं वित्थारेन ग्रत्थो दट्टब्बो" ति ।

B. 295

R. 48

25

१. न स्त्रो - सी॰, स्या॰, रो०। २-२. ग्रत्थामि ० - सी॰, स्या॰, रो०। ३. भादिमहस्त - सी०, स्या०, रो०।४ भादिवस्सनहेतु - सी०, स्या०, रो०।

७. पठमसहापञ्हासूत्तं

- १. एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित जेतवने म्रामाय-पिष्टिकस्स म्रारामे । अय खो सम्बहुला भिक्तु पुज्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तवीवरमादाय सार्वित्यं पिण्डाय पिर्विससुं। अय खो तेसं भिक्तुनं एतदहोसि — "म्रतिप्पगो खो ताव सावित्ययं पिण्डाय चित्तुं; यसून मयं येन भ्रञ्जितित्थयानं पिर्व्वाजकानं भ्रारामो तेनुपसकूमेय्यामा" ऽ ति ।
- २. प्रथ खो ते भिक्क् येन भ्रञ्जितिस्थयानं परिव्वाजकानं भ्रारामो तेनुपसङ्क्रीमसु; उपसङ्क्रीमत्वा तेहि भ्रञ्जितिस्थरेह परि-व्वाजकेहि सिंढ सम्मोदिसु । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ने खो ते भिक्क्षु ते भ्रञ्जितिस्थया 10 परिव्वाजका एतदवीचुं –
- ३. "समणो, आबुसो, गोतमो सावकान एवं घम्मं देसेति —
 'एय तुम्हे, भिक्सवे, सब्बं घम्मं अभिजानाय, सब्बं घम्मं अभिञ्ञायँ
 बिह्त्या' ति; मयं पि खो, आबुसो, सावकानं एवं घम्मं देसेम 'एय
 तुम्हे, आबुसो, सब्बं घम्मं अभिजानाय, सब्बं घम्मं अभिञ्ञाय 15
 बिह्त्या' ति । इघ नो, आबुसो, को विसेसो को अधिप्पयासों कि
 नानाकरणं समणस्स वा गोतमस्स अम्हाकं वा, यदिदं घम्मदेसनाय वा
 घम्मदेसनं अनुसासनिया वा अनुसासनिं' ति ?
- : ४. प्रथ खो ते भिक्कू तेसं ध्रञ्ञातिस्थयानं परिब्बाजकानं भासितं नेव अभिनन्दिसु नप्यटिक्कोसिसु । ध्रनभिनन्दित्वा ध्रप्पटि- 20 क्कोसित्वा उद्घायासना पक्कमिसु –"भगवतो सन्तिके एतस्स भासितस्स ध्रत्यं आजानिस्सामा" ति ।
- ४. अथ खो ते भिक्क् सावत्थियं पिण्डाय चरित्वा पच्छाभत्तं पिण्डपातपटिककन्ता येन भगवा तेनुपसङ्क्रीमसु; उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु। एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्क् 25 भगवन्तं एतदबोर्चु –

१. सावित्यं – सी०, स्वा०, रो०। २. पाविसिसु – रो०। ३. साराणीयं – सी०, स्वा०, रो०। ४. प्रमिञ्जाम प्रमिञ्जाय – सी०, स्वा०, रो०। ४. प्रविप्पायो – सी०; प्रविप्पाययो – स्वा०: प्रविष्पायोसो – रो०।

६. "इष मयं, भन्ते, पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय सार्वात्य पण्डाय पविसिम्हा । तेसं नो, भन्ते, ग्रम्हाकं एतदहोसि -'ग्रतिप्यमो स्रो ताव सावत्थियं पिण्डाय चरितं: यन्नन मयं येन अञ्ज-तित्थियानं परिव्वाजकानं भारामो तेनपसङ्ग्रमेय्यामां ति । भ्रथ खो मयं, भन्ते, येन ग्रञ्ञितित्थयानं परिज्वाजकानं ग्रारामो तेन्पसङ्कमिन्हा; उपसङ्गमित्वा तेहि ग्रञ्जतित्थियेहि परिब्बाजकेहि सिंह सम्मोदिम्हा । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदिम्हा । एकमन्तं निसिन्ने खो. भन्ते. ग्रञ्जितित्यया परिब्बाजका ग्रम्हे एतदवीचं -'समणो, ग्रावसो, गोतमो सावकानं एवं धम्मं देसेति – एथ तम्हे, भिक्खवे, 10 सब्बं धम्मं ग्रिभिजानाथ, सब्बं धम्मं ग्रिभिञ्ञाय विहरशा ति; मयं पि खो. ग्रावसो, सावकानं एवं धम्मं देसेम- एथ तुम्हे, ग्रावसो, सब्बं धम्मं ग्रभिजानाथ, सब्बं धम्मं ग्रभिञ्ञाय विहरशा ति । इघ नो, प्रावसो, को विसेसो को ग्रधिप्पयासो कि नानाकरणं समणस्स वा गोतमस्स ग्रम्हाकं वा, यदिदं धम्मदेसनाय वा धम्मदेसनं ग्रनसासनिया वा 15 ग्रन्सासनि ति ?

R. 50

B. 297

"ग्रथ खो मयं, भन्ते, तेसं ग्रञ्ञतित्थियानं परिब्बाजकानं भासितं नेव ग्रभिनन्दिम्हा नप्पटिक्कोसिम्हा । ग्रनभिनन्दित्वा ग्रप्पटि-क्कोसित्वा उदायासना पक्कमिम्हा - 'भगवतो सन्तिके एतस्स भासितस्य ग्रत्थं ग्राजानिस्सामा''' ति ।

७. "एवंवादिनो, भिक्खवे, ग्रञ्ञतित्थिया परिब्बाजका एव-मस्स वचनीया - 'एको, आवसो, पञ्हो एको उद्देसो एक बेय्याकरणं, द्धे पञ्हा द्वे उद्देसा द्वे वेय्याकरणानि, तयो पञ्हा तयो उद्देसा तीणि वेय्याकरणानि, चत्तारो पञ्हा चत्तारो उद्देशा चत्तारि वेय्याकरणानि. पञ्च पञ्हा पञ्चहेसा पञ्च वेय्याकरणानि, छ पञ्हा छ उहेसा छ 25 वेय्याकरणानि, सत्त पञ्हा सत्तहेसा सत्त वेय्याकरणानि, ग्रद्ध पञ्हा अट्ठुहेसा अट्ट वेय्याकरणानि, नव पञ्हा नवहेसा नव वेय्याकरणानि. दस पञ्हा दसहेसा दस वेय्याकरणानी ति । एवं पूटा, भिक्खवे, ग्रञ्ज-तित्थिया परिब्बाजका ने चेवे सम्पायिस्सन्ति, उत्तरि च विघातं ग्रापिज्जिस्सन्ति । तं किस्स हेतु ? यथा तं, भिक्खवे, ग्रविसयस्मि । नाहं तं, भिक्लवे, पस्सामि सदेवके लोके समारके सब्बह्मक सस्समण-

१-१. नेव -स्या०।२-२ उत्तरि च -सी०. रो०: उत्तरि पि -स्या०।

R. 51

ब्राह्मणिया पजाय सदेवमनुस्साय यो इमेसं पञ्हानं वेय्याकरणेन चित्तं आराष्ट्रय्य, ग्रञ्ञत्र तथागतेन वा तथाग्रतसावकेन वा इतो वा पन सस्वा ।

द. "'एको पञ्हो एको उहेसो एकं बेब्याकरणं' ति, इति खो पनतं बुत्तं । किञ्चेतं पटिज्च बुत्तं ? एकघम्मे, भिन्नखते, भिन्नखु सम्मा । निब्बिन्तमानो सम्मा विरज्जमानो सम्मा विसुज्जमानो सम्मा परियन्त- दस्साची सम्मदत्यं अभिसमेच्च विद्वेत धम्मे दुन्वसत्तन्तकरो होति । कतमिस्म एकघम्मे ? 'सब्बे सत्ता आहारद्वितिका' – इम्पिस खो, निक्बल्त एकघम्मे भिन्नखु सम्मा निब्बन्दमानो सम्मा विरज्जमानो सम्मा विमुज्जमानो सम्मा परियन्तदस्ताची सम्मदत्यं अभिसमेच्च विद्वेत । विम्मा वृत्त्वस्तत्तकरो होति । 'एको पञ्हो एको उहेसो एकं वेय्याकरणं' ति, इति यं तं बुत्तं इदमेतं पटिच्च बुत्तं ।

8. "'हे पञ्हा हे उद्देशा हे केंग्राकरणानी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चतं पटिच्च वृत्तं ? हीमु, भिक्खने, धम्मेषु भिक्खने सम्मा निक्किन्दमानो सम्मा विरज्जमानो सम्मा विम्चच्यानो सम्मा परि- 15 यन्तदस्यानी सम्मादत्यं ग्रिससमेच्च विद्वेच धम्मे दुक्खस्सन्तकरो होति । कतमेषु हीमु ? नामे च रूपे च – इमेषु खो, भिक्खने, हीमु धम्मोषु भिक्खने ति मा निक्चिन्दमानो सम्मा निक्चन्दमानो सम्मा विम्चचमानो सम्मा परियन्तदस्यादी सम्मदत्यं ग्रिससमेच्च विद्वेच धम्मे दुक्खस्सन्तकरो होति । 'हे पञ्हा हे उद्देशा हे बेय्याकरणानी' ति, इति यं तं वृत्तं इदमेतं 20 पटिच्च वृत्तं ।

१०. "'तयो पञ्हा तयो उद्देश तीणि बेय्याकरणानी' ति, इति को पनेतं बुत्तं । किञ्चेतं पटिच्च बुत्तं ? तीमु, भिक्खवे, धम्मेषु भिक्खु सम्मा निष्क्रिन्दमानो सम्मा विरण्जमानो सम्मा विपुच्चमानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्वं अभिसमेच्च दिट्टेव धम्मे दुक्खस्सन्त- ३० करो होति । कतमेचु तीमु ? तीमु बेदनामु - इमेसु को, निक्खवे, तीषु धम्मेमु भिक्खु सम्मा निब्बन्दमानो सम्मा विरण्जमानो सम्मा विषुच्चमानो सम्मा विपुच्चमानो सम्मा विष्कृत्वसानो सम्मा विष्कृत्वसानो सम्मा विष्कृत्वसानो सम्मा विष्कृत्वसानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्वं अभिसमेच्च दिट्टेव धम्मे दुक्खस्सन्तकरो होति । 'तयो पञ्हा तयो उद्देश तीणि वेय्या-करणानी' ति, इति यं तं बुत्तं इदमेतं पटिच्च बुत्तं ।

१. स्या० पोत्यके नत्यि ।

R. 52

११. "'कत्तारो पञ्हा बतारो उद्देसा बतारि वेय्याकरणानी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? वत्तुष्ठु, भिक्खवे, धम्मोषु भिक्च सम्मा निव्बिन्दमानो सम्मा विरुच्च-मानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं ग्रभिसमेच्च दिट्टेच धम्मे दुन्खस्तत्तकरो होति । कतमेचु चत्सु ? चत्सु ग्राहारेसु — इमेचु खो, भिक्खवे, चत्सु धम्मोचु भिक्ख सम्मा निब्बिन्दमानो सम्मा विरज्जमानो सम्मा वित्वच्यमानो सम्मा विर्ज्जमानो सम्मा वित्वच्यमानो सम्मा विद्वच्यमानो सम्मा विद्वच्यमाने विद्वच्यमाने त्रस्या विद्वच्यमाने सम्मा विद्वच्यमाने सम्मा विद्वच्यमाने विद्वच्यमाने विद्वच्यमाने सम्मा विद्वच्यमाने विद्यमाने विद्वच्यमाने विद्यच्यमाने विद्यचमाने विद्यच्यमाने विद्यचच्यमाने विद्यच्यमाने विद्यच्यमाने विद्यच्यमाने विद्यच्यमाने विद्यच्यमाने विद्यच्यमाने विद्यच्यमाने विद्यच्यमाने विद्यच्यमाने विद्यचच्यमाने विद्यच्यमाने विद्यच्यमाने विद्य

१२. "'पञ्च पञ्हा पञ्चुहेसा पञ्च बेस्याकरणानी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? पञ्चसु, भिक्खवे, घम्मेसु भिक्खु सम्मा निब्बन्दमानो सम्मा विराज्जमानो सम्मा विमुच्चमानो सम्मा परियन्तदस्तावी सम्मदत्यं अभिसमेच्च दिट्टेव घम्मे दुक्खस्सन्तकरो होति । कतमेसु पञ्चसु ? पञ्चसु उपादानक्खल्यसु — इमेसु खो, 15 भिक्खवे, पञ्चसु भिक्खु सम्मा निब्बन्दमानो सम्मा दिराज्जमानो सम्मा विमुच्चमानो सम्मा परियन्तदस्तावी सम्मदत्यं अभिसमेच्च विट्ठेव घम्मे दुक्खस्तन्तकरो होति । 'पञ्च पञ्हा पञ्चुहेसा पञ्च बेय्याकरणानी' ति, इति यं तं वृत्तं इदमेत पटिच्च वृत्तं ।

१३. "'ख पञ्हा ख उद्देसा छ वय्याकरणानी' ति, इति खो 20 पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिज्य वृत्तं ? छसु, भिनखं , सम्मेसु भिनखं सम्मा निक्विन्दमानो सम्मा विराज्यमानो सम्मा विस्व्यत्मानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं अभिसमेच्य विद्वेत धम्मे दुक्खस्सत्तकरो होति । कतमेसु छसु ? छसु अज्ञतिनेकु आयतनेसु — इमेसु खो, भिनखं, छसु धम्मेसु भिनखं सम्मा निक्विन्दमानो सम्मा विराज्यमानो सम्मा विम्वन्यमानो सम्मा परियन्तदस्तावी सम्मदत्यं अभिसमेच्य विद्वेत धम्मे दुक्खस्तत्तकरो होति । 'छ पञ्हा छ उद्देसा छ वेय्याकरणानी' ति, इति यं तं वृत्तं इदमेतं पटिच्य वृत्तं ।

१४. "सत्त पञ्हा सत्तृदेसा सत्त बेय्याकरणानी ति, इति स्रो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? सत्तसु, भिमस्ववे, धम्मेसु विमस् अ सम्मा निब्बन्दमानो सम्मा विरज्जमानो सम्मा विमुच्चमानी सम्मा

R₄ 53

परियन्तदस्साबी सम्मदत्यं भ्रमिसमेच्च दिट्टेव घम्मे दुनबस्सन्तकरो होति । कतमेषु सत्तसु ? सत्तसु विञ्ञाणद्वितीसु — इमेसु स्तो, भिनस्तसे, सत्तसु धम्मेसु भिनस्तु सम्मा निब्बन्दमानो सम्मा विरज्जमानो सम्मा विमुच्चमानो सम्मा परियन्तदस्साबी सम्मदत्यं भ्रमिसमेच्च दिट्टेव घम्मे दुनबस्सन्तकरो होति । 'सत्त पञ्हा सत्तुदेसा सत्त वेय्या- अ करणानी' ति, इति यं तं वृत्तं इदमेतं पटिच्च वृत्तं।

- १४. "'श्रट्ठ पञ्हा श्रद्ध्हेसा श्रट्ठ वेय्याकरणानी' ति, इति स्रो पनेतं वृत्तं । किञ्चतं पटिच्च वृत्तं ? ग्रद्ध्यु, भिक्सवं, घम्मेसु भिक्सबु सम्मा निब्वन्तमानो सम्मा विद्युच्चमानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं ग्रमिसमेच्च दिट्टेच घम्मे दुक्त्वस्सन्तकरो 10 होति । कतमेसु श्रद्धसु ? ग्रद्धसु लोकघम्मेसु इमेसु स्रो, भिक्सवं, श्रद्धसु धम्मोसु भिक्सबु सम्मा निब्बन्तमानो ... पे०... दुक्तस्सन्तकरो होति । 'ग्रद्ध पञ्चा ग्रद्धसु सम्मा निब्बन्तमानो ... पे०... दुक्तस्सन्तकरो होति । 'ग्रद्ध पञ्चा ग्रद्धहुं सा ग्रद्ध वेय्याकरणानी' ति, इति यं तं बृत्तं इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।
- १६. "'नव पञ्हा नबृहंसा नव वेय्याकरणानी' ति, इति स्त्रो । पनेतं नुत्त । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? नवसु ,भिनस्वने, धम्मेसु भिनस्वु सम्मा निब्बित्दमानो सम्मा विराज्जमानो सम्मा विमृच्चमानो सम्मा-परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं अभिसमेच्च दिट्ठेव धम्म दुनस्वस्सन्तकरो होति । कतमेसु नवसु ? नवसु सत्तावासेसु — इमेसु स्तो, भिनस्वने, नवसु धम्मेसु भिनस्व सम्मा निब्बिन्दमानो सम्मा विराज्जमानो सम्मा १० विमुच्चमानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं अभिसमेच्च विट्ठेव खम्मे दुनस्वस्सन्तकरो होति । 'नव पञ्हा नबृहंसा नव वेय्याकरणानी' ति, इति यं तं वत्तं इदमेतं पटिच्च वत्तं ।
- १७. "दस पञ्हा दसुद्देसा दस वेय्याकरणानी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? दससु, भिक्खवे, धम्मेसु भिक्खु 28 सम्मा निव्विन्दमानो सम्मा विरुज्यमानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं प्रभिसमेच्च दिट्टेव धम्मे दुक्खस्सन्तकरो होति । कतमेसु दससु ? दससु अकुसलेसु कम्मपयेसु इमेसु खो, भिक्खवे, दससु धम्मेसु भिक्खु सम्मा निव्विन्दमानो सम्मा विरुज्यमानो सम्मा विरुज्यमानो सम्मा विरुज्यमानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं प्रभिसमेच्य 20

विट्ठेन धम्मे दुनसस्मन्तकरो होति । 'दस पञ्हा दसुद्देसा दस वेय्या-करणानी' ति, इति यं तं बुत्तं इदमेतं पटिच्च वुत्तं'' ति ।

द. दुतियमहापञ्हासुतं

 एकं समयं भगवा कजङ्गलायं विहरित वेळुवने । अय खो सम्बहुला कजङ्गलका उपासका येन कजङ्गलका भिक्खुनी तेनुप-इ सङ्क्ष्मिस्सु; उपसङ्क्षमित्वा कजङ्गलका भिक्खुनि अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना खो कजङ्गलका उपासका कजङ्गलकं भिक्खुनि एतदवोच् —

२. "बुत्तमिदं, अय्ये, भगवता महापञ्हेसु – 'एको पञ्हो एको उहेसो एक वेय्याकरणं, हे पञ्हा हे उहेसा हे वेय्याकरणािन, तयो पञ्हा तयो उहेसा वित्याकरणािन, तयो पञ्हा तयो उहेसा वित्याकरणािन, वित्याकरणािन, वित्याकरणािन, वित्याकरणािन, पञ्च पञ्हा पञ्चुहेसा पञ्च वेय्याकरणािन, छ पञ्हा छ उहेसा छ वेय्याकरणािन, सत्त पञ्हा सत्तुहेसा सत्त वेय्याकरणािन, अद्र पञ्हा अट्टुहेसा अद्र वेय्याकरणािन, नव पञ्हा जवृहेसा विवयाेकरणािन, त्र पञ्हा अट्टुहेसा अद्र वेय्याकरणािन, वि । इमस्स नु खो, अय्ये, भगवता सिक्कृत्तेन भासितस्स कथं वित्यारेन अत्यो दट्टब्बो" ति ?

३. "न खो पनेतं, ब्रावुसो, भगवतो सम्मुखा सुतं सम्मुखा पिटग्गहितं, न पि मनोभावनीयानं भिक्ख्नं सम्मुखा सुतं सम्मुखा पिटग्गहितं; प्रपि च, यथा मेल्य खायित तं सुणाय, साधुकं मनिस करोथ, मासिस्सामी" ति । "एवं, प्रय्ये" ति, खो कजञ्जलका उपासका क्र कज्ज्जलका प्रासका क्र कज्ज्जलका प्रमिक्खुनी एतदबोच –

४. "एको पञ्हो एको उहेसो एकं बेय्याकरणं ति, इति खो पनेतं बुत्तं भगवता । किञ्चेतं पटिच्च बुत्तं ? एकघम्मे, ब्राबुसो, भिक्खु सम्मा निब्बन्दमानो सम्मा विरज्जमानो सम्मा विमुच्चमानो सम्मा थ्य परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं प्रमिसमेच्च दिहुव धम्मे दुक्खस्सन्तकरो होति । कतमस्मि एकघम्मे ? सब्बे सत्ता माहारद्वितिका — इमिस्म खो, भावुसो, एकघम्मे भिक्खु सम्मा निब्बन्दमानो सम्मा विरज्जमानो

१. कजञ्चला - सी०, स्था०, रो०।

R. 56

R. 57

सम्मा विमुच्चमानी सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं प्रमिसमेच्य विद्वेव धम्मे वुक्बस्सन्तकरो होति । 'एको पञ्हो एको उद्देशो एकं वेय्याकरणं ति, इति यं तं वृत्तं भगवता इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

५. "'हे पञ्हा हे उद्देशा हे वेय्याकरणानी' ति इति, खो पनेतं वृत्तं भगवता । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? हीसु, ध्रावृत्तो, धम्मों प्रिक्च इसमा निब्बन्दमानो सम्मा विरज्जमानो सम्मा विस्वन्दसानो सम्मा पिरयन्तदस्सावी सम्मदस्यं प्रभिसमेच्च विद्वेच धम्मे दुक्बस्सन्तकरो होति । कतमेसु हीसु ? नामे च रूपे च ... पे०... कतमेसु तीसु ? तीसु वेदनासु – इमेसु खो, ध्रावृत्तो, तीसु धम्मेसु भिक्त् सम्मा निब्बन्दमानो सम्मा विरज्जमानो सम्मा विर्वच्च विद्वेच धम्मे दुक्बस्तान्तकरो होति । 'तयो पञ्हा तयो उद्देशा तीणि वेय्याकरणानी' ति, इति यं तं वृत्तं भगवता इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

६. "'चतारो पञ्हा चत्तारो उहेसा चतारि बेय्याकरणानी' ति, इति लो पनेतं वृत्तं भगवता । किञ्चेतं पटिच्च बृत्तं ? चत्तुषु, धावृतो, 15 धम्मेषु भिक्लु सम्मा सुभावितिचित्तो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्वं स्रभिसमेच्च दिट्टेव धम्मे दुक्बस्सन्तकरो होति । कतमेसु चतुसु ? चतुसु सितपट्टानेसु – इमेसु लो, श्रावृत्तो, चतुसु धम्मेसु भिक्लु सम्मा सुभावितिचित्तो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्वं प्रशिसमेच्च दिट्टेव धम्मे दुक्बस्सन्तकरो होति । 'चत्तारो पञ्हा चत्तारो उहेसा चत्तारि 20 बेय्याकरणानी' ति, इति यं तं वृत्तं भगवता इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

१. घरिये बहुङ्गिके मणे-सी०,रो०; बरियेसु बहुङ्गिकेसु मणेसु-स्या०।

श्रिमसमेच्च दिद्रेव धम्मे दुक्खस्सन्तकरो होति । 'श्रट्ठ पञ्हा भटठुहेसा श्रद्ध वेय्याकरणानी' ति, इति यं तं वृत्तं भगवता इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

B. 302

R. 58

26

 पंतव पञ्हा नवृद्देसा नव वेय्याकरणानी' ति, इति स्त्रो पनेतं बुत्तं भगवता । किञ्चेतं पटिच्च बुत्तं ? नवसु, धावुसी, धम्मेसु भिक्ख सम्मा निब्बन्दमानो सम्मा विरुज्जमानो सम्मा विमुच्चमानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं अभिसमेच्च दिहुव धम्मे दुक्खस्सन्त-करो होति । कतमेसु नवसु ? नवसु सत्तावासेसु - इमेसु खो, भावुसो, नक्सु घम्मेसु भिक्खु सम्मा निब्बन्दमानो सम्मा विरज्जमानो सम्मा विमुच्चमानो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं ग्रिभसमेच्च दिद्वेव धम्मे 10 दुक्बस्सन्तकरो होति । 'नव पञ्हा नवुद्देसा नव वेय्याकरणानी' ति, इति यं तं वृत्तं भगवता इदमेतं पटिच्च वृत्त ।

६. "'दस पञ्हा दस्ट्रेसा दस वेय्याकरणानी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं भगवता । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? दससु, ब्रावसो, धम्मेसु भिक्खु सम्मा सुभावितचित्तो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं अभि-समेच्च दिट्ठेव धम्मे दुक्खस्सन्तकरो हीति । कतमेसु दससु ? दससु कुसलेस कम्मपथेसु - इमेसु खो, ब्रावुसो, दससु धम्मेसु भिक्खु सम्मा सुभावितचित्तो सम्मा परियन्तदस्सावी सम्मदत्यं स्रभिसमेच्च दिद्वेव धम्मे दुक्खस्सन्तकरो होति । 'दस पञ्हा दसुद्देसा दस वेय्याकरणानी' ति, इति यं तं वृत्तं भगवता इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

१०. "इति खो, ब्रावुसो, यं तं वृत्तं भगवता सङ्खित्तेन भासि-तासु महापञ्हासु - 'एको पञ्हो एको उद्देसो एकं वेय्याकरणं ... पे०... दस पञ्हा दसुद्देसा दस वेय्याकरणानी' ति, इमस्स खो ग्रहं, श्रावसो, भगवता सिह्हित्तेन भासितस्स एवं वित्थारेन ग्रत्थं ग्राजानामि । ग्राकह्व-माना च पन तुम्हे, भावुसो, भगवन्तञ्झेव उपसङ्क्रमित्वा एतमत्यं 25 पटिपुच्छेय्याथै। यथा नो नं भगवा ब्याकरोति तथा न धारेय्याथा" ति । "एवं, भ्रय्ये" ति खो कजङ्गलका उपासका कजङ्गलिकाय स्रो भिक्खनिया भासितं अभिनन्दित्वा अनुमोदित्वा उट्टायासना कजङ्गलिक भिक्लूनि अभिवादेत्वा पदिक्लणं कत्वा येन भगवा तेनुपसङ्क्रीमसू; उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं ग्रीभवादेत्वा एकमन्तं निसीदिस् । एकमन्तं

१-१. सी०, स्या०, री० पोत्पकेसु नित्व । २ पुच्छेय्याय – मी०; परिपुच्छेय्याय – स्वा० । ३. सी० . स्वा०, ी० पोत्यकेसु नित्व ।

विसिन्ना खो कजञ्जलका उपासका यावतको ग्रहोसि कजञ्जलिकाय भिक्खनिया सर्दि कथासल्लापो, तं सब्बं भगवतो ग्रारोचेसुं।

.११. "साधु साधु, गहपतयो ! पण्डिता, गहपतयो, कजञ्ज-लिका भिक्खुनी । महापञ्जा, गहपतयो, कजञ्जिलका भिक्खुनी । मं'चे'पि पुन्हे, गहपतयो, उपसङ्कमित्वा एतमत्यं पटिपुच्छेन्याय, आहं अ पि चेतं एवमेव व्याकरेय्यं यथा तं कजञ्जिलिकाय भिक्खुनिया व्याकतं । एसो चेव तस्स शत्यो । एवं च नं घारेय्याया" ति ।

В. 303

R. 59

६. पठमकोसलस्तं

- १. "यावता, भिक्खवे, कासिकोसला, यावता रञ्जो पसेनिदस्स कोसलस्स विजितं, राजा तत्य पसेनिद कोसलो ग्रग्गमक्खायति। रञ्जो पि खो, भिक्खवे, पसेनिदिस्स कोसलस्स प्रत्येव ग्रञ्ज्यसां ग्रत्यि 10 विपरिणामो। एवं पस्सं, भिक्खवे, सुतवा ग्ररियसावको तरिंस पि निञ्ज्वन्दति। तरिंस निञ्ज्वन्दन्तो ग्रग्गे विरञ्जति, पगेव हीनिर्स्स।
- २. "यावता, भिक्खवे, चित्तमसुरिया परिहरित्त विसा मन्ति विरोजमाना", ताव सहस्संघा लोको । तिस्म सहस्संघा लोको सहस्सं चन्दानं सहस्सं पुरियानं सहस्सं उत्तरकुरूनं सहस्सं पुव्वविदेहानं चत्तारि सहस्सं प्रपरोगियानानं सहस्सं उत्तरकुरूनं सहस्सं पुव्वविदेहानं चत्तारि महासमुद्दसहस्सानि चत्तारि महाराजसहस्सानि सहस्सं चातुमहाराजिकानं सहस्सं तावितसानं सहस्सं यामानं सहस्सं तुरिसतानं सहस्सं निम्मान-रतीने सहस्सं परिनिम्मतवस्मवतीनं सहस्सं ब्रह्मलोकानं । यावता, भिक्खवे, सहस्सी लोकघातु, महाबद्वा। तत्य ग्रग्गमक्याति । महा- 20 सहमाने पि सी, भिक्खवे, ग्रद्धवे प्रञ्चवा प्रत्य विपरिणामो । एवं सस्तं, भिक्खवे, सुतवा प्ररियसावको तिस्म पि निब्बन्दित । तिस्म निब्वन्दत्ते । स्तंस्म निब्वन्दत्ते प्रयो विरञ्जति, पगेव हीनिर्सम ।
- ३. "होति सो, भिक्खवे, समयो यं ग्रयं लोको संबट्टति । संबट्टमाने, भिक्खवे, लोके येभुय्येन सत्ता ग्राभस्सरसंवत्तनिका भवन्ति । ॐ

१–१. सचे – सी०, स्या०, रो०। २ मं० – सी०, स्या०, रो०। ३ विजिते – सी०। ४. विरोचना – सी०। ४–४. स्या० पोरचके न दिस्सति । ६–६. सहस्स० – स्या०, रो०। ७. बागस्सरवत्तनिका – सी०, स्या०, रो०।

पगेव हीनस्मि ।

ते तत्य होन्ति मनोमया पीतिभक्खा सयम्पभा ग्रन्तिनिक्खेचरा सुभट्टायिनो चिरं दीघमद्वानं तिट्ठन्ति । संबद्धमाने, भिक्खवे, लोके ग्रामस्सरा R. 304 देवा भ्रग्गमक्खायन्ति । भ्राभस्सरानं पि खो, भिक्खवे, देवानं अत्येव ग्रञ्जयत्तं ग्रत्थि विपरिणामो । एवं पस्सं, भिक्खवे, सूतवा ग्ररिय-आवको तरिंस पि निब्बिन्दित । तरिंस निब्बिन्दन्तो ग्रगो विरुजित,

> x. "दमयिमानि, भिक्खबे, किसणायतनानि । कतमानि दस ? पद्मवीकसिणमेको सञ्जानाति उद्धं ग्रघो तिरियं ग्रद्धयं ग्रप्पमाणं: ग्रापो-कसिणमेको सञ्जानाति ..पे०... तेजोकसिणमेको सञ्जानाति ... 10 वायोकसिणमेको सञ्जानाति ... नीलकसिणमेको सञ्जानाति ... पीतकसिणमेको सञ्जानाति ... लोहितकसिणमेको सञ्जानाति ... मोहातकस्मिणमेको सञ्जानाति ... ग्राकासकसिणमेको सञ्जानाति ... विञ्ञाणकसिणमेको सञ्जानाति उद्धं ग्रधो तिरियं ग्रद्धं ग्रप्पमाणं । इमानि खो. भिक्खवे. दस कसिणायतनानि ।

> "एतदग्ग, भिक्खवे, इमेसं दसम्रं कसिणायतनानं यदिदं विञ्ञाण-कसिणं एको सञ्जानाति उद्ध अघो तिरियं अद्वयं अप्पमाणं । एवं-सिञ्जानो पि खो, भिक्खवे, सन्ति सत्ता। एवंसञ्जीनं पि खो, भिक्लवे. सत्तानं ग्रत्थेव ग्रञ्जथत्तं ग्रत्थि विपरिणामो । एवं पस्सं. भिक्लवे, सुतवा ग्ररियसावको तस्मि पि निब्बिन्दति । तस्मि · निब्बिन्दन्ती ग्रग्गे विरज्जित, पगेव हीनस्मि ।

५. "ग्रद्रिमानि, भिक्खवे, ग्रभिभायतनानि । कतमानि ग्रद्र ? भ्रज्झत्तं रूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्सति परितानि सूर्वण्ण-दुब्बण्णानि; 'तानि ग्रभिभृय्य जानामि पस्सामी' ति, एवसञ्बी होति । इदं पठमं ग्रभिभायतनं ।

"ग्रज्झत्तं रूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्सति श्रप्पमाणानि सुवण्णदुब्बण्णानि; 'तानि अभिभुय्य जानामि पस्सामी' ति, एवसञ्जी होति । इदं दृतियं ग्रभिभायतनं ।

"ग्रज्झत्तं ग्ररूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्सति परित्तानि सुवण्णदुब्बण्णानि; 'तानि ग्रभिभुय्य जानामि पस्सामी' ति, एवसञ्जी 90 होति । इदं ततियं श्रभिभायतनं ।

R. 61

"धज्झतं श्ररूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्सति भ्रष्यमाणानि सुवश्णदुब्बण्णानि; 'तानि श्रीभभुष्य जानामि पस्सामी' ति, एवंसञ्जी होति । इदं चतुत्यं प्रभिभायतनं ।

"धज्वस्तं ग्ररूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्सित नीलानि नीलवण्णानि नीलनिदस्सनानि नीलनिभासानि । सेय्यवापि नाम उमा- 5 पुप्कं नीलं नीलवण्णं नीलनिदस्सनं नीलनिभासं, सेय्यवा वा पन सं वत्थं बाराणसेय्यकं उभतोभागविमद्वं नीलं नीलवण्णं नीलनिदस्सनं नील-निभासं; एवमेव ग्रज्जातं ग्ररूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्सिति नीलानि नीलवण्णानि नीलनिदस्सनानि नीलनिभासानि; 'तानि ग्रभि-भूय्य जानामि पस्सामी' ति, एवंसञ्जी होति । इदं पञ्चमं ग्रभि- 10 भायतनं ।

"ग्रज्झतं ग्ररूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्सति पीतानि पीतवण्णानि पीतनिदस्सनानि पीतनिभासानि । सेय्यथापि नाम कणिकारपुण्कं पीतं पीतवण्णं पीतनिदस्सनं पीतनिभासं, सेय्यथा वा पन तं
वत्यं बाराणसेय्यकं उभतोभागविमट्टं पीतं पीतवण्णं पीतनिदस्सनं 15 पीतनिभासं; एवमेव ग्रज्झतं ग्ररूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्सति पीतानि पीतवण्णानि पीतनिदस्सनानि पीतनिभासानि; 'तानि ग्राभिभय्य जानामि पस्सामी' ति, एवंसञ्जी होति । इदं छट्टं ग्राभिभायतनं ।

"प्रजन्नतः अरूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्तित लोहितकानि लोहितकवण्णानि लोहितकनिदस्सनानि लोहितकनिमासानि । सेट्यथा-पि नाम बन्धुजीवकपुष्फं लोहितक लोहितकवण्णं लोहितकनिदस्सनं लोहितकनिमासं, सेट्यथा वा पन तं वत्थं बाराणसेट्यकं उभतोभागविमद्वं लोहितकं लोहितकवण्णं लोहितकनिदस्सनं लोहितकनिमासं, एवमेव प्रजन्नतं ग्रह्मसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्सित लोहितकानि लोहितकवण्णानि लोहितकनिदस्सनानि लोहितकनिमासानिः, 'तानि 25 प्रामिस्यय जानामि पस्सामी' ति, एवंसञ्जी होति । इदं सत्तमं प्रमिभायवनं ।

"श्रज्ज्ञत्तं श्ररूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्सति झोदातानि झोदातवण्णानि झोदातनिदस्सनानि झोदातनिभासानि । सेय्यथापि नाम झोसिषतारका झोदाता झोदातवण्णा झोदातनिदस्सना झोदात- 20

१. उम्मापुष्फं - सी०,'रो०; उम्मारपुष्फं - स्था० । २. एवमेवं - सी०, स्था०, रो० ।

निभासा, सेय्यथा वा पन तं वत्यं बाराणसेय्यकः उभतोभागविसट्टं ब्रोदातं ब्रोदातवण्णं ब्रोदातिनदसमं ब्रोदातिनभासं; एवमेव धण्वसतं ग्ररूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्सित ब्रोदातानि ब्रोदातवण्णानि ब्रोदातिनदस्सनानि ब्रोदातिनभासानि; 'तानि श्रीभम्य्य जानामि उ पस्सामी' ति, एवंसञ्जी होति । इदं ग्रदुमं ग्रीभभायतनं । इमानि क्षो, भिक्कवे, ग्रदु ग्रीभभायतनानि ।

"एतदमां, भिक्खवं, इमेसं अट्टमं अभिभायतनानं यदिदं अज्झतं ग्ररूपसञ्जी एको बहिद्धा रूपानि पस्सिति भ्रोदातानि भ्रोदातवण्णानि भ्रोदातिनदस्सनानि भ्रोदातिनभासानिः; 'तानि श्रमिभुड्य जानामि 10 पस्सामी'ति, एवंसञ्जी होति । एवंसञ्जिनो पि खो, भिक्खवं, सन्ति सत्ता । एवंसञ्जीनं पि खो, भिक्खवं, सत्तानं ग्रत्थेव ग्रञ्जवस्तं ग्रत्थि विपरिणामो । एवं पस्सं, भिक्खवं, सुतवा ग्रिर्दिसावको तस्मि पि निब्बन्दित । तस्मि निब्बन्दन्तो ग्रम्भे विरज्जित, पमेव हीर्नास्म ।

६. "चतस्सो इमा, भिक्खवे, पटिपदा । कतमा चतस्सो ? 15 दुक्खा पटिपदा दन्धाभिञ्ञा, दुक्खा पटिपदा खिप्पाभिञ्ञा, मुखा पटिपदा दन्धाभिञ्ञा, मुखा पटिपदा खिप्पाभिञ्ञा – इमा खो, भिक्खवे, चतस्सो पटिपदा ।

"एतदम्गं, भिज्खवे, इमासं चतस्सम्नं पटिपदानं यदिदं सुखा पटिपदा खिप्पाभिञ्ञा । एवम्पटिपन्ना पि खो, भिज्खवे, सिन्त सत्ता । 20 एवम्पटिपन्नानं पि खो, भिज्खवे, सत्तानं अत्येव अञ्जयत्तं अत्यि विपरिणामो । एवं पस्सं, भिज्खवे, सुतवा अरियसावको तस्मि पि निब्बन्दित । तस्मि निब्बन्दन्तो अगो विरञ्जति, पगेव हीनस्मि ।

"वतस्सो इमा, भिक्खवे, सञ्जा । कतमा चतरसो ?
 परित्तमेको सञ्जानाति, महग्गतमेको सञ्जानाति, अप्पमाणमेको
 सञ्जानाति, 'नित्य किञ्ची' ति धाकिञ्चञ्ञायतनमेको सञ्जानाति —
 इमा खो, भिक्खवे, चतरसो सञ्जा ।

"एतदम्गं, भिक्खवे, इमासं चतस्सम्नं सञ्जानं यदिदं 'नित्य किञ्ची'ति आकिञ्चञ्जायतनमेको सञ्जानाति । एवंसञ्जिनो पि स्तो, भिक्खवे, सन्ति सत्ता । एवंसञ्जीनं पि स्तो, भिक्खवे, सत्तानं प्रत्येव अ प्रज्ञायत्तं अत्यि विपरिणामो । एवं परसं, भिक्खवे, सुतवा धरिय-

R. 63

B. 306

R. 64

सावको तर्सिम पि निञ्ज्ञिन्दति । तर्सिम निञ्ज्ञिन्दन्तो ग्रागो विरज्जित, पगेव हीर्नास्म ।

द्र. "एतदमां, भिनस्वने, बाहिरकानं विद्विगतानं यदिदं 'नो चस्सं, नो च में सिया, न भिवस्सामि, न में भिवस्सती' ति । एवंदिद्विनो, भिनस्वने, एतं पाटिकङ्क्षं – 'या चायं भवें अप्याटिकुल्यता, सा चस्स न भितस्सती' ति । एवंदिद्विनो पि खो, भिनस्वने, सत्ति । एवंदिद्वीनो पि खो, भिनस्वने, सत्ता । एवंदिद्वीनो पि खो, भिनस्वने, सत्ता । एवंदिद्वीनो पि खो, भिनस्वने, सत्तानं अत्येव अञ्ज्यस्तं अत्यि विपरिणामो । एवं पस्सं, भिनस्वने, सुतवा प्ररियसावको तरिम पि निव्वन्दित । तरिम निव्वन्वतो अगो विरुज्यति, पगेव हीनरिम ।

१. "सन्ति, भिनखने, एके समणबाह्मणा परमत्यनिसुद्धिं पञ्जापेन्ति । एतदम्गं, भिनखने, परमत्यनिसुद्धिं पञ्जापेन्तानं प्रदिदं सब्ब्ह्सो प्राकिञ्चञ्ञापतनं समितनकम्म नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनं उप-सम्पञ्ज विहरित । ते तदिभिञ्जाय तस्स सच्छिकिरियात्र घम्मं देसेन्ति । एवंजादिनो पि खो, भिनखने, मन्ति सन्ति सत्ता । एवंजादिनो पि खो, भिनखने, मन्ति ने प्रश्नित । प्रवादीनं पि खो, भिनखने, मुस्तानं अर्त्य अञ्ज्ञायनं प्रत्यि विपरिणामो । एवं पस्सं, भिनखने, मुत्ता अरियसावको तर्सिम पि निब्बन्दित । तस्म निब्बन्दत्तो ग्रमो विरुज्जति, पगेव हीनसिंस ।

१०. "सन्ति, भिक्खवे, एके समणब्राह्मणा परमदिदुधम्मनिब्बानं पञ्जापेन्ता । एतदम्गं, भिक्खवे, परमिदुधम्मनिब्बानं पञ्जापेन्तानं 20 यदिदं छक्षं फस्सायतनानं समुदयं च प्रत्यक्षमं च प्रस्सादं च भाषीनवं च निस्सरणं च यथाभूतं विदित्वा अनुपादाविमोक्खो । एवंबादि सो मं, भिक्खवे, एवमच्खायि एके समणबाह्मणा प्रसता तुच्छा मुसा प्रभूतेन प्रकाषितः — 'समणो गोतमो न कामानं परिञ्जं पञ्जापेति, न स्थानं परिञ्जं पञ्जापेति, त वेदानां परिञ्जं पञ्जापेति ति । 25 कामानं चाहं, भिक्खवे, परिञ्जं पञ्जापेति, रुपानं च परिञ्जं पञ्जापेति, ति । रुपानं च परिञ्जं पञ्जापेति, दिहुवं धम्मे निच्छातो निक्बुतो सीतिभूतो अनुपादापरिनिब्बानं पञ्जापेमी" ति ।

१. तस्त मवे -स्या०। २. परमयक्तविसुद्धि - स्या०।

15

R. 66

१०. दूतियकोसलसूत्तं

१. एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने ग्रनाथिपिण्ड-कस्स ग्रारामे । तेन खो पन समयेन राजा पसेनदि कोसलो उय्योधिका निवत्तो होति विजितसङ्गामो लढािषप्पायो । ग्रथ खो राजा पसेनदि कोसलो येन आरामो तेन पायासि । यावतिका यानस्स भूमि, यानेन गन्त्वा याना पच्चोरोहित्वा पत्तिको व म्रारामं पाविसि । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्ख् ग्रब्भोकासे चङ्कमन्ति । श्रथ खो राजा पसेनदि कोसलो येन ते भिक्ख तेनुपसङ्कमिः; उपसङ्कमित्वा ते भिक्ख एतदवीच -

२. "कहं नु खो, भन्ते, भगवा एतरिह विहरित अरहं 10 सम्मासम्बद्धो । दस्सनकामा हि मयं, भन्ते, त भगवन्तं श्ररहन्तं सम्मा-सम्बद्धं" ति ।

"एसो, महाराज, विहारो संवृतद्वारो । तेन अप्पसद्दो उप-सङ्मित्वा अतरमानो आलिन्दं पविसित्वा उनकासित्वा भ्रगाळ श्राकोटेहि; विवरिस्सति ते भगवा द्वारं" ति ।

 ग्रथ खो राजा पसेनदि कोसलो येन सो विहारो संवतद्वारो. तेन ग्रप्पसद्दो उपसङ्क्षमित्वा ग्रतरमानो ग्रालिन्दं पविसित्वा उक्कासिन्वा ग्रग्गळं स्राकोटेसि । विवरि भगवा द्वार । ग्रथ खो राजा पसेनदि कोसलो विहारं पविसित्वा भगवतो पादेस सिरसा निपतित्वा भगवतो पादानि मस्तेन च परिचुम्बति पाणीहि च परिसम्बाहति नामं च सावेति --20 "राजाहं, भन्ते, पसेनदि कोसलो; राजाह, भन्ते, पसेनदि कोसलो" ति ।

४. "कं पन त्वं, महाराज, ग्रत्थवसं सम्पस्समानो इमस्मि सरीरे एवरूपं परमनिपच्चकारं करोसि, मेत्तूपहारं उपदंसेसी'' ति ?

 "कतञ्चतं खो ग्रहं, भन्ते, कतवेदित सम्पस्समानो भगवित एवरूपं परमनिपच्चकारं करोमि, मेत्तुपहारं उपदंसेमि । भगवा हि. 25 भन्ते, बहजनिहताय पटिपन्नो बहुजनसुखाय बहुनो जनस्स ग्ररिये आये पतिद्वापिता यदिदं कल्याणधम्मताय कुसलधम्मताय । यं पि, भन्ते, भगवा बहजनहिताय पटिपन्नो बहुजनस्खाय बहुनो जनस्स ग्ररिये आये

१. भाळिन्दं - स्था० । २. परमनिपच्चाकारं - सी०. रो० ।

पतिद्वापिता यदिवं कल्याणघम्मताय कुसलघम्मताय, इदं पि खो झहं, भन्ते, प्रत्यवसं सम्परसमानो भगवति एवरूपं परमनिपच्चकारं करोमि, मेनुपहारं उपदंतिम ।

- ६. "पुन च परं, भन्ते, भगवा सीलवा बुद्धसीलो अरियसीलो कुसलसीलो कुसलसीलेन समझागतो । यं पि, भन्ते, भगवा सीलवा उ बुद्धसीलो क्ररियसीलो कुसलसीलो कुसलसीलेन समझागतो, इदं पि खो म्रहं, भन्ते, प्रत्यवसं सम्परसमानो भगवति एवरूपं परमनिपच्चकारं करोमि, मेलूगहारं उपदंसीम ।
- ७. "पुन च परं, भन्ते, भगवा दीषरत्तं आरञ्जको, अरञ्ज-वनपत्वानि पन्तानि सेनासनानि पटिसेवति । यं पि, भन्ते, भगवा 10 दीषरत्तं आरञ्जको, अरञ्जवनपत्यानि पन्तानि सेनासनानि पटि-सेवति, इदं पि खो अहं, भन्ते, अत्यवसं सम्पत्समानो भगवति एवरूपं परमनिपञ्चकारं करोमि, मेन्प्सहारं उपदंसेमि ।
- ट. "पुन च परं, भन्ते, भगवा सन्तुट्टो इतरीतरचीवरिपण्डपात-सेनासनिगलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन । यं पि, भन्ते, भगवा सन्तुट्टो 15 इतरीतरचीवरिपण्डपातसेनासनिगलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन, इदं पि खो ग्रहं, भन्ते, अत्थवसं सम्पस्समानो भगवति एवरूपं परमनिपच्चकारं करोमि, मेन्तपहारं उपदंसीम ।
- ६. "पुन च परं, भन्ते, भगवा आहुनेय्यो पाहुनेय्यो दिक्खणेय्यो अञ्जलकरणीयो अनुत्तरं पुञ्जक्खेतः लोकस्स । यं पि, भन्ते, भगवा अआहुनेय्यो पाहुनेय्यो दिक्खणेय्यो अञ्जलकरणीयो अनुत्तरं पुञ्जक्खेतं लोकस्स, इदं पि खो अहं, भन्ते, अत्यवसं सम्परसमानो भगवति एवरूपं परमनिपण्चकारं करोमि, मेत्त्पहारं उपदंसेमि ।
- १०. "पुन च परं, भन्ते, भगवा यायं कथा धभिसल्लेखिका चेतोबिवरणसप्पाया", सेट्यथीदं – प्रप्पिच्छकथा सन्तुट्टिकथा पिववेक- 25 कथा ध्रसंसग्गकथा विरियारम्भकथा सीलकथा समाधिकथा पञ्जाकथा विमृत्तिकथा विमृत्तिञाणदस्सनकथा, एवरूपाय" कथाय निकामलाभी प्रकिच्छलाभी ध्रकसिरलाभी । यं पि, भन्ते, भगवा यायं कथा ध्रमि-

१. इमं – रो० । २. बुद्धसीलो – स्था०, रो० । ३. वेतोविवरणसप्पाया – स्था० । े प्रकृषिया – सी०. रो० ।

सल्लेखिका चेतोविवरणसप्पाया, सेय्यथीदं – प्रप्पिच्छकथा ...पे०... विमुत्तिञ्जाणदस्सनकथा, एवरूपाय कथाय निकामलाभी प्रकिच्छलाभी प्रकासरलाभी, इदं पि खो प्रहुं, भन्ते, प्रत्यवसं सम्पस्समानो भगवति एवरूपं परमनिपच्चकारं करोमि, मेत्तपहारं उपदंसीमि ।

११. "पुन च परं, मत्ते, मगवा चतुम्नं झानानं झाभिचेतसि-कानं विद्वधम्मसुखविद्वारानं निकामलाभी प्रकिच्छलाभी प्रकिसर-लाभी। यं पि, भत्ते, भगवा चतुम्नं झानानं झाभिचेतसिकानं विद्वधम्म-सुखविद्वारानं निकामलाभी प्रकिच्छलाभी प्रकिसरलाभी, इदं पि खो भहं, भत्ते, प्रत्यवसं सम्पस्समानो भगविति एवरूपं परमिनपच्चकारं करोमि, मेन्त्पद्वारं उपदंतिम ।

१२. "पुन च परं, भन्ते, भगवा प्रनेकविहितं पुब्बेनिवासं अनुस्सरित, सेय्यथीदं – एकं पि जाित द्वे पि जाितयो तिस्सो पि जाितयो चतस्सो
पि जाितयो पञ्च पि जाितयो दस पि जाितयो वीसं पि जाितयो चतस्सो
पि जाितयो चनाालीसं पि जाितयो पञ्ञासं पि जाितयो जाितसतं पि

जाितसहस्सं पि जाितसतसहस्सं पि प्रनेके पि संवट्टकप्पे प्रनेके पि विवट्टकप्पे प्रनेके पि संवट्टिववट्टकप्पे – 'प्रमुत्रासि एवंनामो एवंगोत्तो एवंवण्णो
एवमाहारो एवंचुल बुक्खप्पटिसंवेदी एवमाप्रियम्तो, सो ततो चुतो
प्रमुत्र उदपादिः तत्राप्तीस एवंनामो एवंगोत्तो एवंवण्णो
प्रमुत्र उदपादिः तत्राप्तीस एवंनामो एवंगोत्तो एवंवण्णो
प्रमुत्र उदपादिः तत्राप्तीस एवंनामो एवंनामो एवंनास्ति एवमाप्तर्भिः

वि । इति साकारं सउद्देसं प्रनेकविहितं पुब्बेनिवासं अनुस्सरित ।
यं पि, भन्ते, भगवा अनेकविहितं पुब्बेनिवासं अनुस्सरित, सेय्यथीदं –
एकं पि जाित द्वे पि जाितयो ... पे०... इति साकारं सउद्देसं प्रनेकविहितं
पुब्बेनिवासं अनुस्सरित, इदं पि खो ग्रहं, भन्ते, ग्रत्थवसं सम्पस्समानो
भगवितं एवरूपं परमनिपच्चकारं करोिस, मेन्पुरहारं उपदंसीम ।

१३. "पुन च परं, भन्ते, भगवा दिब्बेन चक्कुना विसुद्धेन प्रति-क्कन्तमानुसकेन सत्ते पस्सति चवमाने उपपञ्जमाने हीने पणीते सुवण्णे दुब्बण्णे, सुगते दुंग्गते यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति – 'इमे वत भोन्तो सत्ता कायदुच्चरितेन समन्नागता वचीदुच्चरितेन समन्नागता मनो-

B. 310

R. 68

१. स्वा॰ पोत्यके नित्य । २. प्रमिचेतसिकान – सी॰, री॰ । ३. मगवती – स्वा॰ । ४. इषुप्पक्षी – स्वा॰; इषुपपन्नी – रो॰ ।

R. 70

वुच्चिरितेन समझागता प्ररियानं उपवादका मिच्छादिट्टिका मिच्छादिट्टिकाम्मसमादाना, ते कायस्स भेदा परं मरणा प्रपायं दुर्गात विनिपातं निर्यं उपपन्ना; इमे वा पन भोन्तो सत्ता कायसुचरितेन समझागता वचीसुचरितेन समझागता मनोसुचरितेन समझागता प्ररियानं प्रनुप-वादका सम्मादिट्टिका सम्मादिट्टिकम्मसमादाना, ते कायस्स भेदा परं अपणा सुगति सग्गं नोकं उपपन्ना ति, इति दिब्बेन चक्कुना विसुद्धेन प्रतिकत्तमानुसकेन सत्ते परसति ... पे०... यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति । यं पि, भन्ते, भगवा दिब्बेन चक्कुना विसुद्धेन प्रतिकत्तमानुसकेन ... पे०... यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति । यं पि, भन्ते, भगवा दिब्बेन चक्कुना विसुद्धेन प्रतिकत्तन्तमानुसकेन ... पे०... यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति, इदं पि स्तो प्रहं, भन्ते, प्रत्यवसं सम्परस्तामां, भगवति एवरूपं परमनिपच्चकारं करोमि, मेत्तूपहारं 10 उपदेसीमि ।

१४. "पुन च परं, भन्ते, भगवा घासवानं खया धनासवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिट्टेब घम्मे सयं ग्रीमञ्जा सिन्धिकत्वा उपसम्पञ्ज विहरित । यं पि, भन्ते, भगवा घासवानं खया धनासवं चेतोविमुत्ति ... पे०... सिन्धिकत्वा उपसम्पञ्ज विहरित, इदं पि खो 15 ग्रहं, भन्ते, अत्यवसं सम्पस्समानो भगवित एवरूपं परमिपञ्चकारं करोमि, मेत्तुपहारं उपदंसीम ।

१५. "हन्द च¹ दानि मयं, भन्ते, गच्छाम । बहुकिच्चा मयं बहुकरणीया" ति ।

"यस्स दानि त्वं, महाराज, कालं मञ्ञसी" ति ।

भ्रय खो राजा पसेनदि कोसलो उट्ठायासना भगवन्तं भ्रभिवादेत्व। पदिक्खणं कत्वा पक्कामी ति ।

महाबम्बो ततियो ।

तस्युद्दानं

सीहाधिवृत्ति कायेन , चुन्देन कसिणेन च। काळी चे द्वे महापञ्हा, कोसलेहि परे दुवे ति।।

१. सी०,स्या०,रो० पोत्यकेसुनित्य । २-२. सीहाविमृत्ति० – सी०.स्वा०, रो० । ३. चन्दो – स्वा० । ४-४. कालि – सी०, रो०; काली – स्वा० । म्रा०४-२०

४. उपालिवग्गो

१. उपालिसुसं

- श्रथ खो आयस्मा उपालि येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्क मित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिक्षो खो आयस्मा उपालि भगवन्तं एतदबोच –
- २. "कित नु खो, भन्ते, भ्रत्यवसे पिटच्च तथागतेन सावकानं उ सिक्खापदं पञ्जातं, पातिमोक्खं उद्दिष्टुं" ति ?
- ३. "दस खो, उपालि, अत्यवसे पटिच्च तथागतेन सावकानं सिक्खापदं पञ्चारं, पातिमोक्खं उद्दिष्टं । कतमे दस ? सङ्घपुर्द्युताय, सङ्घपासुताय, दुम्मङक्नां पुग्गलानं निग्गहाय, पेसलानं भिक्ख्नं फासु-विद्याराय, विद्वधिम्मकानं आसवानं संवराय, सम्परायिकानं आसवानं गिटचाताय, अप्यसक्षानं पसादाय, पसमानं भिव्योभावाय, सद्धम्म-द्वितिया, विनयानुग्गहाय इमे खो, उपालि, दस अत्यवसे पटिच्च तथागतेन सावकानं सिक्खापदं पञ्जातं, पातिमोक्खं उद्दिष्टं" ति ।

२. पातिमोक्खट्टपनासुत्तं

१. "कति नु खो, भन्ते, पातिमोक्खटुपना" ति ?

२. "दस खो, उपालि, पातिमोक्सदुपना । कतमे दस ?
15 पाराजिको तस्सं परिसायं निसिन्नो होति, पाराजिककथा विप्पकता होति, अनुपसम्पन्नो तस्सं परिसायं निसिन्नो होति, अनुपसम्पन्नकथा विप्पकता होति, अनुपसम्पन्नकथा विप्पकता होति, सिक्खं पञ्चक्खातको तस्सं परिसायं निसिन्नो होति, सिक्खं पञ्चक्खातकका तस्सं परिसायं निसिन्नो होति, पण्डको तस्सं परिसायं निसिन्नो होति, पण्डको तस्सं परिसायं विपिन्नो होति, पण्डको तस्सं परिसायं
20 निसिन्नो होति, भिक्खुनिदूसककथा विप्पकता होति — इसे खो, उपानि, दस पातिमोक्खदूपना" ति ।

३. उब्बाहिकासुत्तं

१. "कतीहि नु खो, भन्ते, घम्मेहि समन्नागतो भिनखु उब्बा-हिकाय सम्मन्नितब्बो" ति ?

B. 312

R. 71

१. प्रत्यवसेन - सी०। २. विप्यकथा - सी०।

R. 72

B. 313

२. "दसिह सो, उपालि, घम्मीह समझानतो भिक्स उड्याहिकाय सम्मिलत्यो । कतमेहि दसिह ? इषुपालि, भिक्स सीलवा
होति; पातिमोक्ससंवरसंवृतो विहरित ग्राचारगोचरसम्पन्नो ग्रणुमलेसु
वज्जेसु भयदस्तावी, समादाय सिक्खित सिक्सापदेसु; बहुस्सुतो होति
सुतावरो सुतासिनयो, ये ते घम्मा ग्रादिकल्याणा मज्जेकल्याणा परियोका सानकल्याणा सात्यं सम्यञ्चलनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं ग्रीमवदित्त, तथाक्ष्पास्स घम्मा बहुस्सुता होन्ति धाता वदसा परिचिता
मनसानुपेक्सिता दिट्टिया सुन्यटिकद्वा; उभयानि स्रो पनस्स पातिमोक्सानि वित्यारेन स्वागतानि होन्ति सुविभक्तानि सुन्तसो ग्रनुव्यञ्जनतो; विवन्ये सो पन टितो होति श्रव्सहीरो; 10
पटिबलो होति उमो ग्रत्तपण्चित्यने सञ्जापेतुं पञ्जापेतुं निज्जापेतुं
पेक्सेतुं सावेत्वं; ग्रविकरणसमुण्याव्यसमकुसलो होति — ग्रविकरणं
जानाति; ग्रविकरणसमुप्यदयं जानाति; ग्रविकरणानिरोघं जानाति;
ग्रविकरणनिरोघगापिनि पटिपदे जानाति । इमेहि सी, उपालि, दसिह
धम्मीह समझागती भिक्स उठ्याहिकाथ सम्मन्नितव्यो' ति ।

४. उपसम्पदासुत्तं

 "कतीहि नु खो, भन्ते, घम्मेहि समन्नागतेन भिक्खुना उपसम्पादेतब्बं" ति ?

२. "दसिह खो, उपालि, धम्मेहि समन्नागतेन भिक्खुना उपसम्पादेतव्यं। कतमेहि दसिह ? इचुपालि, भिक्खु सीलवा होति,
पातिमोक्खसंवरसंवृतो विहरित धाचारगोचरसम्पन्नो प्रणुमत्तेषु वण्जेषु 20
भयदस्सावी, समादाय सिक्खति सिक्खापदेषु; बहुस्सुतो होति सुतघरो
सुतसिनचयो, ये ते धम्मा श्रादिकत्याणा मज्येकत्याणा परियोसानकल्याणा सात्यं सब्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं प्रभिवदिन्त, तथाक्ष्पास्स धम्मा बहुस्सुता होन्ति घाता वचसा परिचिता
मनसान्पेक्खिता दिद्वया सुप्पटिविद्धा; पातिमोक्खं खो पनस्स वित्यारेन 25
स्वागतं होति सुविभन्तं सुप्पवतं सुविनिच्छतं सुत्तसो धनुब्यञ्जनसो;

१. ग्रत्यपञ्चात्वके – सी०, स्या०, रो० । २. ०समृप्पाद-पृपसम० – सी० । ३–३. ० गामिनीपटिपदं – स्या० । ४. धता – सी०, स्या०, रो० ।

पटिबबो होति गिलानं उपट्ठातुं वा उपट्ठापेतुं वा; पटिबबो होति अनिभ-रात वूपकासेतुं वा वूपकासापेतुं वा; पटिबबो होति उप्पन्नं कुनकुच्यं धम्मतो विनोचेतुं; पटिबबो होति उप्पन्नं दिट्ठिगतं धम्मतो विवेचेतुं; पटिबबो होति अधिपीले समादपेतुं; पटिबबो होति अधिपित्ते समादपेतुं; उपटिबबो होति अधिपञ्जाय समादपेतुं। इमेहि खो, उपालि, दसिह् धम्मेहि समन्नागतेन भिक्युना उपसम्पादेतव्वं" ति।

५. निस्सयसुसं

75 १. "कतीहि नु खो, मन्ते, घम्मेहि समन्नागतेन भिक्खुना निस्सयो दानब्बो" ति ?

२. "दसिंह खो,उपालि, घम्मेंहि समन्नागतेन भिक्खुना निस्सयो । दातब्बो । कतमेंहि दसिंह ? इघुपालि, भिक्खु सीलवा होति ... पे०... समादाय सिक्खात सिक्खापदेषु; बहुस्सुतो होति ... पे०... दिट्टिया सुप्पिटिवद्वा; पातिमोक्खं खो पनस्स वित्यारेन स्वागतं होति सुविभन्तं सुप्यत्तं सुविनिष्ठतं सुत्तसो अनुब्यञ्जनसो; पटिवलो होति गिलानं उपट्ठातुं वा उपट्ठापेनुं वा; पटिवलो होति उपपन्नं सुक्कुञ्च धम्मतो विनोदेतुं; पटिवलो होति उपपन्नं सिह्मतं धम्मतो विवेचतुं; पटिवलो होति प्राप्ति ... पे०... प्रधिक्ति ... पे०... प्रधिक्ति ... प्रधिपञ्जाय समादपेतुं । इमेहि खो, उपालि, दसिंह धम्मोंह समन्नागतेन भिक्खुना निस्सयो दातब्बो" ति ।

६. सामणेरसुत्तं

१. "कतीहि नु खो, भन्ते, घम्मेहि समन्नागतेन भिक्खना 20 सामणेरो उपट्ठापेतब्बो" ति ?

 'दसिंह खो, उपालि, धम्मोह समझागतेन भिनखुना साम-णेरो उपट्ठापेतब्बो । कतमेहि दसिंह ? इपुपालि, भिनखु सीलवा होति ... पे०... समादाय सिन्खति सिन्खापदेखु; बहुस्सुतो होति ... पे०... दिट्टिया सुप्पटिविद्धा; पातिमोन्ख खो पनस्स वित्थारेन स्वागत होति युविभत्तं सुप्पवत्तं सुविनिच्छतं सुत्तसो झनुब्यञ्जनसो; पटिबलो होति गिलानं उपट्ठातुं वा उपट्ठापेतुं वा; पटिबलो होति ग्रनभिर्तात

R. 73

B. 314

वूपकासेत् वा बूपकासापेत् वा; पटिबलो होति उप्पसं कुक्कुण्यं बस्मतो विनोवेत्; पटिबलो होति उप्पसं दिहुगतं बस्मतो विवेचेत्; पटिबलो होति उप्पसं दिहुगतं बस्मतो विवेचेत्; पटिबलो होति प्रविचित्ते समादपेत्ं; पटिबलो होति प्रविचित्ते समादपेत्ं; पटिबलो होति प्रविचित्ते समादपेत्ं; पटिबलो होति प्रविचन्नाय समादपेत्ं। इमेहि लो, उपालि, दसिष्ट बस्मेहि समक्षागतेन भिक्लुना सामणेरो उपट्ठापेतब्बी'' ति ।

७. सङ्घभेदपुत्तं

१. "'सङ्घमेदो सङ्घमेदो' ति, भन्ते, बुच्चति । कित्तावता नु स्रो, भन्ते, सङ्को भिन्नो होती" ति ?

२. "इचुपालि, भिक्खू अधम्मं धम्मो ति दीपेन्ति, धम्मं ध्रवममो ति दीपेन्ति, अनिनयं निनयो ति दीपेन्ति, विनयं अविनयो ति दीपेन्ति, अमासितं अलिपतं तथागतेन मासितं लिपतं तथागतेना ति दीपेन्ति, अमासितं अलिपतं तथागतेन मासितं अलिपतं तथागतेना ति दीपेन्ति, आनिर्णलं तथागतेन अमासितं अलिपतं तथागतेना ति दीपेन्ति, अनाचिण्णं तथागतेन आचिण्णं तथागतेना ति दीपेन्ति, अपञ्जातं तथागतेना ति दीपेन्ति, अपञ्जातं तथागतेना ति दीपेन्ति। ति तीपेन्ति। ते दोपेन्ति। ते दोपेन्ति। ते दोपेन्ति। ते देपेन्ति। ते दोपेन्ति। ते देपेन्ति। ते दोपेन्ति। अपञ्जातं तथागतेना ति दीपेन्ति। ते दमेहि दसि वल्यूहि अवकस्सन्ति अपकस्सन्ति' आवेनि कम्मानि । किसीन्ति। त्राविने पातिमोन्त्वं उद्दिसन्ति। एत्तावता स्रो, उपालि, सङ्को भिन्नो होती'' ति।

द. सङ्घसामग्गीसुत्तं

१. "'सङ्कसामग्गी सङ्कसामग्गी' ति, भन्ते, वुच्चति । कित्तावता नु स्रो, भन्ते, सङ्को समग्गो होती" ति ?

२. "इसुगालि, भिक्ख् अघम्मां अघम्मां ति दीपेन्ति, घम्मां घम्मां 20 ति दीपेन्ति, अविनयं प्रविनयो ति दीपेन्ति, विनयं विनयो ति दीपेन्ति, अमासितं अलपितं तथागतेन अमासितं अलपितं तथागतेन ति दीपेन्ति, भासितं लिपतं तथागतेन मासितं लिपतं तथागतेना ति दीपेन्ति, भना-चिण्णं तथागतेन अनाचिण्णं तथागतेन ति दीपेन्ति, आविण्णं तथागतेन प्रनाचिण्णं तथागतेन ति दीपेन्ति, आविण्णं तथागतेन त्राचिण्णं तथागतेन त्राचणात्राचिण्णं तथागतेन त्राचणं तथागतेन तथागते त

१. वयकस्सन्ति – सी०, रो०; पवकस्सन्ति – स्या० । २–२. झावेनिकपातिमोक्खं – स्या० ।

भाविष्णं तथागतेना ति वीपेन्ति, प्रपञ्ञतं तथागतेन प्रपञ्ञतं तथा-गतेना ति वीपेन्ति, पञ्जतं तथागतेन पञ्जतं तथागतेना ति वीपेन्ति । ते इमेहि दसहि बल्यूहि न भवकस्सन्ति न भपकस्सन्ति न भावेनि कम्मानि करोन्ति न भावेनि पातिभोक्खं उद्दिसन्ति । एत्तावता खो ,उपालि, सङ्घो असमगो होतो" ति ।

६. पठमग्रानन्दसूतं

१. अथ खो आयस्मा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवीच — "'सङ्क्रभेदो सङ्क-भेदो' ति, भन्ते, बुच्चति । कित्तावता नु खो, भन्ते, सङ्क्षो भिन्नो 10 होती" ति ?

२. "इधानन्द, भिक्खू अधम्मं धम्मो ति दीपेन्ति, धम्मं अधम्मो ति दीपेन्ति, अविनयं विनयो ति दीपेन्ति ... पे०... पञ्जतं तथागतेन अपञ्जतं तथागतेना ति दीपेन्ति । ते इमेहि दसहि वत्यूहि अवकस्सन्ति अपकस्सन्ति आवेनि कम्मानि करोन्ति आवेनि पातिमोक्खं उद्दिसन्ति । एत्तावता खो, आनन्द, सञ्को भिन्नो होती" ति ।

> ३. "समग्यं पन, भन्ते, सङ्खं भिन्दित्वा" कि सो पसवती" ति ? "कप्पट्टिकं", ग्रानन्द, किब्बिसं पसवती" ति । "िकं पन, भन्ते, कप्पट्टिकं किब्बिसं" ति ? "कप्पं, ग्रानन्द, निरयिक् पञ्चती ति — "श्रापायिको नेरियको, कप्पट्टो सङ्खभेदको ।

वगारतो प्रधम्मद्रो, योगक्खेमा पश्चंसति । सङ्क्षंसमगं भिन्दित्वाँ, कप्पं निरयम्हि पच्चती"ति ।।

१०. दुतियद्यानन्दसुत्तं

१. "'सङ्घतामगी सङ्घतामगी' ति, भन्ते, बुज्वति । कित्तावता नु सो, भन्ते, सङ्घो समगो होती'' ति ?

R. 76

B. 316

R. 75

१. ग्रेत्वा – ची॰, स्या॰, री॰। २ कप्पट्टियं – ची॰, स्या॰, री॰। ३–३. योगक्खेमती वैसति – सी॰, स्या॰, री॰। ४. भेत्वान – सी॰, स्या॰, री॰।

२. "इषानन्द, भिक्क् अधम्म अधम्मो ति दीपेन्ति, धम्म धम्मो ति दीपेन्ति, अविनयं अविनयो ति दीपेन्ति, अनितयं अविनयो ति दीपेन्ति, अमासितं अलिपतं तथागतेना ति दीपेन्ति, अमासितं लिपतं तथागतेन अमासितं लिपतं तथागतेना ति दीपेन्ति, अमासितं लिपतं तथागतेन अमासितं लिपतं तथागतेन अमासितं लिपतं तथागतेन ति दीपेन्ति, अमाचिष्णं तथागतेन अमाचिष्णं तथागतेन अमाचिष्णं तथागतेन अमाचिष्णं तथागतेन अपञ्ञातं तथागतेन अपञ्ञातं तथागतेन विदीपेन्ति, अपञ्ञातं तथागतेन अपञ्ञातं तथागतेन ति दीपेन्ति। ते दीपेन्ति, पञ्जातं तथागतेन विदीपेन्ति। ते दीपेन्ति। ते दीपेन्ति। ते दीपेन्ति। ते दीपेन्ति। ते दीपेन्ति। त्राविन्ति। त्राविन्ति।

३. "भिन्नं पन, भन्ते, सङ्घं समग्गं कत्वा किं सो पसवती" ति ?

"ब्रह्मं, ग्रानन्द, पुञ्ञां पसवती" ति ।

"किं पन, भन्ते, ब्रह्मं पुञ्ञां" ति ?

"कप्पं, भ्रानन्द, सग्गम्हि मोदती ति –

"सुखा सङ्घस्स सामगी, समगानं च ग्रनुगाहो । 15 2.77 समगारतो धम्मट्टो, योगक्खेमा न धंसति । सङ्घं समग्गं कत्वान, कप्पं सग्गम्हि मोदती" ति ।। उपालिबगो चत्खो ।

तस्युद्दानं

उपालि ठपना उब्बाहो, उपसम्पदनिस्सया । सामणेरो च द्वे भेदा, ग्रानन्देहि परे द्वे ति ।।

५. अक्कोसवग्गो

१. विवादसुत्तं

१. ग्रय खो ग्रायस्मा उपालि येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम; उप- 20 सङ्क्रीमत्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि। एकमन्तं निसिन्नो खो ग्रायस्मा उपालि भगवन्तं एतदबोच —

१. ठपन – सी॰, रो॰; पन – स्या॰ । २. ० निस्सपेन च – सी॰, स्या॰, रो॰ । १. बानचेन – सी॰। ४–४. बपरे डेति – सी॰, रो॰; झपरे डे – स्या॰।

R. 78

२. "को नु सो, भन्ते, हेतु को पच्चयो, येन सङ्क्षे भण्डनकलह-विग्गहविवादा उप्पज्जन्ति, भिक्सु च न फासु विहरन्ती" ति ?

३. "इष्पालि, भिक्खू अथम्मं घम्मो ति दीपेन्ति, धम्मं अधम्मो ति दीपेन्ति, ध्रममं अधम्मो ति दीपेन्ति, ध्रमिन्यं विनयो ति दीपेन्ति, ध्रमासितं ध्रलपितं तथागतेन भासितं लिपतं तथागतेना ति दीपेन्ति, भासितं लिपतं तथागतेन प्रभासितं ध्रलपितं तथागतेना ति दीपेन्ति, भासितं लिपतं तथागतेन प्रभासितं ध्रलपितं तथागतेना ति दीपेन्ति, ध्रनाचिष्णं तथागतेन प्रवाचागतेन प्रभासितं तथागतेना ति दीपेन्ति, प्रभासितं तथागतेन पञ्जातं तथागतेन ति दीपेन्ति, पञ्जातं तथागतेन पञ्जातं तथागतेन ति दीपेन्ति, पञ्जातं तथागतेन प्रवाचतं तथागतेन ति दीपेन्ति, पञ्जातं तथागतेन प्रवच्यां तथागतेन ति दीपेन्ति, पञ्जातं तथागतेन ति दीपेन्ति, पञ्जातं तथागतेन प्रवच्यां, येन सङ्घे भण्डनकलह्निवग्याहिवश्वादा उप्पञ्जित्ति, भिक्खं च न फास्नु विहरन्ती" ति ।

२. पठमविवादमूलसुत्तं

१. "कति नु खो, भन्ते, विवादमूलानी" ति ?

'दस खो, उपालि, विवादमूलानि । कतमानि दस ? इपुपालि, भिक्खू अधम्मं धम्मो ति दीपेन्ति, धम्मं अधम्मो ति दीपेन्ति, ध्रमानि दि दीपेन्ति, ध्रमानि दि दीपेन्ति, ध्रमानि क्षिणेत्व क्षिणेत्व क्षिणेत्व क्षिणेत्व क्षिणेत्व क्षिणेत्व क्षिणेत्व क्ष्मानि क्षिणेत्व क्ष्मानि क्ष्मानि क्ष्मानि क्ष्मानि क्ष्मानि क्ष्मानि क्षानि क्ष्मानि क्षमानि क्षमानि क्ष्मानि क्ष्मा

३. दुतियविवादमूलसुत्तं

- १. "कति नु खो, भन्ते, विवादमूलानी" ति ?
- र "दस खो, उपालि, विवादमूलानि । कतमानि दस? इपुपालि, भिक्खू अनार्पात आपत्ती ति दीपेन्ति, आर्पात अनापत्ती
 त दीपेन्ति, लहुकं आर्पात गरुकापत्ती ति दीपेन्ति, गरुकं आपर्ति
 लहुकापत्ती ति दीपेन्ति, दुदुङ्खं आपत्ति अदुदुङ्खापत्ती ति दीपेन्ति,

अदृहरुत्वं आपत्ति दृहरुत्वापत्ती ति दीपेन्ति, सावसेसं आपत्ति अनव-सेसापत्ती ति दीपेन्ति. ग्रनवसेसं ग्रापत्ति साबसेसापत्ती ति दीपेन्ति. सप्पटिकम्मं भापति भ्रप्पटिकम्मापत्ती ति दीपेन्ति, भ्रप्पटिकम्मं भ्रापत्ति सप्पटिकम्मापत्ती ति दीपेन्ति । इमानि खो, उपालि, दस विवाद-मलानी" ति।

४. कुसिनारसूतं

- १. एकं समयं भगवा कुसिनारायं विहरति बलिहरणे वनसण्डे । तत्र खो भगवा भिनख ग्रामन्तेसि - "भिनखवो" ति । "भदन्ते" ति ते भिक्ख भगवतो पच्चस्सोसुं। भगवा एतदवोच --
- २. ''चोदकेन, भिक्खवे, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन पञ्च धम्मे ग्रज्झत्तं पच्चवेक्खित्वा पञ्च धम्मे ग्रज्झत्तं उपट्रापेत्वा परो चोदेतब्बो । 10 कतमे पञ्च धम्मा ग्रज्झत्तं पच्चवेक्खितब्बा ? चोदकेन, भिक्खवे, भिक्लना परं चोदेतुकामेन एवं पच्चवेक्खितब्बं - 'परिसुद्धकायसमाचारो न खोम्हि, परिसद्धेनम्हि कायसमाचारेन समन्नागतो ग्रन्छिहेन श्रप्पटि-मंसेन । संविज्जित नु लो मे एसो धम्मो उदाह नो' ति ? नो चे, भिक्खवे, भिक्खु परिसुद्धकायसमाचारो होति परिसुद्धेन कायसमाचारेन 18 समन्नागतो ग्रन्छिहेन ग्रप्पटिमंसेन, तस्स भवन्ति बत्तारो - 'इक्क ताव ग्रायस्मा कायिकं सिक्खस्सं ति, इतिस्स भवन्ति वत्तारो ।
- "पून च परं, भिक्खवे, चोदकेन भिक्खना परं चोदेतकामन एवं पच्चवेन्खितब्बं - 'परिसुद्धवचीसमाचारो नु खोम्हि, परिसुद्धेनम्हि वचीसमाचारेन समन्नागतो ग्रन्छिद्देन ग्रप्पटिमंसेन । संविज्जति नु 20 स्तो में एसी धम्मी उदाह नी' ति ? नी चे, भिवलवे, भिवल परिसद्ध-वचीसमाचारो होति परिसद्धेन वचीसमाचारेन समन्नागतो ग्रन्छिहेन ग्रण्यटिमंसेन, तस्स भवन्ति वत्तारो - 'इङ्क ताव आयस्मा वाचसिक सिक्खस्य' ति, इतिस्स भवन्ति वत्तारो ।
- ४. "पून च परं, भिक्खवे, चोदकेन भिक्खुना परं चोदेतूकामेन 25 R.80 एवं पच्चवेनिखतब्बं - 'मेत्तं नु खो मे चित्तं पच्चपद्वितं सब्रह्मचारीस् भनाधातं । संविज्जित न स्त्रों में एसी धम्मी उदाह नी' ति ? नी चे. भिक्लवे, भिक्लनो मेत्तं चित्तं पच्चपद्वितं होति सब्रह्मचारीस् अना-

१--१. मेत्तवित्तं - स्या०।

घातं, तस्स भवन्ति वत्तारो - 'इङ्क ताव आयस्मा सब्रह्मचारीसु मेत्तं चित्तं उपट्रापेही' ति, इतिस्स भवन्ति वत्तारो ।

५. "पुत च परं, भिक्खवे, चोदकेन भिक्खुना परं चोदेतुकामेन एवं पच्चवेक्खितब्यं – 'बहुस्सुतो नृ खोम्हि सुतघरो सुतसिक्षचयो, ये त धम्मा धादिकल्याणा मज्योकल्याणा परियोसानकल्याणा सात्यं सब्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं प्रभिवदित्त, तथारूपा में धम्मा बहुस्सुता होन्ति धाता वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता दिद्विया सुप्पिटिवद्धा । संविज्जति नृ खो मे एसो धम्मो उदाहु नो'ति ? नो चे, भिक्खवे, भिक्खु बहुस्सुतो होति सुतभरो सुतसिक्षचयो, ये ते धम्मा । आदिकल्याणा मरस्यं सब्यञ्जलं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं प्रभिवदित्त, तथारूपास्स धम्मा बहु-स्मुता होन्ति धाता वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता दिद्विया सुप्पिट-विद्धा, तस्स भवन्ति वत्तारो – 'इङ्ख ताव ब्रायस्मा ग्रागमं परियापुण्यस्यं ति, इतिस्स भवन्ति वत्तारो ।

६. "पुन च परं, भिक्खवे, चोदकेन भिक्खुना परं चोदेतुकामेन एवं पच्चवेक्खितब्बं – 'उभयानि खो' पन' मे पातिमोक्खानि वित्यारेन स्वागतानि होग्ति सुविभक्तानि सुप्यक्तीनि सुप्विनिच्छितानि सुत्तको अनुब्यञ्जनको । सविज्जति नु खो मे एसी घम्मी उदाहु नो' ति ? नो वं भिक्खवे, भिक्खुनो उभयानि पातिमोक्खानि वित्यारेन स्वगतानि हो होन्ति सुविभक्तानि सुप्यव्यञ्जनसो, 'इदं पनायस्मा, कत्य वृत्तं भगवता' ति, इति पुटुो न सम्पायिस्सिति'। तस्स भवन्ति वत्तारो – 'इङ्ग ताव आयस्मा विनयं सिक्बस्स् ति, इतिस्स भवन्ति वत्तारो । इमे पञ्च धम्मा अज्ञ्ञस्तं पच्चवेक्खितव्या ।

७. "कतमे पञ्च धम्मा अण्झत्तं उपट्ठापेतब्बा ? 'कालेन वन्सामि, नो अकालेन; भूतेन वन्सामि, नो अभूतेन; सण्हेन वनसामि, नो फस्सेन; अत्यसंहितेन वन्सामि, नो अन्त्यसंहितेन; मेत्तिचत्ती वनसामि, नो दोसन्तरो' ति – इमे पञ्च धम्मा अण्झत्तं उपट्ठापेतब्बा । चोदकेन, भिनस्तते, भिनस्तुना परं चोदेतुकामेन इमे पञ्च धम्मा

R. 81

१. तबारूपास्त – स्था० । २. सात्वा – मी० । ३–२. नु सो – सी०, रो०; सो – स्था० । ४. सम्पायति – सी०, स्था०, रो० ।

श्रज्झत्तं पच्चवेक्खित्वा इमे पञ्च धम्मे श्रज्झत्तं उपट्ठापेत्वा' परो · चोदेतब्बो''ति।

प्र. राजन्तेपुरप्यवेसनसुतं

- १. "दसयिमे, भिक्खवे, आदीनवा राजन्तेपुरप्पवेसने । कतमे दस ? इघ, भिक्खवे, राजा महेसिया सिंह निसिन्नो होति । तत्र भिक्खु पविसति । महेसी वा भिक्खुं दिस्वा सितं पातुकरोति, भिक्खु उ वा महेसि दिस्वा सितं पातुकरोति । तत्थ रञ्जो एवं होति 'अहा इमेसं कतं वा करिस्सन्ति वा' ति ! अयं, भिक्खवे, पठमो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।
- २. "पुन च परं, भिनखने, राजा बहुकिच्चो बहुकरणीयो झञ्जा-तरं इत्थि गन्त्वा न सरति – 'सा तेन गब्भं गण्हाति' । तत्थ रञ्जो एवं 10 होति – 'न खो इघ अञ्जो कोचि पिवसति, अञ्जन्न पब्बजितेन । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्मं' ति । अयं, भिनखने, दुतियो आदीननो राजन्तेपुरप्यवेसने ।
- ३. "पुन च परं, भिक्खवे, रञ्जो अन्तेपुरे प्रञ्जातरं रतनं नस्सति । तत्व रञ्जो एवं होति – 'न खो इघ ग्रञ्जो कोचि पविसति, 15 ग्रञ्जत्र पब्बजितेन । सिया नृ खो पब्बजितस्स कम्मं' ति । ग्रयं, भिक्खवे, तितयो ग्रादीनवो राजत्तेपुरप्पवेसने ।
- ४. "पुन च परं, भिक्खवे, रञ्जो ध्रन्तेपुरे झब्भन्तरा गृश्हमन्ता बहिद्धा सम्भेवं गञ्छन्ति । तत्थ रञ्जो एवं होति – 'न खो इघ झञ्जो कोचि पविसति, झञ्जात्र पञ्जीति । सिया नु खो पञ्जीजतस्स कम्मं' 20 ति । अयं, भिक्खवे, चतुत्यो आदीनवो राजन्तेपुरप्यवेसने ।
- ५. "पुन च परं, भिनखने, रञ्जो ध्रन्तेपुरे पिता वा पुतं पत्थेति पुत्तो वा पितरं पत्थेति । तेसं एवं होति – 'न खो इघ अञ्जो कोचि पविसति, अञ्जत पब्बिजितेन । सिया नु खो पब्बिजितस्स कम्मं' ति । अयं, भिन्खने, पञ्चमो ब्रादीनवो राजन्तेपुरप्यवेसने ।
- ६. "पुन च परं, भिक्खवे, राजा नीचट्ठानियं उच्चे ठाने ठपेति । येसं तं स्रमनापं तेसं एवं होति — 'राजा खो पब्बजितेन संसट्ठो । सिया

१. उपटुपेत्वा – सी०, रो० ।

नु खो पब्बजितस्स कस्मं' ति । ग्रयं, भिक्खवे, छट्टो <mark>श्रादीनवो राजन्ते-</mark> परप्यवेसने ।

B. 321 ७. "पुन च परं, भिक्खवे, राजा उच्चहानियं नीचे ठाने ठपेति । येसं तं ग्रमनापं तेसं एवं होति — 'राजा स्त्रो पुरुवजितेन संसदो । सिया

येसं तं ग्रमनार्प तेसं एवं होति – 'राजा खो पब्बजितेन संसद्घो । सिया 5 नु खो पब्बजितस्स कम्मं' ति । भ्रयं, भिक्खवे, सत्तमो श्रादीनवो राजन्ते-पुरप्पवेसने ।

- म. "पुन च परं, भिक्खवे, राजा अकाले सेनं उय्योजेति । येसं तं अमनापं तेसं एवं होति — 'राजा खो पब्बिजितेन संसट्टो । सिया नु खो पब्बिजितस्स कम्मं' ति । अयं, भिक्खवे, अट्टमो आदीनवो राजन्ते-10 पुरप्यवेसने ।
 - ६. "पुन च परं, भिक्खवे, राजा काले सेनं उय्योजेत्वा अन्तरा-मग्गतो निवत्तापेति । येसं तं अमनापं तेसं एवं होति — 'राजा खो पब्बजितेन संसद्घो । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्मं'ति । झयं, भिक्खवे, नवमो झादीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।
 - १०. "पुन च परं, भिक्खवे, रञ्बो अन्तेपुरं हित्थसम्मह्' अस्ससम्महं रयसम्महं रजनीयानि रूपसहगन्धरसफोट्टब्बानि, यानि न पब्बजितस्स' सारुप्पानि'। अयं, भिक्खवे, दसमो आदीनवो राजन्ते-पुरप्पवेसने। इमे खो, भिक्खवे, दस आदीनवा राजन्तेपुरप्पवेसने'' ति।

६. सक्कसुत्तं

एकं समयं भगवा सक्केसु विहरित कपिलवर्त्युस्मि
 निग्रोघारामे । श्रथ खो सम्बहुला सक्का उपासका तदहुपोसये येन
 भगवा तेनुपसङ्कीमसु; उपसङ्कीमत्वा भगवन्तं श्रभवादेत्वा एकमन्तं
 निसीर्दिसु । एकमन्तं निसिन्ने खो सक्के उपासके भगवा एतदबोच —

२. "भ्रपि नु तुम्हे, सक्का, श्रट्ठङ्गसमन्नागतं उपोसयं उपवसथा" ति ?

25 "श्रप्पेकदा मयं, भन्ते, श्रट्ठङ्गसमन्नागतं उपोसयं उपवसाम, श्रप्पेकदा न उपवसामा" ति ।

१-१. हित्यसम्मद ०सम्मदं ०सम्मद - सी०, रो०; हित्यसम्बाधं ०सम्बाधं ० सम्बाधं - स्था०। २-२. पञ्चीजतसारुप्पानि - सी०, स्था०, रो०। ३-३. सक्यउपासका -सी०।

B. 322

10

"तेसं वो, सक्का, घ्रलामा तेसं वुल्लढं, ये तुम्हे एवं सोकसमये जीविते मरणसमये जीविते ध्रप्येकदा ध्रटुङ्गसमन्नागतं उपोसयं उपवसय, ध्रप्येकदा न उपवस्य ।

"तं कि मञ्जाय, सक्का, इघ पुरिसो येन केनचि कम्महानेन ग्रनापज्ज श्रकुसलं दिवसं श्रद्धकहापणं निब्बिसेय्य । दक्को पुरिसो उ उद्गानसम्पन्नो ति श्रलं वचनाया" ति ?

"एवं, भन्ते"।

"तं कि मञ्जाय, सक्का, इध पुरिसो येन केनचि कम्मट्ठामेन ग्रनापज्जे श्रकुसलं दिवसं कहापणं निब्बिसेय्य । दक्को पुरिसो उट्ठान-सम्पन्नो ति श्रलं क्वनाया" ति ?

"एवं. भन्ते"।

"तं कि, मञ्ज्ञय, सक्का, इध पुरिसो येन कैनचि कम्मद्वानेन अनापज्ज अकुसलं दिवसं हे कहापणे निब्ब्सिट्य ... तयो कहापणे निब्ब्सिट्य ... चतारो कहापणे निब्ब्सिट्य ... यञ्च कहापणे निब्ब्सिट्य ... यञ्च कहापणे निब्ब्सिट्य ... यञ्च कहापणे निब्ब्सिट्य ... यञ्च कहापणे निब्ब्सिट्य ... यत् कहापणे निब्ब्सिट्य ... यत् कहापणे निब्ब्सिट्य ... वता कहापणे निब्ब्सिट्य ... वता कहापणे निब्ब्सिट्य ... वतारीसं कहापणे निब्ब्सिट्य ... चत्तारीसं कहापणे निब्ब्सिट्य ... कहापणसतं निब्ब्सिट्य ... यञ्चारीसं उद्यानसम्पन्नो ति अलं वचनाया" ति ?

थ्या दक्कापुरिसाउट्टानसम्पन्नाति अलवचनाया ।त "एवं. भन्ते"।

"तं कि मञ्जाय, सक्का, अपि नु सो पुरिसो विवसे" विवसे" कहापणसतं कहापणसहस्सं निब्बिसमानो लढं लढं निक्बिपन्तो वस्स-सतायुको^ड वस्ससतजीवी महन्तं भोगक्खन्यं अधिगच्छेय्या" ति ?

"एवं, भन्ते" ।

"तं कि मञ्जिष, सक्का, श्रिप नु सो पुरिसो भोगहेतु भोगनिदानं 23 भोगाधिकरणं एकं वा रिंत एकं वा दिवसं उपट्वं वा रिंत उपट्वं वा दिवसं एकन्तसुखप्पटिसंवेदी विहरेय्या" ति ?

१. स्था॰ पोत्सके नित्य । २. अङ्गुरुहापणे – सी० । १. अनापञ्जे – सी० । ४. वीति – सी०; वीत – स्या० । ५. तिसं – स्या० । ६. चताळीसं – सी०, स्था० । ७-७. दिवते – स्था० । ८. स्था० पोत्सके नित्य । १. एकन्तपुत्तपटिसंच्यो – सी०, स्था०, री० ।

B. 323

"नो हेतं, भन्ते"।

"तं किस्स हेतु" ? "कामा हि ,भन्ते, ग्रनिच्चा तुच्छा मुसा मोसधम्मा" ति ।

३. "इघ पन बो, सक्का, मम साबको दस वस्सानि प्रप्यमत्तो अप्रातापी पहितत्तो विहरन्तो यथा मयानुसिट्टं तथा पटिपज्जमानो सर्त

अप्रातापा पाहतत्ता ।वहरत्ता यथा मयानुाबहु तथा पाटपज्जमान। सत पि वस्सानि सतं पि वस्ससतानि सतं पि वस्ससहस्सानि 'एकन्तसुखण्यटि-संवेदी विहरेंद्र्य । सो च ख्वास्स सकदागामी वा ग्रनागामी वा प्रपण्णके वा सोतापन्नो । तिटुन्तु, सक्का, दस वस्सानि । इच मम सावको नव वस्सानि ... ग्रट्ट वस्सानि ... सत्त वस्सानि ... छ वस्सानि ... पञ्च वस्सानि 10 चत्तारि वस्सानि ... तीणि वस्सानि ... हे वस्सानि ... एकं वस्सं ग्रम्पमत्तो भ्रातापी पहितत्तो विहएत्तो यथा मयानुसिट्टं तथा पटिपज्जमानो सतं पि वस्सानि सतं पि वस्ससतानि सतं पि वस्ससहस्सानि एकन्तसुखप्यटि-

संवेदी विहरेस्य, सो च स्वास्स सकदागामी वा अनागामी वा अपण्णकं वा सोतापन्नो । तिटुतु, सक्का, एकं वस्सं । इघ मम सावको दस असे अप्यमत्तो आतापी पहितत्तो विहरन्तो यथा मयानृसिट्टं तथा पटि-

पज्जमानो सर्त पि वस्सानि सर्त पि वस्ससतानि सर्त पि वस्ससहस्सानि एकन्तमुखप्पटिसंवेदी विहरेष्य, सो च ख्वास्स सकदागामी वा अनागामी वा अपण्णकं वा सोतापन्नो । तिटुन्तु, सक्का, दस मासा । इध मम सावको नव मासे ... अटु मासे ... सत्त मासे ... छ मासे ... पञ्च मासे व चतारो मासे ... वयो मासे ... हे मासे ... एकं मासं ... अडुमासं अप्पमत्तो

म्रातापी पहितत्तो विहरत्तो यथा मयानुसिट्ठं तथा पटिपज्जमानो सतं पि वस्सानि सतं पि वस्ससतािन सतं पि वस्ससहस्सािन एकत्त-सुखप्पटिसंवेदी विहरेय्य, सो च स्वास्स सकदागामी वा म्रनागामी वा म्रपण्णकं सोतापन्नो । तिटुतु, सक्का, म्रडुमासो । इध मम सावको इद स्त रिलिन्दिवे म्रप्पमत्तो म्रातापी पहितत्तो विहरत्तो यथा मयानुसिट्ठं तथा पटिपज्जमानो सतं पि वस्सानि सतं पि वस्ससतािन सतं पि

तथा पटिपञ्जमानी सत पि वस्सानि सतं पि वस्ससतानि सतं पि वस्ससहस्सानि एकन्तसुखप्पटिसंवेदी विहरेय्य, सो च स्वास्स सकदागामी वा ग्रनागामी वा ग्रपण्णकं वा सोतापन्नो । तिट्टन्तु,

सक्का, दस रित्तन्दिवा । इध मम सावको नव रित्तन्दिवे ... ग्रहु ७ ३० रित्तन्दिवे ... सत्त रित्तन्दिवे ... छु रित्तन्दिवे ... पञ्च रित्तन्दिवे ...

१. ०सर्व पि वस्ससतसहस्सानि – सी०, रो० ।

चत्तारो रितिन्दिवं ... तयो रितिन्दिवं ... ह रितिन्दिवं ... एकं रितिन्दिवं प्रप्ममत्तो आतापी पहितत्तो विहरन्तो यथा मयानुसिट्टं तथा पटिपच्य-मानो सतं पि वस्सानि सतं पि वस्ससतिन एकन्त-सुखप्पटिसंबेदी विहरेय्य, सो च स्वास्स सकदागामी वा अनागामी वा अपण्यकं वा सोतापन्नो। तेसं वो, सक्का, अलामा तेसं दुल्लढं, ये तुम्हे प्रपं सोकसभये जीविते मरणसभये जीविते अप्येकदा अटुङ्गसमन्नागतं उपोसयं उपवस्य, अप्येकदा न उपवस्या" ति।

"एते मयं, भन्ते, भ्रज्जतग्गे भ्रटुङ्गसमन्नागतं उपोसयं उपवसिस्सामा" ति ।

७. महालिसुत्तं

१. एकं समयं भगवा वेसालियं विहरित महावने कूटागार- 10 B. 324 सालायं । अथ खो महालि लिच्छवि येन भगवा तेनुपसङ्किम; उपसङ्कः मिरवा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो महालि लिच्छवि भगवन्तं एतदवीच —

२. "को नु खो, भन्ते हेतु, को पञ्चयो पापस्स कम्मस्स किरियाय पापस्स कम्मस्स पवत्तिया" ति ?

"लोभो खो, महालि, हेतु, लोभो पञ्चयो पापस्स कम्मस्स किरियाय पापस्स कम्मस्स पवित्या। दोसो खो, महालि, हेतु, दोसो पञ्चयो पापस्स कम्मस्स पवित्या। मोहो खो, महालि, हेतु, मोहो पञ्चयो पापस्स कम्मस्स किरियाय पापस्स कम्मस्स किरियाय पापस्स कम्मस्स पवित्या। प्रयोगिसो मनिसकारो खो, महालि, हेतु, प्रयोगिसो मनिसकारो खो, महालि, हेतु, प्रयोगिसो मनिसकारो पञ्च्यापीपिहितं वित्तं य पापस्स कम्मस्स पवित्या। मञ्च्यापीपिहितं बो, महालि, वित्तं हेतु, मिञ्चापीपिहितं वित्तं पञ्चयो पापस्स कम्मस्स पवित्याय पापस्स कम्मस्स पवित्याय वि । प्रयं खो, महालि, हेतु, ध्रयं पञ्चयो पापस्स कम्मस्स किरियाय पापस्स कम्मस्स किरियाय पापस्स कम्मस्स किरियाय पापस्स कम्मस्स पवित्याय पापस्स कम्मस्स पवित्याय पापस्स कम्मस्स पवित्याय पापस्स कम्मस्स पवित्याय पापस्स कम्मस्स पवित्याय

३. "को पन, भन्ते, हेतु को पच्चयो कल्याणस्स कम्मस्स किरियाय कल्याणस्स कम्मस्स पवत्तिया" ति ?

"ग्रलोभो खो, महालि, हेतु, ग्रलोभो पच्चयो कल्याणस्स कम्मस्स किरियाय कल्याणस्स कम्मस्स पवत्तिया । ग्रदोसो खो, महालि, हेतु, B. 325

R AA

भ्रदोसो पच्चयो कल्याणस्स कम्मस्स किरियाय कल्याणस्स कम्मस्स पवित्तया । अमोहो खो, महालि, हेतु, अमोहो पच्चयो कल्याणस्स कम्मस्स किरियाय कल्याणस्स कम्मस्स पवित्तया । योनिसो मनिसकारो खो, महालि, हेतु, योनिसो मनिसकारो खो, महालि, हेतु, योनिसो मनिसकारो पच्चयो कल्याणस्स कम्मस्स किरियाय कल्याणस्स कम्मस्स पवित्तया । सम्मापणिहित खो, महालि, वित्तं हेतु, सम्मापणिहितं चित्तं पच्चयो कल्याणस्स कम्मस्स किरियाय कल्याणस्स कम्मस्स पवित्तया । अयं खो, महालि, हेतु, अयं पच्चयो कल्याणस्स कम्मस्स किरियाय कल्याणस्स कम्मस्स पवित्तया । इसे च्याणस्स कम्मस्स पवित्तया । इसे च्याणस्स कम्मस्स किरियाय कल्याणस्स कम्मस्य पवित्तया । इसे च्याणस्स कम्मस्य पवित्तया । इसे च्याणस्स कम्मस्य पवित्तया । वस्मा चरिया विसमचरिया ति वा । यस्मा च खो, महालि, इसे दस धम्मा लोके संविज्जन्ति, तस्मा पञ्जायित अधम्मचरिया विसमचरिया ति वा वम्मचरिया समचरिया ति वा" ति।

द. पब्बजितग्रभिण्हसुत्तं

१. "दसियमे, भिक्खने, धम्मा पब्बिजितेन अभिण्हं पञ्चवेविख-ाठ तब्बा । कतमे दस ? 'वेबिण्णयम्हि ग्रज्यूपगतो' ति पब्बिजितेन अभिण्हं पञ्चवेक्सितब्बं; 'परपिटबद्धा मे जीविका' ति पब्बिजितेन अभिण्हं पञ्चवेक्सितब्बं; 'श्रञ्जो मे श्राकप्पो करणीयो' ति पब्बिजितेन अभिण्हं पञ्चवेक्सितब्बं; 'किंच्च नु खो मे अत्ता सीलतो न उपवदती' ति पब्ब-जितेन अभिण्हं पञ्चवेक्सितब्बं; 'किंच्च नु खो मं ग्रनुविच्च विञ्जू २० सब्बद्धाचारी सीलतो न उपवदन्ती' ति पब्बिजितेन अभिण्हं पञ्चवेक्सित्त-तब्बं; 'सब्बिहि मे पियेहि मनापेहि नानाभाह्न विनाभावो' ति पब्बिजितेन प्रभिण्हं पञ्चवेक्सितब्बं; 'कम्मस्तकोम्हि कम्मदायादो कम्मयोनि कम्म-बन्धु कम्मपटिसरणो, यं कम्म करिरसामि कल्याणं वा पापकं वा तस्स द्यादादो भविस्तामी' ति पब्बिजित अभिण्हं पञ्चवेक्सितब्बं; 'क्ष्मंभूतस्स २० मे रित्तित्ववा वीतिवत्तन्ती' ति पब्बिजित अभिण्हं पञ्चवेक्सितब्बं; 'क्ष्मंभूतस्स १ पञ्चवेक्सित्बं; 'श्रित्थ नु खो मे उत्तरिमनुस्सधम्मो' अलमरियङााण-

१. नियदं - सी०। २ ०मनुस्सघम्मा - सी०, स्या० रो०।

वस्सनविसेसो प्रतिगतो, योहं पच्छिमे काले सबहाचारीहि पुट्टो न मज्जु भविस्सामी ति पब्बजितेन ग्रिमण्हं पच्चवेनिखतब्ब । इमे सो, भिनुस्वे, दस धम्मा पब्बजितेन ग्रिमण्हं पच्चवेनिखतब्बा" ति ।

६. सरीरद्वधम्मसुत्तं

१. "दसयिमे, भिनखने, घम्मा सरीरट्टा । कतमे दस ? सीतं, उण्हं, जिघच्छा, पिपासा, उच्चारो, पस्सावो, कायसंवरो, वचीसंवरो, ऽ म्राजीवसंवरो, पोनोक्भविको भवसङ्खारो – इमे खो, भिनखने, दस धम्मा सरीरट्टा" ति ।

१०. भण्डनसूत्तं

- १. एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरति जेतवने भ्रनाथ-पिण्डिकस्स ग्रारामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू पच्छाभत्तं 2. 59 पिण्डपातपटिक्कन्ता उपट्वानसालायं सन्निसिन्ना सन्निपतिता भण्डनजाता 10 3. 326 कलहजाता वैविवादापना ग्रञ्जमञ्ज्ञां मखसत्तीहि वितुदन्ता विहर्रान्त ।
- २. प्रथ खो भगवा सायन्हसमयं पटिसल्लाना वृद्धितो येन उग्रट्वानसाला तेनुपसङ्क्षीमः, उपसङ्क्षीमत्वा पञ्ञत्ते आसने निसीदि । निसज्ज खो मगवा भिक्ष् ग्रामन्तेसि – "काय नृत्य, भिक्खवे, एतरिह कथाय सिन्नसिन्ना सन्निपतिता, का च पन वो ग्रन्तराकथा 15 विष्यकता" ति ?
- ३. "इष मयं, भन्ते, पच्छाभत्तं पिण्डपातपटिककन्ता उपट्ठान-सालायं सिन्नसिन्ना सन्निपतिता भण्डनजाता कलहजाता विवादापन्ना ग्रञ्ञमञ्ज्ञां मुखसत्तीहि वितुदन्ता विहरामा" ति ।
- ४. "न खो पनेतं, भिनखबे, तुम्हाकं पत्तिरूपं कुलपुत्तानं सद्धाय^४ २० ग्रगारस्मा श्रनगारियं पब्बजितानं, यं तुम्हे भण्डनजाता कलहजाता विवादापन्ना श्रञ्ञमञ्जा मुखसत्तीहि वितुदन्ता विहरेय्याथ ।
- प्र. "दसयिमे, भिक्खवे, घम्मा सारणीया पियकरणा गरुकरणा सङ्गृहाय ग्रविवादाय सामग्गिया एकीभावाय संवत्तन्ति । कतमे दस ?.

१. सीहं – सी॰, स्या॰, रो॰। २. पोनोभविको – सी॰, रो॰। ३. स्या॰ पोल्पके नरिव। ४. सदा – सी॰, स्या॰, रो॰।

इघ, भिक्खवे, भिक्खु सीलवा होति, पातिमोक्खसंवरसंबुतो विहरित भ्राचारयोचरसम्पन्नो भ्रणुमत्तेसु वज्जेसु भयदस्सावी, समादाय सिक्खिति सिक्खापदेसु । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु सीलवा होति ... पे०... समादाय सिक्खिति सिक्खापदेसु, भ्रयं पि धम्मो सारणीयो पियकरणो गरुकरणो अञ्चहाय भ्रविवादाय सामग्गिया एकीभावाय संवत्तति ।

६. "पुन च परं, भिक्खने, भिक्ख् बहुस्सुतो होति सुतघरो सुतसिन्नयो, ये ते घम्मा आदिकत्याणा भञ्जेकत्याणा परियोसान-कत्याणा सात्यं सब्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं अभि-वदन्ति, तथारूपास्स घम्मा बहुस्सुता होन्ति घाता वचसा परिचिता
 मनसानूपेक्खिता दिद्विया सुप्पटिविद्धा। यं पि, भिक्खने, भिक्खु बहुस्सुतो होति ... पे०... दिद्विया सुप्पटिविद्धा, अयं पि घम्मो सारणीयो पियकरणो गरुकरणो सञ्जहाय अविवादाय सामिग्गया एकीभावाय संवत्ति।

 "पुन च परं, भिनखने, भिनखु कल्याणिमत्तो होति कल्याण-सहायो कल्याणसम्पवङ्को । यं पि, भिनखने, भिनखु कल्याणिमत्तो होति
 कल्याणसहायो कल्याणसम्पवङ्को, ग्रयं पि घम्मो सारणीयो पियकरणो गरुकरणो सङ्ग्रहाय अविवादाय सामिग्गया एकीभावाय संवत्तति ।

ट. "पुन च परं, भिनखवे, भिनख् युवचो होति सोवचस्सकरणेहि धम्मेहि समझागतो खमो पदिन्खणग्गाही अनुसासिन । यं पि, भिनखले, भिनखु युवचो होति सोवचस्सकरणेहि घम्मेहि समझागतो खमो 20 पदिन्खणग्गाही अनुसासिन, अयं पि धम्मो सारणीयो पियकरणो गहकरणो सङ्गहाय अविवादाय सामग्गिया एकोभावाय संवत्तति ।

१. "पुन च परं, भिक्खने, भिक्खु यानि तानि सब्रह्मचारीनं उच्चावचानि किङ्करणीयानि – तत्य दक्खी होति अनलसो, तत्रूपायाय वीमंसाय समक्षागतो अलं कातुं अलं संविधातुं । यं पि, भिक्खने, भिक्खु यानि तानि सब्रह्मचारीनं उच्चावचानि किङ्करणीयानि – तत्य दक्खी होति अनलसो तत्रूपायाय वीमंसाय समक्षागतो अलं कातुं अलं संविधातुं, अयं पि धम्मो सारणीयो पियकरणो गक्करणो सङ्क्रहाय अविवादाय सामगिया एकीभावाय संवत्तति ।

१०. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्ख धम्मकामो होति पिय-

R. 90

B. 327

रै. साराणीयो - सी०, स्या०, रो० ।

B. 328

समुवाहारो, प्रमिषम्मे प्रमिविनये उळारपामोज्यो । यं पि, भिक्सवे, निक्ख कम्मकामो होति पियसमुदाहारो, प्रमिषम्मे प्रमिविनये उळार-पामोज्यो, प्रयं पि धम्मो सारणीयो पियकरणो गरुकरणो सङ्ग्रहाय प्रविवादाय सामग्गिया एकीमावाय संवत्तति ।

११. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु भ्रारद्वविरियो विहरित उ अकुसलानं घम्मानं पहानाय कुसलानं घम्मानं उपसम्पदाय, थामवा दब्ह्परक्कभो अनिक्खित्तपुरो कुसलेसु धम्मानं उपसम्पदाय, थामवा दब्ह्परक्कभो अनिक्खितपुरो विहरित अकुसलानं घम्मानं पहानाय कुसलानं घम्मानं उपसम्पदाय, थामवा दब्ह्परक्कभो अनिक्खित्तपुरो कुसलेसु घम्मोसु, प्रयं पि घम्मो सारणीयो पियकरणो गरुकरणो सङ्ग्रहाय 10 अविवादाय सामणिया एकीभावाय संवत्ति ।

१२. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु सन्तुष्ट्ठी होति इतरीतर-चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु सन्तुट्ठी होति इतरीतरचीवरपिण्डपातसेनासन-गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन, ग्रयं पि धम्मो सारणीयो ... पे०... 15 संवतित ।

१३. "पुन च परं, भिक्खने, भिक्खु सितमा होति, परमेन सित-नेपक्केन समक्षागतो, चिरकतं पि चिरभासितं पि सिरता अनुस्सरिता। यं पि, भिक्खने, भिक्खु सितमा होति, परमेन सितनेपक्केन समक्षागतो, चिरकतं पि चिरभासितं पि सिरता अनुस्सरिता, अयं पि धम्मो 20 सारणीयो ...पे०... संवत्ति।

१४. "पुन च परं, भिक्खवं, भिक्खु पञ्जावा होति, उदयत्थगामिनिया पञ्जाय समन्नागतो बरियाय निब्बेधिकाय सम्मा दुक्खक्खयगामिनिया । यं पि ,भिक्खवं, भिक्खु पञ्जावा होति, उदयत्थगामिनिया
पञ्जाय समन्नागतो ब्रिरियाय निब्बेधिकाय सम्मा दुक्खक्खयगामिनिया, 28
प्रयं पि घम्मो सारणीयो ...पे०... संवत्तति । इमे खो, भिक्खवं, दस
घम्मा सारणीया पियकरणा गरुकरणा सङ्ग्रहाय ब्रिविवादाय सामग्गिया
एकीमावाय संवत्तती" ति ।

अक्कोसवग्गो पञ्चमो ।

१. उळारपामुज्जो - सी०, रो०।

स्सुद्वानं

विवादा' द्वे च मूलानि', कुसिनारपवेसने । सक्को महालि ग्रभिण्हं', सरीरट्ठा च भण्डना ति ।। पठमो पण्णासको समस्तो ।

६. सचित्तवग्गो

१. सचित्तसुत्तं

 एकं समयं भगवा सावत्ययं विहरति जेतवने धनाय-पिण्डिकस्स झारामे । तत्र खो भगवा भिक्खू आमन्तीस – "भिक्खवो"
 ति । "भदन्ते" ति ते भिक्ख् भगवतो पञ्चस्सोस् । भगवा एतदबोच –

२. "नो चे, भिनस्वने, भिनस्तु परिचत्तपरियायकुसलो होति, ग्रथ 'सचित्तपरियायकुसलो' भविस्सामी" ति – एवं हि वो, भिनस्तवे, सिनस्तिव्या

в. 329

12.92

R. 93

१-१. विवादम्बेव मुलामि - सी०। २. कुसितारापवेसने - सी०, स्या०, रो०। १-३ सकत महालि बस्मा च - सी०, स्या०, रो०। ४-४. प्रातिसदण्यातको पठमो - सी०, स्या०, रो०। ४-४.० कुरला, भविस्तामा - स्या०। १. प्रायणकातियो - सी०। भविस्तामा - स्या०। १. प्रायणकातियो - सी०। प्रायणकातियो - रो०। ७ उदरने - सी०, रो०। ६.० वेनिकिच्छी - स्या०।

20

नु खो बहुलं निहरामि, अक्कोधनो नु खो बहुलं निहरामि, सिक्कुलिट्ट-चित्तो नु स्रो बहुलं विहरामि, ग्रसिङ्कालिट्टचित्तो नु स्रो बहुलं विह-रामि, सारद्धकायो न लो बहुलं विहरामि, ग्रसारद्धकायो न लो बहुलं विहरामि, कुसीतो न खो बहुलं विहरामि, आरद्धविरियो न खो बहुलं विहरामि, असमाहितो नु खो बहुलं विहरामि, समाहितो नु खो बहुलं 3 विष्ठरामी' ति।

४. "सचे, भिक्खवे, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति -'म्रभिज्ञाल बहलं विहरामि, ब्यापमिचत्तो बहलं विहरामि, थीनमिद्ध-परियद्वितो बहुलं विहरामि, उद्धतो बहुलं विहरामि, विचिकिच्छो बहुलं विहरामि, कोधनो बहुलं विहरामि, सिक्कुलिट्रचित्तो बहुलं विहरामि, 10 सारद्धकायो बहुलं विहरामि, कुसीतो बहुलं विहरामि, श्रसमाहितो बहलं विहरामी ति, तेन, भिक्खवे, भिक्खुना तेसंयेव पापकानं श्रकुसलानं धम्मानं पहानाय ग्रधिमत्तो छन्दो च वायामो च उस्साहो च उस्सोव्ही च ग्रप्पटिवानी च सति च सम्पज्ञां च करणीयं । सेय्यथापि. भिक्खवे. ग्रादित्तचेलो वा ग्रादित्तसीसो वा । तस्सेव चेलस्स वा सीसस्स 15 वा निब्बापनाय ग्रधिमत्तं छन्दं च वायामं च उस्साहं च उस्सोब्हि च ग्रप्पटिवानि च सति च सम्पज्ञां च करेया। एवमेव खो तेन. भिक्खवे. भिक्खना तेसंयेव पापकानं श्रकुसलानं धम्मानं पहानाय ग्रधिमत्तो छन्दों च वायामो च उस्साहो च उस्सोव्ही च ग्रप्पटिवानी च सति च सम्पज्ञां च करणीयं।

५. "सचे पन, भिक्खवे, भिक्खु पच्चवेषखमानो एवं जानाति – 'ग्रनभिज्झालु बहुलं विहरामि, श्रव्यापन्नचित्तो बहुलं विहरामि, विगत-थीनमिद्धो बहुल विहरामि, ग्रनुद्धतो बहुल विहरामि, तिण्णविचिकिच्छो बहलं विहरामि, अक्कोधनो बहुलं विहरामि, असिक्कुलिट्टचित्तो बहुलं विहरामि, असारद्धकायो बहुलं विहरामि, आरद्धविरियो बहुलं 25 विहरामि, समाहितो बहुलं विहरामी' ति, तेन, भिक्खने, भिक्खना तेसयेव कुसलेस धम्मेस पतिद्वाय उत्तरि आसवानं खयाय योगो करणीयो" ति ।

१. उत्तरि - सी०, स्या०, रो०।

२. सारिपुत्तसुत्तं

१. तत्र खो प्रायस्मा सारिपुत्तो भिक्ख् प्रामन्तेसि – "ब्रावुसो भिक्खवे" ति । "ब्रावुसो" ति खो ते भिक्ख् क्रायस्मतो सारिपुत्तस्स पच्चस्योस् । ब्रायस्मा सारिपुत्तो एतदवोच –

र. "तो चे, ब्रावुसो, भिवस्तु परिचत्तपरियायकुसको होति, इष्रय 'सचित्तपरियायकुसको भविस्सामी' ति – एवं हि वो, ब्रावुसो, सिक्सितब्बं।

B. 931

R. 95

३. "कथं च, म्रावुसो, भिक्खु सचित्तपरियायकुसलो होति ? सेय्यथापि, ब्रावुसो, इत्थी वा पुरिसो वा दहरो युवा मण्डनकजातिको भादासे वा परिसुद्धे परियोदाते ग्रन्छे वा उदपत्ते सकं मखनिमित्तं पच्च-10 वेक्समानो सचे तत्थ पस्सति रजं वा ग्रङ्गणं वा, तस्सेव रजस्स वा ग्रङ्ग-णस्स वा पहानाय वायमति । नो चे तत्य पस्सित रजं वा अञ्जणं वा, तेनेबत्तमनो होति परिपुण्णसङ्ख्यो - 'लाभा वत मे, परिसुद्धं वत मे' ति । एवमेव खो, म्रावुसो, भिक्खुनो पञ्चवेक्खणा बहुकारा होति कुसलेसु धम्मेसु – 'ग्रभिज्झालु नु खो बहुलं विहरामि, ग्रनभिज्झालु 15 नूँ खो बहुलं विहरामि, ब्यापम्नचित्तो नु खो बहुलं विहरामि, ग्रब्यापन्न-चित्तो नु सो बहुल विहरामि, थीनमिद्धपरियुट्टितो नु स्रो बहुल विहरामि, विगतथीनिमद्धी नु खो बहल विहरामि, उद्धतो न खो बहल विहरामि. भन्दतो नु सो बहुलं विहरामि, विचिकिच्छो नु सो बहुलं विहरामि, तिण्णविचिकिच्छो नु खो बहुलं विहरामि, कोधनो नु खो बहुलं विहरामि. 20 अनकोधनो न खो बहलं विहरामि, सङ्किलिट्रिचत्तो न खो बहलं विहरामि. ग्रसन्द्रिलिट्टचित्तो नु खो बहुलं विहरामि, सारद्धकायो नु खो बहुलं विहरामि, ग्रसारद्धकायो नु खो बहुलं विहरामि, कुसीतो नु खो बहुलं विहरामि, ग्रारद्धविरियो न लो बहुल विहरामि, समाहितो न लो बहुलं विहरामि, ग्रसमाहितों नु खो बहुलं विहरामी' ति ।

४. "सचे, आब्सो, भिक्खु पञ्चवेक्समानो एवं जानाति — 'श्रमिण्झालु बहुलं विहरामि ... पे०... श्रसमाहितो बहुलं विहरामी' ति, तेनावुसो, भिक्खुना तेसंयेव पापकानं श्रकुरालानं धम्मानं पहानाय श्रीव-मत्तो ख्रन्दो च वायामो च उस्साहो च उस्सोव्ही च श्रपटिवानी च सति च सम्पजञ्जां च करणीयं । सेय्यथापि, आबुसो, श्रादित्तचेलो वा प्रावित्तसीको वा। तस्सेव चेलस्स वा सीसस्स वा निब्बापनाय प्रिषमत्तं खन्दं च वायामं च उस्साहं च उस्सोब्हि च प्रप्यटिवानि च सिंत च सम्प-जञ्जां च करेच्य। एवमेव खो, प्रावुसो, तेन भिवखुना तस्येव पापकानं प्रकुसलानं घम्मानं पहानाय प्रिषमत्तो छन्दो च वायामो च उस्साहो च उस्सोब्ही च प्रप्यटिवानी च सिंत च सम्पजञ्जां च करणीयं।

 "सचे पनावुसो, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति – 'अनिभिज्झालु बहुलं विहरामि ... पे०... समाहितो बहुलं विहरामी' ति, तेनावुसो, भिक्खुना तेसुयेव कुसलेसु घम्मेसु पतिद्वाय उत्तरि झासवानं खयाय योगो करणीयो" ति ।

३. ठितिसुत्तं

- १. "ठिति पाहं', भिक्खने, न वण्णयामि कुसलेसु धम्मेसु, 10 ह. अ पगेन परिहानि । वृद्धि' च खो ध्रहं, भिक्खने, वण्णयामि कुसलेसु धम्मेसु, नो ठिति नो हानि ।
- २. "कथं च, भिनखने, हानि होति कुसलेसु धम्मेसु, नो ठिति नो वृङ्घि ? इध, भिनखने, भिनखु यत्तको होति सद्धाय सीलेन सुतेन चागेन पञ्जाय पटिभानेन, तस्स ते धम्मा नेव तिटुन्ति नो बङ्गन्ति । हानिमेतं, भिनखने, वदामि कुसलेसु धम्मेसु, नो ठिति नो वृङ्घि । खो, भिनखने, हानि होति कुसलेसु धम्मेसु, नो ठिति नो वृङ्घि ।
- ३. "कयं च, भिक्खवे ठिति होति कुसलेसु घम्मेसु, नो हानि नो वृद्धि ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु यत्तको होति सद्धाय सीलेन सुतेन चागेन पञ्ञाय पटिभानेन, तस्स ते घम्मा नेव हायन्ति नो वृद्धन्ति । 20 ठितिमेतं, भिक्खवे, वदामि कुसलेसु घम्मेसु, नो हानि नो वृद्धि । एवं खो, भिक्खवे, ठिति होति कुसलेसु घम्मेसु, नो वृद्धि नो हानि ।
- ४. "कथं च, भिनखबे, वृद्धि होति कुसलेसु धम्मेसु, नो ठिति नो हानि ? इष, भिनखबे, भिनखु यत्तको होति सद्धाय सीलेन सुतेन चागेन पञ्जाय पटिभानेन, तस्स ते धम्मा नेव तिट्ठन्ति नो हायन्ति । वृद्धिमेतं, 25 भिनखबे, वदामि कुसलेसु धम्मेसु, नो ठिति नो हानि । एवं खो, भिनखबे, वृद्धि होति कुसलेसु धम्मेसु, नो ठिति नो हानि ।

१. पहुं - सी॰, स्वा॰, रो॰। २. बुढि - सी॰, रो॰। ३. वष्णेमि - स्या॰।

B. 333

५. "नो चे, भिक्खवे, भिक्खु परचित्तपरियायकुसलो होति, ग्रय 'सचित्तपरियायकुसलो भविस्सामी' ति – एवं हि वो, भिक्खके, सिक्खितब्बं ।

६. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु सचित्तपरियायकुसलो होति ? संय्यथापि, भिक्खवे, इत्थी वा पुरिसो वा दहरो युवा मण्डनकजातिको ग्रादासे वा परिसुद्धे परियोदाते ग्रच्छे वा उदपत्ते सकं मुखनिमित्तं पच्चवेक्खमानो सचे तत्थ पस्सति रजं वा ग्रङ्गणं वा, तस्सेव रजस्स वा ग्रङ्गणस्स वा पहानाय वायमित । नो चे तत्थ पस्सति रजं वा ग्रङ्गणं वा, तेनेवत्तमनो होति परिपुण्णसङ्कष्पो – 'लाभा वत मे, परिसुद्धं वत 10 में ति । एवमेव स्त्रो, भिक्सवे, भिक्सुनो पच्चवेक्सणा बहुकारा होति कुसलेसु धम्मेसु - 'ग्रमिण्झालु नु खो बहुलं विहरामि, ग्रनिभण्झालु नु स्त्रो बहुलं विहरामि, ब्यापन्नचित्तो नु स्त्रो बहुलं विहरामि, अब्यापन्न-वित्तो नु खो बहुल विहरामि, थीनमिद्धपरियुट्टितो नु खो बहुल विहरामि, विगतयीनमिद्धो नु खो बहुलं विहरामि, उद्धतो न् खो बहुलं विहरामि, 15 ग्रनुद्धतो नु खो बहुलं विहरामि, विचिकिच्छो नु खो बहुलं विह-रामि, तिण्णविचिकिच्छो नु खो बहुल विहरामि, कोधनो नु खो बहुल विहरामि, ग्रक्कोधनो नु खो बहुल विहरामि, सिङ्कलिटुचित्तो नु खो बहुलं विहरामि, श्रसङ्किलिट्टचित्तों नु खो बहुलं विहरामि, सारद्धकायो न खो बहुलं विहरामि, असारद्धकायो न खो बहुलं विहरामि, कुसीतो 20 नु सो बहुलं विहरामि, ग्रारद्धविरियो नु सो बहुलं विहरामि, समाहितो नु सो बहुलं विहरामि, ग्रसमाहितो नु सो बहुलं विहरामी' ति ।

७. "सचे, भिक्खवे, भिक्ख पच्चवेक्खमानो एवं जानाति -'ग्रभिज्झाल बहलं विहरामि, ब्यापन्नचित्तो बहलं विहरामि, थीनमिद्ध-परियुद्रितो बहुलं विहरामि, उद्धतो बहुलं विहरामि, विचिकिच्छो बहुलं 25 विहरामि, कोघनो बहुलं विहरामि, सङ्क्षिलिट्टचित्तो बहुलं विहरामि, सारद्धकायो बहुलं विहरामि, कुसीतो बहुलं विहरामि, ग्रसमाहितो बहुल विहरामी' ति, तेन, भिक्लवे, भिक्लना तसयेव पापकानं अकुसलानं धम्मानं पहानाय श्रिधमत्तो छन्दो च वायामो च उस्साहो च उस्सोव्ही च ग्रप्पटिवानी च सति च सम्पजञ्जा च करणीय । सेय्यथापि, भिक्सवे,

अवित्तचेलो वा आदित्तसीसो वा । तस्सेव चेलस्स वा सीसस्स वा निब्बापनाय ग्रिथमत्तं छन्दं च वायामं च उत्साहं च उस्सोब्हि च

2.98

प्रप्यटिवानि च सति च सम्पजञ्जा च करेष्य; एवमेव खो, भिक्खने, तेन भिक्खुना तेसंयेव पापकानं ग्रकुसलानं घम्मानं पहानाय प्रधिमसी ख्रन्दो च बायामो च उस्साहो च उस्सोन्ही च प्रप्यटिवानी च सति च सम्पजञ्जां च करणीय ।

द. "सचे पन, भिक्खवे, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति — 5 म्रिन्भिज्ञालु बहुलं विहरामि, प्रव्यापन्निच्छा बहुलं विहरामि, विगत-थीनमिद्धो बहुलं विहरामि, अन्यापन्निचिक्षे बहुलं विहरामि, तिग्जविचिक्षिण्ड्यो बहुलं विहरामि, प्रक्षे चिहरामि, अक्षिष्ठिचिक्षे बहुलं विहरामि, अक्षिष्ठिचिक्षे वहुलं विहरामि, अक्षार्द्धकायो बहुलं विहरामि, आरद्धविरियो बहुलं विहरामि, समाहितो बहुलं विहरामि, ति, तेन, भिक्खवे, भिक्खुना तेसुयेव कुसलेषु 10 धम्मेसु पतिद्वाय उत्तरि श्रासवानं खयाय योगो करणीयो" ति ।

४. समथसुत्तं

 "नो चे, भिक्खवे, भिक्खु परिचत्तपरियायकुसलो होति, ग्रथ 'सचित्तपरियायकुसलो भिक्सामी' ति – एवं हि वो, भिक्खवे, सिक्खितब्बं ।

२. "कयं च, भिक्खवे, भिक्ख् सचित्तपरियायकुसलो होति ? 15 सेथ्ययापि, भिक्खवे, इत्यी वा पुरिसो वा दहरो युवा मण्डनकजातिको म्रादासे वा परिसुद्धे परियोदाते अच्छे वा उदपत्ते सकं मुखिनिमित्तं पच्चवेक्खमानो सचे तत्थ पस्सित रजं वा अङ्गणं वा, तस्सेव रजस्स वा अङ्गणस्स वा पहानाय वायमित । नो चे तत्थ पस्सित रजं वा अङ्गणं वा, तेनेवत्तमनो होति परिपुण्णसङ्कष्पो – 'लाभा वत में, परिसुद्धं 20 8.99 वत में ति । एवमेव खो, भिक्खवे, भिक्खुनो पच्चवेक्खणा बहुकारा होति कुसलेसु धम्मेसु – 'लाभी नु खोम्हि अज्जत्तं चेतोसमयस्स, न नु खोम्हि लाभी अज्ज्ञतं चेतोसमयस्स, लाभी नु खोम्हि प्रधिपञ्जाधम्म-विपस्सनाय, न नु खोम्हि लाभी अधिपञ्जाधम्मविपस्सनाया' ति ।

३. "सचे, भिक्खवे, भिक्खु पञ्चवेक्खमानो एवं जानाति — 25 'लामीम्ट्रि प्रज्ञात्तं चेतोसमथस्स, न लाभी अधिपञ्ञाधम्मविपस्सनाया' ति, तेन, भिक्खवे, भिक्खुना प्रज्ञातं चेतोसमथे पितद्वाय प्रविपञ्ञा-धम्मविपस्तनाय योगो करणीयो । सो प्रपरेन समयेन लाभी चेव होति प्रज्ञातं चेतोसमथस्स लाभी च प्रविपञ्ञाधम्मविपस्सनाय । ४. "सचे पन, भिक्खने, भिक्ख पञ्चवेक्समानो एवं जानाति — 'लाभीम्हि' अधिपञ्जाधम्मविपस्ताय, न लाभी अज्झत्तं चेतो-समयस्ता' ति, तेन, भिक्खने, भिक्खना अधिपञ्जाधम्मविपस्ताय पतिट्वाय अज्झत्तं चेतीसमये योगो करणीयो । सो अपरेन समयेन लाभी के चेव होति अधिपञ्जाधम्मविपस्ताय लाभी च अज्झतं चेतोसमयस्त ।

५. "सचे, पन, भिक्खवे, भिक्ख पञ्चवेक्खमानो एवं जानाति — 'न लाभी प्रज्वत्तं चेतोसमयस्स, न लाभी प्रधिपञ्जाधम्मविपस्सनाया' ति, तेन, भिक्खवे, भिक्खना तेसंयेव कुसलान धम्मानं पटिलाभाय अधिमत्तो ख्रन्दो च बायामो च उस्साहो च उस्सोच्ही च अप्पटिवानी च सित व सम्पजञ्जं च करणीय । सेच्यथापि. भिक्खवे, आदित्तचेतो वा आदित्तसीसो वा । तस्सव चेलस्म वा सीसस्म वा निज्जापनाय अधिमत्तं ख्रन्दं च वायामं च उस्साहं च उस्मोच्हि च अप्पटिवानि च सितं च सम्पजञ्जं च करेय्य । एवभेव खो, भिक्खवे, तेन भिक्खना तेसंयेव कुसलानं धम्मान पटिलाभाय अधिमत्तो छन्दो च वायामो च उस्साहो च उस्सोच्ही च अप्पटिवानी च सितं च सम्पजञ्जं च करणीयं । सो अपने समयेन लाभी चेव होति अज्ञस्त चेतोसमथस्स लाभी च अधि-पञ्जाधम्मविपस्सानाय ।

 "सचे पन, भिक्खवे, भिक्ख पच्चवेक्खमानो एवं जानाति – 'लामीम्हि ग्रज्झतं चेतोसमथस्म, लामी ग्रिथपञ्ञाधम्मविपस्सनाया'
 ति, तेन, भिक्खवे, भिक्खुना तेसुयेव कुसलेमु धम्मेमु प्रतिद्वाय उत्तरि आसवानं खयाय योगो करणीयो ।

७. "चीवरं पाहं, भिक्खवे, दुविधेन वदामि – सेवितब्बं पि असेवितब्बं पि। पिण्डपातं पाहं, भिक्खवे, दुविधेन वदामि – सेवितब्बं पि असेवितब्बं पि। पिण्डपातं पाहं, भिक्खवे, दुविधेन वदामि – सेवितब्बं पि असेवितब्बं पि। गामिनगमं पाहं, भिक्खवे, दुविधेन वदामि – सेवितब्बं पि। गामिनगमं पाहं, भिक्खवे, दुविधेन वदामि – सेवितब्बं पि। असेवितब्बं पि। जुमपदेसं पाहं, भिक्खवे, दुविधेन वदामि – सेवितब्बं पि असेवितब्बं पि। पुमालं पाहं, भिक्खवे, दुविधेन वदामि – सेवितब्बं पि असेवितब्बं पि।

पंचीवरं पाहं, भिक्खवे, दुविघेन वदामि — सेवितब्बं

R. 100

B. 335

लाभिम्हि - स्था∘, रो०।

B 336

R. 101

पि असेवितब्बं पी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? तत्य यं जञ्जा वीवरं — 'इदं खो मे चीवरं सेवतो अकुसला धम्मा अभि-वृद्वन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ती' ति, एक्छपं चीवरं न सेवितब्बं । तत्य यं जञ्जा चीवरं — 'इदं खो मे चीवरं सेवतो अकुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा अभिवृद्वन्ती' ति, एक्छपं चीवरं सेवितब्बं । उ 'चीबरं पाहं, भिक्वले, दुविधेन वदामि — सेवितब्बं पि असेवितब्बं पी' ति, इति यं तं वृत्तं, इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

ह. "'पिण्डपातं पाहं, भिक्सवे, दुविधेन वतामि — सेवितब्बं पि ग्रसेवितब्बं पी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च वृत्तं ? तत्व यं जञ्ञा पिण्डपातं — 'इमं सो मे पिण्डपातं सेवतो ग्रकुसला १० घम्मा ग्रभिवङ्गीन्तं, कुसला घम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपो पिण्डपातो न सेवितब्बो । तत्व यं जञ्ञा पिण्डपातं — 'इमं खो मे पिण्डपातं सेवतो ग्रकुसला घम्मा परिहायन्ति, कुसला घम्मा ग्रभिवङ्गन्ती' ति, एवरूपो पिण्डपातो सेवितब्बो । 'पिण्डपातं पाहं, भिक्सवे, दुविधेन वदामि — सेवितब्बं, पि ग्रसेवितब्बं पी'ति, इति यं तं वत्तं, इदमेतं पटिच्च वत्तं । 15

१०. "सेनासनं पाहं, भिक्खवे, दुविघेन वदामि — सवितब्बं पि असेवितब्बं पी' ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पटिच्च बृत्तं ? तत्य यं जञ्जा सेनासनं — 'इदं खो मे सेनासनं सेवतो श्रकुसला धम्मा प्रभिवङ्गन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपं सेनासनं न सेवित्तब्बं । तत्य यं जञ्जा सेनासनं — 'इदं खो मे सेनासनं सेवतो श्रकुसला थ्यमा परिहायन्ति, कुसला धम्मा श्रभिवङ्गन्ती' ति, एवरूपं सेनासनं सेवितब्बं । 'सेनासनं पाहं, भिक्खवे, दुविधेन वदामि — सेवितब्बं पि श्रक्षितिब्बं पी' ति, इति यं तं वृत्तं, इदमेतं पटिच्च वृत्तं ।

११. "गामिनगमं पाहं, भिक्खने, दुविधेन वदाभि — सेनि-तब्बं पि असेनितब्बं पी'ति, इति खो पनेतं वृत्तं । किञ्चेतं पिटच्च वृत्तं ? 25 तत्व यं जञ्जा गामिनगमं — 'इमं' खो मे गामिनगमं सेवती अकुसला धम्मा अभिवड्डन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपो गामिनगमो न सेनितब्बो । तत्व यं जञ्जा गामिनगमं — 'इमं खो मे गामिनगमं सेवतो अकुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा अभिवड्डन्ती' ति, स्वरूपो

१. इदं – सी०, स्या०।

B. 337

20

गामनिगमो सेवितब्बो । 'गामनिगमं पाहं, भिक्खवे, दुविषेन वदामि – सेवितब्बं पि प्रसेवितब्बं पी' ति, इति यं तं वुत्तं, इदमेतं पटिच्च वुत्तं ।

१२. "'जनपदपदेसं पाहं, भिक्खते, दुविधेन बदामि — सेवितस्बं पि असेवितब्बं पी' ति, इति खो पनेतं बुत्तं । किञ्चेतं पटिच्च ३ बुत्तं ? तत्थ यं जञ्जा जनपदपदेसं — 'इमं खो मे जनपदपदेसं सेवतो अकुसता धम्मा अभिवड्डान्ति, कुसता धम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपो जनपदपदेसो न सेवितब्बो । तत्थ यं जञ्जा जनपदपदेसं — 'इमं खो मे जनपदपदेसं सेवतो अकुसता धम्मा परिहायन्ति, कुसता धम्मा अभि-वड्डन्ती' ति, एवरूपो जनपदपदेसो सेवितब्बो । 'जनपदपदेसं पाहं, 10 भिक्खते, दुविधेन बदामि — सेवितब्बं पि असेवितब्बं पी' ति, इति यं तं वत्तं, इदमतं पटिच्च वत्तं ।

१३. "'पुगलं पाहं, भिक्खने, दुविघेन वदामि — सेवितब्बं पि असेवितब्बं पी' ति, इति क्षो पनेतं नुत्तं । फिञ्चेतं पटिच्च नृत्तं ? तत्य यं जञ्जा पुगलं — 'इमं खो मे पुगलं सेवतो अकुसला घम्मा अभि
वद्गीन्त, कुसला धम्मा परिहायन्ती' ति, एवरूपो पुगलो न सेवितब्बो । तत्य यं जञ्जा पुगलं — 'इमं खो मे पुगलं सेवतो अकुसला घम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा प्रभिवड्गन्ती' ति, एवरूपो पुगलो सेवितब्बो । 'पुगलं पाहं, भिक्खने, दुविधेन वदामि — सेवितब्बं पि असेवितब्बं पी' ति, इति यं तं नृत्तं, इदसेतं पटिच्च नृत्तं" ति ।

४. परिहानसुत्तं

 तत्र खो आयस्मा सारिपुत्तो भिक्खू ब्रामन्तेसि – "झाबुसो" भिक्खवे" ति । "बाबुसो" ति खो ते भिक्खू ब्रायस्मतो सारिपुत्तस्स पञ्चस्सोसुं । ब्रायस्मा सारिपुत्तो एतदवोच –

 "परिहानघम्मो पुगालो, परिहानघम्मो पुगालो' ति, श्राबुसो, बुच्चित । 'श्रपरिहानघम्मो पुगालो, श्रपरिहानघम्मो पुगालो'
 ति, श्राबुसो, बुच्चित । किताबता तु खो, श्राबुसो, परिहानघम्मो पुगालो बुत्तो भगवता, किताबता च पन ग्रपरिहानघम्मो पुगालो बुत्तो भगवता' ति ?

१. भिक्खवो – सी०, स्या०, रो०।

"दूरतो पि लो मयं, बाबुसो, बागच्छाम बायस्मतो सारि-पूत्तस्य सन्तिके एतस्य भासितस्य प्रत्यमञ्ञातुं । साधु वतायस्मन्त-येव सारिपुत्तं पटिभातु एतस्स भासितस्स ग्रत्थो । ग्रायस्मतो सारि-पुत्तस्स सुत्वा भिक्ख् घारेस्सन्ती" ति ।

R. 103

३. "तेनहाबुसो, सुणाथ, साधुकं मनसि करोथ; भासिस्सामी" । ति । "एवमावुसो" ति खो ते मिक्खू आयस्मतो सारिपुत्तस्स पच्च-स्तोसुं। ब्रायस्मा सारिपुत्तो एतदवोच -

४. "कितावता नु लो, म्रावुसो, परिहानधम्मो पुग्गलो वृत्तो भगवता ? इधावुसो, भिक्लु ग्रस्सुतं चेव धम्मं न सुणाति, सुता चस्स धम्मा सम्मोसं गच्छन्ति, ये चस्स धम्मा पुब्बे चेतसो ग्रसम्फुटुपुब्बा ते 10 चस्स न समुदाचरन्ति, अविञ्ञातं चेव न विजानाति । एत्तावता खो, ग्रावसो, परिहानधम्मो पुगालो वृत्तो भगवता ।

५. "कित्तावता च पनावुसो, ग्रपरिहानधम्मो पूग्गलो वृत्तो भगवता ? इधावसो, भिक्खु ग्रस्सुतं चेव धम्मं सुणाति, सूता चस्स धम्मा न सम्मोतं गच्छन्ति, ये चस्स धम्मा पुब्बे चेतसो ग्रसम्फुट्ट- 15 पुब्बा ते चस्स समुदाचरन्ति, ग्रविञ्ञातं चेव विजानाति । एतावता लो, आवसो, अपरिहानधम्मो पुग्गलो वृत्तो भगवता ।

६. "नो चे, ग्रावुसो, भिक्खु परचित्तपरियायकुसलो होति, ग्रथ 'सचित्तपरियायकुसलों भविस्सामी' ति - एवं हि वो, ग्रावुसो, सिविखतब्बं ।

७. "कयं चावुसो, भिक्खु सचित्तपरियायकुसलो होति? सेय्यथापि, आवुसो, इत्थी वा पुरिसो वा दहरो युवा मण्डनकजातिको मादासे वा परिसद्धे परियोदाते मुच्छे वा उदपत्ते सकं मुखनिमित्तं पच्च-वेक्खमानो सचे तत्थ पस्सति रजं वा ग्रङ्गणं वा, तस्सेव रजस्स वा ग्रङ्ग-णस्स वा पहानाय वायमति । नो चे तत्थ पस्सति रजं वा ग्रङ्गणं वा, 25 तेनेवत्तमनो होति परिपुण्णसङ्कृप्पो - 'लाभा वत मे, परिसुद्धं वत मे' ति । एवमेव खो, भावसो, भिन्खुनो पच्चवेनखणा बहुकारा होति कुसलेसु धम्मेसु - 'ग्रनभिज्झालु नु सो बहुलं विहरामि, संविज्जति नु सो में एसो बम्मो उदाहु नो, अब्यापन्नचित्तो नु सो बहुल विहरामि, संविज्जति

R. 104

१. भागच्छेत्याम – सी०, स्या०, रो० । २. सन्तिकं – सी० । ३ सम्मोहं – सी०, स्या॰, री॰।

नु सो में एसो घम्मो उदाहु नो, विगतयीनिमद्धो नु सो बहुलं बिह्एामि, संविज्जिति नु सो में एसो घम्मो उदाहु नो, अनुद्धतो नु सो बहुलं विह्रामि, संविज्जित नु सो में एसो घम्मो उदाहु नो, तिण्णविचिकिच्छो नु सो बहुलं विह्रामि, संविज्जित नु सो में एसो घम्मो उदाहु नो, अक्कोषनो 5 नु सो बहुलं विह्रामि, संविज्जित नु सो में एसो घम्मो उदाहु नो, अक्कोषनो 5 असिङ्किलिट्टिचित्तो नु सो बहुलं विह्रामि, संविज्जित नु सो में एसो घम्मो उदाहु नो, लाभी नु सोम्हि अञ्चत्तं घम्मपामोज्जस्स, संविज्जित नु सो में एसो घम्मो उदाहु नो, लाभी नु सोम्हि अञ्चत्तं वेतोसमथस्स, संविज्जित नु सो में एसो घम्मो उदाहु नो, लाभी नु सोम्हि अधिपञ्जाघम्म-10 विपस्तनाय, संविज्जित नु सो में एसो धम्मो उदाहु नो' ति।

द. "सचे पन, आवुसो, भिक्खु पच्चवंक्समानो सब्बे पिमे कुसले घम्मे अत्तिन न समनुपस्तित, तेनावृसो, भिक्खुनो सब्बेसयेव इमेसं कुसलानं धम्मानं पिटलाभाय अधिमत्तो छुन्दो च वायामो च उस्साहो च उसोन्ही च अप्यटिवानी च सित च सम्पजञ्जां च करणीयं। 15 सेच्यथापि, आवुसो, आदित्तचेलो वा आदित्तसीसो वा। तस्सेव चेलस्स वा सीसस्स वा निकापनाय अधिमत्तं छुन्दं च वायामं च उस्साहं च उस्सीन्द्रं च अप्यटिवानिं च सीतं च सम्पजञ्जां च करेच्य। एवमेव खो, आवुसो, तेन भिक्खुना च उस्साहो च उस्सोब्ही च अप्यटिवानी व वायामो च उस्साहो च उस्सोब्ही च अप्यटिवानी व वायामो च उस्साहो च उस्सोब्ही च अप्यटिवानी व च वायामो च उस्साहो च उस्सोब्ही च अप्यटिवानी व च सामानं परिलाभाय अधिमत्तो छुन्दो च वायामो च उस्साहो च उस्सोब्ही च अप्यटिवानी व च वायामो च उस्साहो च उस्सोब्ही च अप्यटिवानी व च सामानं परिलाभाय अधिमत्तो छुन्दो च अप्यटिवानी व सामानं परिलाभाय अधिमत्ता छुन्दो च अप्यटिवानी सामानं परिलाभाय अधिमतं सामानं परिलाभाय साम

१. "सचे पन, आवुसो, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एकच्चे कुसले घम्मे अत्तिन समनुपस्सति, तेनावुसो, भिक्खुना ये कुसले घम्मे अत्तिन त समनुपस्सति, तेनावुसो, भिक्खुना ये कुसले घम्मे अत्तिन समनुपस्सति तेस कुसलां चम्मे अत्तिन समनुपस्सति तेस कुसलां चम्मे अत्तिन समनुपस्सति तेसं कुसलां चम्मे अत्तिन त समनुपस्सति तेसं कुसलां उप्ताहो च उस्सोव्ही च अप्पिटवानी च सति च सम्पजञ्जं च करणीयं । सेव्यथापि, आवुसो, आदित्तचेलो वा आदित्तसीयो वा । तस्सव चेलस्स वा सीसस्स वा निब्बा-पनाय अधिमत्तं छन्दं च वायामं च उस्साहं च उस्सोव्हि च अप्पिटवानि च सति च सम्पजञ्जं च करेव्य । एवमेव खो, आवुसो, तेन भिक्खुना च सति च सम्पजञ्जं च करेव्य । एवमेव खो, आवुसो, तेन भिक्खुना ये कुसले घम्मे अत्तिन न समनुपस्सति तेसु कुसलेसु घम्मोसु पतिद्वाम् ये कुसले घम्मे अत्तिन न समनुपस्सति तेसु कुसलेसु घम्मानं पटिलामाय

R. 105

R 106

ग्रिषमत्तो ऋत्वो च वायामो च उस्साहो च उस्सोब्ही च ग्रप्पटिवानी च सित च सम्पज्ञकां च करणीयं ।

१०. "सचे पनावुसो, भिक्खु पच्चवेक्खमानो सब्बे पिमे कुसले घम्मे अत्तनि समनुपस्सति, तेनाबुसो, भिक्खुना सब्बेस्वेव इमेसु कुसलेसु घम्मेसु पतिद्वाय, उत्तरि आसवानं खयाय योगो करणीयो" ति ।

६. पठमसञ्जासुत्तं

१. "दसयिमा, भिक्खवे, सञ्जा भाविता बहुलीकता महुष्कला होन्ति महानिसंसा अमतोगधा अमतपरियोसाना । कतमा दस ? असुभ-सञ्जा, मरणसञ्जा, आहारे पटिकूलसञ्जा, सब्बलोके अनिभरति-सञ्जा, अनिच्चसञ्जा, अनिच्चे दुक्खसञ्जा, दुबखे अनत्तसञ्जा, पहानसञ्जा, विरागसञ्जा, निरोधसञ्जा – इमा खो, भिक्खवे, दस 10 सञ्जा भाविता बहुलीकता महुष्फला होन्ति महानिसंसा अमतोगधा अमतपरियोसाना" ति ।

७. दुतियसञ्जासुत्तं

१. "दसयिमा, भिक्खवे, सञ्जा भाविता बहुलीकता महप्पला होन्ति महानिसंसा अमतोगधा अमतपरियोसाना । कतमा दस ? अनिच्चसञ्जा, अनत्तसञ्जा, मरणसञ्जा, ब्राहारे पटिकूलसञ्जा, 15 सब्बलोके अनभिरतिसञ्जा, अद्विकसञ्जा, पुळुवकसञ्जा, विनीलक-सञ्जा, विच्छिद्दकसञ्जा, उद्धुमातकसञ्जा — इमा खो, भिक्खवे, दस सञ्जा भाविता बहुलीकता महप्पला होन्ति महानिसंसा अमतोगधा अमतपरियोसाना" ति ।

द. मूलकसुतं

१. "सचे, भिक्खवे, अञ्जितित्यिया परिव्वाजका एवं पुच्छेय्युं — 20 "किंमूलका, श्रावुसो, सब्बे धम्मा, किंसम्भवा सब्बे धम्मा, किंसमुदया सब्बे धम्मा, किंसमोसरणा सब्बे धम्मा, किंपमुखा सब्बे धम्मा, किंश्रधि-

१. धनभिरतसञ्जा – सी०, स्या०, रो०। २. पुलवकसञ्जा – सी०; पुळवक-सञ्जा – रो० ।

B. 341

R. 107

पतेय्या सब्बे घम्मा, किंउत्तरा सब्बे घम्मा, किंसारा सब्बे घम्मा, वि झेगधा सब्बे घम्मा, किंपरियोसाना सब्बे धम्मा'ति, एवं पुट्टा तुम्हे, भिवस्रवे, तेसं ग्रञ्जतित्ययानं परिब्बाजकानं किन्ति ब्याकरेय्याथ।"ति ?

"भगवम्मूलका नो, भन्ते, घम्मा भगवन्नेत्तिका भगवस्पटि-इ. सरणा । साधु वत, भन्ते, भगवन्तंयेव पटिभातु एतस्स भासितस्स द्वारो । भगवतो सुत्वा भिवखु घारेस्सन्ती'' ति ।

"तेन हि, भिक्खवे, सुणाय, साधुकं मनसि करोय; भासि-स्सानी" ति ।

"एवं, भन्ते" ति स्रो ते भिक्खू भगवतो पच्चरसोसुं । भगवा 10 एतदबोच –

२. "सचे, भिक्खवे, अञ्जितिस्थिया परिब्बाजका एवं पुन्छेरयुं— "किमूलका, आवुसो, सब्बे धम्मा, किसम्भवा सब्बे धम्मा, किसमुदया सब्बे धम्मा, किसमोसरणा सब्बे धम्मा .. किपरियोताना सब्बे धम्मा' ति, एवं पुट्ठा तुम्हे, भिक्खवे, तेसं अञ्जितिस्थियानं परिव्बाजकान एवं अध्यकरेप्याथ — 'छन्दमूलका, आवुसो, सब्बे धम्मा, मनिसकारसम्भवा सब्बे धम्मा, फरससमुदया सब्बे धम्मा, वेदनासमोसरणा सब्बे धम्मा, समाधिप्पमुखा सब्बे धम्मा, सताधिपतेय्या सब्बे धम्मा, पञ्चतरा सब्बे धम्मा, विमुत्तिसारा सब्बे धम्मा, अमतोगधा सब्बे धम्मा, निब्बान-परियोसाना सब्बे धम्मा' ति । एवं पुट्ठा तुम्हे, भिक्खवे, तेसं अञ्जा-वितिययानं परिब्बाजकानं एवं ब्याकरेय्याथा" ति ।

६. पब्बज्जासूत्तं

 "तस्मातिह, भिक्खवे, एवं सिक्सितब्बं — 'यथापब्बज्जापरि-चित च नो चित्तं भिवस्सिति, न चुप्पन्ना पापका अकुसला धम्मा चित्तं परियादाय ठस्सिन्ति; ग्रनिच्चसञ्जापरिचितं च नो चित्तं भिब-स्सिति, ग्रनत्तसञ्जापरिचितं च नो चित्तं भिवस्सिति, ग्रसुअसञ्जापरि-या चित्तं च नो चित्तं भिवस्सिति, ग्रादीनवसञ्जापरिचितं च नो चित्तं भिवस्सिति, लोकस्स समं च विसमं च ञत्वा तंसञ्जापरिचितं च नो चित्तं भिवस्सिति, लोकस्स समं च विसमं च ञत्वा तंसञ्जापरिचितं

१. समाविपमुखा -- सी०, स्था०, रो०। २. सम्भवं -- सी०, स्था०, रो०।

B. 342

च नो चित्तं मिनस्तिति, लोकस्त समुदयं च प्रत्यञ्जमं च ञात्वा तंसञ्जा-परिचितां च नो चित्तं भिनस्तिति, पहानसञ्जापिरिचितं च नो चित्तं मिनस्तिति, विरागसञ्जापिरिचतं च नो चित्तं भिनस्तित, निरोध-सञ्जापिरिचितं च नो चित्तं भिनस्तिती' ति – एवं हि वो, भिनस्तवे, सिनस्तितव्यं ।

२. "यतो स्रो, प्रिक्सवे, भिक्सुनो यथापव्यज्जापरिचितं च चित्तं होति न चुप्पन्ना पापका प्रकुसला धम्मा चित्तं परियादाय तिष्ठुन्ति, प्रानिक्सञ्जापरिचितं च चित्तं होति, प्रानिक्सञ्जापरिचितं च चित्तं होति, प्रावीनक्सञ्जापरिचितं च चित्तं होति, प्रावीनक्सञ्जापरिचितं च चित्तं होति, स्रोवीनक्सञ्जापरिचितं च वित्तं होति, लोकस्स समं च विसमं च ञत्वा तंसञ्जापरिचितं च चित्तं होति, लोकस्स समुदयं च प्रत्यज्ञमं च ञत्वा तंसञ्जापरिचितं च चित्तं होति, लोकस्स समुदयं च प्रत्यज्ञमं च ञत्वा तंसञ्जापरिचितं च चित्तं होति, तहानसञ्जापरिचितं च चित्तं होति, तहानसञ्जापरिचितं च चित्तं होति, तहानसञ्जापरिचितं च चित्तं होति, तस्स द्विष्नं फलानं प्रज्ञातं फलां पाटिकङ्कं – दिहुवं चम्मे प्रज्ञा, सति वा उपादिसंसे 15 प्रतापायिता" ति ।

१०. गिरिमानन्दसुसं 🕝

१. एकं समयं भगवा सावित्ययं बिहरित जेतवने अनाथिपिष्ड-कस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा गिरिमानन्दो आवाधिको होति दुन्खितो बाव्हगिलानो । अथ खो आयस्मा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । 20 एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच —

२. "प्रायस्मा, भन्ते, गिरिमानन्दो प्राविधको होति दुक्खितो बाण्ह्यीमलानो । साधु, भन्ते, भगवा येनायस्मा गिरिमानन्दो तेनुप-संख्यात धनकम्पं उपादाया" ति ।

"सचे खो त्वं, झानन्द, गिरिमानन्दस्स भिक्खुनो दस सञ्जा 25 अखेय्यासि, ठानं खो पनेतं विज्जति यं गिरिमानन्दस्स भिक्खुनो दस सञ्जा सुरवा सो झावाघो ठानसो पटिप्पस्सम्भेय्य ।

१. जिन्सुनो उपसङ्कामत्वा – सी०, स्वा०, रो० । स०४-२४

R. 343

R. 110

10

3. "कतमा इस ? प्रतिच्चसञ्जा, प्रनत्तसञ्जा, प्रसूत-सञ्जा, ब्रादीनवसञ्जा, पहानसञ्जा, विरागसञ्जा, निरोधसञ्जा, सब्बलोके अनभिरतिसञ्जा, सब्बसङ्खारेस प्रनिच्छासञ्जा, ग्राना-पानस्सति ।

४. "कतमा चानन्द, ग्रनिच्चसञ्जा? इघानन्द, मिक्सू भरञ्जातो वा रुक्खमूलगतो वा सुञ्जागारगतो वा इति पटिसञ्जि-क्खति - 'रूपं ग्रनिच्चं, वेदना ग्रनिच्चा, सञ्जा ग्रनिच्चा, सङ्खारा ग्रनिच्ना, विञ्ञाणं ग्रनिच्चं' ति । इति इमेसु पञ्चसु उपादानस्बन्धेसु भ्रतिच्चानुपस्सी विहरति । भ्रयं वुच्चतानन्द, भ्रतिच्चसञ्जा ।

४. "कतमा चानन्द, ग्रनत्तसञ्जा? इधानन्द, भिक्ख भ्रारञ्जगतो वा रुक्समूलगतो वा सुञ्जागारगतो वा इति पटिसञ्जि-क्खति - 'चक्खु' अनत्ता, रूपा अनत्ता, सोतं अनत्ता, सद्दा अनत्ता, घानं अनत्ता, गन्धा अनत्ता, जिव्हा अनत्ता, रसा अनत्ता, काया अनत्ता, फोट्टब्बा अनता, मनो अनता, धम्मा अनता' ति । इति इमेस् खुसू 16 श्र**ण्डा**त्तिकबाहिरेस श्रायतनेस श्रनत्तानपस्सी विहरति । श्रयं वच्चता-नन्द. ग्रनत्तसञ्जा ।

६. "कतमा चानन्द, ग्रसुभसञ्जा ? इघानन्द, भिक्ख इममेव कायं उद्धं पादतला श्रधो केसमत्थका तचपरियन्तं पूरं नानाप्पकारस्स असुचिनो पच्चवेक्खति - 'ग्रत्थि इपस्मि काये केसा लोमा नखा दन्ता 20 तचो मंसं न्हारु ग्रट्टि ग्रट्टिमिञ्जं वक्कं हदयं यकनं किलोमकं पिहकं पप्फासं अन्तं अन्तगुणं उदिरयं करीसं पित्तं सेम्हं पुब्बो लोहितं सेदो मेदो ग्रस्सु वसा खेळा सिङ्घाणिका लसिका मुत्तं ति । इति इमिस्स काये असुभानुपस्सी विहरति । भ्रयं वृच्चतानन्द, असुभसञ्जा ।

७. "कतमा चानन्द, ब्रादीनवसञ्जा ? इघानन्द, भिक्ख 25 ग्ररञ्ञगतो वा रुक्खमूलगतो वा सुञ्जागारगतो वा इति पटिसञ्जि-क्खित - 'बहुदुक्खो लो प्रयं कायो बहुमादीनवो ? इति इमस्मि काये विविधा ग्राबाधा उप्परजन्ति, सेय्यथीदं – चक्खुरोगो सोतरोगो घान-रोगो जिल्हारोगो कायरोगो सीसरोगो कण्णरोगो मखरोगो दन्तरोगो

१. मनिष्वसञ्ञा म्रानापानसति – सी०, स्या०, रो०। २. वक्स् - सी०, स्या०, रो० । ३. काबो – सी०, स्था०, रो० । ४. श्रद्धिमञ्जा – सी० ।

मोहुरोगो कासो सासो पिनासो डाहो जरो कुन्छिरोगो मुख्छा पक्ल-न्दिका सूला विसूचिका कुट्टं गण्डो किलासो सोसो अपमारो ददद कण्ड कच्छु नलसा वितच्छिका लोहितं पत्तं मधुमेहो मंसा पिळका मगन्दला पित्तसमदाना बाबाबा सेम्हसमुद्वाना बाबाबा वातसमुद्वाना बाबाबा समिपातिका मानामा उतुपरिणामजा मानामा विसमपरिहारजा भानामा क ग्रोपक्कमिका ग्राबाधा कम्मविपाकजा ग्राबाधा सीतं उण्हं जिघच्छा पिपासा उच्चारो पस्सावो' ति । इति इमस्मि काये प्रादीनवानपस्सी विहरति । धयं वृज्वतानन्द, प्रादीनवसञ्जा ।

B. 344

- द. "कतमा चानन्द, पहानसञ्जा ? इघानन्द, भिक्खु उप्पर्ध कामवितक्कं नाधिवासेति, पजहति, विनोदेति, ब्यन्तीकरोति, मनभावं 10 गमेति । उप्पन्नं ब्यापादवितक्कं नाधिवासेति, पजहति, विनोदेति, ब्यन्तीकरोति, अनभावं गमेति । उप्पन्नं विहिसावितक्कं नाधिवासेति. पजहति, विनोदेति, ब्यन्तीकरोति, धनभावं गमेति । उप्पन्नपन्ने पापके मकुसले धम्मे नाधिवासेति, पजहति, विनोदेति, ब्यन्तीकरोति, मनभावं गमेति । ग्रयं वृच्चतानन्द, पहानसञ्जा ।
- ६. "कतमा चानन्द, विरागसञ्जा? इधानन्द, भिक्ख ग्ररञ्ञगतो वा रुक्खमलगतो वा सूञ्जागारगतो वा इति पटिसञ्चि क्खति - 'एतं सन्तं एतं पणीतं यदिदं सब्बसङ्खारसमयो सब्बपधिप्पटि-निस्सन्गो तण्हाक्खयो विरागो निब्बानं' ति । ग्रयं वच्चतानन्द, विराग-सञ्जा ।
- १०. "कतमा चानन्द, निरोधसञ्जा? इधानन्द, भिक्ख ग्ररञ्ञगतो वा रुक्खमलगतो वा सुञ्ञागारगतो वा इति पटिसञ्चि-क्खति - 'एतं सन्तं एतं पणीतं यदिदं सब्बसङ्कारसमयो सब्बपिषप्टि-निस्सम्गो तण्हाक्खयो निरोधो निब्बानं' ति । प्रयं वृच्चतानन्दे, निरोध-सञ्जा ।
- ११. "कतमा चानन्द, सञ्बलोके अनभिरतिसञ्जा ? डघा-नन्द, भिक्ख ये लोके उपादाना चेतसो अधिद्वानाभिनिवेसानुसया, ते पजहन्तो विहरति धनपादियन्तो । ग्रयं वच्चतानन्द, सब्बलोके धनभिरतिसञ्का ।

15

R. 111

१. सी॰,स्या॰,रो॰ पोत्यकेसु वीस्य। २. डहो -सी०,स्या०, रो०। ३. रससा-सी॰, स्या॰, री॰। ४-४. लोहितपिसं - सी॰, री॰। ४. उपायुपादाना - सी॰, स्या॰, री॰। ६-६. विरमवि न उपादियन्तो - सी०, स्था०, रो०।

25

१२. "कतमा चानन्द, सब्बसङ्खारेषु ग्रनिच्छासञ्जा ? इघानन्द, भिक्खु सब्बसङ्खारेषु प्रद्वीयति हरायति जिगुच्छति । ग्रयं बुच्चतानन्द, सब्बसङ्खारेषु प्रनिच्छासञ्जा ।

१३. "कतमा चानन्द, ग्रानापानस्सति ? इधानन्द, भिक्ख ग्ररञ्ञागतो वा रुक्खमलगतो वा सुञ्ञागारगतो वा निसीदित पल्लक्क् म्राभजित्वा उजं कायं पणिधाय परिमुखं सति उपट्रपेत्वा । सो सतो व अस्ससित सतो व पस्ससित । दीघं वा अस्ससन्तो 'दीघं अस्ससामी' ति पजानाति । दीघं वा पस्ससन्तो 'दीघं पस्ससामी' ति पजानाति । रस्सं वा ग्रस्ससन्तो 'रस्सं ग्रस्ससामी' ति पजानाति । रस्सं वा पस्ससन्तो B. 345 10 'रस्सं पस्ससामी' ति पजानाति । 'सब्बकायपटिसंबेदी ग्रस्ससि-स्सामी' ति सिक्खति । 'सब्बकायपटिसंबेदी पस्ससिस्सामी' ति सिक्खति । 'पस्सम्भयं कायसङ्कारं अस्ससिस्सामी' ति सिक्खति । 'पस्सम्भयं काय-सङ्खारं पस्सिसिस्सामी' ति सिक्खति । 'पीतिपटिसवेदी ग्रस्सिसिस्सामी' ति सिक्खति । 'पीतिपटिसंवेदी पस्ससिस्सामी' ति सिक्खति । 'सूख-15 पटिसंबेदी अस्सिसिस्सामी' ति सिक्खति । 'सुखपटिसंबेदी पस्सिस्सामी' ति सिक्खति । 'चित्तसङ्कारपटिसवेदी अस्ससिस्सामी' ति सिक्खति । 'चित्तसङ्कारपटिसंवेदी पस्ससिस्सामी' ति सिक्खति । 'पस्सम्भयं चित्त-सङ्खारं ग्रस्सिसस्सामी' ति सिक्खित । 'पस्सम्भयं चित्तसङ्खारं पस्स-सिस्सामी' ति सिक्खति । 'चित्तपटिसवेदी ग्रस्ससिस्सामी' ति सिक्खति । R. 112 20 'चित्तपटिसंवेदी पस्सिस्सामी' ति सिक्खित । श्रिभिष्पमोदयं चित्तं ... पे०... समादहं चित्तं ... पे०... विमोचयं चित्तं ... पे०... ग्रनिच्चानु-पस्सी ... पे०... विरागानुपस्सी ... पे०... निरोघानुपस्सी ... पे०... 'पटि-निस्सग्गानुपस्सी अस्ससिस्सामी' ति सिक्खति । 'पटिनिस्सग्गानुपस्सी पस्ससिस्सामी' ति सिक्खति । अयं वुच्चतानन्द, आनापानस्सति ।

१४. ''सचे खो त्वं, ग्रानन्द, गिरिमानन्दस्स भिक्खुनो इमा दस सञ्ज्ञा भासेय्यासि, ठानं खो पनेतं विज्जति यं गिरिमानन्दस्स भिक्खुनो इमा दस सञ्ज्ञा सुत्वा सो आवाघो ठानसो पटिप्पस्सम्भेय्या'' ति ।

१४. ग्रथ खो आयस्मा ग्रानन्दो भगवतो सन्तिके इमा दस सञ्जा उग्गहेत्वा येनायस्मा गिरिमानन्दो तेनुपसङ्कमिः; उपसङ्कमित्वा

१. सब्बसङ्खारेहि - सी०, स्या०, रो०।

क्षायस्मतो गिरिमानत्वस्स इमा दस सञ्जा श्रमासि । श्रथ को क्षायस्मतो मिरिमानन्दस्स दस सञ्जा सुरवा सो श्रावाभो ठानसो पटिप्पसम्मि । वुट्टीह चायस्मा गिरिमानन्दो तम्हा श्रावाभा । तथा पहीनो च पनायस्मतो गिरिमानन्दस्स सो श्रावाभो श्रहोसी" ति ।

सचित्तवगो खडो।

तस्युद्दानं

सिचतां च सारिपुत्तां, ठिति च समयेन चा। परिहानो चा दे सम्ब्या, मूला पब्बजितं गिरी ति ।।

७. यमकवग्गो

१. प्रविज्जासुत्तं

१. "पुरिमा, भिक्खते, कोटि न पञ्जायति अविज्जाय – 'इतो पुब्बे अविज्जा नाहोसि, अथ पच्छा सम्भवीं" ति । एवञ्चेतं, भिक्खते, बुच्चति, अथ च पन पञ्जायति – 'इदप्पच्चया अविज्जा' ति ।

B. 346, R. 113

२. "अविज्जं पाहं, भिक्खने, साहारं वदामि, नो अनाहारं। 10 को चाहारो अविज्जाय? 'पञ्च नीवरणा' तिस्स वचनीयं। पञ्च पाहं, भिक्खने, नीवरणे साहारं वदामि, नो अनाहारं। को चाहारो पञ्चमं नीवरणानं? 'तीणि दुच्चरितानी' तिस्स वचनीयं। तीणि पाहं, भिक्खने, दुच्चरितानं साहारानि वदामि, नो अनाहारानि। को चाहारो तिण्णं दुज्बरितानं? 'इन्द्रियअसंवरो' तिस्स वचनीयं। इन्द्रिय- 15 असंवरं पाहं, भिक्खने, साहारं वदामि, नो अनाहारं। को चाहारो इन्द्रियअसंवरस्य ? 'असतासम्पज्ञ्ज' तिस्स वचनीयं। असतासम्पज्ञ्जां पाहं, भिक्खने, साहारं वदामि, नो अनाहारं। को चाहारो असता-सम्पज्ञां पाहं, भिक्खने, साहारं वदामि, नो अनाहारं। को चाहारो असता-सम्पजञ्जास्य ? 'अयोनिसो मनसिकारं पाहं, भिक्खने, साहारं वदामि, नो अनाहारं। को चाहारो असतानसम्पज्ञां स्वर्मीयं। अयोनिसो मनसिकारं पाहं, भिक्खने, साहारं वदामि, नो अनाहारं। को चाहारो असतानसम्पज्ञां स्वरंपाहं, भिक्खने, साहारं वदामि, नो अनाहारं। को चाहारो असतानसिकारं पाहं, भिक्खने, साहारं वदामि, नो अनाहारं। को चाहारो थ्रानिसो मनसिकारं पाहं, भिक्खने, साहारं वदामि, नो अनाहारं। को चाहारो थ्रानिसो मनसिकारं पाहं, भिक्खने, साहारं वदामि, नो अनाहारं। को चाहारो थ्रानिसो मनसिकारं पाहं, भिक्खने, साहारं वदामि, नो अनाहारं। को चाहारो थ्रानिसो मनसिकारं पाहं, भिक्खने, साहारं वदामि, नो अनाहारं। को चाहारो थ्रानिसो मनसिकारं पाहं, भिक्खने साहारं वदामि, नो अनाहारं। को चाहारो थ्रानिसो मनसिकारं पाहं, भिक्सने साहारं वदामि, नो अनाहारं। को चाहारो थ्राने चा

१-१. सचित-साण्युता च – ती॰, स्या॰, रो॰। २-२. ठिर्ति च सचेन च – ती॰। ३-३. परिहाल च – ती॰, रो॰; परिहाला – स्या॰। ४-४. मूलापब्यक्तिता निरो ति – ती॰; मूला प्लतावचो – स्या॰; ॰ पव्यक्तिता॰ – रो॰। १. सममबी – म॰। ६. एवनेत – ती॰।

भयोनिसो मनसिकारस्स ? 'अस्सद्वियं' तिस्स वचनीयं । अस्सद्वियं पार्ह, शिक्खवे, साहारं वदामि, नो ग्रनाहारं। को चाहारो ग्रस्सदि-यस्स ? 'ग्रसद्धम्मस्सवनं' तिस्स वचनीयं । ग्रसद्धम्मस्सवनं पाइं. भिक्खवे, साहारं वदामि, नो प्रनाहारं । को चाहारो प्रसद्धम्म-

स्सवनस्स ? 'ग्रसप्पुरिससंसेवो' तिस्स वचनीयं ।

३. "इति खो, भिन्खवे, ग्रसप्पुरिससंसेवो परिपुरो ग्रसद्धम्म-स्सवनं परिपुरेति, ग्रसद्धम्मस्सवनं परिपुरं ग्रस्सद्धियं परिपुरेति, श्रस्सद्धियं परिपुरं ग्रयोनिसो मनसिकारं परिपुरेति, श्रयोनिसो मनसिकारो परिपुरो ग्रसतासम्पजञ्ञां परिपूरेति, ग्रसतासम्पजञ्ञां परिपूरं इन्द्रियग्रसंवरं 10 परिपूरेति, इन्द्रियग्रसंवरो परिपूरो तीणि दुच्चरितानि परिपूरेति, तीणि दुच्चरितानि परिपुरानि पञ्च नीवरणे परिपुरेन्ति, पञ्च नीवरणा परिपुरा म्रविज्जं परिपुरेन्ति । एवमेतिस्सा म्रविज्जाय म्राहारो होति, .. एवं च पारिपूरि।

B. 347

R. 114

४. "सेय्यथापि, भिक्खवे, उपरिपब्बते थल्लफूसितके देवे 15 वस्सन्ते तं उदकं यथानिन्नं पवत्तमानं पञ्चतकन्दरपदरसाखा परिपूरेति, पब्बतकन्दरपदरसाखा परिपूरा कुसोब्भे परिपूरेन्ति । कुसोब्भा परि-पूरा महासोब्भे परिपूरेन्ति, महासोब्भा परिपूरा कुन्नदियो परिपूरेन्ति, ... कुन्नदियो परिपूरा महानदियो परिपूरेन्ति, महानदियो परिपूरा महा-समृद्दं सागरं परिपूरेन्ति; एवमेतस्स महासमृद्दस्स सागरस्स श्राहारो 20 होति, एवं च पारिपुरि ।

"एवमेव खो, भिक्खवे, ग्रसप्पुरिससंसेवो परिपूरो ग्रसद्धम्म-स्सवनं परिपूरेति, श्रसद्धम्मस्सवनं परिपूरं श्रस्सद्धियं परिपूरेति, श्रस्सद्धियं परिपूरं ग्रयोनिसो मनसिकारं परिपूरेति, ग्रयोनिसो मनसिकारो परिपूरो असतासम्पज्ञां परिपूरेति, असतासम्पज्ञां परिपूरं इन्द्रियअसंवरं 25 परिपूरेति, इन्द्रियमसंवरो परिपूरो तीणि दुच्चरितानि परिपूरेति, तीणि दुच्चरितानि परिपूरानि पञ्च नीवरणे परिपूरेन्ति, पञ्च नीवरणा परि-पुरा ग्रविज्जं परिपूरेन्ति ; एवमेतिस्सा ग्रविज्जाय ग्राहारो होति, एवं च पारिपूरि ।

१. ० देवे मलगलायन्ते – री.०, रो.०; ० देवे गळगळायन्ते – स्या०। २. फुस्सुब्ये – सी॰, रो॰: कुसन्में -- स्वा॰।

ध्. "विण्जाविमुर्ति पाहं, भिक्सवे, साहारं वदामि, नौ भना-हारं। को चाहारो विज्जाविमुत्तिया ? 'सत्त बोज्जाङ्का' तिस्स वच-नीयं । सत्त पाहं, भिक्सवे, बोज्झक्के साहारे वदामि, नो प्रनाहारे । की **बाहारो सत्तन्नं बोज्ज्ञङ्गानं ? 'चतारो सतिपट्टाना' तिस्स वचनीयं ।** चत्तारो पाहं, जिनस्तवे, सतिपट्टाने साहारे वदामि, नो श्रनाहारे । को 5 चाहारो चतुमं सतिपट्रानानं ? 'तीणि सूचरितानी' तिस्स वचनीयं । तीणि पाहं, मिक्सवे, सुचरितानि साहारानि वदामि, नो धनाहारानि । को चाहारो तिण्णं सूचरितानं ? 'इन्द्रियसंवरो' तिस्स वचनीयं । इन्द्रियसंवरं पाहं, भिन्खवे, साहारं वदामि, नो बनाहारं । को चाहारो इत्त्रियसंवरस्स ? 'सतिसम्पजञ्जं' तिस्स वचनीयं । सतिसम्पजञ्जं 10 पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो ग्रनाहारं । को चाहारो सतिसम्प-जञ्जस्स ? 'योनिसो मनसिकारो' तिस्स वचनीयं । योनिसो मनसि-कारं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो ग्रनाहारं। को चाहारो योनिसो मनसिकारस्स ? 'सद्धा' तिस्स वचनीयं । सद्धं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो अनाहारं। को चाहारो सद्धाय ? 'सद्धम्मस्सवनं' तिस्स 15 8.348 वचनीयं । सद्धम्मस्सवनं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो मनाहारं । को चाहारो सद्धम्मस्सवनस्स ? 'सप्पुरिससंसेवो' तिस्स वचनीयं।

६. "इति खो, भिक्खवे, सप्पुरिससंसेवो परिपूरो सद्धम्मस्सवनं परिपूरेति, सद्धम्मस्सवनं परिपूरं सद्धं परिपूरेति, सद्धा परिपूरा योनिसो मनसिकारं परिपूरिति, योनिसी मनसिकारी परिपूरी सतिसम्पज्ञां 20 परिपुरेति, सतिसम्पजञ्जं परिपुरं इन्द्रियसंवरं परिपुरेति, इन्द्रियसंवरो परिपूरो तीणि सुचरितानि परिपूरिति, तीणि सुचरितानि परिपूरानि चत्तारो सतिपट्टाने परिपूरेन्ति, चत्तारो सतिपट्टाना परिपूरा सत्त बोज्झञ्जे परिपूरेन्ति, सत्त बोज्झङ्गा परिपूरा विज्जाविमुत्ति परिपूरेन्ति; एवमे-तिस्सा विज्जाविमुत्तिया ब्राहारो होति, एवं च पारिपूरि ।

७. "सेय्यथापि, भिक्खवे, उपरिपब्बते युल्लफुसितके देवे वस्सन्ते तं उदकं यथानिश्चं पवत्तमानं पब्बतकन्दरपदरसाखा परिपरिति. पञ्चतकन्दरपदरसाखा परिपूरा कुसोब्भे परिपूरेन्ति, कुसोब्भा परिपूरा महासोब्मे परिपूरेन्ति, महासोब्मा परिपूरा कुन्नदियो परिपूरेन्ति.

कुद्यदिवो परिपूरा महानदियो परिपूरित्त, महानदियो परिपूरा महासमुद्दं सागरं परिपूरित्तः, एवमेतस्स महासमुद्दस सागरस्स झाहारो होति, एवं च पारिपूरि ।

"एवमेव बो, भिक्बवे, सप्पुरिससंसेवो परिपूरो सद्धम्मस्मवनं

परिपूरेति, सद्धम्मस्मवनं परिपूरं सद्ध परिपूरोत, सद्धा परिपूरो वोनिसो
मनसिकारं परिपूरेति, योनिसो मनसिकारो परिपूरो सितसम्पज्ञ्ञ्ञं परिपूरेति, सतिसम्पज्ञ्ञ्ञां परिपूरं इन्त्रियसंवरं परिपूरेति, इन्त्रियसंवरी परिपूरो तीणि सुचरितानि परिपूरेति, तीणि सुचरितानि परिपूरोनि चत्तारो सतिपट्टाने परिपूरेन्ति, चत्तारो सतिपट्टाना परिपूरा सत्त बोज्झञ्जे परिपूरेन्ति, सत्त बोज्झञ्जा परिपूरा विज्ञाविमृत्ति परिपूरेन्ति; एवमे-तिस्सा विज्ञाविमृत्तिया आहारो होति, एवं च पारिपूरी" ति ।

२. तण्हासुत्तं

१. "पुरिमा, भिक्खवे, कोटि न पञ्जायित भवतण्हाय – 'इतो पुद्धे भवतण्हा नाहोसि, ग्रथ पच्छा सम्भवी' ति । एवञ्चेतं, भिक्खवे, बुज्बति, ग्रय च पन पञ्जायित – 'इदप्पच्चया भवतण्हा' ति ।

३. "भवतण्हं पाहं', भिक्खवं, साहारं वदामि, नो प्रनाहारं । को चाहारो भवतण्हाय ? 'प्रविज्जा' तिस्स वचनीयं । प्रविज्जाय ? 'पञ्च नीवरणा' तिस्स वचनीयं । प्रविज्जाय ? 'पञ्च नीवरणा' तिस्स वचनीयं । पञ्च नीवरण पाहं, भिक्खवं, साहारं वदामि, नो प्रनाहारं । पञ्च नीवरण पाहं, भिक्खवं, साहारं वदामि, नो प्रनाहारं । को चाहारो पञ्चलं नीवरणानं ? 'तीणि यु वुच्चरितानी' तिस्स वचनीयं । तिणि पाहं, भिक्खवं, वुच्चरितानं ? 'इन्द्रियक्रसंवरो' तिस्स वचनीयं । इन्द्रियक्रसंवरं पाहं, भिक्खवं, साहारं वदामि, नो प्रनाहारं । को चाहारो हन्द्रियक्रसंवरस्स ? 'प्रसता-स्म्यजञ्ज' तिस्स वचनीयं । प्रसतासम्पजञ्ज पाहं, भिक्खवं, साहारं वदामि, नो प्रनाहारं । को चाहारो प्रयतासम्पजञ्ज पाहं, भिक्खवं, साहारं मनसिकारं पाहं । को चाहारो प्रयतासम्पजञ्ज पाहं, भिक्खवं, साहारं मनसिकारं पाहं । को चाहारो प्रयोगिसो मनसिकारं पाहं भिक्खवं, साहारं वदामि, नो प्रनाहारं । को चाहारो प्रयोगिसो मनसिकारं पाहं भिक्खवं, साहारं वदामि, नो प्रनाहारं । को चाहारो प्रयोगिसो मनसिकारं पाहं भिक्खवं, साहारं वदामि, नो प्रनाहारं । को चाहारो प्रयोगिसो मनसिकारं पाहं भिक्षवंत्रस्त ।

१. सी० पोत्यके नत्थि ।

B. 350

R. 118

'अस्स्विबयं' तिस्स वचनीयं । अस्स्विवयं पाहं, भिनस्ववे, साहारं वदािम, नो अन्तरहारं । को चाहारो अस्स्विव्यस्स ? 'अस्सब्दम्मस्सवनं' तिस्स वचनीयं । अस्सब्दम्मस्सवनं पाहं, भिनस्ववे, साहारं वदािम, नो अनाहारं । को चाहारो अस्सब्दम्मस्सवनस्स ? 'असप्पुरिससंसेवो' तिस्स वचनीयं ।

३. "इति स्रो, भिक्सवे, असप्पुरिससंसेवो परिपूरो ग्रस्सद्धम्मस्सवनं परिपूरेति, ग्रस्सद्धम्मस्सवनं परिपूरे ग्रस्सद्धियं परिपूरेति,
ग्रस्सद्धियं परिपूरे ग्रयोनिसो मनसिकारं परिपूरेति, ग्रयोनिसो
ग्रनसिकारो परिपूरो ग्रयोनिसो मनसिकारं परिपूरेति, ग्रयतासम्पज्ञां
परिपूरे इन्द्रियम्रसवरं परिपूरेति, इन्द्रियम्रसवरो परिपूरो तीणि 10
वृष्वपरितानि परिपूरेति, तीणि वृज्वरितानि परिपूरोनि पञ्च नीवरणे
परिपूरेनित, पञ्च नीवरणा परिपूरा ग्रविज्ञां परिपूरेनित, ग्रविज्ञा
परिपूरो मवतण्हं परिपूरेति; एवमेतिस्सा भवतण्हाय ग्राहारो होति,
एवं च पारिपूरि ।

४. "संय्यचापि, भिनस्तवे, उपरिपञ्चते बुल्लफुसितके देवे बस्सन्ते 15 तं उदकं यथानिम्नं पवत्तमानं पञ्चतकन्दरपदरसासा परिपूरित, पञ्चत-कन्दरपदरसासा परिपूरा महा-सोब्भे परिपूरित, महा-सोब्भे परिपूरित, महासोब्भा परिपूरा महा-सोब्भे परिपूरित्त, महासोब्भा परिपूरा महा-सोव्भे परिपूरित्त, महानदियो परिपूरित्त, महानदियो परिपूरित्त, महानदियो परिपूरित्त, महानदियो परिपूरित्त, महानदियो परिपूरित्त, एवं व्यवस्थिति होति, एवं व्यवस्थिति ।

"एवमेव खो, भिक्खने, असप्पुरिससंसेनो परिपूरो अस्सद्धम्मस्सवनं परिपूरीत, अस्सद्धम्मस्सवनं परिपूरे अस्सद्धियं परिपूरीत,
अस्सद्धियं परिपूरीत, असीनिसो मनिसकारं परिपूरीत, अयोनिसो मनिसकारो
परिपूरो असतासम्पजञ्जं परिपूरीत, असतासम्पजञ्जं परिपूरे इन्द्रियअसंवरं परिपूरीत, इन्द्रियअसंवरो परिपूरो तीणि दुज्वरितानि परिपूरीत, तीणि दुज्वरितानि परिपूरीनि, पञ्च नीवरणे परिपूरोन्त, पञ्च
नीवरणा परिपूरा अविज्जं परिपूरीनि, अविज्जा परिपूरा भवतण्हं
परिपूरीत; एवमेतिस्सा भवतण्हाय आहारो होति, एवं च पारिपूर।

५. "विज्जाविमुत्ति पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो so ग्रनाहारं। को चाहारो विज्जाविमुत्तिया ? 'सत्त वोज्झङ्गा' तिस्स

वचनीयं । सत्त पाहं, भिक्खवे, बोज्झङ्गे साहारे बदामि, नो झनाहारे । को चाहारो सत्तन्न बोज्झङ्गानं ? 'चतारो सतिपट्टाना' तिस्स वचनीयं । चत्तारो पाहं, भिक्सवे, सितपट्टाने साहारे वदामि, नो भ्रनाहारे । को चाहारो चतुत्रं सतिपद्रानानं ? 'तीणि सूचरितानी' तिस्स वचनीयं । s तीणि पाह, भिक्खवे, सुचरितानि साहारानि वदामि, नो भ्रनाहारानि । को चाहारो तिष्णक्षं सूचरितानं ? 'इन्द्रियसंवरो' तिस्स वचनीयं । इन्द्रियसंवरं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो प्रनाहारं । को चाहारो इन्द्रियसंवरस्स ? 'सतिसम्पजञ्जं' तिस्स वचनीयं । सतिसम्पजञ्जा पाहं. भिक्खवे. साहारं वदामि, नो ग्रनाहारं। को चाहारो n सतिसम्पजञ्जस्स ? 'योनिसो मनसिकारो' तिस्स वचनीयं । योनिसो मनसिकारं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो ग्रनाहारं । को चाहारो योनिसो मनसिकारस्स ? 'सद्धा' तिस्स वचनीयं । सद्धं पाहं, भिक्खवे. साहारं वदामि, नो अनाहारं। को चाहारो सद्धाय ? 'सद्धम्मस्सवनं' तिस्स वचनीयं । सद्धम्मस्सवनं पाहं, भिक्खवे, साहारं वदामि, नो 15 ग्रनाहारं । को चाहारो सद्धरमस्सवनस्स ? 'सप्परिससंसेवो' तिस्स वसमीयं ।

६. "इति खो, भिक्खवे, सप्पूरिससंसेवो परिपूरो सद्धम्मस्सवनं परिपूरित, सद्धम्मस्सवनं परिपूरं सद्धं परिपूरित, सद्धा परिपूरा योनिसो मनसिकारं परिपूरिति, योनिसो मनसिकारो परिपूरो सतिसम्पज्ञा B. 351 20 परिपूरेति, सतिसम्पजञ्जं परिपूरं इन्द्रियसंवरं परिपूरेति, इन्द्रिय-संवरो परिपूरो तीणि सुचरितानि परिपूरेति, तीणि सुचरितानि परि-पूरानि चत्तारो सतिपट्टाने परिपूरेन्ति, चत्तारो सतिपट्टाना परिपूरा सत्त बोज्झङ्गे परिपूरेन्ति, सत्त बोज्झङ्गा परिपूरा विज्जाविमुत्ति परिपुरेन्ति: एवमेतिस्सा विज्जाविमुत्तिया ब्राहारो होति, एवं च पारिपुरि ।

७. "सेय्यथापि, भिक्खवे, उपरिपब्बते युल्लफुसितके देवे वस्सन्ते तं उदकं यथानिम्नं पवत्तमानं ... पे०... एवमेतस्त महासमृहस्स सागरस्स आहारो होति, एवं च पारिपूरि । एवमेव खो, भिक्सवे, सप्परिससंसेवो परिपूरो सद्धम्मस्सवन परिपूरेति ... पे०... एवमेतिस्सा विज्जाविमुत्तिया ग्राहारो होति, एवं च पारिपूरी" ति ।

१. तिण्णं - स्या०, रो०।

10

B. 352

R. 191

३. निद्रक्रतसूतं .

१. "ये केचि, भिक्खवे, मयि निट्टं गता सब्बे ते दिट्टिसम्पन्ना । तेसं दिट्टिसम्पन्नानं पञ्चन्नं इव निट्ठा, पञ्चन्नं इव विहाय निट्ठा। कतमेसं पञ्चमं इघ निट्ठा ? सत्तक्खत्तुपरमस्स, कोलङ्कोलस्स, एक-वीजिस्स, सकदागामिस्स, यो च दिट्ठेव धम्मे ग्ररहा – इमेसं पञ्चन्नं इष निट्ठा । कतमेसं पञ्चन्नं इघ विहाय निट्ठा ? अन्तरापरिनिब्बा- व यिस्स, उपहच्चपरिनिब्बायिस्स, ग्रसङ्खारपरिनिब्बायिस्स, ससङ्खार-परिनिब्बायिस्स, उद्धंसोतस्स अकनिटुगामिनो – इमेसं पञ्चन्नं इध विहाय निद्रा । ये केचि, भिक्खवे, मिय निट्ठं गता, सब्बे ते दिट्ठिसम्पन्ना । तेसं दिदिसम्पन्नानं इमेसं पञ्चन्नं इघ निदा, इमेसं पञ्चन्नं इघ विहाय निदा" ति ।

४. ग्रवेच्चप्पसन्नसूत्तं

१. "ये केचि, भिक्खवे, मयि ग्रवेच्चप्पसन्ना, सब्बे ते सोतापन्ना । तेसं सोतापन्नानं पञ्चन्नं इध निद्रा, पञ्चन्नं इध विहाय निद्रा । कतमेसं पञ्चन्नं इथ निट्ठा ? सत्तक्खतुपरमस्सं, कोलङ्कोलस्स, एकवीजिस्सं, सकदागामिस्स, यो च दिट्ठेव धम्मे ग्ररहा - इमेसं पञ्चन्नं इध निट्ठा । कतमेसं पञ्चन्नं इघ विहाय निट्ठा ? अन्तरापरिनिब्बायिस्स, उपहच्च- 15 परिनिब्बायिस्स, ग्रसङ्खारपरिनिब्बायिस्स, ससङ्खारपरिनिब्बायिस्स, उद्ध-सोतस्स अकनिटगामिनो – इमेसं पञ्चन्नं इघ विहाय निट्टा । ये केचि, भिक्सवे. मयि ग्रवेच्चप्पसन्ना सब्बे ते सोतापन्ना । तेसं सोतापन्नानं इमेसं पञ्चन्नं इध निट्टा, इमेसं पञ्चन्नं इध विहाय निट्टा'' ति ।

५. पठमसुखसुत्तं

१. एकं समयं भ्रायस्मा सारिपुत्तो मगधेसु विहरति नालक- 20 गामके । अथ स्त्रो सामण्डकानि परिब्बाजको येनायस्मा सारिपुत्तो तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भ्रायस्मता सारिपुत्तेन सद्धि सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो सो सामण्डकानि परिब्बाजको ब्रायस्मन्तं सारिपत्तं एतदवोच -

१. सत्तवस्यंपरमस्य - स्या०। २. एकवीजस्य - सी०।

२. "कं नु खो, आवुसो सारिपुत्त, सुखं, कं दुक्खं" ति ? "धिनिन्बत्ति खो, आवुसो, दुक्खा, अनिनिन्बत्ति सुखा । अभिनिन्बत्तिया, आवुसो, सित इदं दुक्खं पाटिकङ्कं — सीतं उच्हं जिषच्छा । पिपासा उच्चारो पस्सावो अगिसम्मस्सो दण्डसम्मस्सो अत्यसम्मस्सो । उन्नाती पि मित्ता पि सङ्गम्म समागम्म रोसेन्ति । अभिनिन्बत्तिया, आवुसो, सित इदं दुक्खं पाटिकङ्कं — न सीतं न उण्हं न जिषच्छा न पिपासा न उच्चारो न पस्सावो न अगिसम्मस्सो न तण्डसम्मस्सो न तण्डसम्मस्सो न तण्डमारी पि

10 सति इदं सुखंपाटिकङ्कं" ति ।

६. दुतियसुखसुत्तं

मित्ता पि सञ्जम्म समागम्म न रोसेन्ति । अनभिनिब्बत्तिया, आवसी,

१. एकं समयं आयस्मा सार्ग्यितो मगघेसु बिहरित नालक-गामके । अत्र खो सामण्डकानि परिब्बाजको येनायस्मा सारिपुत्तो तेनुपसङ्किमः; उपसङ्किमित्वा आयस्मता सारिपुत्तेन सिंढ सम्मोदि । सम्मोदनीयं कयं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं ৪. 122 15 निसिन्नो खो सामण्डकानि परिब्बाजको आयस्मन्तं सारिपुत्तं एतदबोच –

२. "िक नु खो, आनुसो, सारिपुत्त, इमिंस्म धम्मविनये सुखं, िक दुक्खं" ति ?

३. "श्रभिरतिया, श्रावुसो, सित इदं सुखं पाटिकह्वं — गच्छन्सो १ पुखं सातं श्रधिगच्छति, टितो पि ... निसिन्नो पि ... सयानो पि ... गामगतो पि ... श्ररञ्जगतो पि ... स्वस्तमूलगतो पि ... सुञ्जागारगतो पि ... श्रवभोकासगतो पि ... भिनसुमज्ज्ञगतो पि सुखं सातं प्रधिगच्छति । श्रभिरतिया, श्रावुसो, सित इदं सुखं पाटिकह्वं" ति ।

B. 354

७. पठमनळकपानसूत्तं

- १. एकं समयं भगवा कोसलेसु चारिकं चरमानो महता भिक्खु-सङ्क्षेन सींद्ध येन नळकपानं नाम कोसलानं निगमो तदवसिर । तत्र सुदं भगवा नळकपाने विहरित पलासवने । तेन खो पन समयेन भगवा तदहुपोसये भिक्खुसङ्घपरिवृतो निसिन्नो होति । अथ खो भगवा बहुदेव रित्त भिक्खुने धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा अ सम्पहंसेत्वा तुण्हीभूतं तुण्हीभूतं भिक्खुसङ्घं अनुविलोकेत्वा आयस्मन्तं सारिपुत्तं आमन्तेसि —
- २. "विगतथीनिमद्धो^२ खो, सारिपुत्त, भिक्खुसङ्खो । पटिभातु तं, सारिपुत्त, भिक्खुनं घम्भी कथा । पिट्टि मे भ्रागिलायति; तमहं भ्रायमिस्सामी³⁷⁷ ति । "एवं, भन्ते" ति खो भ्रायस्मा सारिपुत्तो भगवतौ 10 पच्चस्सोसि ।
- ३. अथ खो भगवा चतुम्गुण सङ्घाटि पञ्जापेत्वा दिवस्रणेन पस्सेन सीहसेच्यं कप्पेंसि पादे पादं प्रज्वाघाय सतो सम्पजानो उट्ठानसञ्जा मनिस करित्वा । तत्र खो श्रायस्मा सारिपुत्तो भिक्खू भ्रामन्तेंसि — "श्रावुसो भिक्खवे" ति । "भ्रावुसो" ति खो ते भिक्खू 13 श्रायस्मतो सारिपुत्तस्स पज्वस्सोसुं । श्रायस्मा सारिपुत्तो एतदबोच —
- ४. "यस्स कस्सिच, आवुसो, सद्धा नित्य कुसलेसु धम्मेसु, हिरी नित्य ... घोत्तप्पं नित्य ... विरियं नित्य ... पञ्ञा नित्य कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या रित्त वा दिवसो वा आगच्छति, हानियेव पाटिकङ्का कुसलेसु धम्मेसु नो वृद्धि । सेय्यथापि, आवुसो, काळपवस्त्रे वन्दस्स या था रित्त वा दिवसो वा आगच्छति, हायति वण्णेन हायति मण्डलेन हायति आभाय हायति आरोहरिणाहेन; एवमेव खो, आवुसो, यस्स कस्सिच सद्धा नित्य कुसलेसु धम्मेसु, हिरी नित्य ... श्रोत्तप्पं नित्य ... विरियं नित्य ... पञ्जा नित्य कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या रित्त वा दिवसो क्वा आगच्छति, हानियेव पाटिकङ्का कुसलेसु धम्मेसु नो वृद्धि ।
- ५. "'श्रस्तद्धो पुरिसपुग्गलो' ति, ब्रावुसो, परिहानमेतं; 'ब्रहि-रिको पुरिसपुग्गलो' ति, ब्रावुसो, परिहानमेतं; 'ब्रनोत्तप्पी पुरिसपुग्गलो'

रै. जिस्कू – सीन, स्यान, रोन्। २. विगतिवनिमजो – मन्। ३. घानिमस्सायी –सीन्। ४. चतुपूर्ण – स्यान, रोन्। ४. हिरि – सीन, स्यान, रोन्। ६. बीरियं – मन्। ७. परिज्ञानियेव – स्यान्।

ति, आबुतो, परिहानमेतं; 'कुसीतो पुरिसपुगलो' ति, आबुसो, परि-हानमेतं; 'कुप्पञ्चो पुरिसपुगलो' ति, आबुसो, परिहानमेतं; 'कोषनो पुरिसपुग्गलो' ति, आबुतो, परिहानमेतं; 'उपनाही पुरिसपुग्गलो' ति, आबुतो, परिहानमेतं; 'पापिच्छो पुरिसपुग्गलो' ति, आबुसो, परिहान-मेतं; 'पापमित्तो पुरिसपुग्गलो' ति, आबुसो, परिहानमेतं; 'मिच्छा-विद्विको पुरिसपुग्गलो' ति, आबुसो, परिहानमेतं।

R. 124

६. "यस्स कस्सचि, प्रावुसो, सद्धा प्रत्थि कुसलेषु धम्मेषु, हिरी प्रत्थि ... प्रेन्ना प्रत्थि कुसलेषु धम्मेषु, तस्स या रत्ति वा दिवसो वा प्रागच्छति, वृद्धियेव पाटिकङ्का कुसलेषु धम्मेषु, तस्स या रत्ति वा दिवसो वा प्रागच्छति, वृद्धियेव पाटिकङ्का कुसलेषु धम्मेषु नो परिहानि । सेय्यथापि, ग्रावुसो, जृष्ड्पक्से चन्दस्स या रत्ति वा दिवसो वा प्रागच्छति, वृद्धतेव वण्णेन वृद्धति प्रण्डलेन वृद्धति आभाय वृद्धति प्रारोह्परिणाहेन; एवमेव खो, ध्रावुसो, यस्स कस्सचि सद्धा प्रत्यि कुसलेषु धम्मेषु, हिरी प्रत्यि ... प्रोत्तप्यं प्रत्यि... विर्यं प्रत्य ... परिहा वा दिवसो वा ग्रागच्छति, वृद्धियेव पाटिकङ्का कुसलेषु धम्मेषु, तस्स या रत्ति वा दिवसो वा ग्रागच्छति, वृद्धियेव पाटिकङ्का कुसलेषु धम्मेषु, वे परिहानि ।

B. 355

"'सद्धो पुरिसपुग्गलो' ति, आवुसो, अपरिहानमेतं; 'हिरीमा पुरिसपुग्गलो' ति, आवुसो, अपरिहानमेतं; 'आतत्प्पी पुरिसपुग्गलो' ति, आवुसो, आपरिहानमेतं; 'आत्द्धितिप्पी पुरिसपुग्गलो' ति, आवुसो, अपरिहानमेतं; 'अञ्ञवा पुरिसपुग्गलो' ति, आवुसो, अपरिहानमेतं;
"अक्कोभनो पुरिसपुग्गलो' ति, आवुसो, अपरिहानमेतं; 'अनुपनाही पुरिसपुग्गलो' ति, आवुसो, अपरिहानमेतं; 'अनुपनाही पुरिसपुग्गलो' ति, आवुसो, अपरिहानमेतं; 'क्ल्याणिन्तो पुरिसपुग्गलो' ति, आवुसो, अपरिहानमेतं; 'क्ल्याणिन्तो पुरिसपुग्गलो' ति, आवुसो, अपरिहानमेतं; 'क्ल्याणिन्तो पुरिसपुग्गलो' ति, आवुसो, अपरिहानमेतं; 'ति ।

त. ब्रथ सो भगवा पच्चुट्टाय प्रायस्मन्तं सारिपुत्तं ब्रामन्तेसि —
"साधु साधु, सारिपुत्तः! यस्स कस्सनि, सारिपुत्तं, सद्धा नित्य कुसलेसु धम्मेसु, हिरी नित्य ... भोत्तप्पं नित्य ... विरियं नित्य ... पञ्जा नित्य कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या रित्त वा विवसो वा प्रागच्छित, हानियेव पाटिकक्क्का कुसलेसु धम्मेसु नो वृद्धि । सेय्यथापि, सारिपुत्त, काळपक्के चन्दस्स या रित्त वा विवसो वा ग्रागच्छित, हायतेव वण्णेन हायति ।
अपब्येन हायति ग्राभाय हायति ग्रारोहपरिणाहेन; एवमेव की.

१-१. स॰ पोत्वके तत्वि ।

15

B. 956

सारिपुत्त, यस्स कस्सचि सद्धा नित्य कुसलेसु धम्मेसु ... पे०... पञ्ञा नित्य कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या रत्ति वा दिवसो वा ... पे०... नो वृद्धि ।

 "'श्रस्सद्धो प्रिसपुग्गलो' ति, सारिपुत्त, परिहानमेतं; भ्रहिरिको ... ग्रनोत्तप्पी ... कुसीतो ... दुप्पञ्चो ... कोघनो ... उपनाही ... पापिच्छो ... पापिमत्तो ... 'मिच्छादिद्विको पुरिसपुगालो' ति, सारिपुत्त, क परिहानमेतं ।

- १०. "यस्स कस्सचि, सारिपुत्त, सद्धा ग्रत्थि कुसलेसु घम्मेसु, हिरी प्रत्य ... प्रोत्तप्पं प्रत्य ... विरियं प्रत्य ... पञ्ञा प्रत्य क्रसलेस् धम्मेसू, तस्स या रत्ति वा दिवसो वा आगच्छति, वृद्धियेव पाटिकङ्का कुसलेस धम्मेस नो परिहानि । सेय्यथापि, सारिपुत्त, जुण्हपक्खे चन्दरस या 10 रित वा दिवसो वा ग्रागच्छति, वडूतेव वण्णेन वडूति मण्डलेन वडूति भाभाय बहुति भारोहपरिणाहेन; एवमेव खो, सारिपुत्त, यस्स कस्सचि सद्धा प्रत्यि कुसलेसु धम्मेसु, हिरी प्रत्यि ... प्रोत्तप्पं प्रत्यि ... विरियं भ्रत्थि ... पञ्जा भ्रत्थि कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या रत्ति वा दिवसी वा श्रागच्छति, वुद्धियेव पाटिकङ्का कुसलेसु धम्मेसु नो परिहानि ।
- ११. "'सद्धो पूरिसपूग्गलो' ति, सारिपूत्त, भ्रपरिहानमेतं: हिरीमा ... ग्रोत्तप्पी ... ग्रारद्वविरियो ... पञ्जवा ... ग्रक्कोधनो ... धनपनाही ... ग्रप्पिच्छो ... कल्याणिमत्तो ... 'सम्मादिद्विको पूरिस-पुग्गलो' ति, सारिपुत्त, ग्रपरिहानमेतं" ति ।

८. दुतियनळकपानसूत्तं

- १. एकं समयं भगवा नळकपाने विहरति पलासवने । तेन खी 20 पन समयेन भगवा तदहुपोसथे भिक्खुसङ्कुपरिवृतो निसिन्नो होति। श्रय खो भगवा बहुदेव रात्ति भिक्खुनं धम्मिया कथाय सन्दरसेत्वा समाद-पेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहंसेत्वा तुण्हीभृतं तुण्हीभृतं भिक्खुसङ्गं धन-विलोकेत्वा मायस्मन्तं सारिपुत्तं मामन्तेसि -
- २. "विगतयीनमिद्धो खो, सारिपुत्त, भिक्खुसङ्खो। पटिभातु 25 तं, सारिपुत्त, भिक्खुनं घम्मी कथा । पिट्ठि मे भ्रागिलायति; तमहं भायमिस्सामी" ति । "एवं, भन्ते" ति खो भायस्मा सारिपुत्तो भगवतो पञ्चस्सोसि ।

R. 126

 अथ को अगवा चतुग्गुणं सक्काटि पञ्जापेत्वा दिक्वणेन परसेन सीष्ट्रतेय्यं कप्पेसि पादे पादं अञ्चाधाय सतो सम्पजानो उद्घान-सञ्जा मनसि करित्वा । तत्र को प्रायस्मा सारिपुत्तो भिनक् आमन्तेसि – "आवुसो, भिक्कवे" ति ! "आवुसो" ति को ते भिक्क् प्रायस्मतो असिपुत्तस्स पञ्चस्सोसुं । आयस्मा सरिपुत्तो एतदवोच –

४. "यस्स कस्सवि, ग्रावुसो, सद्धा नित्य कुसलेसु घम्मेसु, हिरी
नित्य ... भ्रोत्तप्पं नित्य ... विरियं नित्य ... पञ्ञा नित्य ... सोतावधानं
नित्य ... भ्रान्तप्पं नित्य ... विरियं नित्य ... पञ्ञा नित्य ... धमानुषम्मप्यिटपित्त नित्य ... भ्रप्पमादो नित्य कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या रित्त वा

विवसो वा भ्रागच्छिति, हानियेव पाटिकङ्का कुसलेसु धम्मेसु नो वृद्धि ।
सेय्यथापि, भ्रावुसो,काळपवस्ते चन्दस्स या रित्त वा विवसो वा ग्रागच्छिति,
हायतेव वण्णेन हायित मण्डलेन हायित भ्राभाय हायित भ्रारोहणिरणाहेन; एवमेव स्त्री, भ्रावुसो, यस्स कस्सिच सद्धा नित्य कुसलेसु धम्मेसु,
हिरी नित्य ... भ्रोत्तप्पं नित्य ... श्रद्भप्परिक्सा नित्य ... भ्रमानुषम्मप्यटिपत्ति नित्य ... भ्रप्पमादो नित्य कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या
रित्त वा विवसो वा भ्रागच्छिति, हानियेव पाटिकङ्का कुसलेसु धम्मेसु
नो वृद्धि ।

५. "यस्स कस्सचि, झानुसो, सद्धा प्रत्थि कुसलेयु धम्भेसु, हिरी क्रिय ... झोत्तप्पं प्रत्थ ... विरियं प्रत्थ ... पञ्ञा प्रत्थ ... सोतावधानं प्रत्थ ... धम्मानुषम्म-प्पटिपत्ति प्रत्थ ... प्रम्पमादो प्रत्थ ... प्रत्यूपपित्त्वा प्रत्थि ... धम्मानुषम्म-प्पटिपत्ति प्रत्थ ... प्रप्यमादो प्रत्थि कुसलेसु धम्मेसु, तस्स या रित वा दिवसो वा प्रागच्छिति, बृद्धियेव पाटिकङ्का कुसलेसु धम्मेसु नो परि-हानि । सेय्यथापि, आनुसो, जुण्हपक्से चन्दस्स या रित्त वा दिवसो वा प्रागच्छिति, वृद्धतेव वण्णेन वृद्धति मण्डलेन वृद्धति प्राभाय वृद्धति प्रारोहणरिणाहेन; एवमेव सो, आनुसो, यस्स कस्सचि सद्धा प्रत्थि कुसलेसु धम्मेसु ... पं०... प्रप्पादो प्रत्थि कुसलेसु धम्मेसु , तस्स या रित्त वा दिवसो वा प्रागच्छिति, वृद्धियेव पाटिकङ्क्षा कुसलेसु धम्मेसु नो परिहानी" ति ।

B. 357

१. घम्मधारणं - सी०।

६. श्रथ को भगवा पच्चुट्टाय श्रायस्मन्तं सारिपुत्तं श्रामन्तेसि —
"साधु साधु, सारिपुत्तः! यस्स कस्सचि, सारिपुत्तः, सद्धा नित्य कुसकेसु
वस्मेसु हिरी नित्य ... श्रोताणं नित्य ... पञ्जा नित्य ... विरियं नित्य ...
सोतावधानं नित्य ... वस्मधारणा नित्य ... प्रत्यूपपरिक्का नित्व ...
वस्मानुष्रम्मपटिपत्ति नित्य ... प्रप्यमादो नित्य कुसकेसु धम्मेसु तस्स
या रित्त वा विवसो वा श्रागच्छिति, हानियेव पाटिकङ्का कुसकेसु धम्मेसु
नो वृद्धि । सेय्यथापि, सारिपुत्त, काळपक्क वन्तस्स या रित्त वा विवसो
वा श्रामच्छिति, हायतेव वण्णेन हायति मण्डलेन हायति श्राभाय हायति
बा शारोहपरिणाहेन; एवमेव को, सारिपुत्त, यस्त कस्सवि सद्धा नित्य
कुसकेसु धम्मेसु ... पे०... प्रप्यमादो नित्य कुसकेसु धम्मेसु, तस्स या
रित्त वा विवसो वा ग्रागच्छिति, हानियेव पाटिकङ्का कुसकेसु धम्मेसु
नो वृद्धि ।

७. "यस्स कस्सिन, सारिपुत्त, सद्धा श्रत्य कुसलेषु श्रम्मेषु हिरी श्रत्य ... श्रोत्तप्यं श्रत्य ... विरियं श्रत्य ... पञ्जा श्रत्य ... श्रातावधानं श्रत्य ... धम्मानुषम्म- 15 प्रतिय ... श्रम्मानुषम्म- 16 प्रतिय ... श्रम्मानुषम्म- 17 प्रति ... श्रम्मानुष्म- 18 प्रतिय ... श्रम्म- 18 प

R. 128,

६. पठमकथावत्युसुत्तं

१. एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित जेतवने धनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुता भिक्खू पच्छाभत्तं 25 पिण्डपातपिटिक्कन्ता उपट्ठानसालायं सिप्तिसिक्षा सिप्तितता अनेकिविहितं तिरच्छानकथं अनुयुत्ता विहरित्त, सेय्यथीदं — राजकथं चोरकथं महा-मत्तकथं सेनाकथं भयकथं युद्धकथं अन्नकथं पानकथं वत्थकथं सयनकथं मालाकथं गन्यकथं भ्यातकथं यानकथं गामकथं नगरकथं नगरकथं मालाकथं गन्यकथं नगरकथं यानकथं गामकथं नगरकथं R. 129 10

B. 359

25

जनपदकथं इत्थिकथं सूरकथं विसिखाकथं कुम्भट्टानकथं पुब्यपेतकथं नानत्तकथं लोकक्खायिकं समुदृक्खायिकं इतिभवाभवकथं इति वा ति ।

 श्रथ खो भगवा सायन्हसमयं पटिसल्लाना बृद्धितो येन उपद्वानसाला तेनुपसङ्कामः; उपसङ्कामित्वा पञ्जाते भ्रासने निसीदि ।
 निसज्ज खो भगवा भिक्ख् श्रामन्तेसि – "काय नुत्य, भिक्खवे, एतरिष्टि कथाय सिन्निसिन्ना सिन्नपतिता, का चपन वो अन्तराकथा विष्पकता" ति ?

"इघ मयं, भन्ते, पच्छाभत्तं पिण्डपातपटिककन्ता उपट्टानसालायं सन्निसिन्ना सन्निपतिता अनेकविहितं तिरच्छानकयं अनुयुत्ता विहराम, सेय्यषीदं – राजकथं चोरकथं ... पे०... इतिभवाभवकथं इति वा" ति ।

३. "न लो पनेतं, भिक्खवे, तुम्हाकं पतिरूपं कुलपुतानं सद्धाय प्रमारस्मा अनगारियं पञ्जीजतानं, यं तुम्हे अनेकविहितं तिरच्छानकथं अनुयुत्ता विहरेय्याथ, सेय्यथीदं — राजकथं चोरकथं महामत्तकथं सेताकथं मयकथं युद्धकथं अप्रकथं पानकथं वत्थकथं सयनकथं मालाकथं गच्छकथं जातिकथं यानकथं गामकथं निगमकथं नगरकथं जनपदकथं इित्यकथं सुरकथं विसिखाकथं कुम्मद्वानकथं पुठ्वपेतकथं नानत्तकथं लोकक्खायिकं समुद्दक्खायिकं इतिभवाभवकथं इति वा ति ।

पंदसियमानि, भिक्खने, कथावत्थूनि । कतमानि दस ?
 प्रिपण्ड्किथा, सन्तुद्विकथा, पिवनेककथा, असंसम्मकथा, विरियारम्भ-कथा, सीलकथा, सामिषिकथा, पञ्जाकथा, विमृत्तिकथा, विमृत्तिज्ञाण दस्सनकथा ति – इसानि खो, भिक्खने, दम कथावत्थनि ।

"इमेसं चे तुम्हे, भित्तवते, दसन्न कथावत्यूनं उपादायुपादाय कथं कथेय्याथ, इमेसं पि चन्दिमसुरियानं एवमहिद्धिकानं एवमहानुभावानं तैजसा तेजं परियादियेय्याथ, को पन वादो ग्रञ्ञतित्थियानं परिब्बाज-कानं" ति !

१०. दुतियकथावत्युसुत्तं

 एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स धारामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्क् पच्छाभत्तं पिण्डपातपिटक्कन्ता उगद्वानसालायं सिन्नसिन्ना सन्निपतिता अनेकविहितं

१. समजबाह्यणानं पारिव्याजकानं - सी० ।

15

तिरच्छानकथं अनुयुत्ता विहरन्ति, सेय्यथीदं – राजकथं चोरकथं महा-मत्तकथं ... पे०... इतिभवाभवकथं इति वा ति ।

- २. "दसयिमानि, भिक्खवे, पासंसानि ठानानि । कतमानि दस ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु अत्तना च प्रप्पिच्छो होति, प्रप्पिच्छक्यं च भिक्खूनं कत्ता होति । 'प्रप्पिच्छो भिक्खु प्रप्पिच्छक्यं च भिक्खूनं क कत्ता' ति पासंसमेतं ठानं ।
- ३. "धतना च सन्तुट्टो होति, सन्तुट्टिकथं च भिक्खूनं कत्ता होति । 'सन्तुट्टो भिक्खु सन्तुट्टिकथं च भिक्खूनं कत्ता' ति पासंस-मेर्त ठानं ।
- "ग्रतना च पविवित्तो होति, पविवेककथं च भिक्खूनं कत्ता ।० होति । 'पविवित्तो भिक्खु पविवेककथं च भिक्खूनं कत्ता' ति पासंसमेतं ठानं ।
- ५. "अत्तना च श्रसंसट्ठो होति, असंसट्ठकथं च भिक्खूनं कत्ता होति । 'असंसट्ठो भिक्खु असंसट्ठकथं च भिक्खूनं कत्ता' ति पासंसमेतं ठानं ।
- ६. ''श्रत्तना च श्रारद्धविरियो होति, विरियारम्भकथं च भिक्खूनं कत्ता होति । 'श्रारद्धविरियो भिक्खु विरियारम्भकथं च भिक्खूनं कत्ता' ति पासंसमेतं ठानं ।
- ७. "श्रत्तना च सीलसम्पन्नो होति, सीलसम्पदाकथं च भिक्खूनं कत्ता होति । 'सीलसम्पन्नो भिक्खु सीलसम्पदाकथं च भिक्खूनं कत्ता' 20 ति पासंसमेतं ठानं ।
- द. "श्रतना च समाधिसम्पन्नो होति, समाधिसम्पदाकथं च भिक्कुनं कत्ता होति । 'समाधिसम्पन्नो भिक्कु समाधिसम्पदाकथं च भिक्कुनं कत्ता' ति पासंसमेतं ठानं ।
- "भ्रतना च पञ्जासम्पन्नो होति, पञ्जासम्पदाकथं च 25 भिक्खूनं कत्ता होति । 'पञ्जासम्पन्नो भिक्खु पञ्जासम्पदाकथं च भिक्खूनं कत्ता' ति पासंसमेतं ठानं ।
- १०. "श्रतना च विमृत्तिसम्पन्नो होति, विमृत्तिसम्पदाकशं च भिक्खूनं कत्ता होति । "विमृत्तिसम्पन्नो भिक्खु विमृत्तिसम्पदाकशं च भिक्खुनं कत्ता' ति पासंसमेतं ठानं ।

R. 131 5

११. "प्रताना च विमुत्तिञाणदस्सनसम्पन्नो होति, विमृत्ति-ञाणदस्सनसम्पदाकथं च भिक्खूनं कत्ता होति । 'विमृत्तिञाणदस्सन-सम्पन्नो भिक्खु विमृत्तिञाणदस्सनसम्पदाकथं च भिक्खूनं कत्ता' ति पासंसमेतं ठानं । इमानि खो, भिक्खवं, दस पासंसानि ठानानी'' ति ।

तस्सुद्दानं

श्रविज्जा तण्हा निट्ठा च, स्रवेच्च द्वे सुखानि च । नळकपाने द्वे बुत्ता, कथावत्थूपरे दुवे ति ।।

८. आकङ्खवग्गो

१. ग्राकह्वसुत्तं

 एकं समयं भगवा सावत्ययं विहरति जेतवने घ्रनाथिषिड-कस्स घारामे । तत्र स्रो भगवा भिक्स् आमन्तेसि – "भिक्सवो" ति । "भवन्ते" ति ते भिक्स् भगवतो पच्चस्सोस् । भगवा एतदवोच –

B. 361 10 २. "सम्पन्नसीला, भिक्खने, विहरय सम्पन्नपातिमोक्खा, पातिमोक्खसंवरसंबुता विहरय आचारगोचरसम्पन्ना अणुमत्तेसु वज्जेसु भगवस्साविनो, समादाय सिक्खय सिक्खापदेस ।

 "आकङ्केय्य चे, भिक्खने, भिक्खु 'सब्रह्मचारीनं पियो चस्सं मनापो च गरु च भावनीयो चा' ति, सीलेस्वेवस्स परिपूरकारी ग्रज्झतां
 चेतोसमयमनुयुत्तो श्रनिराकतज्झानो विपस्सनाय समन्नागतो बूहेता सञ्ज्ञागारानं ।

४. "माकङ्केय्य चे, भिनखंने, भिनखं 'लाभी अस्सं चीवर-पिण्डपातसेनासनिग्लानप्पच्ययमेसज्जपित्स्खारानं ति, सीलेस्वेवस्स परिपुरकारी अज्झतं चेतोसमयमनुयुत्तो अनिराकतज्ज्ञानो विपरसनाय 20 समझागतो बृहेता सुञ्जागारानं ।

 "ग्राकङ्क्षेय्य चे, भिक्खवे, भिक्खु 'येसाहं परिभुञ्जामि चीवरिपण्डपातसेनासनिगलानप्पज्वयभेसज्जपितक्खारानं तेसं ते कारा

१-१. नळकपानेन हे च वत्युक्या ग्रपरे हे-स्या०।

महप्फला प्रस्सु महानिसंसा' ति, सीलेस्वेवस्स ...पे०... बूहेता सुञ्ञा-गारानं ।

- ६. "धाक ह्रूच्य चे, भिनखने, भिनखुं ये मे पेता ञाती सालोहिता काल क्रूपा पसप्रचित्ता धनुस्सरन्ति तेसं तं महप्फलं प्रस्स महानिसंसं ति, सीलेस्वेवस्स ...पे०... बृहेता सुञ्जागारानं।
- ७. "श्राकङ्क्षेय्य चे, भिक्खवे, भिक्खु 'सन्तुट्टो श्रस्सं इतरी-तरचीवरपिण्डपातसेनासनिगलानप्पच्चयभेसज्जपिक्खारेना' ति, सीले-स्वेवस्स ... पे०... बृहेता सुञ्जागारानं ।
- ५. "ग्राकङ्क्षेय्य चे, भिक्खवे, भिक्खु 'खमो ग्रस्सं सीतस्स उण्हस्स जिघच्छाय पिपासाय इंसमकसवातातपिसिर्तसपसम्फस्सानं, 10 दुरुत्तानं दुरागतानं वचनपथानं उप्पन्नानं सारीरिकानं वेदनानं दुक्खानं तिब्बानं खरानं कटुकानं ग्रसातानं ग्रमनापानं पाणहरानं प्रविवासक-जातिको ग्रस्सं ति, सीलेस्वेवस्स ... पे०... बृहेता सुङ्गागारानं ।
- ६. "ग्राकङ्क्षेय्य चे, भिक्खवे, भिक्खु 'ग्ररतिरतिसहो ग्रस्सं, न च मं ग्ररतिरति सहेय्य, उप्पन्नं ग्ररतिरति ग्रभिभुय्य ग्रभिभुय्य विह- 15 रेय्यं' ति, सीलेस्वेवस्स ... पे०... बृहेता सुञ्ञागारानं ।
- १०. ''ब्राकङ्क्षेट्य चे, भिक्खवे, भिक्खु 'भयभेरवसहो' ग्रस्सं, न च मं भयभेरवो सहेच्य, उप्पन्नं भयभेरवं ग्रभिभुख्य बिह-रेच्यं' ति, सीलेस्वेवस्स ... पे०... बृहेता सुरुञागारानं ।
- ११. "श्राकङ्क्षेय्य चे, भिक्खवे, भिक्खु 'चतुम्नं झानानं ग्रामि- 20 चेतसिकानं विद्वयम्मसुखविहारानं निकामलाभी ग्रस्सं ग्रकिच्छलाभी ग्रकसिरलाभी' ति, सीलेस्वेवस्स ...पे०... बृहेता सुञ्ञागारानं ।
- १२. "श्राकङ्क्षेय्य चे, भिक्खवे, भिक्खु 'श्रासवानं खया श्रनासवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिट्ठेव घम्मे सयं श्रमिञ्जा सच्छिकत्वा उपसम्पञ्ज विहरेय्यं' ति, सीलेस्वेवस्स परिपूरकारी श्रज्झत्तं चेतोसमय- 25 मनुयुत्ती श्रनिराकतज्झानो विपस्सनाय समक्षागतो बृहेता सुञ्जागारानं ।
- १३. "'सम्पन्नसीला, भिक्खवे, विहरय सम्पन्नपातिमोक्खा, पातिमोक्खसंवरसंबुता विहरय ग्राचारगोचरसम्पन्ना ग्रणुमत्तेसु वज्जेसु

१. कालकता – सी०, स्या०, रो० । २. तिप्यानं – सी०, स्या०, रो० । ३–३. कटकानं सातानं – स्या० । ४. जयवेरनं सहो – स्या० । ४–४. ग्रमिषुस्य – स्या० ।

B. 363

भयदस्साबिनो, समादाय सिक्खय सिक्खापदेसूं ति, इति यं तं बुत्तं, इदमेतं पटिच्च बुत्तं" ति ।

२. कण्टकसूत्तं

- एकं समयं भगवा वेसालियं विहरित महावने कूटागार-सालायं सम्बह्नलेहि अभिञ्ञातेहि अभिञ्ञातेहि थेरेहि सावकेहि सर्ढि –
 आयस्मता च चालेन', आयस्मता च उपचालेन', आयस्मता च कुक्कुटेन', आयस्मता च कळिन्मेन', आयस्मता च निकटेन', आयस्मता च कटि-स्सहेन; अञ्बेहि च अभिञ्ञातेहि अभिञ्ञातेहि थेरेहि सावकेहि सर्ढि ।
- २. तेन खो पन समयेन सम्बहुला प्रभिञ्ञाता प्रभिञ्ञाता । लिञ्छ्वी भद्रोहि' भद्रोहे' यानेहि परपुराय उज्ज्वासहा महासहा महावनं प्रज्क्वोगाहन्ति भगवन्तं दस्सनाय । भ्रथ खो तेसं ग्रायस्मन्तानं एतदहोसि "इमे खो सम्बहुला अभिञ्ञाता प्रभिञ्ञाता लिज्छ्वी भद्रोहि भद्रोहि यानेहि परपुराय उज्ज्वासहा महासहा महावनं अञ्ज्वोगाहन्ति भगवन्तं दस्सनाय । 'सहकण्टका खो पन झाना' वहा भगवता । यभून मयं उपे यो गोसिङ्गसालवनतायो तेनुपसङ्कमेय्याम । तत्य मयं प्रप्पसहा अप्यामिष्णणा फासुं विहरेय्याम'' ति । अय खो ते ग्रायसमन्तो येन गोसिङ्गसालवनवायो तेनुपसङ्कमेयुल्या अया से ते ग्रायसमन्तो प्रप्पसहा अप्यामिष्णणा फासुं विहरिन्त ।
- इ. अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तीत "कहं नु खो, भिक्खने, ज्ञालो, कहं उपचालो, कहं कुक्कुटो, कहं किळम्मो, कहं निकटो, कहं कटिस्सहो; कहं नु खो तो, भिक्खवे, थेरा सावका गता" ति ?
- ४. "इघ, भन्ते, तेसं श्रायस्मन्तानं एतवहोसि 'इमे को सम्बहुला ग्रिभञ्ञाता ग्रिभञ्ञाता लिच्छवी भन्नेहि महेहि यानेहि परपुराय उच्चासद्दा महासद्दा महावनं प्रज्ज्ञोगाहन्ति भगवन्तं दस्सनाय
 25 ... अप्पसद्दा ग्रप्पाकिण्णा फासुं बिहरेय्यामा' ति । ग्रय को ते, भन्ते,

१. पालेन – स्वा० । २. उपपालेन – स्वा० । ३. इनकटेन – वी०, स्वा०, रो० । ४. इदिष्येन – वी० । १. कटेन – वी० । ६-६. महेहि – वी० । ७. चरपुराव – वी०, रो०; परंपराव – स्वा० । द. धप्पकिष्णा – वी०, स्वा०, रो० । १. कासु – स्वा०, रो० ।

श्रायस्मन्तो येन गोसिङ्गसालवनदायो तेनुपसङ्कीमसु । तत्य ते श्रायस्मन्तो श्रप्पसहा श्रप्पाकिण्णा फासुं विहरन्ती'' ति ।

- ५. "साघु साघु, भिक्सवे, यथा ते महासावका सम्मा व्याकरमाना व्याकरेय्युं, 'सहकण्टका हि, भिक्सवे, झाना' वृत्ता मया ।
- ६. "दसयिमे, भिक्खने, कण्टका । कतमे दस ? पिनवेका- 5 रामस्स सङ्गणिकारामता कण्टको, असुभिनिमत्तानुयोगं अनुयुत्तस्स सुभ-निमित्तानुयोगो कण्टको, इन्द्रियेसु गृत्तद्वारस्स निसूकदस्सनं कण्टको, ब्रह्मचरियस्स मानुगामूपचारो कण्टको, पटमस्स झानस्स सहो कण्टको, दुतियस्स झानस्स वितक्किनिचारा कण्टका, तित्यस्स झानस्स पीति कण्टको, चतुत्यस्स झानस्स प्रस्सासपस्सासो कण्टको, सञ्जावेदयित- 10 निरोधसमापत्तिया सञ्जा च वेदना च कण्टको रागो कण्टको दोसो कण्टको मोहो कण्टको ।
- ७. "अकण्टका, भिनखवे, विहरय । निक्कण्टका, भिनखवे, विहरय । अकण्टकिनक्कण्टका, भिनखवे, विहरय । अकण्टका, भिनखवे, अरहन्तो; निक्कण्टका, भिनखवे, अरहन्तो; अकण्टकिनक्कण्टका, 15 भिनखवे, अरहन्तो" ति ।

३. इट्टबम्मसुत्तं

- १. "दसयिमे, भिक्खवे, घम्मा इट्ठा कन्ता मनापा दुल्लभा लोकिस्म । कतमे दस ? भोगा इट्ठा कन्ता मनापा दुल्लभा लोकिस्म ; वण्णो इट्ठो कन्तो मनापो दुल्लभो लोकिस्म ; झारोग्यं इट्ठं कन्तं मनापं दुल्लभं लोकिस्म ; सीलं इट्ठं कन्तं मनापं दुल्लभं लोकिस्म ; सहाचियं 20 इट्ठं कन्तं मनापं दुल्लभं लोकिस्म ; सहाचियं 20 इट्ठं कन्तं मनापं दुल्लभं लोकिस्म ; क्या प्रत्या प्रत्या प्रत्या प्रत्या प्रत्या प्रत्या प्रत्या प्रत्या प्रत्या द्वा कन्ता मनापं दुल्लभं लोकिस्म ; पञ्जा इट्ठा कन्ता मनापा दुल्लभा लोकिस्म ; धम्मा इट्ठा कन्ता मनापा दुल्लभा लोकिस्म ; सगा इट्ठा कन्ता मनापा दुल्लभा लोकिस्म ; सगा इट्ठा कन्ता मनापा दुल्लभा लोकिस्म ।
- २. "इमेसं' सो, भिक्सवे, दसन्नं घम्मानं इट्ठानं कन्तानं 25 R. 136 मनापानं दुल्लभानं लोकस्मि दस धम्मा परिपन्था – श्रालस्यं अनुट्ठानं

१. मातुगामोपविचारो – सी०, रो०; मातुगामुपनारो – स्था०। २. सीलानि – रो०। ३. इमे – सी०, रो०। ४. झालस्सं – सी०, स्था०, रो०।

B. 365

. 137

25

सोगानं परिपन्थो, धमण्डना श्रविभूसना वण्णस्स परिपन्थो, धसप्पाय-किरिया श्रारोग्यस्स परिपन्थो, पापमितता सीलानं परिपन्थो, इन्द्रिय-श्रसंबरो ब्रह्मचरियस्स परिपन्थो, विसंवादना मिलानं परिपन्थो, असण्डाय-किरिया बाहुसच्चस्स परिपन्थो, असुस्सूसा अपरिपुच्छा पञ्जाय परि-पन्थो, अननुयोगो अपच्चवेक्खणा धम्मानं परिपन्थो, मिच्छापटिपत्ति सम्मानं परिपन्थो । इसेसं खो, भिक्खवे, दसन्नं इट्ठानं कन्तानं मनापानं दुस्लभानं लोकस्मि इसे दस धम्मा परिपन्था ।

३. "इमेसं खो, भिक्खबे, दसक्षं धम्मानं इट्ठानं कन्तानं मनापानं दुल्लमानं लोकरिम दस धम्मा आहारा — उट्ठानं अनालस्यं मोगानं । आहारो, मण्डना विभूसना वण्णस्य आहारो, सप्पायिकरिया आरोन्यस्स आहारो, कल्याणमित्तता सीलानं आहारो, इन्द्रियसंवरो ब्रह्मचरियस्स आहारो, अविसंवादना मित्तानं आहारो, सण्झायिकरिया बाहुसच्चस्स आहारो, अुस्सूसो पिप्पुच्छा पञ्चाय आहारो, अन्योगो पच्चवेक्खना धम्मानं आहारो, सम्मापटियत्ति सम्गानं आहारो । । इसेसं खो, भिक्खवे, दसक्षं धम्मानं इट्ठानं कन्तानं मनापानं दुल्लमानं लोकरिम इसे दस धम्मा आहारो' (त ।

४. वड्डिसुत्तं

१. "दसिंह, भिक्खबे, वङ्गीहि वङ्गमानो अरियसावको अरि-याय विश्वया बङ्गित, सारादायी च होति वरादायी कायस्स । कतमेहि दसिंह ? खेत्तवत्यृहि वङ्गित, धनधञ्जेन वङ्गित, पुत्तदारोहि वङ्गित, या दासकम्मकरपोरिसेहि वङ्गित, चतुप्पदेहि वङ्गित, सद्धाय वङ्गित, सीलेन बङ्गित, सुतेन वङ्गित, चागेन वङ्गित, पञ्जाय वङ्गित – इमेहि खो, भिक्खबे, दसिंह वङ्गीहि वङ्गमानो अरियसावको अरियाय वङ्गिया बङ्गित, सारा-दायी च होति वरादायी कायस्सा ति ।

> "धनेन घञ्चेन च योध बहुति , पुत्तेहि बारेहि चतुप्पदेहि च । स भोगवा होति यसस्सि पूजितो , नातीहि मित्तेहि स्रथो पि राजिस ।।

१. सुस्सुसा - स्था॰, रो॰ । २. वरदायी - सी॰।

B. 366

"सद्धाय सीलेन च योध बहुति, पञ्जाय चागेन सुतेन चूभयं। सो तादिसो सप्पुरिसो विचक्खणो, दिट्ठेव धम्मे उभयेन बहुती" तिं।।

५. मिगसालासुत्तं

१. एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित जेतवने धनाध- 5
पिण्डिकस्स भ्रारामे । भ्रय खो भ्रायस्मा भ्रानन्दो पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा
पत्तचीवरमादाय येन मिगसालाय उपासिकाय निवेसनं तेनुपसङ्कमिः;
उपसङ्कमित्वा पञ्जाते भ्रासने निसीदि । भ्रय खो मिगसाला उपासिका
येनायस्मा भ्रानन्दो तेनुपसङ्कमिः; उपसङ्कमित्वा भ्रायस्मन्तं भ्रानन्दं
भ्रमिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्ना खो मिगसाला 10
उपासिका भ्रायस्मन्तं भ्रानन्दं एतदवोच —

२. "कर्ष' कर्ष' नामायं, भन्ते ग्रानन्द, भगवता धम्मो देसितो ग्रञ्जेय्यो, यत्र हि नाम ब्रह्मचारी च अब्रह्मचारी च अब्रह्मचारी च उपो समसमगतिका भविस्सन्ति अभिसम्परायं । पिता मे, भन्ते, पुराणो ब्रह्मचारी होति अ्राराचारी विरतो मेचुना गामधम्मा । सो कालङ्कृतो भगवता ब्याक्तो — 15 'सकदागामिपत्तो 'तुसितं कायं उपपन्नो' ति । पितामहो भे, भन्ते, इसिदत्तो अब्रह्मचारी ग्रहोसि सदारसन्तुद्दो । सो पि कालङ्कृतो भगवता ब्याक्तो — 'सकदागामिपत्तो तुसितं कायं उपपन्नो' ति ।

"कथं कथं नामायं, भन्ते श्रानन्द, भगवता धम्मो देसितो श्रञ्जेय्यो, यत्र हि नाम ब्रह्मचारी च श्रव्रह्मचारी च उभो समसमगतिका 20 भविस्सन्ति श्रीभसम्परायं" ति ?

"एवं खो पनेतं, भगिनि, भगवता ब्याकतं" ति ।

३. श्रथ को श्रायस्मा श्रानन्दो मिगसालाय उपासिकाय निवेसने पिण्डपातं गहेत्वा उट्टायासना पक्कामि । श्रथ को श्रायस्मा श्रानन्दो पच्छामत्तं पिण्डपातपटिक्कन्तो येन भगवा तेनुपसङ्क्षिमः; उपसङ्क्षिमत्वा 25 भगवन्तं श्रीभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो को श्रायस्मा श्रानन्दो भगवन्तं एतदवोच —

१. कर्षकमा – स्वा०, रो०। २. ग्रहोसि – सी०, स्वा०, रो०। ३. सकवागामी सत्तो – सी०, स्वा०, रो०। ४. पेता पियो – सी०, रो०; पितु पियो – स्वा०। स्व०४–२७

B. 367

४. "इधाहं, भन्ते, पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन मिगसालाय उपासिकाय निवेसनं तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा पञ्ञत्ते ब्रासने निसीदि । ब्रथ खो, भन्ते, मिगसाला उपासिका येनाहं तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा मं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं 5 निसिन्ना स्तो, भन्तो, मिगसाला उपासिका मं एतदवीच - 'कथं कथं नामायं, भन्ते ग्रानन्द, भगवता धम्मो देसितो ग्रञ्नेय्यो, यत्र हि नाम ब्रह्मचारी च अब्रह्मचारी च उभो समसमगतिका भविस्सन्ति ग्रमिसम्परायं । पिता मे, भन्ते, पुराणो ब्रह्मचारी ग्रहोसि ग्राराचारी विरतो मेथना गामधम्मा । सो कालङ्कतो भगवता ब्याकतो 10 सकदानामिपत्तो तुसितं कायं उपपन्नो ति । पितामहो मे, भन्ते, इसिदत्तो भवद्वाचारी भहोसि सदारसन्तद्दो । सो पि कालङ्कृतो भगवता ब्याकतो - सकदागामिपत्ती तुसितं कायं उपपन्नो ति । कथं कथं नामायं, भन्ते श्रानन्द, भगवता धम्मो देसितो ग्रञ्जेय्यो. यत्र हि नाम ब्रह्मचारी च ग्रब्रह्मचारी च उभो समसमगतिका भविस्सन्ति ग्रभिसम्परायं ति ? 15 एवं वत्ते ग्रहं, भन्ते, मिगसालं उपासिकं एतदवीचं - 'एवं खो पनेतं. भगिनि, भगवता ब्याकतं," ति ।

प्र. "का चानन्द, मिगसाला उपासिका बाला ग्रब्यक्ता ग्रम्मका । ग्रम्मकपञ्ञा, के च पूरिसपूरगलपरोपरिये ञाणे ?

"दसयिमे, आनन्द, पुग्गला सत्तो संविज्जमाना लोकस्मि । कतमे दस? इधानन्द, एकच्चो पुग्गलो इस्सीलो होति । तं च चेतो- विमुत्ति पञ्जाविमुत्ति यथाभूतं नप्पजानाति, यत्थस्स तं दुस्सील्यं अपरिसेसं निरुक्ति । तस्स सवनेन पि अकतं होति, बाहुसच्चेन पि अकतं होति, दिट्टिया पि अप्पटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमुत्ति न लभति । सो कायस्स भेदा परं मरणा हानाय परेति, नो विसेसाय; इतनगामीयेव होति, नो विसेसगामी ।

६. "इघ पनानन्द, एकच्चो पुग्गलो दुस्सीलो होति । तं च चेतोविमुत्ति पञ्ञाविमुत्ति यथाभूतं पजानाति यत्यस्स तं दुस्सील्यं ग्रपरिसंसं निरुज्झति । तस्स सवनेन पि कतं होति, बाहसच्चेन पि

R. 140

[.] १-१. ग्रायका ग्रायकपञ्जा – सी०, री०; ग्रायका ग्रायकपञ्जा – स्था० । २. म० पोरवके नत्यि । ३. इस्सिस्यं – म० ।

कतं होति, विद्विया पि पटिविद्धे होति, सामायिकं पि विमुत्ति लमति । सो कायस्स भेदा परं मरणा विसेसाय परेति, नो हानाय; विसेसनाभी येव होति, नो हानगामी ।

"तत्रानन्द, पमाणिका पिमणन्ति – 'इमस्स' पि तेव घम्मा, प्रपरस्स' पि तेव घम्मा । कस्मा नेसं एको होनो एको पणीतो' ति ? व तं हि तेसं, प्रानन्द, होति दीघरत्तं ग्रहिताय दुक्खाय ।

"तत्रानन्द, व्वायं पुग्गलो दुस्सीलो होति । तं च चेतो-विमुत्तिं पञ्जाविमुत्तिं यथाभूतं पजानाति यत्थस्स तं दुस्सीत्यं प्रपरिसेशं निरुज्ञति । तस्स सवनेन पि कतं होति, बाहुसच्चेन पि कतं होति, विद्विया पि पटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमुत्तिं लभति । प्रयं, झानन्द, 10 पुग्गलो स्रमृता पुरिसेन पुग्गलेन प्रभिक्कत्तरो च पणीततरो च । तं किस्स हेतु ? इमं हानन्द, पुग्गलं धम्मसोतो निब्बहृति । तदन्तरं को जान्य्य, धञ्जत तथागतेन ! तस्मातिह, झानन्द, मा पुग्गलेसु पमाणिका सहुवत्य, मा पुग्गलेसु पमाणं गण्हित्य । खञ्जति हानन्द, पुग्गलेसु पमाणं गण्हन्तो । स्रह् वा, स्नानन्द, पुग्गलेसु पमाणं गण्हेर्यं 15 यो वा पनस्स मादितो ।

७. "इघ पनानन्द, एकच्चो पुग्गलो सीलवा होति । तं च चेतोविसृत्ति पञ्जाविसृत्ति यथाभूतं नप्पजानाति यत्यस्स तं सीलं प्रपरिसेसं निरुद्धति । तस्स सवनेन पि श्रकतं होति, बाहुसच्चेन पि श्रकतं होति, बिहुया पि श्रप्पटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमृत्ति न 20 लभति । सो कायस्स भेदा परं मरणा हानाय परेति, नो विसेसाय; हानगामीयेव होति, नो विसेसाय।

द. "इघ पनानन्द, एकच्चो पुग्गलो सीलवा होति । तं च चेतोविमूर्त्ति पञ्ञाविमूर्ति यथाभूतं पजानाति यत्थस्स तं सीलं घ्रपरि-सेसं निरुज्यति । तस्स सवनेन पि कतं होति, बाहुसच्चेन पि कतं होति, 25 विट्ठिया पि पटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमूर्त्ति लभित । सो कायस्स भेदा परं मरणा विसेसाय परेति, नो हानाय; विसेसगामीयेव होति, नो हानगामी ।

१. सुप्यटिषिखं – स्या०, रो० । २. इमिस्सा – सी०; इमस्सा – स्या०, रो० । ३. सप्तस्सा – सी०; सप्तस्सा –स्या०, रो० । ४. स्वायं – सी० । ४. कहण्यि – सी०; स्या० – स्या० । ६. पुण्यते पुण्यते सु – सी०, स्या०, रो० । ७-७. शहण्यानः द – सी०, स्या०, रो० ।

"तत्रानन्द, पमाणिका पमिणन्ति ...पे०... महं वा, मानन्द, पुग्गलेसु पमाणं गण्हेय्यं यो वा पनस्स मादिसो ।

- ६. "इघ पनानन्द, एकच्चो पुमालो तिब्बरागो होति । तं च चेतोविमूर्ति पञ्जाविमुर्ति यथाभूतं नप्पजानित यत्यस्स सो ऽ रागो प्रपरिसेसो निरुज्झति । तस्स सवनेन पि अकतं होति, बाहुसच्चेन पि अकतं होति, दिट्टिया पि प्रप्यटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमुर्ति न लभति । सो कायस्स भेदा परं मरणा हानाय परेति, नो विसेसाय; हानगामीयेव होति, नो विसेसगामी ।
- १०. "इघ पनानन्द, एकच्चो पुग्गलो तिब्बरागो होति । त च चेतोविमुत्ति पञ्ञाविमुत्ति यथाभूतं पजानाति यत्थस्स सो रागो श्रपरिसेसो निरुज्यति । तस्स सवनेन पि कतं होति, बाहुसच्चेन पि कतं होति, विद्विया पि पटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमुत्ति लमति । सो कायस्स भेदा पर मरणा विसेसाय परेति, नो हानाय; विसेसगामीयेव होति, नो हानगामी ।

8.369 15 "तत्रानन्द, पमाणिका पिमणिन्त ...पे०... ग्रहं वा, आ्रानन्द, पुम्पलेसु पमाणं गण्हेर्य्यं यो वा पनस्स मादिसो ।

- ११. "इष पनानन्द, एकच्चो पुग्गलो कोघनो होति । तं च चेतोबिमूर्त्तं पञ्जाबिमूर्त्तं यथाभूतं नप्पजानाति यत्थस्स सो कोघो अपिरसेसो निरुज्जति । तस्स सवनेन पि अकतं होति, बाहुसच्चेन पि अकतं होति, दिट्टिया पि अप्पटिबिद्धं होति, सामायिकं पि बिमूर्त्ति न लभति । सो कायस्स भेदा परं मरणा हानाय परेति, नो विसेसाय; हानगामीयेव होति, नो विसेसगामी ।
- १२. "इध पनानन्द, एकच्चो पुग्गलो कोघनो होति । तं च चेतोविमुत्ति पञ्जाविमृत्ति यथाभूतं पजानाति यत्यस्स सो कोघो अपरिसेसो निरुज्झति । तस्स सबनेन पि कतं होति, बाहुसच्चेन पि कतं होति, विद्विया पि पटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमृत्ति लभति । सो कायस्स भेदा परं मरणा विसेसाय परेति, नो हानाय; विसेसगामीयेव होति, नो हानगामी ।

"तत्रानन्द, पमाणिका पिमणिन्त ... पे०... ऋहं वा, ग्रानन्द, 30 पुग्गलेसु पमाणं गण्हेय्यं यो वा पनस्स मादिसो ।

B. 370

15

25

१३. "इघ पनानन्द, एकच्चो पूरगलो उद्धतो होति । तं च चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति यथाभृतं नप्पजानाति यत्थस्स तं उद्धच्चं अपरिसेसं निरुज्झति । तस्स सवनेन पि अकतं होति, बाहुसच्चेन पि अकतं होति, दिद्विया पि अप्पटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमृत्ति न लभति । सो कायस्स भेदा परं मरणा हानाय परेति, नो विसेसाय: 5 हानगामीयेव होति. नो विसेसगामी ।

१४. "इघ पनानन्द, एकच्चो पुग्गलो उद्धतो होति । तं च चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति यथाभूतं पजानाति यत्थस्य तं उद्धच्चं अपरिसेसं निरुज्झति । तस्स सबनेन पि कतं होति, बाहसच्चेन पि कतं होति, दिद्रिया पि पटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमुत्ति लभति । सो 10 8.149 कायस्य भेदा परं मरणा विसेसाय परेति, नो हानाय: विसेसगामीयेव होति, नो हानगामी ।

"तत्रानन्द. पमाणिका पमिणन्ति - 'इमस्स पि तेव धम्मा. ग्रपरस्स पि तेव धम्मा । कस्मा नेसं एको हीनो एको पणीतो 'ति ? तं हि तेसं, आनन्द, होति दीघरत्तं श्रहिताय दक्खाय ।

"तत्रानन्द, य्वायं पुगालो उद्धतो होति तं च चेतोविमुत्ति पञ्ञा-विमत्ति यथाभतं पजानाति यत्थस्स तं उद्बच्चं अपरिसेसं निरुज्झति, तस्स सबनेन पि कतं होति, बाहसच्चेन पि कतं होति, दिद्विया पि पटिविद्धं होति, सामायिकं पि विमृत्ति लभति । श्रयं, श्रानन्द, पूग्गलो ग्रमुना पुरिमेन पुग्गलेन ग्रभिक्कन्ततरो च पणीततरो च। तं किस्स 20 हेतु ? इमं हानन्द, पुग्गलं धम्मसोतो निब्बहति । तदन्तरं को जानेय्य ग्रञ्जत्र तथागतेन ! तस्मातिह, ग्रानन्द, मा पुरगलेसु पमाणिका ग्रहृबत्थ; मा पूरगलेसू पमाणं गण्हित्थ । खञ्जति हानन्द, पूरगलेसू पमाणं गण्हन्तो । श्रहं वा, श्रानन्द, प्रगलेस पमाणं गण्हेय्यं यो वा पनस्स मादिसो ।

"का चानन्द. मिगसाला उपासिका बाला ग्रब्यत्ता ग्रम्मका ग्रम्मकपञ्ञा, के च पुरिसपुग्गलपरोपरिये ञाणे ! इमे खो, ग्रानन्द, दस पूग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि ।

१५. "यथारूपेन, म्रानन्द, सीलेन पुराणो समन्नागती महोसि तथा रूपेन सीलेन इसिंदत्तो समझागतो अभविस्स, निवध पराणो इसि- 30

दत्तस्य गींत पि ग्रञ्जस्य । यथारूपाय चानन्द, पञ्जाय इसिदत्ती समन्नागतो श्रहोसि तथारूपाय पञ्जाय पुराणो समन्नागतो अभिवस्स, नियथ इसिदत्तो पुराणस्य गींत पि ग्रञ्जस्य । इति खो, श्रानन्द, इमे पुग्गला उभो एकञ्जहीना³⁷ ति ।

६. तयोधम्मसुत्तं

१. "तयोमे", भिक्खने, धम्मा लोके न संविञ्जय्यं, न तथागतो लोके उप्पज्जेय्य अरहं सम्मासम्बुद्धो, न तथागतप्पबंदितो धम्मविनयो लोके दिब्बय्ये" । कतमे तयो ? जाति च, जरा च, मरणं च – इमे खो, भिक्खने, तयो धम्मा लोके न संविञ्जेय्यं, न तथागतो लोके उपपज्जेय्य अरहं सम्मासम्बुद्धो, न तथागतप्पवंदितो धम्मविनयो लोके दिब्बय्य । यस्मा च खो, भिक्खने, इमे तयो धम्मा लोके संविञ्जन्ति तस्मा तथागतो लोके उप्पज्जित अरहं सम्मासम्बुद्धो, तस्मा तथागतप्पवंदितो धम्मविनयो लोके उप्पज्जित अरहं सम्मासम्बुद्धो, तस्मा तथागतप्पवंदितो धम्मविनयो लोके दिब्बति" ।

B. 371

- "तयोमे, भिक्खने, धम्मे अप्पहाय ग्रभव्नो जार्ति पहातुं जरं पहातुं मरणं पहातुं । कतमे तयो ? रागं अप्पहाय, दोसं अप्पहाय, मोहं अप्पहाय – इमे खो, भिक्खने, तयो धम्मे अप्पहाय अभव्नो जार्ति पहातं जरं पहातं मरणं पहातं ।
- ३. "तयोमे भिक्खने, घम्मे अप्पहाय अभव्बो रागं पहातुं दोसं पहातुं मोहं पहातुं । कतमे तयो ? सक्कायदिष्टि अप्पहाय, विचि-किच्छं अप्पहाय, सीलब्बतपरामासं अप्पहाय – इमे खो, भिक्खने, तयो 20 धम्मे अप्पहाय अभव्बो रागं पहातुं दोसं पहातुं मोहं पहातुं।

R. 145

- ४. "तयोमे, भिनखने, धम्मे ग्रप्पहाय ग्रमब्बो सक्कायदिष्टि पहातुं विचिकिच्छं पहातुं सीलब्बतपरामासं पहातुं । कतमे तयो ? ग्रयोनिसो मनसिकारं ग्रप्पहाय, कुम्मगसेवनं ग्रप्पहाय, चेतसो लीनत्तं ग्रप्पहाय इमे खो, भिनखने, तयो धम्मे ग्रप्पहाय ग्रमब्बो सक्कायदिष्टि । पहातुं विचिकिच्छं पहातुं सीलब्बतपरामासं प्रहातं ।
 - प्र. "तयोमे, भिक्खवे, धम्मे अप्पहाय अभव्बो अयोनिसो मनिस-कारं पहातुं कुम्मग्गसेवनं पहातुं चेतसो लीनत्तं पहातुं। कतमे तयो?

१. उनतो – सी०, स्या०, रो० । २. एकत्तहीना – स्या० । ३. तयो – सी०, रो० । ४. दिप्पेय्य – सी०, रो० ; दीपेय्य – स्या० । ४. दिप्पति – सी०, स्या०, रो० ।

B. 372

सुट्रसच्चं प्रप्यहाय, प्रसम्पजञ्ञा प्रप्यहाय, चेतसो विक्खेपं प्रप्यहाय — इमे खो, भिक्खवे, तयो धम्मे प्रप्यहाय ग्रभव्बो प्रयोनिसो मनसिकारं पहातुं कुम्मग्गसेवनं पहातुं चेतसो लीनत्तं पहातुं।

- ६. "तयोमे, भिक्खवे, घम्मे घ्रप्पहाय घ्रमब्बो सुद्रुसच्चं पहातुं घ्रसम्पजञ्जं पहातुं चेतसो विक्खेपं पहातुं । कतमे तयो ? घरियानं अ घ्रदस्सनकम्यतं घ्रप्पहाय, घरियधम्मस्से घसोतुकम्यतं घ्रप्पहाय, उपा-रम्मचित्ततं ग्रप्पहाय – इसे खो, भिक्खवे, तयो घम्मे घ्रप्पहाय घ्रमब्बो मुद्रुसच्चं पहातुं ग्रसम्पजञ्जां पहातुं चेतसो विक्खेपं पहातुं ।
- ७. "तयोमे, भिक्खवे, घम्मे अप्पहाय अभब्बो ग्ररियानं अदस्सन-कम्यतं पहातुं ग्ररियधम्मस्स असोतुकस्यतं पहातुं उपारम्भिक्ततं पहातुं । 10 कतमे तयो ? उद्धण्यं अप्पहाय, ग्रसंवरं अप्पहाय, दुस्सीत्यं अप्पहाय — इमे खो, भिक्खवे, तयो धम्मे अप्पहाय अभब्बो अरियानं अदस्सनकम्यतं पहातुं अरियधम्मस्स असोतुकम्यतं पहातुं उपारम्भिक्ततं पहातुं ।
- ५. "तयोमे, भिक्खवे, धम्मे अप्पहाय अभव्बो उद्धच्चं पहातुं असंवरं पहातुं दुस्सीत्यं पहातुं । कतमे तथो ? अस्सद्धियं अप्पहाय, 15 अवदञ्जुतं अप्पहाय, कोसज्जं अप्पहाय – इमे खो, भिक्खवे, तयो धम्मे अप्पहाय अभव्बो उद्धच्चं पहातुं असंवरं पहातुं दुस्सीत्यं पहातुं ।
- ६. "तयोमे, भिक्सवे, धम्मे अप्पहाय अभव्बो अस्सद्धियं पहातुं अवदञ्चतं पहातुं कोसज्जं पहातुं। कतमे तयो? अनाविष्यं अप्प-हाय, दोवचस्सतं अप्पहाय, पापिमत्ततं अप्पहाय – इमे खो, भिक्सवे, 20 तयो धम्मे अप्पहाय अभव्बो अस्सद्धियं पहातुं अवदञ्जुतं पहातुं कोसज्जं पहातुं।
- १०. "तयोमें, भिक्खवे, धम्मे अप्पहाय अभव्वो अनादिर्यं पहातुं दोवचस्सतं पहातुं पापमित्ततं पहातुं । कतमे तयो ? अहिरिकं अप्पहाय, अनोत्तप्पं अप्पहाय, पमादं अप्पहाय – इमे खो, भिक्खवे, 25 तयो धम्मे अप्पहाय अभव्वो अनादिरयं पहातुं दोवचस्सतं पहातुं पापमित्ततं पहातुं ।
- ११. "ब्रहिरिकोयं, भिक्खवे, ब्रनोत्तापी' पमत्तो होति । सो पमत्तो समानो अभव्बो ग्रनादरियं पहातुं दोवचस्सतं पहातुं पापमित्ततं

१. प्ररियध+मं - स्था०, रो०। २. घ्रह्स्सनकम्यतं - रो०। ३. घनोत्तप्पी - सी०, स्था०, रो०।

20

25

पहातुं । सो पापमित्तो समानो ग्रभव्यो श्रस्सद्धियं पहातुं भवदञ्जूतं पहातुं कोसज्जं पहातुं । सो कूसीतो समानो अभव्यो उद्रज्वं पहातुं ग्रसंवरं पहातं दुस्सील्यं पहातं । सो दुस्सीलो समानो ग्रभव्बो ग्ररियानं भ्रदस्सनकम्यतं पहातुं ग्र**ियधम्मस्स भ्रसोतुकम्यतं पहातुं उपारम्भ**चित्ततं पहातुं । सो उपारम्भिचत्तो समानो ग्रभब्बो मुट्टसच्चं पहातुं ग्रसम्पजञ्ञां पहातुं चेतसी विक्लेपं पहातुं। सो विक्लित्तचित्तो समानो ग्रभव्बो ग्रयोनिसो मनसिकारं पहातुं क्रम्मग्गसेवनं पहातुं चेतसो लीनत्तं पहातुं । सो लीनिचत्तो समानो ग्रभव्वो सक्कायदिद्धि पहातुं विचिकिच्छं पहातुं सीलब्बतपरामासं पहातुं । सो विचिकिच्छो समानो ग्रभब्बो रागं B. 373 10 पहातुं दोसं पहातुं मोहं पहातुं । सो रागं श्रप्पहाय दोसं श्रप्पहाय मोहं श्रप्पहाय श्रभव्बो जाति पहातुं जरं पहातुं मरणं पहातुं।

१२. "तयोमे, भिक्खवे, धम्मे पहाय भब्बो जाति पहातं जरं पहातं मरणं पहातं । कतमे तयो ? रागं पहाय, दोसं पहाय, मोहं पहाय - इमे खो, भिक्खवे, तयो धम्मे पहाय भव्बो जाति पहातं जर 15 पहातुं मरणं पहातुं।

- १३. "तयोमे, भिक्खवे, धम्मे पहाय भब्बो रागं पहातुं दोसं पहातुं मोहं पहातुं। कतमे तयो ? सक्कायदिद्वि पहाय, विचिकिच्छं पहाय, सीलब्बतपरामासं पहाय - इमे खो, भिक्खवे, तयो धम्मे पहाय भब्बो रागं पहातुं दोसं पहातुं मोहं पहातुं।
- १४. "तयोमे, भिक्खवे, धम्मे पहाय भव्वो सक्कायदिद्वि पहातुं विचिकिच्छं पहातुं सीलब्बतपरामासं पहातु । कतमे तयो ? ग्रयोनिसो मनसिकारं पहाय, कुम्मग्गसेवनं पहाय, चेतसो लीनत्तं पहाय - इमे खो, भिक्खने, तयो धम्मे पहाय भव्बो सक्कायदिद्धि पहातु विचिकिच्छ पहातु सीलब्बतपरामासं पहातं ।
- १५. "तयोमे, भिक्खवे, धम्मे पहाय भव्बो ग्रयोनिसो मनसिकारं पहातुं कूम्मग्गसेवनं पहातु चेतसो लीनत्तं पहातुं। कतमे तयो ? मुद्रसच्चं पहाय, ग्रसम्पजञ्ञां पहाय, चेतसो विक्खेपं पहाय - इसे खो. ्र भिक्खवे, तयो धम्मे पहाय भव्बो ब्रयोनिसो मनसिकारं पहातुं क्रुम्मग्ग-सेवनं पहातुं चेतसो लीननं पहातं ।

१. वेचिकिच्छो – स्या०।

B. 374

10

१६. "तयोमे, भिक्खने, धम्मे पहाय मब्बो मृदुसच्चं पहासुं ध्रसम्पज्ञा पहासुं चेतसो निक्खेपं पहातुं। कतमे तयो ? प्ररियानं ध्रदस्सनकम्यतं पहाय, प्ररियधम्मस्स असोतुकम्यतं पहाय, उपारम्म-चित्ततं पहाय — इमे खो, भिक्खने, तयो धम्मे पहाय भक्नो मृदुसच्चं पहातुं असम्पज्ञा पहातुं चेतसो निक्खेपं पहातुं।

१७. "तयोमे, भिक्खने, धम्मे पहाय भव्नो प्ररियानं प्रवस्सन-कम्यतं पहातुं प्ररियधम्मस्स असोतुकम्यतं पहातुं उपारम्भिचत्ततं पहातुं । कतमे तयो ? उद्धच्चं पहाय, असंवरं पहाय, दुस्सीत्यं पहाय – इमे खो, भिक्खने, तयो धम्मे पहाय भव्नो ग्रिरियानं प्रदस्सनकम्यतं पहातुं ग्रिरियधम्मस्स असोतुकम्यतं पहातुं उपारम्भिचत्ततं पहातुं ।

१८. "तयोमे, भिक्खने, धम्मे पहाय भव्नो उद्बच्चं पहांतुं असंनरं पहातुं दुस्सीत्यं पहातुं । कतमे तयो ? अस्सद्वियं पहाय, अद-दञ्कृतं पहाय, कोसज्जं पहाय – इमे खो, भिक्खने, तयो धम्मे पहाय भव्नो उद्बच्चं पहातुं असंनरं पहातुं दुस्सीत्यं पहातुं ।

१६. "तयोमे, भिक्खबे, धम्मे पहाय भब्बो धस्सद्धियं पहातुं 15 ग्रवदञ्चतं पहातुं कोसज्जं पहातुं । कतमे तयो ? धनावरियं पहाय, दोवचस्सतं पहाय, पापमित्ततं पहाय – इमे खो, भिक्खबे, तयो धम्मे पहाय भब्बो श्रस्सद्धियं पहातुं अवदञ्चतं पहातुं कोसज्जं पहातुं ।

२०. "तयोमे, भिक्लवे, घम्मे पहाय भब्बो श्रनादियं पहातुं दोवचस्सतं पहातुं पापमित्ततं पहातुं । कतमे तयो ? ग्रहिरिकं पहाय, 20 ग्रनोत्तप्यं पहाय, पमादं पहाय – इमे खो, भिक्खवे, तयो घम्मे पहाय भब्बो ग्रनादिर्यं पहातुं दोवचस्सतं पहातुं पापमित्ततं पहातुं ।

२१. "हिरीमायं, भिक्खवं, ब्रोत्तापी ब्रप्पमत्तो होति । सो ब्रप्पमत्तो समानो भक्वो धनादरियं पहातुं दोवचस्सतं पहातुं पापमित्ततं पहातुं । सो कत्याणिमत्तो समानो भक्वो अस्सिद्धियं पहातुं अवदञ्कतं 25 श.149 पहातुं कोसज्जं पहातुं । सो ब्रारद्धविरियो समानो भक्वो उद्धच्चं पहातुं प्रसंवरं पहातुं वुस्सीत्यं पहातुं । सो सीलवा समानो भक्वो धरियानं अदस्सनकम्यतं पहातुं अरियधम्मस्स असोतुकम्यतं पहातुं उपारम्भ-चित्ततं पहातुं । सो अनुपारम्भचित्तो समानो भक्वो मृद्वसच्चं पहातुं

१. हिरिमायं - सी०, स्या०, रो०।

स०४–२६

असम्पजञ्जं पहातुं चेतसो विक्खेपं पहातुं । सो अविक्खित्तचित्तो समानो भव्बो प्रयोनिसो मनसिकार पहात कुम्मरगसेवन पहातुं चेतसो लीनत्तं पहात्ं । सो अलीनिचत्तो समानो भव्बो सक्कायदिष्टि पहातं विचिकिच्छं पहात् सीलब्बतपरामासं पहात् । सो ग्रविचिकिच्छो समानो भव्बो रागं पहात् दोसं पहात् मोहं पहात् । सो रागं पहाय दोसं पहाय मोहं पहाय मब्बी जाति पहातं जरं पहातं मरणं पहातुं" ति ।

७. काकसूलं

१. "दसहि, भिक्खवे, असद्धम्मेहि समन्नागतो काको । कतमेहि दसिंह ? धंसी च, पगब्भो च, तिन्तिणो च, महग्वसो च, लढ़ो च, अकारुणिको च, दब्बलो च, ओरविता च, मदुस्सति च, नेचयिको च -10 इमेहि लो, भिक्लवे, दसहि असद्धम्मेहि समन्नागतो काको । एवमेव खो, भिक्खवे, दसिंह ग्रसद्धम्मेहि समन्नागतो पापभिक्ख । कतमेहि दसिंह ? धंसी च, पगब्भी च, तिन्तिणी च, महग्वसी च, लद्धी च, अकारुणिको च, दुब्बलो च, स्रोरिवता च, मृदुस्सति च, नेचियको च -इमेहि खो, भिक्खवे, दसहि असद्धम्मेहि समन्नागतो पापभिक्ख'' ति ।

८. निगण्ठसूत्तं

R. 150 15

१. "दसहि, भिनखबे, असद्धम्मेहि समन्नागता निगण्ठा । कतमेहि दसिह ? ग्रस्सद्धा, भिक्खवे, निगण्ठा; दुस्सीला, भिक्खवे, निगण्ठा; ब्रहिरिका, भिक्खवे, निगण्ठा; ब्रनोत्तप्पिनो, भिक्खवे, निगण्ठा; ग्रसप्परिससम्भत्तिनो, भिनखवे, निगण्ठा; ग्रत्तुनकंसकपरवम्भका, भिक्खवे, निगण्ठा; सन्दिद्विपरामासा आधानगाही दुप्पटिनिस्सग्गिनो, 20 भिक्खवे, निगण्ठा; कुहका, भिक्खवे, निगण्ठा; पापिच्छा, भिक्खवे, निगण्ठा; पापमित्ता, भिक्खवे, निगण्ठा – इमेहि खो, भिक्खवे, दसिह मसद्धम्मेहि समन्नागता निगण्टा" ति ।

१ तिम्तिनो – सी०। २. झोरबी – स्या०। ३. नेरविको – सी०। ४. झका मकाविषको - सी०। ५.० परामासि - स्या०। ६. भवानगाहि - स्या०; मावानगाहि -री०। ७. मिच्छाविद्विका - सी०, स्या०, रो०।

B. 376

ह. ब्राघातक्त्यसूत्तं

१. "दसियमानि, भिक्खवे, आघातवत्यूनि । कतमानि दस ? 'अनत्यं मे अचरी' ति आघातं वन्यति; 'अनत्यं मे चरती' ति आघातं वन्यति; 'अनत्यं मे चरती' ति आघातं वन्यति; 'पयस्स मे मनापस्स अनत्यं अचरी' ति ...पे०... अनत्यं चरती ति ...पे०... अनत्यं चरती ति ...पे०... अनत्यं चरती ति ...पे०... अनत्यं चरती ति आघातं वन्यति, 'अप्ययस्स मे अमनापस्स अत्यं अचरी' ति ...पे०... उ अत्यं चरती ति आघातं वन्यति; अष्टाने च कृप्यति – इमानि खो, भिक्खवे, यस आघातवत्युनी'' ति ।

१०. म्राघातपटिविनयसुत्तं

१. "दसियमें, भिनस्त्रने, आघातपटिविनया । कतमे दस ? 'अनत्यं में अचिर, तं कुतेत्थ लन्मा' ति आघातं पटिविनेति, 'अनत्यं में चरित्सति, तं कुतेत्थ लन्मा' ति आघातं पटिविनेति, 'अनत्यं में चरित्सति, 10 तं कुतेत्थ लन्मा' ति आघातं पटिविनेति, 'अनत्यं में चरित्सति, 10 तं कुतेत्थ लन्मा' ति आघातं पटिविनेति, पियस्स में मनापस्स अनत्यं अचिर ... पे०... चरति ... पे०... चरति ... पे०... अत्यं चरित्तति, अप्रप्यस्स में अमनापस्स अत्यं अचिर ... पे०... अत्यं चरित्तति, अद्वाने च न कुप्पति – इमें सो, भिनस्त्रने, दस आघातपटिविनया" ति ।

आकक्षवणी अदमो ।

तस्सुद्दानं

ग्राकह्वो कण्टको इट्ठा, विद्व च मिगसालायै। तयो धम्मा च काको च, निगण्ठा द्वे च ग्राघाता ति ।।

६. थेरवग्गो

१. वाहनसुत्तं

 एकं समयं भगवा चम्पायं विहरित गग्गराय पोक्खरिणया तीरे । ग्रथ खो ग्रायस्मा वाहनो येन भगवा तेनुपसङ्क्रिम; उपसङ्कः

१. मिगलालया - सी०; मिगलालय - स्या०, री०। २-२. प्रमब्बी चेव - सी०, स्या०, रो०। २-३. ० द्वेवत्युनी ति - सी०; निगन्या दस वत्युनि - स्या०; ० द्वे च बत्युनी ति - रो०। ४. बाहुनो - सी०, रो०; बाहुनो - स्या०।

B. 377

R. 153

मिरवा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो स्रो ग्रायस्मा वाहनो भगवन्तं एतदवोच —

२. "कतीहि नु खो, भन्ते, धम्मेहि तथागतो निस्सटो विसंयुक्तो विष्ममृक्तो विमरियादीकतेन' चेतसा विहरती" ति ?

इ. "दसहि सो, वाहन, घम्मोह तथागतो निस्सटो विसंयुत्तो विप्यमुत्तो विमरियादीकतेन चेतसा विहरति । कतमेहि दसिह ? रूपेन सो, वाहन, तथागतो निस्सटो विसंयुत्तो विप्यमुत्तो विद्यम्पत्ते नेत्ता विहरति, वेदनाय स्त्रो, वाहन ... सङ्कारिह स्त्रो, वाहन ... विञ्ञाणेन स्त्रो, वाहन ... जातिया स्त्रो, वाहन ... प्रत्यो स्त्रो, वाहन ... प्रत्यो त्रियमुत्तो विप्यमुत्तो विप्यमुत्ते विप्यम्ति विप्यमुत्ते विप्यमुत्ते विप्यमुत्ते विप्य

२. ग्रानन्दसूतं

- श्रथ खो आयस्मा श्रानन्दो येन भगवा तेनुपसङ्कमा; उपसङ्क मित्वा भगवन्तं ग्राभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो ग्रायस्मन्तं ग्रानन्दं भगवा एतदवोच —
- २. "सो वतानन्द, भिक्खु 'ग्रस्सद्धो समानो इमस्मि धम्मविनये 20 वृद्धि विरूच्हि वेपुल्लं ग्रापिज्जस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति ।
 - ३. "सो वतानन्द, भिक्खु 'दुस्सीलो समानो इमस्मि धम्म-विनये वृद्धि विरूब्हि वेपुल्लं ग्रापिज्जस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति ।
 - ४. "सो वतानन्द, भिक्खु 'ग्रप्पस्युतो समानो इमिस्म धम्म-विनये वृद्धि विर्कोव्ह वेपुल्लं ग्रापिज्जस्यती' ति नेतं ठानं विज्जति ।
 - "सो वतानन्द, भिक्खु 'दुब्बचो' समानो इमिस्म घम्मविनये बृद्धि विरूचिंव्ह वेपुल्लं प्रापिन्जस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति ।

१. विमरियादिकतेन - सी॰, स्या॰, रो॰ । २. निस्सट्टो - सी॰ । ३-३. झब्स्-लम्म तिद्वृति - सी॰, स्या॰, रो॰ । ४. निसिन्नो - रो॰ । ४. दुम्बच्ची - स्या॰, रौ॰ ।

B. 378

R. 154

- ६. "सो वतानन्द, भिक्खु 'पापमित्तो समानो इमस्मि घम्मविनये वृद्धि विरुक्तिं वृपुल्लं प्रापज्जिस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति ।
- ७. "सो वतानन्द, भिक्खु 'कुसीतो समानो इमस्मि घम्मविनये विद्व विरुक्तिक वेपूरुलं ग्रापण्जिस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति ।
- द. "सो वतानन्द, भिक्खु 'मुट्टस्सित समानो इमिस्म घम्मविनये क वृद्धि विरूक्टि वेपुल्लं ग्रापिजस्सिती' ति नेतं ठानं विज्जति ।
- ध. "सो वतानन्द, भिक्खु 'ग्रसन्तुट्टो समानो इमिस्म घम्म-विनये वृद्धि विरूब्हि वेपुल्लं ग्रापिज्जस्सती' ति नेतं ठानं विज्जित ।
- १०. "सो वतानन्द, भिक्खु 'पापिच्छ्रो समानो इमस्मि घम्म-विनये वृद्धि विरूचिंह वेपुल्लं ग्रापज्जिस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति ।
- ११. "सो वतानन्द, भिक्खु 'मिच्छादिट्टिको समानो इमस्मि धम्मविनये वृद्धि विर्क्षेट्ट वेपुल्लं फ्रापिज्जिस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति । "सो वतानन्द, भिक्खु 'इमेहि दसहि धम्मेहि समक्रागतो इमस्मि
- धम्मविनये बुद्धि विरूब्धि वेपुल्लं प्रापिज्जिस्सती' ति नेतं ठानं विज्जिति । १२. "सो वतानन्द, भिक्खु 'सद्धो समानो इमस्मि धम्मविनये 15 विद्धि विरूब्धिंह वेपुल्लं प्रापिज्जस्सती' ति ठानमेतं विज्जिति ।
- १३. "सो वतानन्द, भिक्खु 'सीलवा समानो इमस्मि घम्मविनये वृद्धि विरूचिंह वेपूल्लं ग्रापिज्जस्सती' ति ठानमेतं विज्जति ।
- १४. "सो वतानन्द, भिक्खु 'बहुस्सुतो सुतधरो समानो इमिस्म धम्मविनये बुद्धि विरूज्टि वेपुल्लं ग्रापिज्जस्सती' ति ठानमेतं विज्जति । 20
- १५. "सो वतानन्द, भिक्खु 'सुवचो समानो इमस्मि धम्मविनये बुद्धि विरूक्ति वेपुल्लं स्नापिज्जस्सती' ति ठानमेतं विज्जति ।
- १६. "सो वतानन्द, भिवखु 'कल्याणमित्तो समानो इमस्मि धम्मविनये वृद्धि विरूचिंह वेपुल्लं श्रापज्जिस्सती' ति ठानमेतं विज्जति ।
- १७. "सो वतानन्द, भिक्खु 'श्रारद्वविरियो समानो इमस्मि 25 घम्मविनये वृद्धि विरूक्तिं क्षुएल्लं श्रापज्जिस्सती' ति ठानमेतं विज्जति ।
- १८. "सो वतानन्द, भिन्त्यु 'उपट्टितस्सति' समानो इमस्मि धम्मविनये बुद्धि विरूज्हि बेपुल्लं ग्रापज्जिस्सती' ति ठानमेतं विज्जति ।

B. 379 5

10

R. 155

१९. "सो वतानन्द, भिक्खु 'सन्तुट्टो समानो इमस्मि घम्मविनये वृद्धि विर्र्काव्ह वेपुल्लं ग्रापज्जिस्सती' ति ठानमेतं विज्जति ।

२०. "सो वतानन्द, भिक्खु 'ग्रप्पिच्छो समानो इमस्मि घम्म-विनये बुद्धि विरूब्धिह वेपुल्लं आपिज्जस्सती' ति ठानमेतं विज्जति ।

२१. "सो वतानन्द, भिक्खु 'सम्मादिट्टिको समानो इमस्मि घम्मविनये बुद्धि विरूचिंह बेयुल्लं आपिज्जस्सती' ति ठानमेतं विज्जति । "सो वतानन्द, भिक्खु 'इमेहि दसहि धम्मेहि समक्रागतो इमस्मि

"सा वतानन्द, ामक्खु इमाह दसाह धम्माह समक्षागता इमास्म धम्मविनये वृद्धि विरूब्हि वेपुल्लं ग्रापण्जिस्सती' ति ठानमेत्रं विज्जती'' ति ।

३. पुण्णियसुत्तं

ग्रय खो ग्रायस्मा पुण्णियो येन भगवा तेनुपसङ्किः;
 जपसङ्किमत्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं
 निसिन्नो खो ग्रायस्मा पुण्णियो भगवन्तं एतदवोच –

२. "को नु खो, भन्ते, हेतु को पच्चयो येन अप्पेकदा तथागतं धम्मदेसना पटिभाति अप्पेकदा नप्पटिभाती" ति ?

३. "सद्धो च, पुण्णिय, भिनलु होति, नो च उपसङ्कमिता; नेव ताव तथागतं धम्मदेसना पटिभाति । यतो च लो, पुण्णिय, भिनलु सद्धो च होति उपसङ्कमिता च, एवं तथागतं धम्मदेसना पटिभाति ।

४. "सद्धो च, पुण्णिय, भिक्खु होति उपसङ्कमिता च, नो च पिरपुच्छिता ... परि पुच्छिता च, नो च भ्रोहितसोतो घम्म सुणाति ... भ्रोहितसोतो च धम्म सुणाति, नो च स्राता च धम्मान अत्यं उपपरिक्खित ... धातानं च धम्मान अत्यं उपपरिक्खित ... धातानं च धम्मान अत्यं उपपरिक्खित नो च अत्यमञ्जाय धम्ममञ्जाय धम्मानुधम्मप्रटिपन्नो होति ... अत्यमञ्जाय धम्ममञ्जाय धम्मानुधम्मप्रटिपन्नो च होति, नो च
 कल्याणवाचो होति कल्याणवाक्करणो पोरिया वाचाय समन्नागतो विस्सद्वाय अनेलगळाय अत्यस्स विञ्जापनिया ... कल्याणवाचो च होति कल्याणवाक्करणो पोरिया वाचाय समन्नागतो विस्सद्वाय

१. प्रहितसोतो - सी०, रो०। २. धनेलगलाय - सी०।

धनेलमळाय प्रत्यस्स विञ्ञापनिया, नो च सन्दस्सको होति समादपको सनुत्तेजको सम्पहंसको सब्रह्मचारीनं, नेव ताव तथागतं धम्मदेसना पटिमाति ।

४. "यतो च खो, पुण्णिय, भिक्खु सद्धो च होति, उपसङ्कमिता च, पियस्पासिता च, पिरपुच्छिता च, म्रोहितसोतो च म्रम्मं सुणाति, उ सुत्वा च चम्मं चारेति, धातानं च घम्मानं ग्रत्यं उपपरिक्सित, अत्य-मञ्जाय घम्मानुष्यम्प्पटिपन्नो च होति, कत्याणवाचो च होति कत्याणवाक्करणो पोरिया वाचाय समझागतो विस्सद्वाय प्रनेलगळाय ग्रत्यस्स विञ्जापनिया, सन्दस्को च होति समादपको समुत्तेजको सम्पर्हंसको सब्रह्मार्यो एक तथाणतं घम्मदेसना पटि- 10 माति । इमेहि खो, पुण्णिय, दसहि घम्महि समझागता एकन्तपटिभाना तथागतं चम्मदेसना होती" ति ।

४. ब्याकरणसूत्तं

१. तत्र खो आयस्मा महामोग्गल्लानो भिक्क् श्रामन्तेसि – "आवुसो भिक्क्वे" ति । "आवुसो" ति खो ते भिक्क् श्रायस्मतो महामोग्गल्लानस्स पञ्चस्सोसुं । श्रायस्मा महामोग्गल्लानो एतदबोच – 15

२. "इधावुसो, भिक्खु ग्रञ्जां ब्याकरोति — 'क्षीणा जाति, वुसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति पजानामी' ति । तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्तिकुसलो परिचत्त-कुसलो परिचत्तपरियायकुसलो समनुयुञ्जति समनुगाहिति समनुभासित । सो तथागतेन वा तथागतसावकेन वा झायिना समापत्तिकुसलेन परिचत्त- 20 कुसलेन परिचत्तपरियायकुसलेन समनुयुञ्जियमानो समनुगगहियमानो समनुगासियमानो इरीणं आपज्जित विचिनं आपज्जित श्रनयं आपज्जित ब्यसनं ग्रापज्जित श्रनयं आपज्जित ब्यसनं ग्रापज्जित श्रनयव्यसनं ग्रापज्जित ।

 "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्ति-कुसलो परिचत्तकुसलो परिचत्तपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्च 25 मनसि करोति — "कि नु स्रो अयमायस्मा अञ्ज व्याकरोति — स्रोणा

एकत्त्वपटिमानं - सी०; एकत्तं - स्मा०; एकत्तं पटिमानं - रो० ।
 पटिमाती - स्वा० ।
 १. इरिमं - सी०; इरणं - स्वा०; इरिमं - रो० ।
 ४. विवनं - सी०, रो० ।
 १. वनवष्यसनं - सी०, रो० ।

जाति, <mark>वृक्षितं ब्रह्</mark>यचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्थताया ति पजानामी'ति ?

४. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्ति-कुसलो परिचत्तकुसलो परिचत्तपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्च 5 पजानाति – 'कोधनो स्त्रो अध्यमायस्मा'; कोधपरियुद्धितेन चेतसा बहुलं बिहुरति । कोधपरियुद्धानं स्त्रो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिहानसेतं ।

'उपनाही स्त्रो पन श्रयमायस्मा; उपनाहपरियुद्धितेन चैतसा बहुलं विहरति । उपनाहपरियुद्धानं स्त्रो पन तथागतप्पवेदिते घम्मविनये 10 परिहानमेतं ।

'मक्की खो पन ग्रयमायस्मा; मक्कपरियुद्दितेन चेतसा बहुलं विहरति । मक्कपरियुद्दानं खो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परि-हानमेतं ।

े पळासी खो पन अयमायस्मा; पळासपरियुट्टिनेन चेतसा बहुलं 15 विहरित । पळासपरियुट्टानं खो पन तथागतप्पबेदिते धम्मविनये परि-हानमेतं ।

'इस्सुकी खो पन ग्रयमायस्मा; इस्सापरियुट्टिनेन चेतमा बहुलं विहरित । इस्सापरियुट्टानं खो पन तथागतप्पवेदिते धम्मदिनये परि-हानमेलं ।

'मच्छरी खो पन ग्रयमायस्मा; मच्छेरपरियुद्वितेन चेतसा बहुलं विहरति । मच्छेरपरियुद्वानं खो पन तथागतप्पवेदिते धम्म-विनये परिज्ञानमेतं ।

'सठो खो पन अयमायस्मा, साठेय्यपिर्युद्वितेन चेतसा बहुलं विहरित । साठेय्यपिरयुद्वानं खो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये 25 पिरहानमेतं ।

'मायावी खो पन ग्रयमायस्मा; मायापरियुद्धितेन चेतसा बहुलं विहरित । मायापरियुद्धानं खो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परि-हानमेतं ।

'पापिच्छो लो पन ग्रयमायस्मा; इच्छापरियुद्वितेन चेतसा

R. 157

20

B. 381

१. पनायभायस्मा - सी०, स्या०; पनाय म्रायस्मा -- रो०

बंहुलं विहरित । इच्छापरियुट्टानं स्तो पन तथागतप्पवेदिते घम्मविनये परिहानमेतं ।

'सित' को पन ग्रयमायस्मा उत्तरि करणीये ग्रोरमत्तकेन विसेसाधिगमेन ग्रन्तरा वोसानं ग्रापन्नो । ग्रन्तरा वोसानगमनं को पन तथागतप्यवेदिते वस्मविनये परिहानमेत्तं' ।

५. "सो वताब्सो, भिक्खु 'इमे दस धम्मे प्रप्पहाय इमिंस्म धम्मिबनये वृद्धि विरूष्टिं वेपुल्लं प्रापिज्यस्ती' ति नेतं ठानं विज्जति । सो वताबुदो, भिक्खु 'इमे दस धम्मे पहाय इमिंस्म धम्मिवनये वृद्धि विरूष्टिंह वेपुल्लं ग्रापिज्यस्तती' ति ठानमेतं विज्जती'' ति ।

५. कत्यीसुत्तं

१. एक समय आयस्मा महाचुन्दो चेतीसु विहरति सहजातिय । 10 तत्र खो आयस्मा महाचुन्दो भिक्ख् आमन्तिसि – "आवुसो भिक्खवे" ति । "आवुसो" ति खो ते भिक्ख् आयस्मतो महाचुन्दस्स पण्चस्सोसु । आयस्मा महाचुन्दो एतदबोच –

२. "इघानुसो, भिक्खु कत्यी होति विकत्यी ब्रधिगमेसु – 'ब्रहं पठमं झानं समापञ्जामि पि बुट्टहामि पि, ब्रहं दुतियं झानं समापञ्जामि 15 पि बुट्टहामि पि, ब्रहं चतुत्यं झानं समापञ्जामि पि बुट्टहामि पि, ब्रहं चतुत्यं झानं समापञ्जामि पि बुट्टहामि पि, ब्रहं चतुत्यं झानं समापञ्जामि पि बुट्टहामि पि, ब्रहं आकासानञ्जायतनं समापञ्जामि पि बुट्टहामि पि, ब्रहं विञ्ञाणञ्जायतनं समापञ्जामि पि बुट्टहामि पि, ब्रहं धाकाञ्ज्ञायतनं समापञ्जामि पि बुट्टहामि पि, ब्रहं नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनं समापञ्जामि पि बुट्टहामि पि, ब्रहं द्वाप्यतनं समापञ्जामि पि बुट्टहामि पी ते ।

३. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झाथी समापत्ति-कुसलो परिचत्तकुसलो परिचत्तपरियायकुसलो समनुयुञ्जति समनु-ग्गाहति समनुभासति । सो तथागतेन वा तथागतसावकेन वा झायिना समापत्तिकुसलेन परिचत्तकुसलेन परिचत्तपरियायकुसलेन समनुयुञ्जिय- 25 मानो समनुग्गाहियमानो समनुभासियमानो इरीणं आपज्जति विचिनं* आपज्जति अनयं आपज्जति ब्यसनं आपज्जति अनयब्यसनं आपज्जति ।

१. मुदुस्सति – सी०, स्या०, रो० । २. विजिनं – सी०, रो० । ग्र०४–२६

B. 384

४. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्ति-कुसलो परिचत्तकुसलो परिचत्तपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्य मनिस करोति — 'किं नृ खो अयमायस्मा कत्यी होति विकत्यी अधि-गमेसु — ग्रहं पठमं झानं समापञ्जामि पि बुद्रहामि पि ... पे०... ग्रहं असञ्जावेदियतिनरोषं समापञ्जामि पि बुद्रहामि पी' ति ।

 पंतमनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्ति-कुसलो परिचत्तकुसलो परिचत्तपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्य पजानाति – 'दीघरत्तं खो प्रयमायस्मा खण्डकारी खिद्दकारी सबलकारी कम्मासकारी न सन्ततकारी' न सन्ततवृत्ति सीलेसु । दुस्सीलो खो ग्रयमायस्मा । दुस्सील्यं खो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिहान-

मेतं । 'श्रस्सद्धो खो पन श्रयमायस्मा; श्रस्सद्धियं खो पन तथागत-प्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं ।

'भ्रप्पस्सुतो स्रो पन ग्रयमायस्मा धनाचारो; भ्रप्पसच्चं स्त्रो १९. १५९ १५ पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं ।

> 'दुब्बचो' सो पन ग्रयमायस्मा; दोवचस्सता स्रो पन तथागत-प्यवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं।

> 'पापमित्तो खो पन अयमायस्मा; पापमित्तता खो पन तथा-गतप्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं ।

20 'कुसीतो खो पन ग्रयमायस्मा; कोसज्जं खो पन तथागत-प्यवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं ।

'मुट्टस्सिति खो पन ग्रयमायस्मा; मुट्टसच्चं खो पन तथागत-प्यवेदिते धम्मविनये परिहानमेते ।

'कुहको खो पन ग्रयमायस्मा; कोहञ्ञां खो पन तथागत-²⁵ प्पनेदिते धम्मविनये परिहानभेतं ।

'दुब्भरो लो पन श्रयमायस्मा; दुब्भरता लो पन तथागत-प्यवेदिते घम्मविनये परिहानमेतं।

'दुप्पञ्जो स्तो पन ग्रयमायस्मा ; दुपञ्ञाता स्तो पन तथागत-प्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं' ।

६. "सेय्यथापि, भ्रावुसो, सहायको सहायकं एवं वदय्य – **'यदा**

१. सततकारी - स्या०। २ दुब्बच्चो - स्या०।

ते, सम्म, धनेन धनकरणीयं प्रस्त, याचेय्यासिं मं धनं । दस्सामि ते धनं ति । सो किञ्चिदेव धनकरणीयं समुप्पन्ने सहायको सहायकं एवं वदेय्य — 'श्रत्थो में, सम्म, धनेन । देहि में धनं ति । सो एवं वदेय्य — 'तेन हि, सम्म, इघ खनाहीं ति । सो तत्र खनन्तो नाधिगच्छेय्य । सो एवं वदेय्य — 'प्रतिक मं, सम्म, प्रवच ; तुच्छकं मं, सम्म, ग्रवच — в इघ खनाहीं ति । सो एवं वदेय्य — 'नाहं तं, सम्म, प्रतिक ग्रवचं, तुच्छकं व्यवचं । तेन हि, सम्म, इघ खनाहीं ति । सो तत्र पि खनन्तो नाधि-गच्छेय्य । सो एवं वदेय्य — 'प्रतिक मं, सम्म, प्रवच — इघ खनाहीं ति । सो तत्र पि खनन्तो नाधि-गच्छेय्य । सो एवं वदेय्य — 'नाहं तं, सम्म, प्रतिक ग्रवचं, तुच्छकं ग्रवचं । तेन हि, सम्म, इघ खनाहीं ति । सो तत्र पि खनन्तो नाधिगच्छेय्य । सो एवं वदेय्य — 'ग्रतिक मं, सम्म, ग्रवच — इघ खनाहीं ति । सो एवं वदेय्य — 'नाहं तं, सम्म, ग्रवच — इघ खनाहीं ति । सो एवं वदेय्य — 'नाहं तं, सम्म, ग्रवच — इघ खनाहीं ति । सो एवं वदेय्य — 'नाहं तं, सम्म, ग्रवच — इघ खनाहीं ति । सो एवं वदेय्य — 'नाहं तं, सम्म, ग्रवच — इघ खनाहीं ति । सो एवं वदेय्य — 'नाहं तं, सम्म, ग्रवच — इघ खनाहीं ति । सो एवं वदेय्य — 'नाहं तं, सम्म, ग्रतिक ग्रवचं, तुच्छकं ग्रवचं । ग्रपचं च ग्रपचं च ग्रमिच व्यवप्यादं पार्पणं चेतलो विपरियार्यं ति ।

"एवमेव खो, श्रावुसो, भिक्खु कत्थी होति विकत्थी ग्रधिगमेसु.— 15 'श्रहं पठमं झानं समापज्जामि पि बुटुहामि पि, श्रहं दुतियं झानं समा-पज्जामि पि बुटुहामि पि, श्रहं तितयं झानं समापज्जामि पि बुटुहामि पि, श्रहं चतुत्थं झानं समापज्जामि पि बुटुहामि पि, श्रहं श्राकासानञ्चायतनं समापज्जामि पि बुटुहामि पि, श्रहं विञ्ञाणञ्चायतनं समापज्जामि पि बुटुहामि पि, श्रहं श्राकिञ्चञ्ञायतनं समापज्जामि पि बुटुहामि पि, श्रहं सञ्ज्ञा-श्रहं नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनं समापज्जामि पि बुटुहामि पि, श्रहं सञ्ज्ञा-वेदयितनिरोधं समापज्जामि पि बुटुहामि पी' ति ।

७. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्ति-कुसलो परिचत्तप्रतायकुसलो समनुयुञ्जति समनु-ग्गाहति समनुभासति । सो तथागतेन वा तथागतसावकेन वा झायिना व्य समापत्तिकुसलेन परिचत्तकुसलेन परिचत्तपरियायकुसलेन समनुयुञ्जिय-मानो समनुगाहियमानो समनुभासियमानो इरीणं ग्रापज्जति विचिनं प्रापज्जति बनयं ग्रापज्जति विचनं प्रापज्जति बनयं ग्रापज्जति ।
इ. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्तिकसलो

वाजिस्सिति - सी०, री०; पवेदेव्यासि - स्या०। २. किस्मिष्ट्रिवदेव - सी०, स्या०, री०। ३. न तुच्छकं - सी०। ४. विधिनं - सी०; विधिनं - री०।

B. 386

परचित्तकुसलो परचित्तपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्च मनसि करोति – 'किं नु खो अयमायस्मा कत्यी होति विकत्यी अधि-गमेषु – श्रहं पठमं झानं समापज्जामि पि ... पे०... श्रहं सञ्जावेदीयत-निरोधं समापज्जामि पि बृद्रहामि पी' ति ।

ह. "तमनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्ति-कुसलो परिचत्तपरियायकुसलो चेतसा चेतो परिच्च पजानाति — दीघरतं खो भ्रयमायस्मा खण्डकारी छिह्कारी सबलकारी कम्मासकारी, न सन्ततकारी न सन्ततवृत्ति सीलेषु, दुस्सीलो खो भ्रयमायस्मा; दुस्सील्यं खो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं ।

'ग्रस्सद्धो खो पन ग्रयमायस्मा; ग्रस्सद्धियं खो पन तथागत-प्यवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं ।

'श्रपस्युतो खो पन ग्रयमायस्मा ग्रनाचारो; ग्रप्पसच्च खो पन तथागलप्पवेदिते धम्मविनये परिहानमते । 'दृब्बचो खो पन ग्रयमायस्मा; दोवचस्सता खो पन तथागत-

उच्चपा सा नग अपनापस्य उच्चपवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं ।

'पापमित्तो स्रो पन ग्रयमायस्मा; पापमित्तता स्रो पन तथा-गतप्पबेदिने धम्मविनये परिहानमेतं ।

'कुसीतो खो पन ग्रयमायस्मा; कोसज्जं खो पन तथागत-प्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं ।

4मुद्रस्तति खो पन श्रयमायस्मा; मुद्रसच्चं खो पन तथागत-प्पवेदिते धम्मविनये पिरहानमेतं ।

'कुहको खो पन प्रयमायस्मा; कोहञ्ञां खो पन तथागत-प्यवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं।

'दुब्भरो लो पन श्रयमायस्मा; दुब्भरता लो पन तथागत-25 प्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं।

'दुपञ्जो खो पन ग्रयमायस्मा; दुपञ्ञता खो पन तथागत-प्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेत'।

१०. "सो नतानुसो, भिन्न्नु 'इमे दस धम्मे क्रप्यहाय इमिस्स धम्मिनये वृद्धि विक्तिन्ह वेपुत्लं आपिजस्सती' ति नेतं ठानं विज्जति । अ सो नतानुसो, भिन्न्नु 'इमे दस धम्मे पहाय इमिस्म धम्मिविनये वृद्धिं विक्तिन्ह वेपुत्लं आपिजस्सती' ति ठानमेतं विज्जती" ति ।

६. ग्रधिमानसूतं

१. एकं समयं ब्रायस्मा महाकस्सपो राजगहे विहरित वेळुवनं कलन्दकिनवापे। तत्र खो ब्रायस्मा महाकस्सपो भिवखु क्रामन्तेसि — "ब्रावुसो भिवखवें" ति। "ब्रावुसों" ति खो ते भिवखु ब्रायस्मतो महाकस्सपस्स पच्चस्सोस् । ब्रायस्मा महाकस्सपो एतदवोच —

- R. 162

- २. "इधानुसो, भिक्खु ग्रन्टां ब्याकरोति 'क्षीणा जाति, 5 वृसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति पजानामी' ति । तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्तिकुसलो परिचत्त-कुसलो परिचत्तपरियायकुसलो समनुयुञ्जित समनुग्गाहित समनु-भासित । सो तथागतेन वा तथागतसावकैन वा झायिना समापत्ति-कुसलेन परिचत्तकुसलेन परिचत्तकुसलेन परिचत्तकुसलेन समनुयुञ्जियमानी 10 समनुग्गाहियमानो समनुभासियमानो इरीणं ग्रापञ्जित विचिनं ग्रापञ्जित ग्रनयं ग्रापञ्जित ।
- ३. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्ति-कुसलो परिचत्तकुसलो परिचत्तपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्च मनसि करोति — "कि नृ खो अयमायस्मा अञ्ज्ञं ब्याकरोति — 15 खीणा जाति, बुसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति पजानामी' ति ।

४. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्तिकुसलो परिचत्तकुसलो परिचत्तपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्च
पजानाति – 'ग्रधिमानिको खो श्रयमायस्मा श्रधिमानसच्चो, श्रयम्ते 20
पत्तसञ्जी, श्रकते कतसञ्जी, श्रमियंत श्रधिगतसञ्जी। श्रधिमानेन
ग्रञ्जं ब्याकरोति – खीणा जाति, वृसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं,
नापरं इत्यत्ताया ति पजानामी' ति ।

B. 38

५. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्तिकुसलो परिचत्तकुसलो परिचत्तपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्च 25
मनिस करोति – "किं नु खो अयमायस्मा निस्साय अधिमानिको अधिमानसच्चो, अप्पत्ते पत्तसञ्जी, अकते कतसञ्जी, अनिधगते अधिगतसञ्जी। अधिमानेन अञ्ज्ञं ब्याकरोति – खीणा जाति, वृसितं ब्रह्मचरियं, कृतं करणीयं, नापरं इत्यत्ताया ति पजानामी' ति ।

R. 165

R. 164

६. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्तिकुसलो परिचत्तकुसलो एरिवतपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्च
पजानाति – 'बहुस्सुतो खो पन अयमायस्मा सुतघरो सुतसिज्ञचयो, ये ते
घस्मा आदिकल्याणा मज्ज्ञेकल्याणा परियोसानकल्याणा सात्यं सब्यज्ञनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं अभिवर्दान्त, तथास्थास्स घम्मा
बहुस्सुता होन्ति धाता वचसा परिचिता मनसानुपेविस्ता दिद्विया
सुप्पटिनिद्धा । तस्मा अयमायस्मा अधिमानिको अधिमानसच्चो, अप्पत्ते
पत्तसञ्जी, अत्रक्ते कतसञ्जी, अनिधाते अधिमानसच्चो । अधिमानेन
ग्रज्ञञ्चं ब्याकरोति – खोणा जाति, वृसितं ब्रह्मचरियं , कतं करणीयं,
गलपरं इत्यक्ताया ति पजानामी' ति ।

७. "तमेनं तथागतो वा तथागतसावको वा झायी समापत्ति-कुसलो परिचत्तकुसलो परिचत्तपरियायकुसलो एवं चेतसा चेतो परिच्य पजानाति — 'श्रीभज्झालु लो पन श्रयमायस्मा; श्रीभज्झापरियृद्धिते चेतसा बहुलं विहरित । श्रीभज्झापरियुद्धानं लो पन तथागतप्पवेदिते । धम्मविनये परिहानमेतं ।

'ब्यापन्नो^{*} खो पन ग्रयमायस्मा; ब्यापादपरियुट्टितेन चेतसा बहुलं विहरति । ब्यापादपरियुट्टानं खो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिज्ञानमेतं ।

ंधीनमिद्धो^{*} खो पन अयमायस्मा; थोनमिद्धपरियुट्टितेन चेतसा 20 बहुलं विहरित । थीनमिद्धपरियुट्टानं खो पन तथागतप्पवेदिते धम्म-विनये परिहानमेतं ।

'उद्धतो खो पन अयमायस्मा; उद्धच्चपरियुट्टितेन चेतसा बहुसं विहरित । उद्धच्चपरियुट्टानं खो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं।

र्विचिकिच्छो स्रो पन ग्रयमायस्मा; विचिकिच्छापरियुद्धितेन चेतसा बहुलं विहरित । विचिकिच्छापरियुद्धानं स्रो पन तथागत-प्यवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं ।

'कम्मारामो खो पन ग्रयमायस्मा कम्मरतो कम्मारामतं ग्रनुयुत्तो । कम्मारामता खो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेते ।

१-१. बहुस्युता वता - सी०. स्था०, रो०। २. व्यापादो - सी०, रो०। ३. विन-मिछो - म०।

10

R. 165

'मस्सारामो स्रो पन श्रयमायस्मा भस्सरतो भस्सारामतं श्रनुयुत्तौ । भस्सारामता स्रोपन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं ।

'निद्दारामो स्त्रो पन श्रयमायस्मा निद्दारतो निद्दारामतं ग्रनु-युत्तो । निद्दारामता स्त्रो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिहानमेतं ।

'सङ्गणिकारामो खो पन अयमायस्मा सङ्गणिकरतो' सङ्गणिका- 5 रामतं अनुयुत्तो। सङ्गणिकारामता खो पन तथागतप्पवेदिते घम्मविनये परिज्ञानमतं।

'सति' स्त्रो पन श्रयमायस्मा उत्तरि करणीये श्रोरमत्तकेन विसेसाधिगमेन श्रन्तरा वोसानं श्रापन्नो । श्रन्तरा वोसानगमन स्त्रो पन तथागतप्पवेदिते धम्मविनये परिज्ञानमेत' ।

द. "सो वतावुसो, भिक्खु 'इमे दस धम्मे ग्रप्पहाय इमिस्स धम्मविनये वृद्धि विरूच्छि वेपुल्लं ग्रापिज्जस्सती' ति नेतं ठानं विज्जित । सो वतावुसो, भिक्खु 'इमे दस धम्मे पहाय इमिस्म धम्मविनये वृद्धि विरूचिंक्ष वेपुल्लं ग्रापिज्जिस्सती' ति ठानमेतं विज्जती" ति ।

७. निप्पयसुत्तं

- १. तत्र खो भगवा कालङ्कृतं भिनखुं ग्रारक्भ भिनख् ग्रामन्तेसि 15 "भिनख्वो" ति । "भदन्ते" ति ते भिनख् भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतदवोच –
- २. "इघ, भिक्खने, भिक्खु श्रिषकरणिको होति, श्रीषकरण-समयस्स न वण्णवादी । यं पि, भिक्खने, भिक्खु श्रीषकरणिको होति श्रीषकरणसमयस्स न वण्णवादी, श्रयं पि धम्मो न पियताय न गरुताय 20 न भावनाय न सामञ्जाय न एकीभावाय संवत्तति ।
- ३. "पुन च परं, भिन्खवं, भिन्ख् न सिन्खाकामो होति, सिक्खाकामस्स" न वण्णवादी । यं पि, भिक्खवं, भिन्खु न सिक्खाकामो होति सिक्खाकामस्स न वण्णवादी, अयं पि घम्मो न पियताय न गरुताय न भावनाय न सामञ्जाय न एकीमावाय संवत्तति ।
 - ४. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु पापिच्छो होति, इच्छाविनयस्स

१. सङ्गणिकारतो – स्या॰, रो॰। २. मृदुस्सति – सी॰, स्या॰, रो॰। ३–३. कलत्वकं – सी॰; काळक॰ – स्या॰; कालकं॰ – रो॰। ४ गश्ताय –सी॰, रो॰। ५. सिक्खा-सुमावानस्स – सी॰, स्या॰, रो॰।

न बण्णवादी । यं पि, भिक्खबे, भिक्ख पापिच्छो होति इच्छाविनयस्स न बण्णवादी, ग्रयं पि धम्मो न पियताय न गरुताय न भावनाय न सामञ्जाय न एकीमावाय संवत्तति ।

- ५. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु कोधनो होति, कोधिवनयस्स न वण्णवादी । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु कोधनो होति कोधिवनयस्स न बण्णवादी, श्रयं पि धम्मो न पियताय न गहताय न भावनाय न सामञ्जाय न एकीभावाय संवत्ति ।
- ६. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्ख मक्खी होति, मक्खविनयस्स न वण्णवादी। यं पि, भिक्खवे, भिक्ख मक्खी होति मक्खविनयस्स 10 न वण्णवादी, ग्रयं पि धम्मो न पियताय न गहताय न भावनाय न साम-ञ्ञाय न एकीभावाय संवत्तति ।
- ७. "पुन च परं, भिनस्वने, भिनस्व सटो होति, साठेय्यविनयस्स न वण्णवादी। यं पि, भिनस्वने, भिनस्व सटो होति साठेय्यविनयस्स न वण्णवादी, ग्रयं पि धम्मो न पियताय न गन्दताय न भावनाय न । सामञ्जाय न एकीभावाय संवत्तति ।
 - द. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु मायावी होति, मायाविनयस्स न वण्णवादी । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु मायावी होति मायाविनयस्स न वण्णवादी, ग्रयं पि धम्मो न पियताय न गरुताय न भावनाय न सामञ्जाय न एकीभावाय संवत्ति ।
 - १. "पुन च परं, भिक्खवं, भिक्खु धम्मानं न निसामकजातिकों होति, धम्मनिसन्तिया न वण्णवादी । यं पि, भिक्खवं, भिक्खु धम्मानं न निसामकजातिको होति धम्मनिसन्तिया न वण्णवादी, प्रयं पि धम्मो न पियताय न गरुताय न भावनाय न सामञ्जाय न एकोभावाय संवत्ति ।
- १०. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्ख न पटिसल्लानो होति, 25 पटिसल्लानस्स न वण्णवादी । यं पि, भिक्खवे, भिक्खु न पटिसल्लानो होति पटिसल्लानस्स न वण्णवादी, ग्रयं पि घम्मो न पियताय न गरुताय न भावनाय न सामञ्ज्ञाय न एकीभावाय संवत्तति ।
 - ११. "पुन च परं, भिक्खने, भिक्खु सब्रह्मचारीनं न पटि-सन्थारको होति, पटिसन्थारकस्स न वण्णवादी । यं पि, भिक्खने,

B. 390

R. 166 20

१. ०जातियो – मी०, रो०।

B. 391

R. 167

भिक्बु सब्रह्मचारीनं न पटिसन्यारको होति पटिसन्यारकस्त न वण्णवादी, भ्रयं पि धम्भो न पियताय न गवताय न भावनाय न सामञ्जाय न एकी-मावाय संवत्तति ।

- १२. "एवरूपस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो किञ्चा पि एवं इच्छा उप्पज्जेय्य 'अहो वत मं सब्रह्मचारी सक्करेय्युं गरे करेय्युं मानेय्युं अ पूजेय्युं ति, अथ खो नं सब्रह्मचारी न चेव सक्करोन्ति न गरुं करोन्ति न मानेन्ति न पूजेन्ति । तं किस्स हेतु ? तथा हिस्स, भिक्खवे, विञ्कू सब्रह्मचारी ते पापके अकुसले धम्मे अप्पट्टीने समनुपस्सन्ति ।
- १३. "संय्यथापि, भिनखने, अस्सलकुद्धस्से किञ्चा पि एवं इच्छा उप्पज्जय्य 'झहो वत मं मनुस्सा आजानीयट्टाने ठपेय्युं, आजानीय- 10 भोजनं च भोजेय्युं, आजानीयपरिमज्जनं च परिमज्जय्युं ति, अथ खो नं मनुस्सा न चेव आजानीयपरिमज्जनं परिमज्जित । तं किस्स हेतु ? तथा हिस्स, भिनखने, विञ्चू मनुस्सा तानि साठेव्यानि क्ट्यानि जिल्हे व्यानि ब्रुट्यानि जिल्हे व्यानि ब्रुट्यानि अपहीनानि समनुपस्सिन्त । एवमेव खो, भिनखने, 15 एवस्पिस भिनखने, किञ्चा पि एवं इच्छा उप्पज्जेय्य 'श्रहो वत मं सबह्यान्वारी सकरेय्युं गर्न करेय्युं मानेयुं पूजेय्युं ति, अथ खो नं सबह्याचारी न चेव सकरोत्नेत न गर्छ करोन्तिन न मानेन्तिन पूजेन्ति । तं किस्स हेतु ? तथा हिस्स, भिनखने, विञ्चू सब्बह्याचारी ते पापके अकुसले वसमे अपनिते समनपस्सीन्त ।
- १४. "इध पन, भिन्छवं, भिन्छु न अधिकरणिको होति, अधि-करणसमयस्स वण्णवादी । यं पि, भिन्छवं, भिन्छु न अधिकरणिको होति अधिकरणसमयस्स वण्णवादी, अयं पि घम्मो पियताय गहताय भावनाय सामञ्जाय एकीभावाय संवत्तति ।
- १५. "पुन च परं, भिन्खने, भिन्द्धं सिक्खाकामो होति, सिक्खा- 25 कामस्स वण्णनादी । यं पि, भिन्द्धने, भिन्द्धं सिक्खाकामो होति सिक्खा-कामस्स वण्णनादी, ग्रयं पि घम्मो पियताय गरुताय भाननाय सामञ्जाय एकीभावाय संवत्तति ।

१. गव - ती०, स्या०, री० । २. धस्सवतुक्कस्स - सी०, री०; धस्समूळ्क्कस्स - स्या० ।

१६. "पुन च परं, भिनस्तनं, भिनस्तु ग्रप्पिच्छो होति, इच्छा-विनयस्स वण्णवादी । यं पि, भिनस्तनं, भिनस्तु ग्रप्पिच्छो होति इच्छानिनयस्स वण्णवादी, ग्रयं पि धम्मो ...पे०... एकीभावाय संवत्तति ।

. १७. "पुन च परं, भिक्खवे, भिक्ख् घ्रक्कोघनो होति, कोघ-विनयस्स वण्णवादी । यं पि, भिक्खवे, भिक्ख् घ्रक्कोघनो होति कोघ-विनयस्स वण्णवादी, ग्रयं पि घम्मो ... पे०.. एकीभावाय संवत्तति ।

१८. "पुन च परं, भिक्खने, भिक्ख अमक्खी होति, मक्ख-विनयस्स वण्णवादी । यं पि, भिक्खने, भिक्ख अमक्खी होति मक्ख-10 विनयस्स वण्णवादी, अयं पि धम्मो ... पे०... एकीभावाय संवत्तति ।

१६. "पुन च परं, भिनस्वने, भिनस्व ग्रसटो होति, साठेट्य-विनयस्स वण्णवादी । यं पि, भिनस्वने, भिनस्व ग्रसटो होति साठेट्य-विनयस्स वण्णवादी, ग्रयं पि चम्मो पे० . एकीभावाय संवस्ति ।

२०. "पून च परं, भिक्खवे, भिक्ख ग्रमायावी होति, माया-

15 विनयस्स वण्णवादी । यं पि, भिनखवे, भिनखु ग्रमायावी होति माया-विनयस्स वण्णवादी, अयं पि धम्मो ... पे० .. एकीभावाय संवत्तति । २१. "पुन च परं, भिनखवे, भिनखु धम्मानं निसामकजातिको

र्श. पुन च पर, ामचलब, ामचल् धम्मान ानतामकजातक।
होति, धम्मनिसन्तिया वण्णवादी। य पि, भिक्लवे, भिक्ल धम्मानं
निसामकजातिको होति धम्मनिसन्तिया वण्णवादी, अयं पि धम्मो

... पे०... एकीभावाय संवति।

२२. "पुन च परं, भिक्खने, भिक्खु पटिसल्लानो होति, पटि-सल्लानस्स वण्णवादी । यं पि, भिक्खने, भिक्खु पटिसल्लानो होति पटिसल्लानस्स वण्णवादी, श्रयं पि धम्मो ... पे०... एकीभावाय संवत्तति ।

२३. "पुन च परं, भिक्खने, भिक्ख् सन्नह्मचारीनं पटिसन्थारको होति, पटिसन्थारकस्स वण्णवादी । यं पि, भिक्खने, भिक्ख् सन्नह्मचारीनं पटिसन्थारको होति पटिसन्थारकस्स वण्णवादी, श्रयं पि घम्मो पियताय गस्ताय भावनाय सामञ्जाय एकीभावाय संवत्तति ।

२४. "एवरूपस्स, भिक्खवे, भिक्खवो किञ्चा पि न एवं इच्छा उप्पञ्जेय्य – 'ब्रह्मो वत मं सब्रह्मचारी सक्करेय्युं गरुं करेय्युं मानेव्युं १० पुजेय्युं ति, अथ खो नं सब्रह्मचारी सक्करोन्ति गरुं करोन्ति मानेन्ति

R 168

B. 392

पूजेन्ति । तं किस्स हेतु ? तथा हिस्स, भिक्खवे, विञ्कू सब्रह्मचारी ते पापके अकुसले धम्मे पहीने समनुपत्सन्ति ।

२४. "सेव्यथापि, भिक्खवे, भह्स्स अस्साजानीयस्स किञ्चा पि न एवं इच्छा उप्पज्जेय्य — 'अही वत मं मनुस्सा आजानीयद्वाने ठपेय्यं, आजानीयभोजनं च भोजेय्यं, आजानीयपरिमज्जनं च परिमज्जेय्यं' ति, अ अथ खो नं मनुस्सा आजानीयद्वाने च ठपेन्ति आजानीयभोजनं च भोजेन्ति आजानीयपरिमज्जनं च परिमज्जन्ति । तं किस्स हेतु ? तथा हिस्स, भिक्खवे, विञ्कू मनुस्सा तानि साठेय्यानि कूटेय्यानि जिम्हेय्यानि वक्क्र्य्यानि पहीनानि समनपस्यन्ति ।

"एवमेव खो, भिनखने, एवरूपस्स भिनखुनो किञ्चा पि न एवं 10 इच्छा उप्पञ्जेय्य — 'ग्रहो वत मं सब्रह्मचारी सक्करेय्युं गर्छ करेय्युं मानेय्युं पूजेय्युं ति, अथ खो नं सब्रह्मचारी सक्करोन्ति गर्छ करोन्ति मानेन्ति पूजेन्ति । तं किस्स हेतु ? तथा हिस्स, भिनखने, विञ्जू सब्रह्मचारी ते पापके अकुसले धम्मे पहीने समनपस्सन्ती" ति ।

८. श्रक्कोसकसुत्तं

१. "यो सो, भिक्खते, भिक्खु अक्कोसकपरिभासको अरियूप- 15 8. 898 वादी सम्रह्मचारीनं ठानमेतं अवकासो यं सो दसम्रं ब्यसनानं अञ्ञातरं ब्यसनं निगच्छेस्य । कतमेसं दसम्रं ? अनिधगतं निधिगच्छित, अधिगता परिहायित, सद्धम्मस्स न वोदायित्ति, सद्धम्मसु वा अधिमानिको होति अनिभारतो वा ब्रह्मचिर्यं चरित, अञ्ञातरं वा सिङ्कालिट्टं आपींत आपज्जति, गाब्हं वा रोगातङ्कं फुसति, उम्मादं वा पापुणाति चित्तवस्तेपं, 20 सम्मुब्हो कालं करोति, कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुग्गीतं विनिपातं निरयं उपपज्जति । यो सो, भिक्खते, भिक्खु अक्कोसकपरिभासको अरियूपवादी सब्रह्मचारीनं, ठानमेतं अवकासो यं सो इमेसं दसम्रं ब्यसनानं अञ्जातरं ब्यसनं निगच्छेस्या" ति ।

१. प्ररियुपवादी - सी०, स्था०, रो०। २-२. प्रष्टानमेत प्रनवकासी - सी०, स्था०, रो०। ३. न निगच्छेन्य -सी०, स्था०, रो०। ४. वोदानन्ति -सी०; वोदायति -स्था०।

६. कोकालिकसूत्तं

प्रथ स्त्रो कोकालिको भिनस् येन भगवा तेनुपसक्रिमः
 उपसक्क्ष्मित्वा भगवन्तं प्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं
 निसिन्नो स्त्रो कोकालिको भिक्स भगवन्तं एतदवीच —

२. "पापिच्छा, भन्ते, सारिपुत्तमोग्गल्लाना, पापिकानं इच्छानं 5 वसं गता" ति ।

"मा हेवं, कोकालिक, मा हेवं, कोकालिक ! पसादेहि, कोका-लिक, सारिपुत्तमोग्गल्लानेसु चित्तं । पेसला सारिपुत्तमोग्गल्लाना" ति ।

३. दुतियं पि खो कोकालिको भिक्खु भगवन्तं एतदबौच — "किञ्चा पि मे, भन्ते, भगवा सद्धायिको पच्चियको, अथ खो पापिच्छा व 10 सारिपुत्तभोगगल्लाना, पापिकानं इच्छानं वसं गता" ति ।

"मा हेवं, कोकालिक, मा हेवं, कोकालिक ! पसादेहि, कोका-लिक, सारिपुत्तमोग्गल्लानेसु चित्तं । पेसला सारिपुत्तमोग्गल्लाना" ति ।

तियं पि स्रो कोकालिको भिक्सु भगवन्तं एतदबोच –
 "किञ्चा पि मे, भन्ते, भगवा सद्धायिको पञ्चयिको, श्रथ स्रो पापिच्छा व
 सारिपुत्तमोग्गल्लाना, पापिकानं इच्छानं वसं गता" ति ।

"मा हेवं, कोकालिक, मा हेवं, कोकालिक ! पसादेहि, कोका-लिक, सारिपुत्तमोग्गल्लानेसु चित्तं । पेसला सारिपुत्तमोग्गल्लाना" ति ।

५. प्रय खो कोकालिको भिक्खु उट्टायासना भगवन्तं ग्रीभ-वादेत्वा पदिन्छणं कत्वा पक्कािम । ग्रीचरपक्कन्तस्स च कोकालिकस्स भिक्चुनो सासपमत्तीहि 'पीळकािह 'सब्बो कायो फुटो ग्रहोिस । सासप-मत्तियो हुत्वा मुग्गमत्तियो ग्रहेसुं, मुग्गमत्तियो हुत्वा कलायमित्तियो ग्रहेसुं, कलायमत्तियो हुत्वा कोलिट्टमत्तियो ग्रहेसुं, कोलिट्टमत्तियो हुत्वा कोलमत्तियो ग्रहेसुं, कोलमत्तियो हुत्वा ग्रामलकक्मातियो ग्रहेसुं, कोलिट्टमत्तियो ग्रहेसुं, काल्यक्मात्तियो हुत्वा तिष्डुकमत्तियो अहेसुं, केळुवसला-ट दुकमत्तियो ग्रहेसुं, वेळुवसलाट्डकमत्तियो हुत्वा बिल्मत्तियो ग्रहेसुं, विल्वानियो ग्रहेसुं, वेळुवसलाट्डकमत्तियो हुत्वा विल्वानियो ग्रहेसुं, विल्वानियो ग्रहेसुं, वेळुवसलाट्डकमत्तियो हुत्वा विल्वानियो ग्रहेसुं, विल्वानियो ग्रहेसुं, वेळुवसलाट्डकमत्तियो हुत्वा विल्वानियो ग्रहेसुं, विल्वानियो ग्रहेसुं, वेळुवसलाट्डकमत्तियो हुत्वा व्यविद्यां स्वर्षा कर्वानियां ग्रहेसुं, विल्वानियो ग्रहेसुं, वेळुवसलाट्डकमत्तियो हुत्वा प्राचित्रम् । स्वर्षे क्रिं कर्वानियां सेति मच्छो व विस्तिगिलितो ।

B. 394

R., 171

१. सावपनपाहि – सी०। २. पिनकाहि – सी०; पिळकाहि – स्वा०, पौ०। १. फुट्टो – स्वा०। ४. सी०, स्वा०, रौ०पोसकेसु नरिय। ४. विल्लमपियो – स्वा०। ६–६.स्वास्युर्व – सी०, स्वा०, रौ०। ७. कहनिपतेसु – स्वा०। व. विस्कृतिकृती – स्वा०।

5

10

15

20

B. 395

R. 172

६. प्रथ स्त्रो तुरू' पञ्चेकब्रह्मा' येन कोकालिको भिक्स् तेनुप-सङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा वेहासे ठत्वा कोकालिकं भिक्स् एतदबोच — "पसादेहि, कोकालिक, सारिपुत्तभोग्गल्लानेसु चित्तं । पेसला सारिपुत्त-मोग्गल्लाना" ति ।

"कोसि त्वं, ग्रावुसो" ति ?

"ब्रहं तुरू पच्चेकब्रह्मा" ति ।

"ननु त्वं, ब्रावुसो, भगवता अनागामी ब्याकतो, अथ किञ्चरिह इघागतो ? पस्स यावं च ते इदं ब्रपरद्धं" ति ।

७. ग्रय खो तुरू पच्चेकब्रह्मा कोकालिकं भिक्खुं गायाहि ग्रज्ज्ञभासि –

> "पुरिसस्स हि जातस्स, कुठारी' जायते मुखे । याय छिन्दति श्रत्तानं, बालो दुब्भासितं भणं ।। "यो निन्दियं पसंसति. तं वा निन्दति यो पसंसियो। विचिनाति मुखेन सो कर्लि, कलिना तेन सूखंन विन्दति।। "ग्रप्पमत्तको ' ग्रमं यो ग्रक्खेस् धनपराजयो। सब्बस्सा पि सहा पि ग्रत्तना, ग्रयमेव महत्तरो कलि। यो सुगतेस मनं पदसर्थे ।। सहस्सानं निरब्बुदानं, छत्तिसति पञ्च च ग्रब्बदानि ।

द. ग्रथ खो कोकालिको भिक्खु तेनेव ग्रावाधेन कालमकासि । कालक्कृतो च कोकालिको भिक्खु पदुमँ निरयं उपपज्जित सारिपुत्त-मोग्गल्लानेसु चित्तं प्राघातेत्वा ।

यमरियगरही निरयं उपेति,

१-१. तुषुप्पन्नेकब्रह्मा - सी०,रो०; तुविराज्येकब्रह्मा - स्वा० । २. कुवारी - स्वा० । १. झप्पमरो - सी०,स्वा०,रो० । ४. पदोसये - सी०,स्वा०,रो० । ४. पदुमनिरयं - सी०, स्वा० ।

६. अथ खो ब्रह्मा सहम्पति प्रभिक्कन्ताय रित्तया प्रभिक्कन्त-वण्णो केवलकम्पं जेतवनं ग्रोमासेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्किमः; उपसङ्कः मित्वा भगवन्तं प्रभिवादेत्वा एकमन्तं प्रद्वासि । एकमन्तं ठितो खो ब्रह्मा सहम्पति भगवन्तं एतदवोच – "कोकालिको, भन्ते, भिक्खु ५ कालङ्कृतो । कालङ्कृतो च, भन्ते, कोकालिको भिक्खु पदुमं निरयं उपपन्नो सारिपुत्तमोग्गल्लानेसु चित्तं आघातेत्वा" ति । इदमवोच ब्रह्मा सहम्पति । इद वत्वा मगवन्तं ग्रभिवादेत्वा पदिक्खणं कत्वा तत्त्रवेय-न्तरधायि ।

१०. ध्रथ को भगवा तस्सा रत्तिया श्रच्चयेन भिक्क् भ्रामन्तेसि —

10 "इमं, भिक्क्वने, र्रात्त ब्रह्मा सहम्पति श्रभिक्कन्ताय रत्तिया ध्रभिक्कन्तवण्णो केवलकप्पं जेतवनं भ्रोभासेत्वा येनाहं तेनुपसङ्क्षमि; उपसङ्क्षमित्वा
मं श्रभिवादेत्वा एकमन्तं ग्रद्धासि । एकमन्तं ठितो को, भिक्क्वने, ब्रह्मा
सहम्पति मं एतदबोच — 'कोकालिको, भन्ते, भिक्क् कालङ्क्ततो; कालङ्कृतो च, भन्ते, कोकालिको भिक्क्व पदुमं निरयं उपपन्नो सारिपुत्त
15 मोगगल्तानेसु चित्तं भ्राचातेत्वा'ति । इदमबोच, भिक्क्वने, ब्रह्मा सहम्पति ।

इदं वत्वा मं ग्रभिवादेत्वा पदिक्क्षणं कत्वा तत्थेवन्तरघायी" ति ।

११. एवं वृत्ते श्रञ्ञतरो भिक्खु भगवन्तं एतदवोच - "कीव दीघं नु खो, भन्ते, पदुसे निरये बायुप्पमाणं" ति ?

"दीघं खो, भिक्ख, पदुमे निरये श्रायुष्पमाणं । न तं सुकरं १- 173 20 सङ्खातुं – 'एत्तकानि वस्सानी ति वा एत्तकानि वस्ससतानी ति वा एत्तकानि वस्ससहस्सानी ति वा एत्तकानि वस्ससतसहस्सानी ति वा'" ति ।

"सक्का पन, भन्ते, उपमं कातुं" ति ?

"सक्का, भिक्कू," ति भगवाँ अवोच — "सेटयथापि, भिक्क्, वीसितखारिको कोसलको तिलवाहो ततो पुरिसो वस्ससतस्स वस्ससतस्स ».

».

» विद्यान एकमेकं तिलं उद्धरेय्य । खिप्पतरं खो सो, भिक्खू, वीस-तिखारिको कोसलको तिलवाहो इभिना उपक्कमेन परिक्खयं परियादानं गच्छेय्य, न त्वेव एको अब्बुदो निरयो । सेय्यथापि, भिक्खू, वीसित अब्बुदा निरया, एवमेको निरब्बुदो निरयो । सेय्यथापि, भिक्खू, वीसित निरब्बुदा निरया, एवमेको सब्बो निरयो । सेय्यथापि, भिक्खू, बीसित

१. उपमा - स्था०, रो०।

15

प्रवक्ता निरसा, एवसेको अटटो निरसो। संस्थापि, भिक्खु, वीसित अटटा निरसा, एवसेको अहहो निरसो। संस्थापि, भिक्खु, वीसित अहहा निरसो। संस्थापि, भिक्खु, वीसित अहहा निरसा, एवसेको कुमुदो निरसो। संस्थापि, भिक्खु, वीसित कुमुदा निरसा, एवसेको सोगिष्यको निरसो। संस्थापि, भिक्खु, वीसित सोगिष्यका निरसा, एवसेको उप्पलको निरसो। संस्थापि, भिक्खु, विसिति उप्पलको निरसो। संस्थापि, भिक्खु, विसिति उप्पलको निरसो। संस्थापि, भिक्खु, वीसिति पुण्डरीको निरसो। पदुमं खो पन, भिक्खु, विरसं कोकालिको भिक्खु उपपन्नो सारिपुत्तमोग्गलनोनु विक्तं आधानेत्वा" ति।

इदमबोच भगवा। इदं वत्वान सुगतो ऋथापरं एतदबोच 10 सत्था —

> "पुरिसस्स हि जातस्स, कुठारी जायते मुखे। याय छिन्दति ग्रत्तानं, बालो दृब्भासितं भणं ।। ''यो निन्दियं पसंसति . तं वा निन्दति यो पसंसियो। विचिनाति मुखेन सो कलि, कलिना तेन सुखं न विन्दति।। "ग्रप्पमत्तको ग्रयं यो श्रक्खेसु धनपराजयो। सब्बस्सा पि सहा पि अत्तना, ग्रयमेव महत्तरो कलि। यो सुगतेस मनं पदसये।। सहस्सानं निरब्बुदानं, स्रतिसति पञ्च च ग्रब्बदानि । यमरियगरही निरयं उपेति, वाचं मनं च पणिधाय पापकं" ति ।

१०. खीगासवबलसूत्तं

 अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो येन भगवा तेनपसङ्क्रीम;
 उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो आयस्मन्तं सारिपुत्तं भगवा एतदबोच —

१. स्था०, रो० पोत्यकेसु नस्थि । २. वत्वा - सी० ।

B. 397

R. 175

२. "कति नु को, सारिपुत्त, खीणासवस्स भिक्खुनो बलानि, यहि बलेहि समन्नागतो खीणासवो भिक्खु आसवानं खयं पटिजानाति — 'बीणा से ग्रासवा''' ति ?

३. "दस, भन्ते, लीणासवस्स भिक्खुनो बलानि, येहि बलेहि ५ समन्नागतो लीणासवो भिक्खु ग्रासवानं खयं पटिजानाति — 'लीणा में ग्रासवा' ति । कतमानि दस ? इष, भन्ते, लीणासवस्स भिक्खुनो ग्रानिक्वतो सब्बे सङ्खारा यथाभूतं सम्मप्पञ्ञाय युदिट्ठा होन्ति । यं पि, भन्ते, लीणासवस्स भिक्खुनो ग्रानिक्वतो सब्बे सङ्खारा यथाभूतं सम्मप्पञ्ञाय युदिट्ठा होन्ति, इदं पि, भन्ते, लीणासवस्स भिक्खुनो बलं १० होति, यं बलं ग्रागम्म लीणासवो भिक्खु ग्रासवानं लयं पटिजानाति — 'लीणा में ग्रासवा' ति ।

४. "पुन च परं, भन्ते, खीणासवस्स भिक्खुनो भ्रङ्ग।रकासूपमा कामा यथाभृतं सम्मप्पञ्ञाय सुिंदट्टा होन्ति । यं पि, भन्ते, खीणा- सवस्स भिक्खुनो अङ्गारकासूपमा कामा यथाभृतं सम्मप्पञ्ञाय सुिंदट्टा होन्ति, इदं पि, भन्ते, खीणासवस्स भिक्खुनो बलं होति, यं बलं भ्रागम्म खीणासवो भिक्खु ग्रासवानं खयं पटिजानाति — 'खीणा मे भ्रासवा' ति ।

५. "पुन च परं, भन्ते, खीणासवस्स भिक्खुनो विवेकतिम्नं चित्तं होति विवेकपोणं विवेकपञ्मारं विवेकहुं नेक्खम्माभिरतं व्यन्तीभूतं सब्बसो आसबद्वानियेहि धम्मेहि । यं पि, भन्ते, खीणासवस्स भिक्खुनो 20 विवेकनिम्नं चित्तं होति विवेकपोणं विवेकपञ्मारं विवेकट्ट नेक्खम्माभि-रतं व्यन्तीभूतं सब्बसो आसबद्वानियेहि धम्मेहि, इदं पि, भन्ते, खीणा-सवस्स भिक्खुनो बलं होति, यं वलं आगम्म खीणासवो भिक्खु आसबानं खयं पटिजानाति — 'खीणा में आसवा' ति ।

६. "पुन च परं, भन्ते, लीणासवस्स भिक्लुनो चत्तारो सतिपद्वाना 25 भाविता होन्ति सुभाविता । यं पि, भन्ते, लीणासवस्स भिक्लुनो चत्तारो सतिपट्टाना भाविता होन्ति सुभाविता, इदं पि, भन्ते, लीणासवस्स भिक्लुनो बलं होति, यं बलं प्रागम्म लीणासवो भिक्लु भासवानं लयं पटिजानाति – 'लीणा मे ग्रासवा' ति ।

"पुन च परं, भन्ते, लीणासवस्स भिक्लुनो चत्तारो सम्म प्यवाना भाविता होन्ति सुभाविता ... पे०... चत्तारो इद्विपादा भाविता

B. 396,

R. 177

होन्ति सुमाबिता ... पे०... पिञ्चनिद्रयानि ... पञ्च बलानि भावितानि होन्ति सुमाबितानि ... सत्त बोण्झञ्जा माबिता होन्ति सुमाबिता ... बरियो ग्रहुङ्गिको मग्गो भावितो होति सुमाबितो । यं पि, भन्ते, लीणा-सबस्य भिक्खुनो बरियो ग्रहुङ्गिको मग्गो भावितो होति सुभावितो, इदं पि, भन्ते, लीणासबस्स भिक्खुनो वलं होति, यं बलं भागम्म लीणासवो उ भिक्खु भासवानं लयं पटिजानाति — 'लीणा मे भासवा' ति ।

"इमानि खो, भन्ते, दस खीणासवस्स भिक्खुनो बलानि, येहि बलेहि समन्नागतो खीणासवो भिक्खु ग्रासवानं खर्य पटिजानाति — 'खीणा में ग्रासवा'' ति ।

षेरवग्गो नवमो ।

तस्सुद्दानं

वाहनानन्दो पुण्णियो , ब्याकरं कित्यमानिको । नप्पियक्कोसकोकालि , खीणासवबलेन चा ति ।।

१०. उपालिवग्गो

१. कामभोगीसुत्तं

 एकं समयं भगवा सावित्थयं विहरित जेतवने धनाथ-पिण्डिकस्स धारामे । अय खो धनाथपिण्डिको गहपित येन भगवा तेनुपसङ्क्षमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं प्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो ध्रनाथपिण्डिकं गहपित भगवा एतदबोच —

२. "दसयिमे, गहपित, कामभोभी सन्तो संविज्जमाना लोकरिम । कतमे दस ? इघ, गहपित, एकच्चो कामभोगी अधम्मेन भोगे परियेसित साहसेन; अधम्मेन भोगे परियेसित्वा साहसेन न झत्तानं सुखैति न"पीणेति'न संविभजति न पुठ्यानि करोति ।

१-१. बाहुनो झानस्य च - सी०; बाहुनो चानस्ये च - स्या०; बाहुनो चानस्ये च - रो० । २-२. पुण्यियो च व्याइरण - सी०; पुण्यियो च व्याइरणं - स्या०; पुण्यियो च व्याइरणं - रो० । ३. कवित घञ्जाविकरणं - सी०; कस्यो प्रञ्जाविकरणं - स्या० रो० । ४-४. कोलासिको च वतानि चा - सी०, रो०; कोकासिको च बतानि च - स्या० । ४-४. पौलीत - स्या०, रो०।

R., 999

R. 178

B. 400

25

२. "इस पन, गहपति, एकच्ची कामभोगी अधम्मेन भोगे परियोगित साहसेन; अधम्मेन भोगे परियोगित साहसेन अत्तानं सुखेति पीणेति, न संविभजति न पुञ्जानि करोति ।

४. "इघ पन, गहपति, एकच्चो कामभोगी प्रथमनेन भोगे परियेसित साहसेन; अधम्मेन भोगे परियेसित्वा साहसेन अलानं सुझेति पीणेति संविभजति पुञ्जानि करोति ।

 ५. "इघ पन, गह्पति, एकच्चो कामभोभी घम्माघम्मेन भोगे परियेसित साहसेन पि असाहसेन पि; घम्माघम्मेन भोगे परियेसित्वा साहसेन पि असाहसेन पि न अत्तानं सुखेति न पीणेति न संविभजति न
 पुक्कानि करोति ।

६. "इच पन, गह्पति, एकच्चो कामभोभी घम्माघम्मेन भोगे परियेसित साहसेन पि श्रसाहसेन पि; धम्माघम्मेन भोगे परियेसित्वा साहसेन पि अशाहसेन पि श्रसानं सुखेति पीणेति, न संविभजति न पुञ्ञानि करोति ।

७. "इघ पन, गहपित, एकच्चो कामभोगी धम्माधम्मेन भोगे पिरयेसित साहसेन पि असाहसेन पि; धम्माधम्मेन भोगे पिरयेसित्व साहसेन पि असाहसेन पि अत्तानं सुखेति पीणेति संविभजति पुञ्जानि करोति ।

 "इघ पन, गहपित, एकच्चो कामभोगी धम्मेन भोगे
 परियेसित असाहसेन; धम्मेन भोगे परियेसित्वा असाहसेन न अत्तानं सुन्तित गपीणीत न संविभजति न पुञ्ञानि करोति ।

 "इष पन, गहपित, एकच्ची कामभोगी घरमेन भोगे परियेसित असाहसेन; घरमेन भोगे परियेसित्वा असाहसेन अत्तानं सुखेति गोगीत, न संविभजति न पुञ्जानि करोति ।

१०. "इघ पन, गहराति, एकच्चो कममभोगीः धम्मेन भोगे परियेसित असाहसेन; धम्मेन भोगे परियेसित्वा प्रसाहसेन धतानां सुव्वति पीणेति संविभवति पुञ्जानि करोति । ते च भोगे गधितो भूच्छितो धज्कोपक्षो धनावीनवदस्सावी प्रनिस्सरणपञ्जो परिसुञ्जति ।

१. गवितो – सी० । २. ग्रज्ञापन्नो – सी०, स्था०, रो० ।

- ११. "इव पनं, गहराति, एकच्यो कामभोगी बन्मेन जोगे परिघेसति असाहसेन; बन्मेन भोगे परिवेसित्वा असाहसेन असान पुत्रेति ग्रीणेति संविभागति पुञ्ञानि करोति । ते च भोगे अगधितो अमुच्छितो अनज्जोपमो आदीनवदस्सावी निस्सरणपञ्जो परिमुञ्जति ।
- १२. "तत्र, गहपति, व्वायं कामभोगी ध्रधम्मेन भोगे परिवेसित ताहसेन, ध्रधम्मेन भोगे परिवेसित्वा साहसेन न प्रतानं सुक्षेति न पीणेति न संविभजित न पुञ्जानि करोति, ध्रयं, गहपति, कामभोगी तीहि ठानेहि गारवहो । 'ध्रधम्मेन भोगे परिवेसित साहसेना' ति, इभिना पठमेन ठानेन गारवहो । 'न अत्तानं सुक्षेति न पीणेती' ति, इभिना दुतियेन ठानेन गारवहो । 'न संविभजित न पुञ्जानि करोती' ति, इभिना ततियेन १० ठानेन गारवहो । ध्रयं, गहपति, कामभोगी इमेहि तीहि ठानेहि गारवही ।
- १३. "तत्र, गहपित, व्वायं कामभोगी अघम्मेन भोगे पिर्धसिति साहसेन, अघम्मेन भोगे पिर्धिसित्वा साहसेन अत्तानं मुखेति पीणित न सिवमजीत न पुञ्जानि करोति, अयं, गहपित, कामभोगी द्वीहि ठामेहि गारव्हो एकेन ठानेन पासंसो । 'अघम्मेन भोगे परियेसित साहसेना' ति, 15 इमिना पठमेन ठानेन गारव्हो । 'अत्तानं सुखेति पीणेती' ति, इमिना एकेन ठानेन पासंसो । 'न संविभजित न पुञ्जानि करोती' ति इमिना दुतियेन ठानेन पारखों । अयं, गहपित, कामभोगी इमेहि द्वीहि ठानेहि गारव्ही । अयं, गहपित, कामभोगी इमेहि द्वीहि ठानेहि गारव्ही इमिना एकेन ठानेन पासंसो ।
- १४. "तत्र, गह्पति, व्वायं कामभोषी प्रथमिन भोषे परियेसति 20 2.170 साहसेन, अधमभेन भोषे परियेसित्वा साहसेन असान सुबेति पीणेति संविभजित पुञ्जानि करोति, अयं, गह्पति, कामभोषी एकेन ठानेन गारव्हो द्वीहि ठानेहि पाससो । 'अधममेन भोषे परियेसित साहसेना' ति, इमिना एकेन ठानेन गारव्हो । 'असान सुबेति पीणेती' ति, इमिना पठभेन ठानेन पाससो । 'संविभजित पुञ्जानि करोती' ति, इमिना 25 दुतिबेन ठानेन पाससो । अयं, गहपित, कामभोषी इमिना एकेन ठानेन पारवही, इमेहि द्वीहि ठानेहि पाससो ।
- १५. "तत्र, गहपति, ब्वायं कामभोगी धम्माधम्मेन भोगे परिबे-सति साहसेन पि असाहसेन पि, बम्माधम्मेन भोगे परिवेसित्वा साहसेन पि असाहसेन पि न असान सुखेति न पीणेति न संविज्ञजति न पुरुष्टानि अ

R. 402

करोति, अयं, महपति, कामभोगी एकेन ठानेन पासंसी तीहि ठानेहि गारव्हो । 'बम्मेन भोगे परियेसति असाहसेना' ति, इमिना एकेन ठानेन पासंसी । 'अधम्मेन भोगे परियेसति साहसेना' ति, इमिना पठमेन ठानेन गारव्हो । 'न अतानं सुखेति न पीणेती' ति, इमिना बुतियेन ठानेन गारव्हो । 'मं संविभजति न पुञ्जानि करोती' ति, इमिना ततियेन ठानेन गारव्हो । अयं, गहपति, कामभोगी इमिना एकेन ठानेन पासंसी इमेहि तीहि ठानेहि गारव्यो ।

१६. "तत्र, गहपित, य्वायं कामभोगी बम्माधक्मेन भोगे परियेसित साहसेन पि प्रसाहसेन पि, बम्माधम्मेन भोगे परियेसित्वा साहसेन

पि ग्रसाहसेन पि प्रतानं सुखेति पीणीति न संविमजित न पुञ्जानि

करोति, प्रयं, गहपित, कामभोगी द्वीहि ठानेहि पासंसो द्वीहि ठानेहि

गारखों। 'वम्मेन भोगे परियेसित ग्रसाहसेना' ति, इमिना पठमेन

ठानेन पासंसो। 'श्रममंन भोगे परियेसित साहसेना' ति, इमिना पठमेन

ठानेन पासंसो। 'श्रममंन सुखेति पीणती' ति, इमिना दुतियेन ठानेन

पासंसो। 'न संविमजित न पुञ्जानि करोती' ति, इमिना दुतियेन

ठानेन गारखों। श्रयं गहपित, कामभोगी इमेहि द्वीहि ठानेहि पासंसो

इमेहि द्वीहि ठानेहि गारखों।

१७. "तत्र, महपित, व्वायं कामभोगी वम्माधम्मेन भोगे परियेसित साहसेन पि असाहसेन पि, वम्माधम्मेन भोगे परियेसित्वा साहसेन

पि असाहसेन पि अत्तानं सुकित पीणेति संविभजित पुञ्जानि करोति,
असं, गहपित, कामभोगी तीहि ठानेहि पासंसी एकेन ठानेन गारव्ही।

'बस्मेन भोगे परियेसित असाहसेना' ति, इमिना पठमेन ठानेन पासंसी।

'अबम्मेन भोगे परियेसित साहसेना' ति, इमिना एकेन ठानेन पासंसी।

'अवम्मेन भोगे परियेसित साहसेना' ति, इमिना एकेन ठानेन पासंसी।

'अवम्मेन भोगे परियेसित साहसेना' ति, इमिना एकेन ठानेन पासंसी।

उज्जानि करोती' ति, इमिना दुतियेन ठानेन पासंसी। अयं, गहपित,
कामभोगी इमेहि तीहि ठानेहि पासंसी इमिना एकेन ठानेन जारवही।

१८. 'तत्र, गहपति, य्वायं कामभोगी धम्मेन भोगे परियेसित प्रसाहसेन, धम्मेन भोगे परियेसिता प्रसाहसेन न प्रतानं सुव्हेति न पीणेति न संविभजित न पुञ्जानि करोति, प्रयं, गहपति, कामभोगी अ एकेन ठानेन पासंती द्वीहि ठानेहि गारव्हो । धम्मेन भोगे परियेसित

असाहखेना' ति, इमिना एकैन ठानेन पासंसो । 'न असान सुझैति न पीणेती' ति, इमिना पठमेन ठानेन गारव्हो । 'न संविभजति न पुञ्जानि करोती' ति, इमिना दुतियेन ठानेन गारव्हो । अयं, गहपति, कामभोगी इमिना एकैन ठानेन पासंसो इमेहि द्वीहि ठानेहि गारव्हो ।

१६. "तत्र, गहपित, य्वायं कामभोगी धम्मेन भोगे परियेसित 5 स्रसाहसेन, धम्मेन भोगे परियेसित इस्राहसेन, धम्मेन भौगे परियेसित्वा प्रसाहसेन प्रतानं सुखेति पीणेति न संविभजित न पुञ्जानि करोति, प्रयं, गहपित, कामभोगी द्वीहि ठानेहि पासंसो एकेन ठानेन गारव्हो। 'धम्मेन भोगे परियेसित प्रसाहसेना' ति, इमिना पठमेन ठानेन पासंसो। 'धत्तामं सुखेति पीणेती' ति, इमिना दित्येन ठानेन पासंसो। 'न संविभजित न पुञ्जानि करोती' ति इमिना १० एकेन ठानेन गारव्हो। प्रयं गहपित, कामभोगी इमेहि द्वीहि ठानेहि पासंसो इमिना एकेन ठानेन गारव्हो।

२० "तत्र, गह्पति व्वायं कामभोगी घम्मेन भोगे पित्येसित असाहसेन, धम्मेन भोगे पित्येसित्वा असाहसेन अत्तानं सुखेति पीणेति संविभजित पुञ्जानि करोति, ते च भोगे गिषतो मुच्छितो अञ्ज्ञोपन्नो 15 अतावीनवरसावी अनिस्सरणपञ्जो पिरमुञ्जित, अयं, गह्पति, कामभोगी तीहि ठानेहि पासंसो एकेन ठानेन गारखो । 'धम्मेन भोगे पियेसित असाहसेना' ति, इमिना पठमेन ठानेन पासंसो । 'अत्तान सुखेति पीणेती' ति, इमिना दुतियेन ठानेन पासंसो । 'संविभजित पुञ्जानि करोती' ति, इमिना ततियेन ठानेन पासंसो । 'ते च भोगे 20 गिषतो मुच्छितो अञ्ज्ञोपन्नो अनावीनवरसावी अनिस्सरणपञ्जो परिसुञ्जती' ति, इमिना एकेन ठानेन गारखो । अयं, गहपति, काम-भोगी इमेहि तीहि ठानेहि पासंसो इमिना एकेन ठानेन गारखो ।

२१. ''तत्र, गहपित, ब्वायं कामभोगी घम्मेन भोगे परियेसित असाहसेन, घम्मेन भोगे परियेसित असाहसेन अत्तानं सुखेति पीणेति 2 असित्र असाहसेन अत्तानं सुखेति पीणेति 2 असित्र अपित्र असित्र असित्य असित्र असित्र

ततियेन ठातेन पासंसो । 'ते च भोगे श्रगधितो समुच्छितो श्चनज्ञापन्नो बादीनवदस्सावी निस्सरणपञ्चो परिसुञ्जती ति, इमिना चतुत्थेन ठानेन पासंसो । ग्रयं, गहपति, काममोगी इमेहि चत्हि ठातेहि पासंसो ।

२२. "इमे खो. गहपति. दस कामभोगी सन्तो संविज्जमाना लोकस्मि । इमेसं खो. गहपति, दसन्नं कामभोगीनं व्वायं कामभोगी धम्मेन भोगे परियेसति असाहसेन, धम्मेन भोगे परियेसित्वा असाहसेन भत्तानं सुखेति पीणेति संविभजति पुञ्जानि करोति, ते च भोगे भगिधतो ग्रमच्छितो ग्रनज्झोपन्नो ग्रादीनवदस्सावी निस्सरणपञ्जो परिभञ्जति, 10 ग्रयं इमेसं दसम्नं कामभोगीनं ग्रग्गो च सेट्रो च पामोक्खो च उत्तमी च पवरो च । सेय्यथापि, गहपति, गवा खीरं, खीरम्हा दिघ, दिघम्हा नवनीतं, नवनीतम्हा सप्पि, सप्पिम्हा सप्पिमण्डो तत्थ ग्रग्गमक्खायति; एवमेव खो, गहपति, इमेसं दसानं कामभोगीनं य्वायं कामभोगी धम्मेन भोगे परियेसित ग्रसाहसेन, धम्मेन भोगे परियेसित्वा ग्रसाहसेन ग्रतानं B. 404 15 सुखेति पीणेति संविभजित पुञ्ञानि करोति, ते च भोगे भ्रगधितो ग्रमन्छितो ग्रनज्ज्ञोपन्नो ग्रादीनवदस्सावी निस्सरणपञ्ज्ञो परिभञ्जति. थ्यं इमेसं दसन्नं कामभोगीनं ग्रग्गो च सेटो च पामोक्खो च उत्तमो च पवरो चा" ति ।

२. भयसुत्तं

१. ग्रथ खो ग्रनाथपिण्डिको गहपति येन भगवा तेनपसङ्घीमः 20 उपसङ्कमित्वा भगवन्तं ग्रिभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं स्रो ग्रनाथिपिण्डकं गहपति भगवा एतदवीच -

२. "यतो, खो, गहपति, अरियसावकस्स पञ्च भयानि बेरानि वपसन्तानि होन्ति, चतृहि चै सोतापत्तियङ्गोहि समञ्चागतो होति, ग्ररियो चस्स आयो पञ्जाय सुदिट्टो होति सुप्पटिविद्धो, सो श्राकक्कमानो 25 अत्तना व अत्तानं ब्याकरेय्य — 'खीणनिरयोग्हि खीणतिरच्छानयोनि खीजपेत्तिवसयो खीजापायद्रगतिविनिपातो । सोतापन्नोहमस्मि ग्रविनिपातश्वमते नियमो सम्बोधिपरायको नि ।

१, सी०, स्वा०, री० पोत्पकेसु नत्यि । २. सी७ पोत्यके नस्यि ।

R. 184

३. "कतमानि पट्य भवानि वेरानि बूधसन्तानि होन्ति ? यं, गहुपति, पाणातिपाती पाणातिपातपच्चया चिट्ठधिम्मकं पि अयं वेरं पसवति चेतिसकं पि अयं वेरं पसवति चेतिसकं पि क्षयं बेरं पसवित चेतिसकं पि क्षयं बेरं पसवित चेतिसकं पि अयं वेरं पसवित न सम्पर्धिकं पि अयं वेरं पसवित न चेतिसकं पि अयं वेरं पसवित न सम्पर्धिकं पि अयं वेरं पसवित न चेतिसकं पि वृद्धकं वित्रस्तं पटिसंवेदित । पाणातिपाता पटिविरतस्स एवं तं अयं वेरं वृपसन्तं होति ।

ेंयं, गहपति, श्रदिशादायी ... पे०... कामेसुमिच्छावारी ...
मुसावादी ... सुरामेरयमञ्जपमादट्टायी सुरामेरयमञ्जपमादट्टानपञ्चया
विदुष्ठमिमकं पि भयं वेरं पसवित सम्परायिकं पि भयं वेरं पसवित 10
वितिसकं पि दुक्खं दोमनस्सं पिटसंबेदीत, सुरामेरयमञ्जपमादट्टाना
पिटिवरतो नेव विदुष्ठमिमकं पि भयं वेरं पसवित न सम्परायिकं पि भयं
वेरं पसवित न चेतिसकं पि दुक्खं दोमनस्सं पिटसंबेदीत । सुरामेरयमञ्जपमादट्टाना पिटिवरतस्स एवं तं भयं वेरं वूपसन्तं होति । इमानि
पञ्च भयानि वेरानि वूपसन्तानि होन्ति ।

४. "कतमेहि चतृहि सोतापत्तियङ्गोहि समझागतो होति ? इध, गहपति, अरियसावको बुद्धे अवेच्चप्पसादेन समझागतो होति — 'इति पि सो भगवा ... पे०... बुद्धो भगवा' ति; धम्मे अवेच्चप्पसादेन समझागतो होति — 'क्वां क्वां क्व

"कतमो चस्स ग्ररियो ञायो पञ्जाय सुदिहो होति सुप्पिट-

१. सी०, स्मा०, रो० पीरवकेसु नरिव । २ मुक्रिजस्सेहि – सी०; मुज्जिस्सेहि –

25

विद्धो ? इस, गहुसति, झरियसावको इति पटिसञ्चिक्खति — 'इति इमिस्म सित इदं होति; इमस्सुण्यादा इदं उप्पञ्जति; इमिस्म असित इदं न होति; इमस्स निरोधा इदं निरुष्क्षति, यदिदं — झिंचञ्जापञ्चया सङ्खारा, सङ्खारपञ्चया विञ्ञाणं, विञ्ञाणपञ्चया नामरूपं, नामरूपं उप्पचया सळायतनं, सळायतनपञ्चया फरसो, फरसपञ्चया वेदना, वेदना-पञ्चया तण्हा, तण्हापञ्चया उपादानं, उपादानपञ्चया भयो, भवपञ्चया जाति, जातिपञ्चया जरामरणं सोकपरिदेवदुक्खदोमनस्सुपायासा सम्भवन्ति, एवमेतस्स केवलस्स दुक्खत्वन्त्रस्स समृदयो होति; अविज्ञाय त्वंब असेसिविरागनिरोधा सङ्खारिनारोधो ...पं एवमेतस्स 10 केवलस्स दुक्खत्वस्वस्वस्य निरोधो होती' त । अयं चस्स प्ररियो जायो पञ्जाय सुदिहो होति सुप्यटिषद्धो ।

"यतो खो, गहुपति, प्ररियसावकस्स इमानि पञ्च भयानि वेरानि वृपसन्तानि होन्ति, इमेहि च चतूहि सोतापत्तियङ्गेहि समन्नागतो होति, ध्रमं चस्स ध्रीरयो जायो पञ्जाय सुदिट्ठो होति मुप्पटिचिद्धो, सो

15 स्नाकङ्कमानो अत्तना व अत्तानं ब्याकरेथ्य — 'खीणनिरयोग्हि खीणतिरच्छानयोनि' खीणपेत्तिविसयो खीणापायदुग्गतिविनिपातो; सोतापन्नोह्नमस्मि प्रविनिपात्त्वम्मो नियतो सम्बोधिपरायणो'' ति ।

३. किंदिट्टिकसुत्तं

१. एकं समयं भगवा सावित्ययं विहरित जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । अय खो अनाथपिण्डिका गहपित दिवा दिवस्स १० सावित्यया निक्खमि भगवन्तं दस्सनाय । अय खो अनाथिपिण्डिकस्स गहपितस्स एतदहोसि — "अकालो खो ताव भगवन्तं दस्सनाय । पिट-सल्लीनो भगवा । मनोभावनीयानं पि भिक्खूनं अकालो दस्सनाय । पिटसल्लीना मनोभावनीया भिक्खू। यसूनाहं येन अञ्ञातित्थियानं परिख्वाजकानं आरामो तेनुपसङ्कमेय्यं" ति ।

ग्रय, खो ग्रनाथिपिण्डको गहपित येन ग्रञ्ञितित्थयानं
 परिब्बालकानं भारामो तेनुपसङ्किम । तेन खो गन समयेन ग्रञ्ञ-

१. सलायतनं - सी०। २ -२. ग्रयमस्त - सी०। ३. लीणतिरच्छानयोनियो -सी०।

B. 407

20

तित्थिया परिज्वाजका सङ्गम्म समागम्म उन्नादिनो उच्चासद्दमहासद्दारे अनेकिविहितं तिरच्छानकथं कथेन्ता निसिन्ना होन्ति । अद्दससु स्रो ते अञ्ज्ञतित्थिया परिज्वाजका अनाथपिण्डकं गहपित दूरतो व आगच्छत्तं । विस्त्रान अञ्ज्ञमञ्ज्ञां सण्ठापेसुँ — "अप्पसद्दा भोन्तो होन्तु, मा भोन्तो सद्मकत्य । अयं अनाथपिण्डको गहपित आरामाँ आगच्छिति समणस्य गोतमस्स सावको । यावता स्रो पन समणस्य गोतमस्स सावको । यावता स्रो पन समणस्य गोतमस्स सावको गिही स्रो अञ्ज्ञतरो अनाथपिण्डको गहपित । अप्पस्कामा स्रो पन ते आगस्यसन्तो अप्पस्दिनीता अप्पस्दस्य वण्णवादिनो । अप्येव नाम अप्पसद् परिसं विदित्वा उपसङ्क्रिमिनतन्ना मञ्ज्ञस्या" ति । अथ स्रो ते अञ्ज्ञतिरित्या परिज्वाजका १० तुण्ही अहेसुं ।

३. प्रथ खो धनाथपिण्डिको गहपति येन ते ध्रञ्जितित्थया परिब्बाजका तेनुपसङ्कीमः; उपसङ्कीमत्वा तेहि ध्रञ्जितित्थयेहि परि-ब्बाजकेहि सिंद्ध सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो ध्रनाथपिण्डकं गहपति ते 15 श्रञ्जितित्थया परिब्बाजका एतदवोचुं —

४. "वदेहि, गहपति, किदिद्विको समणो गोतमो" ति ?

"न खो ग्रहं, भन्ते, भगवतो सब्बं दिहिं जानामी" ति ।

"इति कर त्वं, गहपति, न समणस्य गोतमस्य सब्बं दिट्ठिं जानासि; वदेहि, गहपति, किदिट्ठिका भिक्खू" ति ?

"भिक्खूनं पि खो ग्रहं, भन्ते, न सब्बं दिट्ठिं जानामी" ति ।

"इति किर त्वं, गहपति, न समणस्स गोतमस्स सब्बं दिट्टिं जानासि न पि भिक्कूनं सब्बं दिट्टिं जानासि; वदेहि, गहपति, किंदिट्टिकोसि तुवं" ति ?

"एतं खो, भन्ते, प्रम्होहं न दुक्करं ब्याकातुं यंदिट्टिका मयं"। 26 इक्क ताव भ्रायस्मन्तो यथासकानि दिट्टिगतानि ब्याकरोन्तु, पच्छापेतं भ्रम्हेहि न दुक्करं भविस्सति ब्याकातुं यंदिट्टिका मयं" ति ।

प्र. एवं बुत्ते ग्रञ्ञतरो परिव्याजको ग्रनाथपिण्डकं गहपति

१, उण्णासद्दा महासद्दा – सी०, स्या०, रो० । २. सच्छ्येसुं – सी०, स्या० । ३. सी०, स्या०, रो० पोत्यकेसु नरिव । ४. सी०, स्या०, रो० पोत्यकेसु नरिव । ४. साराणीयं – सी०, स्या०, रो० । ६. इसनि – स्या० । ७. ययं ति – सी०, स्या०, रो० ।

WoY-89

एतदवीच - "सस्सती लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्ञां ति - एवं-दिद्रिको सहं, गहपती" ति ।

अञ्जातरो पि स्रो परिब्बाजको अनायपिण्डिक गहपति एतद-बोच – "असस्ततो लोको, इदमेव सच्च मोघमञ्जां ति – एवंदिट्ठिको इ महं, गहपती" ति ।

प्रज्ञातरो पि खो परिव्याजको प्रनाथपिण्डिक गहुपति एतद-वोच — "प्रन्तवा लोको ... पे०... प्रनन्तवा लोको ... तं जीवं तं सरीरं ... प्रज्ञां जीवं प्रज्ञां सरीरं ... होति तथागतो परं मरणा ... न होति तथागतो परं मरणा ... होति च न च होति तथागतो परं मरणा ... नेव 10 होति न न होति तथागतो परं मरणा, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां ति — एवंदिद्रिको ग्रहं, गहुपती" ति ।

६. एवं चुत्ते अनायिपिण्डको गहराति ते परिव्वाणके एतदवोच—
"व्वायं, भन्ते, आयस्मा एवमाह — 'सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं
मोघमञ्जं ति — एवंविट्ठिको झहुं, गहुपती' ति, इमस्स अयमायस्मतो
15 विट्ठि अत्तानो वा अयोनिसोमनसिकारहेतु उप्पन्ना परतोघोसपच्चया'
वा । सा लो पनेसा विट्ठि भृता सङ्खता चेतयिता पटिच्चसमुप्पन्ना ।
यं लो पन किञ्च भृतं सङ्खतं चेतयितं पटिच्चसमुप्पन्ना ।
यं सो पन किञ्च भृतं सङ्खतं चेतयितं पटिच्चसमुप्पन्नं तदनिच्चं ।
यदनिच्चं तं दुक्लं । यं दुक्लं तदेवेसो' आयस्मा अल्लोनो, तदेवेसो
आयस्मा अञ्चपनतो ।

"यो पायं, भन्ते, आयस्मा एवमाह – 'असस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां ति – एवंदिट्ठिको अहं, गहपती' ति, इमस्सा पि अयमायस्मतो दिट्ठि अत्तनो वा अयोनिसोमनसिकारहेतु उप्पन्ना परतोघोसपच्चया वा । सा खो पनेसा दिट्ठि भूता सङ्ख्ता चेतियता पटिच्चसमूप्पन्ना । यं खो पन किञ्चि भूतं सङ्ख्ता चेतियतं पटिच्च-25 समूप्पन्ने' तदिनच्चं । यदिनच्चं तं दुक्खं । यं दुक्खं तदेवेसो आयस्मा अल्लोनो, तदेवेसो आयस्मा अञ्जूपगतो ।

"यो पायं, मन्ते, आयस्मा एवमाह – 'अन्तवा लोको ... पे०... अनन्तवा लोको ... तं जीवं तं सरीरं ... अञ्ञं जीवं अञ्ञं सरीरं ... होति तथागतो परं मरणा ... न होति तथागतो परं मरणा ... होति

१. परबोसपण्यया – सी॰, स्या॰, रो॰। २, तदेवसो – सी॰, स्या॰, रो॰। ३. पटिज्यसमुख्या – सी॰।

च न च होति तथामतो परं मरणा ... नेव होति न न होति तथामतो परं गरणा, इदमेव सच्चं मोधमञ्जां ति — एवंदिद्विको घर्त, गह्मती' ति, इमस्सा पि प्रयमायस्मतो दिद्वि प्रत्तनो वा प्रयोनिसोमनिसकारहेतु उप्पन्ना परतोषोसपच्चया वा । सा खो पनेसा दिद्वि भूता सङ्कृता चेत-यिता पटिच्चसमूप्पन्ना । यं खो पन किञ्च मूतं सङ्कृतं चेतियतं पटिच्च-समूप्पन्नं तदनिच्चं । यदनिच्चं तं दुक्खं । यं दुक्खं तदेवेसो प्रायस्मा प्रस्तीनो, तदेवेसो प्रायस्मा प्रज्झपगतो" ति ।

७. एवं वृत्ते ते परिब्बाजका झनायपिण्डकं गहर्पात एतद-वोच् — "ब्याकतानि खो, गहपति, झम्हेहि सब्बेहेव यथासकानि विट्वि-गतानि । वदेहि, गहपति, किविद्विकोसि तवं" ति ?

"यं खो, भन्ते, किञ्चि भूतं सङ्खतं चेतयितं पटिच्चसमुप्पश्चं तदनिच्चं । यदनिच्चं तं दुक्खं । 'यं दुक्खं तं नेतं मम, नेसोहमस्मि, न मेसो अत्ता' ति – एवंदिद्रिको ब्रहं, भन्ते'' ति ।

"यं खो, गहपति, किञ्च भूतं सङ्खतं चेतयितं पटिच्चसमृप्पन्नं तदिनच्चं । यदिनच्चं तं दुक्खं । यं दुक्खं तदेव त्वं, गहपति, झल्लीमो, ।३ तदेव त्वं, गहपति, अञ्जूपगतो" ति ।

"यं खो, भन्ते, किञ्च भूतं सङ्खतं चेतयितं पटिच्चसमुप्पसं तदिनच्चं । यदिनच्चं तं दुक्खं । 'यं दुक्खं तं नेतं मम, नेसोहमस्मि, न मेसो भ्रत्ता' ति — एवमेतं यथाभूतं सम्मप्पञ्ञाय सुदिष्टुं । तस्स च उत्तरि निस्सरणं यथाभूतं पजानामी" ति ।

दः एवं वृत्ते ते परिब्बाजका तुण्हीभूता मङकुभूता पत्तक्बन्या अघोमुखा पज्यायन्ता अप्यटिभाना निसीदिसु । अय खो अनाथपिण्डिको गहुपति ते परिब्बाजके तुण्हीभूते मङकुभूते पत्तक्बन्ये अघोमुखे पज्यायन्ते अप्यटिभाने विदित्वा उट्टायासना येन भगवा तेनुपसङ्क्षिम; उपसङ्क्षिमत्वा भगवन्तं प्रसिचादेवा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो अनाय- 23 पिण्डिको गहुपति यावतको अहोसि तेहि अञ्जातित्ययेहि परिब्बाजकेहि सिंढ कथासल्लापो तं सब्बं भगवती आरोचेसि ।

"साधु साधु, गहपति ! एवं खो ते, गहपति, मोघपुरिसा कालेन कालं सहधम्मेन सुनिग्गहितं निग्गहेतब्बा'' ति ।

 श्रथ लो भगवा ग्रनाथिपिण्डकं गहर्पात धिम्मया कथाय अ सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेमि सम्पहंसेसि । ग्रथ लो ग्रनाथिपिण्डको R. 18

B, 409

20

गहपति भगवता घम्मिया कथाय सन्दिस्सितो समादिपतो समुत्तेजितो सम्पहिंसितो उट्टायासना भगवन्तं ग्रिभवादेत्वा पदिक्खणं कत्वा पक्कामि ।

१०. प्रथ खो भगवा अचिरपक्कनो अनाथपिण्डिक गह्पतिम्हि भिक्ख् आमन्तेसि — "यो पि सो, भिक्ख् , भिक्ख् वस्ससतुपसम्पन्नो"

5 इमींस्म धम्मविनये, सो पि एवमेच अञ्ञतिस्थिये परिब्बाजके सहधम्मेन सुनिग्गहितं निग्गण्हेय्य यथा तं अनाथपिण्डिकेन गह्पतिना
निग्गहिता" ति ।

४. विजयमाहितसुत्तं

१. एकं समयं भगवा चस्पायं विहरित गग्गराय पोक्खरणिया तीरे । अय खो विज्जयमाहितो गहपति दिवा दिवस्स चम्पाय निक्खिम गग्नन्तं दस्सनाय । अय खो विज्जयमाहितस्स गहपतिस्स एतदहोसि — "अकालो खो ताव भगवन्तं दस्सनाय । पटिसल्लीनो भगवा । मनो-भावनीयानं पि भिक्खूनं अकालो दस्सनाय । पटिसल्लीना मनोभावनीया पि भिक्खू । यसूनाहं येन अञ्जतित्थियानं परिब्बाजकानं आरामो तेनुपसङ्कमेय्यं" ति ।

२. अथ खो विजयमाहितो गहपति येन अञ्ञातिषियानं परिक्वाजकानं भ्रारामो तेनुपसङ्कमि । तेन खो पन समयेन ते अञ्ञातिषिया परिक्वाजका सङ्गम्म समागम्म उन्नादिनो उच्चासह्महासहा अनेकिविहृतं तिरच्छानकथं कथन्ता निसिन्ना होन्ति । अहसंगु खो ते अञ्ञातिष्या परिक्वाजका विजयमाहितं गहपति दूरतो व आगच्छत्तं ।
 १० दिस्वान अञ्ञानञ्जा सण्ठापेसुं — "अप्पसहा भोनतो होन्तु । मा भोनतो सहमकत्य । अयं विजयमाहितं गहपति आगच्छितं समणस्स गोतमस्स सावको । यावता खो पन समणस्स गोतमस्स सावको । यावता खो पन समणस्स गोतमस्स सावको । यावता खो पन समणस्स गोतमस्स त्यावका गिही ओदातवसना चम्पायं पिटवयनित, अयं तेसं अञ्जातरो विजयमहिता अप्पस्थात । अप्पसह्कामा खो पन ते आयस्मतो अप्पसह्विनीता अप्पस्थात । अप्पस्कामा खो पन ते आयस्मतो अप्पस्थावनीता अप्पस्थात । अप्पस्कामा खो पन ते अयस्वत्वे परिसं विदित्वा उपसङ्कम्मितब्बं अञ्जयस्थाति । अप्पस्कामा खो पन ते अयस्य देपस्य परिसं विदित्वा उपसङ्कम्मितब्बं अञ्जयस्था' ति । अय खो ते अञ्जतित्थिया परिक्वाजका तुष्टी अहेसुं ।

R. 190

B. 410 15

१. दीवरतं अनेवि धम्मो - स्या० : २ निग्नहेय्य - स्या० : ३. दिस्था - सी० :

३. प्रथ खो विजयमाहितो गहपति येन ते धञ्जातिस्या परिव्वाजका तेनुपसङ्क्ष्मिः, उपसङ्क्ष्मित्वा तेहि धञ्जातिस्ययिष्ठं परिव्वाजकेहि सद्धि सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसीस्रं खो विजयमाहितं गहुपति ते धञ्जातिस्यया परिव्वाजका एतदनोचुं – "सच्चं किर, गहुपति, समणो अगतिमो सब्बं तर्ग गरहिति, सब्बं तपरिस्म सूखाजीविं एकसेन उपक्कोसित उपवदती" ति ?

"न खो, भन्ते, मगवा सब्बं तपं गरहित न पि सब्बं तपस्ति लूखाजीवि एकंसेन उपक्कोसित उपवदित । गारव्हं खो, मन्ते, मगवा गरहितो ,10 गरहित, पसंसितब्बं पसंसित । गारव्हं खो पन, भन्ते, मगवा गरहित्तो ,10 पसंसितब्बं पसंसन्तो विभज्जवादो भगवा । न सो भगवा एत्य एकंस-वादो" ति ।

४. एवं बुत्ते अञ्जातरो परिक्बाजको बिज्जयमाहितं गहपति एतदबोच — "आगमेहि त्वं, गहपति, यस्स त्वं समणस्स गोतमस्स बण्णं भासति, समणो गोतमो बेनयिको अप्यञ्जितको" ति ?

"एत्य पाहुं, भन्ते, श्रायस्मन्ते वनस्तामि सहघस्मेन – 'इदं कुसस्वं' ति, भन्ते, भगवता पञ्जतःं 'ददं श्रकुसंत्वं' ति, भन्ते, भगवता पञ्जतः । इति कुसलाकुसत्वं भगवा पञ्जापयमानो सपञ्जत्तिको भगवा; न सो भगवा वेनयिको श्रप्यञ्जतिको" ति ।

५. एवं वृत्ते ते परिव्वाजका तुष्टीभूता मक्कुभूता पत्त- 20 क. 611, क्वल्वा प्रघोमुखा पञ्झायन्ता ध्रप्यटिमाना निसीविसु । ध्रप्य स्त्रो विजयमाहितो गहपति ते परिव्वाजके तुष्टीभूते मक्कुभूते पत्तक्वत्ये ध्रघोमुखे पञ्झायन्ते प्रप्यटिमानो विदित्वा उट्टायासना येन भगवा तेनुपस्य स्कूमि; उपसङ्कामत्वा भगवन्तं ध्रमिवादेत्वा एकमन्तं निसीवि । एकमन्तं निसीको स्त्रो विजयमाहितो गहपति यावतको ध्रहोसि तेहि 25 ध्रञ्जातिस्थयेहि परिव्वाजकेहि सद्धि कथासल्लापो तं सक्ब भगवतो ध्रारोचेसि ।

६. "साधु साधु, गहपति ! एवं खो ते, गहपति, मोधपुरिसा कालेन कालं सहधम्मेन सुनिग्गहितं निग्गहेतब्बा । नाहं, गहपति, सब्बं

१. पर्सिसर्य - सी०, स्या०, री० । २. विमञ्जवादी - स्या० । ३. एकंसवादी - स्या० । ४. सी समणी - सी०, स्या०, री० । ४. स्या० पोत्यके नरिय । ६. झप्पटिवाणा -स्या०; झप्पटिमाने - री० ।

B. 412

तपं तिपतस्वं ति बदामि; न च'पनाहं, गहपति, सब्बं तपं न तिपतस्वं ति वदामि; नाहं, गहपति, सब्बं समादानं समादितब्बं ति वदामि; न पनाहं, गहपति, सब्बं समादानं न समादितब्बं ति वदामि; नाहं, गहपति, सब्बं पषानं पदिहतब्बं ति वदामि; न पनाहं, गहपति, सब्बं पषानं न उ पदिहतब्बं ति वदामि; नाहं, गहपति, सब्बो पटिनिस्समो पिटिनिस्सिज्य-तब्बो ति वदामि। न पनाहं, गहपति, सब्बो पटिनिस्मानो न पटि-निस्सिज्जतब्बो ति वदामि; नाहं, गहपति, सब्बो विमुत्ति विमुन्ति-वबाति वदामि; न पनाहं, गहपति, सब्बो विमुत्ति न विमुन्त्यित्वाति ।

"यं हि, गहपति, तपं तपतो अकुसला घम्मा प्रभिवड्गन्ति, कुसला घम्मा परिहायन्ति, एवरूपं तपं न तपितब्बं ति वदामि । यं च स्वास्स गहपति, तपं तपतो अकुसला घम्मा परिहायन्ति, कुसला घम्मा प्रभि-वड्गन्ति. एवरूपं तपं तपितब्बं ति वदामि ।

"यं हि, गहपति, समादानं समादियतो अकुसला धम्मा अभि-15 बङ्गन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ति, एवरूपं समादानं न समादितव्वं ति

न्तु । पुरुषा । स्वास्त, गहपति, समादानं समादियतो अकुसला घम्मा परिहायन्ति, कुसला घम्मा अभिवङ्गन्ति, एवरूपं समादानं समादितव्यं ति बदामि ।

"यं हि, गहपति, पद्यानं पदहतो अकुसला घम्मा अभिवङ्गन्ति, अ कुसला धम्मा परिहायन्ति, एवरूपं पद्यानं न पदहितब्बं ति वदामि । यं च स्वास्स, गहपति, पद्यानं पदहतो अकुसला धम्मा परिहायन्ति कुसला

धम्मा ग्रभिवड्रुन्ति, एवरूपं पधानं पदहितब्बं ति वदामि ।

"यं हि, गहपति, पटिनिस्समं पटिनिस्सज्जतो' श्रकुसला धम्मा श्रीबद्दन्ति, कुसला धम्मा परिहायन्ति, एवरूपो पटिनिस्सम्मो थ न पटिनिस्सज्जितब्बो ति बदामि । यं च स्वास्स, गहपति, पटिनिस्सम्मं पटिनिस्सज्जतो श्रकुसला धम्मा परिहायन्ति, कुसला धम्मा ग्रमिबद्दन्ति, एवरूपो पटिनिस्सम्मो पटिनिस्सज्जितब्बो ति बटामि ।

"यं हि, गहपति, विमुत्ति विमुच्चतो' प्रकुसला घम्मा ग्रीभ-वड्डन्ति, कुसला घम्मा परिहायन्ति, एवरूपा विमुत्ति न विमुच्चितब्बा

सी०, स्या०, रो० पोत्यकेसु नित्य । २-२. सम्बं विमृत्ति - स्या० । ३. पटि-निस्सवयती - सी० । ४. विमञ्जयतो - सी० ।

14.

B. 413

ति वदामि । यं च स्वास्स, गहपति, विमुत्ति विमुच्चतो श्रकुसला घम्मा परिहायन्ति, कुसला घम्मा श्रभिवङ्गन्ति, एवरूपा विमुत्ति विमुच्चितव्या ति वदामी'' ति ।

श्रथ स्त्रो विजयमाहितो गहपति भगवता धम्मिया कथाय सन्दिस्सितो समादिपतो समृत्तीजतो सम्पहंसितो उट्टायासना भगवन्तं उ श्रिभवादेत्वा पदिस्त्वणं कत्वा पक्कामि ।

७. प्रथ खो भगवा श्रचिरपनकत्ते विज्जयमाहिते गहरातिम्ह् भिक्खू श्रामत्तिसि — "यो पि सो", भिक्खने, भिक्खू दीघरतं श्रप्प-रजक्खो इमिस्सि धम्मविनये, सो पि एवमेव श्रप्र=जितित्थये परिब्बाजके सहधम्मेन सुनिग्गहितं निग्गकृथ्य यथा तं विज्जयमाहितेन गहपितना 10 निग्गहिता" ति ।

५. उत्तियसुत्तं

१. ग्रथ खो उत्तियो परिब्बाजको येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा भगवता सीँ सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो उत्तियो परि-ब्बाजको भगवन्तं एतदवोच —

२. "कि नु खो, भो गोतम, सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जं" ति ?

"ग्रब्याकतं लो एतं', उत्तिय, मया – 'सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्ञां" ति ।

"िक पन, भो गोतम, असस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघ- 20 मञ्जं" ति ?

"एतं पि खो, उत्तिय, अब्याकतं मया - 'ग्रसस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जा'' ति ।

"किं नु स्त्रों, भो गोतम, प्रन्तवा लोको ... पे०... धनन्तवा लोको ... तं जीवं तं सरीरं ... घञ्ञां जीवं घञ्ञां सरीरं ... होति तथा- 23 गतो परं मरणा ... न होति तथागतो परं मरणा ... होति च न च होति

१-१. वो मिनवु - स्था०; वो भिनवु - रो०। २. प्रपारजनवो - स्था० । ३. एवनेवं - स्था०, रो०। ४. एवं - ती०।

B. 414

तथागतो परं मरणा ... नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा, इदमेव सच्चं मोधमञ्जं ति ?

"एतं पि खो, उत्तिय, ग्रब्याकतं मया – 'नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां" ति ।

"'िक नु खो, भो गोतम, सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघ-मञ्ज' ति, इति पुट्ठो समानो 'प्रव्याकतं खो एतं, उत्तिय, मया – सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां ति वदेसि ।

"'किं पन, भो गोतम, असस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां' ति, इति पुट्टो समानो – 'एतं पि खो, उत्तिय, प्रक्याकतं १० म्या समस्मतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां ति वर्दोम ।

"'कि न खो. भो गोतम, ग्रन्तवा लोको ... पेo... ग्रनन्तवा लोको

... तं जीवं तं सरीरं ... घ्रञ्जं जीवं घ्रञ्जं सरीरं ... होति तथागतो परं मरणा ... न होति तथागतो परं मरणा ... होति च न च होति तथा-गतो परं मरणा ... नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा, इदमेव 2.194 15 सच्चं मोधमञ्जं ति, इति पुट्ठो समानो – 'एतं पि खो, उत्तिय, घ्रब्या-कतं मया – 'नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा, इदमेव सच्चं

मोघमञ्ज' ति वदेसि । अथ किञ्चरहि भोता गोतमेन ब्याकतं" ति ?
"अभिञ्जाय' खो ब्रहं, उत्तिय, सावकानं घम्मं देसेमि सत्तानं विसुद्धिया सोकपरिदेवानं समितककमाय दुक्खदोमनस्सानं अत्यङ्गमाय अञ्चयस्य अधिगमाय निब्बानस्स सच्छिकिरियाया" ति ।

"यं पनेतं भवं गोतमो ग्रभिञ्ञाय सावकानं धन्मं देसेसि' सत्तानं विसुद्धिया सोकपरिदेवानं समितिककमाय दुक्खदोमनस्सानं ग्रत्यङ्ग-माय ज्ञायस्स ग्रधिपमाय निब्बानस्स सिच्छिकिरियाय, सब्बो वा' तेन लोको नीयिति उपद्वो वा तिभागो वा" ति ? एवं वृत्ते भगवा तुष्ही 25 महोसि ।

३. श्रथ खो झायस्मतो झानन्दस्स एतदहोसि — "मा हेवं खो उत्तियो परिव्वाजको पापकं विट्ठिगतं पटिलिभ" — 'सब्बसामुक्कंसिक' वत मे समणो गोतमो पञ्हं पुट्ठो संसादेति, नो विस्सज्जेति, न' नून'

१. घमिञ्जा – स्वा०। २. प्रमिञ्जाय घमिञ्जाय – सी०। ३. देसेति – सी०। ४. च – रौ०। ५. नीमिस्सिट – सी०; निम्पास्तित – स्वा०; निम्पस्तित – रो०। ६. पटि-वचि – सी०, रो०। ७. सम्बा सामुक्कंसिकं – सी०; सम्बं सामुक्कंसिकं – स्वा०। ६—द. नृत न – स्वा०।

विसहती' ति । तदस्स उत्तियस्स परिष्वाजकस्स दीघरतं ग्रहिताय दुक्खाया'' ति ।

४. अथ को आयस्मा आनन्दो उत्तियं परिब्बाजकं एतदबोच — "तेनहाबुसो उत्तिय, उपमं ते करिस्सामि । उपमाय मिघेकच्चें विश्व पुरिसा भासितस्स अत्थं आजानन्ति । सेय्यथापि, आबुसो 5 उत्तिय, रञ्जो पञ्चन्तिमं नगरं दब्हुद्धापं दब्हुपाकारतोरणं एक-द्वारं । तत्रस्स दोवारिको पण्डितो व्यत्तों मेधावी अञ्जातानं निवारेता ज्ञातानं पवेसेता । सो तस्स नगरस्स समन्ता अनुपरियायपर्षं अनुकक्मसाने । सन्परियायपर्षं अनुकक्मसाने न पस्सेय्य पाकारसन्धि वा पाकारविवरं वा, अन्तमसो विद्यारिनक्षमनमत्तः" पि । नो च 10 क्वास्स एवं ज्ञाणं होति — 'एत्तका पाणा इमं नगरं पविसन्ति वा निक्खमन्ति वा ति । अथ क्वास्स एवमेत्य होति — 'ये क्वो केचि ब्रोद्धा-रिका पाणा इमं नगरं पविसन्ति वा निक्खमन्ति वा, सब्बे ते इमिना द्वारेन पविसन्ति वा निक्खमन्ति वा निक्समन्ति वा, सब्बे ते इमिना द्वारेन पविसन्ति वा निक्खमन्ति वा निक्समन्ति वा निक्समन्ति

"एवमेव खो, श्राव्सो उत्तिय, न' तथागतस्स एवं उस्सुककं 15 होति — 'सब्बो वा तेन लोको नीयित, उपड्डो वा, तिभागो वा' ति । श्रय खो एवमेत्य तथागतस्स होति — 'ये खो केचि लोकम्हा नीयितु वा नीयिन्त वा नीयिस्सन्ति वा, सब्बे ते पञ्च नीवरणे पहाय चेतसो उप-िकक्तसे पञ्चाय दुव्वलीकरणे, चत्तुमु सतिपट्ठानेमु मुप्पतिद्वितिचत्ता, सत्त बोज्झ थ्रयाभूतं भावेत्वा । एवमेते लोकम्हा नीयिसु वा नीयिन्ति वा 20 नीयिस्सन्ति वा' ति । यदेव खो त्वं, श्रावुसो उत्तिय, भगवन्तं पञ्हं अपुण्डिई तदेवेतं पञ्हं भगवन्तं श्रञ्मेन परियायेन श्रपुण्डिई । तस्मा ते तं भगवा न ब्याकासी" ति ।

६. कोकनुदसुत्तं

१. "एकं समयं आयस्मा आनन्तो राजगहें विहरित तपोदा-रामे । अथ खो आयस्मा आनन्दो रित्तिया पच्चूससमयं पच्चुट्टाय येन 25 तपोदा तेनुपसङ्क्रीम गत्तानि परिसिञ्चित् । तपोदे गतानि परि-

B. 415, R. 196

R. 195

पि मिषेकच्चे – सी० । २. दळ्ळुद्दाप – सी०, रो०; त दळ्ळुदालं – स्वा० ।
 सिवारी – सी० । ४-४. सी०, स्वा०, रो० गोलकेसु नत्व । ४. बिलारिनस्सक्कनसत्त – सी०; विळारिनस्सक्कनसत्तं – स्वा०; बिळारिनस्सक्कनसत्तं – रो० । ६. तं – सी० । ७. इसं पक्टू – स्वा० । - प्राप्तुच्छ्व – सी० । १-९. स्वा० शोलके नित्त । १०. तपोदास – स्वा०, रो० ।

सिञ्जित्वा पञ्चूत्तिरत्वा एकचीवरो अट्टासि गत्तानि पुब्बापयमानो । कोकनुदो पि स्रो परिब्बाजको रत्तिया पञ्चूससमयं पञ्चुट्टाय येन तपोदा तेनुपसङ्काम गत्तानि परिसिञ्ज्ति । अद्दसा स्रो कोकनुदो परिब्बाजको स्रायस्मन्तं स्रानन्दं दूरतो व स्रागच्छन्तं । दिस्तान स्रायस्मन्तं स्रानन्दं 5 एतदवोच —

२. "क्वेत्य", ग्रावुसो" ति ?

"ग्रहमाबुसो, भिक्खू" ति । 🔑 "कतमेसं, ग्रावसो, भिक्खनं" ति ?

"समणानं, ग्रावुसो, सक्यपुत्तियानं" ति ।

10 "पुच्छेय्याम मयं ग्रायस्मन्तं किञ्चिदेव देसं, सचे ग्रायस्मा ग्रोकासं करोति पञ्हस्स वेय्याकरणाया" ति ।

"पुच्छावुसो, सुत्वा वेदिस्सामा" ति ।

"िंक नु खों, भों, 'सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जः' ति – एवंदिट्रि' भवं'' ति ?

"न खो ग्रहं, ग्रावुसो, एवंदिट्ठि -- 'सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जं'' ति ।

"िकं पन, भो, 'ग्रसस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्ञां' ति – एवंदिटि भवं'' ति ?

"न खो भ्रहं, भ्रावुसो, एवंदिट्टि – 'ग्रसस्सतो लोको, इदमेव , सच्चं मोघमञ्जं'" ति ।

"कि नु खो, भो, अन्तवा लोको ... पे०... अनन्तवा लोको ... तं जीवं तं सरीरं ... अञ्जां जीवं अञ्जां सरीरं ... होति तथागतो परं मरणा ... न होति तथागतो परं मरणा ... होति च न च होति तथागतो परं मरणा ... नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा, 25 इदमेव सच्चं मोधमञ्जांति – एवंदिटि भवं" ति ?

"न लो ग्रहं, ग्रावुसो, एवंदिट्ठि – 'नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा, इदमेव सच्चं मोधमञ्जां" ति ।

"तेन हि भवं न जानाति, न पस्सती" ति ?

R. 197

B. 416

15

१. को तेत्व — सी०; क्वत्व — रो०। २. एवंदिट्टी — सी०; एवंदिट्टिको — स्या०।

"न खो ग्रहं, भावसो, न जानामि न पस्सामि । जानामहं, बाबुसो, पस्सामी" ति ।

३. "'कि नु खो, भो, सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां ति - एवंदिद्रि भवं' ति, इति पुट्ठो समानो - 'न खो ग्रहं, ग्रावुसो, एवंदिट्ठि - सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां' ति वदेसि ।

"कि पन, भो, ग्रसस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्ञां ति - एवंदिट्रि भवं' ति, इति पुट्ठो समानो - 'न खो ब्रहं, ब्रावुसो, एवं-दिट्टि - ग्रसस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां' ति बदेसि ।

"िक नु खो, भो, ग्रन्तवा लोको ... पं०... ग्रनन्तवा लोको ... तं जीवं तं सरीरं ... अञ्जं जीवं अञ्जं सरीरं ... होति तथागतो परं मरणा 10 ... न होति तथागतो परं मरणा ... होति च न च होति तथागतो परं मरणा ... नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा, इदमेव सच्चं मोघ-मञ्जं ति - एवंदिद्वि भवं ति, इति पुट्टो समानो - 'न खो ग्रहं, ग्रावसो, एवंदिट्रि - नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा, इदमेव सच्चं मोघमञ्जं' ति वदेसि ।

"'तेन हि भवं न जानाति न पस्सती' ति, इति पुट्टो समानो – 'न लो ग्रहं, ग्रावुसो, न जानामि न पस्सामि । जानामहं, ग्रावुसो, पस्तामी' ति वदेसि । यथा कथं पनावसी, इमस्स भासितस्स ग्रत्थो दडब्बो" ति ?

४. "'सस्सतो लोको. इदमेव सच्चं मोघमञ्जां' ति खो. 20 भावसो, दिद्रिगतमेतं । 'भ्रसस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्जां' ति खो, श्रावुसो, दिद्विगतमेतं । श्रन्तवा लोको ... पे०... श्रनन्तवा लोको ... तं जीवं तं सरीरं ... ग्रञ्ञं जीवं ग्रञ्ञं सरीरं ... होति तथागतो परं मरणा ... न होति तथागतो परं मरणा ... होति च न च होति तथा-गतो परं मरणा ... 'नेव होति न न होति तथागतो परं मरणा, इदमेव 25 सच्चं मोषमञ्जं' ति खो, ग्रावसो, दिट्टिगतमेतं ।

"यावता, श्रावुसो, दिट्टिगता यावता दिट्टिट्टानं दिट्टिप्रधिट्टानं दिट्टिपरियुट्टानं दिट्टिसमुद्रानं दिट्टिसमुग्चातो , तमहं जानामि तमहं R .198

15

B. 417

१-१. विट्रिट्टाना प्रविद्वान परियट्टान समुद्रान समुखातो - सी०; विट्रिट्टाना अविद्वानं परियुद्दानं समुम्बातौ - स्या०; विद्विद्धान-प्रविद्धान-परियुद्धान-समुद्धान-समुम्बातौ - री० ।

R 199

पस्सामि । तमहं जानन्तो तमहं पस्सन्तो क्याहं वक्सामि – 'न जानामि न पस्सामी' ति ? जानामहं, ग्रावसो, पस्सामी" ति ।

"को नामो आयस्मा, कथं च पनायस्मन्तं सब्रह्मचारी जानन्ती" ति ?

"'ग्रानन्दो' ति स्रो में, आवुसो, नामं । 'ग्रानन्दो' ति च पन मं सब्रह्मचारी जानन्ती" ति ।

"महाचरियेन वत किर, भो', सिंह मन्तयमाना न जानिम्ह³ – 'श्रायस्मा श्रानन्दो' ति । सचे हि मयं जानेय्याम^{*} – 'श्रयं श्रायस्मा श्रानन्दो' ति, एत्तकं पि नो नप्पटिभासेय्य । खमतु च मे श्रायस्मा 10 श्रानन्दो' ति ।

७. आहुनेय्यसुत्तं

- १. "दसिंह, भिक्खने, धम्मेहि समझागतो भिक्खु ब्राहुनेय्यो होति पाहुनेय्यो दिक्खणेय्यो ग्रञ्जलिकरणीयो अनुत्तरं पुञ्जक्खेतं लोकस्स । कतमेहि दसिंह ? इध, भिक्खने, भिक्खु सीलवा होति, पातिमोक्खसंवरसंतुतो निहरित ग्राचारगोचरसम्पन्नो ग्रणुमत्तेसु बज्जेसु अयदस्सावी, समादाय सिक्खिति सिक्खापदेसु ।
- २. "बहुस्सुतो होति सुत्तघरो सुत्तसित्रचयो। ये ते धम्मा आदिकल्याणा मज्झेकल्याणा परियोसानकल्याणा सात्ये सब्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं प्रभिवदन्ति, तथारूपास्स धम्मा बहुस्सुता होन्ति धाता वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता दिट्टिया
 20 सुप्पटिविद्धा।
 - ३. "कल्याणमित्तो होति कल्याणसहायो कल्याणसम्पवङ्को ।
 - ४. सम्मादिट्विको होति सम्मादस्सनेन समन्नागतो ।
- ५. "अनेकविहितं इद्धिविधं पच्चनुभीति एको पि हुत्वा बहुवा होति; बहुवा पि हुत्वा एको होति; झाविभावं, तिरोभावं; तिरोकुहूँ в 418 25 तिरोपाकारं तिरोपम्बतं स्रसज्जमानो गच्छति, सेस्यथापि झाकासे; पथविया पि उम्मुज्जिनमुज्जं करोति, सेस्यथापि उदके; उदके पि
 - १. सञ्जानन्ती स्या० । २. मोता सी०, रो० । ३. जानिम्हा स्या० । ४. सञ्जानेय्याम - सी०, स्या०, रो० । ४. सत्यं - सी० । ६. तिरोक्ट्रं - म० ।

B. 419

श्रीभज्जमाने गच्छति, सेय्यथापि पथवियः; आकासे पि पल्लङ्केन कमित, सेय्यथापि पक्की संकुणो; इमे पि चन्दिमसुरिये एवमहिद्धिके एवमहानुआवे पाणिना परामसित परिमज्जित, याव ब्रह्मलोका पि कायन क्स क्लोति।

- ६. "दिब्बाय सोतघातुया विसुद्धाय श्रतिकान्तमानुसिकाय उभो 5ं सहे सुणाति दिब्बे च मानुसे च ये दूरे सन्तिके च ।
- ७. "परसत्तानं परपुग्गलानं चेतसा चेतो परिच्च पजानाति। सरागं वा चित्तं 'सरागं चित्तं' ति पजानाति; वीतरागं वा चित्तं 'वीतरागं चित्तं' ति पजानाति; वीतरागं वा चित्तं 'वीतरागं चित्तं' ति पजानाति; सदोसं वा चित्तं ... पे०... वीतदोसं वा चित्तं ... पे०... समीहं वा चित्तं ... वीतमीहं वा चित्तं ... सिक्कृत्तं वा चित्तं ... विविच्चत्तं वा चित्तं ... महम्पतं वा चित्तं ... अमहम्पतं वा चित्तं ... अस्ताहतं वा चित्तं ... अनुतरं वा चित्तं ... समाहितं वा चित्तं ... असुतरं वा चित्तं ... असुतरं वा चित्तं ... अविमुत्तं वा चित्तं ... असिमुत्तं वा चित्तं ... विमुत्तं वा चित्तं ... अविमुत्तं वा चित्तं ... विमुत्तं वा चित्तं ... अविमुत्तं वा चित्तं 'अविमुत्तं चित्तं' ति पजानाति।
- व. "अनेकबिहितं पुब्बेनिवासं अनुस्सरित, सेय्यथीदं एकं 15 पि जाति हे पि जातियो वित्सो पि जातियो वतस्सो पि जातियो पञ्च पि जातियो दस पि जातियो वीसं पि जातियो वित्सो पि जातियो वत्ता-लीसं पि जातियो पञ्चासं पि जातियो जातिसतं पि जातियो वत्ता-लीसं पि जातियो पञ्चासं पि जातियो जातिसतं पि जातिसहस्सं पि जातिसतहस्सं पि जातिसतहस्सं पि अनेके पि संवट्टकप्पे अनेके पि संवट्टकप्पे अनेके पि संवट्टववट्टकप्पे अनेके पि संवट्टववट्टकप्पे अनेके पि संवट्टववट्टकप्पे अनेके पि संवट्टववट्टकप्पे 'अमुत्रासि एवंनामो एवंगोत्तो एवंवण्णो एवमाहारो एवंमुखदुक्खपटिसंवेदी एवमायुपरियन्तो, सो ततो चुतो इधूपपन्नो' ति, इति साकारं सउद्देसं अनेकविहितं पुब्बेनिवासं अनुस्सरित ।
- ह. "दिब्बेन चन्नबुना विसुद्धेन श्रतिकन्तमानुसकेन सत्ते पस्सित 25 चवमाने उपपज्जमाने हीने पणीते सुवण्णे दुब्बण्णे, सुगते दुग्गते यथा-कम्मूपणे सत्ते पजानाति — 'इमे बत खो भोन्तो सत्ता कायदुच्चरितेन समझागता वचीदुच्चरितेन समझागता मनोदुच्चरितेन समझागता ग्ररि-

१-१. पानिना परिमसति - सी० । २. बसारीसं - सी०; बसाळीसं - स्या० । ३. उप्पादि - सी० । ४. इब्पपको - सी०, रो०; इबप्पको - स्या० ।

यानं उपवादका मिच्छाविद्विका मिच्छाविद्विकस्मसमावाना, ते कायस्स
भेदा परं मरणा अपायं दुर्गातं विनिपातं निरयं उपपन्ना; इसे वा पन
भोत्तो सत्ता कायसुचिरतेन समन्नागता वचीसुचिरतेन समन्नागता मनीसुचरितेन समन्नागता अरियानं अनुपवादका सस्मादिद्विका सस्मादिद्विकस्मसमादाना, ते कायस्स भेदा परं मरणा सुर्गातं सम्यं लोकं उपपन्ना'
ति । इति दिब्बेन चक्खुना विसुद्धेन अतिककत्तमानुसकेन सत्ते पस्सति
चवमाने उपपज्जमाने हीने पणीते सुवण्णे दुब्बण्णे, सुगते दुरगते यथाकस्मूपणे सत्ते पजानाति ।

१०. "श्रासवानं खया श्रनासवं चेतोविसृत्ति पञ्जाविसृत्ति

श. 201 10 दिट्टेव घम्मे सयं श्रीभञ्जा सच्छिकत्वा उपसम्पण्ज विहरति । इमेहि

स्रो, भिक्खवे, दसहि घम्मेहि समन्नागतो भिक्सु श्राहुनेय्यो होति

पाहुनेय्यो दक्सिणेय्यो श्रञ्जिकरणीयो अनुत्तरं पुञ्जाक्सेत्त

लोकस्सा" ति ।

८ थेरसुत्तं

१. "दसिंह, भिक्खबे, धम्मेहिं समलागतो थेरो भिक्खु यस्सं विसायं विहरित, फासुयेव विहरित । कतमेहि दसिंह ? थेरो होति रत्तञ्जू चिरपञ्जीजतो, सीलवा होति ... पे०... समादाय सिक्खित सिक्खापदेसु, बहुस्सुतो होति ... पे०... दिट्टिया सुप्पटिविद्धो , उमयानि खो पनस्स पातिमोक्खानि वित्यारेन स्वागनानि होन्ति सुविभत्तानि सुप्पवत्तीनि सुविनिच्छतानि सुत्तसो अनुव्यञ्जनसो, अधिकरण-20 समुप्पादवृपसमकुसलो होति, धम्मकामो होति पियसमुदाहारो अभिषम्म अभिविनये उळारपामोज्जो , सन्तुट्ठो होति इतरीतरचीवरिपण्डपात-सेनासनिगलानपण्डयमेसञ्जपरिक्खारेन, पासादिको होति अभिक्कन्त-पटिक्कन्ते 'सुसंवृतो अन्तरषरे' निसज्जाय, चतुल्लं झानानं आभि-चेतिसकानं दिट्टघम्मसुखविहारानं निकामलाभी होति प्रकिच्छलामी अकसिरलामी, आसवानं च खया अनासवं चेतोविमुत्ति पञ्जाविमुत्ति दिट्टेव घम्मे सर्य अभिञ्चला सच्छकत्वा उपसम्पज्ज विहरित । इमेहि

१. सुप्पटिविद्धा – सी०, स्था०, रो० । २. उळारपामुज्जो – सी०, स्था०, रो० । १. प्रमिक्कत्ते पटिककत्ते – सी० । ४. प्रस्तरवरे पि – सी०, स्था०, रो० ।

बो, भिक्खवे, दसहि धम्मेहि समन्नागतो थेरो मिक्ख यस्तं यस्तं दिसायं विहरति, फासूचेव विहरती" ति ।

६. उपालिस्तं

- १. भ्रथ खो भ्रायस्मा उपालि येन भगवा तेनपसङ्कामः; उपसङ्क-मित्वा भगवन्तं श्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो भ्रायस्मा उपालि भगवन्तं एतदबोच - "इच्छामहं, भन्ते, भ्ररञ्ज- ऽ वनपत्थानि पन्तानि सेनासनानि पटिसेवितं'' ति ।
- २. "दूरिभसम्भवानि हि^९ खो, उपालि, ग्ररञ्ञवनपत्थानि पन्तानि सेनासनानि । दुक्करं पविवेकं दुरिभरमं । एकत्ते हरन्ति मञ्बे मनो बनानि समाधि अलभमानस्स भिक्खुनो । यो खो, उपालि, एवं वदेय्य - 'ग्रहं समाधि ग्रलभमानो ग्ररञ्ज्ञवनपत्थानि पन्तानि सेना- 10 सनानि पटिसेविस्सामी' ति, तस्सेतं पाटिकक्कं - 'संसीदिस्सति वा उप्लिवस्मिति³ वा' ति³।
- ३. "सेय्यथापि, उपालि, महाउदकरहदो । ग्रथ ग्रागच्छेय्य हत्यिनागो सत्तरतनो वा अङ्गद्वरतनो वा । तस्स एवमस्स - 'यन्ननाहं इमं उदकरहदं श्रोगाहेत्वा कण्णसंघोविकं पि खिडूं कीळेय्यं पिट्रिसंघोविकं 15 पि खिडं कीळेय्यं। कण्णसंघोविकं पि खिड्ं कीळित्वा पिट्रिसंघोविकं पि खिडूं कीळित्वा न्हात्वा च पिवित्वा च पच्चत्तरित्वा येन कामं पक्क-मेय्यं' ति । सो तं उदकरहदं श्रोगाहेत्वा कण्णसंघोविकं पि खिडं कीळेय्य पिट्रिसंघोतिकं पि खिड्डं कीळेय्य; कण्णसंघोतिकं पि खिड्डं कीळित्वा पिट्रिसंघोविकं पि खिड्डं कीळित्वा न्हात्वा च पिवित्वा च पच्चत्तरित्वा 20 येन कामं पक्कमेय्य । तं किस्स हेतू ? महा, उपालि, ग्रन्तभावो गम्भीरे गाघं विन्दति ।

"ग्रथ ग्रागच्छेय्य ससो वा बिळारो वा । तस्स एवमस्स – 'को चाहं, को च हत्थिनागो ! यसूनाहं इसं उदकरहदं झोगाहेत्वा कण्ण-संघोविक पि खिड्डं कीळेयां पिट्टिसंघोविक पि खिड्डं कीळेयां; कण्ण- 25 R. 203 संघोविकं पि खिड्डं कीळित्वा पिट्रिसंघोविकं पि खिड्डं कीळित्वा न्हात्वा

प्रारञ्ज वनपत्थानि — सी०, रो० । २. सी०, रो० पोत्वकेषु तत्था ।
 ३-३. जप्पिलविस्सति वा — सी०, स्था०, रो० । ४. बहुरतनी — सी०, रो० । ४. नहात्वा — सी०, रो०। ६-६. महाहुपालि - सी०, रो०।

B 421

R 204

च पिबित्वा च पच्चुत्तिरत्वा येन कामं पक्कमेय्यं ति । सो तं उदक-रहदं सहसा ग्रप्यटिसङ्का पक्कचयेय्य । तस्सेतं पाटिकङ्कं – 'संसी-दिस्सिति वा उप्लिविस्सिति वा' ति । तं किस्स हेतु ? परितो, उपालि, अत्तभावो गम्भीरं गाघं न विन्दति । एवमेव खो, उपालि, यो एवं वदेय्य – 'ग्रहं समाधि प्रलभमानो अरञ्जवनपत्थानि पन्तानि सेना-सनानि पटिसेविस्तामी' ति, तस्सेतं पाटिकङ्कं – 'संसीदिस्सिति वा उप्ल-विस्सिति वा' ति ।

४. "सेय्यचापि, उपालि, दहरो कुमारो मन्दो उत्तानसेय्यको सकेन मृत्तकरीसेन कीळति । तं कि मञ्ज्ञासि, उपालि, नन्वायं केवला 10 परिपूरा वालस्तिद्वा" ति ?

"एवं, भन्ते"।

"स खो सो, उपालि, कुमारो अपरेत समयेन बुद्धिमन्वाय इन्द्रि-यानं परिपाकमन्वाय यानि कार्तिनि कुमारकान कीळापनकानि भवन्ति, सेय्यथीदं – वङ्ककं विटिकं मोनखिकं चिड्युलकं पत्ताब्हकं रथकं 15 धनुकं, तेहि कीळिति । तं कि मञ्जासि, उपालि, नन्वायं खिड्डा पुरिमाय अभिककन्ततरा च पणीततरा चा" ति ?

"एवं, भन्ते"।

"स लो सो, उपालि, कुमारो प्रपरेन समयेन बृद्धिमन्ताय इन्द्रियानं परिपाकमन्त्राय पञ्चिह कामगुणीह समप्पितो समङ्गीभूतो वि परिचारित चक्कबृविञ्येत्यहि रूपीह इद्वेहि कन्तेहि मनापेहि पियरूपीहि कामुपर्सीहर्तेहि रजनीयेहि, सोतिवञ्येत्यहि सहिह ... घानविञ्ञेत्य्येहि गत्वेहि ... जिन्हाविञ्येत्येहि रसेहि ... कायविञ्येत्येहि फोट्ट-व्येहि हेहि कन्तेहि मनापेहि पयरूपीह कामुपर्सीहर्तेहि रजनीयेहि। तं कि मञ्जीस, उपालि, नन्त्रायं लिङ्डा पुरिसाहि लिङ्डाहि प्रभिककन्त्रतरा च पणीततरा चा"ति?

"एवं, भन्ते"।

 "इघ खो पन वो⁴, उपालि, तथागतो लोके उप्पज्जित ग्ररहं सम्मासम्बुद्धो विज्जाचरणसम्पन्नो सुगतो लोकविद्ग अनुत्तरो पूरिसदम्म-

१-१. ब्रम्पटिसङ्काय पत्रकान्देश्य - सी०, रो० । २. वड्डं - सी०, रो० । ३. पिक्पुनिक - स्वा० । ४. पुरिसाय लिड्डाय - सी०, स्वा०, रो० । १. पोटुम्बीह -सी० । ६. स्वा० पोरवके नरिव ।

सारिष सत्था देवंबनुस्सानं बुद्धो भगवा । सो इमं लोकं सदेवकं समारकं सब्रह्मकं सस्समणबाह्मणि पजं सदेवमनुस्सं सयं धमिञ्ञा सच्छिकत्वा पवेदेति । सो धम्मं देसेति आदिकत्याणं मञ्जोकत्याणं परियोसान-कत्याणं सात्थं सव्यञ्जनं, केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्माचरियं पकासेति ।

६. "तं धम्मं सुणाति गह्मति वा गह्मतिपुत्तो वा अञ्जातरीस्म व वा कुले पञ्चाजातो । सो तं धम्मं सुत्वा तथागते सद्धं पटिलभति । सो तेन सद्धापटिलाभेन समन्नागतो इति पटिसिञ्चक्खति – 'सम्बाधो घरावासो रजापयो, अञ्जोकासो पञ्चजजो । नियदं सुकरं प्रगारं प्रज्ञावसता एकन्तपरिपुण्णं एकन्तपरिसुद्धं सङ्ख्वालिखतं ब्रह्मचरियं चरितुं । यन्नुनाहं केसमस्सु प्रोहारेत्वा कासायानि वत्थानि अच्छादेत्वा 10 अगारसमा अनगारियं पञ्चजेय्यं ति ।

७. "सो अपरेन समयेन अप्पं वा भोगन्खन्धं पहाय महन्तं वा भोगन्खन्वं पहाय अप्पं वा ञातिपरिवट्टं पहाय महन्तं वा ञातिपरिवट्टं पहाय कैसमस्सुं श्रोहारेत्वा कासायानि वत्थानि अच्छादेत्वा अगारस्मा अनगारियं पब्बजति ।

५. "सो एवं पञ्चिजतो समानो भिनक्तूनं सिक्खासाजीवसमा-पन्नो पाणातिपातं पहाय पाणातिपाता पटिविरतो होति निहितदण्डो निहितसत्थो लज्जी दयापन्नो सब्बपाणभूतहितानुकर्मी विहरति ।

"श्रदिन्नादानं पहाय ग्रदिन्नादाना पटिविरतो होति दिन्नादायी दिन्नपाटिकङ्क्वी; ग्रयेनेन सुचिभूतेन श्रत्तना विहरति ।

"ग्रवहाचरियं पहाय ब्रह्मचारी होति श्राराचारी विस्तो मेथुना गामधम्मा ।

"मुसावादं पहाय मुसावादा पटिविरतो होति सच्चवादी सच्च-सन्धौ थेतो पच्चियको प्रविसंवादको लोकस्स ।

"पिसुणं वाचं पहाय पिसुणाय वाचाय पटिविरतो होति, इतो 23 सुरवा न अमुत्र अवस्वाता इमेसं भेदाय, अमुत्र वा सुरवा न इमेसं अवस्वाता अमूसं भेदाय । इति भिन्नानं वा सन्धाता सहितानं वा अनुप्यदाता, समग्गारामो समग्गरतो समग्गनन्दी; समग्गकरींण वाचं भासिता होति ।

"फरुसं वाचं पहाय फरुसाय वाचाय पटिविरतो होति। या

१. पञ्चला – स्या० ।

^{#08-88}

सा वाचा नेला' कण्णसुखा पेमनीया हदयञ्जमा पोरी बहुजनकन्ता बहजनमनापा, तथारूपि वाचं भासिता होति ।

"सम्फ्रम्यलापं पहाय सम्फ्रम्यलापा पटिनिरतो होति कालबादी भूतनादी अत्थनादी धम्मनादी विनयनादी, निधानवर्ति वाचं भासिता 5 होति कालेन सापदेस परियन्तर्वात अत्थसहित।

१. "सो सन्तुट्टो होति कायपरिहारिकेन चीवरेन कुच्छिपरि-थ हारिकेन पिण्डपातेन । येन येनेव पक्कमित समादायेव पक्कमित, संय्यापि नाम पक्खी सकुणो येन येनेव डीत सपत्तभारो व डीत । एवमेव भिक्खु सन्तुट्टो होति कायपरिहारिकेन चीवरेन कुच्छिपरिहारिकेन पिण्डपातेन । येन येनेव पक्कमित समादायेव पक्कमित । सो इमिना अरियेन सीलक्खन्धेन समझागतो अज्झत्तं अनवज्जस्खं पटिसंवेदीत ।

१०. "सो चक्खुना रूपं दिस्वा न निमित्तनगाही होति नानुस्यञ्जनगाही। यत्वाधिकरणमेन चक्खुन्द्रयं असंबुतं विहरन्तं अभिज्ज्ञादोमनस्सा पापका अकुसला धम्मा अन्वास्सवेय्युं, तस्स संवराय पटिपज्जति; रक्खित चक्खुन्द्रियं, चक्खुन्द्रियं संवरं आपज्जित। सोतेन

R 206

R. 423

१. स्था॰ पोरवके निर्मः । २. म॰ पोरवके निरमः । ३-३. स्था॰ पोरवके निरमः । ४. ॰ सावियोगा – सी०; उक्कोटनवञ्चनिकनिकतिसावियोगा – स्था॰ । ४. **हेदनवध-**बन्यवियरात्रोसमालोगसाहसा – स्था॰ ।

सहं सुत्वा ... घानेन गन्धं घायित्वा ... जिव्हाय रसं सायित्वा ... कायेन फोट्टब्बं फुसित्वा ... मनसा घम्मं विञ्ञाय न निमित्तगाही होति नानुब्यञ्जनमाही । यत्वाधिकरणमेनं मनिन्द्रयं घ्रसंबृतं विहरत्वं प्रमिज्ञादोग्ननस्सां पापका श्रकुसला घम्मा प्रत्वास्सवेन्यं, तस्स संवराय पटिपञ्जति; रक्वित मनिन्द्र्यं, मनिन्द्र्यं संवरं श्रापञ्जति । सो अ इमिना प्ररिवेन इन्द्रियसंवरेन समक्षागतो अञ्चल्तं अस्थासेकसुकं पटि-स्वेन्द्रितं

११. "सो प्रभिवकन्ते पटिक्कन्ते सम्पजानकारी होति, प्राक्षो-किते विलोकिते सम्पजानकारी होति, सम्मिष्टिजते पसारिते सम्पजानकारी होति, सङ्क्षाटिपत्तचीवरधारणे सम्पजानकारी होति, श्रसिते पीते खायिते 10 सायिते सम्पजानकारी होति, उच्चारपस्सावकम्मे सम्पजानकारी होति, गते ठिते निसिन्ने सुले जागरिते भासिते तुण्हीभावे सम्पजानकारी होति,

१२. "सो इमिना च अरियेन सीलक्खन्धेन समन्नागतो, इमिना च अरियेन इन्द्रियसंवरेन समन्नागतो, इमिना च अरियेन सतिसम्प-जञ्जेन समन्नागतो विवित्तं सेनासनं भजित अरञ्जं क्ष्म्श्रमूलं पञ्चतं 15 कन्दरं गिरिगृहं सुसानं वनपत्यं अञ्भोकासं पलालपुञ्जं । सो अरञ्जा-गतो वा क्ष्म्श्रमूलगतो वा सुञ्जागारगतो वा निसीदित पल्लङ्कं आभीजत्वा उर्ज् कायं पणिधाय परिमुखं सीत उपदुर्यत्वा ।

१३. "सो अभिज्झां लोके पहाय विगताभिज्झेन चेतसा विहरति, अभिज्झाय चित्तं परिसोधेति । व्यापादपदोसं पहाय अव्यापप्रचित्तो २० विहरित सव्वपाणभूतिहतानुकम्पी, व्यापादपदोसा चित्तं परिसोधेति । वीनमिद्धं पहाय विगतथीनमिद्धो विहरित आलोकसञ्जी सतो सम्प-जानो, थीनमिद्धा चित्तं परिसोधेति । उद्धच्चकुक्कुच्चं पहाय अनुद्धतो विहरित अज्ञतं व्यसन्तचित्तो, उद्धच्चकुक्कुच्चं पहाय अनुद्धतो विहरित अज्ञतं व्यसन्तचित्तो, उद्धच्चकुक्कुच्चा चित्तं परिसोधेति । विचिकिच्छ्यं पहाय तिण्णविचिकिच्छ्यं विहरित अक्षयञ्ज्ञणी कुसलेसु 25 धम्भेसु, विचिकिच्छ्याय चित्तं परिसोधेति ।

१४. "सो इमे पञ्च नीवरणे पहाय चेतसो उपनिकलेसे पञ्जाय दुब्बलीकरणे, विविच्चेव कामेहि विविच्च प्रकुसलेहि घम्मेहि सवितवकं सिचचारं विवेक्कं पीतिसुखं पटमं झानं उपसम्पच्च विहरित । तं किं मञ्जास, उपालि, 'नन्वायं विहारो पुरिसेहि विहारेहि धिमक्कन्ततरी अव चणीततरो चग" ति ?

B, 424

R. 207

"एवं. भन्ते" ।

"इमं पि खो, उपालि, मम सावका श्रत्तनि घम्मं सम्परसमाना ग्ररञ्ञवनपत्थानि पत्तानि सेनासनानि पटिसेवन्ति, नो च खो ताव श्रनप्पत्तसदत्था विहरन्ति ।

B. 425 5 १५. "पुन च परं, उपालि, भिनसु वितनकविचारानं बूपसमा ... पे०... दुतियं झानं उपसम्पज्ज विहरित । तं कि मञ्ज्ञासि, उपालि, 'नन्वायं विहारो पुरिमेहि विहारेहि अभिक्कन्ततरो च पणीततरो चा" ति ?

"एवं, भन्ते"।

"इसं पि खो, उपालि, मम सावका श्रत्ति धम्मं सम्पस्समाना श्ररञ्जवनपत्थानि पत्तानि सेनासनानि पिटसेवन्ति, नो च खो ताव श्रनप्यत्तसदत्था विहरन्ति ।

१६. "पुन च परं, उपालि, भिक्खु पीतिया च विरागा ... पे०... तितयं झानं उपसम्पज्ज विहरति । तं किं मञ्जसि, उपालि, 'नन्वायं 15 विहारो पुरिसेहि विहारेहि अभिक्कन्ततरो च पणीततरो चा'" ति ?

"एवं, भन्ते"।

"इमं पि खो, उपालि, मम सावका कत्तिन धम्मं सम्पस्समाना श्ररञ्ञवनपत्थानि पत्तानि सेनासनानि पटिसेवन्ति, नो च खो ताव अनुप्पत्तसदत्था विहरन्ति ।

१७. "युन च परं, उपालि, भिक्खु सुखस्स च पहाना ... पेठ... चतुत्यं झानं ... पेठ... पुन च परं, उपालि, भिक्खु सब्बसो रूपसञ्जानं समितकमा पिठ्यसञ्जानं अत्यङ्गमा नानतसञ्जानं अमनसिकारा "अनन्तो आकासो' ति आकासानञ्जायतनं उपसम्पज्ज विहरित । तं किं मञ्जास, उपालि, 'नन्वायं विहारो पुरिमेहि विहारेहि अभिवकन्ततरो ज च पणीततरो चा" ति ?

"एवं, भन्ते"।

"इमं पि खो, उपालि, मम सावका भ्रत्तनि घम्मं सम्पस्समाना भ्ररञ्ञवनपत्थानि पन्तानि सेनासनानि पटिसेवन्ति, नो च खो ताव भ्रनुप्ततस्वत्था विहरन्ति ।

१८. "पुन च परं, उपालि, भिक्लु सब्बसो भाकासा-

नञ्चायतनं समतिकस्म 'ग्रनन्तं विञ्ञाणे' ति विञ्ञाणश्चायतनं उपसम्पञ्ज विहरति ... पे०... ।

"सम्बसी विञ्ञाणञ्चायतनं समतिकमम 'नित्य किञ्ची' ति ग्राकिञ्चञ्ञायतनं उपसम्पज्ज बिहरति ... पे०... ।

"सब्बसो ब्राकिञ्चञ्ञायतनं समितिक्कम्म 'सन्तमेतं पणीतमेतं' उ ति नेवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनं उपसम्पञ्ज विहरित । तं कि मञ्ज्ञासि, उपालि, 'नन्वायं विहारो पुरिमेहि विहारेहि ब्रिभिक्कन्ततरो च पणीततरो चा" ति ?

"एवं. भन्ते"।

"इमं पि खो, उपालि, मम सावका अत्तिनि घम्मं सम्परसमाना 10 B. 426 ग्ररञ्ञ्चनपरत्यानि पन्तानि सेनासनानि पटिसेवन्ति, नो च खो ताव ग्रनप्पत्तसदस्या विहरन्ति ।

१६. "पुन च परं, उपालि, भिक्खु सब्बसो नेवसञ्जानासञ्जा-यतन समितिकसम सञ्जावेदयितिनरोधं उपसम्पञ्ज विहरति; पञ्जाय चस्स दिस्वा ग्रासवा परिक्खीणा होन्ति । तं कि मञ्ज्ञासि, उपालि, 15 'नन्वायं विहारो पुरिमेहि विहारेहि ग्रिभिक्कन्ततरो च पणीततरो चा" ति ?

"एवं. भन्ते"।

"इमं पि खो, उपालि, मम सावका श्रत्ति धम्मं सम्परसमाना श्ररञ्ञावनपत्थानि पन्तानि सेनासनानि पटिसेवन्ति, श्रनुप्पत्तसदत्था 20 च विहरन्ति । इङ्क त्वं, उपालि, सङ्को विहराहि । सङ्को ते विहरतो फास प्रविस्सती" ति ।

१०. ग्रभव्वसुत्तं

- १. "दसयिमे, भिक्खवे, धम्मे अप्पहाय ग्रभब्बो ग्ररहत्तं सच्छि-कातुं । कतमे दस ? रागं, दोसं, मोहं, कोघं, उपनाहं, मक्खं, पळासं , इस्सं, मच्छिरियं, मानं — इमे खो भिक्खवे, दस धम्मे ग्रप्पहाय ग्रभब्बो 25 ग्ररहत्तं सच्छिकातुं ।
- २. "दसयिमे, भिक्सवे, धम्मे पहाय भव्वो ग्ररहत्तं सच्छिकातुं । कृतमे दस ? रागं, दोसं, मोहं, कोषं, उपनाहं, मक्सं, पळासं, इस्सं,

१-१. नो च को ताब अनुप्पत्तसदत्या - सी॰, स्था॰, रो॰ ३ २. पलासं - सी०.।

B 427

R 211

मच्छरियं, मानं – इसे खो, भिक्खवे, दस धम्मे पहाय भव्बो ग्ररहत्तं सच्छिकात्ं' ति ।

उपालिवन्यो दसमो ।

तस्सुद्दानं

कामभोगी भयं दिद्धि, विजयमाहितुत्तिया । कोकनुदो ब्राहुनेय्यो , थेरो उपालि ब्रभव्वो ति ।। द्रतियो पण्णासको समत्तो ।

११. समणसञ्जावग्गो

१. समणसञ्जासुत्तं

१. "तिस्सो" इमा, भिक्खवे, समणसञ्जा भाविता बहुलीकता सत्त घम्मे परिपूरेन्ति । कतमा तिस्सो ? वेवण्णियम्हि अज्झुपगतो, परपटिबद्धा मे जीविका, अञ्जो मे आकप्पो करणीयो ति – इमा खो, भिक्खवे, तिस्सो समणसञ्जा भाविता बहुलीकता सत्त धम्मे परिपूरेन्ति ।

"कतमे सत्त ? सन्ततकारी" होति सन्ततवृत्ति सीलेषु,
 अनिज्ञाल होति, प्रव्यापज्ञो होति, प्रनितमानी होति, सिक्खाकामो
होति, इदमत्यतिस्स होति जीवितपरिक्खारेषु, श्रारद्धविरयों चं
विहरित । इमा खो, भिक्खने, तिस्सो समणसञ्ज्ञा भाविता बहुलीकता
इमे सत्त घम्मे परिपुरेन्ती" ति ।

२. बोज्झङ्गसूत्तं

 "सत्तिमं, भिक्खवं, बोज्जङ्गा भाविता बहुलीकता तिस्सो
 विज्जा परिपूर्रन्ति । कतमे सत्त ? सतिसम्बोज्जङ्गो, धम्मविचय-सम्बोज्जङ्गो, विरियसम्बोज्जङ्गो, पीतिसम्बोज्जङ्गो, पस्यद्धिसम्बो-

१. उपामनवर्मा - त्या०, रो० । २. वेर - मी०, त्या०, रो० । ३. वञ्चजित्वा दमो - सी०, विज्ञवतित्या उमो - त्या०, रो० । ४ माहणियो - सी०, त्या०; माहणियो - सी०। दम०; माहणियो - सी०। १८ मामवो - त्या०, प्रमुखोति - मी०। ६८ सिसी मन्तवे - त्या०, रो०। ७. तिच्च मतकारी - त्या०, रो०, तिच्च सत्तकारी - त्या०, रो०, तिच्च सत्तकारी - त्या०, रो०।
१. त्या० पोस्वके नित्य ।

R 212

ज्झाङ्को, समाधिसम्बोज्झाङ्को, उपेक्खासम्बोज्झाङ्को - इमे खो, भिक्खवे, सत्त बोज्याङ्का भाविता बहुलीकता तिस्सो विज्जा परिपुरेन्ति ।

२. कतमा तिस्सो ? इध, भिक्खवे, भिक्ख अनेकविहितं पूब्बे-निवासं अनस्सरति, सेव्यथीदं - एकं पि जाति हे पि जातियो तिस्सो पि जातियो ... पे०... इति साकारं सउद्देसं घनेकविहितं पुब्बेनिवासं धनु- 5 स्सरति । दिब्बेन चक्खना विसद्धेन अतिकान्तमानसकेन ... पे०... यथा-कम्मपगे सत्ते पजानाति । श्रासवानं खया ... पे०... सच्छिकत्वा उप-सम्पर्ज विहरति । इमे लो, भिक्लवे, सत्त बोज्झञ्जा भाविता बहलीकता इमा तिस्सो बिज्जा परिपरेन्ती" ति ।

३. मिच्छत्तसूतं

१. "मिच्छत्तं, भिक्खवे, ग्रागम्म विराधना होति, नो ग्रारा- 10 B. 428 धना । कथं च, भिक्खवे, मिच्छत्तं स्रागम्म विराधना होति, नो स्रारा-धना ? मिच्छादिदिकस्स. भिक्खवे, मिच्छासङ्ख्यो पहोति. मिच्छा-सङ्घ्यस्स मिच्छावाचा पहोति. मिच्छावाचस्स मिच्छाकम्मन्तो पहोति. मिच्छाकम्मन्तस्स मिच्छाग्राजीवो पहोति, मिच्छाग्राजीवस्स मिच्छा-वायामो पहोति. मिच्छावायामस्स मिच्छासति पहोति. मिच्छा- 😘 सतिस्स मिच्छासमाधि पहोति, मिच्छासमाधिस्स मिच्छाआणं पहोति, मिच्छाञाणिस्स' मिच्छाविमुत्ति पहोति । एवं खो, भिक्खवे, मिच्छत्तं ग्रागम्म विराधना होति, नो ग्राराधना ।

१. "सम्मत्तं, भिक्खवे, ग्रागम्म ग्राराधना होति, नो विराधना । कथं च, भिक्खवे, सम्मत्तं आगम्म आराधना होति, नो विराधना ? 20 सम्मादिद्विकस्स, भिक्खवे, सम्मासङ्ख्यो पहोति, सम्मासङ्ख्यस्स सम्मा-वाचा पहोति, सम्मावाचस्स सम्माकम्मन्तो पहोति, सम्माकम्मन्तस्स सम्मामाजीवो पहोति, सम्माम्राजीवस्स सम्मावायामो पहोति, सम्मा-वायामस्स सम्मासति पहोति, सम्मासतिस्स सम्मासमाघि पहोति, सम्मा-समाबिस्स सम्माञाणं पहोति, सम्माञाणिस्स सम्माविमृत्ति पहोति । 🦡 एवं सी, भिनस्तवे, सम्मलं भागम्म भाराधना होति, नी विराधना" ति ।

१. भिण्डाञ्नाणस्स - री० ।

४. बीजसुत्तं

१. "मिच्छाविट्टिकस्स, भिक्खवे, पुरिसपुग्गंतस्स मिच्छासङ्कः प्रस्स मिच्छावाचस्स मिच्छाकम्मन्तस्स मिच्छाआजीवस्स मिच्छावाया- मस्स मिच्छातिस्स मिच्छास्माघिस्स मिच्छाआणिस्स मिच्छाविनुत्तिस्स यं च कायकम्मं यथाविट्टि समतं समादिष्ठं यं च वचीकम्मं ... यं च उ मनोकम्मं यथाविट्टि समतं समादिष्ठं या च चेतना या च पत्थना यो च पणिघये च सङ्खारा,सब्बे ते घम्मा प्रनिट्ठाय प्रकन्ताय प्रमनापाय प्रहिताय दुक्खाय संवत्तित । तं किस्स हेतु ? विट्ठि हिस्से, भिक्खवे, पापिका ।

"संय्यवापि, भिक्खते, निम्बत्नीजं वा कोसातिकत्नीजं वा तित्तकलानुनीजं वा ग्रत्लाय पयित्या निम्बत्तं यं चेन पयित्सं उपादियति यं चेन पयित्सं उपादियति सं चेन पयित्सं अपादियति सं चेन प्रवाद अपादत्ताय संवत्ति । तं किस्स हेतु ? बीजं हि, भिक्खते, पापकं । एतमेव खो, भिक्खते, मिच्छातिहिकस्स पुरिसपुग्गंनस्स मिच्छात्रायामस्स मिच्छात्रात्तिस्स मिच्छात्रायामस्स मिच्छात्रात्तिस्स मिच्छात्रायामस्स मिच्छात्रात्तिस्स मिच्छात्रात्तिस्स मिच्छात्रात्तिस्स मिच्छात्रात्तिस्य मिच्छात्रात्तिस्य मिच्छात्तिस्य मावित्रं यं च वचीकम्मं ... यं च मनोक्तम्यं यावादिष्टि समत्तं समादित्रं या च चेतना या च पथना यो च पणिषि ये च सङ्खारा, सब्बे ते धन्मा अनिद्वाय अकत्ताय अमनापाय अहिताय दुक्खाय संवत्तित्त । तं किस्स हेतु ? दिट्टि हिस्स, भिवखने, पापिता ।

२. "सम्मादिट्ठकस्स, भिक्खवे, पुरिसपुग्गलस्स सम्माराङ्कप्परस्य सम्मावाचस्स सम्माकम्मन्तस्स सम्माकाणीवस्स सम्मावाचस्स सम्माकम्मन्तस्स सम्मावाचस्स सम्मावाचस्स सम्माकाणीवस्स सम्मावाचस्स सम्मावाचस्स सम्मावाचस्स सम्मावाचिस्स सम्मावाचिस्स सम्मावाचिस्स सम्मावाचिः यथादिट्ठि समत्तं समादिक्षं यं व वचीकम्मं यथादिट्ठि समत्तं समादिक्षं यं व मनोकम्मं यथादिट्ठि समत्तं समादिक्षं या च चेतना या च पत्थना यो व पणिधि ये च सङ्खारा, सब्बे ते धम्मा इट्ठाय कन्ताय मनापाय हिताय क्षाय संवत्तन्ति । तं किस्स हेतु ? दिट्ठिहस्स, भिक्खवे, भट्टिका ।

"सेय्यथापि, भिक्खने, उच्छुबीज वा सालिबीज वा मृहिकाबीज वा ग्रत्लाय पर्यावया निविखतां यं च पर्यावरसां उपादियति यं च ग्रापो-

R. 213

१ समादिष्णं - रो०। २ हि - सी०, स्या०, रो०। ३-३. कोसातकीबीअं वा - सी०, रो०; कोसाटकिबीजंव - स्या०। ४. चेव - सी०, रो०।

15

R. 215

रसं उपादियति सब्बं तं सातत्ताय मधुरत्ताय ग्रसेचनकत्ताय संवत्तति । तं किस्स हेत् ? बीजं हि भिक्खवे, भद्दकं। एवमेव खो, भिक्खबें, सम्मादिद्विकस्स ... पे०... सम्माविमृत्तिस्स यं चेव कायकम्मं यथादिद्वि समत्तं समादिन्नं यं च वचीकम्मं ... यं च मनोकम्मं यथादिद्धि समत्तं समादिन्नं या च चेतना या च पत्थना यो च पणि घ ये च सङ्खारा, सब्बे ३ ते घम्मा इद्राय कन्ताय मनापाय हिताय सुखाय संवत्तन्ति । तं किस्स हेतू ? दिट्टि हिस्स, भिक्खवे, भहिका" ति ।

५. विज्जासूत्तं

१. "ग्रविज्जा, भिक्खवे, पुब्बङ्गमा प्रकुसलानं धम्मानं समा-पत्तिया, अन्यदेव अहिरिकं अनोत्तप्पं। अविज्जागतस्स, भिक्खवे, ग्रविद्सुनो मिच्छादिट्ठि पहोति, मिच्छादिट्ठिकस्स मिच्छासङ्कृष्पो पहोति, 10 मिच्छासङ्कृप्परस मिच्छावाचा पहोति, मिच्छावाचस्स मिच्छाकम्मन्तो पहोति, मिच्छाकम्मन्तस्स मिच्छाग्राजीवो पहोति, मिच्छाग्राजीवस्स मिच्छावायामो पहोति, मिच्छावायामस्स मिच्छासति पहोति, मिच्छा-सतिस्स मिच्छासमाधि पहोति, मिच्छासमाधिस्स मिच्छाञाणं पहोति, मिच्छाञाणिस्स मिच्छाविमुत्ति पहोति ।

२. "विज्जा, भिक्खवे, पुब्बङ्गमा कुसलानं धम्मानं समापत्तिया, ग्रन्वदेव हिरोत्तप्पं । विज्जागतस्स, भिक्खवे, विद्दसूनो सम्मादिद्वि पहोति, सम्मादिद्विकस्स सम्मासङ्कृप्पो पहोति, सम्मासङ्कृप्पस्स सम्मा-वाचा पहोति, सम्मावाचस्स सम्माकम्मन्तो पहोति, सम्माकम्मन्तस्स सम्मात्राजीवो पहोति, सम्मात्राजीवस्स सम्मावायामो पहोति, सम्मा- 20 वायामस्स सम्मासति पहोति, सम्मासतिस्स सम्मासमाधि पहोति, सम्मा-समाधिस्स सम्माञाणं पहोति, सम्मानाणिस्स सम्माविमत्ति पहोती''ति ।

६. निज्जरसत्तं

१. "दसयिमानि, भिक्खवे, निज्जरवत्यूनि । कतमानि दस ? सम्मादिद्विकस्स, भिक्खवे, मिच्छादिद्वि निज्जिण्णा होति; ये च मिच्छा-दिट्टिपच्चया ब्रनेके पापका श्रक्तसला धम्मा सम्भवन्ति ते चरस निञ्जिण्णा 25 होन्ति; सम्मादिद्विपच्चया च ग्रनेके कुसला घम्मा भावनापारिपूरि गच्छन्ति ।

- सम्मासङ्कप्पस्स, भिक्खने, मिच्छासङ्कप्पो निज्जिणो होति; ये च मिच्छासङ्कप्पपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा क सम्भवन्ति ते चस्स निज्जिण्णा होन्ति; सम्मासङ्कप्पपच्चया च अनेके कृसला धम्मा भावनापारिपूर्ति गच्छन्ति ।
- ३. "सम्मावाचस्स, भिक्खने, मिच्छावाचा निज्जिण्णा होति; ये च मिच्छावाचापज्चया ग्रनेके पापका श्रकुसला धम्मा सम्भवन्ति ते चस्स निज्जिण्णा होन्ति; सम्मावाचापज्यया च ग्रनेके कुसला धम्मा ।० मावनापारिपर्रि गच्छन्ति ।
 - ४. "सम्माकम्मन्तस्स, भिक्खवे, भिच्छाकम्मन्तो निज्जिण्णो होति; ये च मिच्छाकम्मन्तपच्चया ग्रनेके पापका श्रकुसला धम्मा सम्भवन्ति ते चस्स निज्जिण्णा होन्ति; सम्माकम्मन्तपच्चया च श्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूर्रि गच्छन्ति ।
- B. 451 15 १. "सम्माधाजीवस्स, भिक्खवे, मिक्छाग्राजीवो निज्जिण्णो होति; ये च मिक्छाग्राजीवपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति ते चस्स निज्जिण्णा होन्ति; सम्माधाजीवपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरि गच्छिन्त ।
 - ६. "सम्मावायामस्स, भिवसवे, मिच्छावायामो निज्जिष्णो 20 होति; ये च मिच्छावायामपच्चया श्रनेके पापका श्रकुसला घम्मा सम्भ-वन्ति ते चस्स निज्जिष्णा होन्ति; सम्मावायामपच्चया च श्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूर्रि गच्छन्ति ।
 - "सम्मासितस्स, भिक्खते, मिच्छासित निष्जिण्णा होति;
 ये च मिच्छासितपच्चया ग्रनेके पापका ग्रकुसला धम्मा सम्भवन्ति ते
 वस्स निष्जिण्णा होन्ति; सम्मासितपच्चया च ग्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरिंगच्छिन्ति ।
- प्रसम्मासमाधिस्स, भिक्खवे, मिच्छासमाधि निज्जिण्णो होति; ये च मिच्छासमाधिपच्चया ध्रनेके पापका अकुसला धम्मा सम्मवन्ति ते चस्स निज्जिण्णा होन्ति; सम्मासमाधिपच्चया च ध्रनेके
 8.216 30 कुसला धम्मा भावनापारिपूर्ति गच्छन्ति ।

- "सम्माञाणित्स, भिक्खते, मिच्छाञाण निज्जिष्ण होति;
 ये च मिच्छाञाणपञ्चया भ्रनेके पापका भकुसला धम्मा सम्मवित्त ते
 चस्स निज्जिष्णा होत्ति; सम्माञाणपञ्चया च भ्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरि गच्छन्ति ।
- १०. "सम्माविस्तिस्स, भिक्खवे, मिच्छाविसृत्ति निज्जिणणा होति; ये च मिच्छाविसृत्तिपच्चया अनेके पापका प्रकुसता धम्मा सम्भवन्ति ते चस्स निज्जिणा होन्ति; सम्माविसृत्तिपच्चया च प्रनेके कुसता धम्मा भावनापारिपूरि गच्छन्ति । इसानि खो, भिक्खवे, दस निज्जरक्त्युनी" ति ।

७. घोवनसुत्तं

१. "ग्रत्थि, भिक्खवे, दिक्खणेसु जनपदेसु घोवनं नाम । तत्य 10 होति ग्रन्नं पि पानं पि खज्जं पि भोज्जं पि लेट्यं पि पेय्यं पि नच्चं पि गीतं पि वादितं पि । ग्रत्थेतं, भिक्खवे, घोवनं; 'नेतं नत्थी' ति वदामि । तं च खो एतं, भिक्खवे, घोवनं होनं गम्मं पोषुज्जनिकं धनरियं धनत्थ-संहितं न निब्बदाय न विरागाय न निरोधाय न उपसमाय न ग्रभिञ्ञाय न सम्बोधाय न निब्बताय संवत्ति ।

B, 432

- २. "ग्रहं च खो, भिक्खवं, ग्रिप्यं घोवनं देसेस्सामि, यं घोवनं एकन्तिनिब्बदाय विरागाय निरोधाय उपसमाय ग्रिभञ्ञाय सम्बोधाय निब्बानाय संवत्तित, यं घोवनं ग्रागम्म जातिधम्मा सत्ता जातिया परि-मुज्बन्ति, जराधम्मा सत्ता जराय परिमुज्बन्ति, मरणधम्मा सत्ता मरणेन परिमुज्बन्ति, सोकपरिदेव- 20 दुक्खदोमनस्सुगायासिधम्मा सत्ता सोकपरिदेव- 20 दुक्खदोमनस्सुगायासिधम्मा सत्ता सोकपरिदेव- 10 सुक्बदोमनस्सुगायासिह परिमुज्बन्ति । तं सुणाय, साधुकं मनिस करोष्य; मासिस्सामी" ति । "एवं, भन्ते" ति खो ते भिक्बू भगवतो पञ्चस्सोस् । भगवा एतदबोच —
- ३. "कतमं च तं, भिनववे, श्ररियं घोवनं, यं घोवनं एकन्त-निब्बिदाय विरागाय निरोधाय उपसमाय श्रभिञ्ञाय सम्बोधाय 25 श.217 निब्बानाय संवत्तति, यं घोवनं श्रागम्म जातिधम्मा सत्ता जातिया परि-मृज्वन्ति, जराधम्मा सत्ता जराय परिमुच्चन्ति, मरणधम्मा सत्ता मरणेन

परिमुच्चन्ति, सोकपरिदेवदुक्खदोमनस्सुपायासघम्मा सत्ता सोकपरिदेव-दुक्खदोमनस्सुपायासेहि परिमुच्चन्ति ?

- ४. "सम्मादिट्ठिकस्स, भिक्खवे, मिच्छादिट्टि निद्धोता होति; ये च मिच्छादिट्ठिपच्चया अनेके पापका अकुसला घम्मा सम्भवन्ति ते चस्स निद्धोता होन्ति; सम्मादिट्ठिपच्चया च अनेके कुसला घम्मा भावनापारिपूर्ति गच्छन्ति ।
- पंसम्मासङ्कपस्स, भिक्खवे, मिच्छासङ्कप्पो निद्धोतो होति
 पंक... पंक... सम्मावाचस्स, भिक्खवे, मिच्छावाचा निद्धोता होति ... सम्माक्मम्तत्तस्स, भिक्खवे, मिच्छाकम्मन्तो निद्धोतो होति ... सम्माआजीवस्स,
 भिक्खवे, मिच्छाआजीवो निद्धोतो होति ... सम्मावायामस्स, भिक्खवे,
 मिच्छावायामो निद्धोतो होति ... सम्मासतिस्स, भिक्खवे, मिच्छावायामो निद्धोतो होति ... सम्माममाधिस्म, भिक्खवे, मिच्छासाधि निद्धोतो होति ... सम्माक्माधिस्म, भिक्खवे, मिच्छासाधि निद्धोतो होति ... सम्माक्माधिस्म, भिक्खवे, मिच्छात्माधि निद्धोतो होति ... पंक... ।
- ६. "सम्माविमृत्तिस्स, भिक्खवे, मिच्छाविमृत्ति निद्धोता होति;

 ये च मिच्छाविमृत्तिपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति
 ते चस्स निद्धोता होन्ति; सम्माविमृत्तिपच्चया च अनेके कुसला धम्मा
 भावनापारिपूरि गच्छित्त । इदं बो तं, भिक्खवे, प्ररियं धोवनं एकन्तनिब्ध्वाय विरागाय निरोधाय उपस्माय प्रभिञ्ञाय सम्बोधाय निब्धानाय संबत्तित, यं धोवनं प्रागम्म जातिधम्मा सत्ता जातिया परिमृच्चन्ति,

 अराधम्मा सत्ता जराय परिमृच्चन्ति, मरणधम्मा सत्ता सर्गेन परिमृच्चन्ति, सोकपरिवेबदुक्खवेमनस्सुपायासधम्मा सत्ता सोकपरिवेबदुक्खवेमनस्सुपायासिष्ठ परिमृच्चती" ति ।

द. तिकिच्छकसुत्तं

- १. "तिकिच्छका, भिक्खबे, विरेचनं देन्ति पित्तसमुद्वानानं पि आवाधानं पटिघाताय, सेम्हस्मुद्वानानं पि आवाधानं पटिघाताय, वात-युक्त समुद्वानानं पि आवाधानं पटिघाताय। अत्येतं, भिक्खबे, विरेचनं; 'नेतं नत्यी' ति बदामि। तं च खो एतं, भिक्खबे, विरेचनं सम्पज्जिति पि विपज्जिति पि।
 - २. "महं च खो, भिक्खवे, मरियं विरेचनं देसेस्सामि, यं विरेचनं

B. 433

R. 218

15

B. 434

R. 219

सम्पञ्जतियेव नो विपञ्जति, यं विरेचनं भ्रागम्म जातिभ्रम्मा सत्ता जातिया परिमुच्चन्ति, जरावस्मा सत्ता जराय परिमुच्चन्ति, मरणधम्मा सत्ता मरणेन परिमुच्चन्ति, सोकपरिदेवदुक्खदोमनस्सुपायासधम्मा सत्ता सोकपरिदेवदुक्खदोमनस्सुपायासोह परिमुच्चन्ति। तं सुणाथ, साधुकं मनसि करोध; भासिस्सामी" ति। "एवं, मन्ते"ति लो ते विभक्त भगवतो पच्चस्सोसुं। भगवा एतदवोच —

- ३. "कतमं च तं, भिक्सवे, प्ररियं विरेचनं, यं विरेचनं सम्प-ज्जितयेव नो विपज्जीतं, यं विरेचनं भागम्म जातिषम्मा सत्ता जातिया परिमुच्चिन्तं, जराधम्मा सत्ता जराय परिमुच्चिन्तं, मरणधम्मा सत्ता मरणेन परिमुच्चिन्तं, सोकपरिदेवदुक्सदोमनस्युपायासधम्मा सत्ता सोक-परिदेवदुक्सदोमनस्युपायासेहि परिमुच्चिन्तं ?
- ४. "सम्मादिट्ठिकस्म, भिक्खवे, मिच्छादिट्टि विरिक्ता होति; ये च मिच्छादिट्टिपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति ते चस्स विरिक्ता होन्ति; सम्मादिट्ठिपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावना-पारिपूरिं गच्छन्ति ।
- ५. "सम्मासङ्कप्पस्स, भिक्खवे, मिच्छासङ्कप्पो विरित्तो होति ... पे०... सम्मानाचस्स, भिक्खवे, मिच्छावाचा विरित्ता होति ... सम्मानकम्मन्तस्स, भिक्खवे, मिच्छावाचा विरित्ता होति ... सम्माआजीवस्स, भिक्खवे, मिच्छाआजीवो विरित्तो होति ... सम्मावायामस्स, भिक्खवे, मिच्छावायामो विरित्तो होति ... सम्मासितस्स, भिक्खवे, मिच्छासित 20 विरित्ता होति ... सम्मासितस्स, भिक्खवे, मिच्छासित 21 विरित्ता होति ... सम्मासित्स, भिक्खवे, मिच्छासमिष विरित्तो होति ... सम्माञाणिस्स, भिक्खवे, मिच्छासमाधि विरित्तो होति ... सम्माञाणिस्स, भिक्खवे, मिच्छाञाणं विरित्तं होति ...पे०... ।
- ६. "सम्माविमृत्तिस्स, भिक्खवे, मिच्छाविमृत्ति विरित्ता होति;
 ये च मिच्छाविमृत्तिपञ्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति
 ते वस्स विरित्ता होन्ति; सम्माविमृत्तिपञ्चया च अनेके कुसला धम्मा 25
 भावनापारिपूरि गच्छिन्ति । इदं खो तं, भिक्खवे, अरियं विरेचनं यं
 विरेचनं सम्पज्जतियेव नो विपज्जति, यं विरेचनं आगम्म जातिधम्मा
 सत्ता जातिया परिमुज्बन्ति ... पे०... सोकपरिदेवदुक्खदोमनस्सुपायासेहि
 परिमुज्बन्ती" ति ।

R 220

B. 435

६. वमनसूत्तं

- "तिकिच्छका, भिक्खवे, वसनं देन्ति पित्तसमुद्रानानं पि
 झाबाधानं पटिघाताय, सेम्हसमुद्रानानं पि झाबाधानं पटिघाताय, सेम्हसमुद्रानानं पि झाबाधानं पटिघाताय, वातसमुद्रानानं पि झाबाधानं पटिघाताय । झत्येतं, भिक्खवे, वसनं; 'नेतं
 नत्थी' ति वदासि । तं च खो एतं, भिक्खवे, वसनं सम्पज्जिति पि
 विपज्जिति पि ।
- "श्रहं च खो, भिक्खवे, ग्रिरियं वमनं देसेस्सामि, यं वमनं सम्पञ्जितियेव नो विपञ्जित, यं वमनं ग्रागम्म जातिष्रम्मा सत्ता जातिया परिमुञ्चन्ति, जराधम्मा सत्ता जराय परिमुञ्चन्ति, मरणधम्मा सत्ता मरणेन परिमुञ्चन्ति, सोकपरिवेवदुक्खदोमनस्युपायासधम्मा मत्ता सोक-परिवेवदुक्खदोमनस्युपायासेहि परिमुञ्चन्ति । तं सुणाथ ...पे०... एतदवोच –
- ३. "कतमं च तं, भिक्सबे, प्रियं वमनं, यं वमनं सम्पञ्जितयेव नो विपञ्जित, यं वमनं प्रागम्म जातिषम्मा सत्ता जातिया परिमुच्चिन्त ... पे०... सोकपरिदेवदुक्खदोमनस्सुपायासधम्मा मत्ता सोकपरिदेव-वृद्धवदोमनस्सुपायासिंह परिमुच्चिन्त ?
 - ४. "सम्मादिट्टिकस्स, भिक्खवे, मिच्छादिट्टि वन्ता होति; ये च मिच्छादिट्टिपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति ते चस्स वन्ता होन्ति; सम्मादिट्टिपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावना-पारिपूरि गच्छन्ति ।
- ४. "सम्मासङ्कप्पस्स, भिक्खवे, मिच्छासङ्कप्पो वन्तो होति
 ... पे०... सम्मावाचस्स, भिक्खवे, मिच्छावाचा वन्ता होति ... सम्माकम्मन्तस्स, भिक्खवे, मिच्छाकम्मन्तो वन्तो होति ... सम्मात्राजीवस्स
 भिक्खवे, मिच्छाम्राजीवो वन्तो होति ... सम्मावायामस्स, भिक्खवे,
 मिच्छावायामो वन्तो होति ... सम्मासतिस्स, भिक्खवे, मिच्छासति वन्ता
 होति ... सम्मासमाधिस्स, भिक्खवे, मिच्छासमाधि वन्तो होति ...
 सम्माञाणिस्स, भिक्खवे, मिच्छासमाधि वन्ते होति ... पे०... ।
 - ६. "सम्माविमृत्तिस्स, भिक्खवे, मिच्छाविमृत्ति वन्ता होति; ये च मिच्छाविमृत्तिपच्चया प्रनेके पापका प्रकुसला धम्मा सम्भवन्ति ते चस्स वन्ता होन्ति; सम्माविमृत्तिपच्चया च प्रनेके कुसला धम्मा

भावनापारिपूरि गच्छन्ति । इदं स्त्रो तं, भिक्सते, घरियं वमनं यं वमनं सम्पज्जतियेव नो विपज्जति, यं वमनं भागम्म जातिषम्मा सत्ता जातिया परिमुज्जन्ति ... पे०... सोकपरिदेवदुक्तदोभनस्सुपायासेहि परिमुज्जन्ती'' ति ।

१०. निद्धमनीयसुत्तं

- १. "दसयिमे, भिक्खने, निद्धमनीया धम्मा । कतमे दस ? ऽ सम्मादिट्ठिकस्स, भिक्खने, मिच्छादिट्ठि निद्धन्ता होति; ये च मिच्छा-दिट्ठिपच्चया ग्रनेके पापका श्रकुसला धम्मा सम्मवित्त ते चस्स निद्धन्ता होन्ति; सम्मादिट्ठिपच्चया च ग्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूर्वि गच्छिन्त ।
- २. "सम्मासङ्कप्पस्स, भिक्खवे, मिच्छासङ्कप्पो निद्धन्तो होति ... पे०... सम्मानावस्स भिक्खवे, मिच्छावाचा निद्धन्ता होति ... सम्मा-कम्मन्तस्स, भिक्खवे, मिच्छाकम्मन्तो निद्धन्तो होति ... सम्माआजीवस्स, भिक्खवे, मिच्छाआजीवो निद्धन्तो होति ... सम्मावायामस्स, भिक्खवे, मिच्छावायामो निद्धन्तो होति ... सम्मासितस्स, भिक्खवे, मिच्छासित निद्धन्तो होति ... सम्मासिस्स, भिक्खवे, मिच्छासित निद्धन्तो होति ... सम्मासमिष्टस, भिक्खवे, मिच्छासमिष्ट निद्धन्तो ।ऽ होति ... सम्माञाणिस्स, भिक्खवे, मिच्छान्ताणं निद्धन्तं होति ... ।
- ३. "सम्माविमुत्तिस्स, भिक्खवे, मिच्छाविमुत्ति निद्धन्ता होति; ये च मिच्छाविमुत्तिपच्चया अनेके पापका अकुला घम्मा सम्भ-वित्ति ते चस्स निद्धन्ता होन्ति; सम्माविमुत्तिपच्चया च अनेके कुसला घम्मा भावनापारिपूर्ति गच्छिन्ति । इसे खो, भिक्खवे, दस निद्धमनीया 20 घम्मा" ति ।

११. पठमअसेलसुत्तं

- ग्रथ खो ग्रञ्जतरो भिक्खु येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्कः
 मित्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो मो भिक्खु भगवन्तं एतदबोच —
- २. "'श्रमेखो प्रसेखो' ति, भन्ते, बुच्चति । कित्तावता नु'खो', 25 भन्ते, भिक्खु प्रसेखो होती" ति ?

"इस, भिक्खु, भिक्खु ग्रसेखाय सम्मादिट्टिया समक्षागतो होति, ग्रसेखेन सम्मासङ्कप्पेन समक्षागतो होति, प्रसेखाय सम्मावाचाय समक्षा-गतो होति, ग्रसेखेन सम्माकम्मत्तेन समक्षागतो होति, ग्रसेखेन सम्मा-ग्राजीवेन समक्षागतो होति, ग्रसेखेन सम्मावायामेन समक्षागतो होति, ग्रसेखाय सम्मासित्या समक्षागतो होति, ग्रसेखेन सम्मासमाधिना समक्षा-गतो होति, ग्रसेखेन सम्माञ्चाणेन समक्षागतो होति, श्रसेखाय सम्मा-विमुत्तिया समक्षागतो होति । एवं खो, भिक्खु, भिक्खु श्रसेखो होती" ति ।

१२. दुतियद्मसेखसुत्तं

R.222 १. "वसियमे, भिक्सवे, ग्रसेखिया धम्मा। कतमे वस ? 10 ग्रसेखा सम्मादिद्वि, ग्रसेखो सम्मासङ्कप्पो, ग्रसेखा सम्मावाचा, श्रसेखो

अर्थना (उन्नात्मक्षुत्र अर्थना प्रात्मक्ष्यक्षित्र), अर्थना सम्माक्मन्तो, असेखा सम्माक्मन्तो, असेखा सम्मान्ति, असेखा समान्ति, असेखा

न्तुति – इम खा, रमक्लव, दत्त अत्तरखवा वम्मा ।त ।

समणसञ्जावगो एकादसमो ।

तस्सृहानं

सञ्जा बोज्झ ङ्गा मिच्छतं, बीजं विज्जाय निजजरं। घोवनं तिकिच्छा वमनं निद्धमनं दे असेखा ति।।

१२. पच्चोरोहणिवग्गो

१. पठमश्रधम्मसुत्तं

B. 437

13

 "अधम्मो च, भिक्खचे, वेदितव्वो अनत्थो च; धम्मो च वेदितव्वो अत्थो च । अधम्मं च विदित्वा अनत्थं च, धम्मं च विदित्वा अत्थं च यथा धम्मो यथा अत्थो तथा पटिपण्जितव्वं ।

२. "कतमो च, भिक्खवे, ग्रधम्मो च ग्रनत्थो च ? मिच्छादिट्टि-

१. समणतङ्ङाा – स्या० । २−२ ० निज्जरा – सी०, रो०; उपविज्जय – स्या० । १–३ शोवनङ्ख तिकिच्छा र – सी०, रो०; विज्जानं थोवनतिकिच्छा – स्या० । ४–४. ० सेला – सी०; निढमेन द्वेचा – स्या० ।

भिष्क्षासङ्कर्ण्यो, मिष्क्षावाचा, मिष्क्षाकम्मन्तो, मिष्क्षाप्राजीवो, मिष्क्षा-वायामो, मिष्क्षासति, मिष्क्षासमावि, मिष्क्षाञाणं, मिष्क्षाविमृत्ति – प्रयं बुच्चति, भिक्खवे, प्रथम्मो च प्रनत्यो च ।

३. "कतमो च, भिक्खवे, धम्मो च प्रत्यो च? सम्मादिट्ट, सम्मासङ्क्ष्पो, सम्मावाचा, सम्माकम्मत्तो, सम्मात्राजीवो, सम्मावायामो, 5 सम्मासित, सम्मासमाधि, सम्माञाणं, सम्माविमृत्ति — प्रयं वुच्चित, भिक्खवे. धम्मो च प्रत्यो च ।

४. "'ग्रधम्मो च, भिक्खवे, वेदितब्बो ग्रनत्थो च; धम्मो च वेदितब्बो ग्रत्थो च। ग्रधम्मं च विदित्वा ग्रन्तर्थं च, धम्मं च विदित्वा ग्रत्थं च यथा धम्मो यथा ग्रत्थो तथा पटिपिज्जितब्बं ति, इति यं तं वृत्तं, 10 इत्मेतं पटिच्च वृत्तं" ति ।

२. दुतियअधम्मसुत्तं

- १. "प्रधम्मो च, भिनस्तवे, वेदितब्बो धम्मो च; प्रनत्यो च वेदितब्बो अत्यो च । प्रधम्मं च विदित्ता धम्मं च, श्रनत्यं च विदित्ता प्रत्यं च यथा धम्मो यथा अत्यो तथा पटिपज्जितब्बं । कतमो च, भिनस्तवे, प्रधम्मो, कतमो च धम्मो, कतमो च श्रनत्यो, कतमो च श्रत्यो ?
- २. "मिच्छादिट्ठि, भिक्लवे, प्रथम्मो; सम्मादिट्ठि धम्मो; ये च मिच्छादिट्ठिपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, प्रयं अनत्यो; सम्मादिट्ठिपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरिं गच्छन्ति, प्रयं अत्यो ।
- ३. "मिच्छासङ्कप्पो, भिक्सते, प्रधम्मो; सम्मासङ्कप्पो धम्मो; 20 छ. 438 ये च मिच्छासङ्कप्पपच्चया प्रतेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, प्रयं अनत्थो; सम्मासङ्कप्पपच्चया च श्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरि गच्छन्ति, श्रयं शत्थो ।
- ४. "सिच्छावाचा, भिक्सवं, ग्रधम्मी; सम्मावाचा धम्मी; ये च मिच्छावाचापच्चया ग्रनेके पापका श्रकुसला धम्मा सम्भवन्ति, ग्रयं 25 ह. 224 ग्रनत्यो; सम्मावाचापच्चया च ग्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूर्रिर गच्छन्ति, ग्रयं ग्रत्यो ।
 - थ्. "मिच्छाकम्मन्तो, भिक्खवे, श्रथम्मो; सम्माकम्मन्तो धम्मो; ष•४-१६

ये च मिच्छाकम्मन्तपञ्चया घ्रनेके पापका श्रकुसला धम्मा सम्भवन्ति, भ्रयं धनत्यो; सम्माकम्मन्तपञ्चया च घ्रनेके कुसला धम्मा भावनापारि-पूरि गच्छन्ति, श्रयं थत्यो ।

- ६. "मिच्छाम्राजीवो, भिक्खवे. म्रथम्मो; सम्माम्राजीवो धम्मो; ३ ये च मिच्छाम्राजीवपच्चया धनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, भ्रयं म्रनत्थो; सम्माम्राजीवपच्चया च म्रनेके कुसला धम्मा भावनापारि-पूर्रि गच्छन्ति, भ्रयं श्रत्थो ।
- "मिच्छावायामो, भिनस्तवे, श्रधम्मो; सम्मावायामो धम्मो;
 ये च मिच्छावायामपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति,
 अयं अनत्थो; सम्मावायामपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावना-पारिपुरिं गच्छान्ति, अयं अत्थो ।
- त. "मिच्छासति, भिक्खने, अधम्मो; सम्मासित धम्मो; ये
 च मिच्छासतिपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, अयं
 अनत्थो; सम्मासतिपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरि
 गच्छन्ति, अयं अत्थो।
 - "मिच्छासमाधि, भिक्खते, श्रथम्मो; सम्मासमाधि थम्मो;
 ये च मिच्छासमाधिपच्चया अनेके पापका श्रकुसला थम्मा सम्भवन्ति,
 श्रयं अनत्थो; सम्मासमाधिपच्चया च श्रनेके कुसला थम्मा भावना-पारिपूर्ति गच्छिन्ति, श्रयं अत्थो ।
 - १०. "मिच्छाञाणं, भिक्खवे, प्रधम्मो; सम्माञाणं धम्मो; ये च मिच्छाञाणपञ्चया प्रतेके पापका प्रकृतला धम्मा सम्भवन्ति, सर्यं अनत्थो; सम्माञाणपञ्चया च अनेके कुसला धम्मा भावना-पारिपूर्रि गच्छन्ति, अयं अत्थो ।
- ११. "मिच्छाविमुत्ति, भिक्खवे, ग्रधम्मो; सम्माविमुत्ति घम्मो; ये च मिच्छाविमुत्तिपच्चया ग्रनेके पापका ग्रकुसला घम्मा सम्भवित्त, ग्रयं भनत्थो; सम्माविमुत्तिपच्चया च ग्रनेके कुसला घम्मा भावना-पारिपूर्ति गच्छित्ति, ग्रयं ग्रत्थो ।
 - १२. "'श्रवस्मो च, भिक्खवे, वेदितब्बो वस्मो च; अनत्यो च वेदितब्बो अत्यो च। अधस्मं च विदित्वा घस्मं च, अनत्यं च विदित्वा

P. 439

म्रत्यं च यथा वस्मो यथा ग्रत्यो तथा पटिपण्जितब्बं' ति, इति यं तं बुत्तं,। इदमेतं पटिच्च वृत्तं" ति ।

३. ततियग्रथम्मसुत्तं

- १. "प्रधम्मो च, भिक्खने, वेदितब्बो धम्मो च; प्रनत्यो च वेदितब्बो प्रत्यो च। प्रधम्मं च विदित्वा धम्मं च, प्रनत्यं च विदित्वा प्रत्यं च यथा धम्मो यथा प्रत्यो तथा पटिपण्जितब्बं'' ति। इदमवोच अभगवा। इदं बत्वान सुगतो उद्घायासना विहारं पाविसि।
- २. श्रथ खो तेसं भिनखूनं श्रचिरपन्कन्तस्स भगवतो एतदहोसि "इदं खो नो, श्रानुसो, भगवा सिङ्कृत्तेन उद्देसं उद्दिसित्वा वित्यारेन श्रत्यं श्रविभिजत्वा उद्दायासना विहारं पिनृद्वो 'श्रयम्मो च, भिनखते, विदितब्बो श्रम्भो च; श्रनत्यो च वेदितब्बो श्रत्यो च । श्रथम्मं च 10 विदित्वा श्रम्मं च, श्रमत्यां च विदित्वा श्रत्यं च यथा श्रम्मो यथा श्रत्यो तथा पटिपज्जितब्बं ति । को नु खो इसस्स भगवता सिङ्कृत्तेन उद्देसस्स उद्दिइस्स वित्यारेन श्रत्यं श्रविभक्तस्स वित्यारेन श्रत्यं विश्वजेय्या' ति ?
- ३. अथ खो तेसं भिक्खूनं एतदहोसि "अयं खो आयस्मा 15 आनन्दो सत्थु चेव संविष्णतो सम्भावितो च विञ्कूनं सब्रह्मचारीनं । पहोति चायस्मा आनन्दो इसस्स भगवता सिङ्कृत्तेन उद्देसस्स उद्दिद्वस्स वित्थारेन अत्थं विभिज्ञतुं । यसून मयं येनायस्मा आनन्दो तेनुपसङ्कमेय्याम; उपसङ्कित्तवा आयस्मन्तं आनन्दं एतमत्थं पिठ्युच्छेय्याम'। यथा नो आयस्मा आनन्दो व्याकरिस्सति 20 तथा नं घारेस्सामा" ति ।
- ४. ग्रथ खो ते भिक्खू येनायस्मा ग्रानन्दो तेनुपसङ्क्ष्मिसु; उपसङ्क्ष्मित्वा ग्रायस्मता ग्रानन्देन सिद्ध सम्मोदिसु । सम्मोदनीयं कयं सारणीयं वीतिसारत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्खू ग्रायस्मन्तं ग्रानन्दं एतदवीचुं –
 - ५. "इदं खो नो, ग्रावुसो ग्रानन्द, भगवा सङ्खिलेन उद्देसं

१. मायस्या - स्या० । २, मुच्छेम्याम - सी०, स्या०, रो० ।

उद्दिसित्वा वित्यारेन ग्रत्यं ग्रविभजित्वा उट्टायासना विहारं पविद्वो - 'ग्रवम्मो च ... पे०... तथा पटिपज्जितब्वं' ति ।

"तेसं नो, भ्रावुसो, भ्रम्हाकं अविरयकन्तस्स भगवतो एतद-होसि – 'इदं खो नो, भ्रावुसो, भगवा' सिक्क्षत्तेन उद्देसं उद्दिखित्वा 5 वित्यारेन भ्रत्यं अविभजित्वा उट्टायासना विहारं पविट्ठो – भ्रषम्मो च ...पे०... तथा पटिपज्जितव्यं ति । को नु खो इमस्स भगवता सिक्क्तिन उद्देसस्स उद्दिद्वसः वित्यारेन भ्रत्यं अविभत्तस्स वित्यारेन अत्यं विभवेच्या' ति ?

"तेसं नो, ब्रावुसो, श्रम्हाकं एतदहोसि – 'श्रयं खो ब्रायस्मा

ग्रामनन्दो सत्यु चेव संविष्णितो सम्भावितो च विञ्मूनं सब्रह्मचारीनं।

पहोति चायस्मा श्रानन्दो इमस्स भगवता सिङ्क्त्तिन उद्देसस्स उद्दिष्टस्स

वित्यारेन श्रत्यं श्रविभत्तस्स वित्यारेन श्रत्यं विभजितुं। यन्नून मयं

येनायस्मा श्रानन्दो तेनुपसङ्कमेय्यामः, उपसङ्कमित्वा श्रायस्मन्तं

श्रानन्दं एतमत्यं पटिपुच्छेय्याम। यथा नो श्रायस्मा श्रानन्दो व्याकरि
स्तित तथा नं धारेस्सामाः ति। विभजतु श्रायस्मा श्रानन्दो। ति।

६. "संय्ययापि, झाबुसो, पुरिसो सारित्यको सारग्वेसी सार-परियेसनं चरमानो महतो स्वस्स तिटुतो सारवतो झितक्कम्मेव मूलं झितक्कम्म खन्यं साखापलासे सारं परियेसितब्बं मञ्जेय्य; एवं सम्पद-मिदं झायस्मन्तानं सत्यिर सम्मुखीभूते तं भगवन्तं झितिसित्वा झम्हे एतमत्यं पिटपुच्छितब्बं मञ्ज्य "। सो हाबुसो, भगवा जानं जानाति पस्सं पस्सित, चक्खुभूतो जाणभूतो धम्मभूतो ब्रह्मभूतो वत्ता पवत्ता प्रत्यस्स निम्नेता अमतस्स दाता धम्मस्तामी तथागतो । सो चेव पनेतस्स कालो झहोसि यं तुम्हे भगवन्तयेव उपसङ्क्क्षमत्वा एतमत्थं पिटपुच्छे-य्याथ । यथा वो" भगवा ब्याकरेव्य तथा नं धारेय्याथा" ति ।

B. 441, R. 227

25

७. "ग्रद्धावुत्ती ग्रानन्द, भगवा जानं जानाति पस्सं पस्सति वन्सुभूतो ञाणभूतो घम्मभूतो ब्रह्मभूतो वत्ता पवत्ता ग्रत्थस्स निम्नेता ग्रमतस्स वाता घम्मस्सामी तथागतो । सो चेव पनेतस्स काली ग्रहोसि यं मयं भगवन्तयेव उपसङ्कमित्वा एतमत्यं पटिपुच्छेस्याम, यथा नो भगवा ब्याकरेय्य तथा नं घारेय्याम । ग्रपि चायस्मा भानन्दो सत्यु

१. मगवता - म०। २. तेनुपसङ्कामस्साम - स्या०। ३. बारेय्यामा - सी०, स्या०। ४. मञ्जेय - सी०, रो०। ४. नो - सी०, स्या०।

R. 442

चेव संविष्णतो सम्भावितो च विञ्चूनं सबह्यचारीनं । पहोति चायस्मा मानन्दो इमस्स भगवता सिङ्क्षित्तेन उद्देसस्स उद्दिद्धस्स वित्वारेन म्रत्यं मविभक्तस्स वित्वारेन म्रत्यं विभजितुं । विभजतायस्मा मानन्दो मगर्चे कत्वा'' ति ।

- "तेन हाबुसो, सुणाथ, साधुकं मनसि करोथ; सासिस्सामी" 5
 ति । "एवमाबुसो" ति खो ते त्रिक्बू क्रायस्मतो क्रानन्दस्स पच्चस्सोसुं ।
 प्रथायस्मा क्रानन्दो एतदबोच-
- ६. "यं खो नो, प्रावृसो, भगवा सिङ्क्ष्तिन उद्देसं उद्दिसित्वा वित्यारेन अत्यं प्रविभिज्ञत्वा उद्दायासना विहारं पविद्वो 'अधम्मो च, भिन्तखे, वेदितब्बो धम्मो च; अनत्यो च वेदितब्बो अत्यो च । 10 प्रधम्मं च विदित्वा धम्मो च, अनत्यं च विदित्वा अत्यं च यथा धम्मो यया अत्यो तथा पटिपिज्जितब्बं ति । कतमो चावुसो, अधम्मो, कतमो च धम्मो, कतमो च अत्यो ?
- १०. "मिच्छादिट्ठि, आनुसो, अधम्मो; सम्मादिट्ठि धम्मो; ये च मिच्छादिट्ठिपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, अयं 15 अनत्यो; सम्मादिट्ठिपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरि गच्छिन्ति, अयं अत्यो ।
- ११. "निच्छासङ्कप्पो, प्रावृत्तो, प्रथम्यो; सम्मातः क्रूपो घम्यो ... मिच्छावाचा, ध्रावृत्तो, प्रथम्यो; सम्मावाचा घम्यो ... मिच्छाकम्यन्तो, आवृत्तो, प्रथम्यो; सम्मावाचा घम्यो ... मिच्छाक्राजीवो, आवृत्तो, थ्रावृत्तो, अधम्यो; सम्मावायायो धम्यो ... मिच्छावायायो, ध्रावृत्तो, प्रथम्यो; सम्मावायायो धम्यो ... मिच्छात्तति, आवृत्तो, अधम्यो; सम्माति धम्यो ... मिच्छात्तमाधि, आवृत्तो, अधम्यो; सम्मात्ताधि धम्यो ... मिच्छात्तमाधि, आवृत्तो, अधम्यो; सम्मात्ताधि धम्यो ... मिच्छात्त्रात्, आवृत्तो, अधम्यो; सम्माव्याणं धम्यो ... मिच्छाविमृत्ति, आवृत्तो, अधम्यो; सम्माविमृत्ति धम्यो; ये च मिच्छाविमृत्तिपच्चया थः अनेके पापका अकृत्तला धम्या सम्भवन्ति, अयं अनत्यो; सम्माविमृत्ति-पच्चया च अनेके कृत्तला धम्या सम्भवन्ति, प्रयं अन्त्यो; सम्माविमृत्ति-पच्चया च अनेके कृत्तला धम्या सम्भवन्ति, प्रयं अन्त्यो; सम्माविमृत्ति-पच्चया च अनेके कृत्तला धम्या सम्भवन्ति, प्रयं अन्त्यो।
- १२. "यं सो नो, ब्रावुसो, भगवा सिङ्कित्तेन उद्देसं उद्दि-सित्वा वित्यारेन ब्रत्यं ब्रविभजित्वा उट्टायासना विहारं पविट्टो –

१-१. सगर करित्वा - सी०, शी०; सगर ० - स्था० । २. धयं - म० ।

'ग्रधम्मो च, भिक्खवे, वेदितब्बो धम्मो च ...पे०... तथा पटिपज्जितब्बं' ति, इमस्स खो बहं, बावसो, भगवता सिक्कत्तेन उद्देसस्स उद्दिद्रस्स वित्यारेन ग्रत्यं ग्रविभत्तस्स एवं वित्यारेन ग्रत्यं ग्राजानामि । भाकक्कु-माना च पन तुम्हे, मानुसो, भगवन्तंयेव उपसङ्क्रमित्वा एतमत्यं पटि-5 पुच्छेरयाय । यथा वो नं भगवा ब्याकरोति तथा नं घारेय्याया" ति ।

१३. "एवमावसो" ति खो ते भिक्ख ग्रायस्मतो ग्रानन्दस्स भासितं ग्रभिनन्दित्वा ग्रनुमोदित्वा उट्टायासना येन भगवा तेनुप-सक्ट्रॉमस्; उपसक्ट्रमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिस् । एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिनखू भगवन्तं एतदवोचं ---

१४. "यं खो नो भगवा" सङ्खित्तेन उद्देसं उद्दिसित्वा वित्थारेन ग्रत्यं ग्रविभजित्वा उट्टायासना विहारं पविद्रो - 'ग्रवम्मो च, भिक्खवे, वेदितब्बी...पे०...तथा पटिज्जितब्बं' ति । तेसं नो, भन्ते, भ्रम्हाकं भ्रचिर-पक्कन्तस्स भगवतो एतदहोसि - 'इदं खो नो, ग्रावसो, भगवा सङ्कित्तेन उद्देसं उद्दिसित्वा वित्थारेन ग्रत्थं ग्रविभिज्तवा उद्वायासना विहारं 15 पविद्रो - ग्रथम्मो च, भिक्खवे, वेदितब्बो ... पे०... तथा पटिपज्जि-तब्बंति। को नु खो इमस्स भगवता सिक्कत्तेन उद्देसस्स उद्दिदस्स वित्थारेन ग्रत्थं ग्रविभत्तस्स वित्थारेन ग्रत्थं विभजेय्या' ति ?

"तेसं नो, भन्ते, ग्रम्हाकं एतदहोसि - 'ग्रयं खो ग्रायस्मा भ्रानन्दो सत्य चेव संविष्णतो सम्भावितो च विञ्जनं सब्रह्मचारीनं । 20 पहोति चायस्मा भ्रानन्दो इमस्स भगवता सङ्खित्तेन उद्देसस्स उद्दिद्रस्स वित्यारेन ग्रत्यं ग्रविभत्तस्स वित्यारेन ग्रत्यं विभजितुं । यन्नुन मयं येनायस्मा ग्रानन्दो तेनुपसङ्कमेय्याम; उपसङ्कमित्वा श्रायस्मन्तं श्रानन्दं एतमत्यं पटिपुच्छेय्याम । यथा नो ग्रायस्मा ग्रानन्दो ब्याकरिस्सति तथा नं धारेस्सामा ति।

"ग्रथ स्त्रो मयं, भन्ते, येनायस्मा ग्रानन्दो तेनुपसङ्कृमिम्हा"; 25 उपसङ्कामित्वा ग्रायस्मन्तं ग्रानन्दं एतमत्थं ग्रपुच्छिम्हा । तेसं नो, भन्ते, भायस्मता भानन्देन इमेहि भाकारेहि इमेहि पदेहि इमेहि ब्यञ्जनेहि ग्रत्थो सुविभत्तो'' ति ।

R. 229

10

B. 443

१ सी० पोत्यके नत्थि । २. व्याकरेय्य – स्या० । ३. मन्ते भगवा – सी०,स्या०, रो० । ४. तेनुपसङ्कमिम्ह – सी० । ५. सपुन्छिम्ह – सी० ।

१४. "साधु साधु, भिक्खवं ! पण्डितो, भिक्खवं, भानन्दो । महापञ्जो, भिक्खवं, भ्रानन्दो । मं चे पि तुम्हें, भिक्खवं, उपसङ्कमित्वा एतमत्यं पटिपुच्छेय्याथ, श्रहं पि चे तं एवमेव व्याकरेय्यं यथा तं भ्रानन्देन व्याकतं । एसो चेव तस्स श्रत्यो एवं च नं धारेय्याथा" ति ।

४. ग्रजितसुत्तं

- १. अथ खो अजितो परिब्बाजको येन भगवा तेनुपसङ्क्षिम ; 5 उपसङ्क्षिमत्वा भगवता सिंह सम्मोदि । सम्मोदनीयं कयं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो अजितो परिब्बाजको भगवन्तं एतदवोच —
- २. "ग्रम्हाकं, भो गोतम, पण्डितो नाम सब्रह्माचारी । तेन पञ्चमत्तानि चित्तद्वानसतानि चिन्तितानि, येहि ग्रञ्ञातित्थया 10 उपारद्धा व जानन्ति उपारद्धस्मा^भ ति ।
- ३. ग्रथ खो भगवा भिक्खू ग्रामन्तेसि "घारेथ नो तुम्हे, भिक्खवे, पण्डितवत्थुनी'' ति ?

"एतस्स, भगवा, कालो एतस्स, सुगत, कालो यं भगवा भासेय्य, भगवतो सुत्वा भिक्ख धारेस्सन्ती" ति ।

"तेन हि, भिनक्षवे, सुणाय, साधुकं मनसि करोष; मासिस्सामी" ति । "एवं, भन्ते" ति खो ते भिक्कू भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतदवोच —

- ४. "इघ, भिक्खवे, एकच्चो अधिम्मकेन वादेन अधिम्मकं वादं अभिनिगण्हाति अभिनिप्पीळेति, तेन च अधिम्मकं परिसं रञ्जेति । 20 तेन सा अधिम्मका परिसा उच्चासद्दमहासद्दाँ होति – 'पण्डितो वत, भो, पण्डितो वत, भो'ति ।
- ४. "इघ पन, भिक्खवे, एकच्चो अधिम्मकेन वादेन धिम्मकं वादं अभिनिग्गण्हाति अभिनिप्पीळेति, तेन च अधिम्मकं परिसं रञ्जेति । तेन सा अधिम्मका परिसा उच्चासद्दमहासद्दा होति – 'पण्डितो वत, 25 भो, पण्डितो वत, भो' ति ।

है. प्राजियो - स्या० । २. स्या० पोत्वकं नित्य । ३-३. पजानित - सी० । ४. उपारद्धम्हा - सी०, रो० । ४. उच्चासहा महासहा - सी०,स्या०, रो० ।

B. 445

६. "इष पन, भिन्नलें, एकच्चो ग्रथम्मिकेन वादेन धिम्मकं च बादं ग्रथम्मिकं च वादं ग्रिभित्तगण्हाति ग्रीमित्पिळिति, तेन च ग्रथम्मिकं परिसं रञ्जोत । तेन सा ग्रथम्मिका परिसा उच्चासह-महासहा होति – 'पण्डितो वत, भो, पण्डितो वत, भो' ति"।

७. "ग्रधम्मो च, भिक्खवे, वेदितब्बो घम्मो च; ग्रनत्यो च वेदितब्बो ग्रत्थो च । ग्रधम्मं च विदित्वा घम्मं च, ग्रनत्यं च विदित्वा ग्रत्थं च ग्रथा धम्मो ग्रथा ग्रत्थो तथा पटिपञ्जितब्बं ।

ट. "कतमो च, भिक्खने, ग्रधम्मो, कतमो च धम्मो, कतमो च ग्रनत्यो, कतमो च ग्रत्यो, कतमो च ग्रत्यो, भिक्खादिट्टि, भिक्खने, ग्रधम्मो; सम्मादिट्टि । धम्मो; ये च मिच्छादिट्टिपच्चया ग्रनेके पापका ग्रकुशला धम्मा सम्भवन्ति, ग्रयं ग्रत्यो; सम्मादिट्टिपच्चया च ग्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरि गच्छिन, ग्रयं ग्रत्यो ।

१. "मिच्छासङ्कप्पो, भिक्खवं, ग्रथम्मो; सम्मासङ्कप्पो धम्मो ... मिच्छाकाचा, भिक्खवं, ग्रथम्मो; सम्मावाचा धम्मो ... मिच्छाकम्मन्तो, । भिक्खवं, ग्रथम्मो; सम्माकम्मन्तो धम्मो ... मिच्छाग्राजीवो, भिक्खवं, ग्रथम्मो; सम्मात्राजीवो धम्मो ... मिच्छावायामो, भिक्खवं, ग्रथम्मो; सम्मावायामो धम्मो ... मिच्छात्राति, भिक्खवं, ग्रथम्मो; सम्माता धम्मो ... मिच्छात्रालं, भिक्खवं, ग्रथम्मो; सम्मासावि धम्मो ... मिच्छाञाणं, भिक्खवं, ग्रथम्मो; सम्मात्राणि धम्मो ... मिच्छाञाणं, भिक्खवं, ग्रथम्मो; सम्माञाणं धम्मो ।

१०. "मिच्छाविमृत्ति, भिनलवे, प्रधम्मो; सम्माविमृत्ति धम्मो; ये च मिच्छाविमृत्तिपच्चया प्रतेके पापका ब्रकुसला धम्मा सम्भवित्त, अयं भ्रतत्यो; सम्माविमृत्तिपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरि गच्छित्ति, अयं अत्यो ।

११. "'क्षघम्मो च, भिनस्त्रचे, विदितन्त्र्यो घम्मो च; प्रमत्त्यो च १९ ४५ वेदितन्त्र्यो प्रत्यो च । प्राघम्मं च विदित्ता घम्मं च, प्रमत्त्यं च विदित्वा प्रत्यं च यथा घम्मो यथा प्रत्यो तथा पटिपज्जितन्त्र्यं ति, इति यं तं नुत्तं, इदमेतं पटिच्च बृत्तं" ति ।

 ^{&#}x27;इष पन भिक्तवे एकच्चो धम्मिकेन वादेन अधम्मिकं वादं ...बत भी ती'
 वि सी॰, स्या॰, रौ॰ पोत्यकेनु अधिको पाठो दिस्सति ।

५. सङ्गारवसूर्स

१. ग्रव लो सङ्गारवो बाह्यणो येन भगवा तेनुपसङ्कृमि; उपसङ्गीत्वा भगवता सर्दि सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो स्रो सङ्घारवी बाह्मणो भगवन्तं एतदवीच - "किं नु खो, भो गोतम, ब्रोरिमं तीरं, कि पारिमं तीरं" ति ?

२. "मिच्छादिद्वि लो, बाह्यण, ग्रोरिमं तीरं, सम्मादिद्वि पारिमं तीरं; मिच्छासङ्ख्यो ग्रोरिमं तीरं, सम्मासङ्ख्यो पारिमं तीरं; मिच्छा-वाचा ग्रोरिमं तीरं, सम्मावाचा पारिमं तीरं; मिच्छाकम्मन्तो ग्रोरिमं तीरं, सम्माकम्मन्तो पारिमं तीरं; मिच्छाग्राजीवो ग्रोरिमं तीरं, सम्मा-ग्राजीवो पारिमं तीरं: मिच्छावायामो ग्रोरिमं तीरं. सम्मावायामो 10 पारिमं तीरं: मिच्छासति ग्रोरिमं तीरं, सम्मासति पारिमं तीरं: मिच्छा-समाधि ग्रोरिमं तीरं. सम्मासमाधि पारिमं तीरं: मिच्छाञाणं ग्रोरिमं तीरं. सम्माञाणं पारिमं तीरं: मिच्छाविमत्ति ग्रोरिमं तीरं. सम्मा-विमत्ति पारिमं तीरं ति । इदं खो. ब्राह्मण. श्रोरिमं तीरं. इदं पारिमं तीरं ति ।

> "ग्रप्पका ते मनस्सेस्, ये जना पारगामिनौ। म्रथायं इतरा पजा, तीरमेवानधावति ।। "ये च खो सम्मदक्खाते, धम्मे धम्मानवत्तिनो । ते जना पारमेस्सन्ति, मच्च्घेय्यं सुदृत्तरं ॥ "कण्हं धम्मं विष्पहाय, सुक्कं भावेथ पण्डितो । श्रोका ग्रनोकमागम्म , विवेके यत्थ दूरमं ।। "तत्राभिरतिमिच्छेय्य, हित्वा कामे प्रकिञ्चनो । परियोदपेय्य प्रतानं, चित्तक्लेसेहि पण्डितो ।। "येसं सम्बोधियञ्जेस्, सम्मा चित्तं सुभावितं। श्रादानपटिनिस्सम्मे, श्रनुपादाय ये रता। खीणासवा जितमन्तो'. ते लोके परिनिब्बता'' ति ।।

20 B. 446

15

R. 233

25

१. सगारको - स्था० । २. धनोक्कमागम्म - स्था० । ३. जतीमन्तो - गी० #0X-30

10

15

६. घोरिमतीरसुत्तं

 "भ्रोरिमं च, भिक्खवें, तीरं देखेस्सामि पारिमं च तीरं । तं सुणाय, साधुकं मनिस करोथ; भासिस्सामी" ति । "एवं, भन्ते" ति खो ते भिक्खु भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतदवीच —

 "कतमं च, भिक्खवे, ग्रोरिमं तीरं, कतमं च पारिमं तीरं?
 मिच्छादिट्टि' ग्रोरिमं तीरं, सम्मादिट्टि पारिमं तीरं ... पे०... मिच्छा-विमृत्ति ग्रोरिमं तीरं, सम्माविमृत्ति पारिमं तीरं। इदं खो, भिक्खवे, ग्रोरिमं तीरं, इदं पारिमं तीरं ति।

"अप्यका ते मनुस्सेयु, ये जना पारगामिनो ।
स्रवायं इतरा पजा, तीरमेवानुधावित ।।
"ये च खो सम्मदक्खातं, धम्मे धम्मानुवित्तनो ।
ते जना पारमेस्सिन्ति, मच्चुषेर्यं सुदुत्तरं ।।
"कण्हं धम्मं विप्पहाय, सुक्कं भावेथ पण्डितो ।
स्रोका अनोकमागम्म, विवेके यत्य दूरमं ।।
"तत्रामिरतिमिच्छ्रेय्य, हित्वा कामे प्रकिञ्चनो ।
परियोदपेय्य अतानं, चित्तक्षेत्रीह पण्डितो ।।
"येसं सम्बोधियङ्गेसु, सम्मा चित्तं सुआवितं ।
आदानपटिनिस्सागं, अनुपादाय ये रता ।
खीणासवा जृतिमन्तो, ते लोके परिनिब्ब्त्ता" ति ।।

७. पठमपच्चोरोहणीसुत्तं

B. 447 १. तेन खो पन समयेन जाणुस्सोणि' ब्राह्मणो तदहुपोसथे
R. 234 20 सीसंन्हालो मन्त्र खोमयुगं निजल्बो अल्लकुसमृद्धि प्रादाय भगवतो अनिद्दरे एकमन्त्रं ठितो होति । अद्दशा खो अगवा जाणुस्सोणि ब्राह्मणं तदहुपोसथे सीसंन्हातं नवं खोमयुगं निजल्बं अल्लकुसमृद्धि ब्रादाय एकमन्त्रं िं ठितं । दिस्वान जाणुस्सोणि ब्राह्मणं एतदबोच —

२. "िक नु त्वं, बाह्मण, तदहुपोसथे सीसंन्हातो नवं खोमयुगं

१. वो निक्खवे – सी० स्या०, रो०। २ मिच्छानिट्ठि निक्खवे – सी०, स्या०, रो०। ३. जानुस्तोनि – सी०। ४ सीसनहातो – सी०, रो०; तीसन्हातो – स्या०। ४, अस्व कुतर्गुट्ठि – सी०, रो०। ६. बनिद्वरे एकमन्तं – सी०, स्या०, रो०। ७. दिस्वा – सी०, रो०।

B. 448

निवत्यो ग्रत्लकुसमुद्धि ग्रादाय एकमन्तं ठितो ? कि न्वज्ज ब्राह्मण-कुलस्सा" ति ?

"पच्चोरोहणी, भो गोतम, ग्रज्ज बाह्यणकुलस्सा" ति । "यथा कथं पन, बाह्यण, बाह्यणान पच्चोरोहणी होती" ति ?

"इस, भो गोतम, ब्राह्मणा तदहुपोसथे सीसंन्हाता नवं खोमयुगं 5 निवत्था अल्लेन गोमयेन पर्याव भोपुञ्जित्वा हरितीह कुसेहि पत्थरित्वा अन्तरा च वेलं अन्तरा च अन्यागारं सेय्यं कप्पेन्ति । ते तं र्रात्त तिक्खत्तं पच्चुट्टाय पञ्जलिका आग्गं नमस्सन्ति — 'पच्चोरोहाम भवन्तं, पच्चो-रोहाम भवन्तं' ति । बहुकेन च सप्पितेलनवनीतेन आग्गं सन्तप्पेन्ति । तस्सा च रत्तिया अच्चयेन पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन ब्राह्मणे 10 सन्तप्पेन्ति । एवं, भो गोतम, ब्राह्मणानं पच्चोरोहणी होती'' ति ।

"ग्रञ्ज्ञथा खो, ब्राह्मण, ब्राह्मणानः पच्चोरोहणी होति", ग्रञ्ज्ञथा च पन ग्ररियस्स विनये पच्चोरोहणी होती'' ति ।

"यथा कथं पन, भो गोतम, प्ररियस्स विनये पच्चोरोहणी होति ? साधु मे भवं गोतमो तथा घम्मं देसेनु यथा प्ररियस्स विनये 15 पच्चोरोहणी होती" ति ।

"तेन हि, ब्राह्मण, सुणाहि, साधुकं मनसि करोहि; मासिस्सामी" ति । "एवं, भो" ति खो जाणुस्सीणि ब्राह्मणी भगवती पज्जस्सीसि । भगवा एतदबीच —

इ. "इघ, ब्राह्मण, प्ररियसावको इति पटिसञ्चिक्सति — 20 क्र.235 'मिच्छ्यादिट्टिया खो पापको विपाको दिट्टे चेव धम्मे प्रभिसम्परायं चा' ति । सो इति पटिसङ्क्षाय मिच्छ्यादिर्ट्टि पजहितः मिच्छ्यादिट्टिया पच्चो-रोहति ।

... मिच्छासङ्कप्पस्स हो पापको विपाको – दिट्ठे चेव धम्मे ग्रिभिसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्काय मिच्छासङ्कप्पं पजहति; 25 मिच्छासङ्कप्पा पच्चोरोहति ।

... मिच्छावाचाय खो पापको विपाको – दिट्ठे चेव धम्मे स्रभिसम्परायं वा ति । सो इति पटिसङ्खाय मिच्छावाचं पजहति; मिच्छावाचाय पच्चोरोहति ।

१. सी०, स्था०, री० पोत्वकेस नत्यि।

... मिच्छाकम्मन्तस्स स्रो पापको विपाको – दिट्ठे चेव धम्मे प्रभिसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्काय मिच्छाकम्मन्तं पजहति; मिच्छाकम्मन्ता पच्चोरोहति ।

... मिच्छाम्राजीवस्स स्त्रो पापको विपाको – दिट्ठे चेव धम्मे इमिसस्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्काय मिच्छाम्राजीवं पजहति; मिच्छाम्राजीवा पच्चोरोहति ।

... मिच्छावायामस्स लो पापको विपाको – दिट्ठे चेव घम्मे ग्रमिसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्काय मिच्छावायामं पजहति; मिच्छावायामा पच्चोरोहति ।

... मिच्छासितया खो पापको विपाको – दिट्टे चेव धम्मे ग्रिप्तसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्खाय मिच्छासित पजहित; मिच्छासितया पच्चोरोहिति ।

... मिच्छासमाधिस्स खो पापको विपाको – दिट्ठे चेव धम्मे ब्राभिसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्काय मिच्छासमाधि पजहति; ा मिच्छासमाधिम्हा पच्चीरोहति ।

... मिच्छाञाणस्य खो पापको विपाको – दिट्ठे चेव धम्मे ग्रिप्तसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्खाय मिच्छाञाणं पजहति; मिच्छाञाणम्हा पच्चोरोहति ।

"इच, ब्राह्मण, ... पटिसञ्चिक्सति – 'मिच्छाविमुत्तिया स्रो 20 पापको विपाको – दिट्ठे चेव धम्मे अभिसम्परायं चा'ति । सो इति पटिसङ्क्षाय मिच्छाविमुत्ति पजहति; मिच्छाविमुत्तिया पच्चोरोहति । एवं सो, ब्राह्मण, अरियस्म विनये पच्चोरोहणी होती''ति ।

४. "अञ्ज्ञथा, भो गोतम, ब्राह्मणानं पच्चोरोहणी, अञ्ज्ञथा च पन अरियस्स विनये पच्चोरोहणी होति । इमिस्सा च, भो गोतम, 25 अरियस्स विनये पच्चोरोहणिया ब्राह्मणानं पच्चोरोहणी कलं नाम्बति सौळींस । अभिक्कत्तं, भो गोतम ... पे०... उपासकं मं भवं गोतमो घारेतु अज्जतमो पाणुपेतं सरणं गतं" ति ।

B. 449

R. 236

१. कल्लं – स्या० ।

B. 450

R. 237

८. बृतियपच्चोरोहणीसुत्तं

१. "ग्रारयं वो भिक्खने, पञ्चोरोहाँण देसेस्सामि । तं सुणाय ... कतमा च, भिक्खने, श्रारया पञ्चोरोहणी ? इघ, भिक्खने, श्रारयसावको इति पटिसञ्चिक्खति — 'मिञ्छादिट्ठिया खो पांपको विपाको — दिट्ठे चेव धम्मे श्रीभसम्परायं चा' ति । सो इति पटिसङ्काय मिञ्छादिट्ठिं पजहति; भिञ्छादिट्ठिया पञ्चोरोहति । भिञ्छासङ्कप्पस्स खो पापको विपाको ... मिञ्छावाचाय खो ... मिञ्छासत्मानतस्स खो ... मिञ्छान्यामस्स खो ... मिञ्छानस्स खो ... मिञ्छानस्स खो ... मिञ्छानस्स खो ... मिञ्छानस्स खो ... मिञ्छान्यामस्स खो ... मिञ्छान्यामस्स खो ... मिञ्छान्यामस्स खो ... मिञ्छान्यामिस्स खो ... मिञ्छान्यामिस्स खो ... मिञ्छान्याम्याचिस्स खो ... मिञ्छान्यामिस्स खो ... मिञ्छानिम्तिया खो पापको विपाको — दिट्ठे चेव धम्मे श्रीभसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्काय मिञ्छानिम्तिप पञ्चति; मिञ्छानिम्तिया पञ्चोरोहति । श्रयं वृच्चति, 10 भिक्खने, ग्ररिया पञ्चोरोहणी''ति ।

६. पुरबङ्गमसुत्तं

१. "सुरियस्स", भिक्खवे, उदयतो एतं पुब्बङ्गमं एतं पुब्व-निभित्तं, यदिदं — श्रहणुगां । एवमेव खो, भिक्खवे, क्रुसलानं घम्मानं एतं पुब्बङ्गमं एतं पुब्बिनिमत्तं, यदिदं — सम्मादिष्ट् । सम्मादिष्ट्रकस्स , भिक्खवे, सम्मासङ्कप्पो पहोति, सम्मासङ्कप्पस्स सम्मावाचा पहोति, 15 सम्मावाचस्स सम्माकम्मन्तो पहोति, सम्माकम्मन्तस्स सम्माञ्चावीवो पहोति, सम्माञ्चाविस्स सम्मावायामो पहोति, सम्मावायामस्स सम्मा-मति पहोति, सम्मासितस्स सम्मासमाधि पहोति, सम्मासमाधिस्स सम्माञाणं पहोति, सम्माञाणिस्स सम्माविम्ति पहोती''ति ।

१०. ग्रासवक्खयसुत्तं

१. "दसियमे, भिक्खवे, घम्मा भाविता बहुलीकता आसवान 20 खयाय सवत्तित । कतमे दस ? सम्मादिहि, सम्मासङ्कृप्पो, सम्भा-वाचा, सम्माकम्मन्तो, सम्माआजीवो, सम्मावायामो, सम्मासित, सम्मा-समाधि, सम्माञ्जाणं, सम्माविमृत्ति – इमे खो, भिक्खवे, दस धम्मा भाविता बहुलीकता आसवानं खयाय संवतन्ती" ित ।

पच्चोरोहणिवन्गो बारसमो ।

१. सूरियस्स – म० । २. घरणमां – सी०, रो०; घरणुपं – स्था० । ३. ० दिहिस्स – सी०, रो० ।

तस्सुद्दानं

तयो ग्रधम्मा ग्रजितो, सङ्गारवो च ग्रोरिमं। द्वे चेव पच्चोरोहणी, पुब्बङ्गम ग्रासवक्लयो ति।।

१३. परिसुद्धवग्गो'

१. पठमसुत्तं

"दसियमे, भिक्खबे, घम्मा परिसुद्धा परियोदाता, नाञ्ज्ञ मुगतिवनया । कतमे दस ? सम्मादिट्ठि, सम्मासङ्कृप्यो, सम्मावाचा, सम्माकम्त्तो, सम्मात्राजीवो, सम्मावायामो, सम्मासित, सम्मासमाधि, सम्माञाणं, सम्माविमृत्ति – इमे खो, भिक्खवे, दस घम्मा परिसुद्धा परियोदाता, नाञ्ज्ञ सुगतिवनया" ति ।

२. दुतियसुत्तं

 "दसयिमे, भिक्खवे, धम्मा अनुप्पन्ना उप्पज्जन्ति, नाञ्जात्र
 8.288 सुगतविनया । कतमे दस ? सम्मादिट्ट ... पे०... सम्माविमुलि –
 10 इमे खो, भिक्खवे, दस धम्मा अनुप्पन्ना उप्पज्जन्ति, नाञ्जात्र सुगत-विनया" ति ।

३. ततियसुत्तं

9. 461 १. "दसयिमे, भिनस्त्रते, धम्मा महप्फला महानिसंसा, नाञ्जात्र सुगतिनित्या । कतमे दस? सम्मादिष्ठ ... पे०... सम्माविमृत्ति — इसे खो, भिनस्त्रते, दस धम्मा महप्फला महानिसंसा, नाञ्जात्र 15 सुगतिनित्या" ति ।

४. चत्रत्यसूत्तं

१. "दसयिमे, सिक्सवे, घम्मा रागविनयपरियोसाना होन्ति दोसविनयपरियोसाना होन्ति मोहविनयपरियोसाना होन्ति, नाञ्ञात्र

१. अवस्मं - सी० । २. आसवो चा - सी०, रो० । ३ परिसुद्धिवस्मो - स्या० ।

सुपातिननया । कतमे दस ? सम्मादिष्टु ... पे०... सम्मादिमुत्ति – इमे स्रो, मिक्सदे, दस धम्मा रागविनयपरियोसाना होन्ति दोसविनयपरियो-साना होन्ति मोहविनयपरियोसाना होन्ति, नाञ्जत्र सुगतविनया" ति ।

५. पञ्चमसुत्तं

१. "दसयिमे, भिक्सवे, धम्मा एकन्तिनिब्बाय विरागाय निरो-धाय उपसमाय श्रीभञ्जाय सम्बोधाय निब्बानाय संवत्तन्ति, नाञ्जात्र उ सुगतिवनया । कतमे दस ? सम्मादिष्टि ... पे०... सम्माविमृत्ति – इमे खो, भिक्सवे, दस धम्मा एकन्तिनिब्बाय विरागाय निरोधाय उपसमाय श्रीभञ्जाय सम्बोधाय निब्बानाय संवत्तन्ति, नाञ्जात्र सुगतिवनया" ति ।

६. खट्टसुत्तं

१. "दसियमे, भिक्खने, धम्मा भाविता बहुलीकता धनुप्पका 10 उप्पज्जित्त, नाञ्जित्र सुगतिविनया। कतमे दस ? सम्मादिष्ट ...पे०... सम्माविमुत्ति – इमे खो, भिक्खने, दस धम्मा भाविता बहुलीकता अनुप्पन्ना उप्पज्जित्त, नाञ्जित्र सुगतिविनया" ति ।

R. 23

७. सत्तमसुत्तं

 "दसियमे, भिक्खवे, घम्मा भाविता बहुलीकता महप्फला होन्ति महानिसंसा, नाञ्जन सुगतिनया । कतमे दस? सम्मादिट्ट 15 ... पे०... सम्माविमुत्ति – इमे खो, भिक्खवे, दस घम्मा भाविता बहुलीकता महप्फला होन्ति महानिसंसा, नाञ्जन सुगतविनया" ति ।

दः ब्रहुमसुत्तं

१. "दसयिमे, भिक्खवे, धम्मा भाविता बहुलीकता राग-विनयपरियोसाना होन्ति दोसविनयपरियोसाना होन्ति मोहविनय-परियोसाना होन्ति, नाञ्ञत्रत्र सुगतविनया । कतमे दस ? सम्माविट्टि २० ...पे०... सम्माविमुत्ति – इमे खो, भिक्खवे, दस घम्मा भाविता

B. 453

बहुलीकता रागविनयपरियोसाना होन्ति दोसविनयपरियोसाना होन्ति मोहविनयपरियोसाना होन्ति, नाञ्ञत्र सुगतविनया'' ति ।

६. नवमसुत्तं

१. "दसियमे, भिनस्त्रे, धम्मा भाविता बहुलीकता एकन्त-निब्बदाय विरागाय निरोधाय उपसमाय प्रभिञ्ञाय सम्बोधाय 5 निब्बानाय संवत्तित, नाञ्जात्र सुगतिविनया । कतमे दस ? सम्मादिष्टि ... पे o ... सम्माविमृत्ति – इमे सो, भिनस्त्रवे, दस धम्मा भाविता बहुली-कता एकन्तिनिब्बदाय विरागाय निरोधाय उपसमाय प्रभिञ्जाय सम्बोधाय निब्बानाय संवत्तन्ति , नाञ्जात्र सुगतिविनया" ति ।

१०. दसमसुत्तं

१. "दसियमे, भिक्खने, मिच्छान । कतमे दस ? मिच्छान 10 दिट्ठि, मिच्छासङ्कप्पो, मिच्छावाचा, मिच्छाकम्मन्तो, मिच्छात्राजीवो, मिच्छावायामो, मिच्छासित, मिच्छासमाधि, मिच्छात्राणं, मिच्छा-विमृत्ति – इमे खो, भिक्खने, दस मिच्छत्ता" ति ।

११. एकादसमसूत्तं

 "दसयिमे, भिक्खवें, सम्मत्ता । कतमे दस ? सम्मादिट्ठि, सम्मासङ्कप्पो, सम्मावाचा, सम्माकम्मन्तो, सम्माआजीवो, सम्मा-ा वायामो, सम्मासित, सम्मासाधि, सम्माञाणं, सम्माविमृत्ति — इमे खो, भिक्खवे, दस सम्मत्ता'' ति ।

परिसुद्धवग्गो तेरसमी ।

१४. साधुवग्गो

१. साधुसुत्तं

 "साधुं च वो, मिन्सवं, देसेस्सामि' असाधुं च । तं सुणाय, साधुकं मनसि करोय; मासिस्सामी' ति । "एवं, मन्ते" ति खो ते भिन्नसु मगवती पण्यस्सोसुं । मगवा एतदबोच —

१. देसिस्सामि - सी०, स्या०, री०।

२. "कतमं च, भिक्खवे, असाधुं ? मिच्छासिद्धि, मिच्छासङ्कर्ष्यो, मिच्छासाद्धात, मिच्छासम्त्तो, मिच्छाआजीवो, मिच्छासायामो, मिच्छास्तित, मिच्छासमाधि, मिच्छास्त्राणं, मिच्छास्तित, मिच्छासमाधि, मिच्छास्त्राणं, मिच्छास्त्रित, मिच्छास्तित, मिच्छास्त्राध्या । कतमं च, भिक्खवे, साधुं ? सम्मादिद्धि, सम्मासङ्कर्ष्यो, सम्मावाचा सम्माकमन्तो, सम्माधाजीवो, सम्मावायामो, अस्मासित, सम्मासाधि, सम्मान्त्राणं, सम्माविमृत्ति — इदं वृच्चिति, भिक्खवे, साधुं ति ।

२. ग्ररियधम्मसूत्तं

१. "ब्रिटियधम्मं च वो, भिक्खवे, देसेस्सामि ध्रनिरियधम्मं च। तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, ध्रनिरियो धम्मो ? मिच्छादिट्टि ...पे०... मिच्छाविमृत्ति – ध्रयं बुच्चिति, भिक्खवे, ध्रनिरयो धम्मो । कतमो ।० च, भिक्खवे, ब्रिरियो धम्मो ? सम्मादिट्टि ... पे०... सम्माविमृत्ति – श्रयं बुच्चिति, भिक्खवे, ग्रिरियो धम्मो" ति ।

३. प्रकुसलसुत्तं

१. "श्रकुसलं च वो, भिक्सवे, देसेस्सामि कुसलं,च । तं सुणाथ ... पे०... कतमं च, भिक्सवे, श्रकुसलं ? मिच्छादिट्टि ... पे०... मिच्छा-विमृत्ति — इदं वृज्वति, भिक्सवे, श्रकुसलं । कतमं च, भिक्सवे, कुसलं ? 15 सम्मादिट्टि ... पे०... सम्माविमृत्ति — इदं वृज्वति, भिक्सवे, कुसलं' ति ।

४. ग्रत्थसुत्तं

१. "प्रत्यं च वो, भिक्खवे, देसेस्सामि धनत्यं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, धनत्यो ? मिच्छादिट्टि ... पे०... मिच्छा-विमुत्ति – ग्रयं वुच्चति, भिक्खवे, धनत्यो । कतमो च, भिक्खवे, धत्यो ? सम्मादिट्ट ... पे०... सम्माविमुत्ति – ग्रयं वुच्चति, भिक्खवे, प्रत्यो" ति । 20

५. धम्मसुत्तं

१. "धम्मं च वो, भिक्सवे, देसेस्तामि अधम्मं च।तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्सवे, अधम्मो ? मिच्छादिष्टि .. पे०... मिच्छा-

१. कतमो – सी० । २. ब्रसाधूं – सी०, स्या०, रो० । ३. साधूं – सी०, स्या०, रो० । ब्रह्म-३= .. 271

R. 242

B. 454

विमृत्ति - ग्रयं बुच्चिति, भिक्सवे, ग्रथम्मो । कतमो च, भिक्सवे, धम्मो? सम्मादिद्वि ... पे० ... सम्माविमृत्ति - ग्रयं बुच्चिति, भिक्सवे, धम्मो" ति ।

६. सासवसुत्तं

१. "सासवं च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि श्रनासवं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, सासवो धम्मो ? मिच्छादिष्ठि 5 ... पे०... भिच्छाविमुत्ति – अयं वुच्चित, भिक्खवे, सासवो धम्मो । कतमो च, भिक्खवे, अनासवो धम्मो ? सम्मादिष्ठि ... पे०... सम्मा-विमृत्ति – अयं वुच्चित, भिक्खवे, अनासवो धम्मो" ति ।

७. सावज्जसूत्तं

१. "सावज्जं च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि ग्रनवज्जं च। तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, सावज्जो धम्मो ? मिच्छादिट्ठि 10 ... पे०... मिच्छाविमुत्ति — ग्रयं बुच्चित, भिक्खवे, सावज्जो धम्मो । कतमो च, भिक्खवे, ग्रनवज्जो धम्मो ? सम्मादिट्ठि ... पे०... सम्मा-विमुत्ति — ग्रयं बुच्चित, भिक्खवे, ग्रनवज्जो धम्मो" ति ।

८. तपनीयसुत्तं

R. 243

"तपनीय' च वो, भिक्खवे, धम्मं देसंस्सामि ग्रतपनीयं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, तपनीयो धम्मो ? मिच्छा दिट्ठि ... पे०... मिच्छाविमुत्ति – ग्रयं वुच्चति, भिक्खवे, तपनीयो धम्मो ।
 कतमो च, भिक्खवे, ग्रतपनीयो धम्मो ? सम्मादिट्ठ ... पे०... सम्मा विमुत्ति – ग्रयं वुच्चति, भिक्खवे, ग्रतपनीयो धम्मो" ति ।

६. म्राचयगामिसुत्तं

 "श्राचयगामि च वो, भिक्खवे, बम्मं देसेस्सामि अपचयगामि च। तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, आचयगामी अम्मो ?
 भिक्खादिट्ट ... पे०... मिच्छाविमृत्ति – अयं वृच्चित, भिक्खवे, आचय-

१. तपनियं -- स्या० ।

B. 455

गामी घम्मो । कतमो च, भिक्खवे, प्रपचयगामी घम्मो ? सम्मा-दिट्टि ... पे०... सम्माविमृत्ति – प्रयं वृज्वति, भिक्खवे, प्रपचयगामी घम्मो" ति ।

१०. दुक्खुद्रयसुत्तं

१. "दुस्बुद्रये च वो, भिन्तवने, वस्मं देसेस्सामि सुबुद्रयं च। तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिन्तवने, दुन्बुद्रयो घम्मो? मिन्द्वादिद्वि ऽ ... पे०... मिन्द्वाविमृत्ति – ग्रयं वुन्चति, भिन्तवने, दुन्बुद्रयो घम्मो। कतमो च, भिन्तवने, सुबुद्रयो घम्मो? सम्मादिद्वि ... पे०... सम्मा-विमृत्ति – ग्रयं वुन्चति, भिन्तवने, सुबुद्रयो घम्मो"ति ।

११. वुक्खविपाकसुत्तं

१. "दुक्खिविपाकं च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि सुखिविपाकं च । तं सुणाच ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, दुक्खिविपाको धम्मो ? 10 भिक्छािदिट्ट ... पे०... मिक्छािवमुित्त — प्रयं वुक्चिति, भिक्खवे, दुक्खिविपाको धम्मो । कतमो च, भिक्खवे, सुखिविपाको धम्मो ? सम्मािदिट्ट ... पे०... सम्मािवमुित्त — ग्रयं वुक्चिति, भिक्खवे, सुखिविपाको धम्मो ? सम्मािविप्ट ... पे०... सम्मािवमुित्त — ग्रयं वुक्चिति, भिक्खवे, सुखिविपाको धम्मो ' ति ।

साध्वमा चुद्दसमा ।

१५. अरियवग्गो

१. अरियमग्गसुत्तं

१. "श्वरियममां च वो, भिनस्ववे, धम्मं देसेस्तामि श्रनियम । न ममां च । तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिनस्ववे, श्रनियो मम्पो ? मिच्छादिट्ठि ... पे०... मिच्छाविमुत्ति – ग्रयं नुच्चित, भिनस्ववे, श्रनियो मम्पो । कतमो च, भिनस्ववे, श्ररियो मम्पो ? सम्मादिट्ठि ... पे०... सम्माविमुत्ति – श्रयं नुच्चित, भिनस्ववे, श्ररियो मम्पो । ति ।

१. बुक्बुइयं - सी० । २. सी० पोत्यके न दिस्सति ।

२. कष्हमग्गसुत्तं

"कण्हममां च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि सुक्कममां
 इ. 245 च। तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, कण्हममाो ? मिच्छाविष्ठि
 इ. 456 ... पे०... भिच्छाविमृत्ति – प्रयं वुच्चति, भिक्खवे, कण्हममाो । कतमो च, भिक्खवे, सुक्कममाो ? सम्मादिष्ठ ... पे०... सम्माविमृत्ति – प्रयं
 इच्चिति, भिक्खवे, सुक्कममाो ? ते ।

३. सद्धम्मसुत्तं

१. "सद्धम्मं च वो, भिनखवे, देसेस्सामि असद्धम्मं च । तं सुणाथ पे०... कतमो च, भिनखवे, असद्धम्मो ? भिनखादिट्ट ... पे०... भिनखादि विमृत्ति — प्रयं वुच्चित, भिनखवे, प्रसद्धम्मो । कतमो च, भिनखवे, सद्धम्मो ? सम्मादिट्ट ... पे०... सम्माविमृत्ति — प्रयं वुच्चित, भिनखवे, सद्धम्मो" ति ।

४. सप्पुरिसधम्मसुत्तं

१. "सप्पुरिसधम्मं च वो, भिक्खवे, देसेस्सामि असप्पुरिसधम्मं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, असप्पुरिसधम्मो ? भिच्छा-दिष्टि ... पे०... मिच्छाविमृत्ति — अयं वृच्चित, भिक्खवे, असप्पुरिस-धम्मो । कतमो च, भिक्खवे, सप्पुरिसधम्मो ? सम्मादिष्टि ... पे०... धस्माविमृत्ति — अयं वृच्चित, भिक्खवे, सप्पुरिसधम्मो" ति ।

प्र. उप्पादेतब्बसुत्तं

१. "उप्पादेतब्बं च वो, भिनस्बन, धम्मं वेसेस्सामि न उप्पादेतब्बं च। तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिनस्बने, न उप्पादेतब्बो धम्मो ? मिच्छाविद्वि ... पे०... मिच्छाविद्युत्ति -- प्रयं बुज्यति, भिनस्बने, न उप्पादेतब्बो धम्मो ! कतमो च, भिनस्बने, उप्पादेतब्बो धम्मो ? सम्मादिद्व ... पे०... सम्माविमुत्ति -- प्रयं बुज्यति, भिनस्बने, उप्पादेतब्बो धम्मो ? क्षम्मोरिं ति ।

. R. 246

१. सुक्को मगो – स्या०।

६. ग्रासेवितव्यसूतं

१. "आसेवितब्बं च वो, भिक्खवे, वस्मं देसेस्सामि न आसेवि-तब्बं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, न आसेवितब्बो घम्मो ? सिच्छादिट्टि ... पे०... सिच्छाविमुत्ति – अयं नुच्चति; भिक्खवे, न आसेवितब्बो घम्मो । कतमो च, भिक्खवे, आसेवितब्बो घम्मो ? सम्मादिट्टि ... पे०... सम्माविमुत्ति – अयं बुच्चति, भिक्खवे, अ आसेवितब्बो घम्मो" ति ।

७. भावेतब्बसुत्तं

१. "भावेतब्बं च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि न भावेतब्बं च । तं सुणाध ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, न भावेतब्बो धम्मो? मिच्छा-दिट्ठि ... पे०... मिच्छाविमुत्ति – धयं वुच्चिति, भिक्खवे, न भावेतब्बो धम्मो । कतमो च, भिक्खवे, भावेतब्बो धम्मो ? सम्मादिट्ठि ... पे०... 10 सम्माविमुत्ति – धयं बुच्चिति, भिक्खवे, भावेतब्बो धम्मो" ति ।

८. बहुलीकातब्बसुत्तं

१. "बहुलीकातब्बं च वो, भिक्खवे, घम्मं देसेस्सामि न बहुली-कातब्बं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, न बहुलीकातब्बो घम्मो ? मिच्छादिट्ठि ... पे०... मिच्छाविमुत्ति — ग्रयं वुच्चिति, भिक्खवे, न बहुलीकातब्बो घम्मो । कतमो च, भिक्खवे, बहुलीकातब्बो घम्मो ? 15 सम्मादिट्ठि ... पे०... सम्माविमुत्ति — ग्रयं वुच्चिति, भिक्खवे, बहुली-कातब्बो घम्मो" ति ।

६. ग्रनुस्सरितब्बसुसं

१. "अनुस्सरितब्बं च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि न अनु-स्सरितब्बं च । तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, न अनुस्सरितब्बो धम्मो ? मिच्छाविष्ट्रं ... पे०... मिच्छाविमुत्ति ... अयं वुण्यति, भिक्खवे, 20 न अनुस्सरितब्बो धम्मो । कतमो च, भिक्खवे, अनुस्सरितब्बो धम्मो ? सम्मादिष्टुं ... पे०... सम्माविमुत्ति ... अयं वुण्यति, भिक्खवे, अनुस्सरित्तब्बो धम्मो ? तब्बो धम्मो "ति ।

१०. सच्छिकातब्बसुत्तं

१. "सच्छिकातब्बं च वो, भिवखवे, धम्मं देसेस्सामि न सच्छि-कातब्बं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिवखवे, न सच्छिकातब्बो धम्मो ? मिच्छादिट्टि ... पे०.. मिच्छावियुत्ति — प्रयं वुच्चित, भिवखवे, न सच्छिकातब्बो धम्मो । कतमो च, भिवखवे, सच्छिकातब्बो धम्मो ? उ सम्मादिट्टि ... पे०... सम्मावियुत्ति — प्रयं वुच्चित, भिवखवे, सच्छि-कातब्बो धम्मो" ति ।

> धरियवस्मो पन्नरसमो । ततियो पण्णासको समत्तो ।

१६. पुग्गलवग्गो

१. सेवितब्बसुत्तं

१. "दसहि, भिक्खते, धम्मेहि समझागतो पुगालो न सेवितब्बो । कतमेहि दसिह ? मिच्छादिद्विको होति, मिच्छासङ्कप्पो होति, मिच्छा- वाचो होति, मिच्छा- वाचो होति, मिच्छा- होति, मिच्छा- वाचा होति, मिच्छा- वाचामो होति, मिच्छा- होति, मिच्छा- वाचामो होति, मिच्छा- होति । होत

"दसिंह, भिन्छवे, धम्मेहि समन्नागतो पुग्गलो सेवितब्बो।
कतमेहि दसिंह? सम्मादिट्ठिको होति, सम्मासङ्कर्ष्मो होति, सम्मावाचो
होति, सम्माक्तमन्तो होति, सम्मात्राजीवो होति, सम्मावायामो होति,
सम्मासित होति, सम्मासमाधि होति, सम्माञाणी होति, सम्माविमृत्ति
होति – इमेहि खो, भिन्छवे, दसिंह धम्मेहि समन्नागतो पुग्गलो
सेवितब्बो" ति।

२-१२. भजितब्बादिसुत्तानि

"दसिंह, भिन्सवं, धम्मेहि समक्षागतो पुग्गलो न मजितब्बो
 … पे०... मजितब्बो … पे०.. न पियस्पासितब्बो … पियस्पासितब्बो
 … पे०... न पुज्जो होति … पुज्जो होति … पे०... न पासंसो होति …

B. 458 R. 248 पासंसो होति ... पे०... झगारवो होति ... सगारवो होति ... पे०... झप्प-तिस्सो होति ... सप्पतिस्सो होति ... पे०... न झाराधको होति ... झाराधको होति ... पे०... न विसुज्झति ... विसुज्झति ... पे०... सानं नाधिभोति ... मानं झिचभोति ... पे०... पञ्जाय न वङ्गति ... पञ्जाय बङ्गति ... पे०... ।

R. 249

R. 250

२. "बहुं प्रपुष्ट्यं पसवित ... बहुं पुष्ट्यं पसवित । कतमेहि दसिंह ? सम्मादिट्ठिको होति, सम्मासङ्कृप्यो होति, सम्माकाचो होति, सम्माकम्मत्तो होति, सम्माकम्मत्तो होति, सम्माकम्मत्तो होति, सम्माकम्मत्तो होति, सम्माक्मावी होति, सम्माक्मावि होति, सम्माविष्मृत्ति होति ... इमेहि लो, भिक्लवे, दसिंह ष्ममेहि समन्नावतो पुग्गलो बहुं पुष्ट्यं 10 पमवती" ति ।

पूग्गलवम्गो सोळसमो ।

१७. जाणुस्सोणिवग्गो

१. ब्राह्मणपच्चोरोहणीमुत्तं

१. तेन खो पन समयेन जाणुस्सीणि ब्राह्मणो तदहुपोसये सीसंन्हातो नवं खोमयुगं निवत्थो ग्रल्लकुसमृष्ट्वि ग्रादाय भगवतो ग्रविदूरे एकमन्तं ठितो होति । श्रद्दसा खो भगवा जाणुस्सीणि ब्राह्मणं तदहुपोसचे सीसंन्हातं नवं खोमयुगं निवत्यं प्रल्ककुसमृष्ट्वि ग्रादाय एकमन्तं 15 ठितं । दिस्वान जाणुस्सीणि ब्राह्मणं एतदवोच —

२. "किं नु त्वं, बाह्मण, तदहुपोसये सीसंन्हातो नवं खोमयुगं निवत्थो ग्रत्लकुसमुद्धि ग्रादाय एकमन्तं ठितो ? किं न्वज्ज ब्राह्मण-कुलस्सा" ति ?

"पच्चोरोहणी, भो गोतम, ग्रज्ज बाह्मणकुलस्सा" ति ।

"यथा कथं पन, बाह्मण, बाह्मणानं पच्चोरोहणी होती" ति ?

"इघ, भो गोतम, ब्राह्मणा तदहुपोसथे सीसंन्हाता नवं खोमयुगं निवत्था बल्लेन गोमयेन" पर्थाव घोषुञ्जित्वा हरितेहि कुसेहि पत्थरित्वा

१. घप्पतिस्को – सी०, स्था०, रो०। २. सप्पतिस्को – सी०,स्था०, रो०। ३. ति पुन्छि – सी०। ४. वोसेन – सी०।

B. 460

प्रन्तरा च बेलं प्रन्तरा च प्रग्यागारं सेट्यं कप्पेन्ति । ते तं रींत् तिक्खतुं पज्जुट्टाय पञ्जिलका धर्मिंग नमस्सन्ति – 'पज्जोरोहाम भवन्तं, पज्जो-रोहाम भवन्तं' ति । बहुकेन' च सप्पितेलनवनीतेन धर्मिंग सन्तप्पेन्ति । तस्सा च रत्तिया धज्ज्येन पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन बाह्मणे अस्तप्पेन्ति । एवं, भो गोतम, बाह्मणानं पज्जोरोहणी होती'' ति ।

"ग्रञ्जया खो, बाह्मण, बाह्मणानं पच्चोरोहणी होति, ग्रञ्जया च पन ग्ररियस्स विनये पच्चोरोहणी होती" ति ।

"यथा कथं पन, भो गोतम, ग्ररियस्स विनये पच्चोरोहणी होति ? साधु में भवं गोतमो तथा धम्मं देसेतु यथा ग्ररियस्स विनये 10 पच्चोरोहणी होती" ति ।

"तेन हि, ब्राह्मण, सुणाहि, साधुकं मनसि करोहि; भासिस्सामी" ति । "एवं, भी" ति खो जाणुस्सोणि ब्राह्मणो मगवती पच्चस्सोसि । भगवा एतदवीच —

३. "इघ, ब्राह्मण, अरियसावको इति पटिसञ्चिक्सित — 15 'पाणातिपातस्स खो पापको विपाको विट्ठे चेव धम्मे अभिसम्परायं चा' ति । सो इति पटिसङ्खाय पाणातिपातं पजहित; पाणातिपाता पच्चोरोहित ।

... श्रदिक्षादानस्स खो पापको विपाको – दिट्ठे चेव धम्मे श्रीभसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्खाय श्रदिन्नादानं पजहति; 20 श्रदिकादाना पच्चोरोहति ।

... कामेसुमिच्छाचारस्स खो पापको विपाको – दिट्टे चेव धम्मे ग्रमिसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्खाय कामेसुमिच्छाचारं पजहति; कामेसुमिच्छाचारा पच्चोरोहति ।

... मुसानादस्स खो पापको निपाको – दिट्ठे चेन धम्मे अभिसम्प-१-251 25 रायं चा ति । सो इति पटिसङ्काय मुसानादं पजहति; मुसानादा पञ्चोरोहति ।

> ... पिसुणाय वाचाय खो पापको विषाको – दिट्टे चेन श्रम्से श्रमिसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्खाय पिसुणं वाचंपजहति; पिसुणाय वाचाय पच्चोरोहति ।

१. पहुतेन – सी०, स्था०, रो०।

B. 461

20

- ... फरसाय वाचाय खो पापको विपाको दिट्ठे चेव घम्मे ग्रिमिसम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्क्षाय फरसं वाचं पजहति; फरसाय वाचाय पच्चोरोहति ।
- ... सम्फप्पलापस्स खो पापको विपाको दिट्ठे चेव धम्मे श्रिभसम्मरायं चा ति । सो इति पटिसङ्क्षाय सम्फप्पलापं पजहति; उ सम्कप्पलापा पच्चोरोहति ।
- ... प्रभिज्झाय खो पापको विपाको दिट्ठे चेव घम्मे प्रभि-सम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्काय ग्रमिज्झं पजहति; ग्रभिज्झाय पज्जोरोहति ।
- ... व्यापादस्स लो पापको विपाको दिट्ठे चेव धम्मे ग्रभिसम्परायं 10 चा ति । सो इति पटिसङ्खाय व्यापादं पजहति ; व्यापादा पच्चोरोहति ।

"इष, ब्राह्मण ... पटिसञ्चिक्वति — 'मिच्छादिद्विया खो पापको विपाको — दिट्ठे चेन धम्मे अभिसम्परायं वा'ति । सो इति पटिसङ्काय मिच्छादिट्ठि पजहति; मिच्छादिट्विया पच्चोरोहति । एवं खो, ब्राह्मण, अरियस्स विनये पच्चोरोहणी होती'' ति ।

४. "ध्रञ्ज्ञथा खो, भो गोतम, ब्राह्मणानं पञ्चोरोहणी होति, ग्रञ्ज्ञथा च पन ग्ररियस्स विनये पञ्चोरोहणी होति । इमिस्सा, भो गोतम, ग्ररियस्स विनये पञ्चोरोहणिया ब्राह्मणानं पञ्चोरोहणी कलं नाग्वति सोळसि । ग्रभिक्कन्तं, भो गोतम ... पे०... उपासकं मं भवं गोतमो धारेतु प्रज्जतमो पाणुपेतं सरणं गतं" ति ।

२. ब्ररियपच्चोरोहणीसुत्तं

१. "म्ररियं वो, भिक्खवे, पच्चोरोहणि देसेस्सामि । तं सुणाय, साधक मनसि करोथ: भासिस्सामी" ति ।

"एवं, भन्ते" ति खो ते भिक्खू भगवतो पञ्चस्सोसुं । भगवा एतदवोच -

२. "कतमा च, भिक्खचे, ग्रारिया पच्चोरोहणी ? इघ, 25 इ.222 भिक्खचे, ग्रारियसावको इति पटिसञ्चिक्खति — 'पाणातिपातस्स खो पापको विपाको — विट्ठे चेव धम्मे ग्रामिसम्परायं चा'ति । सो इति पटिसङ्खाय पाणातिपातं पजहति; पाणातिपाता पच्चोरोहति ।

१. इमिल्स च - सी०, स्था॰, रो॰।

... श्रदिष्ठादानस्स लो पापको विपाको – दिट्ठे वेद वस्मे प्रशि-सम्परायं चा ति । सो इति पटिसङ्काय श्रदिष्ठादानं पजहिति; प्रदिष्ठादाना पच्चोरोहति ।

... कामेसुमिच्छ।चारस्स खो पापको विपाको ... पे०... कामेसु-5 मिच्छाचारा पच्चोरोहति ।

- ⁴⁶² ... मुसावादस्स खो पापको विपाको ...पे०... **मुसावादा** पच्चोरोहति ।
 - ... पिसुणाय वाचाय लो पापको विपाको ... पे०... पिसुणाय वाचाय पच्चोरोहित ।
 - ... फरुसाय वाचाय स्त्रो पापको विपाको ... पे०... फरुसाय वाचाय पच्चोरोहति ।
 - ... सम्फप्पलापस्स खो पापको विपाको ... पे०... सम्फप्पलापा पच्चोरोहति ।
 - ... ग्रभिज्झाय खो पापको विपाको ... पे०... ग्रभिज्झाय 15 पच्चोरोहति।
 - ... व्यापादस्स खो पापको विपाको ... पे०... व्यापादा पच्चो-रोहति ।

"इध, भिक्खवे ... पटिसञ्चिक्सित – 'मिच्छादिट्टिया खो पापको विपाको – दिट्ठे चेव धम्मे ग्रीभसम्परायं चा' ति । सो इति पटिसङ्काय थ भिच्छादिट्टि पजहित; भिच्छादिट्टिया पच्चोरोहित । श्रयं बुच्चति, भिक्खवे, ग्ररिया पच्चोरोहणी'' ति ।

३. सङ्गारवसुत्तं

१. प्रथ खो सङ्गारवो बाह्यणो येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा भगवता सिंह सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नोखो सङ्गारवो 29 बाह्यणो भगवन्तं एतदवोच —

२. "कि नु खो, भो गोतम, ब्रोरिमं तीरं, कि पारिमं तीरं" ति ? "पाणातिपातो खो, ब्राह्मण, ब्रोरिमं तीरं, पाणातिपाता बेरमणी पारिमं तीरं । श्रदिश्रादानं खो, ब्राह्मण, ब्रोरिसं तीरं, श्रदिसादाना

B. 463, R. 253

15

बेरमणी पारिमं तीरं । कामेसुमिच्छाचारो घोरिमं तीरं, कामेसु-मिच्छाचारा वेरमणी पारिमं तीरं । मुसावादो घोरिमं तीरं, मुसावादा । बेरमणी पारिमं तीरं । पिसुणा वाचा घोरिमं तीरं, पिसुणाय वाचाय बेरमणी पारिमं तीरं । फरुसा वाचा घोरिमं तीरं, फरुंसाय वाचाय वेरमणी पारिमं तीरं । सम्फप्पलापो घोरिमं तीरं, सम्फप्पलापा वेरमणी पारिमं व तीरं। घमिज्झा घोरिमं तीरं, प्रनभिज्झा पारिमं तीरं । व्यापादो घोरिमं तीरं, घव्यापादो पारिमं तीरं । मिच्छादिट्ठ घोरिमं तीरं, सम्मादिट्ठ पारिमं तीरं । इदं खो, बाह्यण, घोरिमं तीरं, इदं पारिमं तीरं ति ।

"अप्पका ते मनुस्तेसु, ये जना पारगामिनो ।
प्रथायं इतरा पजा, तीरमेवानुषावित ।।
"ये च स्नो सम्मदक्खातं, धम्मे धम्मानुवत्तिनो ।
ते जना पारगेस्सन्ति, मन्चुधेन्यं सुदुत्तरं ।।
"कण्हं धम्मं विप्यहाय, सुक्कं भावेष्य पण्डितो ।
प्रोका अनोकमागम्म, विवके यत्य दूरमं ।।
"तत्राभिरतिमिच्छेन्य, हित्वा कामे प्रकिञ्चनो ।
परियोदपेय्य अतानं, वित्तक्तेसीह पण्डितो ।।
"येसं सम्बोधियङ्गसु, सम्मा चित्तं सुभावितं ।
आदानपटिनिस्सग्वं, अनुपादाय ते रता ।
स्रीणासवा जृतिमन्तो, ते लोके परिनिच्चृता"ति ।।

४. भ्रोरिमसुत्तं

१. "भ्रोरिमं न, भिक्खने, तीरं देसेस्सामि पारिमं च तीरं। 20 तं सुणाथ ... पे०... कतमं च, भिक्खने, भ्रोरिमं तीरं, कतमं च पारिमं तीरं? पाणातिपातो, भिक्खने, भ्रोरिमं तीरं, पाणातिपातो नेरमणी पारिमं तीरं । भ्रदिन्नादानं भ्रोरिमं तीरं, धिदन्नादाना नेरमणी पारिमं तीरं । भ्रामेष्ठमिच्छाचारो भ्रोरिमं तीरं, कामेष्ठमिच्छाचारा नेरमणी पारिमं तीरं । कामेष्ठमिच्छाचारो भ्रोरिमं तीरं, मुसावादा नेरमणी पारिमं तीरं । पुसावादो भ्रोरिमं तीरं, पुसावादा नेरमणी पारिमं तीरं । पिसुणा वाचा भ्रोरिमं तीरं, फिसुणाय वाचाय नेरमणी पारिमं तीरं । फहसा वाचा भ्रोरिमं तीरं, फहसाय वाचाय नेरमणी पारिमं तीरं । सम्कप्यलापो भ्रोरिमं तीरं, सम्कप्यलापा नेरमणी पारिमं वारं। सम्कप्यलापो भ्रोरिमं तीरं, सम्कप्यलापा नेरमणी पारिमं वारं।

B. 464

10

15

तीरं। म्रानजना मोरिसं तीरं, म्रानिजना पारिसं तीरं। ब्यापादो मोरिसं तीरं, म्रव्यापादो पारिसं तीरं। मिच्छादिष्टि मोरिसं तीरं, सम्मादिष्टि पारिसं तीरं। इदं खो, भिक्खवे, मोरिसं तीरं, इदं पारिसं तीरं ति।

"ग्रप्पका ते मनुस्तेषु, ये जना पारगामिनो । प्रथायं इतरा पजा, तीरमेवानुषावित ॥
"ये च स्तो सम्मदक्खातं, धम्मे धम्मानुवितनो ।
ते जना पारमेस्सन्ति, मन्चुधेयां मुदुत्तरं ॥
"कण्हं धम्मं विप्यहाय, सुक्कं भावेष पण्डितो ।
ग्रोका ग्रनोकमागम्म, विवेके यत्य दूरमं ॥
"तत्राभिरतिमिच्छेय, हित्वा कामे श्रकिञ्चनो ।
परियोदपेय्य अतानं, चित्तकलेसेहि पण्डितो ॥
"येसं सम्बोधियङ्गसु, सम्मा चित्तं सुभावितं ।
श्रादानपटिनिस्सनो, अनुपादाय ये रता ।
स्रीणासवा जृतिमन्तो, ते लोकं परिनिच्चता" ति ॥

५. पठमग्रधम्मसुत्तं

- "ग्रधम्मो च, भिक्खने, वेदितब्बो ग्रनत्थो च; धम्मो च वेदितब्बो ग्रत्थो च । ग्रधम्मं च विदित्वा ग्रनत्थं च, धम्मं च विदित्वा ग्रत्थं च यथा धम्मो यथा ग्रत्थो तथा पटिपज्जितब्बं ।
- २. "कतमो च, भिक्खवे, अधम्मो च अतत्थो च ? पाणाति-20 पातो, अविकादानं, कामेसुमिच्छाचारो, मुसावादो, पिसुणा वाचा, फरुसा वाचा, सम्फप्पलापो, अभिज्झा, व्यापादो, मिच्छादिट्ठि – ग्रयं वृच्चति, भिक्खवे, अधम्मो च अनत्थो च ।
- ३. "करामो ज, भिनखते, घम्मो च अत्यो च ? पाणातिपाता वेरमणी, अदिक्षादाना वेरमणी, कामेसुमिच्छाचारा वेरमणी, मुसाबादा वेरमणी, पिसुणाय वाचाय वेरमणी, फरसाय वाचाय वेरमणी, सम्फ-प्यलापा वेरमणी, अनिभज्ज्ञा, अव्यापादो,सम्मादिट्टि म्रथं बुच्चित, भिन्छते, धम्मो च अत्यो च ।

४. "श्रममा च, प्रिमलवे, वेदितब्बो झनत्यो च; धम्मो च वेदितब्बो झत्यो च । ग्रममां च विदित्वा झनत्यं च, धम्मां च विदित्वा झत्यं च यथा धम्मो यथा झत्यो तथा पटिपण्जितब्बं ति, इति यं तं बुत्तं, इदमेतं पटिच्च बुत्तं" ति ।

६. बुतियअधम्मसुत्तं

- १. "प्रधम्मो च, भिनल्लवे, वेदितब्बो धम्मो च; अनत्यो च व वेदितब्बो अत्यो च । अधम्मं च विदित्वा धम्मं च, अनत्यं च विदित्वा अत्यं च यथा धम्मो यथा अत्यो तथा पटिपज्जितब्बं" ति । इदमवोच भगवा । इदं वत्वान सुगतो उट्टायासना विहारं पाविसि ।
- २. श्रय खो तेसं भिक्खूनं श्रचिरपक्कन्तस्स भगवतो एतद-होसि — "इदं खो नो, श्रावुसो, भगवा सिङ्कृत्तेन उद्देसं उद्दिसित्वा वित्या- 10 रेन श्रत्यं श्रविभिजित्वा उद्घायासना निहारं पिवद्वो — 'श्रधम्मो म, भिक्खवं, वेदितब्बो धम्मो च; श्रनत्यो च वेदितब्बो श्रत्यो च। श्रधम्मं च विदित्वा धम्मो च, श्रनत्यं च विदित्वा श्रत्यं च यथा धम्मो यथा श्रत्यो तथा पटिपिजतब्बं' ति। को नु खो इमस्स भगवता सिङ्कृत्तेन उद्देसस्स उद्दिद्वस्स वित्यारेन श्रत्यं श्रविभक्तस्स वित्यारेन श्रत्यं विभजेय्या'' ति ? 13
- इ. श्रय खो तेसं भिन्त्यूनं एतदहोसि "श्रयं खो श्रायस्मा महाकच्चानो सत्यु चेव संविष्णतो, सम्भावितो च विञ्चूनं सङ्ग्रह्म- चारीनं । पहोति चायस्मा महाकच्चानो इमस्स भगवता सिङ्क्ष्त्तेन उद्देसस्स उद्दिद्धस्स वित्यारेन प्रत्यं प्रविभक्तस्स वित्यारेन प्रत्यं विभिन्नत् । यन्तून मयं येनायस्मा महाकच्चानो तेनुपसङ्क्रमेष्याभः; उपसङ्क्ष्मित्वा 20 श्रायस्मन्तं महाकच्चानां एतमत्यं पुच्छेय्याम । यथा नो श्रायस्मा महाकच्चानो ब्याकरिस्सति तथा नं धारस्सामा" ति ।

४. ग्रथ खो ते भिनख् येनायस्मा महाकच्चानो तेनुपतक्क्ष्मिस्तु; उपसक्क्षिमत्वा श्रायस्मता महाकच्चानेन सिंह सम्मोदिसु । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना 23 खो ते भिनख् श्रायस्मन्तं महाकच्चानं एतदवोचं —

पू. "इदं खो नो, आबुसो कच्चान, भगवा सिक्क्तिन उद्देसं -उद्दिसित्वा वित्यारेन अत्यं अविभिजित्वा उद्दायासना विहारं पिबद्वो

R. 466

 - 'ग्रथम्मो च, भिक्खने, वेदितब्बो धम्मो च; ध्रनत्यो च वेदितब्बो धत्यो च । ध्रधम्मं च विदित्वा धम्मं च, ध्रनत्यं च विदित्वा धत्यं च यथा धम्मो यथा धत्यो तथा पटिपज्जितब्बं' ति ।

"तेसं नो, म्रावुसो, प्रम्हाकं ग्रविरपक्कन्तस्स भगवतो एतदहोसि
- 'इदं खो नो, म्रावुसो, मगवा सिङ्कत्तेन उद्देसं उद्दिसित्वा वित्यारेन
ग्रत्यं ग्रविमजित्वा उद्घायासना विहारं पविद्वो – प्रथम्मो च, भिक्खवे
... पे
- तथा पटिपज्जितव्यं ति । को नु खो इमस्स मगवता
सङ्कित्तेन उद्देसस्स उद्दिद्धस्स वित्यारेन प्रत्यं प्रविभत्तस्स वित्यारेन
ग्रत्यं विभजेय्या' ति ?

"तेसं नो, श्रावुसो, श्रम्हाकं एतदहोसि – 'श्रयं खो श्रायस्मा महाकच्वानो सत्यु चेव संविण्णतो, सम्भावितो च विञ्च्यूनं सब्रह्मचारीनं । पहीति चायस्मा महाकच्चानो इमस्स भगवता सिङ्क्ष्मचेत उद्देसस्स उिदृद्वस्स वित्यारेन श्रत्यं अविभक्तस्स वित्यारेन श्रत्यं विभावत् । यभून मयं येनायस्मा महाकच्चानो तेनुपसङ्क्षमेत्यामः उपसङ्क्षमित्वा श्रायस्मनः । महाकच्चानं एतमत्यं पिट्युच्छ्रस्यामः । यथा नो श्रायस्मा महाकच्चानो ज्याकरिस्तित तथा नं धारेस्सामा' ति । विभजतु श्रायस्मा महाकच्चानो' ति ।

६. "संय्यथापि, धावुसो, पुरिसो सारित्यको सारगवेसी सार-परियेसनं चरमानो महतो रुक्खस्स तिट्ठतो सारवतो ध्रतिकम्मेव मूलं 20 ध्रतिकम्म खन्धं साखापलासे सारं परियेसितव्यं मञ्जेय्य । एवं सम्पदिमदं श्रायस्मन्तानं सत्यिरि सम्मुखीमृते तं भगवन्तं प्रतिसित्वा ग्रम्हे एतमत्यं पटिपुच्छितव्यं मञ्जाय । सो हाबुसो, भगवा जानं जानाति पस्स पस्सिति चक्खुभूतो ज्ञाणभूतो धम्मभूतो ब्रह्मभूतो वत्ता पचत्ता ग्रत्यस्स निम्नेता ग्रमतस्य दाता धम्मस्सामी तथागतो । सो चेव पनेतस्स १.237 25 कालो ग्रहोसि यं तुम्हे भगवन्तयेव उपसङ्क्षमित्वा एतमत्यं पटिपुच्छे-य्याय । यथा वो भगवा ब्याकरेय्य तथा न घारेष्याथा" ति ।

 "श्रद्धा, ग्रानुसो कच्चान, भगवा जानं जानाति पस्सं पस्सित चक्खुभूतो ज्ञाणभूतो घम्मभूतो ब्रह्मभूतो वत्ता पवत्ता ग्रत्यस्स निम्नेता ग्रमतस्स वाता घम्मस्सामी तथागतो । सो चेव पनेतस्स कालो ग्रहोसि ग्रं मयं भगवन्तंयेव उपसङ्किमत्वा एतमत्यं पिटपुच्छ्रेय्याम । यथा नो भगवा व्याकरेय्य तथा नं घारेय्याम । ग्रिप चायस्मा महाकच्चानो

सत्यु चेव संबण्णितो, सम्भावितो च विञ्जूनं सब्रह्मचारीनं । पहोति चायस्मा महाकञ्चानो इमस्स भगवता सङ्क्षित्तेन उद्देसस्स उद्दिष्टस्स बित्चारेन प्रत्यं प्रविभत्तस्य वित्यारेन प्रत्यं विभिजतुं । विभजतायस्मा महाकञ्चानो प्रगरं करिरवा" ति ।

- "तेन हाबुसो, सुणाथ, साधुकं मनिस करोध; मासि- 5
 स्सामी" ति । "एवं, भ्रावुसो" ति खो ते भिक्खू भ्रायस्मतो महाकच्चा-नस्स पच्चस्सोसुं । भ्रयायस्मा महाकच्चानो एतदवोच —
- ६. "यं खो नो, श्रावुसो, भगवा सिक्कृत्तेन उद्देसं उद्दिसित्वा वित्यारेन अत्यं प्रविभित्तवा उद्घायासना विहारं पविद्वो 'प्रधम्मो च, भित्रखबे, वेदितब्बो ... पे०... तथा पिटपिण्जितब्बं' ति । कतमो चावुसो, 10 प्रधम्मो, कतमो च धम्मो; कतमो च श्रात्थो, कतमो च श्रात्थो ?
- १०. "पाणातिपातो, झाबुसो, झघम्मो; पाणातिपाता वेरमणी घम्मो; ये च पाणातिपातपञ्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, अयं अनत्थो; पाणातिपाता वेरमणीपञ्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूर्ति गञ्छन्ति, अयं अत्थो।
- ११. "श्रविप्तादानं, श्रावुसो, श्रधम्मो; श्रविप्तादाना वेरमणी धम्मो; ये च श्रविप्तादानपच्चया श्रनेके पापका श्रकुसला धम्मा सम्भवन्ति, अयं अनत्थो; श्रविप्तादाना वेरमणीपच्चया च श्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरि गच्छन्ति, अयं श्रत्थो।
- १२. "कामेलुमिच्छाचारो, घानुसो, ध्रधम्मो; कामेलुमिच्छा- 20 बारा वेरमणी धम्मो; ये च कामेलुमिच्छाचारपच्चया ध्रनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, ध्रयं ध्रनत्यो; कामेलुमिच्छाचारा वेरमणी-पच्चया च ग्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरिं गच्छन्ति, श्रयं अत्यो ।
- १२. "मुसाबादो, प्रावृतो, प्रथम्मो; मुसावादा बेरमणी धम्मो; ये च मुसाबादपञ्चया धनेके पापका प्रकुसला धम्मा सम्भवन्ति, धर्य 25 धनत्वो; मुसावादा बेरमणीपञ्चया च धनेके कुसला धम्मा भावना-पारिपूरिं गञ्छन्ति, धर्य प्रत्यो।
- १४. "पिसुणा वाचा, म्रावुसो, मधम्मो; पिसुणाय वाचाय वेरमणी धम्मो; ये च पिसुणवाचापच्चया म्रानेके पापका मकुसला

R. 259

धम्मा सम्भवन्ति, ग्रयं ग्रनत्थो; पिसुणाय वाचाय वेरमणीपज्यया च ग्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरिं गच्छन्ति, ग्रयं शस्यो ।

१४. "फरुसा बाचा, ब्रावुसो, ध्रथम्मो; फरुसाय बाचाय वेरमणी घम्मो; ये च फरुसावाचापच्चया ग्रनेके पापका श्रकुसला घम्मा क सम्भवन्ति, ग्रयं धनत्यो; फरुसाय वाचाय वेरमणीपच्चया च ग्रनेके कुसला घम्मा भावनापारिपूर्णि गच्छन्ति, ग्रयं अत्यो।

१६. "सम्फप्पलापो, आनुसो, ग्रथम्मो; सम्फप्पलापा वेरसणी धम्मो; ये च सम्फप्पलापपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवित्त, अयं अत्रुखो; सम्फप्पलापा वेरसणीपच्चया च अनेके कुसला
10 धम्मा भावनापारिपुर्रि गच्छन्ति, अयं अत्यो।

१७. "ग्रमिज्झा, श्रावृक्षो, श्रधममो; ग्रनिभज्झा धम्मो; ये च प्रमिज्झापच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, अयं अनत्यो; अनभिज्झापच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूर्ति गच्छन्ति, प्रयं अत्यो।

१८. "ब्यापादो, ब्रावुसो, अधम्मो; ब्रब्यापादो धम्मो; ये च ब्यापादपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति, अयं अनत्यो; अब्यापादपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरि गच्छन्ति, अयं अत्थो।

१९. "मिच्छाविट्ठि, ब्रानुसो, ब्रधम्मो; सम्माविट्ठि धम्मो;
20 ये च मिच्छाविट्ठिपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्भवन्ति,
अयं अनत्वो; सम्माविट्ठिपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूर्ति गच्छन्ति, अयं अत्थो।

२०. "थं खो नो, आनुसो, भगवा सङ्क्षितेन उद्देसं उद्दिसित्वा वित्यारेन अत्यं अविभजित्वा उद्घायासना विहारं पविद्वो – अधम्मो
3 च, भिक्खने, वेदितब्बो ... पे०... तथा पटिपिज्जितब्बे' ति । इमस्स खो
अहं, आनुसो, भगनता सङ्क्षितेन उद्देसस्य उद्दिहस्स वित्यारेन अत्यं
अविभन्तस्स एवं वित्यारेन अत्यं आजानामि । आकङ्क्षमाना च पन
तुम्हे, आनुसो, भगनन्तयेव उपसङ्कमित्वा एतमत्यं पटिपुच्छेय्याथ ।
यथा नो भगवा ब्याकरोति तथा नं धारेय्याथा" ति ।

१. प्रविभजित्वा – स्था॰, रो॰।

"एवमावुसो" ति खो ते भिक्खू भ्रायस्मतो महाकच्चानस्स भासितं भ्रमिनन्दित्वा अनुमोदित्वा उट्ठायासना येन भगवा तेनुप-सङ्क्रमित्तु; उपसङ्क्रमित्वा भगवन्तं भ्रमिवादेत्वा एकमन्तं निसीविषु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्ख् भगवन्तं एतदवोचुं —

२१. "यं खो नो, मन्ते, भगवा सिङ्क्तिन उद्देशं उद्दिसित्वा s वित्यारेन श्रत्यं श्रविभजित्वा उद्वायासना विहारं पविद्वो – 'श्रधम्मो च, भिक्खवे, वेदितब्बो ... पे०... तथा पठिपष्जितब्बं' ति ।

"तेसं नो, भन्ते, घ्रम्हाकं प्रचिरपक्कन्तस्स भगवतो एतव-होसि – 'इदं खो नो, आवुसो, भगवा सिङ्क्षित्तेन उद्देसं उद्दिसित्वा वित्या-रेन प्रत्यं प्रविभिज्ञत्वा उद्घायासना विहारं पविट्ठो – 'श्रधम्मो न, 10 भिक्खवे, वेदितब्बो ... पे०... तथा पटिपण्जितब्बं' ति । को नु खो इमस्स भगवता सिङ्क्षत्तेन उद्देसस्स उद्दिट्टस्स वित्यारेन ग्रत्यं प्रविभक्तस्स वित्यारेन ग्रत्यं विभज्ञेय्या' ति ?

"तेसं नो, भन्ते, ग्रम्हाकं एतवहोसि — 'ग्रयं खो आयस्मा महा-कच्चानो सत्यु चेव संविण्णतो, सम्भावितो च विञ्च्यूनं सब्रह्मचारीनं । 15 पहोति चायस्मा महाकच्चानो इमस्स भगवता सिङ्क्षत्तेन उद्देसस्स उद्दिद्दस्स वित्यारेन श्रत्यं श्रविभत्तस्स वित्यारेन श्रत्यं विभणितुं । यसून मयं येनायस्मा महाकच्चानो तेनुपसङ्क्षमेय्यामः उपसङ्क्षमित्वा श्रायस्मन्तं महाकच्चानं एतमत्यं पटिपुच्छेय्यामः । यथा नो श्रायस्मा महाकच्चानो ब्याकरिस्सति तथा नं घारेस्सामा' ति ।

"ग्रथ को मयं, भत्ते, येनायस्मा महाकच्चानो तेनुपसङ्क्षमिन्हा; उपसङ्क्षमित्वा ग्रायस्मत्तं महाकच्चानं एतमत्यं ग्रपुच्छिन्हा'। तेसं नो, भन्ते, ग्रायस्मता महाकच्चानेन इमेहि ग्रक्खरेहि इमेहि पदेहि इमेहि ब्यञ्जनेहि ग्रत्थो सुविभत्तो'' ति।

२२. "साधु साधु, भिक्खवे ! पण्डितो, भिक्खवे, महाकच्चानो । 25
महापञ्चो, भिक्खवे, महाकच्चानो । मं चे पि तुम्हे, भिक्खवे, उपसङ्कभित्वा एतमत्यं पटिपुच्छेथ्याय, ग्रहं पि चेतं एवमेव व्याकरेय्यं यथा
तं महाकच्चानेन व्याकतं । एसो चेव तस्स भ्रत्यो । एवं च नं घारेव्याचा" ति ।

१. पुण्छम्हा – सी०, स्या०, रो० । २. झाकरेहि – सी०; झाकारेहि – स्यार, रो० । सुरु४-४०

७. ततियग्रथम्मसुत्तं

१. "प्रधम्मो च, जिक्खने, वेदितब्बो धम्मो च; धनत्थो च वेदितब्बो धत्थो च। ग्रधम्मं च विदित्वा धम्मो च, धनत्थं च विदित्वा ग्रत्यं च यथा धम्मो यथा ग्रत्थो तथा पटिपण्जितब्बो ।

२. "कतमो च, भिक्खवे, ग्रधम्मो, कतमो च धम्मो; कतमो च ग्रनत्थो, कतमो च ग्रत्थो ? पाणातिपातो, भिक्खवे, ग्रधम्मो; पाणातिपाता वेरमणी धम्मो; ये च पाणातिपातपञ्चया ग्रनेके पापका ग्रकुसला धम्मा सम्भवन्ति, ग्रयं ग्रनत्थो; पाणातिपाता वेरमणीपञ्चया च ग्रनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूर्ति गच्छिन्ति, ग्रयं ग्रत्थो।

इ. "श्रविष्ठादानं, भिनखने, श्रवस्मो; श्रविष्ठादाना नेरमणी । घम्मो ... कामेसुमिच्छाचारो, भिनखने, श्रवस्मो; कामेसुमिच्छाचारा नेरमणी धम्मो ... सुताबादो, भिनखने, श्रवस्मो; मुसावादा नेरमणी धम्मो ... पिसुणा वाचा, भिनखने, श्रवस्मो; पिसुणाय वाचाय नेरमणी धम्मो ... फरुसा वाचा, भिनखने, श्रवस्मो; फरुसाय वाचाय नेरमणी धम्मो ... सम्फप्पलापो, भिनखने, श्रवस्मो; सम्फप्पलापा नेरमणी धम्मो ... श्रमिज्ञा, भिनखने, श्रवस्मो; श्रमभिज्ञा धम्मो ... ब्यापादो, भिनखने, श्रवस्मो; अन्यापदो धम्मो ... ।

४. "मिच्छादिट्ठि, भिक्खने, प्रथम्मो; सम्मादिट्ठि धम्मो; ये च मिच्छादिट्ठिपच्चया अनेके पापका अकुसला धम्मा सम्मवन्ति, अयं अनत्यो; सम्मादिट्ठिपच्चया च अनेके कुसला धम्मा भावनापारिपूरि 20 गच्छन्ति, अयं अत्यो।

५. "अधम्मो न, भिनलवे, वेदितब्बो धम्मो च; ग्रनत्थो च वेदितब्बो अत्यो च । अधम्मं च विदित्वा धम्मं च, ग्रनत्यं च विदित्वा अत्यं च यथा धम्मो यथा अत्यो तथा पटिपण्जितब्बं' ति, इति यं तं बुत्तं, इदमेतं पटिज्व बुत्तं'' ति ।

८. कम्मनिदानसुत्तं

"पाणातिपातं पाहं", भिक्खवे, तिविधं वदामि – स्रोभहेतुकं
 पि, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि ।

[.] १. पटिपज्जितक्वं ति – सी०,स्या०, रो०। २. पह – सी० स्या०, रो०।

- २. "म्रदिकादान पाहं, भिन्छवे, तिविधं बदामि लोभ-हेतुकं पि, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि ।
- ३. "कामेसुमिच्छाचारं पाहं, भिक्सवे, तिविषं वदामि लोमहेतुकं पि, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि ।
- ४. "मुसावादं पाहं, भिक्खवे, तिविधं वदामि -- लोभहेतुकं 5 पि, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि ।
- प्र. "पिसुणवाचं पाहं, भिक्खवं, तिविधं वदामि लोभहेतुकं
 पि, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि ।
- ६. "फरसवाचं पाहं, भिक्खवे, तिविधं वदामि लोमहेतुकंपि, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि ।
- ७. "सम्फप्पलापं पाहं, भिक्खवे, तिविधं वदामि लोभ-हेतुकं पि, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि ।
- म्ब्रिमिज्झं पाहं, भिक्खवे, तिविघं वदामि लोभहेतुकं
 पि, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि ।
- "ब्यापादं पाहं, भिक्खवे, तिविषं वदामि लोभहेतुकं पि, 15 दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि ।
- १०. "मिच्छादिष्टिं पाहं, भिक्खवे, तिविधं बेदामि सोभ-हेतुकं पि, दोसहेतुकं पि, मोहहेतुकं पि। इति खो, भिक्खवे, लोभो कम्मनिदानसम्भवो, दोसो कम्मनिदानसम्भवो, मोहो कम्मनिदान-सम्भवो। लोभक्खया कम्मनिदानसङ्खयो, दोसक्खया कम्मनिदान- 20 सङ्खयो, मोहक्खया कम्मनिदानसङ्खयो" ति।

६. परिक्कमनसुर्त्त

१. "सपरिककमनो अयं, भिक्खवे, धस्मो, नायं धस्मो अपरि-ककमनो । कथं च, भिक्खवे, सपरिककमनो अयं धस्मो, नायं धस्मो अपरिक्कमनो ? पाणातिपातिस्स, भिक्खवे, पाणातिपाता वेरमणी परिककमनं होति । अदिक्षादायिस्स, भिक्खवे, अदिक्षादाना वेरमणी 25 परिककमनं होति । कामेसुमिच्छाचारिस्स', भिक्खवे, कामेसुमिच्छा-

१. कामेनुमिण्हाचारस्य – सी०, रो०।

R. 263

वारा वेरमणी परिक्कमनं होति । मुसावादिस्स, भिक्खवे, मुसावादा वेरमणी परिक्कमनं होति । पिसुणवावस्स, भिक्खवे, पिसुणाय वाचाय वेरमणी परिक्कमनं होति । फरुसवाचस्स, भिक्खवे, फरुसाय वाचाय वेरमणी परिक्कमनं होति । सम्फप्पलापिस्से, भिक्खवे, सम्फ-उप्पलापा वेरमणी परिक्कमनं होति । सभिज्झालुस्स, भिक्खवे, सम्फ्र-परिक्कमनं होति । ब्यापन्नवित्तस्से, भिक्खवे, स्रव्यापादो परिक्कमनं होति । मिच्छादिद्विस्स, भिक्खवे, सम्मादिट्ठ परिक्कमनं होति । एवं खो, भिक्खवे, सपरिक्कमनो स्रयं धम्मो, नायं धम्मो स्रपरिक्कमनो" ति ।

१०. चुन्दसुत्तं

१. एवं मे सुतं । एकं समयं भगवा पावायं विहरित चुन्दस्स 10 कम्मारपुत्तस्स अम्बवने । अथ खो चुन्दो कम्मारपुत्तो येन भगवा तेनुप-सङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो चुन्दं कम्मारपुत्तं भगवा एतदवीच —

२. "कस्स नो त्वं, चुन्द, सोचेय्यानि रोचेसी" ति ?

"ब्राह्मणा, भन्ते, पच्छाभूमका कमण्डलुका सेवालमालिका"
15 प्रिगिपरिचारिका उदकोरोहका सोचेट्यानि पञ्जापेन्ति; तेसाहं सोचेव्यानि रोचेमी" ति ।

"यथा कथं पन, चुन्द, ब्राह्मणा पच्छाभूमका कमण्डलुका सेवाल-मालिका ग्रग्गिपरिचारिका उदकोरोहका सोचेय्यानि पञ्जापेन्ती""ति ?

"इध, अन्ते, ब्राह्मणा पञ्छाभूमका कमण्डलुका सेवालमालिका अगिपरिचारिका उदकोरोहका । ते सावक" एवं समादपेन्ति — 'एहि त्वं, अम्भो पुरिस, कालस्सेव" उद्वहन्तों व स्थनम्हा पर्थाव आमसोट्यासि; नो चे पर्याव आमसोट्यासि, अल्लानि गोमयानि आमसोट्यासि; नो चे अल्लानि गोमयानि आमसोट्यासि; नो चे अल्लानि गोमयानि आमसोट्यासि; नो चे इरिसानि तिणानि आमसोट्यासि; नो चे इरिसानि तिणानि आमसोट्यासि, अभिग परिचरेट्यासि; नो चे प्रञ्जन

[.] सम्क्रप्यतापस्त – सी०, रो०। २. व्यापादस्त – सी०, रो०; व्यापकस्त – स्वा०। १. रोषेध्याती – ती०। ४. तेवासमातका – ती०, स्वा०, रो०। ४. पञ्जपेति – म०। ६. सावके – स्वा०। ७. तकालस्तेव – स्वा०। ५-५. उद्दुश्तो – स्वा०; बुद्धस्तो व – रो०। ६ –६. सल्लोमसानि – स्वा०।

R. 264

लिको झादिच्च नमस्सेट्यासि, सायतितयकं उदकं झोरोहेट्यासी' ति । एवं खो, भन्ते, ब्राह्मणा पच्छाभूमका कमण्डलुका सेवालमालिका झिमापरिचारिका उदकोरोहका सोचेट्यानि पञ्जापेन्ति; तेसाहं सोचे-स्थानि रोचेमी'' ति ।

"भ्रञ्ज्या लो, चुन्द, ब्राह्मणा पच्छाभूमका कमण्डलुका सेवाल- अ मालिका भ्रम्गिपरिचारिका उदकोरोहका सोचेय्यानि पञ्जापेन्ति, भ्रञ्ज्या च पन भ्ररियस्स विनये सोचेय्यं होती" ति ।

"यथा कथं पन, भन्ते, ग्ररियस्स विनये सोचेय्यं होति ? साधु मे, भन्ते, भगवा तथा धम्मं देसेतु यथा ग्ररियस्स विनये सोचेय्यं होती" ति ।

"तेन हि, चुन्द, सुणाहि, साधुकं मनसि करोहि; भासि-स्सामी" ति । "एवं, भन्ते" ति खो चुन्दो कम्मारपुत्तो भगवतो पच्चस्सोसि । भगवा एतदवोच –

३. "तिविधं स्रो, चुन्द, कायेन ग्रसोचेय्यं होति; चतुब्बिधं वाचाय ग्रसोचेय्यं होति; तिविधं मनसा ग्रसोचेय्यं होति।

४. "कथं च, चुन्द, तिविधं कायेन ग्रसोचेय्यं होति ?

"इघ, चुन्द, एकच्चो पाणातिपाती होति लुद्दो लोहितपाणि हतपहते निविद्वो ग्रदयापन्नो पाणमूतेसु ।

"श्रदिन्नादायी होति । यं तं परस्स परिवत्तूपकरणं गामगतं वा अरञ्ञगतं वा तं अदिन्नं थेय्यसङ्खातं भ्रादाता होति ।

"कामेमुमिच्छाचारी होति । या ता मातुरिक्खता पितुरिक्खता मातापितुरिक्खता भातुरिक्खता भातिरिक्खता गोत्त-रिक्खता कम्मरिक्खता ससामिका सपरिवण्डा अन्तमसो मालागुळ-परिक्खता पि, तथाकपासु चारितां आपण्जिता होति । एवं खो, चुन्द, तिविभं कायेन असोचेय्यं होति ।

प्र. "कथं च, चुन्द, चतुब्बिषं वाचाय ग्रसोचेय्यं होति ? इष, चुन्द, एकच्चो मुसावादी होति । सभगगती वा परिसगती वा

[.] लुद्धो – स्या०। २. हृतपहटे – सी०। ३. सब्बगणमृतेषु – सी०, रो०। ४. स्या० पोलक तिस्य। ४. सी०, स्या०, रो०णोत्वकेषु तीस्य। ६. सी०, स्या०, रो० पोलकेषु तिस्य। ७. मातागुवपरिक्तिता – सी०, रो०; मातागुवपरिक्तिता – स्या०। स--इ. समानवो वा परिकारों – सी०. रो०।

श्रातिमण्डागतो वा पूगमण्डागतो वा राजकुलमण्डागतो वा प्रभिनीतो सन्त्रिचपुट्ठो' - 'एहम्भो' पुरिस, यं जानासि तं वदेही' ति, सो अजानं वा आहु' 'जानामी' ति, जानं वा आह 'न जानामी' ति; प्रपस्सं वा आह् 'पस्सामी' ति, पस्सं वा आह 'न पस्सामी' ति । इति असहेतु वा परहेतु वा श्रामिसकिञ्चिक्सहेतु वा सम्पजानमुसा भासिता होति ।

"पिसुणवाची होति – इतो सुत्वा अभुत्र अक्खाता इमेसं भेदाय, अमुत्र वा सुत्वा इमेसं अक्खाता अमूसं भेदाय। इति समग्गानं वा भेत्ता, भिन्नानं वा अनुष्पदाता, वग्गारामो वग्गरतो वग्गानन्दी वग्ग-करींण' वाचं भासिता होति।

"फरसवाचो होति - या सा वाचा प्रण्डका कक्कसा परकटुका पराभिसञ्जनी कोघसामन्ता असमाधिसंवत्तनिका, तथारूपि वाचं भासिता होति।

"सम्फप्पलापी होति श्रकालवादी अभूतवादी श्रनत्थवादी श्रथम्मवादी श्रविनयवादी; श्रनिधानवींत वाचं भासिता होति श्रकालेन श्र श्रनपदेसं ग्रपरियन्तवींत श्रनत्थसंहितं । एवं खो, चुन्द, चतुब्बिधं वाचाय श्रसोचेय्यं होति ।

६. "कयं च, चुन्द, तिविधं मनसा ग्रसोचेय्यं होति ? इध, चुन्द, एकच्चो ग्रमिज्झालु होति । यं तं परस्स परिवत्तूपकरणं तं ग्रमिज्झिता होति – 'ग्रहो वत यं परस्स तं ममस्सा' ति ।

"ब्यापन्नचित्तो होति पदुटुमनसङ्कष्पो – 'इमे सत्ता हञ्ञान्तु वा बज्ज्ञन्तु" वा उच्छिज्जन्तु वा विनस्सन्तु वा मा वा ग्रहेसुं" ति ।

"भिच्छाविट्ठिको होति विपरीतदस्सनी — 'नित्थ दिन्नं, निट्ठि यिट्ठं, नित्थ हुतं, नित्य सुकटटुक्कटानं कम्मानं फलं विपाको, नित्थ ग्रमं लोको, नित्य परो लोको, नित्य माता, नित्य पिता, नित्थ सत्ता 25 ग्रोपपातिका, नित्य लोके समणबाह्मणा सम्मग्गता सम्मापिटपन्ना ये इमंच लोकं परंच लोकं सयं ग्रभिञ्ञा सिच्छकत्वा पवेदेन्ती' ति । एवं लो, जुन्द, मनसा तिविधं ग्रसोचेय्यं होति ।

R. 265

TĐ

20

B. 374

१. सर्विवपुट्टो – स्था० । २. एहि मो – स्था० । ३. श्रहं – रो० । ४. बमाहेर्राण – स्था० । ५. मिञ्जल्यु – स्था० । ६. ० इति वा – सी० रो० ।

10

20

B. 476

. :

७. "इमे स्रो, चृन्द, दस अकुसलकम्मपया । इमेहि स्रो, चृन्द, दसिह अकुसलेहि कम्मपयेहि समझागतो कालस्येन उट्टहन्तो व सयनम्हा पर्याव चे पि आमसित, असुचियेव होति; नो चे पि पर्याव आमसित, असुचियेव होति ।

"अल्लानि चे पि गोमयानि आमसति, असुचियेव होति; नो .s चे पि अल्लानि गोमयानि आमसति, असुचियेव होति ।

"हरितानि चे पि तिणानि आमसति, असुचियेव होति; नो चे पि हरितानि तिणानि आमसति, असुचियेव होति।

"ग्रॉग चे पि परिचरित, ग्रसुचियेव होति, नो चे पि ग्रॉम परिचरित, ग्रसुचियेव होति ।

"पञ्जलिको चे पि भ्रादिच्च नमस्सति, भ्रसुचियेच होति; नो चे पि पञ्जलिको भ्रादिच्च नमस्सति, भ्रसुचियेव होति।

"सायतितयकं चे पि उदकं भ्रोरोहित, असुचियेव होति; नो चे पि सायतितयकं उदकं भ्रोरोहिति, असुचियेव होति । तं किस्स हेतु ? इमे, चुन्द, दस अकुसलकम्मपथा असुचियेव होन्ति असुचिकस्णा च । 13

"इमेस पन, चुन्द, दसम्रं अकुसलानं कम्मपथानं समन्नागमनहेषु निरयो पञ्जायति, तिरच्छानयोनि पञ्जायति, पेत्तिविसयो पञ्जा-यति, या वा पनञ्जा पि काचि दुरगतियो ।

पितिवधं सो, चुन्द, कायेन सोचेय्यं होति; चतुिब्बधं
 वाचाय सोचेय्यं होति; तिविधं मनसा सोचेय्यं होति ।

६. "कयं, च" चुन्द, तिविधं कायेन सोचेय्यं होति ? इध, चुन्द, एकच्चो पाणातिपातं पहाय पाणातिपाता पिटिंबरतो होति निहित-दण्डो निहितसत्यो, लज्जी दयापन्नो, सब्बपाणभूतहितानुकम्पी निहर्रति ।

"अविभावानं पहाय, अविभावानां पटिषियतो होति । यं तं परस्स परिवित्तपुकरणं गामगतं वा अरञ्जगतं वा, न तं अविभं 25 थेय्यसङ्कातं आवाता होति ।

"कामेसुमिच्छाचारं पहाय, कामेसुमिच्छाचारा पटिविरतो होति या ता मातुरक्खिता पितुरक्खिता मातापितुरक्खिता भातुरक्खिता भगिनिरक्खिता ज्ञातिरक्खिता गोत्तरक्खिता धम्मरक्खिता ससामिका

१-१. झसुषि चेव - स्या० । २. दुग्गति होति - स्या० । ३.च - म० पोरचके नरिवा।

11. 267

B. 477

R. 268

सपरिदण्डा अन्तमसो मालागुळपरिनिखत्ता पि, तथारूपासु न चारित्तं आपण्जिता होति । एवं सो, चृन्द, तिविधं कायेन सोचेय्यं होति ।

१०. "कथं च, चुन्द, चतुब्विधं वाचाय सोचेय्यं होति ? इष, चुन्द, एकच्चो मुसावादं पहाय मुसावादा पटिविरतो होति । सभग्गतो उ वा परिसग्गतो वा ञातिमञ्क्षगतो वा प्रामञ्क्षगतो वा राजकुलमञ्क्षगतो वा प्रमिन्देशो ते सिक्खपुट्टो — 'एहम्भो पुरिस, यं जानासि तं वदेही' ति, सो अजानं वा आह 'न जानामी' ति, अपस्सं वा आह 'न पस्सामी' ति, परसं वा आह 'पस्सामी' ति । इति अचहेतु वा परहेतु वा ग्रामिसिकिङ्वस्महेतु वा न सम्पजानमुसा भासिता होति ।

"पिसुणं वाचं पहाय पिसुणाय वाचाय पर्टिविरतो होति – न इतो सुत्वा अमृत्र अन्साता इमेसं भेदाय, न अमृत्र वा सुत्वा इमेसं अक्साता अमूसं भेदाय । इति भिन्नानं वा सन्धाता सहितानं वा अनुप्पदाता समग्गारामो समग्गरतो समग्गनन्दी समग्गकर्राण वाचं भासिता होति । *

"फरुसं वाचं पहाय फरुसाय वाचाय पटिविरतो होति । या 15 सा वाचा नेला कण्णमुखा पेमनीया हदयङ्गमा पोरी बहुजनकन्ता बहुजन-मनापा, तथारूपि वाचं भासिता होति ।

"सम्फप्पलापं पहाय सम्फप्पलापा पटिविरतो होति कालवादी मूतवादी अत्यवादी धम्मवादी विनयवादी; निधानवित वाचं भासिता होति कालेन सापदेसं परियन्तवित अत्यसंहितं । एवं खो, चुन्द, चतुन्विधं 20 वाचाय सोचेय्यं होति ।

११. "कषं च, चुन्द, तिविधं मनसा सोचेय्यं होति ? इष, चुन्द, एकच्चो अनभिज्झालु होति । यं तं परस्स परवित्तूपकरणं तं अनभिज्ञिता होति – 'श्रहो वत यं परस्स तं ममस्सा' ति ।

"अन्यापन्नचित्तो होति अप्पदुटुमनसङ्कप्पो – 'इमे सत्ता अवेरा 25 होन्तुं अन्यापज्झा, अनीघा सुखी अत्तानं परिहरन्तुं ति ।

"सम्माविट्ठिको होति प्रविचरीतदस्सनो – 'प्रत्यि दिखं, प्रत्यि विट्ठं, प्रत्यि हुतं, प्रत्यि सुकटदुक्कटानं कम्मानं फलं विषाको, प्रत्यि प्रयं लोको, प्रत्यि परो लोको, प्रत्यि माता, प्रत्यि पिता, प्रत्यि सत्ता प्रोपपातिका, प्रत्यि लोके समणबाह्मणा सम्मग्गत सम्मापटिएक्ष

१. सी०, स्था० रो० पौत्यकेस् नत्थि ।

B 478

ये इमं च लोकं परं च लोकं सयं ग्रमिञ्ञा सिच्छिकत्वा पवेदेन्ती' ति । एवं खो, चुन्द, तिविधं मनसा सोचेय्यं होति ।

१२. "इमे खो, चुन्द, दस कुसलकम्मपथा ।' इमेहि खो, चुन्द, दसिंह कुसलेहि कम्मपयेहि समन्नागतो कालस्सेव उट्टहन्तो व सयनम्हा पर्याव चे पि आमसति, सुचिन्नेव होति; नो चे पि पर्याव धामसति, अ सुचिन्नेव होति।

"ग्रल्लानि चे पि गोमवानि आमसति, सुचियेव होति; नो चे पि ग्रल्लानि गोमवानि आमसति, सुचियेव होति ।

"हरितानि चे पि तिणानि आमसति, सुचियेव होति; नो चे पि हरितानि तिणानि आमसति, सुचियेव होति ।

"ग्रींग चे पि परिवरति, सुचियेव होति; नो चे पि ग्रींग परिचरति, सुचियेव होति ।

"पञ्जिलको चे पि ग्रादिच्चं नमस्सति, सुचियेव होति; नो चे पि पञ्जिलको ग्रादिच्चं नमस्सति, सुचियेव होति ।

"सायतितयकं चे पि उदकं घ्रोरोहित, सुचियेव होति; नो चे 15 पि सायतितयकं उदकं घ्रोरोहित, सुचियेव होति । तं किस्स हेतु ? इमे, चुन्द, दस कुसलकम्मपथा सुचियेव होन्ति सुचिकरणा च ।

"इमेसं पन, चुन्द, दसम्रं कुसलानं कम्मपयानं समन्नागमनुहेतु देवा पञ्ञायन्ति, मनुस्सा पञ्ञायन्ति, या वा पनञ्ञा पि काँचि सुगतियो" ति ।

१३. एवं बुत्ते चुन्दो कम्मारपुत्तो भगवन्तं एतदवोच — "प्रश्नि-क्कन्तं, भन्ते ... पे०... उपासकं मं, भन्ते, भगवा घारेतु ग्रज्जतम्मे पाणुपेतं सरणं गर्तं" ति ।

११. जाणुस्सोणिमुत्तं

 प्रथ खो जाणुस्सोणि ब्राह्मणो येन भगवा तेनुपसङ्कृमिः;
 उपसङ्कृमित्वा भगवता सर्वि सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं 25 वीतिसारत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो जाणुस्सोणि ब्राह्मणों भगवन्तं एतदवोच —

१-१. सुगति होति -स्वा०। स॰४-४१

B 479

R 270

20

२. "मयमस्स, भो गोतम, बाह्मणा नाम । दानानि देम, सद्धानि करोम - 'इदं दानं पेतानं आतिसालोहितानं उपकप्पत्, इदं दानं पेता ञातिसालोहिता परिभञ्जन्त' ति । कच्चि तं, भो गोतम, दानं पेतानं आतिसालोहितानं उपकप्पति; किंच ते पेता आति-क सालोहिता तं दानं परिभुञ्जन्ती" ति ?

> "ठाने खो, ब्राह्मण, उपकप्पति, नो श्रद्धाने" ति । "कतमं पन भो गोतम, ठान, कतमं स्रद्वानं" ति ?

 "इघ. ब्राह्मण, एकच्चो पाणातिपाती होति, श्रदिन्नादायी होति, कामेसूमिच्छाचारी होति, मुसावादी होति, पिस्णवाची होति, 10 फरसवाचो होति, सम्फप्पलापी होति, श्रीभज्झालु होति, ब्यापन्नचित्तो होति, मिच्छादिट्रिको होति । सो कायस्स भेदा परं मरणा निरयं उप-पज्जित । यो नेरियकानं सत्तानं म्राहारो, तेन सो तत्थ यापेति, तेन सो तत्थ तिट्रति । इदं पि स्त्रो, ब्राह्मण, ब्रट्मनं यत्थ ठितस्स तं दानं न उपकप्पति ।

४. "इघ पन. ब्राह्मण, एकच्ची पाणातिपाती ... पे०... मिच्छा-दिद्रिको होति । सो कायस्स भेदा परं मरणा तिरच्छानयोनि उपपज्जित । यो तिरच्छानयोनिकानं सत्तानं भ्राहारो, तेन सो तत्थ यापेति. तेन सो तत्यु तिद्रति । इदं पि खो, बाह्मण, श्रद्धानं यत्थ ठितस्स तं दानं न उपकष्पति ।

 "इघ पन, ब्राह्मण, एकच्चो पाणातिपाता पटिविरतो होति, ग्रदिन्नादाना पटिविरतो होति, कामेसुमिच्छाचारा पटिविरतो होति. मुसाबादा पटिविरतो होति, पिसुणाय वाचाय पटिविरतो होति, फरु-साय वाचाय पटिविरतो होति, सम्फप्पलापा पटिविरतो होति, मन-भिज्झाल् होति, ग्रब्यापन्नित्तो होति, सम्मादिद्विको होति । सो कायस्स 25 भेदा परं मरणा मनुस्सानं सहब्यतं उपपज्जति । यो मनस्सानं श्राहारो, तेन सो तत्थ यापेति, तेन सो तत्थ तिट्रति । इदं पि खो, बाह्यण, मट्टानं यत्थ ठितस्स तं दानं न उपकप्पति ।

६. "इघ पन, ब्राह्मण, एकच्चो पाणातिपाता पटिविरतो होति ... पे०... सम्मादिद्विको होति । सो कायस्स भेदा परं भरणा देवानं

१. कतमञ्च पन - सी०, रो०, कतम - स्या०। २. स्या० पोत्यके नत्यि।

R 271

सहब्बतं उपपज्जति । यो देवानं झाहारो, तेन सो तत्थ यापेति, तेन सो तत्थ तिट्ठति । इदं पि, ब्राह्मण, प्रट्ठानं यत्थ ठितस्स तं दानं उप-कप्पति ।

- ७. "इस पन, ब्राह्मण, एकच्चो पाणातिपाती होति ... पे०...
 भिच्छादिट्टिको होति । सो कायस्स भेदा पर मरणा पेत्तिविसयं उप- व पज्जति । यो पेत्तिवेसियकानं सत्तानं भ्राहारो, तेन सो तत्य वापेति, तेन सो तत्य तिट्टिति, यं वा पनस्स इतो अनुप्यवेच्छन्ति भित्ताभच्चा वा ज्ञातिसालोहिता वा, तेन सो तत्य यापेति, तेन सो तत्य तिट्टिति । इदं खो, ब्राह्मण, ठानं यत्य ठितस्स तं दानं उपकप्पती" ति ।
- द्र. "सचे पन, भो गोतम, सो पेतो ञातिसालोहितो तं ठानं 10 अनपपन्नो होति, को तं दानं परिभञ्जती" ति ?

"श्रञ्बे पिस्स, ब्राह्मण, पेता जातिसालोहिता तं ठानं उपपन्ना होन्ति, ते तं दानं परिभुज्जन्ती" ति ।

१. "सचे पन, भो गोतम, सो चेव पेतो ञातिसालोहितो तं ठानं अनुपपन्नो होत्ति अञ्के पिस्स ञातिसालोहिता पेता तं ठानं 15 .8.480 अनुपपन्ना होन्ति, को तं दानं परिसुञ्जती" ति ?

"अष्ट्रानं खो एतं, ब्राह्मण, अनवकासो यं तं ठानं विवित्तं अस्स इमिना दीघेन अद्धना यदिवं पेतेहि आतिसालोहितेहि । अपि च, ब्राह्मण, दायको पि अनिष्फलो" ति ।

"ग्रह्वाने पि भवं गोतमो परिकप्पं वदती" ति ?

१०. "अट्ठाने पि स्रो श्रहं, बाह्मण, परिकप्पं वदामि । इस, बाह्मण, एकच्चो पाणातिपाती होति, श्रिदिश्रादायी होति, कामसुमिच्छ्रा-चारी होति, मुसावादी होति, पिसुणवाचो होति, फरुसवाचो होति, सम्फ्र्यालापी होति, प्रभिज्ञ्ञालु होति, व्यापश्रचित्तो होति, मिच्छ्या-दिट्टिको होति; सो दाता होति समणस्य वा ब्राह्मणस्य वा श्रश्नं पानं व्यवस्य यानं मालागन्धविलेपनं सेय्यावसयपदीपेय्यं। सो कायस्य भेदा परं मरणा हत्यीनं सहव्यतं उपपज्जति। सो तत्य लाभी होति श्रश्नस्य पानस्य मालागनालक्क्यारस्य।

न उपकप्पति – सी०, स्था०, री० । २–२. मिला वा धमच्चा वा ञाती वा सालो-हिक्षा – सी०, री० । ३. फरवावाची – सी०, री० । ४. मालागन्यं विलेपनं – स्था० ।

"यं लो, ब्राह्मण, इव पाणातिपाती श्रविद्यादायी कामेसुमिच्छा-चारी मुसावादी पिसुणवाचो फरुसवाचो सम्फप्पलापी श्रमिज्झालु ब्यापश्रचित्तो मिच्छादिट्टिको, तेन सो कायस्स भेदा परं मरणा हत्वीनं सहस्यतं उपपज्जित । यं च लो सो दाता होति समणस्स वा ब्राह्मणस्स व मानं पानं वत्यं यानं मालागन्यचित्रेपनं सेय्यावसवपदीपेय्यं, तेन सो तत्य लाभी होति श्रमस्स पानस्स मालानानालङ्कारस्स ।

११. "इध पन, ब्राह्मण, एकच्चो पाणातिपाती होति ... पे०...
मिच्छादिट्ठिको होति । सो दाता होति समणस्य वा ब्राह्मणस्य वा घ्रष्रं
पानं वत्थं यानं मालागन्धविलेपनं सेय्यावसथपदीपेय्यं । सो कायस्य
10 भेदा परं मरणा श्रस्तानं सहस्थतं उपपज्जति ... पे०... गुष्रं सहस्थतं
उपपज्जति ... पे०... कुक्कुरानं सहस्थतं उपपज्जति । सो तत्थ लाभी
होति श्रश्नस्य पानस्स मालानानालङ्कारस्य ।

B 481, R. 272 "यं खो, ब्राह्मण, इध पाणातिपाती ...पे०... मिच्छादिट्टिको, तेन सो कायस्य भेदा परं परं मरणा कुक्कुरानं सहव्यतं उपपञ्जति । ज यं च खो सो दाता होति समणस्स वा ब्राह्मणस्स वा अन्नं पानं बत्यं यानं मालागन्धविलेपनं सेय्यावसंघपदीपेय्यं, तेन सो तत्य लाभी होति अन्नस्स पानस्स मालानानालकारस्स ।

१२. "इघ पन, ब्राह्मण, एकच्चो पाणातिपाता पटिविरतो होति ... पे०... सम्माविष्टिको होति । सो दाता होति समणस्स वा 20 ब्राह्मणस्स वा सन्न पानं वत्यं यानं मालागन्धविलेपनं सेव्यावसथपदीपेय्यं । सो कायस्स भेदा परं मरणा मनुस्तानं सहब्यतं उपपज्जति । सो तत्य लाभी होति मानुसकानं पञ्चन्नं कामगणानं ।

"यं खो, ब्राह्मण, इध पाणातिपाता परिविदतो होति ... पे०... सम्माविट्टिको, तेन सो कायस्स भेदा परं मरणा मनुस्सानं सहक्यतं उप-25 पञ्जति । यं च खो सो दाता होति समणस्स वा ब्राह्मणस्स वा घ्रष्मं पानं वत्यं यानं मालागन्धविलेपनं सेय्यावसथपदीपेय्यं, तेन सो तत्थ लाभी होति मानुसकानं पञ्चन्नं कामगणानं ।

१३. "इध पन, ब्राह्मण, एकच्चो पाणातिपाता पटिविरतो होति ... पे॰... सम्माधिट्टको होति । सो दाता होति समणस्य वा १० ब्राह्मणस्य वा अभं पानं वत्थं यानं मालायन्धविलेपनं सेय्यावसधपदीपेय्यं । सो कायस्य भेदा परं मरणा देवानं सहस्यतं उपपण्जति । सो तत्व लाभी होति दिब्बानं पञ्चम्नं कामगणानं ।

R. 273

"यं खो, ब्राह्मण, इघ पाणातिपाता पटिविरतो होति ... पे०...
सम्मादिट्ठिको, तेन सो कायस्स भेदा पर मरणा देवान सहस्यतं उप-पण्जति। यं च खो सो दाता होति समणस्स वा ब्राह्मणस्स वा ब्राह्मणानं ऽ बत्यं यानं मालागन्यविलेपनं सेन्यावसथपदीपेय्यं, तेन सो तत्य लाभी होति दिब्बानं पञ्चन्नं कामगुणानं। श्रपि च, ब्राह्मण, दायको पि श्रनिप्फलो" ति।

१४. "श्रच्छरियं, भो गोतम, श्रवभुतं, भो गोतम ! यावञ्चितं, भो गोतम, श्रलमेव दानानि दातुं, श्रलं सद्धानि कातुं, यत्र हि नाम 10 18.482 दायको पि श्रनिप्फलों' ति ।

"एवमेतं, ब्राह्मण["], दायको पि हि, ब्राह्मण, श्रनिष्फलो" ति । "श्रभिकत्तं, भो गोतम, ग्रमिकक्तं, भो गोतम ... पे०... उपासकं मं भवं गोतमो वारेतु श्रज्जतको पाणुपेतं सरणं गतं" ति । जाणस्सोणिवणो सत्तरसमो ।

१=. साधुवग्गो

१. साषुसुत्तं

- १. "नाघुंच बो, भिक्खबे, देसेस्सामि असाघुंच। तं सुणाय, 15 साघुकं मनिस करोष; मासिस्सामी" ति । "एवं, भन्ते" ति खो ते क्रः भिक्खू भगवतो पच्चस्सोसुं। भगवा एतदबोच –
- 'कतमं न, भिनलने, ग्रसाघृ ? पाणातिपातो, ग्रदिमादानं, कामेसुमिच्छाचारो, मुसाबादो, पिसुणा वाचा, फक्सा वाचा, सम्फप्पलापो, ग्रभिज्ञा, न्यापादो, मिच्छ।दिट्ठ – इदं बुच्वति, भिनलने, ग्रसाघृ ।
- ३. "कतमं च, भिक्खवे, साधु ? पाणातिपाता वेरमणी, ब्रदिश्वा-दाना वेरमणी, कामेसुमिच्छाचारा वेरमणी, मुसावादा वेरमणी, पिसुणाय वाचाय वेरमणी, फरुसाय वाचाय वेरमणी, सम्फप्यलाचा

१. बाह्यण एवमेतं बाह्यण - सी०, स्वा० ।

R 275

बेरमणी, अनिभज्ञा, ग्रव्यापादो, सम्मादिष्टि - इदं वुज्वति, भिनलवे, साभू" ति ।

२. द्वरियधम्मसूत्तं

१. "अरियधम्मं च बो, भिक्खवे, देसेस्सामि अनिरियधम्मं च ।
 तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, अनिरियो धम्मो ? पाणातिपातो
 ... पे०... मिच्छाविट्ठि – अयं वृच्चति, भिक्खवे, अनिरियो धम्मो ।

२. "कतमो च, भिक्खवे, श्ररियो धम्मो ? पाणातिपाता वेरमणी ... पे०... सम्मादिट्टि – श्रयं वृच्चति, भिक्खवे, श्ररियो धम्मो" ति ।

३. कुसलसुत्तं

B. 483 १. "कुसलं च वो, भिक्खवे, देसेस्सामि श्रकुसलं च । तं 10 सुणाय ... पे०... कतमं च, भिक्खवे, श्रकुसलं ? पाणातिपातो ... पे०... भिच्छादिष्टि – इदं वृच्चति, भिक्खवे, श्रकुसलं ।

२. "कतमं च, भिक्खवे, कुसलं ? पाणातिपाता वेरमणी ...पेo... सम्मादिष्टि – इदं वुच्चति, भिक्खवे, कुसलें' ति ।

४. ग्रत्यसुत्तं

१. "प्रत्यं च बो, भिनस्तवे, देसेस्सामि श्रनत्यं च। तं सुणाय 15 ... पे०... कतमो न, भिनस्तवे, ग्रनत्यो ? पाणातिपातो ... पे०... मिच्छा-दिद्रि – ग्रयं बुच्वति, भिनस्तवे, श्रनत्यो ।

२. "कतमो च, भिवस्तवे, श्रत्थो ? पाणातिपाता वेरमणी ... पे०... सम्मादिट्ठि – श्रयं वुच्वति, भिवस्तवे, श्रत्थो' ति ।

५. घम्मसुसं

१. "झम्मं च वो, भिक्खवे, देसेस्तामि प्रथम्मं च । तं सुणाथ 20 ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, प्रथम्मो ? पाणातिपातो ... पे०... मिच्छादिट्ठि – झयं बुच्चति, भिक्खवे, प्रथम्मो ।

२. "कतमो च, भिक्खवे, धम्मो ? पाणातिपाता वेरमणी ... पेo... सम्मादिदि - ग्रयं बच्चति, भिक्खवे, धम्मो'' ति ।

६. ग्रासवसूत्तं

- १. "सासवं च वो. भिक्खवे. धम्मं देसेस्सामि धनासवं च। इं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, सासवो धम्मो ? पाणाति-पातो ... पे o ... मिच्छादिट्रि - ध्रयं बुच्चति, भिनखबे, सासवे उ धम्मो ।
- २. "कतमो च, भिक्खवे, ग्रनासवो धम्मो ? पाणातिपाता वेरमणी ... पे०... सम्मादिद्धि - अयं वुच्चति, भिक्खवे, अनासवी धम्मो" ति ।

७. वज्जसत्तं

- १. "सावज्जं च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि ग्रनवज्जं 10 B. 484 च। तं सूणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, सावज्जो धम्मो ? पाणा-तिपातो ... पे०... मिच्छादिट्टि - ग्रयं बुच्चति, भिक्खवे, सावज्जो धम्मो ।
- २. "कतमो च. भिक्खवे. अनवज्जो धम्मो ? पाणातिपाता वेरमणी ... पे०... सम्मादिद्धि - ग्रयं बुच्चति, भिन्खवे, ग्रनवज्जो 15 धम्मो" ति।

८. तपनीयसत्तं

- १. "तपनीयं च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि प्रतपनीयं च। तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, तपनीयो धम्मो ? पाणाति-पातो ... पे०... मिच्छादिट्टि - ग्रयं व्चिति, भिक्खवे, तपनीयो घम्मो ।
- २. "कतमो च, भिक्लवे, ग्रतपनीयो धम्मो ? पाणातिपाता 20 बेरमणी ... पे०... सम्मादिद्रि - अयं वृच्चति, भिक्खवे, अतपनीयो धम्मो" ति ।

P. 485

६. श्राचयगामिसुत्तं

- १. "ब्राचयगामि" च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि अपचय-गामि च । तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, ब्राचयगामी धम्मो ? पाणातिपातो ... पे०... मिच्छादिष्टि – अयं वृच्चति, भिक्खवे, क्षाचय-गामी धम्मो ।
- 8.277 5 २. "कतमो च, भिक्खवे, अपचयगामी धम्मो ? पाणाति-पाता वेरमणी ... पे०... सम्मादिट्ठि – अयं वुच्चति, भिक्खवे, अपचयगामी धम्मो" ति ।

१०. दुक्खद्रयसुत्तं

- १. "दुक्खुद्रयं 'व बो, भिक्खबे, धम्मं देसेस्सामि सुखुद्रय च । तं मुगाय ... पे०... कतमो ब, भिक्खबे, दुक्खुद्रयो धम्मो ? पाणातिपातो 10 ... पे०... मिच्छादिष्ठि – ग्रयं बुच्चिति, भिक्खबे, दुक्खुद्रयो धम्मो ।
 - २. "कतमो च, भिक्सवे, सुखूदयो धम्मो ? पाणातिपाता वेरमणी ...पे०.. सम्मादिट्टि – अयं वुच्वति, भिक्सवे, सुखुदयो धम्मो" ति ।

११. विपाकसुत्तं

- १. "दुक्खिवपाकं च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि सुखविपाकं 15 च । तं सुणाच ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, दुक्खिवपाको धम्मो ? पाणातिपातो ... पे०... मिच्छाविट्ठि – श्रयं बुच्चित, भिक्खवे, दुक्खिवपाको धम्मो ।
- २. "कतमो च, भिनखवे, सुखिविपाको धम्मो ? पाणातिपाता वेरमणी ...पे०... सम्मादिष्टि – अयं बुच्चति, भिनखवे, सुखिविपाको 20 धम्मो" ति ।

साधुवन्गो बद्वारसमो।

१. आवयपगामि - री० ।

. १६. श्रारियमग्गवम्गो

१. ब्ररियमग्गसूत्तं

१. "म्रिट्यमणं च वो, भिक्खवे, देसेस्सामि म्रनिरयमणं च । तं सुणाच ...पे०... कतमो च, भिक्खवे, म्रनिरयो मणो ? पाणातिपातो ...पे०... मिच्छादिट्ठि — म्रयं वुच्चति, भिक्खवे, म्रनिरयो मणो ।

२. "कतमो च, भिक्खने, ग्ररियो मन्यो ? पाणातिपाता व नेरमणी ...पे०... सम्मादिष्टि — ग्रयं वुच्चति, भिक्खने, ग्ररियो मन्यो" ति ।

२. कण्हमग्गसुत्तं

१. "कण्हममां च वो, भिक्खवे, देसेस्सामि सुक्कममां च । तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, कण्हो मग्गो ? पाणातिपातो ... पे०... मिच्छादिट्टि – ग्रयं बुच्चति, भिक्खवे, कण्हो मग्गो ।

२. "कतमो च, भिक्खवे, सुक्को मग्गो ? पाणातिपाता वेरमणी ... पे०... सम्मादिद्वि – ग्रयं वुच्चति, भिक्खवे, सुक्को मग्गो" ति ।

३. सद्धम्मसुत्तं

१. "सद्धम्मं च वो, भिक्खवे, देसेस्सामि असद्धम्मं च । तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, ग्रसद्धम्मो ? पाणातिपातो ... पे०... भिच्छादिट्ठि – अयं वृच्चति, भिक्खवे, ग्रसद्धम्मो ।

२. "कतमो च, भिक्खवे, सद्धम्मो ? पाणातिपाता वेरमणी в. ... पे०... सम्मादिष्ठि – ग्रयं वुच्चति, भिक्खवे, सद्धम्मो'' ति ।

४. सप्पुरिसथम्मसुत्तं

#0X-X5

१. "सप्पुरिसधम्मं च वो, भिक्खवे, देसेस्सामि ध्रसप्पुरिस-धम्मं च। तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्खवे, ध्रसप्पुरिसधम्मो ? पाणातिपातो ... पे०... मिच्छादिट्टि — ग्रयं वुच्चति, भिक्खवे, 20 ध्रसप्पुरिसधम्मो।

२. "कतमो च, भिक्खवे, सप्पुरिसधम्मो ? पाणातिपाता वेरमणीपे०... सम्मादिष्टि — ग्रयं वुच्चति, भिक्खवे, सप्पुरिस-धम्मो" ति ।

५. उप्पादेतब्बधन्मसूत्तं

१. "उप्पादेतब्बं च वो, भिक्सवे, धम्मं देसेस्सामि न उप्पादे-5 तब्बं च । तं सुणाथ ... पे०... कतमो च, भिक्सवे, न उप्पादेतब्बो धम्मो ? पाणातिपातो ... पे०... मिच्छादिट्टि – प्रयं वुच्चति, भिक्सवे, न उप्पादेतब्बो धम्मो ।

२. "कतमो च, भिक्खवे, उप्पादेतब्बो धम्मो ? पाणातिपाता वेरमणी ... पे०... सम्मादिट्टि – अयं बुच्चित, भिक्खवे, उप्पादेतब्बो 10 धम्मो" ति ।

"ब्यापादेतब्बं" च वो, भिक्खवे, धम्मं देसेस्सामि म्रब्यापादे-तब्बं च । तं सुणाय ...पे०... कतमो च, भिक्खवे, म्रब्यापादेतब्बो धम्मो ? पाणातिपातो ...पे०... भिच्छादिट्ठि – म्रयं बुच्चित, भिक्खवे, म्रब्यापादेतब्बो धम्मो ।

"कतमो च, भिनस्तने, व्यापादेतब्बो धम्मो ? पाणातिपाता वेरमणी ...पे०... सम्मादिष्टि – ग्रयं वुच्चित, भिनस्तने, व्यापादेतब्बो धम्मो" ति ।

६. ग्रासेवितब्बधम्मसूत्तं

 "आसेवितब्बं च वो, भिक्खवं, धम्मं देसेस्सामि नासेवितब्बं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खवं, नासेवितब्बो धम्मो ?
 पाणातिपातो ... पे०... मिच्छादिट्टि – श्रयं बुच्चित, भिक्खवं, नासेवि-तब्बो धम्मो ।

२. "कतमो च, भिक्खवे, ग्रासेवितब्बो घम्मो ? पाणाति-पाता वेरमणी ...पे०... सम्मादिष्टि – ग्रयं वुज्वति, भिक्खवे, ग्रासेवितब्बो घम्मो" ति ।

^{*- *} प्रयं पाठो सी०, स्था०, रो० पोत्थकेसु न विस्सति ।

७. भावेतव्ययम्मसूत्तं

- १. "भावेतव्यं च वो, भिनस्ववे, सम्मं वेसेस्सामि न भावेतव्यं च। तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिनस्ववे, न भावेतव्यो धम्मो ? पाणातिपातो ... पे०... मिच्छादिट्ठि — प्रयं वुच्चति, भिनस्ववे, न भावेतव्यो सम्मो ।
- २. "कतमो च, भिक्खने, भानेतब्बो धम्मो ? पाणातिपाता उ बेरमणी ... पे०... सम्मादिष्टि – अयं बुच्चति, भिक्खने, भानेतब्बो धम्मो" ति ।

बहुलीकातब्बसुत्तं

- "बहुलीकातब्बं च वो, भिक्खवे, धम्मे' देसेस्सामि न बहुली-कातब्बं च । तं सुणाच ... पे०... कतमो च, भिक्खते, न बहुलीकातब्बो धम्मो ? पाणातिपातो ... पे०... भिक्छादिट्ठि – भयं बुच्चति, भिक्खवे, 10 न बहुलीकातब्बो धम्मो ।
- २. "कतमो च, भिक्खवे, बहुलीकातब्बो धम्मो ? पाणाति-पाता वेरमणी ... पे०... सम्मादिष्टि – अयं वुण्वति, भिक्खवे, बहुली-कातब्बो धम्मो" ति ।

६. अनुस्सरितब्बसुसं

- १. "अनुस्सरितव्यं च वो, भिक्खने, धम्मं देसेस्सामि नानुस्सरि- 15 तव्यं च । तं सुणाय ... पे०... कतमो च, भिक्खने, नानुस्सरितव्यो धम्मो ? पाणातिपाती ... पे०... मिच्छादिष्टि – प्रयं वृच्चति, भिक्खने, नानुस्सरितव्यो धम्मो ।
- २. "कतमो च, भिक्खवे, प्रनुस्सरितब्बो धम्मो ? पाणाति-पाता बेरमणी ... पे०... सम्मादिट्टि — प्रयं बुज्वति, भिक्खवे, प्रनुस्सरि- 20 तब्बो धम्मो" ति ।

१०. सच्छिकातब्बसूत्तं

१. "सिन्द्रिकातव्यं च वो, भिक्सवे, धम्मं देशेस्सामि न ह. 281 सिन्द्रिकातव्यं च। तंसुणाधा... पे०... कतमो च, भिक्सवे, न सिन्द्रि-

कातब्बो धम्मो ? पाणातिपातो ...पे०... मिच्छादिष्टि - प्रयं वुच्चति, भिक्छवे. न सच्छिकातब्बो धम्मो ।

२. "कतमो च, भिनवचे, सन्धिकातब्बो धम्मो? पाणाति-पाता वेरमणी ... रे०... सम्मादिट्टि – ग्रयं वुज्वति, भिनव्यवे, 5. सन्धिकातब्बो धम्मो" ति ।

ग्ररियममावस्मो कनवीसतिसो ।

२०. अपरपुग्गलवग्गो

१-१२. नसेवितब्बादिसुत्तानि

१. "दसिंह, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो पुगवो न सेवितब्बो । कतमेहि दसिंह ? पाणातिपाती होति, श्रदिन्नादायी होति, कामेषु-मिच्छाचारी होति, मुसावादी होति, पिसुणवाचो होति, फरस्तवाचो होति, सम्फण्यलापी होति, श्रमिण्डालु होनि, ब्यापन्नचित्तो होति, मिच्छा-10 दिट्टिको होति – इमेहि खो, भिक्खवे, दसिंह धम्मेहि समन्नागतो पुगवो न सेवितब्बो ।

"दमिह, भिक्बवं, घम्मेहि समझागतो पुगालो सेवितब्बो । कतमेहि दसिह ? पाणातिपाता पटिविरतो होति, ब्रादिन्नादाना पटि-विरतो होति, कामेसुमिच्छाचारा पटिविरतो होति, मुसावादा पटिविरतो ३.282 15 होति, पिसुणाय वाचाय पटिविरतो होति, फरुसाय वाचाय पटिविरतो होति, सम्फप्पलापा पटिविरतो होति, धन्मिज्झालु होति, ध्रव्यापन-चित्तो होति, सम्मादिट्वको होति – इमेहि खो, भिक्खवं, दसिह धम्मेहि समन्नागतो पुग्गलो सेवितब्बो"।

२-११. "दसिंह, भिनखने, धर्मोह समझागतो पुग्गलो न 20 मेजितब्बो ... पं०... भजितब्बो .. न पयिहपासितब्बो ... प्रियहपासि-तब्बो ... न पुज्जो होति ... पुज्जो होति ... न पासंसो होति ... पासंसो होति ... अगारबो होति ... गारबो होति ... अप्पतिस्सो होति ... सप्प-तिस्सो होति ... न आराधको होति ... आराधको होति ... न विसुज्ज्ञाति

१ सगारवो – सी०, स्या०, रो०। २ घप्पतिक्खो – सी०, स्या०, **रो०। ३. सप्प**-तिक्खो – सी०, स्या०, रो०।

B. 489 •

... विसुज्झति ... मानं नाधिभोति ... मानं ग्रधिभोति ... पञ्जाय न वहुति ... पञ्ञाय वहुति ... पे०... पुग्गलो सेवितब्बो" ।

१२. "दसहि, भिक्लवे, धम्मेहि समन्नागतो पुग्गलो बहुं अपुञ्ञां पसर्वति ... बहं पुञ्ञां पसर्वति । कतमेहि दसहि ? पाणातिपाताः पॅटिविरतो होति, श्रदिशादाना पटिविरतो होति, कामेसमिच्छाचारा 5 पटिविरतो होति, मसावादा पटिविरतो होति, पिसूणाय वाचाय पटि-विरतो होति, फश्साय वाचाय पटिविरतो होति, सम्फप्पलापा पटिविरतो होति, ग्रनभिज्झालु होति, श्रव्यापन्नचित्तो होति, सम्मादिद्विको होति -इमेहि खो, भिक्खवे, दसहि धम्मेहि समन्नागतो पुग्गलो बहुं पुञ्ञां पसवती'' ति ।

> भपरपुग्गलबग्गो बीसतिमो । चतत्थो पण्णासको समस्रो ।

२१ करजकायवग्गो

१. पठमनिरयसग्गसूत्तं

१. "दसिंह, भिक्लवे, धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्लित्तो एवं निरये । कतमेहि दसहि ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो पाणातिपाती होति लुद्दो लोहितपाणि हतपहते निविद्वो ग्रदयापन्नो सब्बपाणभूतेसु ।

२. "ग्रदिन्नादायी होति । यं तं परस्स परवित्तपकरणं^र गामगतं वा ग्ररञ्ञगतं वा, तं ग्रदिन्नं थेय्यसङ्खातं ग्रादाता होति ।

३. "कामेसूमिच्छाचारी होति । या ता मातूरिक्खता पितु-रिक्खता मातापित्रिक्खता भात्रिक्खता भगिनिरिक्खता आति-रक्षिता गोत्तरक्षिता धस्मरक्षिता संसामिका संपरिदण्डा ग्रन्तमसो मालागुळपरिक्खिता पि, तथारूपासु चारित्तं भ्रापिज्जिता होति ।

४. "मुसावादी होति । सभग्गतो वा परिसग्गतो वा न्याति- 20 मज्झगतो वा पूर्णमज्झगतो वा राजकुलमज्झगतो वा ग्रभिनीतो सक्खि-पुट्टो - 'एहम्भो पुरिस, यं जानासि तं वदेही' ति, सो धजानं वा ब्राह 'जानामी' ति, जानं वा ब्राह 'न जानामी' ति, अपस्सं वा ब्राह 'पस्सामी'

10

१. नाभिहोति - सी० । २. परविस्तुपकरणं - स्था० । ३. समागती - सी०, रो० ।

15

ति,पस्सं वा ग्राह 'न पस्सामी' ति । इति ग्रतहेतु वा परहेतु वा श्रामिस-किञ्चिक्सहेतु वा सम्पजानमुसा भासिता होति ।

- पंपसुणवाची होति इतो सुत्वा समुत्र प्रक्खाता इमेसं येवाय, प्रमुत्र वा सुत्वा इमेसं प्रक्खाता प्रमुसं भेदाय । इति समग्गानं वा भेता भिन्नानं वा अनुष्यदाता वग्गारामी वग्गरतो वग्गनन्दी, वग्ग-कर्राण वाचं भासिता होति ।
 - ६. "फरसवाचो होति या सा वाचा प्रण्डका कक्कसा पर-कटुका पराभिसण्जनी कोधसामन्ता श्रसमाधिसंवत्तनिका, तथारूपिं वाचं भासिता होति ।
- B. 491 10 ७. "सम्फप्पलापी होति श्रकालवादी अभूतवादी प्रमत्यवादी अधम्मवादी प्रविनयवादी, अनिधानवाँत वाचं भासिता होति श्रकालेन अनपदेसं अपरियन्तर्वात अनत्यसंहितं ।
 - "ग्रिभिज्झालु होति । यं तं परस्स परिवत्तूपकरणं तं
 ग्रिभिज्झिता होति 'भ्रहो वत यं परस्स तं मम ग्रस्सा' ति ।
 - ६. "ब्यापन्नचित्तो होति पदुटुमनसङ्कृप्पो 'इमे सत्ता हञ्ञान्तु वा बज्झन्तु वा उच्छिज्जन्तु वा विनस्सन्तु वा मा वा ब्रहेसुं ति ।
 - १०. "मिच्छाविट्ठिको होति विपरीतदस्सनो 'नात्य दिसं, नात्य विद्रं, नात्य विद्रं, नात्य हुतं, नात्य सुकतदुक्कटानं कम्मानं फलं विपाको, नात्य प्रयं लोको, नात्य परो लोको, नात्य माता, नात्य पिता, नात्य अत्ता प्रोपपातिका, नात्य लोके समणबाह्मणा सम्मागता सम्मापटिपका ये इमं च लोकं परं च लोकं सयं प्रभिञ्ञा सच्छिकत्वा पवेदेन्ती' ति । इमेहि सो, भिक्खने, दसिंह धम्मोहि समन्नागतो ययाभतं निक्खन्तो एवं निरये।
 - ११. "दसिंह, भिक्खने, धम्मेहि समझागतो यथाभतं निक्खितो 25 एवं सम्मे । कतमेहि दसिंह ? इध, भिक्खने, एकज्जो पाणातिपातं पहाय पाणातिपाता पटिविरतो होति निहितवण्डो निहितसत्यो लज्जी दयापन्नो, सब्बपाणभूतहितानुकम्पी विहरति ।
 - १२. "प्रदिन्नादानं पहाय प्रदिन्नादाना पटिविरतो होति । यं

रै. तं तथाकपि -- स्या०, रो०।

25

तं परस्स परिवसूषकरणं नामगतं वा घरञ्ञगतं वा, न तं घरिष्ठं थेय्यसङ्खातं घावाता होति ।

- १३. "कामेसुमिच्छाचारं पहाय कामेसुमिच्छाचारा पटिविरतो होति । या ता मातुरिक्खता ... पे०... श्रन्तमसी मालागृळपरिक्खिता पि, तवारूपास न चारित्तं श्रापज्जिता होति ।
- १४. "मुसावादं पहाय मुसावादा पटिविरतो होति । समग्गतो वा परिसग्गतो वा ज्ञातिमञ्ज्ञगतो वा पूपमञ्ज्ञगतो वा राजकुलमञ्ज्ञगतो वा प्रामञ्ज्ञगतो वा राजकुलमञ्ज्ञगतो वा प्रामञ्जातो वा प्रामञ्जातो वा प्रामञ्जातो वा प्रामगतो ते एहम्भो पूरिस, यं जानासि तं वदेही' ति, सो प्रजानं वा श्राह 'न जानामी' ति, जानं वा श्राह 'जानामी' ति, प्रपस्सं वा श्राह 'न पस्सामी' ति, पस्सं वा श्राह 'पस्सामी' ति । इति श्रत्तहेतु वा । । परहेतु वा श्रामिसिकिञ्चित्रव्यवहेतु वा न सम्पजानमुता भासिता होति ।
- १४. "पिसुणवाचं पहाय पिसुणाय वाचाय पटिविरतो होति न इतो सुरवा अमुत्र अक्खाता इमेसं भेदाय, अमुत्र वा सुरवा इमेसं अक्खाता अमूसं भेदाय। इति भिन्नानं वा सन्धाता सहितानं वा अनुप्यदाता समग्गारामो समग्गरतो समग्गनन्दी, समग्गकरींण वाचं भासिता होति । 13
- १६. "फरुसवाचं पहाय फरुसाय वाचाय पटिविरतो होति । या सा वाचा नेला कण्णसुखा पेमनीया हृदयङ्गमा पोरी बहुजनकन्ता बहुजनमनापा, तथारूपि वाचं भासिता होति ।
- १७. "सम्फप्पलापं पहाय सम्फप्पलापा पटिविरतो होति कालवादी भूतवादी, प्रत्यवादी घम्मवादी विनयवादी, निघानवर्ति 20 बाचं मासिता होति कालेन सापदेसं परियन्तर्वित प्रत्यसंहितं।
- १८. ''श्रनिभिज्झालु होति । यं तं परस्स परिवक्तूपकरणं तं ग्रनिभिज्ञिता होति – 'ग्रहो वत यं परस्स तं मम ग्रस्सा' ति ।
- १६. "प्रव्यापन्नचित्तो होति ग्रप्पदुटुमनसङ्कृप्पो 'इमे सत्ता भवेरा होन्तु भव्यापज्ज्ञा भनीघा, सुखी भन्तानं परिहरन्तू' ति ।
- २०. "सम्मादिद्विको होति श्रविपरीतदस्सनो 'श्रस्थि दिखं, श्रस्थि यिद्वं, श्रस्थि हुतं, श्रस्थि सुकटदुक्कटानं कम्मानं फलं विषाको, श्रस्थि श्रयं लोको, श्रस्थि परो लोको, श्रस्थि माता, श्रस्थि पिता, श्रस्थि सत्ता श्रोपपातिका, श्रस्थि लोके समणबाह्यणा सम्मग्गता सम्मापटिपश्चा ये इमं च लोकं परं च लोकं सयं ग्रभिञ्ञा सच्छिकत्वा पवेदेन्ती' ति । अ

R. 493

इमेहि खो, भिक्खवे, दसहि धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खित्तो एवं सम्मे" ति ।

२. दुतियनिरयसग्गसुत्तं

- १. "दसहि, भिक्खते, धम्मेहि समझागतो यथाभतं निक्खित्तो एवं निरये। कतमेहि दसिह ? इष, भिक्खते , एकच्चो पाणाति- पाती होति लुद्दो लोहितपाणि हतपहते निविद्वो अदयापन्नो सब्बपाणं- भृतेसु।
- २. "म्रदिन्नादायी होति ... कामेसुमिच्छाचारी होति ... मुसा-बादी होति ... पिसुणवाचो होति ... फरसवाचो होति ... सम्फप्पलापी होति ... म्रमिज्झालु होति ... ब्यापन्नचित्तो होति ... मिच्छादिट्टिको 10 होति विपरीतदस्सनो — नित्य दिन्नं ... पे०... सयं म्रमिञ्ञा सच्छिकत्वा पवेदेत्ती' ति । इमेहि खो, भिक्खवे, दसहि धम्मेहि समन्नागतो यथाभूतं निक्खितो एवं निरये ।
- "दसहि, भिक्सके, धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्सित्ती एवं सम्मे । कतमेहि दसिह ? इप, भिक्सके, एकच्को पाणातिपातं
 पहाय पाणातिपाता पिटिविरतो होति निहितदण्डो निहितसल्यो लज्जी दयापन्नो, सब्बपाणभूतहितानुकम्पी विहरति ।
- अ. "अदिक्षादानं पहाय श्रिदिश्वादाना पिटिविरतो होति ... मुसा-कामेसुमिच्छाचारं पहाय कामेसुमिच्छाचारा पिटिविरतो होति ... मुसा-वादं पहाय मुसावादा पिटिविरतो होति ... पिसुणं वाचं पहाय पिसुणाय
 वाचाय पिटिविरतो होति ... फरुसं वाचं पहाय फरुसाय वाचाय पिट-विरतो होति ... सम्फप्पलापं पहाय सम्फप्पलापा पिटिविरतो होति ... अनिभज्झालु होति ... अब्यापन्नचित्तो होति ... सम्मादिट्ठिको होति श्रविपरीतदस्सनो - 'ग्रत्यि दिम्नं ... पे०... ये इमं च लोकं परं च लोकं सर्यं श्रमिञ्जा सच्छिकरवा पवेदेन्ती' ति । इमेहि खो, भिक्खवे, दसिह धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्बत्तो एवं सम्मे" ति ।

१-१. स्या० पीत्वके नत्वि ।

R. 288

३. मातुगामसुत्तं

- १. 'दसिंह, भिक्खवे, धम्मेहि समझागतो मातुगामो यथाभतं निक्खतो एवं निरये। कतमेहि दसिंहि? पाणातिपाती होति ... पे०... धदिभादायी होति ... कामेशुमिञ्छाचारी होति ... मुसावादी होति ... पिसुणवाची होति ... करसावाची होति ... सम्फप्पलापी होति ... धमिञ्झालु होति ... ब्यापश्रचित्तो होति ... मिञ्छादिद्विको होति ...। इमेहि खो, भिक्खवे, ब दसिंह धम्मेहि समन्नागतो मातुगामो यथाभतं निक्खतो एवं निरये।
- २. "दसहि, भिक्खवे, धन्मेहि समन्नागतो मातुगामो यथाभतं निक्छिता एवं सग्गे । कतमेहि दसि ? पाणातिपाता पटिविरतो होति ... पे०... अदिन्नादाना पटिविरतो होति ... कामेसुमिच्छाचारा पटिविरतो होति ... पुरावादा पटिविरतो होति ... सम्फप्पलापा पटिविरतो होति ... अव्यापन्नचित्तो होति ... सम्मादिद्विको होति ... अव्यापन्नचित्तो होति ... सम्मादिद्विको होति ... । दमहि खो, भिक्खवे, दसि धम्मेहि समन्नागतो मातुगामो यथाभतं निक्छितो एवं सग्गे" ति ।

४. उपासिकासुत्तं

- १. "दसहि, भिक्खने, घम्मेहि समझागता उपासिका यथाभतं 15 निक्खिता एवं निरये। कतमेहि दसहि -? पाणातिपातिनी होति ... पे०... मिच्छादिट्ठिका होति ...। इमेहि खो, भिक्खने, दसहि घम्मेहि समझागता उपासिका यथाभतं निक्खिता एवं निरये।
- २. "दसहि, भिक्खवे, घम्मेहि समक्षागता उपासिका यथाभतं निक्खिता एवं सग्गे। कतमेहि दसिह ? पाणातिपाता पटिविरता 20 होति ...पे०... सम्मादिट्वका होति ...। इमेहि खो, भिक्खवे, दसिह धम्मेहि समक्षागता उपासिका यथाभतं निक्खिता एवं सग्गे"।

४. विसारवसत्तं

१. ''दसिह, भिक्खवे, धम्मेहि समझागता उपासिका प्रविसारदा भगारं भज्झावसति । कतमेहि दसिह ? पाणातिपातिनी होति ... प्रदिभादायिनी होति ... कामेसुमिच्छाचारिनी होति ... मुसावादिनी ४०४-४३

B 495

R. 289 20

होति ... पिसुणवाचा होति ... फस्सवाचा होति ... सम्फप्पलापिनी होति ... प्रभिज्झालुनी होति ... ब्यापप्रचित्ता होति ... मिच्छादिट्टिका होति ...। इमेहि खो, भिक्खने, दसहि धम्मेहि समन्नागता उपासिका म्राविसारदा म्रगारं प्रज्झावसति ।

५. ''क्वहि, भिक्बवे, घम्मेहि समझागता उपासिका विसारदा अगारं अज्ञावसित । कतमेहि दसिह ? पाणातिपाता पिटिविरता होति ... अदिलादाना पटिविरता होति ... कामेसुमिच्छाचारा पिटिविरता होति ... मुसाबादा पिटिविरता होति ... पिसुणाय वाचाय पिटिविरता होति ... फस्साय वाचाय पिटिविरता होति ... फस्साय वाचाय पिटिविरता होति ... अन्यपन्त्रचित्ता होति ... अन्यपन्त्रचित्ता होति ... अन्यपन्त्रचित्ता होति ... सम्मादिद्वका होति ... । इमेहि खो, भिक्खवे, दसिह धम्मेहि समन्नागता उपासिका विसारदा ग्रगारं प्रज्ञावसती" ति ।

६. संसप्पनीयसुत्तं

 "संसप्पनीयपरियायं वो, भिक्खवे, घम्मपरियायं देसेस्सामि । तं सुणाथ, साधुकं मनसि करोथ; भासिस्सामी" ति । "एवं, भन्ते"
 ति खो ते भिक्खु भगवतो पञ्चस्सोस् । भगवा एतदवोच —

२. "कतमो च, भिक्खवें', संसप्पनीयपरियायो धम्म-परियायो ? कम्मस्सका, भिक्खवे, सत्ता कम्मदायादा कम्मयोनी कम्मबन्ध् कम्मपटिसरणा, यं कम्मं करोन्ति – कस्याणं वा पापकं वा – तस्स दायादा भवन्ति ।

३. "इघ, भिक्खवे, एकच्चो पाणातिपाती होति लुद्दो लोहित-पाणि हतपहते निविद्दो, अदयापन्नो सब्बपाणभूतेसु । सो संसप्पति कायेन, संसप्पति वाचाय, संसप्पति मनसा । तस्स जिम्हं कायकम्मं होति, जिम्हं वचीकम्मं, जिम्हं मनोकम्मं, जिम्हा गति, जिम्हपपित्त ।

"जिम्हगतिकस्स खो पनाहं, भिक्खवं, जिम्हपपत्तिकस्स द्विष्नं विकास कि निर्मा प्रज्ञातरं गति वदामि – ये वा एकन्तदुक्खा निरया या वा संसप्प-जातिका तिरच्छानयोनि । कतमा च सा, भिक्खवं, संसप्पजातिका तिरच्छानयोनि ? ग्रहि विच्छिका सतपदी नकुला बिळारा मूसिका उजूका, ये वा पनञ्चे पि केचि तिरच्छानयोनिका सत्ता मनुस्से दिस्वा

१. सो मिनसवे - सी०, रो०। २. बिलारा - सी०।

10 R 290

20

संसप्पन्ति । इति स्रो, भिक्सवे, मृता भृतस्स उपपत्ति होति । यं करोति तेन उपपज्जित । उपपन्नमेनं फस्सा फूसन्ति । एवमहं, भिक्खवे, 'कम्भदायादा सत्ता' ति वदामि ।

४. "इघ पन, भिक्खवे, एकच्ची ग्रदिशादायी होति ... पे०... कामेस्मिच्छाचारी होति ... मसावादी होति ... पिसणवाची होति ... फरस- 3 बाचो होति ... सम्फप्पलापी होति ... ग्रभिज्ञाल होति ... व्यापन्नचित्तो होति ... मिच्छादिद्विको होति विपरीतदस्सनो - 'नित्य दिश्नं ...पे०... सयं ग्रिजञ्जा सच्छिकत्वा पवेदेन्ती'ति । सो संसप्पति कार्येन. संसप्पति वाचाय, संसप्पति मनसा । तस्स जिम्हं कायकम्मं होति. जिम्हं वचीकम्मं, जिम्हं मनोकम्मं, जिम्हा गति, जिम्हपपत्ति ।

"जिम्हगतिकस्स खो पनाहं, भिक्खवे, जिम्हपपत्तिकस्स द्विन्नं" गतीनं ग्रञ्ञतरं गति वदामि - ये वा एकन्तद्क्खा निरमा या वा संसप्प-जातिका तिरच्छानयोनि । कतमा च सा. भिक्खवे. संसप्पजातिका तिरच्छानयोनि ? ग्रहि विच्छिका सतपदी नकुला बिळारा मसिका उलका. ये वा पनञ्जे पि केचि तिरच्छानयोनिका सत्ता मनस्से दिस्वा 15 संसप्पन्ति । इति खो, भिक्खवे, भता भतस्स उपपत्ति होति, यं करोति तेन उपपज्जित । उपपन्नमेनं फस्सा फुसन्ति । एवमहं, भिक्खवे, 'कम्म-दायादा सत्ता' ति वदामि । कम्मस्सका, भिक्खवे, सत्ता कम्मदायादा कम्मयोनी कम्मबन्ध् कम्मपटिसरणा, यं कम्मं करोन्ति -- कल्याणं वा पापकं वा - तस्स दायादा भवन्ति ।

थ. "इघ. भिक्खवे. एकच्ची पाणातिपातं पहाय पाणातिपाता पटिविरतो होति निहितदण्डो निहितसँत्थो, लज्जी दयापन्नो सब्बपाण-भतहितानकम्पी विहरति । सो न संसप्पति कायेन, न संसप्पति वाचाय. न संसप्पति मनसा । तस्स उज' कायकम्मं होति, उज वचीकम्मं, उज मनोकम्मं, उज गति, उजपपत्ति ।

"उजगतिस्स खो पनाहं, भिक्खवे, उजुपपत्तिकस्स द्विश्नं गतीनं भ्रञ्जातरं गति बदामि - ये वा एकन्तसूखा संगा यानि वा पन तानि उच्चाकुलानि खत्तियमहासालकुलानि वा ब्राह्मणमहासालकुलानि वा गह-पतिमहासालकुलानि वा ग्रङ्गानि महद्यनानि महाभोगानि पहतजातरूप-रजतानि पहतवित्तूपकरणानि पहतघनघञ्ञानि । इति खो, भिक्खवे, 30

१. एवं पहं – सी०। २. विश्वं – सी०। ३. उज् – सी०, रो०।

भूता भूतस्स उपपत्ति होति । यं करोति तेन उपपञ्जति । उपपन्नमेनं फस्सा फुसन्ति । एवमहं, भिक्खवे, 'कम्मदायादा सत्ता' ति वदामि ।

६. "इघ पन, भिक्सवे, एकच्चो प्रदिक्षादानं पहाय प्रदिक्षा-दाना पटिविरतो होति ... पे०... कामेसुभिच्छाचारा पटिविरतो होति ... मुसावादं पहाय मुसावादा पटिविरतो होति ... पिसुणं वाचं पहाय पिसुणाय वाचाय पटिविरतो होति ... फस्सं वाचं पहाय फरसाय वाचाय पटिविरतो होति ... सम्भप्पलापं पहाय सम्फप्पलापा पटिविरतो होति ... प्रतमिज्झालु होति ... प्रख्यापकचित्तो होति ... सम्भादिट्टिको होति ... प्रविपरीतदस्सनो – 'प्रत्यि दिम्रं ... पे०... पे इमं च लोकं ने 10 संयं प्रतिक्टिसनो ने 'प्रत्यि पवेदेनी' ति । सो न संसप्पति कायेन, न संसप्पति वाचाय, न संसप्पति मनसा । तस्स जजु कायकम्मं होति, जजु वचीकम्मं, जजु मनोकम्मं, जजु गति, जजुपपत्ति ।

B. 497

"उजुगतिकस्स खो पन प्रष्टुं, भिक्खने, उजुगपित्तकस्स द्विष्टं गतीनं ग्रञ्जतरं गींत वदामि — ये वा एकन्तसुखा सम्मा यानि वा पन ाति उज्ज्वाकुलानि खत्तियमहासालकुलानि वा ब्राह्मणमहासालकुलानि वा गहपितमहासालकुलानि वा श्रद्धानि महद्यनानि महाभोगानि पहूत-जातक्परजतानि पहूतित्पुपकरणानि पहूत्वनषञ्ज्ञानि । इति खो, भिक्खने, भूतस्स उपपित्त होति । यं करोति तेन उपपज्जति । उपपश्ममेन एक्सा फुसन्ति । एवमहं, भिक्खने, 'कम्मदायादा सत्ता' ति वदामि ।

"कम्मस्तका, भिक्खवे, सत्ता कम्मदायादा कम्मयोनी कम्मबन्धू कम्मपटिसरणा, यं कम्मं करोन्ति – कल्याणं वा पापकं वा – तस्स दायादा भवन्ति । झयं खो सो, भिक्खवे, संसप्पनीयपरियायो धम्म-परियायो" ति ।

७. पठमसञ्चेतनिकसुत्तं

R. 292 25

१. "नाहं, भिक्खवे, सञ्चेतनिकानं कम्मानं कतानं उप-चितानं ग्रप्यटिसंबेदित्वा अ्यन्तीभावं वदामि । तं च स्रो दिद्वेद धम्मे

१. संस्प्यतिपरिवायो – स्था० । २. मप्यटिसंविदित्वा – सी०, स्था०, रो० । २. व्यक्तिमार्च – स्था०, रो० ।

उपपज्जे वा स्रपरे वा परियाये । न त्वेत्राहं, भिक्खवे, सञ्चेतनिकानं कम्मानं,कतानं उपचितानं अप्पटिसंवेदित्वा दुक्खस्सन्तिकिरियं वदानि ।

२. "तत्र, भिक्खवे, तिविधा कायकम्मन्तसन्दोसब्यापत्ति प्रकुसलसञ्चेतिनका दुरखुद्रया दुरखदिपाका होति; चतुब्बिधाः वचीकम्मन्तसन्दोसब्यापत्ति अकुसलसञ्चेतिनका दुरखुद्रया दुरखिदपाका з होति; तिविधा मनोकम्मन्तसन्दोसब्यापत्ति अकुसलसञ्चेतिनका दुरखुद्रया दुरखिपाका होति ।

इ. "कयं च, भिक्खवे, तिविचा कायकम्मन्तसन्दोसब्यापित्त अकुसलसञ्चेतिनका दुक्खद्रया दुक्खित्रपाका होति ? इघ, भिक्खवे, एकज्चो पाणातिपाती होति लुद्दो लोहितपाणि हतपहते निविद्वो प्रदया- 10 पन्नो सब्बपाणमतेस ।

"ग्रदिन्नादायी होति । यं तं परस्स परवित्तूपकरणं गामगतं वा ग्ररञ्ञगतं वा, तं ग्रदिन्नं थेय्यसङ्खातं ग्रादाता होति ।

"कामेसुमिच्छाचारी होति। या ता मातुरिक्खता ... पे०... ग्रन्तमसो मालागुळपरिक्खिता पि, तथारूपासु चारित्तं श्रापण्जिता 13 होति। एवं खो, भिक्खवे, तिविधा कायकम्मन्तसन्दोसब्यापित श्रकुसल-सञ्चेतिनका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति।

४. "कयं च, भिक्खवे, चतुब्बिधा वचीकम्मन्तसन्दोसक्यापित प्रकुसलसञ्चेतनिका दुक्खूद्रया दुक्खविपाका होति ? इध, भिक्खवे, एकच्चो मुसावादी होति । समग्गतो वा परिसगतो वा ञातिमञ्ज्ञावतो 20 वा पूगमञ्ज्ञगतो वा राजकुलमञ्ज्ञगतो वा प्रभिनीतो सिक्खपुट्टो 'एहम्भो पुरिस, यं जानासि तं वदेही' ति, सो प्रजानं वा ग्राह 'जानामी' ति, जानं वा श्राह 'न जानामी' ति, अपस्सं वा श्राह 'पस्साभी' ति, पस्सं वा ग्राह 'न पस्सामी' ति, इति श्रतहेतु वा परहेतु वा श्रामिसिकिञ्चक्खहेतु वा सम्पजानमुसा भासिता होति ।

"पिसुणवाची होति – इतो सुत्वा प्रमुत्र अक्खाता इमेसं भेदाय, अमृत्र वा सुत्वा इमेसं अक्खाता प्रमूसं भेदाय । इति समग्यानं वा भेत्ता मिन्नानं वा अनुप्यदाता वग्गारामी वग्गरतो वग्गनन्दी, वग्गकर्राण वाचं भासिता होति ।

१. उपपज्जे – स्था० । २. तिविषं – स्था० । ३. चतुव्विषं – स्था० ।

"फरसवाचो होति । या सा वाचा ग्रण्डका कक्कसा परकटुका पराभिसज्जनी कोषसामन्ता असमाधिसंवत्तनिका, तथारूपि वाचं मासिता होति ।

"सम्फप्पलापी होति प्रकालवादी अभूतवादी अनत्यवादी अधम्ब-3 वादी अविनयवादी, अनिधानवींत वाचं मासिता होति प्रकालेच अन-पदेसं अपरियन्तवींत अनत्यसंहितं । एवं खो, भिक्खवे, चतुब्बिधा वधी-कम्मन्तसन्दोसब्यापत्ति अकुसलसञ्चेतिनका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति ।

५. "कथं च, भिक्खवे, तिविधा मनोकम्मन्तसन्दोसब्यापत्ति 10 श्रकुसलसञ्चेतिनका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति ? इध, भिक्खवे, एकच्चो प्रभिज्झालु होति । यं तं परस्स परिवत्तूपकरणं, तं प्रभिज्झिता होति – 'ग्रहो वत, यं परस्स तं मम प्रस्सा' ति ।

8.499 "ब्यापप्रचित्तो होति पदुद्रमनसङ्कृप्पो – 'इमे सत्ता हञ्जन्तु वा बज्झन्तु वा उच्छिज्जन्तु वा विनस्सन्तु वा मा वा ग्रहेसुं ति । मिच्छा-१९.294 15 दिट्ठिको होति विपरीतदस्सनो – 'नित्य दिश्च ... पे ०... ये इमं च लोकं परं च लोकं सयं ग्रभिञ्जा सच्छिकत्वा पवेदेन्ती' ति । एवं खो, भिक्खवे, तिविधा मनोकम्मन्तसन्दोसव्यापत्ति ग्रकुसलसञ्चेतिनका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति ।

६. "तिविधकायकम्मन्तसन्दोसन्यापत्तिश्रकुसलसञ्चितिकाहेतु
वा, भिक्ववं, सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा श्रपायं दुग्गति विनिपातं निरसं उपपञ्जन्ति; चतुन्त्रिव्यचचीकम्मन्तसन्दोसन्त्र्यापत्तिश्रकुसलसञ्चेत-निकाहेतु वा, भिक्ववं, सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा श्रपायं दुग्गति विनिपातं निरसं उपपञ्जन्ति; तिविधमनोकम्मन्तसन्दोसन्त्र्यापत्तिश्रकुसल-सञ्चेतनकाहेतु वा, भिक्ववं, सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा श्रपायं
इग्गति विनिपातं निरसं उपपञ्जन्ति ।

"संय्यथापि, भिक्खवे, प्रपण्णको मणि उद्घंखितो येन येनेव पतिद्वाति सुप्पतिद्वितयेव पतिद्वाति; एवमेव खो, भिक्खवे, तिविध-कायकम्मन्तसन्दोसब्यापत्तिश्रकुसलसञ्चेतिनकाहेतु वा सत्ता कायस्स मेदा पर मरणा प्रपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपञ्जनित; चतुब्बिध-

१. विपरितदस्सनी - सी०; विपरितदस्सनी - स्या० ।

वचीकम्मन्तसन्द्रीसव्यापत्तिश्रकुसलसञ्चेतिनकाहेलु वा सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा भ्रपायं दुर्गीत विनिपातं निरयं उपपज्जन्ति; तिविध-मनोकम्मन्तसन्द्रीसव्यापत्तिश्रकुसलसञ्चेतिनकाहेलु वा सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा श्रपायं दुर्गीत विनिपातं निरयं उपपज्जन्ती ति ।

- ७. "नाहं, भिनस्वनं, सञ्चेतनिकानं कम्मानं कतानं उपचितानं अप्रिटसंबेदित्वा ब्यन्तीभावं वदामि, तं च स्रो दिट्ठेव घम्मे उपपञ्जं वा ग्रपरे वा परियाये । न त्वेवाहं, भिनस्वनं, सञ्चेतनिकानं कम्मानं कतानं उपचितानं अप्यटिसंबेदित्वा दुन्बस्सन्तिकिरियं वदामि ।
- द. "तत्र, भिक्खवे, तिविधा कायकम्मन्तसम्पत्ति कुसलसञ्चेत-निका सुखुद्रया सुखिपाका होति; चतुिष्वधा वचीकम्मन्तसम्पत्ति 10 कुसलसञ्चेतिनिका सुखुद्रया सुखिपाका होति; तिविधा मनोकम्मन्त-सम्पत्ति कुसलसञ्चेतिनिका सुखुद्रया सुखिपाका होति ।
- ६. "कथं च, भिक्खबे, तिविधा कायकम्मन्तसम्पत्ति कुसल-सञ्चेतिनका सुखुदया सुखिपाका होति ? इध, भिक्खबे, एकच्चो पाणातिपातं पहाय पाणातिपाता पिटिवरतो होति निहितदण्डो निहित- 15 सत्थो लज्जी दयापन्नो, सब्बपाणभृतिहितानुकम्पी विहरति ... पे०... ।

"ग्रदिकादानं पहाय ग्रदिकादाना पटिविरतो होति । यं तं परस्स परवित्तूपकरणं गामगतं वा अरञ्जगतं वा, न तं ग्रदिकं थेय्यसङ्कातं भादाता होति ।

"कामेसुमिच्छाचारं पहाय कामेसुमिच्छाचारा पटिविरतो 20 होति । या ता मातुरिक्खता ...पे०... घन्तमसो मालागुळपरिक्खिता पि, तथारूपासु न चारित्तं प्रापज्जिता होति । एवं खो, भिक्खवे, तिविधा कायकम्मन्तसम्पत्ति कुसलसञ्चेतनिका सुखुद्रया सुखविपाका होति ।

२०. "कथं च, भिक्खवे, चतुब्बिधा वचीकम्मन्तसम्पत्ति कुसल-सञ्चतिका सुखुद्रथा सुखविपाका होति ? इघ, भिक्खवे, एकच्चो 25 मुसाबादं पहाय मुसाबादा पटिविरतो होति । सभग्गतो वा परिसग्गतो वा ञातिमज्ज्ञगतो वा पूगमज्ज्ञगतो वा राजकुलमज्ज्ञगतो वा सभिनीतो सिक्खपुट्टी 'एहस्भो पुरिस, यं जानासि तं वदेही' ति, सो प्रजानं वा स्नाह 'न जानासी' ति, जानं वा स्नाह 'जानासी' ति, स्रपस्सं वा स्नाह 'न R. 295

B. 500

१-१. म० पोत्वके नत्वि ।

15

25

पस्सामी' ति, पस्सं वा माह 'पस्सामी' ति, इति अत्तहेतु वा परहेतु वा मामिसिकिञ्चिक्खहेतु वा न सम्पजानमुसा भासिता होति ।

"पिसूणं वाचं पहाय पिसुणाय वाचाय पटिविरतो होति - न इतो सुत्वा अमुत्र अक्खाता इमेसं भेदाय, अमुत्र वा सुत्वा न इमेसं अक्खाता 5 ग्रमसं भेदाय। इति भिन्नानं वा सन्धाता सहितानं वा ग्रनुप्पदाता समग्गारामो समग्गरतो समग्गननन्दो, समग्गकराँग वाचं भासिता होति ।

"फरुसं वाचं पहाय फरुसाय वाचाय पटिविरतो होति । या सा वाचा नेला कण्णसूखा पेमनीया हदयञ्जमा पोरी बहुजनकन्ता बहुजनमनापा, तथारूपि वाचं भासिता होति ।

"सम्फप्पलापं पहाय सम्फप्पलापा पटिविरतो होति कालवादी 10 भतवादी ग्रत्थवादी धम्मवादी विनयवादी, निघानवर्ति वाचं भासिता होति कालेन सापदेसं परियन्तर्वात अत्यसंहितं । एवं खो, भिक्खवे, चतुब्बिधा वचीकम्मन्तसम्पत्ति कूसलसञ्चेतनिका सुखुद्रया सुखविपाका होति ।

११. "कथं च, भिक्खवे, तिविधा मनोकम्मन्तसम्पत्ति कूसल-सञ्चेतनिका सुखुद्रया सुखविपाका होति ? इध, भिक्खवे, एकच्चो **अनभिज्झालु होति । यं तं परस्स परवित्तुपकरणं तं श्रनभिज्झिता** होति - 'ग्रहो वत यं परस्स तं ममस्सा' ति ।

"ग्रन्यापन्नचित्तो होति ग्रप्पदुट्टमनसङ्कप्पो – 'इमे सत्ता श्रवेरा 20 होन्तु ग्रब्यापज्ञा ग्रनीघा, सुखी ग्रत्तानं परिहरन्तुं ति ।

"सम्मादिद्रिको होति ग्रविपरीतदस्सनो - 'ग्रत्थि दिन्नं, ग्रत्थि यिट्रं ... पे०... ये इमं च लोकं परं च लोकं सयं ग्रभिञ्ञा सच्छिकत्वा पवेदेन्ती' ति । एवं स्तो, भिक्सवे, तिविधा मनोकम्मन्तसम्पत्ति कुसल-सञ्चेतनिका सुखुद्रया सुखविपाका होति ।

१२. "तिविधकायकम्मन्तसम्पत्तिकुसलसञ्चेतिनकाहेतु भिक्खवे, सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा सुगति समां लोकं उपपज्जन्ति; चतुब्बिघवचीकम्मन्तसम्पत्तिकुसलसञ्चेतनिकाहेतु वा, भिक्खवे, सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सग्गं लोकं उपपज्जन्ति: तिविधमनो-कम्मन्तसम्पत्तिकुसलसञ्चेतिनकाहेतु वा, भिक्खवे, सत्ता कायस्स भेदा अ परं मरणा सुगति सग्गं लोकं उपपञ्जन्ति ।

20

R 298

"सेय्यथापि, भिनखवे, भ्रपण्णको मणि उद्घंखित्तो येन येनेव पतिद्वाति सुप्पतिद्वितंयेव पतिद्वाति; एवमेव खो, भिक्खवे, तिविधकाय-कम्मन्तसम्पत्तिकसलसञ्चेतिनकाहेतु वा सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा सुर्गीत सगां लोकं उपपज्जन्ति; चतुब्बिधवचीकम्मन्तसम्पत्तिकसल-सञ्चेतिनकाहेत वा सत्ता कायस्स भेदा पर मरणा सुगति सगा लोकं अ उपपज्जन्ति; तिविधमनोकम्मन्तसम्पत्तिकसलसञ्चेतिनकाहेत् वा सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सम्गं लोकं उपपञ्जन्ति । नाहं, मिक्खवे, सञ्चेतिनकानं कम्मानं कतानं उपचितानं ग्रप्पटिसंवेदित्वारे ब्यन्तीभावं वदामि । तं च खो दिट्टेव धम्मे उपपज्जं वा ग्रपरे वा परियाये । न त्वेवाहं, भिक्खवे, सञ्चेतिनकानं कम्मानं कतानं उपचितानं ग्रप्पटि- 10 संवेदित्वा दुक्खस्सन्तिकिरियं वदामी" ति ।

दः दुतियसञ्चेतिनकसुत्तं १. ⁴नाहं, भिक्खवे, सञ्चेतिनकानं कम्मानं कतानं उपचितानं श्रप्पटिसंबेदित्वा ब्यन्तीभावं वदामि, तं च स्तो दिट्टेव धम्मे उपपज्जं वा ग्रपरे वा परियाये । न त्वेवाहं, भिक्खवे, सञ्चेतनिकानं कम्मानं कतानं उपचितानं भ्रप्पटिसंवेदित्वा दुक्खस्सन्तिकिरियं वदािम ।

२. "तत्र. भिक्खवे. तिविधा कायकस्मन्तसन्द्रोसद्भापत्ति अकुसलसञ्चेतिनका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति; चतुब्बिधा वची-कम्मन्तसन्दोसब्यापत्ति श्रकुसलसञ्चेतनिका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति; तिविधा मनोकम्मन्तसन्दोसब्यापत्ति प्रक्रुसलसञ्चेतनिका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति ।

३. "कथं च, भिक्खवे, तिविधा कायकम्मन्तसन्दोसब्यापत्ति म्रकुसलसञ्चेतनिका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति ...पे०... एवं खो, भिक्सवे, तिविधा कायकम्मन्तसन्दोसब्यापत्ति श्रकुसलसञ्चेतिनका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति ।

४. "कयं च, भिक्लवे, चतुब्बिधा वचीकम्मन्तसन्दोसब्यापत्ति 25 प्रकुसलसञ्चेतनिका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति ... पे०... एवं खो, भिक्सवे, चतुब्बिया वचीकम्मन्तसन्दोसब्यापत्ति श्रकुसलसञ्चेतनिका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति ।

१. चतुब्बिषवाचा ० - सी० । २. ग्रप्पटिसंविदित्वा - रो० ।

- ४. "कयं च, भिक्खवे, तिविधा मनोकम्मन्तसन्दोसब्यापत्ति ग्रकुसलसञ्चेतिनका दुक्खुद्रया दुक्खविपाका होति ... पे०... एवं खो, भिक्खवे, तिविधा मनोकम्मन्तसन्दोसब्यापत्ति श्रकुसलसञ्चेतिनका दक्खद्रया दुक्खविपाका होति ।
- ६, "तिविधकायकम्मन्तसन्दोसच्यापत्तिश्रकुसलसञ्चेतिनिकाहेतु वा, भिक्खवे, सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा श्रपायं दुग्गीतं विनिपातं निरयं उपपण्जन्ति, चतुब्बिधवचीकम्मन्त ... पे०... तिविधमनोकम्मन्त-सन्दोसब्यापत्तिश्रकुसलसञ्चेतिनकाहेतु वा, भिक्खवे, सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा श्रपायं दुग्गीतं विनिपातं निरयं उपपण्जन्ति ।
- ७. "नाहं, भिक्सने, सञ्चेतिनकानं कम्मानं कतानं उपितानं ग्रप्यटिसंबेदित्वा ब्यन्तीभावं वदामि, तं च सो दिट्टेव धम्मे उपपज्जं वा अपरे वा परियाये। न त्वेवाहं, भिक्सवे, सञ्चेतिनकानं कम्मानं कतानं उपितानं ग्रप्यटिसंबेदित्वा दुक्ससन्तिकिरियं वदामि।
- ५ "तत्र खो", भिक्खवे, तिविधा कायकस्मन्तसम्पत्ति कुसल-15 सञ्चेतिनका सुखुदया सुखविपाका होति; चतुब्बिधा वचीकस्मन्त-सम्पत्ति कुसलसञ्चेतिनका सुखुद्रया सुखविपाका होति; तिविधा मनो-कस्मन्तसम्पत्ति कुसलसञ्चेतिनका सुखुद्रया सुखविपाका होति ।
- "कथं च, भिक्खवे, तिविधा कायकम्मन्तसम्पत्ति कुसल-सञ्चेतिनका सुखुदया सुखविपाका होति ...पे०... एवं खो, भिक्खवे,
 तिविधा कायकम्मन्तसम्पत्ति कुसलसञ्चेतिनका सुखुद्रया सुखविपाका होति ।
- १०. "कथं च, भिक्खवे, चतुब्बिधा वचीकम्मन्तसम्पत्ति कुसल-सञ्चेतिनका सुखुद्रया सुखिवपाका होति ... पे०... एवं खो, भिक्खवे, चतुब्बिधा वचीकम्मन्तसम्पत्ति कुसलसञ्चेतिनका सुखुद्रया सुखिवपाका 8.299 25 होति ।
 - ११. "कयं च, भिक्खवे, तिविधा मनोकम्मन्तसम्पत्ति कुसल-सञ्चेतिनका सुखुदया सुखिवपाका होति ...पे०... एवं खो, भिक्खवे, तिविधा मनोकम्मन्तसम्पत्ति कुसलसञ्चेतिनका सुखुदया सुखिवपाका होति।

10

१. सी०, स्या०, रो० पोत्यकेंसु नित्य । २ तिविषं – स्या०, रो० ।

R. 300

15

१२. "तिविधकायकम्मन्तसम्पत्तिकुसलसञ्चेतनिकाहेतु वा, भिक्खवे. सत्ता कावस्स भेदा परं मरणा सुगति सग्गं लोकं उपपञ्जन्ति; चतुब्बिधवचीकम्मन्तसम्पत्ति ... पे०... तिविधमनोकम्मन्तसम्पत्तिकसल-सञ्चेतनिकाहेत वा. भिक्खवे. सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा सर्गात सम्गं लोकं उपपज्जन्ति ... पे०... ।

ह. करजकायसूसं

- १. "नाहं, भिक्खवे, सञ्चेतनिकानं कम्मानं कतानं उपचितानं ग्रप्पटिसंबेदित्वा ब्यन्तीभावं वदामि, तं च खो दिद्रेव धम्मे उपपज्जं वा ग्रपरे वा परियाये। न त्वेवाहं, भिक्खवे, सञ्चेतनिकानं कम्मानं कतानं उपचितानं ग्रप्पटिसंबेदित्वा दुक्खस्सन्तिकरियं वदामि ।
- २. "स खो सो, भिक्खवे, अरियसावको एवं विगताभिज्ञो 10 विगतब्यापादो ग्रसम्मुब्हो सम्पजानो पटिस्सतो मेत्तासहगतेन चेतसा एकं दिसं फरित्वा विहरित तथा दुतियं तथा तितयं तथा चतुत्थं । इति उद्धमधो तिरियं सब्बधि सब्बत्तताय सब्बावन्तं लोकं मेत्तासहगतेन चेतसा विपलेन महग्गतेन ग्रप्पमाणेन ग्रवेरेन ग्रब्यापज्झेन फरित्वा विहरति ।

"सो एवं पजानाति – 'पुब्बे सो मे इदं चित्तं परित्तं ग्रहोसि' ग्रभावितं, एतरिह पन में इदं चितं ग्रप्पमाणं सुभावितं। यं खो पन किञ्चि पमाणकतं कम्मं, न तं तत्रावसिस्सति न तं तत्रावतिद्वती' ति ।

"तं कि मञ्ज्ञथ, भिक्खवे, दहरतगो चे सो³ श्रयं कुमारो मेत्तं चेतोविमत्ति भावेय्य, ग्रपि न खो पापकम्मं करेय्या'' ति ? 20

"नो हेतं, भन्ते"।

"म्रकरोन्तं खो पन पापकम्मं भ्रपि नु खो दुक्खं फुलेय्या" ति ?

"नो हेतं, भन्ते । अकरोन्तं हि, भन्ते, पापकम्मं कुतो दुक्खं फुसिस्सती" ति !

३. "भावेतब्बा खो पनायं, भिक्खवे, मेत्ताचेतोविमुत्ति इत्थिया 25 वा पूरिसेन वा । इत्थिया वा, भिक्खवे, पूरिसस्स वा नायं कायो भादाय

१. इव स्था॰ पोत्यके "नाहं भिक्सवे सञ्चेतनिकानं" इच्चादिना बुच्चमानवचनेन सह एकं मुत्तं पुरिमसुत्तं विय गहितं । २. होति – स्वा० । ३. स्वा० पोत्यके नित्य । ४–४. मेत्ता ० – सी०, स्वा०, रो० ।

गमनीयो । चित्तन्तरो प्रयं, भिक्खवे, मच्चो । सो एवं पजानाति — 'यं खो मे इद' किञ्चि पुख्ये इमिना करजकायेन पापकम्मं कतं, सब्वं तं इत्र वेदनीयं; न तं धनुगं भविस्सती' ति । एवं भाविता खो, भिक्खवे, मेत्ता चेतोविमृत्ति धनागामिताय संवत्तति, इत्र पञ्चास्स 5 भिक्खनो उत्तरि' विमृत्ति भ्रपटिविज्झतो ।

४. "करुणासहगतेन चेतसा ... मुदितासहगतेन चेतसा ... उपेक्बासहगतेन चेतसा एकं दिसं फरित्वा बिहरित तथा दुतियं तथा तितयं तथा चतुत्यं । इति उद्धमधो तिरियं सब्बिध सब्बत्तताय सब्बा-वन्तं लोकं उपेक्बासहगतेन चेतसा विपुलेन महग्गतेन श्रप्पमाणेन अवेरेन अब्यापज्झेन फरित्वा विहरित ।

"सो एवं पजानाति – 'पुब्वे खो मे इदं चित्तं परित्तं ब्रहोसि ग्रभावितं, एतरिह पन मे इदं चित्तं प्रप्पमाणं सुभावितं । यं खो पन किञ्च पमाणकतं कम्मं,न तं तत्रावसिस्सति न तं तत्राविहिद्वती' ति ।

"तं कि मञ्जाय, भिक्खवे, दहरतमो चे सो ग्रयं कुमारो 15 उपेक्खं चेतोविमुर्त्ति भावेय्य, ग्रपि नु खो पापकम्मं करेय्या" ति ?

"नो हेतं, भन्ते"।

"श्रकरोन्तं स्रो पन पापकम्मं ग्रपि नु स्रो दुक्सं फरोय्या" ति ?

"नो हेतं, भन्ते । अकरोन्तं हि, भन्ते, पापकम्मं कृतो दुक्खं 20 फुसिस्सती" ति !

५. "भावेतब्बा खो पनायं, भिक्खवे, उपेक्खाचेतोविमृत्ति इत्यिया वा पुरिसेन वा । इत्यिया वा, भिक्खवे, पुरिसस्स वा नायं कायो आदाय गमनीयो । चित्तन्तरो ध्रयं, भिक्खवे, भच्चो । सो एवं पजानाति — 'यं खो मे इदं किञ्चि पुब्बे इमिना करजकायेन पापकम्मं कतं, 25 सब्बं तं इघ वेदनीयं; न तं अनुगं भविस्सती' ति । एवं भाविता खो, भिक्खवे, उपेक्खाचेतोविमृत्ति अनागमिताय संवत्तित, इघ पञ्जस्स भिक्खुनो उत्तरि विमृत्ति अप्यटिबिज्झतो'' ति ।

R. 301 B. 505

१. इष - सी॰, रो॰। २. उत्तरि - सी॰, स्या॰, रो॰।

१०. ग्रथम्मवरियासुत्तं

 प्रथ खो अञ्ञातरी ब्राह्मणो येन भगवा तेनुपसङ्किः, उपसङ्क्रीमत्वा भगवता सिंद्ध सम्मोदि । सम्मोदनीयं कयं सारणीयं वीतिसारत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो सो ब्राह्मणो भगवन्तं एतदवोच —

२. "को नु खो, भो गोतम, हेतु को पच्चयो येनमिथेकच्चे ऽ सत्ता कायस्य भेदा परं मरणा श्रपायं दुग्गींत विनिपातं निरयं उपपज्जन्ती" ति ?

"प्रधम्मचरियाविसमचरियाहेतु खो, बाह्यण, एवमिषेकच्चे सत्ता कायस्स मेदा परं मरणा धर्पायं दुगाति विनिपातं निरयं उपपज्जन्ती'' ति ।

"को पन, भो गोतम, हेतु को पच्चयो येनिमधेकच्चे सत्ता कायस्स भेदा परंमरणा सुर्गात सग्गं लोकं उपपज्जन्ती" ति ?

"धम्मचरियासमचरियाहेतु खो, बाह्मण, एविमधेकच्चे सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा सुगींत सग्गं लोकं उपपज्जन्ती" ति ।

"न स्रो ग्रहं इमस्स भोतो गोतमस्स सिक्क्ष्तनेन भासितस्स 15 वित्यारेन ग्रत्यं ग्राजानामि । साधु में भवं गोतमो तथा धम्मं देसेतु यथाहं इमस्स भोतो गोतमस्स सिक्क्ष्तनेन भासितस्स वित्यारेन ग्रत्यं ग्राजानेव्यं" ति ।

"तेन हि, बाह्मण, सुणाहि, साघुकं मनसि करोहि; भासि-स्सामी" ति । "एवं, भो" ति खो सो बाह्मणो भगवतो पच्चस्सोसि । 20 भगवा एतदवोच —

 "तिविधा खो, ब्राह्मण, कायेन अधम्मचरियाविसमचिरिया होति; चतुब्बिधा वाचाय अधममचरियाविसमचरिया होति; तिविधा मनसा अधम्मचरियाविसमचरिया होति ।

४. "कवं च, ब्राह्मण, तिविधा कायेन प्रधम्मचिरयाविसम- 25 चरिया होति ... पे०... एवं खो, ब्राह्मण, तिविधा कायेन प्रधम्मचिरिया विसमचरिया होति ।

 "क्षं च, बाह्मण, चतुब्बिधा वाचाय प्रथम्मचरियाविसम-चरिया होति ... पे०... एवं सो, ब्राह्मण, चतुब्बिधा वाचाय प्रथम्मचरिया विसमचरिया होति ।

- ६. "कयं च, ब्राह्मण, तिविधा मनसा श्रधम्मचरियाविसम-चरिया होति ... पे०... एवं खो, ब्राह्मण, तिविधा मनसा श्रधम्मचरिया-विसमचरिया होति । एवं श्रधम्मचरियाविसमचरियाहेतु खो, ब्राह्मण, एविमिष्ठेकच्चे सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा ग्रपायं दुर्गाति विनिपातं 5 निरयं उपपज्जन्ति ।
 - ७. "तिविघा ब्राह्मण, कायेन धम्मचरियासमचरिया होति; चतुब्बिघा वाचाय धम्मचरियासमचरिया होति; तिविघा मनसा धम्मचरियासमचरिया होति।
- द. "कथं च, ब्राह्मण, तिविधा कायेन धम्मचरियासमचरिया प्र 303 10 होति ... पे०... एवं खो, ब्राह्मण, तिविधा कायेन धम्मचरियासम-चरिया होति ।
 - "कयं च, ब्राह्मण, चतुब्बिघा वाचाय धम्मचिरया-समचिरया होति ... पे०... एवं खो, ब्राह्मण, चतुब्बिघा वाचाय धम्मचिरयामबचिरया होति ।
 - १०. "कथं च, ब्राह्मण, तिविधा मनसा धम्मचरियासमचरिया होति ... पे०... एवं सो, ब्राह्मण, तिविधा मनसा धम्मचरियासमचरिया होति । एवं धम्मचरियासमचरियाहेतु सो, ब्राह्मण, एवमिघेकच्चे सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा सुर्यात सम्यं लोकं उपपञ्जन्ती" ति ।
 - ११. "ग्रभिक्कन्तं, भो गोतम, ग्रभिक्कन्तं, भो गोतम ... पे०... 20 उपासकं मंभवं गोतमो घारेतु अञ्जतमो पाणुपेतं सरणं गतं" ति ।

करजकायवग्गो एकवीसतिमो ।

२२. सामञ्जवग्गो

"दसहि, भिक्सवे, बम्मेहि समन्नागतो, यथाभतं निक्सित्तो एवं निरये । कतमेहि दसहि ? पाणातिपाती होति, श्रदिन्नादायी होति, कामेसुमिच्छाचारी होति, मुसावादी होति, पिसुणवाचो होति, फरसवाचो होति, प्रमिञ्चानहोति, सम्भ्रप्यलापो होति, प्रमिञ्चानहोति, स्थापक्षित्ततो होति, मिच्छा दिद्विको होति – इमेहि खो, भिक्सवे, दसहि घम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्सत्तो एवं निरये ।

"दसिह, भिक्खने, घम्मेहि समझागतो यथामतं निक्खतो एवं सन्यो । कतमेहि दसिह ? पाणातिपाता पटिविरतो होति, प्रविक्षा-बाना पटिविरतो होति, कामेसुभिच्छाचारा पटिविरतो होति, मुसाबादा पटिविरतो होति, पिसुणाय वाचाय पटिविरतो होति, फरुसाय वाचाय पटिविरतो होति, सम्फप्पलापा पटिविरतो होति, ग्रनिभच्झालु होति, अ ग्रन्थापन्निचतो होति, सम्मादिट्टिको होति – इमेहि खो, भिक्खने, दसिहं घम्मोहि समन्नागतो यथाभतं निक्खितो एवं सम्मे" ति ।

२. "वीसतिया, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो यथान्नतं निक्खत्तो एवं निरये। कतमेहि वीसतिया? अत्तना च पाणातिपाती होति, परं च पाणातिपातो समादपेति; अत्तना च अविन्नादायी होति, परं च अविन्नादाने समादपेति; अत्तना च कामेसुमिच्छाचारी होति, परं च कामेसुमिच्छाचारो होति, परं च कामेसुमिच्छाचारो होति, परं च कामेसुमिच्छाचारो होति, परं च मुसावादो होति, परं च पसुणाय वाचाय समादपेति; अत्तना च पिसुणवाचो होति, परं च परसाय वाचाय समादपेति; अत्तना च सम्रुपलापो होति, परं च परसाय वाचाय समादपेति; अत्तना च सम्प्रुपलापो होति, परं च स्र्युपलापो होति, परं च

"बीसतिया, भिक्खवे, धम्मेहि समझागतो यथाभतं निक्खत्तो एवं सन्ये । कतमेहि बीसतिया ? श्रत्तना च पाणातिपाता परिविरतो होति, परं च पाणातिपाता बेरमणिया समावपेति; श्रत्तना च श्रविश्वादाना परिविरतो होति, परं च श्रविश्वादाना वेरमणिया समावपेति; श्रत्तना च कामेषुतिच्छाचारा परिविरतो होति, परं च कामेषुतिच्छाचारा वेरमणिया समावपेति; श्रत्तना च मुसाबादा परिविरतो होति, परं च 25 मुसाबादा वेरमणिया समावपेति; श्रत्तना च पिमुणाय बाचाय परिविरतो होति, परं च पिमुणाय बाचाय परिविरतो होति, परं च करकसाय बाचाय परिविरतो होति, परं च करकसाय बाचाय वेर-मणिया समावपेति; श्रत्तना च सम्भण्यतापा वेरमिण्या समावपेति; श्रत्तना च सम्भण्यतापा वेरमणिया समावपेति; श्रत्तना च सम्भण्यतापा वेरमणिया समावपेति; श्रत्तना च श्रव्यापा वेरमण्या वेरमणिया समावपेति; श्रत्तना च श्रव्यापा वेरमण्या वेरमण्या समावपेति; श्रत्तना च श्रव्यापा वेरमण्याचा वेरमण्या वेरमणिया समावपेति; श्रत्तना च श्रव्यापा वेरमण्याचा वेरमण्या समावपेति; श्रत्तना च श्रव्यापा वेरमण्याच वेरमण्या समावपेति; श्रत्तना च श्रव्यापा वेरमण्याच वेरमण्याच वेरमण्याच वेरमण्याच समावपेति; श्रत्तना च श्रव्याच वेरमण्याच वेरमण्याच

R 305

R. 306

ब्रब्यापादे समादपेति; ब्रस्तना च सम्मादिट्टिको होति, परं च सम्मा-विद्विया समादपेति – इमेहि खो, भिक्खवे, वीसतिया धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खितो एवं सम्गे" ति ।

 "तिसाय, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खित्तो 5 एवं निरये। कतमेहि तिसाय? अत्तना च पाणातिपाती होति, परं च पाणातिपाते समादपेति. पाणातिपाते च समन्ञ्जो होति; अत्तना च ग्रदिनादायी होति, परं च ग्रदिनादाने समादपेति, ग्रदिनादाने च समनुञ्जो होति; प्रतना च कामेसुमिच्छाचारी होति, परंच कामेस्मिच्छाचारे समादपेति, कामेस्मिच्छाचारे च समनुञ्जो होति; 10 ग्रतना च मसावादी होति, परं च मुसावादे समादपेति, मुमाबादे च समनञ्जो होति; ग्रत्तना च पिस्रणवाचौ होति, परं च पिस्रणाय वाचाय समादपेति, पिसणाय वाचाय च समन्ञ्बो होति; अत्तना च फरुस-वाची होति. परं च फरुसाय वाचाय समादपेति, फरुसाय वाचाय च समनञ्जो होति; श्रत्तना च सम्फप्पलापी होति, परं च सम्फप्पलापे 15 समादपेति, सम्फप्पलापे च समनुञ्जो होति; ग्रत्तना च ग्रभिज्ञ्चाल् होति, परं च ग्रमिज्झाय समादपेति, ग्रमिज्झाय च समन्ज्ञो होति; ग्रतना च ब्यापन्नचित्तो होति, परं च ब्यापादे समादपेति, ब्यापादे च समनुञ्जो होति; ग्रत्तना च मिच्छादिट्रिको होति, परं च मिच्छा-दिद्विया समादपेति, मिच्छादिद्विया च समन्त्रको होति - इमेहि खो. 20 भिक्खवे, तिसाय धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खित्तो एवं निरये । "तिसाय, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खित्तो एवं सम्मे । कतमेहि तिसाय ? ग्रत्तना च पाणातिपाता पटिविरतो होति, परं च पाणातिपाता बेरमणिया समादपेति, पाणातिपाता बेर-मणिया च समनुञ्जो होति; अत्तना च ग्रदिन्नादाना पटिविरतो होति. 25 परं च अदिनादाना वेरमणिया समादमेति, अदिनादाना वेरमणिया च समनुञ्जो होति; ब्रत्तना च कामेसुमिच्छाचारा पटिविरतो होति, परं च कामेसुमिच्छाचारा वेरमणिया समादपेति, कामेसुमिच्छाचारा वेरमणिया च समनुञ्जो होति; ग्रत्तना च मुसावादा पटिविरतो होति, परं च मुसाबादा वेरमणिया समादपेति, मुसाबादा च समनुञ्जा होति; ग्रत्तना च पिसुणाय वाचाय पटिविरतो होति, परं च पिसुणाय

वाचाय वेरमणिया समादपेति, पिसुणाय वाचाय वेरमणिया च समन्द्रको

10

होति; श्रतना च फरसाय वाचाय पटिविरतो होति, परं च फरसाय वाचाय वेरमणिया समादपेति, फरुसाय वाचाय वेरमणिया च समनञ्जो होति: श्रतना च सम्फप्पलापा पटिविरतो होति, परं च सम्फप्पलापा वेरमणिया समादपेति, सम्फप्पलापा वेरमणिया च समनुञ्जो होति; भत्तना च भ्रनभिज्झालु होति, पर च भ्रनभिज्झाय समादपेति, भ्रनभि- ⁵ ज्ज्ञाय च समनुञ्जो होति; अत्तना च अब्यापन्नचित्तो होति, परं च ग्रब्यापादे समादपेति, ग्रब्यापादे च समनुञ्जो होति; ग्रत्तना च सम्मादिट्रिको होति, परं च सम्मादिट्ठिया समादपेति, सम्मादिट्ठिया च समनुञ्जो होति - इमेहि खो, भिक्खवे, तिसाय धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्लित्तो एवं सम्मे" ति ।

४. "चत्तारीसाय", भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागती यथाभतं निक्लितो एवं निरये। कतमेहि चतारीसाय? अत्तना च पाणाति-पाती होति, परं च पाणातिपाते समादपेति, पाणातिपाते च समनञ्जा होति, पाणातिपातस्स च वण्णं भासति; ग्रत्तना च ग्रदिन्नादायी होति, परं च ग्रदिन्नादाने समादपेति, ग्रदिन्नादाने च समनुञ्जो होति, ग्रदिन्ना- 15 दानस्स च वण्णं भासति; अत्तना च कामेसुमिच्छाचारी होति, परं च कामेसुमिच्छाचारे समादपेति, कामेसुमिच्छाचारे च समनुब्जो होति, कामेसुमिच्छाचारस्स च वण्णं भासति; ग्रत्तना च मुसावादी होति, परं च मुसावादे समादपेति, मुसावादे च समनुञ्जो होति, मुसावादस्स च वण्णं भासति; ग्रत्तना च पिसुणवाचो होति, परं च 20 पिसुणाय वाचाय समादपेति, पिसुणाय वाचाय च समनुञ्जो होति. पिसणाय वाचाय च वण्णं भासति; अत्तना च फरसवाचो होति, परं च फर्साय वाचाय समादपेति, फरुसाय वाचाय च समनुञ्जो होति, फरुसाय वाचाय च वण्णं भासति; अत्तना च सम्फप्पलापी होति, परं च सम्फप्पलापे समादपेति, सम्फप्पलापे च समनुञ्जो होति, सम्फप्प- 25 लापस्स^९ च वण्णं भासति ; अत्तना च ग्रभिज्झालु होति, परं च ग्रभिज्झाय समादपेति, ग्रभिज्झाय च समन् ज्यो होति, ग्रभिज्झाय च वण्णं भासति; श्रतना च ब्यापसचित्तो होति, परं च ब्यापादे समादपेति, ब्यापादे च समन्त्रको होति, ब्यापादस्स च वण्णं भासति; ग्रत्तना च मिच्छा-

१. बत्ताळीसाय – स्या० । २. सम्फप्पलापाय – म० ।

दिट्ठिको होति, परं च मिच्छादिट्टिया समादरीत, मिच्छादिट्टिया च समनुञ्जो होति, मिच्छादिट्टिया च वण्णं भासति – इमेहि खो, भिक्खबे, चतारीसाय भम्मेटि समन्नागतो यथाभतं निक्खितो एवं निरये ।

"पत्तारीसाय, भिक्लवे, धम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्लितो s एवं सम्मे । कतमेहि चतारीसाय ? अत्तना च पाणातिपाता पटि-विरतो होति. परं च पाणातिपाता वेरमणिया समादपेति, पाणातिपाता वेरमणिया च समन्ञ्ञो होति, पाणातिपाता वेरमणिया च वण्णं भासति: अत्तना च अदिकादाना पटिविरतो होति, परं च अदिकादाना वेरमणिया समादपेति, अदिन्नादाना वेरमणिया च समन्ञ्जो होति, 10 अदिमादाना वेरमणिया च वण्णं भासति; अत्तना च कामेसुमिच्छाचारा पटिविरतो होति, परं च कामेसुमिच्छाचारा वेरमणिया समादपेति, कामेसुमिच्छाचारा वेरमणिया च समनुञ्जो होति, कामेसुमिच्छा-चारा वेरमणिया च वण्णं भासति; अत्तना च मुसावादा पटिविरतो होति, परं च मुसावादा वेरमणिया समादपेति, मुसावादा वेरमणिया 15 च समनुञ्जो होति, मुसावादा वेरमणिया च वर्ण्ण भासति; अत्तना च पिस्णाय वाचाय पटिविरतो होति, परं च पिस्णाय वाचाय वेर-मणिया समादपेति, पिस्णाय वाचाय वेरमणिया च समन्द्रको होति, पिसणाय वाचाय वेरमणिया च वण्णं भासति; ग्रत्तना च फहसाय वाचाय पटिविरतो होति, परं च फहसाय वाचाय वेरमणिया च समाद-20 पेति, फरुसाय वाचाय वेरमणिया च समनुञ्जो होति, फरुसाय वाचाय वेरमणिया व वण्णं भासति; ग्रत्तना च सम्फप्पलापा पटिविरतो होति, परं च सम्फप्पलापा वेरमणिया समादपेति, सम्फप्पलापा वेरमणिया च समनुञ्जो होति, सम्फप्पलापा वेरमणिया च वण्णं भासति; श्रतना च ग्रनभिज्झाल होति, परं च श्रनभिज्झाय समादपेति, श्रनभिज्झाय 25 च समन्ञ्जो होति, ग्रनभिज्झाय च वण्णं भासति; ग्रत्तना च ग्रब्यापन्न-. वित्तो होति, परं च अब्यापादे समादपेति, ग्रब्यापादे च समनुञ्जो होति, ग्रब्यापादस्त च वण्णं भासति, ग्रत्तना च सम्मादिद्विको होति, परं च सम्मादिट्विया समादपेति, सम्मादिद्विया च समनुञ्ज्यो होति, सम्मादिद्विया च वण्णं भासति – इमेहि स्त्रो, भिक्सवे, चत्तारीसाय

30 घम्मेहि समन्नागतो यथाभतं निक्खित्तो एवं सम्मे" ति ।

१. सी०, स्था०, रो० पोत्यकेसु न दिस्सति ।

४-- "दसहि. भिक्खवे. धम्मेहि समन्नागतो खतं उपहतं श्रतानं परिहरति ... पे०... श्रक्खतं श्रनपहतं श्रतानं परिहरति ... पे०... वीसतिया, भिक्खवे ... पे ... तिसाय, भिक्खवे ... पे ... चतारीसाय. भिक्लवे, घम्मेहि समन्नागतो खतं उपहतं ग्रतानं परिहरति ... पे०..."।

६-१२. "दसहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागती इधेकच्ची 5 कायस्स भेदा परं मरणा ग्रपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपज्जति ... पे०... इधेकच्चो कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सग्गं लोकं उप-पज्जति । बीसतिया, भिक्खवे ...पे०... तिसाय, भिक्खवे, ...पे०... वत्तारीसाय, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो इधेकच्चो कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपज्जति ... पे०... इधेकच्ची 10 कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सम्गं लोकं उपपज्जति"।

१३-१६. "दसहि, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो बालो वेदि-तब्बो ... पे o ... पण्डितो वेदितब्बो ... पे o ... वीसितया, भिनखवे ... पे o ... तिसाय, भिक्खवे ... पे०... चत्तारीसाय, भिक्खवे, धम्मेहि समन्नागतो बालो वेदितब्बो ... पे०... पण्डितो वेदितब्बो ... पे०... इमेहि खो, 15 3. 512 भिनखबे, चतारीसाय धम्मेहि समन्नागतो पण्डितो वेदितब्बो'' ति । सामञ्ञाबन्गो बाबीसतिमो ।

२३. रागपेय्यालं

१. "रागस्स, भिक्खवे, ग्रभिञ्ञाय दस धम्मा भावेतब्बा । कतमे दस ? ग्रसूभसञ्जा, मरणसञ्जा, ग्राहारे पटिकुलसञ्जा, (सब्बलोके अनभिरतिसञ्जा', अनिच्चसञ्जा, अनिच्चे दुक्खसञ्जा, दुक्ले ग्रनत्तसञ्जा, पहानसञ्जा, विरागसञ्जा, निरोधसञ्जा – 20 रागस्स, भिक्खवे. अभिञ्जाय इमे दस धम्मा भावेतब्बा" ति ।

२. "रागस्स, भिक्खवे, ग्रभिञ्ञाय दस धम्मा भावेतब्बा। कतमे दस ? ग्रनिच्चसञ्जा, ग्रनत्तसञ्जा, ग्राहारे पटिकुलसञ्जा, सब्बलोके धनिमरतिसञ्जा, ग्रद्भिकसञ्जा, पुळुवकसञ्जा³, विनीलक-

R. 309

R. 310

१. पटिनकुलसङ्का ∸सी०,स्या०,रो० । २. धनशिरतसक्या –सी०,स्या०,रो० । ३. पुलवकसञ्जा – सी० ।

R 513

सञ्जा, विपुज्बकसञ्जा, विच्छिद्दकसञ्जा, उद्दूमातकसञ्जा – रागस्स, भिक्खवे, ग्रभिञ्जाय इमे दस धम्मा भावेतब्बा" ति ।

 "रागस्स, भिक्खवे, ग्रिभिञ्ञाय दस घम्मा भावेतब्बा ।
 कतमे दस ? सम्मादिट्टि, सम्मासङ्कप्पो, सम्मावाचा, सम्माकम्मन्तो,
 सम्माप्राणीवो, सम्मावायामो, सम्मासित, सम्मासमित्र, सम्माठाणां,
 सम्माविमृत्ति — रागस्स, भिक्खवे, ग्रिभिञ्ञाय इमे दस घम्मा मावेतब्बा' ति ।

४-३०. "रागस्स, भिक्खवे, परिञ्ञाय ... पे०... परिक्खयाय ... पहानाय ... खयाय ... वयाय ... विरागय ... निरोधाये ... चागाय पटिनिस्सगाय ... पे०... इसे दस घरमा भावेतन्त्रा ।

३१-५१०. ''दोसस्त ... पे०... मोहस्त ... कोघस्स ... उप-नाहस्स ... मक्खस्स ... पळासस्स' ... इस्साय ... मच्छरियस्स ... मायाय ... साठेय्यस्स ... थम्भस्स ... सारम्भस्स ... मानस्स ... प्रतिमानस्स ... मदस्स ... पमादस्स अभिञ्ञाय' ... परिञ्ञाय ... परिक्खाय ... ग्रहानाय ... खपाय ... वयाय ... विरागाय ... निरोघाय ... चागाय ... पटिनिस्सग्गाय ... पे०... इमे दस घम्मा भावेतब्बा" ति ।

दसकनिपातपालि निद्विता ।

१. ० उपसमाय – सी०, स्वा०, रो० । २. पलासस्स – सी०, स्वा०, रो० । ३. म०, रो० पोरचकेसु नरिच ।

११. एकादसकनिपातो

१. निस्सयवग्गो

१. किमत्यियसुतं

 एवं में सुतं । एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरित जेतवने श्रनाथिपिष्डकस्स आरामे । श्रथ सो आयस्मा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं श्रीभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो सो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदबोच —

B. 515, R. 311

२. "किमित्ययानि, भन्ते, कुसलानि सीलानि किमानि- 5 संसानी" ति ?

"ग्रविप्पटिसारत्थानि स्रो, ग्रानन्द, कुसलानि सीलानि ग्रविप्पटिसारानिसंसानी" ति ।

> ३. "ग्रविप्पटिसारो पन, भन्ते, किमत्थियो किमानिसंसो" ? "ग्रविप्पटिसारो खो, ग्रानन्द, पामोज्जत्थो पामोज्जानिसंसो"। 10

४. "पामोज्जं पन, भन्ते, किमत्थियं किमानिसंसं" ? "पामोज्जं खो, ग्रानन्द, पीतत्थं पीतानिसंसं" ।

५. "पीति पन, भन्ते, किमत्थिया किमानिसंसा" ? "पीति खो. ग्रानन्द, पस्सद्धत्या पस्सद्धानिसंसा" ।

६. "पस्सद्धि पन, भन्ते, किमत्थिया किमानिसंसा" ? "पस्सद्धि खो, ग्रानन्द, सुखत्था सुखानिसंसा" ।

७. "सुखं पन, भन्ते, किमत्थियं किमानिसंसं" ? "सखं खो, ग्रानन्द, समाघत्यं समाघानिसंसं" ।

s. "समाधि पन. भन्ते. किमत्थियो किमानिसंसो" ?

B. 516

15

"समाघि खो, भानन्द, यथाभूतञ्जाणदस्सनत्यो यथाभूतञ्जाण- 20 वस्सनानिसंसो" ।

"यथाभूतञ्जाणदस्सनं पन, भन्ते, किमत्थियं किमानिसंसं"?

"ययाभूतञ्जाणदस्सनं खो, ग्रानन्द, निब्बिदत्यं निब्बिदा-निसंसं"।

१०. "निब्बिदा, पन, भन्ते, किमत्थिया किमानिसंसा" ? "निब्बिदा खो, फ्रानन्द, विरागत्था विरागनिसंसा" ।

११. "विरागो पन, भन्ते, किमस्यियो किमानिसंसों' ? "विरागो स्रो, श्रानन्द, विमुत्तिञाणदस्सनत्यो विमुत्तिञाण-दस्सनानिसंसो ।

१२. "इति खो, म्रानन्द, कुसलानि सीलानि म्रविप्पटिसार-त्यानि म्रविप्पटिसारानिसंसानि, म्रविप्पटिसारो पामोज्जाव्यो पामोज्जाव्या पित्राच्यानि म्रविप्पटिसारो पामोज्जाव्या पित्राच्या परसद्धाव्या परसद्धाव्या परसद्धाव्या परसद्धाव्या परसद्धाव्या परसद्धाव्या परसद्धाव्या परसद्धाव्या सुखानिसंसा, सुखं समाधत्यं समाधानिसंसं, समाधि यथाभूतव्याणदस्सनत्यो यथाभूतव्याणदस्सनानिसंसो, यथाभूतव्याणदस्सनं निब्बदत्यं निब्बदानिसंसं, निब्बदा विरागय्या विरागाविसंसा, विरागो विमुत्तिव्याणदस्सनत्यो विमुत्तिव्याणदस्सनानिसंसो। इति खो, म्रानव्य, कुसलानि सीलानि म्रनुषुक्वेन म्रगाय्य परन्ती" ति ।

२. चेतनाकरणीयसुत्तं

- १. "सीलवतो, भिक्खवे, सीलसम्पन्नस्स न चेतनाय करणीयं 'ब्रविष्यटिसारो मे उप्पज्जत्' ति । धम्मता एसा, भिक्खवे, यं सीलवतो सीलसम्पन्नस्स व्रविष्यटिसारो उप्पज्जति ।
- २. "श्रविष्पटिसारिस्स", शिक्खवे, न चेतनाय करणीयं 20 'पामोञ्जं मे उप्पञ्जतू' ति । धम्मता एसा, भिक्खवे, यं श्रविष्पटि-सारिस्स पामोञ्जं उप्पञ्जति ।
 - ३. "पमुदितस्स, भिक्खवे, न चेतनाय करणीयं 'पीति मे उप्पज्जत्'ति । घम्मता एसा, भिक्खवे, यं पमुदितस्स पीति उप्पज्जति ।
- ४, ''पीतिमनस्स, भिक्खवे, न चेतनाय करणीयं 'कायो में 25 पस्सम्भतू' ति । घम्मता एसा, भिक्खवे, यं पीतिमनस्स कायो पस्सम्भति ।

R. 312

१-१. घरहत्ताय परिपूरेन्ती – स्था० । २. घविष्पटिसारस्स – म० ।

४. "पस्सद्धकायस्स, भिक्खवे, न चेतनाय करणीयं -- 'सुसं वेदियामी' ति । घम्मता एसा, भिक्खवे, यं पस्सद्धकायो सुखं वेदियति ।

६. "सुखिनो, भिक्खबे, न चेतनाय करणीयं - 'चित्तं मे समाधि-यतु' ति । धम्मता एसा, भिक्खवे, यं सुखिनो चित्तं समाधियति ।

... 'समाहितस्स, भिक्खवे, न चेतनाय करणीयं - 'यथाभूतं 5 जानामि' पस्सामी' ति । धम्मता एसा, भिक्खवे, यं समाहितो यथा-भतं जानाति पस्सति ।

- द. "यथाभूतं, भिक्खवे, जानतो पस्सतो न चेतनाय करणीयं 'निब्बिन्दामी' ति । घम्मता एसा, भिक्खवे, यं यथाभूतं जानं पस्सं निब्बन्दिति ।
- ६. "निब्बिन्नस्स³, भिक्खवे, न चेतनाय करणीयं 'विरज्जामी'ति । धम्मता एसा, भिक्खवे, यं निब्बिन्नो विरज्जित ।
- १०. "विरत्तस्स", भिनखबे, न चेतनाय करणीयं 'विमृत्ति-ञाणदस्तनं सच्छिकरोमी' ति । धम्मता एसा, भिन्छवे, यं विरत्तो विमृत्तिञाणदस्तनं सच्छिकरोति ।
- ११. "इति खो, भिक्खवे, विरागो विमुत्तिङगाणदस्सनत्यो विमुत्तिङगाणदस्सनात्यां विमुत्तिङगाणदस्सनानिसंसो, निब्बिदा विरागत्या विरागानिसंसा, यथा-भूतङगाणदस्सनं निब्बिदानिसंसं, समाधि यथाभूतङगाण-दस्सनत्यो यथाभूतङगाणदस्सनानिसंसो, सुखं समाधत्यं समाधानिसंसं, पस्सिद्ध सुखत्था सुखानिसंसा, पीति परसद्धत्या पन्तद्धानिसंता, पामोज्यं क्यपीतत्यं पीतानिसंसं, विष्णिटिसारे पामोज्यानिसंसो, कुसलानि सीलानि अविष्णिटिसारत्यानि अविष्णिटसारानिसंसो, कुसलानि सीलानि अविष्णिटसारत्यानि अविष्णिदसार्या पामोज्यानिसंसो, प्राप्ति क्षेत्रा, भक्षवानि अविष्णिदसारत्यानि अविष्णिदसार्या पामोज्यानिसंसी, पामोज्यानि

३. पठमउपनिसासुत्तं

१. "दुस्सीलस्स, भिक्खवे, सीलविपन्नस्स हतूपनिसो होति 25 म्रविप्पटिसारो । म्रविप्पटिसारे म्रसति म्रविप्पटिसारविपन्नस्स हतप-

B. 517

R. 313

१. पत्रानामि – सी०, स्या०, री०। २. निब्बन्दस्स – सी०, री०। ३. विरत वित्तस्त – स्या०।४. च वस्मे –सी०, री०।४–४. प्रपारा पार० – स्या०; प्रपरा पर० –सी०।

B. 518, R. 314 निसं होति पामोज्जं । पामोज्जं असित पामोज्जंविपक्रस्स हृत्पनिसा होति पासि । पीतिया असित पीतिविपक्षस्स हृत्पनिसा होति पस्सिद्ध । पस्सिद्ध्या असित पस्सिद्ध्या असित पस्सिद्ध्या प्रसित प्रसित्व । सुन्ने असित सुन्नविपक्षस्स हृत्पनिसं होति सुन्नविपक्षस्स हृत्पनिसो होति सम्मासमाधि । सम्मासमाधिम्ह ज्ञासित सम्मासमाधिविपक्षस्स हृत्पनिसं होति यथाभूतञ्जाणदस्सनं । यथाभूतञ्जाणदस्सनं असित यथाभृतञ्जाणदस्सनं इत्पनिसा होति निब्बदा । निब्बदाय असित निब्बदाविपक्षस्स हृत्पनिसो होति विरागो । विरागे असित विरागविपक्षस्स हृत्पनिसं होति विमृत्तिः ज्ञाणवस्सनं ।

"संट्याथापि, भिक्सबं, रुक्खो साखापलासविपन्नो । तस्स पपिटिका पि न पारिपूरिं गच्छिति, तचो पि ... फेगु पि ... सारो पि न पारिपूरिं गच्छिति । एवमेव खो, भिक्खवं, दुस्सीलस्स सील-विपन्नस्स हतूपिनसो होति प्रविप्यटिसारो, प्रविप्यटिसारे प्रसित प्रविप्पटिसारविपन्नस्स हतूपिनस होति पामोज्जं ... पे० .. विमृत्ति-उनाणवस्मतं ।

'सीलबतो, भिक्खबे, सीलसम्पन्नस्स उपिनससम्पन्नो होति प्रविप्यिटिसारो, प्रविप्यिटिसारे सित प्रविप्यिटिसारसम्पन्नस्स उपिनस-सम्पन्ना होति ।
 ति पामोज्जं, पामोज्जं सित पामोज्जसम्पन्नस्स उपिनस-सम्पन्ना होति ।
 त्रसिद्धा पस्तिद्धा सित पोतिसम्पन्नस्स उपिनससम्पन्नं होति पुखं, सुखं सित सुखसम्पन्नस्स उपिनससम्पन्नं होति सम्मासमाधि, सम्मा-समाधिम्ह सित सम्मासमाधिसम्पन्नस्स उपिनससम्पन्नं होति यथाभूत-जाणदस्सनं, यथाभूत-जाणदस्सनं, यथाभूत-जाणदस्सनं, यथाभूतज्ञाणदस्सनसम्पन्नस्स उपिनससम्पन्नः होति निब्बदा, निब्बदाय सित निब्बदासम्पन्नस्स
 उपिनससम्पन्ना होति निख्या, नियागे सित विरागसम्पन्नस्स उपिनस-सम्पन्नं होति विरागतः।

"सेय्यथापि, भिनखबे, रुनखो साखापलाससम्पन्नो । तस्स पपटिका पि पारिपूर्रि गच्छति, तचो पि ... फेग्गु पि ... सारो पि पारि-पूरि गच्छति । एवमेव खो, भिनखबे, सीलवतो सीलसम्पन्नस्स उपनिस-

१. उपनिसंसम्पद्धं -- सी ० ।

सम्पन्नो होति अविष्यटिसारो, अविष्यटिसारे सति अविष्यटिसारसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति ... पे०... विमुत्तिञ्ञाणवस्सनं'' ति ।

४. बुतियउपनिसासुत्तं

 तत्र खो श्रायस्मा सारिपुत्तो भिक्खू श्रामन्तेसि – "श्रावुसो भिक्खवे" ति । "श्रावुसो" ति खो ते भिक्खू श्रायस्मतो सारिपुत्तस्स पच्चस्सोसुं । श्रायस्मा सारिपुत्तो एतदबोच –

B. 519, R. 315

२. "दुस्सीलस्स, आनुसो, सीलविपन्नस्स हृतूपनिसो होति श्रविष्यटिसारो, श्रविष्यटिसारे ग्रसित श्रविष्यटिसारविपन्नस्स हृतूपनिसां होति पामोज्जं, पामोज्जं ग्रसित पामोज्जविपन्नस्स हृतूपनिसा होति पीति, पीतिया श्रयति पीतिविपन्नस्स हृतूपनिसा होति पस्सिद्धि, पस्स-द्विया श्रयति पस्सिद्धिवपन्नस्स हृतूपनिसं होति सुखं, सुखं श्रयति सुख-विपन्नस्स हृतूपनिसो होति सम्मासमाधि, सम्मासमाधिनिष्ट श्रसित सम्मासमाधिविपन्नस्स हृतूपनिसं होति यथामूतञ्जाणवस्सनं यथामूत-जाणदस्सनं श्रसित यथामूतञाणदस्सनं हृतूपनिसा होति निक्विदा, निक्बिदाय श्रसित निक्बिदाविपन्नस्स हृतूपनिसो होति विदागो, विरागे श्रसित विरागविपन्नस्स हृतूपनिसं होति विद्याण्यस्सनं। 15

"सेय्यथापि, श्रानुसो, रुक्खो साखापलासविपन्नो । तस्स पप-टिका पि न पारिपूरिं गच्छति, तचो पि ... फ़ेग्गु पि ... सारो पि न पारिपूरिं गच्छति । एवमेच खो, श्रानुसो, दुस्सीलस्स सीलविपन्नस्स हतूपनिसो होति श्रविप्पटिसारो, श्रविष्पटिसारे श्रसति श्रविप्पटिसार-विपन्नस्स हतुपनिसं होति पामोज्जं ... पे०... विमुसिन्गाणदस्सनं ।

३. "सीलवतो, आबुतो, सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति अविप्यटिसारो, प्रविप्यटिसारे सति अविप्यटिसारसम्पन्नस्स उपनिस-सम्पन्नं होति पामोज्जं, पामोज्जं सति पामोज्जसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्ना" होति पीति, पीतिया सति पीतिसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्ना होति पस्सद्धि, पस्सद्धिया सति पस्सद्धिसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति सुखं, सुखं सति 25 सुखसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति सम्मासमाधि, सम्मासमाधिम्ह सति सम्मासमाधिसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति यथाभूतञाणदस्सनं,

१. मिक्सवी – सी०, स्था०, रो० । २. पप्पटिका – स्था० । ३. उपनिससम्पन्नो – सी०, स्था०, रो० ।

B. 520, R. 316 यथाभूतञाणदस्सने सति यथाभूतञाणदस्सनसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्ना होति निब्बिदा, निब्बिदाय सति निब्बिदासम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति विरागो, विरागे सति विरागसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति विमत्तिञाणदस्सनं ।

"सेव्ययापि, श्रावुसो, रुक्वो साखापलाससम्पन्नो । तस्स पप-टिका पि पारिपूरिं गच्छिति, तचो पि ... फेम्मु पि ... सारो पि पारिपूरिं गच्छिति । एवमेव खो, श्रावुसो, सीलवतो सीलसम्पन्नस्स उपनिस-सम्पन्नो होति प्रविप्यटिसारो, श्रविष्यटिसारे सित श्रविष्यटिसारसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्ने होति पामोज्यं ... पे० . विसन्तिन्नाण्वस्सनं" ति ।

५. ततिवउपनिसासुत्तं

१. तत्र खो आयस्मा आनन्दो भिक्खू आमन्तिस ... पे०...
एतदवोच – "दुस्सीलस्स, आनुसो, सीलविपन्नस्स हत्पनिसो होति
अविप्पटिसारो, अविप्पटिसारे असित अविप्पटिसारविपन्नस्स हत्पनिसं
होति पामोज्जं, पामोज्जं असित पामोज्जविपन्नस्स हत्पनिसा होति
पीति, पीतिया असित पीतिविपन्नस्स हत्पनिसा होति पस्सद्धिया

 असित पस्सद्धिविपन्नस्स हत्पनिसा होति सुखं, सुखे असित सुखविपन्नस्स
हत्पनिसो होति सम्मासमाथि, सम्मासमाथिन्हि असित सम्मासमाथिविपन्नस्स हत्पनिसं होति यथाभूतञ्जाणदस्सनं
असित यथाभूतञ्जाणदस्सनविपन्नस्स हत्पनिसा होति निब्बदा, निब्बद्
दाय असित निब्बदाविपन्नस्स हत्पनिसो होति विदागो, विरागे असित
विरागितस्स हत्पनिसं होति विस्तिता।

"संय्यथापि, आबुसो, रुक्खों साखापलासविपको । तस्स पप-टिका पि न पारिपूर्रि गच्छति, तचो पि ... फेग्गु पि ... सारो पि न पारि-पूर्रि गच्छति । एवमेव खो, श्रावुसो, दुस्सीलस्स सीलविपन्नस्स हतूप-निसो होति श्रविप्पटिसारो, श्रविप्पटिसारे श्रसति श्रविप्पटिसारविपन्नस्स इतुपनिसं होति पामोज्जं ... पे o... विमृत्तिञाणदस्सनं ।

२. "सीलवतो, श्रावुसो, सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति ग्राविप्यटिसारो, ग्राविप्यटिसारे सति ग्राविप्यटिसारसम्पन्नस्स उपनिस-

१. हतूपनिसा – म०।

B. 521

सम्पन्नं होति पामोज्जं, पामोज्जं सित पामोज्जसम्पन्नस्स उपिनससम्पन्ना होति पीति, पीतिया सित पीतिसम्पन्नस्स उपिनससम्पन्ना होति
पस्सिद्ध, पस्सिद्धया सित पस्सिद्धसम्पन्नस्स उपिनससम्पन्नं होति सुन्नं,
सुन्नं सित सुन्नसम्पन्नस्स उपिनससम्पन्नं होति सम्मासमाधि, सम्मासमाधिम्ह सित सम्मासमाधिसम्पन्नस्स उपिनससम्पन्नं होति यथामृतज्ञाणदस्सनं, यथाभूतञ्जाणदस्सनं सित यथाभूतञाणदस्सनसम्पन्नस्स
उपिनससम्पन्ना होति निब्बदा, निब्बदाय सित निब्बदासम्पन्नस्स
उपिनससम्पन्नो होति विरागो, विरागे सित विरागसम्पन्नस्स उपिनससम्पन्नं होति विमत्तिजाणदस्सनं।

"सेट्यथापि, श्रावुसो, रुक्खो साखापलाससम्पन्नो । तस्स पप- 10 टिका पि पारिपूरिं गच्छति, तचो पि ... फेम्मु पि ... सारो पि पारिपूरिं गच्छति । एवमेव खो, श्रावुसो, सीलवतो सीलसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नो होति अविप्पटिसारो, अविप्पटिसारे सति अविप्पटिसारसम्पन्नस्स उपनिससम्पन्नं होति पामोज्जं ... पे०... विमुत्तित्र्ञाणदस्सनं" ति ।

६. ब्यसनसुत्तं

१. "यो सो भिक्ख प्रक्कोसको परिभासको प्रित्यूपवादो 15 मन्नद्वाचारीनं, ठानमेतं अवकासो यं सो एकादसम्नं व्यसनानं अञ्जतरं व्यसनं निगच्छेट्य । कतमेसं एकादसम्नं ? अनिधगतं नाधिगच्छितं, अधिगता परिहायितं, सद्धम्मस्स न वोदायित्तं, सद्धम्मसु वा प्रधिमानिको होति, अनिभरतो वा ब्रह्मचिरयं चरित, अञ्जतरं वा सिङ्क्षलिट्टं आपीत्त आपजति, सिक्खं वा पच्चक्खाय हीनायावत्तितं, गान्हं वा रोगातङ्कं 20 फुसितं, उम्मादं वा पापुणाति चित्तक्खेपं वा, सम्मून्हो कालं करोति, कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुग्गति विनिषातं निरयं उपपज्जति — यो सो, भिक्खवं, भिक्खं प्रकासको परिभासको अरियूपवादो सङ्गद्धा-चारीनं, ठानमेतं प्रवकासो यं सो इमेसं एकादसमं व्यसनानं अञ्जतरं व्यसनं निगच्छेट्य ।

२. "यो सो, भिक्खवे, भिक्ख अक्कोसको परिभासको अरि-यूपवादो सन्नह्यचारीनं, अट्टानमेतं अनवकासो यं सो एकादसम्रं ब्यसनानं

१-१. बर्य पाठी सी॰, स्या॰, रो॰ पोत्यकेसु न दिस्सति । २-२. घरकोसक-परिमासको प्रत्युपवादी - सी॰, स्या॰, रो॰।

10

B. 522

सञ्जातरं ब्यसनं न निगच्छेय्य । कतमेसं एकादसमं ? सनिमातं निमाच्छित, स्रविमातं परिहायित, सद्धम्पस्स न वोदायिन्तं , सद्धम्मेस् वा स्रविमानिको होति, सनिभरतो वा बह्मचिर्यं चरित, स्रव्यंतरं वा सिङ्किलहुं प्रापत्ति स्रापञ्जित, सिक्खं वा पञ्चक्खाय हीनायावत्तित, कान्त्रं वा रोगातच्छं पुसित, उम्मादं वा पापुणित चित्तक्खेपं वां, सम्मूच्हो कालं करोति, कायस्स मेदा परं मरणा अपायं दुर्ग्यात विनिपातं निर्द्यं उपपञ्जित — यो सो, भिक्खवं, भिक्ख स्रकोसको परिभासको स्रित्युवादो सङ्ग्रह्मचार्ते, स्रद्भानेतं स्रवकासो ये सो हमेसं एकादसभं स्रव्यक्तां सङ्ग्रह्मचार्ते, स्रद्भानमेतं स्रवकासो ये सो हमेसं एकादसभं स्रव्यक्तां सङ्ग्रह्मचार्ते स्रविच्छित्यां' ति ।

७. सञ्जासुत्तं

- ग्रथ खो आयस्मा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम;
 उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं ग्रभिवादेता एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं
 निसन्नो खो आयस्मा ज्ञानन्दो भगवन्तं एतदवीच —
- २. "सिया नु खो, भत्ते, भिक्कुनो तथा ख्पो समाधिपटिलाओ यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्जी अस्स, न ब्रापस्मि आपोसञ्जी अस्स, न वार्यास्म आपोसञ्जी अस्स, न बार्यास्म वायोसञ्जी अस्स, न बाकासानञ्चायतने आकासानञ्चायतनसञ्जी अस्स, न विञ्ञाण-ञ्चायतने विञ्ञाण-ञ्चायतनसञ्जी अस्स, न आकिञ्चञ्ञायतने आकिञ्चञ्ञायतने अधिकञ्चञ्ञायतने अस्स, न नेवसञ्जानासञ्जायतने नेव-सञ्जानासञ्जायतनसञ्जी अस्स, न इष्वोके इ्ष्यते स्त्र स्ट., न परलोके परलोकसञ्जी अस्स, य पर्वे पद परलोक परलोकसञ्जी अस्स, व प्रत्यो पर्वे परलोकसञ्जी अस्स, व प्रत्यो विञ्जातं पर्वे परलोकसञ्जी अस्स, व प्रत्यो विञ्जातं पर्वे परलोकसञ्जी अस्स, व प्रत्यो पर्वे पर्वे पर्वे पर्वे परलोकसञ्जी अस्स, व प्रत्ये पर्वे पर्वे पर्वे पर्वे परलोकसञ्जी अस्स, व प्रत्ये पर्वे परलोकसञ्जी अस्स, व प्रत्ये पर्वे परलोकसञ्जी अस्स, व प्रत्ये परलोकसञ्जी अस्य परलोकसञ्जी अस्स, व प्रत्ये परलोकसञ्जी अस्स, व प्रत्ये परलोकसञ्जी अस्स, व प्रत्ये परलोकसञ्जी अस्य परलोकसञ्जी अस्य
- ३. "सिया", प्रानन्द, भिन्नुनो तथा रूपो समाघिपटिलाभो यथा नेन पयनियं पथिनसञ्जी अस्स, न आपिस्म श्रापोसञ्जी अस्स, न 25 तेजिस्म तेजोसञ्जी अस्स, न नायिस्म नायोसञ्जी अस्स, न आकासा-

बोबायति — सी॰, रो॰ । २. सी॰, स्या॰, रो॰, पोल्बकेसु नित्व ।
 १-३. पठनियं पठनियदे पठनियं पठनियं पठनियं पठनियं म्ह्या॰, रो॰ । ४-४. यमिषं —
 स्या॰। ५. ययाकवं सिया — सी॰।

नञ्जायतने धाकासानञ्जायतनसञ्जी अस्स, न विञ्ञाणञ्जा-यतने विञ्ञाणञ्जायतनसञ्जी अस्स, न धाकिञ्जञ्ञायतने प्राकि-ञ्चञ्ञायतनसञ्जी अस्स, न नेवसञ्जानासञ्जायतने नेवसञ्जा-नासञ्जायतनसञ्जी अस्स, न इषलोके इषलोकसञ्जी अस्स, न परलोके परलोकसञ्जी अस्स, य पिदं विद्वं सुतं मृतं विञ्ञातं पत्तं उ परियेसितं अनुविचरितं मनसा, तत्रा पि न सञ्जी अस्स; सञ्जी

B. 529

४. "यथा कथं पन, भन्ते, सिया भिक्बुनी तथारूपो समाधि-पटिलाभो यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्बी झस्स ... सञ्बी च पन झस्सा" ति ?

10

५. "इघानन्द, भिक्खु एवंसञ्जी होति – 'एतं सन्तं एतं पणीतं, यदिवं सञ्जसङ्खारसमधो सब्ब्पिषपटिनिस्सन्गो तण्हाक्खयो विरागो निरोघो निब्बानं' ति । एवं खो, ग्रानन्द, सिया भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्जी अस्स, न ग्रापरिंम आपोसञ्जी अस्स ... सञ्जी च पन अस्सा' ति ।

R.

६. ग्रथ खो आयस्मा आनन्दो भगवतो भासितं अभिनन्दित्वा अनुमोदित्वा उट्टायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदिक्खणं कत्वा येना-यस्मा सारिपुत्तो तेनुपमङ्कमिः; उपसङ्कमित्वा आयस्मता सारिपुत्तेन सर्वि सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो ग्रायस्मा ग्रानन्दो आयस्मन्तं सारिपुत्तं 20 एतदवोच —

७. "सिया नु खो, ब्रावुषो सारिपुत्त, भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्ज्ञी अरस ... पे०... सञ्ज्ञी खेपन अस्सा" ति ?

B. 524

*

द. "सिया, प्रावुसो मानन्द, भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटि- 25 लाभो यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्झी प्रस्स ... पे०... सञ्झी च पन प्रस्सा" ति ।

"यथा कथं पनावुसो सारिपुत्त, सिया भिक्खनो तथारूपो

१. म० पोल्पके नत्य ।

B. 525

समाधिपटिलाभो यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्जी धस्स ... पे०... सञ्जी च पन प्रस्सा'' ति ?

- १०. "इष, ब्रावुसो ब्रानन्द, भिक्खु एवंसञ्बी होति 'एतं सन्तं एतं पणीतं, यदिदं सब्बसङ्कारसमयो सब्ब्एघिपटिनिस्सग्गो तण्हा-5 क्खयो विरागो निरोघो निब्बान' ति । एवं खो, श्रावुसो श्रानन्द, सिया भिक्खुनो तथारूपो समाघिपटिलाभो यथा नेव पथिबयं पथिवसञ्बी ब्रस्स ... सञ्बी च पन ब्रस्सा" ति ।
- ११. "श्रच्छिरियं, श्रावुसो, श्रव्भुतं, श्रावुसो ! यत्र हि नाम सत्यु चेव सावकस्स च श्रत्थेन श्रत्थो । ब्यञ्जनेन ब्यञ्जनं संसन्दिस्सिति । समेस्सित न विग्गिव्हिस्सित, यदिदं अग्गपर्विस्स ! इदानाहं, श्रावुसो, भगवन्तं उपसङ्किमित्वा एतमत्यं अपुच्छि । भगवा पि मे एतेहिं अक्खरेहिं एतेहिं एतेहिं एतेहिं व्यञ्जनेहिं एतमत्यं ब्याकासि, सेय्ययापि श्रायस्मा सारिपुतो । श्रच्छिरियं, श्रावुसो, श्रव्भुतं, श्रावुसो, यत्र हि नाम सत्यु चेव सावकस्स च श्रत्येन श्रत्थो ब्यञ्जनेन ब्यञ्जनं संसन्दि- स्सित समेस्सित न विग्गिव्हिस्सित, यदिदं श्रगपदिस्मं" ति !

द. मनसिकारसुत्तं

 श्रथ खो ग्रायस्मा श्रानन्दो येन भगवा तेनुपसङ्कि।; उप-सङ्क्षमित्वा भगवन्तं श्रीभवादेत्वा एकमन्तं नितिन्नि। एकमन्तं नितिन्नो खो ग्रायस्मा श्रानन्दो भगवन्तं एतदवीच —

२. "सिया नु खो, भन्ते, भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो यथा न वक्खुं मनिस करेट्य, न रूपं मनिस करेट्य, न सोतं मनिस करेट्य, न सहं मनिस करेट्य, न सातं मनिस करेट्य, न सहं मनिस करेट्य, न सातं मनिस करेट्य, न जिल्हं मनिस करेट्य, न जिल्हं मनिस करेट्य, न प्रांत्र मनिस करेट्य, न फोटुब्बं मनिस करेट्य, न पर्योव मनिस करेट्य, न सोपं मनिस करेट्य, न तेजं मनिस करेट्य, न वायं मनिस करेट्य, न साकासानञ्चायतनं मनिस करेट्य, न ब्राक्तिकच्च्यान्यतनं मनिस करेट्य, न ब्राक्तिकच्च्यान्यतनं मनिस करेट्य, न विच्याणञ्चायतनं मनिस करेट्य, न ब्राक्तिकच्च्यान्यतनं मनिस करेट्य, न विच्याणञ्चायतनं मनिस करेट्य, न स्वर्त्यक्यान्यतनं मनिस करेट्य, न विच्याणञ्चायतनं मनिस करेट्य, न इच्लोकं मनिस करेट्य, न परलोकं मनिस करेट्य, यं पिदं विद्वं सुतं

१. च - सी०, स्या०, रो०। २. घरच - सी०, स्या०, रो०। ३-३. सी०, स्या०, रो० पोरचकेयु न विस्सति ।

R. 323

मृतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं प्रनुविचरितं मनसा, तं पि न मनसि करेय्यः मनसि च पन करेय्या''ति ?

- "सिया, मानन्द, भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटिलामो यथा न चक्खुं मनसि करेट्य ... यं पिदं दिट्ठं सुतं मुतं विष्ठ्ञातं पतं परियेसितं प्रमुविचिरतं मनसा, तं पि न मनसि करेट्य; मनसि च पन करेट्या" ति ।
- ४. "ययां कथं पन, भन्ते, सिया भिन्नबुनो तथारूपो समाधि-पटिलाभो यया न चन्नबुं मनिस करेय्य ... यं पिदं दिट्टं सुतं मृतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा, तं पि न मनिस करेय्य; मनिस च पन करेय्या" ति ?
- ४. "इघानन्द, भिक्खु एवं मनिस करोति 'एतं सन्तं एतं 10 पणीतं, यदिदं सब्बसङ्कारसमधो सब्बूपिधपटिनिस्सम्मो तण्हाक्खयो विरामो निरोधो निब्बानं' ति । एवं खो, ग्रानन्द, सिया भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो यथा न वक्खुं मनिस करेंट्य, न रूपं मनिस करेंट्य ... पेठ... यं पिदं दिष्टुं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनु-विचरितं मनसा, तं पि न मनिस करेंट्य; मनिस च पन करेंट्या''ति । 15

६. सद्धमुत्तं

- १. एकं समयं भगवा नातिके विहरित गिञ्जकावसये । प्रथ खो प्रायस्मा सद्धो येन भगवा तेनुपसङ्क्रीमः; उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं प्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसन्नं खो ग्रायस्भन्तं सद्धं भगवा एतदबोच —
- २. "आजानीयझायितं खो, सढ, झाय"; मा खळु डूझायितं । कथं 20 च, सढ, खळु डूझायितं होति ? अस्सखळु डूो" हि, सढ, दोणिया बढों 'यवसं' यवसं' ति झायित । तं किस्स हेतु ? न हि, सढ, अस्सखळु डूस्स दोणिया बढस्स एवं होति "कं नु खो मं अञ्ज अस्सदम्मसारिय कारणं कारेस्सति, किमस्साहं पटिकरोमी " ति । सो दोणिया बढो 'यवसं

१. नाविकें – ती॰, स्वा॰; ङातिकें – रो॰। २. गिन्नावसचे – ती॰; इञ्चका-वसचे – स्वा॰। ३. सत्वी – ती॰, स्वा॰, रो॰। ४. झायच – ती॰, रो॰। ५. सतुङ्कः ज्ञायितं –ती॰; बलुङ्गलायितं –स्वा॰। ६. तत्व –ती॰, स्वा॰, रो॰। ७. सस्त-खलुङ्को – ती॰; सत्सबलुङ्कों – स्वा॰। ६. वन्वी – स्वा॰। ६–१. यवसस्त ववसस्तं – स्वा॰। १०. पतिकरोमी – ती॰।

यवसं' ति झायित । एवमेव को, सद्ध, इघेकच्ची पुरिसक्षळुक्को प्ररञ्जाना पि एक्कम्लगतो पि सुञ्जानारगतो पि कामरानपरिष्टिदेन चेतसा विहरित कामरानपरेतेन उप्पन्नस्स च कामरानस्स निस्सरणं यथामृतं नप्पवानाति । सो कामरानपंथेव प्रन्तरं कत्वां झायित पञ्झायित निज्ञा
उसि प्रवच्छायितं, ज्यापादपरियुद्धितेन चेतसा विहरित ... बीनिमद्ध-परियुद्धितेन चेतसा विहरित ... विचिक्तिच्छापरियुद्धितेन चेतसा विहरित ... विचिक्तिच्छापरियुद्धितेन चेतसा विहरित निज्ञानाति । सो विचिक्तिच्छापरियुद्धितेन चेतसा विविक्तिच्छाय च विचिक्तिच्छापरियुद्धितेन चेतसा विचिक्तिच्छाय मार्यत् । स्वायित प्रवच्छा-परेतेन, उप्पन्नाय च विचिक्तिच्छाय निस्सरणं यथामृतं नप्पजानाति । सो विचिक्तिच्छायेव प्रन्तरं करवा झायित प्रध्नायित निज्ञायित अवञ्जा
गि निरसाय झायित, वायं पि निस्साय झायिति, प्राक्तानञ्चायतनं पि निस्साय झायित, वायं पि निस्साय झायिति, प्राक्ति पि निस्साय झायित, विञ्जाणञ्चायतनं पि निस्साय झायित, वायं पि निस्साय झायिति, प्रकाले पि निस्साय झायिति, इष्ठलोकं पि निस्साय झायिति, एरलोकं पि निस्साय झायिति, व्यव्यावित प्रविद्यायित हो पि निस्साय झायिति, परलोकं पि निस्साय झायित, परलोकं पि निस्साय झायित, व्यव्यावित, परलोकं पि निस्साय झायित, व्यव्यावित, व्यव्यवित, व्यव्यवित, व्यव्यवित, व्यव्यवित, व्यव्यवित, व्यव्यवित, व्यव्यवित, व्यव्यवित, व्यव्यवित,

15 यं पिदं दिट्टं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं पिरयेसितं अनुविचरितं मनसा, तं पि निस्साय झायति । एवं खो, सद्ध, पुरिसखळुङ्कुझायितं होति ।

B. 527

12 324

३. "कथं च, सद्ध, प्राजानीयक्षायितं होति ? मद्रो हि, सद्ध, ग्रस्साजानीयो दोणिया बद्धो न 'यदसं यवसं' ति झायति । तं किस्स हेतु ? भद्रस्स हि, सद्ध, ग्रस्साजानीयस्स दोणिया बद्धस्स एवं 20 होति – 'कि नु ज्ञो मं प्रज्ज ग्रस्सदम्मसारिथ कारणं कारेस्सति, किम्स्साहं पटिकरोमी' ति । सो दोणिया बद्धो न 'यवसं यवसं' ति झायति । भद्रो हि, सद्ध, ग्रस्साजानीयो यथा इणं यथा बन्धं' यथा जानि यथा कर्ति एवं पतोदस्स ग्रज्जोहरणं समनुपस्सति । एवंसने खो, साद्धा, भद्रो पुरिसाजानीयो प्ररञ्जातो पि क्षक्यमूत्वगतो पि सुञ्जात्वो पि कार्यास्य पर्वापरियुद्धितेन चेतसा विहरति न कामरागपरेतेन, उपप्रसस्स च कामरागपरियुद्धितेन चेतसा विहरति न कामरागपरियुद्धितेन चेतसा विहरति ... न उद्धज्वकुक्कुक्यपरियुद्धितेन चेतसा विहरति ... न वीनिमद्धपरियुद्धितेन चेतसा विहरति ... न विविकिच्छापरियुद्धितेन चेतसा विहरति ... न व्यापास्य चार्यास्य

१-१. मनन्तरं करित्वा – स्या०; ० करित्वा – सी०, रो०। २. मपण्डायति – सी०। ३. वढं – सी०, रो०।

R. 326

20

पंजानाति । सो नेव पर्याव निस्साय झायति, न आपं निस्साय झायति, न लेजं निस्साय झायति. न वायं निस्साय झायति. न श्राकासानञ्चायतनं निस्साय झायति, न विञ्ञाणञ्चायतनं निस्साय झायति, न ग्राकिञ्च-क्रमायतमं निस्साय झायति, न नेवसक्रकानासक्रकायतनं निस्साय **आयति**, न इचलोकं निस्साय झायति, न परलोकं निस्साय झायति, यं 5 पिदं दिटं सतं मतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं ध्रनविचरितं मनसा. तं पि निस्साय न झायति; झायति च पन । एवं झायि च पन, सद्ध, भद्रं पूरिसाजानीयं सइन्दा देवा सब्रह्मका सपजापतिका श्रारका व नमस्सन्ति -

'नमो ते पूरिसाजञ्जा, नमो ते पूरिसत्तम। यस्स ते नाभिजानाम, यं पि निस्साय झायसी "'' ति ।।

४. एवं वृत्ते ग्रायस्मा सद्धी भगवन्तं एतदवीच - "कथं झायी पन, भन्ते, भद्रो पुरिसाजानीयो सो नेव पथवि निस्साय झायति, न श्रापं निस्साय झायति, न तेजं निस्साय झायति, न वायं निस्साय झायति. न ग्राकासानञ्चायतनं निस्साय झायति. न विञ्ञाणञ्चायतनं निस्साय झायति. न ग्राकिञ्चञ्ञायतनं निस्साय झायति. न नेवसञ्जा- 15 नामञ्जायतनं निस्साय झायति, न इधलोकं निस्साय झायति, न परलोकं निस्साय झायति, यं पिदं दिट्टं सूतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेक्तिं ग्रन-विचरितं मनसा. तं पि निस्साय न झायति ; झायति च पन ? कथं झायि च पन, भन्ते, भद्रं पूरिसाजानीयं सद्दन्दा देवा सब्रह्मका सपजापतिका ग्रारका व नमस्सन्ति -

> 'नमो ते पुरिसाजञ्जा, नमो ते पुरिसुत्तम। यस्य ते नाभिजानाम, यं पि निस्साय झायसी''' ति ।।

थ्. "इध, सद्ध, भद्रस्स पुरिसाजानीयस्स पथवियं³ पथविसञ्जा विभूता होति, ग्रापिसम् ग्रापोसञ्जा विभूता होति, तेजस्मि तेजोसञ्जा विभता होति. वायस्मि वायोसञ्जा विभता होति, श्राकासानञ्चायतने 25 माकासानञ्चायतनसञ्जा विभूता होति, विञ्ञाणञ्चायतने विञ्जाण-ञ्चायतनसञ्जा विभूता होति, श्राकिञ्चञ्ञायतने श्राकिञ्च-क्ञायतनसक्का विभता होति, नेवसक्कानासक्कायतने नेवसक्का-नासञ्जायतनसञ्जा विभूता होति, इधलोके इधलोकसञ्जा विभूता

१. शायती - स्या०। २. पूरिसाजानीयो शायति - सी०, स्या०, रो०। B. पठिवया - सीo. स्थार रो०।

होति, परलोके परलोकसङ्जा विभूता होति, यं पियं विद्वं सुतं मुतं विज्ञ्ञातं पत्तं परियंसितं अनुविचरितं मनसा, तत्रा पि सञ्जा विभूता होति । एवं झायी खो, सढ, मद्रो पुरिसाजानीयो नेव पर्याव निस्साय झायित ... पे०... यं पियं विद्वं सुतं मृतं विज्ञातं पत्तं परियंसितं अमुविचरितं मनसा, तं पि निस्साय न झायित ; झायित च पन । एवं झायि च पन, सढ, मद्रं पुरिसाजानीयं सइन्दा वेवा सब्रह्मका सपनापिका आरका व नमस्सन्ति —

'नमो ते पुरिसाजञ्ज, नमो ते पुरिसुत्तम । यस्स ते नाभिजानाम, यं पि निस्साय झायसी''' ति ।।

१०. मोरनिवापसूत्तं

१. एकं समयं भगवा राजगहे विहरित मोरिनवापे परिस्वाजका-रामे । तत्र खो भगवा भिक्लु ग्रामन्तिस — "भिक्लवे" ति । "भदन्ते" ति ते भिक्लु भगवतो पच्चस्सोसं । भगवा एतदवीच —

२. "तीहि, भिक्खवे, धम्मेहि समल्लागतो भिक्खु श्रन्चन्तपिट्टो होति अञ्चन्तपियोसानो सेट्टो होति अञ्चन्तयोगक्खेमी अञ्चनतब्रह्मचारी अञ्चनतपियोसानो सेट्टो वेवमनुस्सानं। कतमेहि तीहि? असेखेन सीलक्खन्चेन, असेखेन समाधिक्खन्थेन, असेखेन पञ्जाक्खन्थेन – इमेहि, खो, भिक्खवे, तीहि धम्मेहि समक्षागतो भिक्खु अञ्चन्तनिट्टो होति अञ्चन्तयोगक्खेमी अञ्चन्तब्रह्मचारी अञ्चन्तपरियोसानो सेट्टो वेवमनुस्सानं।

३. "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहि धम्मेहि समझागतो भिक्खु अन्धन्तिनिद्दो होति अन्धन्तयोगक्खेमी अन्धन्तब्राखारी अन्धन्तपरियोनसानो सेट्टो देवमनुस्सानं । कतमेहि तीहि ? इदिपाटिहारियेन, आदेसना-पाटिहारियेन, अनुसासनीपाटिहारियेन – इमेहि खो, भिक्खवे, तीिहि धम्मेहि समझागतो भिक्खु अन्धन्तिनिट्टो होति, अन्धन्त्योगक्खेमी अन्धन्तब्राखारी अन्धन्तपरियोसानो सेट्टो देवमनुस्सानं ।

४. "अपरेहि पि, भिक्खने, तीहि बम्मेहि समझागतो मिक्खु अच्चन्तानहो होति अच्चन्तयोगक्खेमी अच्चन्तब्रह्माचारी अच्चन्त-परियोसानो सेट्ठो देवमनुस्सानं । कतमेहि तीहि ? सम्मादिद्विया, सम्माञाणेन, सम्माविमुत्तिया – इमेहि खो, भिक्खने, तीहि बम्मेहि

· B. 530

समन्नागतो भिक्कु प्रज्वन्तिनहो होति प्रज्वन्तयोगक्लेमी ग्रज्जन्त-ब्रह्मचारी प्रज्वन्तपरियोसानो सेट्टो देवमनुस्सान ।

५. "द्वीहि, मिक्खने, जम्मेहि समजागतो भिक्खु ग्रच्यन्तानहो होति प्रच्यन्तयोगक्खेमी ग्रच्यन्तब्रह्मचारी ग्रच्यन्तपरियोसानो सेट्ठो देवमनुस्सानं । कतमेहि द्वीहि ? विज्जाय, चरणेन — इमेहि खो, 5 भिक्खने, द्वीहि धम्मेहि समजागतो भिक्खु ग्रच्यन्तिन्द्वो होति ग्रच्यन्त-योगक्खेमी ग्रच्यन्तब्रह्मचारी ग्रच्यन्तपरियोसानो सेट्ठो देवमनुस्सानं । ब्रह्मना पेसा, भिक्खने, सनककुमारेन गाया भासिता —

'सत्तियो सेट्ठो जनेतिस्म, ये गोत्तपटिसारिनो। विज्जाचरणसम्पन्नो, सो सेट्ठो देवमानसे' ति।।

"सा खो पनेसा, भिक्खने, सनब्द्युमारेन गाया भासिता सुमासिता, नो दुब्सासिता; अत्यसंहिता, नो ब्रनत्यसंहिता; अनुमता मया। अहं पि. भिक्खने, एवं नदामि —

'ब्र्तियो सेट्टो जनेतिस्म, ये गोत्तपटिसारिनो । विज्ञाचरणसम्पन्नो, सो सेट्टो देवमानुसे'' ति ।। 15 निस्सयवायो पठमो ।

तस्युद्दानं

किमत्थिया चेतना तयो, उपनिसा ब्यसनेन च । हे सञ्जा मनसिकारो , सद्धो मोरनिवापकं ति ।।

२. अनुस्सतिवग्गो

१. पठममहानामसुत्तं

 एकं समयं भगवा सक्केमु विहरित किपलवत्युस्मि निप्रोधा-रामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्ख् भगवतो चीवरकम्मं करोन्ति — "निट्ठितचीवरो भगवा तेमासच्चयेन चारिकं पक्किमिस्सती"
 ति । अस्सीसि खो महानामो सक्को — "सम्बहुला किर भिक्ख् भगवतो

१. बह्मना सनककुमारेन - सी०, रो०। २ सुगीता नी दुणीता - सी०, स्या०, रो०। ३. निस्सायबस्यो - स्या०। ४-४. सञ्जा मनस्कारा सेखी - सी०, रो०; सञ्जा मनस्किरोरे विक्तो - स्या०। १-४. मोरनिवायनेन च - सी०, स्या०, मोरनिवायनेन चारि - रो०।

चीवरकम्मं करोन्ति – 'निष्ठितचीवरो भगवा तेमासच्चयेन चारिकं पक्किमस्सती'' ति ।

२. अय खो महानामो सक्को येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्कः
मित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकभन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिक्री
त्र खो महानामो सक्को भगवन्तं एतदवोच — "सुतं मेतं, भन्ते— 'सम्बहुकाः
किर भिक्षु भगवतो चीवरकम्मं करोन्ति — निट्ठितचीवरो भगवा तेमासच्वयेन चारिकं पक्किमिस्सती' ति । तेसं नो, भन्ते, नानाविहारेहि
विहरतं केनस्से विहारेन विहातक्वं" ति ?

R. 329

३. "ताषु ताषु, महानाम ! एतं लो, महानाम, तुम्हाकं । पितस्पं कुलपुतानं, यं तुम्हे तथागतं उपसङ्क्षमिरवा पुच्छेस्याय – तिसं नो, मन्ते, नानाविहारेहि विहरतं केनस्स विहारेन विहातव्वं" ति ? सदो लो, महानाम, प्राराधको होति, नो ग्रस्सद्धो; ग्रारद्धविरियो प्राराधको होति, नो कुसीतो; उपद्वितस्सित ग्राराधको होति, नो कुसीतो; उपद्वितस्सित ग्राराधको होति, नो क्रास्महितो ग्राराधको होति, नो महानाम, पञ्चा ग्राराधको होति, नो हुप्पञ्जो । इमेमु लो त्वं, महानाम, पञ्चमु धन्मेस पित्राय खंधमं उत्तरि भावेत्यासि ।

B. 531

४. "इघ त्वं, महानाम, तथागतं अनुस्सरेन्यासि — 'इति
पि सो भगवा अरहं सम्मासम्बुढो विज्जाचरणसम्पन्नो सुगतो
लोकविद्र अनुनारो पुरिसदम्मसारिथ सत्या देवमनुस्सानं बुढो भगवा'

शि । यिस्म, महानाम, समये अरियसावको तथागतं अनुस्सरित,
नेवस्स तिस्म समये रागपियुद्वितं चित्तं होति, न दोसपियुद्वितं
चित्तं होति, न मोहपियुद्वितं चित्तं होति, उजुगतमेवस्स तिस्म
समये चित्त होति तथागतं आरक्म। उजुगतचित्तो खो पन, 'महानाम, अरियसावको लभित अत्यवेदाँ, लभित धम्मवेदं, लभित

धम्मपुर्सिहतं पामोज्जं । पमुदितस्स पीति जायित, पीतिमनस्स कायो
परसम्भित, महानाम, अरियसावको विसमगताय पजाय समप्पत्तो
विहरित, सव्यापज्जाय पजाय अव्यापज्ज्ञो विहरित, धम्मसोतसमापन्नो
वुद्धानपस्सर्ति मानित ।

१ केन - स्या०। २. पंच -सी०।

४. "पुन च पर त्वं, महानाम, घम्मं अनुस्सरेय्यासि — 'स्वा-क्वातो भगवता धम्मो सन्दिट्ठिको प्रकालिको एहिपिस्सिको अोपनेध्यिको 'पच्चलं बेदितब्बो विञ्जूही' ति । यस्मि, महानाम, समये अरिय-क्षाको धम्मं अनुस्सरित, नेवस्स तस्मि समये रागपरियृद्धितं चित्तं होति, न सोहपरियृद्धितं चित्तं होति, न सोहपरियृद्धितं चित्तं होति, न सोहपरियृद्धितं चित्तं होति, न सोहपरियृद्धितं चित्तं होति, इ उजुगतमेवस्स तस्मि समये चित्तं होति घम्मं आरब्ध । उजुगतिचत्तो खो पन, महानाम, अरियसावको लागित जायित, पीतिमनस्स कायो पस्सम्मतित, पस्तद्धकायो सुखं वेदियित, सुविनो चित्तं समाधियति । अयं कुच्चित, पहानाम, अरियसावको विद्यति, सुविनो चित्तं समाधियति । अयं कुच्चित, महानाम, प्रियसावको विद्यति, सुविनो चित्तं समाधियति । अयं कुच्चित, महानाम, प्रियसावको विद्यति, सुवनो चित्तं समाधियति । विद्यति, सुव्यापञ्चाय पण्य अव्यापञ्चो विद्यति, सम्मसोतसमापन्नो धम्मानुस्तितं भावितं ।

६. "पुन च परं त्वं, महानाम, सङ्घं अनुस्सरेट्यासि — 'सुप्पटिपन्नो भगवतो सावकसङ्को, उज्प्पटिपन्नो भगवतो सावकसङ्को, वायपटिपन्नो भगवतो सावकसङ्को, यदिदं 15 चतारि पुरिस्युगानि अट्ट पुरिस्युगाला, एस भगवतो सावकसङ्को आहु-नेय्यो पाहुनेय्यो दिक्षणेय्यो अञ्जलिकरणीयो अनुत्तरं पुञ्ज्ञाक्षतं लोकस्ता ति । यस्ति, महानाम, समये ग्रिय्यसावको सङ्घं अनुस्सरीत, नेवस्स तस्मि समये रागपरियुद्धितं चित्तं होति, न दोसपरियुद्धितं चित्तं होति, न वोसपरियुद्धितं चित्तं होति, उजुगतमेवस्स तस्मि समये चित्तं 20 होति सङ्घं आरङ्ग । उजुगतचित्तो सो पन, महानाम, अरियसावको लामित अरव्यवं, लमति धम्मवंद, लमति धम्मप्रसिद्धितं पामोज्जं । पमुदित्तस्स पीति जायित, पीतिमनस्स कायो पस्सम्मिति, पस्सद्धकायो मुखं वेदियति, सुखिनो चित्तं समाधियति । ग्रयं वुच्चति, महानाम, अरिय-सावको विद्यमाताय पजाय समप्पत्ती विद्दर्रित, सब्यापज्झाय पजाय अव्यापज्झो विहरित, धम्मसोतसमापन्नो सङ्घानुस्सति गाविति ।

 "पुन च परं त्वं, महानाम, घ्रत्तनो सीलानि अनुस्सरेय्यासि
 म्राहण्डानि प्रिकट्यानि प्रकम्मासानि मृजिस्सानि विञ्कुप-सत्यानि अपरामद्वानि समाधिसंन्तनिकानि । यस्मि, महानाम, समये

[.] १. भोपनविको - सी०, स्था०, रो० । २. उजुपटिपन्नो - सी०, स्था०, रो० ।

धरियसावको सीलं धनुस्सरति, नेवस्स तस्मि समये रागपरियुद्धितं चित्तं होति, न बोसपरियुद्धितं चित्तं होति, न मोहपरियुद्धितं चित्तं होति; उजुगतमेवस्स तस्मि समये चित्तं होति सीलं धारस्म । उजुगत-चित्तो स्रो पन महानाम अरियसावको लभति अत्थवेदं, लभति धम्मवेदं, लभित धम्मूपसंहितं पामोज्जं । पमुदितस्स पीति जायति, पीतिमनस्स कायो पस्सम्भति, पस्सद्धकायो सुखं वेदियति, सुखिनो चित्तं समाधियति । अयं वुच्चति, महानाम, अरियसावको विसमगताय पजाय समप्पत्तो विहरति, सब्यापज्याय पजाय ग्रब्यापज्यो विहरति, धम्मसोतसमापन्नो सीलानस्सति भावेति ।

पून च परं त्वं, महानाम, प्रत्तनो चागं प्रनुस्सरेय्यासि -'लाभा वत में, शुलद्धं वत में, योहं मच्छेरमलपरियुद्विताय पजाय विगत-मलमच्छेरेन चेतसा ग्रगारं ग्रज्झावसामि मत्तवागो पयलपाणि बोस्सन्गरतो याचयोगो दानसंविभागरतो ति । यस्मि, महानाम, समये ग्ररियसावको चागं अनस्सरित, नेवस्स तस्मि समये रागपरियद्वितं 15 चित्तं होति, न दोसपरियुद्धितं चित्तं होति, न मोहपरियुद्धितं चित्तं होति; उजुगतमेवस्स तस्मि समये चित्तं होति चागं भ्रारव्म । उजगतिचत्तो खो पन, महानाम, प्ररियसावको लमति ग्रत्यवेदं, लभति घम्मवेदं, लभति धम्मूपसंहितं पामोज्जं । पमुदितस्स पीति जायति, पीतिमनस्स कायो पस्सम्मति, पस्सद्धकायो सुखं वेदियति, सुखिनो चित्तं समाधियति । n ग्रयं वच्चति, महानाम, ग्ररियसावको विसमगताय पजाय समप्पत्तो विहरति. सब्यापज्झाय पजाय ग्रब्यापज्झो विरहति. धम्मसोतसमापन्नो चागानस्सति भावेति ।

 "पून च परं त्वं, महानाम, देवता अनुस्सरेय्यासि — 'सन्ति देवा चातूम्महाराजिका, सन्ति देवा तावतिसा, सन्ति देवा यामा. सन्ति 25 देवा तुसिता, सन्ति देवा निम्मानरितनो, सन्ति देवा परनिम्मितवस-वित्तनो, सन्ति देवा ब्रह्मकायिका, सन्ति देवा ततुत्तरि । यथारूपाय सद्धाय समन्नागता ता देवता इतो चुता तत्थूपपन्ना, मय्हं पि तथारूपा सदा संविज्जित । यथारूपेन सीलेन समन्नागता ता देवता इतो चुता तत्यूपपन्ना, मय्हं पि तथारूपं सीलं संविज्जति । यथारूपेन सुतेन समन्ना-» गता ता देवता इतो चुता तत्यूपपन्ना, मय्हं पि तथारूपं मुतं संविज्जित । यथारूपेन चागेन समन्नागता ता देवता इतो चता तत्युपपन्ना, मय्हं पि

B 599

R. 331

R. 932

١.

तथारूपो वागो संविज्जति । यथारूपाय पञ्जाय समन्नागता ता वेवता इतो वृता तत्थूपपन्ना, मग्हं पि तथारूपा पञ्जा संविज्जती' ति । यस्मि, महानाम, समये प्ररियसावको प्रतानो च तासं च वेवतानं सद्धं च सीसं च सुतं च वागं च पञ्जां च प्रत्युत्तरित, नेवस्स तस्मि समये रागपरियृष्ट्रितं चित्तं होति, न वोसपरियृष्ट्रितं चित्तं होति, न मोहपरियृष्ट्रितं चित्तं 5
होति; उजुगतमेवस्स तस्मि समये चित्तं होति वेवता आरव्म । उजुगतचित्तो को पन, महानाम, प्ररियसावको लभित प्रत्यवेदं, लमित धम्मवेदं,
लभित धम्मूपसंहितं पामोज्जं । पमुदितस्स पीति जायित, पीतिमनस्स कायो पस्सम्भवीत, पस्सवकायो सुसं वेवियति, सुविनो चित्तं समाधियति ।
प्रयं वृज्वति, महानाम, प्ररियसावको विसमगताय पजाय समप्पत्तो 10 8.500

२. दुतियमहानामसुत्तं

१. एकं समयं भगवा सक्केसु विहरित किपलबत्युस्मि निग्नोधा-रामे । तेन खो पन समयेन महानामो सक्को गिलाना बृद्धितो होति प्रचिरवृद्धितो गेलञ्जा । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्सू भगवतो 15 चीवरकम्मं करोन्ति — "निद्धितचीवरो भगवा तेमासच्चयेन चारिकं पक्किमस्सती" ति । प्रस्सोसि खो महानामो सक्को — "सम्बहुला किर भिक्सू भगवतो चीवरकम्मं करोन्ति — "निद्धितचीवरो भगवा तेमासच्चयेन चारिकं पक्किमस्सती" ति ।

२. श्रथ खो महानामो सक्को येन भगवा तेनुपसङ्क्रीम; 20 उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं प्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो महानामो सक्को भगवन्तं एतदवीच — "सुतं मेतं, भन्ते — 'सम्बद्धना किर भिक्खू भगवतो चीवरकम्मं करोन्ति — निट्टित-चीवरो भगवा तेमासच्ययेन चारिकं पक्किमस्सती' ति । तेसं नो, भन्ते, नानाविहारेहि विहरतं केनस्स विहारेन विहातव्यं" ति ?

 "सायु सायु, महानाम! एतं खो, महानाम, तुम्हाकं पतिरूपं कुलपुतानं यं तुम्हे तथागतं उपसङ्कामत्वा पुच्छेन्याथ – 'तेसं नो, भन्ते, नानाविहारेहि विहरतं केनस्स बिहारेन विहातव्यं' ति?

R 334

सदो लो, महानाम, आराघको होति, नो अस्सदो; आरादियियो आराघको होति, नो कुसीतो; उपट्टितस्सित आराघको होति, नो सुटु-स्सिति; समाहितो आराघको होति, नो असमाहितो; पञ्जाब आराघको होति, नो दुष्णञ्जो। इमेसु लो त्वं, महानाम, पञ्चसु धम्मेसु पितद्वाय इ क्षाम्मे उत्तरि भावंद्यासि।

४. "इघ त्वं, महानाम, तथागतं ध्रनुस्सरेय्यासि — 'इति पि तो भगवा ... पे०... सत्था देवमनुस्तानं बुद्धो भगवा' ति । यिस्म, महानाम, समये धरियसावको तथागतं ध्रनुस्सरित, नेवस्स तिस्म समये रागगरियुट्टितं वित्तं होति, न बोसपरियुट्टितं वित्तं होति, न मोहपरि। युट्टितं वित्तं होति; उजुगतमेवस्त तिस्म समये वित्तं होति तथागतं ध्रारक्ष । उजुगतंवित्तो क्षोपन, महानाम, ध्रियसावको तभित श्रत्यवेदं, तभित धम्मवेदं, लभित धम्मवेदं, लभित धम्मवेदं, लभित धम्मवेदं, लभित धम्मवेदं, लभित धम्मवेदं, लभित धम्मवेदं, तभित आयित, पीतिमनस्स कायो पस्सम्भित, परत्यक्रायो गुलं वेदियित, मुितनो वित्तं समाधियिति । इस्ते लेतं, महानाम, बुद्धानुस्सित गच्छत्वो । पि भावेय्यासि, ठितो पि भावेय्यासि, नितिन्नो पि भावेय्यासि, सयानो पि भावेय्यासि, कम्मन्तं अधिट्ठहन्तो पि भावेय्यासि, पुत्तसम्बाधस्यनं श्रज्झावसन्तो पि भावेय्यासि ।

५. "पून च परं त्वं, महानाम, धम्मं अनस्सरेय्यासि ... पे०...

सङ्घं अनुस्सरेय्यासि ... पे०... अत्तनो सीलानि अनुस्सरेय्यासि ... पे०... २० अतनो नागं अनुस्सरेय्यासि ... पे०... देवता अनुस्सरेय्यासि ... पे०... देवता अनुस्सरेय्यासि ... पे०... सित देवा वातुस्महाराजिका ... पे०... सित देवा ततुत्तरि । यथारूपाय सद्धाय समन्नागता ता देवता इतो नुता तत्यूपपन्ना, मर्व्हं पि तथारूपा सद्धा संविज्जति । यथारूपेन सीलेन ... सुतेन ... नागेन ... पञ्जाय समन्नागता ता देवता इतो नुता तत्यूपपन्ना, मर्व्हं पि तथारूपा पञ्जा संविज्जती । यथारूपेन सीलेन ... सुतेन ... नागेन ... पञ्जाय समन्नागता ता देवता इतो नुता तत्यूपपन्ना, मर्व्हं पि तथारूपा पञ्जा व संविज्जती ति । यहिंस, महानाम, समये अरियसावको अत्तनो न तासं च देवतान सद्धं न सीलं न सुतं च नागं च पञ्जा च अनुस्सरित, नेवस्स तरिंस समये रागपरियुद्धितं चित्तं होति, न दोसपरियुद्धितं चित्तं होति,

न मोहपरियृद्धितं चित्तं होति; उजुगतमेवस्स तस्मि समये चित्तं होति देवता आरब्भ । उजुगतचित्तो खो पन, महानाम, श्ररियसावको लभति

१. सीलं -- स्या०, म०।

ग्रत्यवेदं, लभति धम्मवेदं, लभति धम्मपसंहितं पामोज्जं । पमदितस्स पीति जायति. पीतिमनस्य कायो पस्सम्भति, पस्सद्धकायो सुखं बेदियति, सुखनो चित्तं समाधियति । इमं खो त्वं, महानाम, देवतान्स्सति गुन्छत्तो पि भावेय्यासि, ठितो पि भावेय्यासि, निसिन्नो पि भावेय्यासि. सयानो पि भावेय्यासि, कम्मन्तं अधिद्रहन्तो पि भावेय्यासि, पूत्तसम्बाध- अ सवनं प्रज्ञावसन्तो पि भावेयवासी'' ति ।

३. नन्दियसत्तं

१. एकं समयं भगवा सक्केस् विहरित कपिलवत्थुस्मि निग्रोधारामे । तेन खो पन समयेन भगवा सावत्थियं वस्सावासं उपगन्तकामो होति । अस्सोसि खो नन्दियो सक्को - "भगवा किर सावत्थियं वस्सावासं उपगन्तुकामों ति । ग्रथ खो नन्दियस्स 10 18.536 सक्कस्स एतदहोसि - "यन्नूनाहं पि सावत्थियं वस्सावासं उपगच्छेथ्यं । तत्थ कम्मन्तं चेव ग्रधिटुहिस्सामि, भगवन्तं च लच्छामि कालेन कालं दस्सनाया" ति ।

- २. ग्रथ खो भगवा सावत्थियं वस्सावासं उपगच्छि । नन्दियो पि खो सक्को सावत्थियं वस्थावासं उपगच्छि । तत्थ कम्मन्तं चेव 15 ग्रिधद्वासि, भगवन्तं च लिभ कालेन कालं दस्सनाय । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खु भगवतो चीवरकम्मं करोन्ति - "निद्वितचीवरो भगवा तेमासच्चयेन चारिकं पक्किमस्सती'' ति । ग्रस्सोसि खो निन्दियो सक्को - "सम्बद्दला किर भिक्खु भगवतो चीवरकम्मं करोन्ति -'निद्वितचीवरो भगवा तेमासच्वयेन चारिकं पक्कमिस्सती'' ति ।
- ३. ग्रथ खो नन्दियो सक्को येन भगवा तेनुपसङ्कृमि; उपसङ्कामित्वा भगवन्तं स्रिभवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो नन्दियो सनको भगवन्तं एतदबोच - "सुतं मेतं, भन्ते -'सम्बहला किर भिक्ख भगवतो चीवरकम्मं करोन्ति - निद्धित-चीवरो भगवा तेमासच्चयेन चारिकं पक्कमिस्स्ती' ति । तेसं नो. 25 भन्ते, नानाविहारेहि विहरतं केनस्स विहारेन विहातब्बं" ति ?

४. "साधु साधु, नन्दिय ! एतं खो, नन्दिय, तुम्हाकं पतिरूपं

१. उपगठिन्छ – सी०, रो०। २. स्रविदाय – स्था०। ३. लच्छति – स्था०। WoY-YE

कुलपुतानं, यं तुम्हे तथागतं उपसङ्कामित्वा पुच्छेत्याथ — 'तेसं नो, मन्ते, नानाविहारिह विहरतं' केनस्स विहारेन विहातब्बं' ति ? सद्धो खो, नन्त्यि, भ्राराधको होति, नो अस्सद्धो; सीलवा भ्राराधको होति, नो दुस्सीलो; भ्रारद्धविरियो भ्राराधको होति, नो कुसीतो; उपद्वितस्सति भ्राराधको होति, नो कुसीतो; उपद्वितस्सति भ्राराधको होति, नो सुमाहितो भ्राराधको होति, नो स्थान्यको। होति, नो स्थान्यको। इमेसु खो ते, नन्त्यि, छसु धम्मेसु पतिद्वाय पञ्चसु धम्मेसु अन्त्रतं सति उपदापेतव्बा ।

प्र. "इघ त्वं, निन्दिय, तथागतं अनुस्सरेय्यासि – 'इति पि
 तो भगवा अरहं सम्मासम्बुद्धो विज्ञाचरणसम्पन्नो सुगतो लोकविद्र
 अनुत्तरो पुरिसदम्मसारिष, सत्था देवमनुस्सानं बुद्धो भगवा' ति ।
 इति लो ते, निन्दिय, तथागतं आरब्भ अञ्चत्तं सति उपद्रापेतब्बा ।

 "पुन च परं त्वं, निन्दय, धम्मं अनुस्सरेय्यासि – 'स्वाक्खातो भगवता धम्मो सन्दिट्टिको अकालिको एहिपस्सिको प्रोपनेथ्यिको पञ्चत्तं
 वेदितब्बो विञ्जूही ति । इति खो ते, निन्दय, धम्मं आरब्भ अज्झत्तं सति उपद्रापेतब्बा ।

७. "पुन च परं त्वं, निन्दय, कल्याणिमत्ते अनुस्सरेट्यासि — 'लाभा वत मे, सुलढं वत मे, यस्स मे कल्याणिमत्ता अनुकम्पका ग्रत्थ-कामा ग्रोबावका अनुसासका" ति । इति खो ते, निन्दय, कल्याणिमत्तो थ प्रारक्भ ग्रज्झतं सति उपद्वापेतब्बा ।

ट. "पुन च परं त्वं, नित्यं, ग्रत्तानो चागं अनुस्सरेय्यासि — 'लाभा वत में, मुलद्धं वत में, योहं मच्छेरमलपरियृद्विताय पजाय विगतमलमच्छेरेन चेतसा ग्रगारं अञ्झावनामि मुत्तचागो पयतपाणि वोस्सग्गरतो यानयोगो दानसंविभागरतो' ति । इति खो ते, निन्दिय, या ग्रामं आरक्स अञ्झतं सति उपटापेतब्बा ।

 "पुन च परं त्वं, निन्दिय, देवता ग्रनुस्सरेय्यासि – 'या' देवता ग्रतिक्कम्मेव कवळीकाराहारभक्खानं देवतानं सहब्यतं ग्रञ्जतरं

१ विहस्ति – रो०। २ उण्डुगेतन्त्रा – स्या०, रो०। ३. भनुसासिता – स्या०। ४ याता – सो०, स्या०, रो०। १. कर्वालकारभक्तान – सी०; कबळीकारभक्तानं – स्या०, रो०। ६. देवानं – सी०, रो०।

सनोभयं कायं उपपन्ना, ता करणीयं ग्रत्तनो न समनुपस्सन्ति कतस्स वा पतिचयं । सेव्यथापि, निन्दय, भिक्क् ग्रसमयिवमृत्तो करणीयं ग्रत्तनो न समनुपस्सित कतस्स वा पतिचयं; एवमेव खो, निन्दय, या ता देवता ग्रतिकक्रमेव कवळीकाराहारभक्खानं देवतानं सहव्यतं ग्रञ्जतरं मनोमयं कायं उपपन्ना, ता करणीयं ग्रत्तनो न समनुपस्सन्ति कतस्स वा पतिचयं । इति खो ते, निन्दय, देवता आरब्भ ग्रज्ज्ञत्तं सित उपद्रापेतब्बा।

१०. "इमेहि खो, नित्यंत, एकादसिह धम्मेहि समन्नागतो अरियसावको पजहतेव पापके अकुसले धम्मे, न उपादियति । सेय्यथापि, नित्यंत, कुम्मो निकुण्जो वमतेव उदकं, नो बन्तं पञ्चावमिति ; सेय्यथापि 10 वा पन, नित्यंत, सुक्खे तिणदाये अग्मि मुत्तो डहञ्जेव गञ्छति, नो दबुं पञ्चदावत्तति; एवमेव खो, नित्यंत, इमेहि एकादसिह धम्मेहि समन्नागतो अरियसावको पजहतेव पापके अकुसले धम्मे, न उपादियती" ति ।

४. सुभूतिसुत्तं

 श्रथ खो ब्रायस्मा सुभूति सद्धेन भिक्खुना सिद्ध येन भगवा 15 तेनुपसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा भगवन्तं ब्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो ब्रायस्मन्तं सुभृति भगवा एतदवोच —

२. "को नामायं, सुभूति, भिक्खु" ति ?

"सद्धो नामायं, भन्ते, भिक्खुं, सुदत्तस्स' उपासकस्स पुत्तो, सद्धा श्रगारस्मा श्रनगारियं पब्बजितो'' ति ।

"किच्च पनायं, सुभूति, सद्धो भिक्खु सुदत्तस्स उपासकस्स पुत्तो सद्धा अगारस्मा अनगारियं पव्यजितो सन्दिस्सति सद्धापदानेसू" ति ?

"एतस्स, भगवा, कालो, एतस्स, सुगत, कालो, यं भगवा सद्धस्स सद्धापदानानि भासेच्य । इदानाहं जानिस्सामि यदि वा श्रयं भिक्ख् 25 सन्दिस्सति सद्धापदानेसु यदि वा नो" ति ।

१. निक्कुम्बो – सी०,स्या०, रो० । २. पच्चामसति – स्या०; पच्छावमति – सी० । १. सदस्स – सी०, स्या०, रो० ।

R. 338

B. 539

R. 339

"तेन हि, सुभूति, सुगाहि, साषुकं मनसि करोहि; भासिस्सामी" ति । "एवं, भन्ते" ति खो आयस्मा सुभूति भगवतो पच्चस्सोसि । भगवा एतदबोच –

३. "इघ, सुभूति, भिक्खु सीलवा होति, पातिमोक्खसंवर-उ संबुतो विहरित फ्राचारगोचरसम्पन्नो अणुमत्तेषु वञ्जेषु भयदस्सावी, समादाय सिक्खति सिक्खापदेषु । यं पि, सुभूति, भिक्खु सीलवा होति ... पे०... समादाय सिक्खति सिक्खापदेषु, इदं पि, सुभूति, सद्धस्स सद्धा-पदानं होति ।

४. "पुन च परं, सुभूति, भिक्खु बहुस्सुतो होति सुतावरो सुत-ग्रांत सिन्नचर्या; ये ते धम्मा आदिकल्याणा मज्झेकल्याणा परियोसानकल्याणा सात्यं सब्यञ्जनं केवलपरिपुष्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं अभिवदन्ति, तथा-ख्यास्स धम्मा बहुस्सुता होन्ति धाता वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता दिद्विया सुप्पटिविद्धा । यं पि, सुभूति, भिक्खु बहुस्सुतो होति ... पे०... दिद्विया सुप्पटिविद्धा, इदं पि, सुभूति, सद्धस्स सद्धापदानं होति ।

 "पुन च परं, सुभूति, भिक्खु कत्याणिमत्तो होति कत्याण-सहायो कत्याणसम्पवङ्को । यं पि, सुभूति, भिक्खु कत्याणिमत्तो होति कत्याणसहायो कत्याणसम्पवङ्को, इदं पि, सुभूति, सद्धस्स सद्धापदानं होति :

६. "पुन च परं, सुपूति, भिक्खु सुवचो होति सोवचस्सकरणेहि धम्मेहि समन्नागतो समो पदक्खिणगाही अनुसासींन । यं पि, सुपूति, भिक्खु सुवचो होति सोवचस्सकरणेहि धम्मेहि समन्नागतो समो पदक्खिण-गाही अनुसासींन, इद पि, सुपूति, सद्धस्स सद्धापदानं होति ।

७. "पुन च परं, सुभूति, भिक्खु यानि तानि सब्रह्मचारीनं उच्चा-बचानि' किञ्करणीयानि तत्र' दक्खो होति अनलसो तत्रुपायाय बीमंसाय इस्तागतो अलं कातुं अलं संविधातुं । यं पि, सुभूति, भिक्खु यानि तानि सब्रह्मचारीनं उच्चावचानि किञ्करणीयानि तत्र दक्खो होति अनलसो तत्रुपायाय त्रीमंसाय समन्नागतो अलं कातुं अलं संविधातुं, इदं पि, सुभूति, सद्धस्स सद्धापदानं होति ।

-. "पुन च परं, सुभूति, भिक्खु धम्मकामो होति पियसमुदा-

१. उच्चावचान - रो०। २ तत्व - सी०, रो०।

हारो अभिवन्मे अभिविनये उळारपामोज्जो । यं पि, सूभृति, भिन्स् धम्मकामो होति पियसमुदाहारो ग्रिभधम्मे ग्रिभविनये उळारपामोज्जो, इदं पि. सभति, सद्धस्स सद्धापदानं होति ।

- "पुन च परं, सुभूति, भिक्ख् श्रारद्वविरियो विहरति स्रक्स-लानं धम्मानं पहानाय, कुसलानं धम्मानं उपसम्पदाय, थामवा देवह- उ परक्कमो ग्रनिक्लित्तधुरों कूसलेस धम्मेसू। यं पि, सुभृति, भिक्लु भारद्वविरियो विहरति अकुसलानं धम्मानं पहानाय कुसलानं धम्मानं उपसम्पदाय यामवा दब्हपरक्कमो अनिक्खित्तधरो कुसलेस धम्मेस् इदं पि, सुभृति, सद्धस्स सद्धापदानं होति ।
- १०. "पून च परं, सुभूति, भिक्खु चतुन्नं झानानं आभिचेतसिकानं 10 दिद्रधम्मसुखिवहारानं निकामलाभी होति ग्रकिच्छलाभी श्रकसिर-लाभी । यं पि, सुभूति, भिक्खु चतुन्नं झानानं श्राभिचेतसिकानं दिट्ट-घम्मसुखविहारानं निकामलाभी होति श्रकिच्छलाभी श्रकसिरलाभी, इदं पि. सुभृति, सद्धस्स सद्धापदानं होति ।
- ११. "पुन च परं, सुभूति, भिक्खु ग्रनेकविहितं पुब्बेनिवासं 15 ग्रनस्सरति. सेय्यथीदं - एकं पि जाति हे पि जातियो तिस्सो पि जातियो चतस्सो पि जातियो पञ्च पि जातियो दस पि जातियो बीसं पि जातियो तिसं पि जातियो चलारीसं पि जातियो पञ्जासं पि जातियो जातिसतं पि जातिसहस्सं पि जातिसतसहस्सं पि भनेके पि संबद्धकप्पे अनेके पि विबद्धकप्पे अनेके पि संबद्धविबद्धकप्पे - 20 'ग्रमत्रासि एवंनामो एवंगोत्तो एवंवण्णो एवमाहारो एवंस्खद्क्खप्पटि-संवेदी एवमायुपरियन्तो, सो ततो चुतो अमुत्र उदपादि; तत्रापासि एवंनामो एवंगोत्तो एवंवण्णो एवमाहारो एवंसुखदुक्खप्पटिसंवेदी एवमायुपरियन्तो, सो ततो चुतो इधूपपन्नो' ति । इति साकारं सउद्देसं अनेकविहितं पुब्बेनिवासं अनुस्सरित । यं पि, सुभूति, भिक्खु 25 प्र. 340 धनेकविहितं पूब्बेनिवासं अनुस्सरित ... इदं पि, स्भूति, सद्धस्स सद्घापदानं होति ।
- १२. "पुन च परं, सुभूति, भिक्खु दिब्बेन चक्खुना विसुद्धेन ग्रतिकान्तमानसकेन सत्ते पस्सति चवमाने उपपज्जमाने हीने पणीते स्वण्णे दृब्बण्णे, स्गते दुग्गते यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति - 'इमे वत 30 भोन्तो सत्ता कायद्रच्चरितेन समन्नागता वचीदुच्चरितेन समन्नागता

B. 540

B. 541

R. 341

30

मनोद्वच्चिरतेन समन्नागता ग्रीरयानं उपवादका मिच्छाविट्ठिका मिच्छा-विट्ठिकम्ससमादाना, ते कायस्स भेदा परं मरणा ग्रपायं दुग्गति विनिपातं निरयं उपपन्ना । इमे वा पन भोन्तो सत्ता कायसुचिरतेन समन्नागता वचीसुचरितेन समन्नागता मनोसुचरितेन समन्नागता प्ररियानं अनुप-वादका सम्मादिट्ठिका सम्मादिट्ठिकम्मसमादाना, ते कायस्य भेदा परं मरणा सुपति सम्म लोकं उपपन्नागति । इति दिव्यवज्जमाने हीने पणिते सुचण्णे दुब्बण्णे, सुगते दुगति यथाकम्मूपमं सत्ते पजानाति । यं पि, सुमूति, भिक्कु विद्येन चक्कुना विसुद्धेन ...पे०... यथाकम्मूपमे सत्ते पजानाति, इदं पि, सुमूति, सद्धस्स सद्धापदानं होति ।

१२. "पुन च परं, सुभूति, भिक्ष् ग्रासवानं खया श्रनासवं चेतोविसृत्ति पञ्जाविसृत्ति दिट्टेव धम्मे सयं ग्रिभिञ्ञा सिन्छ्कित्वा उपसम्पज्ज विहरति । यं पि, सुभूति, भिक्ष् श्रासवानं खया ... पे०... सिन्छ्कित्वा उपसम्पज्ज विहरति, इदं पि, सुभूति, सद्धस्स सद्धापदानं 15 होती" ति ।

१४. एवं बुत्ते श्रायस्मा सुभूति भगवन्तं एतदबोच — "यानि-मानि, भन्ते, भगवता सद्धस्स सद्धापदानानि भासितानि, संविज्जन्ति तानि इमस्स भिक्खुनो, श्रयं च भिक्खु एतेसु सन्दिस्सति ।

"श्रयं, भन्ते, भिक्खु सीलवा होति, पातिमोक्क्संवरसंबुतो
20 विहरित आचारगोचरसम्पन्नो ग्रणुमत्तेमु वज्जेमु भयदस्सावी, समादाय
सिक्खति सिक्खापदेस ।

"श्रयं, भन्ते, भिक्खु बहुस्सुतो होति सुतघरो सुतसन्निचयो; ये ते घम्मा प्रादिकल्याणा मञ्जेकल्याणा परियोसानकल्याणा सात्यं सब्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं श्रमिवदन्ति, तथारूपास्स 25 घम्मा बहुस्सुता होन्ति घाता वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता दिट्टिया सुप्पटिविद्धा ।

"श्रयं, भन्ते, भिक्खु कल्याणमित्तो होति कल्याणसहायो कल्याण-सम्पवङ्को ।

> "श्रयं, भन्ते, गिक्खु सुवचो होति ... पे०... झनुसासनि । "श्रयं, भन्ते, भिक्खु यानि तानि सब्रह्मचारीनं उच्चाबचानि

R. 342

किङ्करणीयानि तत्थ दक्खो होति धनलसो तत्रुपायाय वीमंसाय समन्नागतो ग्रलं कातुं ग्रलं संविधातुं।

"श्रयं, भन्ते, भिक्खु धम्मकामो होति पियसमुदाहारो ग्रभिधम्मे ग्रभिविनये उळारपामोज्जो ।

"ग्रयं, भन्ते, भिक्खु ग्रारद्धविरियो विहरित ...पे०... यामवा ऽ दब्हपरक्कमो ग्रनिक्खितघरो कुसलेसु धम्मेसु ।

"ग्रयं, भन्ते, भिक्खु चतुन्नं झानानं ग्राभिचेतिसकानं दिट्टघम्म-सुखिवहारानं निकामलाभी होति ग्रिकच्छलाभी ग्रकसिरलाभी ।

"भ्रयं, भन्ते, भिक्कु अनेकविहितं पुब्बेनिवासं अनुस्सरित, सेय्यथीदं – एकं पि जाति हे पि जातियो ... पे०... इति साकारं सउद्देसं 10 अनेकविहितं पुब्बेनिवासं अनस्सरित ।

"ग्रयं, भन्ते, भिक्खुं दिब्बेन चक्खुना विसुद्धेन श्रतिकक्त-मानुसकेन ... पे०... यथाकम्मूपगे सत्ते पजानाति ।

"भ्रयं, भन्ते, भिक्बुं भ्रासवानं खया ... पे०... सिन्ध्यकृत्वा उपसम्पञ्ज विहरति । यानिमानि, भन्ते, भगवता सद्धस्स सद्धापदानानि 15 भासितानि, संविज्जन्ति तानि इमस्स भिक्खुनो, श्रयं च भिक्खु एतेसु सन्दिस्सती" ति ।

१४. "साधु साघू, सुमूति ! तेन हि त्वं, सुमूति, इमिना च सद्धेन भिक्खुना सिंढ विहरेय्यासि । यदा च त्वं, सुमूति, ब्राकङ्क्षेय्यासि तथागतं दस्सनाय, इमिना सद्धेन भिक्खुना सिंढ उपसङ्क्षमेय्यासि तथागतं 20 दस्सनाया" ति ।

५. मेत्तासुत्तं

१. "मेत्ताय, भिक्खवे, चेतोविमृत्तिया आसीवताय भाविताय बहुलीकताय यानीकताय वत्युकताय अनृद्विताय परिचिताय सुसमा-रद्धाय एकादसानिसंसा पाटिकङ्का । कतमे एकादस ? सुखं सुपति, सुखं पटिबुज्झति, न पापकं सुपिनं पस्सित, मनुस्सानं पियो होति, 25 अमनुस्सानं पियो होति, देवता रक्खन्ति, नास्स प्रग्गि वा विसं वा सत्यं वा कमित, तुवटे चित्तं समाघियति, मुखवण्णो विष्पसीदित,

१. तुवट्टं – स्या० ।

B. 543

R. 343

10

असम्मूब्हो कालं करोति, उत्तरि अप्पर्टिविज्झत्तो बह्यलोक्प्यो होति । मेत्ताय, भिक्लवे, चेतोविसृत्तिया आसेविताय आविताय बहुलीकताय यानीकताय वत्युकताय अनुद्विताय परिचिताय सुसमारद्धाय इमे एकादसानिसंता पाटिकह्वा" नि ।

६. ब्रट्टकनागरसुत्तं

१. एकं समयं आयस्मा आनन्दो वेसालियं विहरति बेलुब-गामके । तेन क्षो पन समयेन दसमो गहपति अट्टकनागरो पाटलिपुत्तं अनुप्पत्तो होति केनचिदेव करणीयेन । अथ क्षो दसमो गहपति अट्टकनागरो येन कुक्कुटारामो येन प्रञ्ञातरो भिक्खु तेन्पसङ्क्रीम; उपसङ्क्रीमत्वा तं भिक्खु एतदबोच —

२. "कहं नु खो, भन्ते, आयस्मा आनन्दो एतरिह विहरित ? दस्सनकामा हि मयं, भन्ते, आयस्मन्तं आनन्दों" ति ।

"एसो, गहपित, भ्रायस्मा भ्रानन्दो वेसालियं विहरित बेलुव-गामके" ति ।

३. अथ खो दसमो गहपति अट्टकनागरो पाटलिपुत्ते तं करणीयं गिरत्वा येन बेसाली वेलुवगामको येनायस्मा आनत्दो तेनुपस द्विमः; उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं आनन्दं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो दसमो गहपति अट्टकनागरो आयस्मन्तं आनन्दं एतदबोच — "अत्थि नु खो, भन्ते आनन्द, तेन भगवता जानता पस्सता अरहता सम्मासम्बुद्धेन एकधम्मो सम्मदनखातो, यत्थ भिक्खुनो अप्य-मत्तस्स आतापिनो पहितत्तस्स विहरतो अविमुत्तं वा चित्तं विमुच्चिति, अपरिक्खीण वा आसवा परिक्खयं गच्छिन्ति, अननुष्पत्तं वा अनुत्तरं योगक्खेमं अनुपापुणातो" ति ?

"श्रतिष्य खो, गहरति, तेन भगवता जानता पस्सता अरहता सम्मासम्बुद्धेन एकथम्मो सम्मदक्खातो, यत्य भिक्खुनो अप्पमत्तस्य 25 आतापिनो पहिंतत्तस्स विहरतो अविभृत्तं वा चित्तं विमृच्चति, अपरि-क्खीणा वा आसवा परिक्खयं गच्छन्ति, अननुष्पत्तं वा अनुसरं योगक्खेमं अनुपापुणाती"ति।

१. वेळुवनामके – स्था०; बेळुवनामके – सी०। २. पातसिपुत्तं – स्था०।

४. "कतमो पन, भन्ते झानन्द, तेन भगवता जानता पस्सता ग्ररहता सम्मासम्बुद्धेन एकघम्मो सम्मदक्खातो, यत्य भिक्खुनो ग्रप्य-मत्तस्य झातापिनो पहितत्तस्स विहरतो ग्रविमुत्तं वा चित्तं विमुच्चित, ग्रपरिक्खीणा वा झासवा परिक्खयं गच्छिन्ति, अननुष्पत्तं वा अनुत्तरं योगक्खेमं अनुपायुणाती" ति ?

४. "इघ, गहपित, भिक्ख, विविच्चेव कामेहि विविच्च अकुसलेहि घम्मेहि सवितक्कं सविचारं विवेकजं पीतिसुखं पठमं झानं उपसम्पञ्ज विहरित । सो इति पटिसञ्चिक्वलित — 'इदं पि खो पठमं झानं प्रमिस्तक्कृतं प्रभितक्कंति — 'इदं पि खो पठमं झानं प्रभिसक्कृतं प्रभितक्कंति । 'यं खो पन किञ्चि प्रभिसक्कृतं प्रभि-सञ्चेतियतं, तदिनच्चं निरोधघम्मं' ति पजानाति । सो तत्य ठितो १० आसवानं खयं पापुणाति; नो चे आसवानं खयं पापुणाति, तेनेव घम्मरागेन ताय घम्मनित्या पञ्चलं आसवानं खयं पापुणाति, तेनेव घम्मरागेन ताय घम्मनित्या पञ्चलं आसवानं खयं पापुणाति, तेनेव घम्मरागेन ताय घम्मतिति तत्यं परिनिक्वायी अनावत्तिघम्मो तस्मा विका । अयं पि खो, गहति तत्यं भरिनिक्वायी अनावत्तिघम्मो तस्मा विका । अयं पि खो, गहति तत्यं भरिनिक्वाती, यत्य भिवज्जो अप्यमत्तस्य आतापिनो १० पिहतत्तस्य विहरतो अविमृत्तं वा चित्तत्वित प्रपरिक्खीणा वा आसवा परिक्खयं गच्छित्ता, अननुप्तरं वा अनुत्तरं योगवलेमं अनुपायुणाति ।

६. "पुन् च परं, गहपित, भिक्ख वितक्किविचारानं बूपसमा अज्ज्ञत्तं सम्पसादनं चेतसो एकोदिभावं अवितक्कं अविचारं समाधिजं 20 पीतिसुखं दुतियं झानं ... पे०... ततियं झानं ... पे०... चतुत्यं झानं उप-सम्पञ्ज विहरित । सो इति पटिसिञ्चक्खित — 'इवं पि खो चतुत्यं झानं अपिसङ्कृतं आभिसङ्कृतं आभिसञ्ज्ञतियतं । 'यं खो पन किञ्ज्च अभिसङ्कृतं अभिसञ्ज्ञतेवितं तदिनिच्चं निरोधवम्मं' ति पजानाति । सो तत्व जिमसञ्ज्ञतेवितं तदिनिच्चं निरोधवम्मं' ति पजानाति । सो तत्व उज्जित्या सामसञ्ज्ञतेव व्यापनात्ते स्वयं पापुणाति, तेनेव व्यापनात्तेने तात्व वम्मनिद्या पञ्चमं ओरम्भागियानं संयोजनानं परिक्वया ओपपातिको होति तत्व परिनिब्बायी अनावता मस्मा सम्मत्वच्या तो सम्मा सम्मत्वच्या सोपमातिस्य स्वराता सम्मासम्बुद्धेन एकथम्मो सम्मवक्यातो, यत्व भिक्चुनो अप्यमत्तस्य आतापिनो पहितत्तस्स विहरतो अविभुत्तं वा चित्तं विभुन्चित 30

१. तत्र - सी० ।

^{#08~8}E

ग्रपरिक्सीणा वा भ्रासवा परिक्लयं गच्छन्ति भननुष्पत्तं वा भनुत्तरं योगक्लेमं प्रमुपापूणाति ।

७. "पून च परं, गहपति, भिक्खु मेत्तासहगतेन चेतसा एकं दिसं फरित्वा विहरित तथा दृतियं तथा ततियं तथा चतुत्थं। इति उद्धमधो तिरियं सब्बधि सब्बत्तताय सब्बावन्तं लोकं मेत्तासहगतेन बेतसा एकं दिसं फरित्वा विहरति विपूलेन महग्गतेन श्रप्पमाणेन ग्रवेरेन ग्रब्यापज्झेन फरित्वा विहरति । सो इति पटिसञ्चिनस्ति -'ग्रयं पि खो मेलाचेतोविमित्त अभिसङ्खता ग्रभिसञ्चेतयिता'। 'यं खो पन किञ्च ग्रभिसङ्ख्यं ग्रभिसञ्चतियतं तदनिच्यं निरोधधम्मं 10 ति पजानाति । सो तत्थ ठितो फासवानं खयं पापूणाति; नो चे श्रासवानं खयं पापुणाति, तेनेव धम्मरागेन ताय धम्मनन्दिया पञ्चन्नं स्रोरम्भागि-यानं संयोजनानं परिक्खया भ्रोपपातिको होति तत्थ परिनिब्बायी ग्रना-वत्तिधम्मो तस्मा लोका । श्रयं पि खो, गहपति, तेन भगवता जानता ... पे ०... ग्रननपत्तं वा ग्रनत्तरं योगक्खेमं ग्रनपापूणाति ।

P. 345

B. 545

15

द "पून च परं, गहपति, भिक्ख करुणासहगतेन चेतसा ... पे मुदितासहगतेन चेतसा ... पे उपेक्खासहगतेन चेतसा एकं दिसं फरित्वा विहरति तथा इतिय तथा ततियं तथा चतृत्थ । इति उद्धमधो तिरियं सञ्बंधि सञ्बत्तताय सञ्जावन्तं लोकं जपनस्वासह-गतन चेतसः विपूलेन महग्गतेन अप्पभाणेन अवरेन अब्यापज्झेन फरित्वा 20 विहरति । सो इति पटिसञ्चिक्खति – 'ग्रयं पि खो उपेक्खाचेतोविमत्ति ग्रमिसङ्कता ग्रमिसञ्चेतियता'। 'य लो पन किञ्च ग्रमिसङ्कतं ग्रभिसञ्चेतियतं तदनिच्चं निरोधधम्मं' ति पजानाति । सो तत्थ ठितो श्रासवानं खयं पापूणाति; नो चे श्रासवानं खयं पापूणाति, तेनेव धम्म-रागेन ताय धम्मनन्दिया पञ्चन्नं ग्रोरम्भागियानं संयोजनानं परिकलया 25 श्रोपपातिको होति तत्थ परिनिब्बायी श्रनावत्तिधम्मो तस्मा लोका । अयं पि खो, गहपति, तेन भगवता जानता ... पे०... अननुष्पत्तं वा अनृत्तरं योगक्खेमं धनुपापूणाति ।

 "पुन च परं, गहपति, भिक्खु सब्बसो रूपसञ्ञानं समित-क्कमा पटिघसञ्ञानं ग्रत्थञ्जमा नानत्तसञ्ञानं ग्रमनंसिकारा 'ग्रनन्तो

१-१ सी॰, स्या॰, रो० पोत्यकेंस नत्थि ।

श्राकासो' ति आकासानञ्चायतनं उपसम्पञ्ज विहरति । सो इति पिट-सञ्चित्वस्वति — 'अयं पि स्रो आकासानञ्चायतनसमापत्ति अभिसङ्कृता अभिसञ्चतियत्त' । 'यं स्त्रो पन किञ्चि अभिसङ्कृतं अभिसञ्चतीयतं तदिनच्चं निरोधधम्मं' ति पजानाति । सो तत्त्व' ठितो आसवानं स्त्रयं पापुणाति; नो चे आसवानं स्त्रयं पापुणाति, तेनेव धम्मरागेन ताय अधम्मनित्या पञ्चकं औरस्भागियानं संयोजनानं परिचस्या अभिपातिको होति तत्त्व परिनिज्जायी अनावत्तिसम्मो तस्मा लोका । अवं पि स्त्रो, गहपति, तेन भगवता जानता ...पे०... अननुष्पत्तं वा अनुत्तरं योगक्समं अनुपापुणाति ।

१०. "पुन च परं, गह्पति, भिक्खु सब्बसी आकासानञ्चायतनं 10 समितिकम्म 'धनन्तं विञ्ञाण' ति विञ्ञाणञ्चायतनं उपसम्पञ्ज विहरित ... पे०... सब्बसी विञ्ञाणञ्चायतनं समितिकम्म 'नित्य किञ्ची' ति श्रीकञ्चञ्ञायतनं उपसम्पञ्ज विहरित । सो इति पिटसिञ्चक्खति — 'ग्रयं पि खो श्राकिञ्चञ्ञायतनसमापित श्रीम-सङ्खता श्रीभसञ्चतियता' । 'यं खो पन किञ्चि प्रसिसंङ्कृतं श्रीम- 15 सञ्चतियतं तदिनच्चं निरोधधम्मं ति पजानाति । सो तत्य ठितो आसवानं खयं पापुणाति; नो चे श्रीसवानं खयं पापुणाति, तेनेव घम्म-रागेन ताय धम्मनन्दिया पञ्चतं श्रीम्भागियानं संयोजनानं परिक्खया श्रीपातिको होति तत्य परिनिब्बायी श्रनावत्तिधम्मो तस्मा लोका । अयं पि खो, गृहपति, तेन भगवता जानता ... पे०... श्रननृष्पत्तं वा 20 8.546 श्रमत्तरं योगच्छेमं अनगप्पणीती' ति ।

११. एवं वृत्ते दसमी गहपति अद्गुकनागरी आयस्मन्तं आनन्तं एतदवोच — "सेय्यथापि, भन्ते आनन्तं पुरिसो एकं निधिमुखं गवेसन्तो सिकदेव एकादस निधिमुखं नि अधिगच्छेय्य; एवमेव खो अहं, भन्ते, एकं अमतद्वार गवेसन्तो सिकदेव एकादस अमतद्वारानि अलत्यं सेवनाय । 25 संय्यथापि, भन्ते, पुरिसस्स अगारं एकादसद्वारं । सो तिस्म अगारे आदित्ते एकमेकेन पि द्वारेन सक्कुणेय्य अत्तानं सोत्य कातुं; एवमेव खो अहं, भन्ते, इमेसं एकादसक्षं अमतद्वारानं एकमेकेन पि अमतद्वारेन सक्कुणिस्सामि असानं सोत्य कातुं । इमे हि नाम, भन्ते, अञ्ज-

१. एकावसभं समसद्वारानं - सी०, स्या०, री० । २. सवनाय - स्या० ।

B 547

R. 348

तित्थिया क्राचरियस्स क्राचरियघनं परियेसिस्सन्ति । किं पनाहं क्रायस्मतो क्रानन्दस्स पूजं ने करिस्सामी "ति !

१२. प्रय खो दसमो गहपति श्रद्धकनागरी बेसालिकं च पाटलि-पुत्तकं च भिक्खुसङ्कं सिन्नपातापेत्वा पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन क सहत्या सन्तप्येसि सम्पवारेसि । एकमेकं च भिक्खं पच्चेकं दुस्सयुगेन श्रच्छादेसि, श्रायस्मत्तं च प्रानन्दं तिचीवरेन । श्रायस्मतो श्रानन्दस्स पञ्चसतं विहारं कारापेसी ति ।

७. गोपालसुत्तं

- १. "एकादसिंह, भिक्खने, अक्नींह समझागतो गोपालको अभव्नो गोगण" परिहरितुं फार्ति "कात्"। कतमेहि एकादसिंह ? इष, 10 भिक्खने, गोपालको न रूपञ्जू होति, न लक्खणकुसलो होति, न आसाटिकं हारेता होति, न वण पटिच्छादेता होति, न धूमं कत्ता होति, न तित्यं जानाति, न पीतं जानाति, न वीर्षं जानाति, न गोघरकुसलो होति, ग्रनवसेसदोही च होति, ये ते उसभा गोपितरो गोपरिणायका ते न प्रतिरंकपूजाय पूजेता होति । इमेहि खो, भिक्खने, एकादसिंह 15 अङ्गेहि समझागतो गोपालको अभव्नो गोगणं परिहरितु फार्ति कातुं ।
- २. "एवमेव खो, भिक्खवे, एकादसिंह धम्मेहि समन्नागतो भिक्ख अभव्यो इमिस्म धम्मिवनये बुद्धि विक्रिंच्ह वेपुल्लं आपिष्णतुं। कतमेहि एकादसिंह ? इथ, भिक्खवे, भिक्ख न रूपञ्जू होति, न लक्खणकुसलो होति, न आसाटिकं हारेता होति, न वणं पिटच्छादेता था होति, न व्यमं कत्ता होति, न तित्यं जानाति, न पीतं जानाति, न वीर्षि जानाति, न गोचरकुसलो होति, अनवसेसदोही च होति, ये ते भिक्खू येरा रत्तञ्जू विराज्जीता सङ्घपितरो सङ्घपरिणायका ते न अतिरेकंप्रजाय प्रजेता होति।
- २. "कथं च, भिनखने, भिनखु न रूपञ्चू होति ? इस, 25 भिनखने, भिनखु यं किञ्च्च रूपं" 'चतारि महाभूतानि, चतुकं च महाभूताने उपादायरूपं ति यथाभूतं नप्पजानाति । एवं खो, भिनखने, भिनखु न रूपञ्चू होति ।

१-१. करिस्तामी – स्याः । २. गोमनं – सीः । ३-३. पाति कर्तृं – सीः; फाति कार्तुं – स्याः, रीः । ४. साटेता – सीः, स्याः, रीः । ५. क्यं सम्बं तं करं – मः ।

४. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु न लक्खणकुसलो होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु 'कम्मलक्खणो बालो, कम्मलक्खणो पण्डितो' ति यथाभृतं नप्पजानाति। एवं खो, भिक्खवे, भिक्ख न लक्खणकुसलो होति।

५. "कषं च, भिक्खवे, भिक्खु न प्रासाटिकं हारेता होति ? इष, भिक्खवे, भिक्खु उप्पन्नं कामवितक्कं अधिवासेति नप्पजहित न ड विनोदेति न ब्यन्तीकरोति न अनुभावं गर्मेति, उप्पन्नं ब्यापादवितक्कं ... उप्पन्नं विहिंसावितक्कं ... उप्पन्नुप्पन्ने पापके अकुसले धम्मे अधिवासेति नप्पजहित न विनोदेति न ब्यन्तीकरोति न अनुभावं गर्मेति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु न आसाटिकं हारेता होति ।

६. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु न वणं पटिच्छावेता होति ? 10 इघ, भिक्खवे, भिक्खु चक्खुना रूपं दिस्वा निमित्तगाही होति अनु- व्यञ्जनगाही; यत्वाधिकरणमेनं चक्खुन्दियं असंवुत्तं विहरन्तं अभिज्ञा- दोमनस्सा पापका अकुसला धम्मा अन्वास्पवेय्यं, तस्स संवराय न पटि-पज्जितं; न रक्खित चक्खुन्दियं, चक्खुन्दियं संवरं नापज्जित । सोतेन सहं सुत्वा ... घानेन गर्न्थं घाषित्वा ... जिक्ह्याय रसं सायित्वा ... कायेन 15 इ. 349 फोटुब्बं कुसित्वा ... मानसा धम्मं विञ्जाय निमित्तगाही होति अनु- व्यञ्जनगाही; यत्वाधिकरणमेनं मनिन्द्रयं असंबुत्तं विहरन्तं अभिज्ञा- दोमनस्सा पापका अकुसला धम्मा अन्वास्तवेय्यं, तस्स संवराय न पटि-पज्जित; न रक्खित मनिन्द्रयं, मनिन्द्रयं संवरं नापज्जित। एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु न वणं पटिच्छावेता होति ।

७. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु न धूमं कत्ता होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु न यथासुतं यथापरियत्तं धम्मं वित्थारेन परेसं देसेता होति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु न धूमं कत्ता होति ।

B. 549

- ह. "कब्रं च, भिक्खबे, भिक्खु न पीतं जानाति ? इघ, भिक्खबे, भिक्खु तथागतप्यबेदिते धम्मविनये देसियमाने न लभित अत्यबेद, न लभित घम्मबेद, न लभित घम्मुपसंहितं पामोज्जं । एवं खो, भिक्खबे, भिक्खु न पीतं जानाति ।
- . १०. "कथंच, भिक्खवे, भिक्खुन वीथि जानति ? इष, भिक्खवे, भिक्खु धरियं श्रद्विकंमग्यं यथाभूतं नप्पजानाति । एत्रं खो, भिक्खवे, भिक्खुन वीथि जानाति ।
- ११. "कथं च, भिक्खते, भिक्खु न गोचरकुसलो होति ? য়.១৯০ इस, भिक्खते, भिक्खु चतारो सतिपट्ठाने यथाभूतं नप्पजानाति । 10 एवं खो, भिक्खते, भिक्खु न गोचरकुसलो होति ।
 - १२. "कथं च, भिक्खके, भिक्खु धनवसेसवोही होति ? इध, भिक्खके, भिक्खुं सद्धा गहपतिका अभिहृद्दुं प्रवारेन्ति चीवरपिण्डपात-सेनासनिगलानप्पच्यभेसज्जपरिक्खारेहि । तत्र भिक्खुं मत्तं न जानाति पटिग्गहणाय । एव खो, भिक्खके, भिक्खु धनवसेसदोही होति ।
 - १३. "कथं च, भिक्खवे, भिक्ख् ये ते भिक्ख् येरा रत्तव्यू चिरपब्बजिता सङ्खपितरो सङ्खपिरणायका, ते न अतिरेकपूजाय पूजेता होति ? इभ, भिक्खवे, भिक्ख् ये ते भिक्ख् येरा रत्तव्य्यू चिरपब्बजिता सङ्खपितरो सङ्खपिरणायका, तेसु न मेत्तं कायकम्मं पच्चुपट्टापेति आवि व्वेव रहो च, न मेत्तं वचीकम्मं ... न मेत्तं मनोकम्मं पच्चुपट्टापेति आवि चेव रहो च। एवं खो, भिक्खवे, भिक्ख् ये ते भिक्ख् येरा रत्तव्य्यू चिरपब्बजिता सङ्खपितरो सङ्खपरिणायका, न ते अतिरेकपूजाय पूजेता होति।
 - "इमेहि खो, भिक्खवे, एकादसिह धम्मेहि समन्नागतो भिक्खु 25 ग्रमब्बो इमिंस्म धम्मविनये बुद्धि विरूब्हि वेपुल्लं ग्रापज्जितुं।
 - १४. "एकादसीह, भिक्खने, अङ्गीहि समझागतो गोपालको मब्बो गोगणं परिहरितुं फार्ति कातुं। कतमीहि एकादसिह ? इस, भिक्खने, गोपालको रूपञ्च होति, लक्खणकुसलो होति, झासाटिकं हारेता होति, वणं पटिच्छादेता होति, घूमं कत्ता होति, तित्यं जामाति,

१. ० परिक्खारेन – सी॰, स्या॰, री॰। २. मिक्खवे मिक्खु – स्या॰।

R. 351

पीतं जानाति, बीबि जानाति, गोषरकुसलो होति, सावसेसवेही ब होति, ये ते उसमा गोपितरो गोपरिणायका ते प्रतिरेकपूषाय पूजेता होति – इमेहि खो, मिक्खने, एकादसहि प्रकृष्टि समन्नागतो गोपानको भक्बो गोगणं परिहरिस्तुं फार्ति कातुं।

- १४. "एवमेव खो, भिनखने, एकादसिह वम्मेहि समझागतो 5 भिनखु मब्बो इमस्मि वम्मिनिय वृद्धि विरूक्ति चेपुल्लं प्रापिजन्तुं। कक्तमेहि एकादसिह ? इप, भिनखने, भिनखु रूपञ्जू होति, लक्खण-कुसलो होति, श्रासाटिकं हारेता होति, वणं पटिच्छादेता होति, धूमं कत्ता होति, तित्यं जानाति, पीतं जानाति, बीधि जानाति, गोचरकुसलो होति, साबसेसदोही च होति, ये ते भिनखू चेरा रत्तञ्जू चिरपब्बजिता 10 सङ्कपितरो सङ्कपरिणायका ते प्रतिरेकपूजाय पूजेता होति।
- १६. "कथं व, भिक्खवं, भिक्खु रूपञ्जू होति ? इघ, भिक्खवं, भिक्खु यं किञ्चि रूपं 'चत्तारि महाभूतानि, चतुन्नं च महा-भूतानं उपादायरूपं ति यथाभूतं पजानाति । एवं खो, भिक्खवं, भिक्खु रूपञ्ज होति ।

१७. "कथं च, भिनखंने, भिनखं लनखणकुसलो होति ? इध, भिनखने, भिनखं 'कम्मलनखणो बालो, कम्मलनखणो पण्डितो' ति यथा-भृतं पजानाति । एवं खो, भिनखने, भिनखं लनखणकुसलो होति ।

- १८. "कथं च, भिक्खने, भिक्खु ध्रासाटिकं हारेता होति ? इघ, भिक्खने, भिक्खु उप्पन्नं कामनितक्कं नाधिवासेति पजहित विनोदेति 20 व्यन्तीकरोति ध्रनभावं गमेति, उप्पन्नं ब्यापादवितक्कं ... उप्पन्नं विहिंसा-वितक्कं ... उप्पन्नुप्पन्ने पापके प्रकुसले घम्मे नाधिवासेति पजहित विनोदेति ब्यन्तीकरोति धनभावं गमेति। एवं खो, भिक्खने, भिक्खु ध्रासाटिकं हारेता होति।
- १६. "कथं च, भिन्सवं, भिन्स्तु वणं पटिच्छादेता होति ? 25 इम, भिन्स्त्ते, भिन्स्तु चन्स्तुना रूपं दिस्ता न निमत्तम्याही होति नानुस्थञ्जनमाही; यरवाधिकरणमेनं चन्स्तुन्त्रियं असंबुतं विहरन्तं प्रमिज्झादीमनस्सा पापका मकुसला घम्मा अन्वास्सवेद्यं, तस्स संवरायं पटिपज्जति; रन्स्त्रति चन्स्तुन्त्रियं, चन्स्तुन्त्रियं संवरं प्रापज्जति । सोतेन सहं सुत्वा ... घानेन गन्धं घायिरवा ... जिन्ह्ययं रसं सायिरवा ... कायेन 30

R. 352

R. 353

फोट्टब्बं फुसित्वा ... मनसा धम्मं विञ्ञाय न निमित्तमाही होति नानु-ध्यञ्जनमाही; यत्वाधिकरणमेनं मनिन्द्रियं असंवृतं विहरन्तं ध्रमिञ्ज्ञा-दोमनस्सा पापका प्रकुसला धम्मा ध्रन्वास्सवेय्युं, तस्स संवराय पटि-पज्जित; रक्खित मनिन्द्रियं, मनिन्द्रियं संवरं ध्रापज्जित । एवं खो, 5 भिक्खवे, भिक्च वणं पटिन्छादेता होति ।

२०. "कथं च, भिक्खने, भिक्ख थूमं कत्ता होति ? इष, भिक्खने, भिक्ख यथासुतं यथापरियत्तं धम्मं वित्यारेन परेसं देसेता होति । एवं खो, भिक्खने, भिक्ख वूमं कत्ता होति ।

२१. "कथं च, भिक्खवे, भिक्ख् तित्यं जानाति ? इष,

ा० भिक्खवे, भिक्ख् ये ते भिक्ख् बहुस्सुता आगतागमा घम्मघरा विनयधरा
मातिकाघरा, ते कालेन कालं उपसङ्क्षमित्वा परिपुच्छति परिपञ्हिति —

'इदं, भन्ते, कथं, इमस्स को अत्थो' ति ? तस्स ते आयस्मन्तो अविवटं
चेव विवरन्ति, अनुतानीकतं च उत्तानीकरोन्ति, अनेकविहितेसु च
कङ्क्षाठानियेसु घम्मसु कङ्क्षं पटिविनोदेन्ति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु

वित्यं जानाति ।

२२. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु पीतं जानाति ? इघ, भिक्खवे, भिक्खु तथागतप्पवेदिते धम्मविनये देसियमाने लभति अत्थवेदं, लभति धम्मवेदं, लभति धम्मवेदं, लभति धम्मवेदं, लभति धम्मपेदंहतं पामोज्ज । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु पीतं जानाति ।

B. 551 20 २३. "कथं व, भिक्खवे, भिक्खु वीथिं जानाति ? इष, भिक्खवे, भिक्खु अरियं अट्टिङ्गकं मन्यं यथ।भूतं पजानाति । एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु वीथिं जानाति ।

२४. "कथं च, भिक्खवे, भिक्ख् गोचरकुसलो होति ? इस, भिक्खवे, भिक्खु चत्तारो सतिपट्टाने यथाभूतं पजानाति । एवं खो, 25 भिक्खवे, भिक्खु गोचरकुसलो होति ।

२५. "कथ च, भिक्खवे, भिक्खु सावसेतदोही होति ? इध, भिक्खवे, भिक्खुं सद्धा गहपतिका ऋभिहट्टुं पवारेन्ति चीवरपिण्डपात-सेनासनगिलानप्यच्चयभेसज्जपरिक्खारेहि । तत्र भिक्खु मेत्तं जानात्ति पटिग्गहणाथ । एवं खां, भिक्खवे, भिक्खु सावसेतदोही होति ।

१. कळाठानीयेस - सी० ।

२६. "कथं च, भिक्खवे, भिक्खु ये ते मिक्खू थेरा रत्तरुष्ट्रं चिरपञ्जीता सङ्घपितरो सङ्घपरिणायका, ते श्रतिरेकपुषाय पूजेता होति ? इस, भिक्खवे, भिक्खु ये ते थेरा रत्तरुष्ट्र् चिरपञ्जीका सङ्घपितरो सङ्घपरिणायका, तेसु मेतं कायकस्मं पञ्चपट्टापेति आजि चेव रही च, मेतं वचीकस्मं ... मेतं मनोकस्मं पञ्चपट्टापेति आजि चेव उरही च। एवं खो, भिक्खवे, भिक्खु ये ते भिक्खू येरा रत्तरुष्ट्र चिर-पञ्जीता सङ्घपरिणायका, ते अतिरेकपूजाय पूजेता होति ।

"इमेहि स्रो, भिक्सवे, एकादसिंह धम्मेहि समन्नागतो भिक्सु भक्बो इमिस्म धम्मविनये वृद्धि विस्तिन्ह वेपुल्लं ग्रापिजतुं" ति ।

८. पठमसमाधिसुत्तं

- ग्रथ खो सम्बहुला भिक्खु येन भगवा तेनुपसङ्क्रींमञ्ज; उप- 10 सङ्क्रीमत्वा भगवन्तं ग्रभिवादेत्वा एकमन्तं निसीर्देखु । एकमन्तं निसिष्ठा खो ते भिक्ख भगवन्तं एतदवीच्ं –
- २. "सिया नु खो, भन्ते, भिक्खुनो तथाख्पो समाधिपटिलाभो यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्जी अस्स, न आपिस्म आपोसञ्जी अस्स, न तेर्जास्म तेजोसञ्जी अस्स, न वार्यास्म वायोसञ्जी अस्स, न आकासा- 15 8.522 नञ्चायतने आकासानञ्चायतनसञ्जी अस्स, न विञ्ञाणञ्चायतने आकासानञ्चायतनसञ्जी अस्स, न विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जी अस्स, न अक्रिञ्ञाच्यतने आकिञ्च-ञ्जायतनसञ्जी अस्स, न नेवसञ्जानसञ्जायतने नेवसञ्जातासञ्जायतनसञ्जी अस्स, न इथलोके इथलोकसञ्जी अस्स, न परलोके परलोकसञ्जी अस्स, न परलोके परलोकसञ्जी अस्स, न परियोस्त 20 अनुचिद्यतं मनसा तत्रा पि न सञ्जी अस्स; सञ्जी च पन अस्सा" ति ?
- ३. "सिया, मिक्खने, भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटिलामो यथा नेन पथनियं पथिसिङ्की अस्स... पे०... यं पिदं दिट्टं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियंसितं अनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्झी अस्स; सञ्झी 25 च पन अस्सा" ति ।
- ४. "यथा कथं पन, भन्ते, सिया भिक्खुनो तथारूपो समाधि-पिटलाभो यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्झी ग्रस्स ... पे०... यं पिदं दिट्टं

१. बुह्य – स्या० ।

^{#0}Y-X0

सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी अस्सः सञ्जी च पन अस्सा ति" ?

५. "इघ, भिक्खते, भिक्खु एवंसञ्की होति – 'एतं सत्तं एतं पणीतं, यदिदं सब्बसङ्खारसमधो सब्ब्पधिपटिनिस्सगो तण्हाक्खयो विरागो निरोधो निब्बानं' ति । एवं खो, भिक्खते, सिया विक्खुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्जी अस्स, न आपिंस त्रेणारञ्जी अस्स, न वायिस वायोसञ्जी अस्स, न आकासानञ्चायतन आकासानञ्चायतनसञ्जी अस्स, न विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जी अस्स, न विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जी अस्स, न विव्ञाणञ्चायतनसञ्जी अस्स, न वेवसञ्जानासञ्जायतनसञ्जी अस्स, व पेषवं विद्वं सुतं मुतं विञ्जातं पतं परियंसितं अनुविचरितं मनसा तत्र। पि न सञ्जी अस्स, सञ्जी च पन अस्सा' ति ।

६. दुतियसमाधिसुत्तं

१ तत्र लो भगवा भिक्लू ग्रामन्तेसि – "भिक्लवो" ति । "भदन्ते" ति ते भिक्लू भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतदवोच –

२. "सिया नु खो भिनखने, भिनखुनो तथारूपो समाधिपटि-लाभो यथा नेव पथिनयं पथिनसञ्जी अस्स, न आपिस्म प्रापोसञ्जी अस्स ... पे०. न आिकञ्चञ्ञायतने आिकञ्चञ्ञायतनसञ्जी 20 अस्स, न नेवसञ्जानासञ्जीयतने नेवसञ्जानासञ्जी अस्स, न इथलोके इथलोकसञ्जी अस्स, न परलोके परलोकसञ्जी अस्स, यं पिदं दिट्टं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियोसितं अनुविचितिं मनसा तत्रा पि न सञ्जी अस्स; सञ्जी च पन अस्सा" ति ?

 "भगवम्मूलका नो, भन्ते, धम्मा भगवश्रोत्तका भगवम्पटि सरणा । साघु वत, भन्ते, भगवन्तंयेव पटिभातु एतस्स भासितस्स प्रत्यो । भगवतो गुत्वा भिक्ख् धारेस्सन्ती" ति ।

४. "तेन हि, भिक्सवे, सुणाय, साधुकं मनिस करोष; मासि-स्तामी" ति । "एवं, मन्ते" ति को ते भिक्सू भगवतो पञ्चस्सोसुं । भगवा एतदवोच —

B. 558 R 355

R. 356

R. 554

- प्र. "सिया, भिक्खने, भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो यथा नेन पथिनयं पथिनसञ्जी अस्स ... पे०... यं पिदं दिट्टं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी अस्स; सञ्जी च पन अस्सा" ति ।
- ६. "यथा कथं पन, भन्ते, सिया भिक्क्नो तथारूपो समाधि- 5 पटिलाभो यथा नेव पथवियं पथविसञ्जी ग्रस्स ... पे०... यं पिदं विट्ठं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं ग्रनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जो ग्रस्स: सञ्जी च पन ग्रस्सा" ति ?
- ७. "इघ, भिक्सबे, भिक्सु एवंसञ्जी होति 'एतं सन्तं एतं पणीतं, यदिदं सञ्चसङ्कारसमयो सञ्च्यपिषपटिनिस्सग्गो तण्हाक्सयो 10 विरागो निरोघो निञ्चानं ति । एवं सो, भिक्सबे, सिया भिक्सुनो तथास्पो समाधिपटिलाभो यथा नेव पथवियं पथविसञ्जी अस्स ...पे०... यं पिदं दिद्वं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियंसितं अनुविचरितं मनसा तत्रापि न सञ्जी अस्स; सञ्जी च पन अस्सा'' ति ।

१०. ततियसमाधिसूत्तं

- १. ब्रथ खो सम्बहुला भिक्खू येनायस्मा सारिपुत्तो तेनुपसङ्क- 15 मिसु; उपसङ्क्रीमत्वा आयस्मता सारिपुत्तेन सिंढ सम्मोविसु । सम्मो-वनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीविसु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्ख आयस्मन्तं सारिपुत्तं एत्ववोचं -
- २. "सिया नु खो, ब्रानुसो सारिपुन, भिक्खुनो तथारूपो समाधि-पटिलाभो यथा नेव पथवियं पथितसञ्जी अस्स ... पे०... यं पिदं दिट्टं 20 सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी अस्स; सञ्जी च पन अस्सा" ति ?
- ३. "सिया, श्राबुसो, भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो यथा नेव पयिवयं पयिवसञ्जी अस्स ... पे०... यं पिर्द दिट्टं सुतं मृतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनुवि इरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी अस्स; सञ्जी 25 च पन अस्सा" ति ।
- ४. "यथा कथं पन, भ्रावुसी सारिपुत्त, सिया भिक्खुनी तथा-इत्यो समाविपटिलाभी यथा नेव पथवियं पथविसञ्जी भ्रस्स ... पे०...

यं पिदं दिहुं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी ग्रस्स; सञ्जी च पन ग्रस्सा''ति ?

R. 357

४. "इघ, ध्रावुसो, भिक्खु एवंसञ्जी होति – 'एतं सन्तं एतं पणीतं, यदिदं सब्बसङ्कारसमयो सब्बपधिपटिनिस्समो तण्हाक्खयो 5 विरामो निरोधो निब्बानं' ति । एवं खो, ध्रावुसो, सिया भिक्खुनो तथाख्यो समाधिपटिलाभो यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्जी अस्त ...पे०... यं पिदं दिट्ठं सुतं मुतं विञ्ञात पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी अस्त: सञ्जी च पन अस्सां'' ति ।

११. चतुत्यसमाधिसुत्तं

१. तत्र खो आयस्मा सारिपुत्तो भिक्खू आमन्तेसि — "सिया न खो, आवुसी, भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटिलाभी यथा नेव पथिवयं पथिवसञ्जी अस्स, न आपस्मि आपोसञ्जी अस्स, न तौजस्मि तेजो- सञ्जी अस्स, न वार्यास्म वायोसञ्जी अस्स, न आकासानञ्जायतने आकासानञ्जायतने आकासानञ्जायतने अस्स, न विञ्ञाणञ्जायतने विञ्ञाण- ज्ञायतने अस्स, न आकिञ्जञ्जायतने आकिञ्चञ्जायतने सञ्जी अस्स, न वसञ्जानासञ्जायतने सञ्जी अस्स, न वेवसञ्जानासञ्जायतने सञ्जी अस्स, न वेवसञ्जानासञ्जायतने सञ्जी अस्स, न इवलोके इचलोकसञ्जी अस्स, न परलोके परलोक्त सञ्जी अस्स, यं पिदं दिट्टं सुतं मुतं विञ्जातं पत्तं परियेसितं अनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी अस्स; सञ्जी व पन अस्सा" ति ?

В, 555

 "दूरतो पि खो मयं, आनुसो, आगच्छेय्याम आयस्मतो
 सारिपुत्तस्स सन्तिके एतस्स भासितस्स अत्थमञ्ञातुं। साधु बतायस्मन्तं-येव सारिपुतं पटिभातु एतस्स भासितस्स अत्थो। आयस्मतो सारिपुत्तस्स सुत्वा भिक्ख थारेस्सन्ती" ति ।

R. 358

- ३. "तेनहाबुसो, सुणाय, साघुकं मनसि करोष; भासिस्सामी" ति । "एवमाबुसो" ति लो ते भिवल् श्रायस्मतो सारिपुत्तस्स पच्चरसोसुं । 25 श्रायस्मा सारिपुत्तो एतदवोच —
 - ४. "सिया, ब्रावुसो भिन्खुनो तथारूपो समाधिपटिलाभो यथा नेव पथवियं पथविसञ्जी अस्स ...पे०... यं पिदं दिट्टं सुतं मुतं जिञ्जात

पत्तं परिवेसितं धनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी धस्स; सञ्जी च पन प्रस्सा" ति ।

४. "यथा कथं पनावृक्षों, सिया भिक्खुनो तथारूपो समाधिपटि-लाओं यथा नेच पथिवयं पथिवसञ्जी अस्स ... पे०... यं पिदं दिष्टं सुतं मुतं विञ्ञातं पत्तं पियोसितं अनुविचरितं मनसा तत्रा पि न सञ्जी क अस्स; सञ्जी च पन अस्सा" ति?

६. "इघ, आबुसो, भिक्खु एवंसञ्की होति — 'एतं सन्तः एतं पणीतं, यदिदं सब्बसङ्कारसमयो सब्ब्य्यिपिटिनिस्सम्मो तण्हाक्खयो विरागो निरोधो निब्बानं' ति । एवं खां, आबुसो, सिया भिक्खुनो तयारूपो समाधिपिटिनाभो यथा नेव पथिवयं पथिवसृञ्जी प्रस्स, न । आपरिंस्म प्रापोसञ्जी प्रस्स, न तेजिस्म तेजोसञ्जी प्रस्स, न बार्यास्य वायोसञ्जी प्रस्स, न आकासानञ्चायतने प्राकासानञ्चायतनसञ्जी प्रस्स, न विञ्ञाणञ्चायतने विञ्ञाणञ्चायतनसञ्जी प्रस्स, न वायस्य प्रस्त । विञ्ञाणञ्चायतने विश्वास्य प्रस्त, न वायस्य नास्य प्रस्त । वायस्य वायस्य वायस्य । वायस्य वायस्य वायस्य वायस्य । वायस्य वायस्य वायस्य वायस्य वायस्य वायस्य । वायस्य वायस्य वायस्य वायस्य वायस्य वायस्य वायस्य वायस्य । वायस्य । वायस्य वायस्य

धनुस्सतिवम्मो दुतियो ।

तस्सुद्दानं

द्वे' बुत्ता महानामेन[°], निन्दयेन सुभूतिना[°]। मेत्ता ब्रट्टको [°]गोपालो [°], चतारो च समाधिना [°]ति ।।

B. 556

20

३. सामञ्जवग्गो

१-द. "एकादसिंह, भिक्खवे, अङ्गेहि समझागतो गोपालको अभव्यो गोगणं परिहरितुं फार्ति कातुं। कतमेहि एकादसिंह ? इध,

R. 359

१. पनाबुसी सारिपुत्त – सी०, स्वा०, रो०। २-२. द्वे महानामा च – सी०, स्वा०; द्वे महानामा – रो०। २. सुमुतिना च – सी०, रो०। ४-४. दसमी द्वेव गोघालो – मी०. दसमी गोघालको – स्वा०; दसमो चेव गोघालो – रो०। ४. समाविनो – स्वा०. रो०।

B. 557

भिनखने, गोपालको न रूपञ्चू होति, न लक्खणकुसको होति, न आसाटिकं हारेता होति, न वणं पटिच्छादेता होति, न धूमं कत्ता होति, न तिल्यं जानाति, न पीतं जानाति, न वीथि जानाति, न गोचरकुसलो होति, अनवसेसदोही च होति, ये ते उसमा गोपितरो गोपिरणायका ते न अतिरेकपूजाय पूजेता होति — इमेहि को, भिनखने, एकादसहि अङ्कोहि समन्नागतो गोपालको अभव्बो गोगणं परिहरितुं फार्ति कातुं।

"एवमेव खो, भिक्खवे, एकादसिंह धम्मोह समक्षागतो भिक्ख् ग्रमब्बो चक्खुरिंम ग्रनिच्चानुपस्ती विहरितुं ... पे०... ग्रमब्बो चक्खुर्सिम 10 दुक्खानुपस्ती विहरितुं ... ग्रमब्बो चक्खुरिंम श्रनतानुपस्ती विहरितुं ... ग्रमब्बो चक्खुरिंग खयानुपस्ती विहरितुं ... श्रमब्बो चक्खुरिंग वयानु-पस्ती विहरितुं ... श्रमब्बो चक्खुरिंग विरागानुपस्ती विहरितुं ... श्रमब्बो चक्खुरिंग निरोधानुपस्ती विहरितुं ... श्रमब्बो चक्खुरिंग पटिनिस्सगा-नुपस्ती विहरितुं" ।

15 ६─४ इ. सोर्तिस्म ... घानिस्म ... जिव्हाय ... कार्यास्म ... मनिस्म ... ।

४६-६६. रूपेसु ... सद्देसु ... गन्धेसु ... रससु ... फोटुब्बेसु ... धम्मेसु ... ।

६७-१४४. चक्सुविञ्ञाणे ... सोतविञ्ञाणे ... घान विञ्ञाणे ... जिन्हाविञ्ञाणे ... कायविञ्ञाणे ... मनोविञ्ञाणे ... ।

१४५-१६२ नक्खुसम्फरसे ... सोतसम्फरसे ... घानसम्फरसे ... जिब्हासम्फरसे ... कायसम्फरसे ... मनोसम्फरसे ... ।

१६३-२४०. चनलुसम्फस्सजाय वेदनाय ... सोतसम्फस्सजाय वेदनाय ... घानसम्फस्सजाय वेदनाय ... जिव्हासम्फस्सजाय वेदनाय ... 25 कायसम्फस्सजाय बेदनाय ... मनोर.म्फस्सजाय वेदनाय ... ।

२४१–२६६. रूपसञ्जाय ... सहसञ्जाय ... गन्धसञ्जाय ... इ.ॐ रससञ्जाय ... फोटुब्बसञ्जाय ... धम्मसञ्जाय ... ।

> २८६-३३६. रूपसञ्चेतनाय ... सह्सञ्चेतनाय ... गन्धसञ्चेत-नाय ... रससञ्चेतनाय ... फोटुब्बसञ्चेतनाय ... धम्मसञ्चेतनाय ... ।

15

३३७-३८४. रूपतण्हाय ... सहतण्हाय ... गन्धतण्हाय ... रसतण्हाय ... फोट्रब्बतण्हाय ... धम्मतण्हाय ... ।

३८४-४३२. रूपवितक्के ... सहिवतक्के ... गन्धवितक्के ... रसवितनके ... फॉटूब्बवितनके ... धम्मवितनके ...

४३३-४८० रूपविचारे ... सहविचारे ... गन्धविचारे ... ठ रसविचारे ... फोटुब्बविचारे ... धम्मविचारे ग्रनिच्चानपस्सी विहरितं ... दुक्खानुपस्सी विहरितुं ... मनत्तानुपस्सी विहरितुं ... खयानुपस्सी विहरितुं ... वयानुपस्सी विहरितुं ... विरागानुपस्सी विहरितुं ... निरोधानुपस्सी विहरितुं ... पटिनिस्सग्गानुपस्सी विहरितुं ... पे०... ।

४. रागपेय्यालं

१. "रागस्स, भिक्खवे, ग्रभिञ्ञाय एकादस धम्मा भावेतब्बा । 10 कतमे एकादस ? पठमं झानं, दतियं झानं, ततियं झानं, चतुत्यं झानं, मेत्ताचेतोविम्ति, करुणाचेतोविम्ति, मृदिताचेतोविम्ति, उपेवसाचेतो-विमुत्ति, आकासानञ्चायतनं, विञ्ञाणञ्चायतनं, आकिञ्चञ्जा-यतनं - रागस्स, भिक्खवे, ग्रिभिञ्जाय इमे एकादस धरमा भावेतब्बा" ति ।

२- १०. "रागस्स, भिक्खवे, परिञ्ञाय ... परिक्खयाय ... पहानाय ... खयाय ... वयाय ... विरागाय ... निरोधाय ... चागाय ... पटिनिस्सग्गाय ... इमे एकादस धम्मा भावेतब्बा" ति ।

११-१७०. "दोसस्स ... पे०... मोहस्स ... कोधस्स ... उपनाहस्स ... मनबस्स ... पळासस्स ... इस्साय ... मच्छरियस्स ... मायाय ... 20 साठेय्यस्स ... थम्मस्स ... सारम्भस्स ... मानस्स ... श्रतिमानस्स ... मदस्स ... पमादस्स ग्रभिञ्ञाय ... पे०... परिञ्ञाय ... परिक्खयाय ... पहानाय ... खयाय ... वयाय ... विरागाय ... निरोधाय ... चागाय ... पटिनिस्सग्गाय ... पे०... इमे एकादस धम्मा भावेतब्बा'' ति ।

इदमबीच भगवा। मत्तमना ते भिक्ख भगवतो भासितं 25 ग्रमिनन्दुंति ।

रागपेय्यासं निद्धितं ।

नव युत्तसहस्सानि, भिय्यो पञ्चसतानि च । सत्तपञ्ञास युत्तन्ता, श्रङ्गुत्तरसमायुता ति ।। एकासकनिमातो निद्वितो ।

--- :0: ---

ग्रङगुत्तरनिकायपालि निद्विता ।

विसेसपवार्ग ं

धनुक्कमणिका (स्टब्स्

\$7		प्रथममो, मिञ्जासति	२=२
षकण्टका, भरहन्तो	२०७।	- मिच्छासमाधि	२६२
पकनिद्व गामी	२६	– मुसावादो	₹११
चकुसलकम्मपथा, दस	385	– सम्फप्पलावी	₹१२
बकुसलानं धम्मान समापत्ति	२७३	ग्रिषपञ्जाधम्मविपस्सन।	
बकुसलं, कतमं	२६७, ३२६	घनत्तसञ्जा, कतमा	१८६
चक्कोधनी, पुरिसपुग्गली	8€=	चनत्यो, कतमो	२८१, २६७, ३०८, ३२६
श्वजितो, परिव्याजको	२८७	भनभिरति, सुखा	१६६
भ्रञ्जनवने, मिगदाये	६६	ब्रनरियो, धम्मो	२६७, ३२६
बद्दकनागरो, गहपति	३८४, ३८७, ३८८	मग्गो	३६६, ३२६
चंद्र, श्रभिभायतनानि	१४६	धनवज्जबल	१२, १३
– पुरिसपुग्गला	80	श्चनवज्जो, धम्मो	३२७
– लोकघम्मा	888	ब्रनाथपिण्डिकस्स ब्रारामे,	
घट्टान, कतम	३२२		२४, ३४, ६६,११८,
भतपनीयो, धन्मो	२६८, ३२७		१३७, १४०, १६६, १७२, १८४, २०१, २०२, २०४,
ग्रत्यो,कतमो २८१	, २६७, ३०८, ३२६		20E, 288, 28E, 380
प्रथ म्मचरियाविसमचरियाहेत्	388	प्र नाथपिण्डिको, महपति	३४, ४६, २४१, २४६,
ग्रथम्मो, ग्रदिश्रादान	388	घनासवो, घम्मो	२४०, २४१
– ग्रभिज्ञा	382	श्रनासवा, यस्मा श्रनिञ्चसञ्जा, कतमा	३२७ १८६
- कतमो	२८१, २६७, ३२६	भागण्यसञ्जा, कतमा भनुपनाही, पुरिसपुग्गली	१८=
– कामेसुमिच्छाचारो	388	अनुपनाहा, पुरसपुनाना अनुपुट्यनिरोधा, नव	38
पाणातिपाती	388	ब्रनुपुर्व्वनिरोधो	
– पिसुणा वाचा	388	ग्रनुपु ञ्च पस्सद्धि	٤.
– फस्सा वाचा	३१२	भगुउन्यनस्यास् धनुपुरुवविहारसमापत्तियो	
– ब्यापादी	382	श्रनुपुञ्चविहारा, नव	,-14
– দিভ্জাঘাতীৰী	२८२	धनुष्पन्ना धम्मा, दस	ર દ્ય
- मिच्छाकम्मन्तो .°	२=१	धनुस्सरितब्बी, धन्मी	308, 338
– मिच्छाञाष	7=7	धनोत्तपी, पुरिसपुग्यनो	035
– मिच्छाविट्ठि	२८१, ३१२	घन्तरापरिनिब्बायी	24
– भिन्छावाचा	₹= १	ध न्धवनस्मि	१०६
~ मि च ्छावायामो	२=२	प्रपचयगामी, धम्मो	२६६, ३२८
- मिन्छाविमुत्ति	₹=₹	श्रपरिहानधम्मी, पुरमली	१८०, १८१
मिन्द्रासङ्कृष्मी	२५१	श्राप्पच्छो, पुरिसपुग्गलो	१६=
##+# # # # # # # # # # # # # # # # # #		• •	

ध्रव्यापादेतव्यो, धम्मो	330	प्रसप्पुरिसम म्मो	३००, ३२६
मब्रह्मचारी, इसिंदत्ती	२०६, २१०	ब्रसप्युरिस संसेवो	१६०
ग्रमयप्पती	58	द्मसाघु, कतमं	२६७, ३२४
प्रमयं	48	धसुभसञ्जा, कतमा	१८६
ग्रमिश्रायतनानि, ग्रह	१४६	ग्रसेखा, सम्मादिद्वि	₹=•
ग्रभिभायत नं, बहुमं	१४५	- सम्मावाचा	240
– चतुत्यं	5,8,0	- सम्माविमुत्ति	२६०
खट्टं	680	– सम्मासति	750
– दुतियं	१४६	ब्रसेखिया धम्मा, दस	240
– ततियं	१४६	ग्रसेखो, सम्माधाजीवो	२८०
- पञ्चमं	१४७	- सम्माकम्मन्ती	२८०
– पठमं	१४६	सम्मावायामी	२८०
– सत्तमं	१४७	– सम्मासङ्ख्यो	२८०
धभिरति, सुखा	१९६	– सम्मासमाधि	२८०
प्र मतप्पत्तो	46	द्यसेखं, सम्माञाण	२८०
प्रमत	= €	ग्रस्ससळ्डा, तयो	3 <i>F</i>
ग्रयोनिसी मनसिकारी	१८६, १६२	ग्रस्सद्भिय, साहारं	१६०, १६३
श्ररहत्तं सच्छिकातु	२६६	शस्तदो, पुरिसपुग्गलो	१६७, १६६
भरहन्तो, भ्रकण्टका	२०७	ग्रस्सपरस्सा, तयो	Yo
– निकण्टका	२०७	ब्रहिरिको, पुरिसपुग्गलो	१६७
श्ररियस्स विनये पच्चोरोहणी	२६१, ३०४		
- सोचेय्यं	385	भा	
– सोचेय्यं ग्ररिया, पच्चोरोहणी	३१६ २६३, ३०४, ३०६		१३५
– सोचेय्यं द्यरिया, पच्चोरोहणी स्ररियो, घम्मो	३१६ २६३, ३०४, ३०६ २६७, ३२६	प रा	१३ ५ ५२
– सोचेय्यं ग्ररिया, पच्चोरोहणी ग्ररियो, घम्मो – मम्मो	३१६ २६३, ३०५, ३०६ २६७, ३२६ २६६, ३ २६	मा माकासकसिणं	
– सोचेय्यं द्यरिया, पच्चोरोहणी स्ररियो, घम्मो	३१६ २६३, ३०४, ३०६ २६७, ३२६ २६६, ३२६ २७४	प्रा श्राकासकसिणं श्राकासानञ्चायतनसञ्ज्ञा	४२
— सोबेय्यं प्ररिया, पञ्चोरोहणी प्ररियो, घम्मो — मम्मो प्ररिय, घोवनं — वमन	३१६ २६३, ३०४, ३०६ २६७, ३२६ २६१, ३२६ २७४, २७६	प्रा ग्राकासकसिणं ग्राकासानञ्चायतनसञ्ज्ञा ग्राकासानञ्चायतन	५२ ६ ७
— सोबेय्यं धरिया, पञ्जोरोहणी धरियो, घम्मी — मम्मो धरिय, धोवनं — वमन — विरेचनं	३१६ २६३, ३०४, ३०६ २६७, ३२६ २६१, ३२६ २७४, २७६ २७६, २७७	श्रा श्राकासमञ्ज्ञास्त्रमञ्ज्ञा श्राकासमञ्ज्ञास्त्रमञ्ज्ञास्त्रमञ्ज्ञास्त्रमञ्ज्ञास्त्रमञ्ज्ञा श्राकिञ्जञ्ञायतनसञ्ज्ञा श्राकिञ्जञ्ञायतनं श्राषातपटिविनया, दस	४२ ६७ ४३ ६७ २१६
— सोचेय्य प्ररिया, पञ्चोरोहणी प्ररियो, घम्मो — मम्मो प्ररिय, भोवनं — वयन — विरेचनं सक्यरागो	३१६ २६३, ३०४, ३०६ २६७, ३२६ २६६, ३२६ २७४, २७५, २७६ १३, ११२	प्राः प्राकासानञ्चायतनसञ्जा प्राकासानञ्चायतन प्राक्तिञ्चञ्जायतनसञ्जा प्राक्तिञ्चञ्जायतन प्राप्तिञ्चञ्जायतन प्राप्तातपटिविनया, दस — नव	% ? % ? % & % & % & % & % & % & % & % & % & % &
— सोचेय्यं धरिया, पण्डोरोहणी धरियो, थम्मी — मम्मी धरिय, थोजनं — वमन — विरोधनं धक्तरायो धवन्तीसु विहरति, सहाकण्या	국 १६ 국 63, 국 54, 국 65, 국 65, 국 75, 국 62, 국 75, 국 55, 국 75, 국 61, ११구, 취	आ धाकासकिषणं धाकासानञ्चायतनसञ्जा धाकासानञ्चायतन धाकिज्ञञ्जायतनसञ्जा धाकिञ्जञ्जायतनसञ्जा धाकिञ्जञ्जायतन धाषातपटिविनया, दध — नव धाषातस्यूनि, दस	\ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \
— सोचेय्यं धरिया, पञ्चोरोहणी धरियो, पम्मी — गमी धरिय, धीवनं — वतन — विरेचनं घड्यपी, विहरति, महाकच्या धवनतीसु विहरति, महाकच्या	३१६ २६१, ३०४, ३०६ २६७, ३२६ २६१, ३२६ २७५, २७६, २७७ ६३, ११२ तो ११२, १६२, २७३	प्राः प्राकासकसिणं प्राकासमञ्ज्ञास्तमञ्ज्ञास्तमञ्ज्ञास्तमञ्ज्ञास्तमः प्राकासमञ्ज्ञास्तमः प्राक्रिञ्चञ्ञास्तमं प्राक्रिञ्चञ्ञास्तमं प्राक्रिञ्चञ्ञास्तमं प्राक्रिञ्चञ्ञास्तमं प्राक्षमं प्	\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\\
— सोचेय्यं धरिया, पच्चोरोहणी प्रिटियो, पच्चो — मम्मो धरिय, धोजनं — वमन — विदेचनं धक्यपायो धननीषु बिहरीत, महाकच्या महिज्या — साहारा	384 763, 304, 306 760, 376 705, 376 705, 706 706, 706 63, 887 13, 887, 867, 703 848	आ साकासकसिषं साकासानञ्जासतनसञ्जा साकासानञ्जासतन साकिज्ञासतन साकिज्ञासतन साकिज्ञासतन साकिज्ञासतन साकासिक स्वाचित स्व	४२ ६७ ४३ ६७ २१६ ४६ २१६ ४६ २६८, ३२७, ३२८
— सोचेय्यं धरिया, पच्चोरोहणी प्रिरियो, यम्मो प्रिया, पोजनं — वमन — विरेचनं ध्रक्परागी ध्रवतीषु विहरति, महाकच्चा म्रविष्या — साहारा ध्रिप्यारी, क्रियारा	३१६ २६७, ३०४, ३०६ २६७, ३२६ २६१, ३२६ २७८, २७८ २७६, २७७ ६३, ११२ तो १३४, १६२, १६२, १७३,	आकासकरियां धाकासानञ्चायतनसञ्जा धाकासानञ्चायतन धाकिज्ञञ्जायतन धाकिज्ञञ्जायतन धाकिज्ञञ्जायतन धाक्षात्रव्यञ्जायतन नव धावातपटिविनया, दस नव धावातवर्ष्णि, दस नव धावातवर्ष्णि, इस धावयात्राम्, धममो धाजानीयक्षायितं कव	४२ ६७ ४३ १९६ २१६ ११६ ४६ २६८, ३२७, १२८ ३६८
— सोचेय्यं धरिया, पञ्चोरोहणी धरियो, पम्मी — ममी भरिय, भीवनं — वनन — विरेषनं धक्यरागी ध्वतीतु विहरित, महाकच्या धविष्णा — साहारा धविष्णाः समिल्या — पान्योज्ञास्य	\$	प्राः धाकासकसिणं धाकासानञ्चायतनसञ्जा धाकासानञ्चायतन धाकिञ्चञ्जायतनं धाकाञ्चण्यत्व स्वाक्तिञ्चञ्जा धाकिञ्चञ्जायतनं धावातपटिविनया, दश — नव धावातवर्षृति, दश — नव धाचातामी, धम्मो धाजानीयशास्त्रं कव धादीनकसञ्जा, कतुमा	ू ५२ १७ ११ ११६ ११६ ११६ १६८, ३२७, ३२८ १८६
— सोचेय्यं धरिया, पञ्चोरोहणी धरियो, पम्मो मा	3	प्रा प्राकासकसिणं प्राकासमञ्ज्ञास्त्रमञ्जा प्राकासमञ्ज्ञास्तरमञ्ज्ञा प्राकासमञ्ज्ञास्तरमञ्ज्ञा प्राकिञ्चञ्ञास्तरमञ्ज्ञा प्राकिञ्चञ्ञास्तरमञ्ज्ञा प्राकिञ्चञ्ञास्तरमञ्ज्ञा प्राक्रिञ्चञ्ञास्तरमञ्ज्ञा प्रावासमञ्ज्ञास्त्रमञ्ज्ञा प्राचासमञ्ज्ञाम प्रावासमञ्ज्ञाम प्रावासमञ्ज्ञाम प्रावासमञ्ज्ञाम प्रावासमञ्ज्ञाम प्रावासमञ्ज्ञाम प्रावासमञ्ज्ञाम प्रावासमञ्ज्ञाम	27 20 21 20 21 21 21 21 22 22 22 22 23 24 24 24 24 24 24 24 24 24 24 24 24 24
— सोचेय्यं धरिया, पच्चोरीहणीं प्ररियो, पच्चो प्रियो, पच्चो — गम्मी प्रिय, धोवनं — वमन — विदेचनं प्रक्षपराणी श्वरतीषु विहरीत, महाकच्चाः महिज्जा १ — साहारा धावप्यटिखारो, किमित्यवी — पागोञ्जरवो धावसारादा, उपासिका धवेच्चपसका	३१६ २६७, ३२६ २६७, ३२६ २६७, ३२६ २७४, २४७ २०५, २४७ ६३, ११२ ११२, १६२, १८२, २०३ १४७ ३१७ ११४	आ सासासकिषणं प्राकासानञ्जासानञ्जासानञ्जासान प्राप्तन स्वाप्तन स्वप्तान साकिञ्चल्या साकासानञ्जासान स्वप्तान समी साजानीयसायितं कव प्राप्तीनसफञ्जा, कृतुमा झानन्दो, सायसमा २१, ६।	47
— सोचेय्यं धरिया, पच्चोरोहणी धरिया, पच्चोरोहणी मायो — मणो धरिया, धोवनं — वानन — विरेचनं धरूपाणी धर्मा, विहरित, सहाकच्चाः धर्माणी धर्मा, विहरित, सहाकच्चाः धर्माणी धर्माणा धरमा धरमा धरमा धरमा धरमा धरमा धरमा धरम	३१६ २८७, ३२६ २८७, ३२६ २८६, ३२६ २७६, २७६ २७६, २७६ १३, ११२ ११२, १४२, १४३, १४३ १८६ ३१४७ १३४७ १८६ १८६ १३४७	आकासकरियां धाकासानञ्चायतनसञ्जा धाकासानञ्चायतन धाकिज्ञञ्जायतनमञ्जा धाकिञ्जञ्जायतन धाकारविकाया, दश — नव धावातस्यूनि, दस — नव धावातस्यूनि, दस	\ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \
- सोचेय्यं धरिया, पच्चोरोहणी धरियो, पम्मो - गमो धरिय, धीवनं - वनन - विरेचनं धवनतीषु निहरति, महाकच्चा धवनतीषु निहरति, महाकच्चा धवनतीषु निहरति, महाकच्चा पविष्या - साहारा धरियरिहरारी, किमरिववी धविद्यारी, विभाववी	\$ 2	प्राः धाकासकसिणं धाकासानञ्जाधानञ्जायतन धाकासानञ्जायतन धाकिञ्जञ्जायतनं धाकारानञ्जायतनं धाकारानञ्जाधानित्व, स्यः — नव धाकारानञ्जामित, सम्म धानानायात्रामित, कन्मा धानानायात्रामित, कन्मा धानानायात्रामित, धायस्मा २१, ६। १०३–१०। ६२०, ६६ धानापानस्स्रति	\\ \\ \\ \\ \\ \\ \\ \\ \\ \\ \\ \\ \\
— सोचेय्यं धरिया, पच्चोरोहणी धरिया, पच्चोरोहणी मायो — मणो धरिया, धोवनं — वानन — विरेचनं धरूपाणी धर्मा, विहरित, सहाकच्चाः धर्माणी धर्मा, विहरित, सहाकच्चाः धर्माणी धर्माणा धरमा धरमा धरमा धरमा धरमा धरमा धरमा धरम	३१६ २८७, ३२६ २८७, ३२६ २८६, ३२६ २७६, २७६ २७६, २७६ १३, ११२ ११२, १४२, १४३, १४३ १८६ ३१४७ १३४७ १८६ १८६ १३४७	आकासकरियां धाकासानञ्चायतनसञ्जा धाकासानञ्चायतन धाकिज्ञञ्जायतनमञ्जा धाकिञ्जञ्जायतन धाकारविकाया, दश — नव धावातस्यूनि, दस — नव धावातस्यूनि, दस	\ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \

भायस्या सानन्वो ('मानन्वो	म्रायस्मा' ति पदं दहुब्बं		46, 740
– खदायी		४ इन्द्रियमसंवरो	रट, रस्व १८६, १६२
— उपचाली	₹•		
– खपालि	१५४, १५		\$66' SER
कटिस्सही	₹0		२०६, २१०
– कळिम्भो	₹••		१३०
– हुन् कुटो	201		
गिरिमानन्दी	१ =1		888
– चन्दिकापूत्तो	X\$, X1		711
- बाली	₹•€		48
- नन्दको	٤, ١٥	·	£ ?
निकटो	₹•€	-	हरू, ११२
पुण्णियी	222		783
– बहाकच्चानो	१३४, ३१०		
- बहाकस्सपी	२२६		F3
- महाचृन्दी	१३१, २२४		२६
– बहामीगल्लानी	78, 773		२०६
- मे षियो	₹, ५	उपहच्चपरिनिब्बायी	₹€•
बाहनो	۹, و ۹ १ ٤	उपादानक्सन्धा, पञ्च	२६
– सदो		उपालि, बायस्मा	83
– समिद्धि	<i>७३६</i>	उपासकस्स सुदत्तस्स पुत्तो, सद्धो	१४४, १५६
	₹•	उपासका, कजञ्जलका	305
- सारिपुत्तो १४, २०,	. २१, २४, २४,	उपासिका, भविसारदा	१४२, १४५
τω, ૨ ο,	, ४३, ५४, १०२,	- दसहि धम्मेहि समन्नागता	३३७
₹•¥,	१७४, १८०, १६४,	- भिगसाला - भिगसाला	३३७ २०६, २१३
– सुभृति	१६६, २३६, ३६४	– विसारदा	२०८, ५१३ ३३⊏
ग्रारखविरियो, पुरिसपुगाली	३७६	उपेक्सासम्बोज्ज्ञङ्गो	708
भाराधना, नो विराधना	185	उपोसबो, नवहि ब्रङ्गेहि समन्नागती	33
मावासम च ्छरियं	२७१	उपादेतब्बो, घम्मो	२२ ३००, ३३०
मासवानं खयाय धम्मा, दस	₹3	उभतोभागविम्त्तो	440 44, 440
मार्सपान संयाय वस्त्रा, इस मासेवितब्बी धम्मो, कतमो	₹3۶	उरवेलकप्पं, भल्लानं निगमो	4, 46 68
भारताच्या घम्मा, कृतमा माहारा घम्मा, दस	३०१, ३३०		00
माहारा वस्मा, दस	२०८	ए	
\$		एकन्तदुक्सा, निरवा	₹₹=, ₹₹£
च्छा, पापिका	653	एकन्तनिब्बदाय घम्मा, दस	764, 764
दिपादा, चलारो	1	एकन्तसुखा, सम्मा	388
बिपार्व, चित्तसमाथिपथानसङ्खार	0.9	एकबीजी	२६
- बन्दसमाधिपधानस ङ्खा रस	समझागत ६७	एकादस, घम्मा	336
- विरियसमाधिपधानसङ्ख्याः	तमभागते १६	धो	
- वीमंसासमाधिपधानसङ्खा			
नागराजनावनवानसञ्ज्ञ	रसमझागत ६७	भोत्तप्पी, पुरिसपुगावी	₹€=

[*]

		•
श्रोदातकसिण	. १३४	कण्ही, मम्पो ३२६
भोपपातिको	48	कति भिक्खुनी बलानि २४०
भोरम्मागियानि संयोजनानि, पञ्च २६,	Yo, ER,	कत्थी, भिक्ल २२५
	३८४, ३८७	कथावत्युनि, दस २०२
भोरिमं तीरं	708,308	कपिलवर्युस्मि, निग्रीधारामे १६४,३७१,
– श्रदिश्रादानं	३०६	३७४, ३७७
– प्रभिज्ञा	३०७	कम्मदायादा, सत्ता ३३६, ३४०
– कामेसुमिच्छाचारो	₽०७	कम्मारपुत्तो, चु न्दो ३१६, ३२१
– पाणातिपाती	₹0€	कम्मं, भ्रपरिपक्कवेदनियं २६
– पिसुणा वाचा	३०७	अप्पवेदनियं २५
– फस्सा वाचा	७० €	- ग्रवेदनियं २६
– व्यापादी	३०७	दिटुधम्मबेदनियं २६
- मि च ्छामाजीवो	२८६	परिप वक वेदनियं २६
– मिच्छाकम्मन्तो	२८६	– बहुवेदनिय २५
मिच्छाञाण	२८६	- बेदनियं २६
– मिच्छादिट्टि	२८६, ३०७	- सम्परायवेदनिय २७, २६
– मिच्छावाचा	२८६	- सुखवेदनियं . २६
मिच्छावायामी	२८६	कलन्दकनिवापे, बेळुवने ४३, ५४, २२६
– मिच्छाविमुत्ति	२८€	कल्याणिमत्तो, पुरिसपुरगली १६८
– मि च्छासङ ्कृत्यो	२८६	कसिणायतनानि, दस १३४, १४६
- मिच्छासमाधि	२८६	कस्सपो, पूरणो ६७
– मुसावादो	७०६	कळिम्भो, श्रायस्मा २०६
सम्फप्पनापो	७० इ	काको, दसहि ग्रसद्धम्मेहि समन्नागतो २१८
_		कामगुणा, पञ्च ५४, ६८, ६२
		कामच्छन्दनीवरणं ६२
कत्रञ्जलायं विहरति, भगवा	१४१	कामच्छन्दो ६२, १११
कटिस्सहो, भायस्मा	२०६	कामशोगी २४१
कष्टको, धसुमनिमित्तानुयोगी	२०७	कामवितक्को ७
– चतुत्थस्स झानस्स	200	कायकम्मन्तसन्दोसन्यापत्ति, तिविधा ७
– ततियस्स झानस्स	२०७	कायकस्मन्तसम्पत्ति, तिनिषा ३४३, ३४४, ३४६
∼दु तियस्स झानस्स	२०७	कायसन्तिः ६५, ६६ कायेन, श्रधम्मचरियाविसमचरिया, तिविधा ३४६
– बीसी	२०७	
पठमस्स झानस्स	२०७	
~ मातुगामूपचारो	२०७	
- मोही	२०७	
– विसूकदस्सनं	२०७	
- वेदना	२०७	– ततियो ब्रानिसंसी १२ – दुतियो ब्रानिसंसी १२
– सङ्गणिकारामता	२०७	— पुरुष श्रामिसंसा १२
सञ्जा	२०७	– पञ्चमो बानिसंसो १२
रुष्ट्रमम्मो, कतमी	900	- पठमी मानिसंसी ११
		•••

कालन सम्मस्सवने, बतुत्यो मानिसंसो	१ २	गहपति, ब्रहुकनागरो	३८४, ३८७
– ततियो पानिसंसी	१२	- स्रताथपिष्टिकी	३४, २४१, २४६,
– दुतियो मानिसंसो	14		२४०, २४१
पञ्च घानिसंसा	१ २	्र- सपुस्सो चण्जियमाहिती	98, 9 <u>8</u>
पञ्चमी द्यानिसंसी	१२	गामनिगमी, दुविधेन वेदितब्बी	२४२, २४४
– पठमो ब्रानिसंसो	* *		१४, १७
किमिकाळाय, नदिया	Ę	निज्ञाकूटे, पब्बते	१७, १=
कुक्कुटारामी	\$28	मिञ्जकावसये, नातिके	३६७
कु क्कुटो, प्रायस्मा	२०६	विरिम्बजे, राजगहे	१७, १६
कुलमच्छरिय <u>ं</u>	£3	विरिमानन्दी, प्रायस्मा	१ ≈५
कुलं, नवहि सक्तेहि समन्नागतं	33	गोपालको, एकादसहि सङ्गेहि स	
कुसलानि सीलानि, किमरियमानि	\$40		३६१, ३६७
प्रविप्यटिसारत्वानि	६६, ३५७	ঘ	
कुसलानं धम्मानं समापत्ति	२७३	घटिकं	2 € ¥
कुसलेसु घम्मेसु ठिति	१७५	बो सितारामे	६४, ८३
– वृद्धि	१७५	_	
– हानि	१७५	च	
कुसलं, कलमं	२६७, ३२७	चतस्सी, पटिपदा — सञ्जा	\$4¢
कुसिनाराय विहरति, भगवा	१६१	चतुत्यं, झानं	१४ ५ ሂሩ, ይ७, १ሂ२
कुसीतो, पुरिसपुग्गलो	१६८	चतुब्बिषा, वचीकम्मन्तसन्दोसव्य	
क्टागारसालाय, बहावने	१६७	- वचीकम्मन्तसम्पत्ति	\$X\$
केवली	222	– वाचाय ग्रथम्मचरिया	
कोकनुदो, परिव्याजको	२५८	- धम्मचरियास	
कोकालिको, भिक्लु	२३६, २३७	चतुब्बिषं, वाचाय सोचेय्यं	₹₹€, ₹₹•
कोधनो, पुरमली	२१ २	चतुसु, ब्राहारेसु	880
– पुरिसपुग्गली	239	चतुहि सोतापत्तियङ्गोहि समन्नागत	ते ४६, २४७
कोलक्कोलो	२६, १६४	बत्तारि, पुरिसयुगानि	¥0
कौसम्बियं विहरति, भगवा	६४, ≒ ₹	– महाराजसहस्सानि	88X
कोसलानं निगमो, नळकपानं	939	- महासमुद्दसहस्सानि	5.8.8
कोसेलेसु चारिकं चरमानी, भगवा	७३१	बतारो, इदिपादा	
_		उपनिस्साय	¥
ख		– धम्मा	ė
बळु हू झ।यितं	३६७	सतिपट्टाना ६१, ६३,	६५, १६१, १६४
स्रेमप्पत्ती	4 و	चन्दिकापुत्तो, मायस्मा	¥\$, ¥¥
बे मं	48	चम्पायं विहरति, भगवा	२१६, २५२
		चातुम्महाराजिका, देवा	₹08
4		वालिकापव्यते	•
गंगाराय, पोक्सरणिया तीरे	२१६, २४२	चालिकायं विहरति, भगवा	į
गतियो, पञ्च	€₹	चालो, बायस्मा	२६०

	_	-	
चिक्रगुलिकं	२६४	8	
बीवरकम्मं	३७१, ३७७	ठानानि, तीणि	•-
पु त्यो, कम्भारपुत्ती	३१६, ३२१	ठानं, कतमं	75
नेतसोविनिबन्धा, पञ्च	६४, ६६, ६७	ान, कतन	\$ 50
नेतसीविनिबन्धो, चतुत्यी	ይ &	π	
– ततियो	£\$	तण्हामूलका धम्मा, नव	¥ŧ
– दुतियो	દ્દર		. २६८, ३८४
पञ्चमी	£X	ततुत्तरि, देवा	२७४ ३७४
- पठमी	83	तथागतो, दसहि धम्मेहि निस्सटो	220
बेतीसु विहरति, सहजातिय	१३१, २२५	तदङ्गनिब्बानं	55
वेतोबीला, पञ्च	६३, ११३	तपनीयो, धम्मो	₹85, ₹₹७
बेतोसीली, चतुत्यी	68	तपुस्सो, गहपति	७४, ७४
– ततियो	१४	तपोदारामे, राजगहे	२५७
– दुतियी	ER	तयो, घस्सलळुड्डा	3.5
- पञ्चमो	£&	- भस्तपरस्ता	٧.
पठमी	६३	– धम्मा	२१४
चेतोविमुत्तिया, चतुत्वो घम्मो	5	– पुरिसखळुक्द्वा	3.5
ततियो घम्मो	5	- पुरिसपरस्सा	Yo, YE
- दुतियो घम्मो	5	सावतिसा, देवा	ક્રહે
- पञ्चमी घम्मी	=	तिकिच्छका, विरेचनं देन्ति	२७६
~ पठमो घम्मो	5	तिब्बरागो, पुग्गलो	787
鬈		तिरच्छानयोनिका, सत्ता	335
·			355, 338
छ धम्मा	३७२	तिविधा, कायकम्मन्तसन्दोसब्यापत्ति	388
छतु भ ज्झत्तिकेसु ग्रायतनेसु	१४०		388, 588
ज		कायेन ग्रथम्मचरियाविसमचरिय	38£ TI
ज टिलवासिका, भिक्लुनी	44	धम्मचरियासमचरिया	388
जनपदपदेसी, दुविधेन वेदितब्बी	१४, १७	– मनसा भ्रघम्मचरियाविसमचरिय	ा ३५०
	२८१, ३०३, ३२१	- धम्मचरियासमचरिया	₹Xo
जेतवने, ग्रनाथपिण्डिकस्स ग्रारामे		 मनोकम्मन्तसन्दोसभ्यापत्तिः 	३४१, ३४२
	(जनायागण्डकस्त रतिपदंदट्टब्वं)	तिविषं, प्रदिष्ठादान	₹१६
बेतवन	10 44 48ml)	— भ्रमि <i>ज्</i> झं	₹ १¥
	**	– कामेसुमिच्छाचारं	268
Ħ		- कायेन प्रसोचे न्यं	३१७
झानानं, चतुर्भ	१५२	~ सोचेय्यं	398
झानं, चतुत्यं	¥۾	– पाणातिपातं	\$ \$ \$
– तिवयं	1 15	– पिसु णवार्ष	₹ १%
– बुतियं	Xs.	- फरसवाचं	₹ ₹%
पठमं	¥c	– व्यापादं	₹ १%

	·	- 1	
विविषं मनसा धसीचेयां	3	दस वस्मा, परिपन्था	२०७
– सीचेयां	48E, 420		२६४
– मिन्छादिद्धि	₹ १x		२८० ३४४, ४३६
– मुसाबादं	₹ १x		724, 744 724, 724
- वाचाय प्रसीचेय्यं	₹ १७		
– सीचेय्यं	३१६, ३२०	- रागविनयपरियो	
– सम्फणनापं	३१४	– सरीरट्टा	\$46 \$46
तिस्सी, बिज्जा	२७०, २७१	– सारणीया	१६६, १७१
– वेदना	१३६	- निज्जरवत्युनि	२७३, २७४
– समणसञ्जा	२७०	- पातिमोक्खट्टपना	रखर, रखर १४४
तीणि, ठानानि	३५	पाससानि, ठानानि	• •
– दुच्चरितानि	१८६, १६२	- पुरमला	२०३
– सुचरितानि	8E8, 8ER	— भिक्खुनो बलानि	११६, ११७, २१० २४०
- संयोजनानि	२६	– मिच्छता	7.5 7.5 E
तुरू, पच्चेकब्रह्मा	२३७	– बह्वियो	205
तु सिता, देवा	₹98	- विवादमूलानि	१६०
तेजोकसिण	१३५	सञ्जा	१=३, १= <u>४</u>
w w		– सम्मत्ता	725
थीनमिद्धनीवरण		– संयोजनानि	१११, ११२
थानाम ङ् नावरण	83	दसमी गहपति, श्रद्धकनागरी	3=8, 3=9, 3==
द		विट्ठधम्मनिब्बानं	55
दक्सिणेसु जनपदेसु, श्रोदनं	B	विद्रि, पापिका	२७२
दस, ब्रकुसलकम्मपदा	२७४	- भद्दिका	२७२, २७३
- अत्यवसे पटिच्य	१४१, ३१६	दुक्सनिरोधगामिनी, पटिपदा	30
– असेलिया धम्मा	5 X.R.	दुक्खनिरोधी	, 3°
- प्रापातपटिविनया	350	दुक्खविपाको, धम्मो	₹€€, ३२=
— माघातवत्यूनि	२१६	दुक्खसमुदयो, धम्मी	30
– मादीनवा, राजन्तेपुरप्यवेसने	२१€	दुक्खुद्रयो, घम्मो	२६६, ३२८
- कवावत्युनि	<i>१६३</i>	दुक्खं	₹0, १६६
– कसिणायतनानि	२०२	दुच्चरितानि, तीणि	१ ६२
- कामभोगी	१३४, १४६	दुतियं, झानं	४८, ६७,२६८
- धन्मा, धनुष्पन्ना	5.8.6	दुप्पञ्जो, पुरिसपुमाली	\$£4
	२६४	दुविधेन बदामि, गामनिगमं	१४, १७, १७=, १७६
– मासवानं सयाय	२६३	– चीवर	₹४, १६, १७=
– माहारा	२०५	– जनपदपदेस	१४, १६, १७८, १७६
− एकन्तनिब्बदाय • • • • • • • • • • • • • • • • • • •	२६४, २६६	– पिण्डपातं	
– दोसविनयपरियोसाना	२६४		१४, १६, १७८ १४, १४, १७८, १७६
नामकरणा	388-088		
निकमनीया	२७६	दुस्तीली, पुग्गलो	१४, १६, १७=, १७६ २१०, २११
- पव्यक्तितेन ग्रमिष्हं पश्यके	विखतव्या १६८	दे वदत्ती	710, 411
			• •

देवा, दा तुम्महाराजिका	३७४	वस्मो, धावयगामी	२६८, ३२८
- ततुत्तरि	308	– धारेवितम्बो	110
- सार्वातसा - सार्वातसा	¥08	- ग्राहारे पटिकूलसञ्जा	E 19
– तुसिता	308	- उप्पादेतम्बी	330
– निम्मानरतिनी	₹98	– एहिपस्सिको	6 8
– परनिम्मितवसवत्तिनी	308	- भ्रीपनेष्यिको	¥19
- श्रह्मकायिका	Yes	- कतमी	२८१, ३०८, ३२७
- या मा	₹७४	कामेसुमिच्छाचारा वेरमर्ण	
दो सविनयपरियोसाना धम्मा, दस	રદય	– तपनीयो	२ ६ ८
द्वीसु बम्भेसु	3 # 9	- दुक्सविपाको	२६६, ३२८
• •	• •		₹8€, ₹₹⊊
ध		— दुक्खुद्रयी	
धनुकं	२६४	– दुक्खे बनत्तसञ्जा	<i>03</i>
धम्मचरियासमचरिया हे तु	388	- न ग्रनुस्सरितब्बो	३०१, ३३१
धम्मदेसना	२२२, २२३	– न उप्पादेतब्बी	330
धम्मपरियायो, ससप्पपरियायो	335	– न बहुतीकातब्बी	३०१, ३३१
धम्ममच्छरियं	₹3	- न भावेतब्बी	३०१, ३३१
धम्मविचयसम्बोज्ज्ञ ङ्गो	२७०	– न सच्छिकातव्यो	३०२, ३३२
धम्मा, कायेन पहातब्बा	१२६	– नावकरणो	११७-११६
- u	३७२	- नासेवितब्बी	३३०
– तयो	२१४	- निरासवी	३२७
– ন ৰ	60, 60	- पच्चत्त वेदितब्बी	80
– नेव पहातब्दा	१३०	– पहानसञ्जा	8.9
- पञ्च [े]	१६२	- पाणातिपाता वेरमणी	3 8 8
- वाचाय पहातब्बा	१२६	- पिसुणाय वाचाय वेरमणी	₹११
- सत्त	२७०	- फस्साय वाचाय वेरमणी	99#
घम्मो, प्रकालिको	80	बहुलीकातब्बी	३०१, ३३१
- श्रतपनीयो	२६६, ३२७	- भावेतब्बी	३०१, ३३१
– ग्रदिन्नादाना वेरमणी	₹११	मरणसञ्जा	<i>e3</i>
– धनभिज्ञा	₹१२	- मुसाबादा वेरमणी	११६
- भनरियो	२६७	- विरागसञ्जा	63
मनवज्जो	३२७	- सच्छिकातब्बी	63
प्रनिच्चसञ्जा	69	– सन्दिट्ठिको	¥0, E0
🗕 प्रनिच्चे दुक्खसञ्जा	03	- सञ्बलोके भनभिरतसञ्ज्ञ	त ६७
प्रनुसारितब्बी	३०१, ३३१	– सम्मामाजीवी	२=२
– ग्रपचयगामी	३२६	– सम्माकम्मन्ती	२८१
- मन्यापादेतन्त्री	\$ \$ 0	— सम्माञाणं	२=२
– प्रन्यापादी	\$१२	– सम्मादिद्धि	२८२, ३१२
- ग्ररियो	२६७, ३२६	- सम्मावाचा	२८१
– प्रसुभसञ्जा	દહ	– सम्मानावामी	२८२

Y	. 1	[€]	
^व षम्मी, सम्माविमृत्ति	२०	२ निकटो, भायस्मा	
– सम्मासङ्कृष्यो	, 2=		₹•₹
– सम्मासति	२व		२०७
– सम्मासमाधि	२५		
सावज्जी	२६८, ३२		२१ ८ इसो २०-
– सासवी	२६८, ३२		***
– सुखविपाको	२६६, ३२		२१ <i>द</i> २१ <i>द</i>
~ सुखुद्रयो	₹8€, ₹₹		
घोवनं, घरियं	76	24	२१८
– दक्सि णेसु जनपदेसु	२७!	1016 1.116 01	
	•	– दुस्सीला	२१ =
न		– पापमित्ता	₹१=
न ग्रनुस्सरितब्बी, धम्मी	३०१, ३३१		२१ -
न श्रासेवितब्बी, धम्मी	३०१	– सन्दिद्विपरामासा	285
न उप्पादेतब्बी, धम्मी	३३०		Ęu
न बहुलीकातब्बी, धम्मो	३०१, ३३१		
न भावेतब्बो, धम्मो	३०१, ३३१	i	२७४, ३७७
न सच्छिकातव्यो, घम्मो	३०२, ३३२	निज्जरवत्यूनि, दस	२७३, २७४
नदिया, किमिकाळाय	Ę	निट्ठं गता	१६५
मन्दियो, सक्को	<i>७७</i> इ	निद्धमनीया धम्मा, दस	२७६
नव, ग्रनुपुब्बनिरोधा	38	निब्बानं	६१, ६२, ६४, ६=
ग्रनुपुब्बविहारसमापत्तियो	५०, ५४	सन्दिद्धिकं	59
– ग्रनुपुब्बविहारा	٧٠	निब्बिदा, विरागत्था	३५८
– भ्राचातपटिवत्यूनि	४८, ४६	निव्विदाविरागी, विमुत्तिञाः	गदस्सनत्थो १००
– ग्राघातपटिविनया	38	निम्मानरतिनी, देवा	१७६
ठानानि	१५, १६	निरया, एकन्तदुक्खा	३३८, ३३६
– तण्हामूलका, धम्मा	8.6	निरयो, पदुमो	२३८
– घम्मा	દે૦, દે૭	निरासनो, घम्मो	३२७
– पुग्गला	१६, २०, २४	निरोधसञ्जा, कतमा	१ 50
🗕 सञ्जा	३ २	निरोघो	٤٥
– सत्तावासा	४२, १४१	निस्सयसम्पन्नो, भिक्खु	ų
मळकपाने, पलासवने	१६७, १६६	नीलकसिण	१३५
– विहरति, भगवा	१६७, १६६	नीवरणा, पञ्च	६१, १६२
मळकपानं, कोसलानं निगमी	039	नेबसञ्ज्ञानासञ्ज्ञायतनसञ्ज्ञ	⊓ ५३
नाटपुत्ती, निगण्ठो	६७	नेवसञ्जानासञ्जायतन	હક
नातिके, गिञ्जकावसये	३६७		
– विहरति, भगवा नाथकरणा घम्मा, दस	३६७	प	
नायनरमा बन्मा, दस नासेवितव्ही, घम्मो	399-099	पच्चेकब्रह्मा, तुरू	२३७
गालकगामके, भगधेस् व	330	पञ्चोरोहणी, भरियविनये	२६१, ३०५
स•४-४२ 	१६४, १६६	– बरिया	२६३, ३०४, ३०६
400-44			

पच्चोरोहणी, बाह्यणकुलस्स	ſ		२६१	परनिम्मितवसवत्तिनी, देवा	şoY
पञ्च, भानिसंसा		११,	१२	परिपन्था धम्मा, दस	२०७
– उद्धम्भागियानि संब	जिनानि		€₹	परिव्याजकारामे, मोरनिवापे	\$400
– उपादानक्कल्या			१४०	परिव्याजको, प्रजिती	२८७
- स्रोरम्भागियानि संय			٤٦,	– डत्तियो	२४४
		₹ 5 %,	३८७	- कोकन्दो	२५≈
– कामगुणा	¥¥,	٤٣,		– सुतवा	१७
- गतियो			દર	परियोदाता धम्मा, दस	78 8
	¥, £Ę, £७,	११२,		परिहानधम्मी, पुग्गली	१८०, १८१
चेतीसीला			ξą	पलासवने, मळकपाने	339, 039
– डानानि		ξ∝,	38	पसेनदि, कोसली राजा	888, 880, 888
– चम्मा			१६२	पस्सिंड	32
– नीवरणा	६१, १८६,			– सुस्रत्था, सुस्रानिससा	१४, ३३
🗕 बलानि			18	पस्सद्धिसम्बोज्ज्ञञ्जो	२७०
भयानि, वेरानि		٧ξ,	80	पहानसञ्जा, कतमा	१८७
मच्छरियानि			€3	पाटलिपुत्त	3=8
– सिक्खादुब्बल्यानि	٤१,	€¥,	६६	पातिमोक्सद्वपना, दस	१५४
पञ्जाबा, पुरिसपुग्गलो			8 E =	पापक, बीज	707
पञ्जाबल		१२,	१३	पापमित्तो, पुरिसपुग्गलो	₹€=
पञ्जाविमुत्तो			د ٤	पापिका, इच्छा	१३०
पञ्हा, श्रद्ध			१४१	- इस्सा	१३०
– चतारो			१४०	– दिट्ठि	२७२
– ख			१४०	पापिच्छो, पुरिसपुग्गलो	१६५
तयी			१३६	पामोज्ज, पीतत्थ	६६, ३४७
– द स			१४१	पारिम, तीर	२६०, ३०६
- à			3 🕫 🤊	- ग्रदिनादाना वेरमणी	
– नव			१४१	– धनभिज्ञा	gos.
– पञ्च			१४०	- झब्यापादो	900
– सत्त			१४०	– कामेसुमिच्छाचारा वे	
पञ्हो, एको			3 🕫 🖇	- पाणातिपाता वेरमणी	
पटिपदा, चतस्सो			१४५	- फहसाय बाचाय वेरम	
पठमं झानं	४६, ६७,	२६७,	३८४	- मुसाबादा वेरमणी	३०७
पण्डितवत्यूनि			२८७	- मुसायाया वरमणा - सम्फप्पलापा वेरमणी	
पत्ताळहकं			२६४	- सम्माद्याजीको - सम्माद्याजीको	
पथवीकसिणं			१३५	– सम्मानावा – सम्मानमन्ती	२८६ २८६
पहुमी, निरयो			२३८	— सम्माञ्चाण	रम्ध २म्ह
पब्बजितेन पच्चवेक्सितब्बा				– सम्मादिद्वि	२५६ २५६, ३०७
धम्मा, दस		۲ ۹ ۳, ۱	339	– सम्मावाचा	२५८, ६०७ २८६
पञ्चते, गिज्झकूटे		₹७,		– सम्मावायामो – सम्मावायामो	
•		,	1	— सन्मानावान।	२≂६

पारिमं तीरं, सम्माविमृत्ति	२८६	पुरिसपुगाली, शक्कोधनी	१६८
सम्मासञ्जूषी	२दृह	– प्रनोत्तपी	<i>0</i> 39
— सम्मासमाधि बावायं विहरति, भगवा	२८६	– भ्रप्पिच्छो	785
पासंसानि ठानानि, दस	388	– श्रस्तद्वी	१६७, १६६
पीतकसिणं पीतकसिणं	₹•₹	- ब्रहिरिको	939
	१३५	- घारद्वविवि	खो १ ६८
पीति, पस्सद्धत्या	६६, ३४७	- ग्रोत्तपी	739
पीतिसम्बोजसङ्गो	२७०	- कल्याणमि	तो १६८
पुग्गला, दस नव	११६, ११७, २१० १६, २०, २५	कुसीतो	785
पुमाली, श्रद्धमी	76, 70, 71	कोधनी	१९५
– उडती	२१३ २१३	- बुप्पञ्जो	१ ६=
– उभतोभागविम् तो	* (1	पञ्जाबा	१ ६=
– कोघनो	२१२ २१२	- पापमित्ती	₹€=
– गोत्रभ्	११६ ११६	पापिण्छो	१ ६=
चतुत्वी चतुत्वी	75	– मिच्छादिहि	
		– सम्मादिट्टि	
– छट्टो – ततियो	२६	– हिरीमा	₹€=
– तथागतो ग्ररहं सम्मासम्ब	75	पूरणो, कस्सपो	· Ę 0
— तथागरा अरह सन्मासन्यु — तिब्बरागो		पोक्सरणिया चग्गराय ती	रे २१६
	२१ २		
		1	_
– दसहि घम्मेहि समन्नागती	३०२, ३३२, ३३३		₹
– दसहि घम्मेहि समन्नागती – दिट्टिप्पत्तो	३०२, ३३२, ३३३ ११६	बलानि, पञ्च	ब १२, १४
– दसहि घम्मेहि समन्नागती – दिट्टिप्पत्तो – दुतियो	३०२, ३३२, ३३३ ११६ २६	बहुलीकातव्यो, धम्मो	व १२, १४ ३०१, ३३१
– दसहि घम्मेहि समन्नागतो – दिट्टिप्पत्तो – दुतियो – दुस्सीलो	३०२, ३३२, ३३३ ११६ २६ २१०, २११	बहुलीकातब्बो,धम्मो बीजं, पापक	३०१, ३३१ २७२
– दसहि चम्मेहि समन्नागतो – दिट्टिप्पत्तो – दुतियो – दुस्तीलो – चम्मानुसारी	३०२, ३३२, ३३३ ११६ २६ २१०, २११ ११६	बहुशीकातब्बी,धम्मी बीजं, पापक – भद्दकं	३०१, ३३१ २७२ २७३
– दसहि घम्मेहि समझानतो – दिट्टिप्पत्तो – दुतियो – दुस्सीली – घम्मानुसारी – वम्मानुसारी	३०२, ३३२, ३३३ ११६ २६ २१०, २११ ११६ २६	बहुशीकातव्यो, घम्मो बीजं, पापक — महकं बेलुबगामके	३०१, ३३१ २७२ २७३ ३८४
– दसहि घम्मेहि समझागती – दिट्टिप्पत्तो – दुतियो – दुस्सीली – चम्मानुसारी – नक्मो – पञ्चेकनुद्धो	वै०२, वेव२, वेववे ११६ २६ २१०, २११ ११६ २६	बहुलीकातब्बो, घम्मो बीजं, पापक – महकं बेजुबगासके बोज्सङ्गा, सत्त	३०१, ३३१ २७२ २७३ ३८४ १६१, २७०, २७१
– दसहि चम्मेहि समझागती – दिट्ठिप्पत्तो – दुतियो – दुस्सीलो – बम्मानुसारी – नवमो – पञ्चेकडुडो – पञ्चेकडुडो	वै०२, वेव२, वेवव ११६ २६ २१०, २११ ११६ २६ ११६	बहुलीकातब्बो, धम्मो बीजं, पापक – भद्दकं बेलुबगामके बोज्सङ्गा, सत्त ब्यापादनीवरणं	३०१, ३३१ २७२ २७३ ३८४ १६१, २७०, २७१ ६१
– दसहि चम्मेहि समझागती – दिट्ठिप्पत्तो – दुतियो – दुस्सीलो – बम्मानुसारी – नवमो – पच्चेक्दुबो – पच्चेक्द्रमो – पच्चाषिनुस्तो	वै०२, वेव२, वेवव ११६ २६ २१०, २११ ११६ ११६ ११६	बहुलीकातब्बो, घम्मो बीजं, पापकः — महकं बेलुबगामके बोज्ज्ञङ्गा, सत्त व्यापादनीवरणं व्यापादवितकको	३०१, वव१ २७२ २७व २०व १६१, २७०, २७१ १६१
– दसिंह चम्मेहि समझावती – दिहिप्पत्ती – दुतियो – दुत्तीली – बम्मानुसारी – नवमी – पञ्चकड्डो – पञ्चमी – पञ्चमीवमृत्ती – पठमो	वै०२, वेव२, वेवव ११६ २६ २१, २११ ११६ २१६ ११६ ११६ २१६	बहुलीकातब्बो, घम्मो नीजं, पापक — महकं वेलुवगामके बोज्जङ्गा, सत्त ब्यापादनीवरणं ब्यापादवितक्को व्यापादितब्बो, धम्मो	३०१, व ३१ २७२ २७३ २७३ १६१, २७०, २७१ १६१ ७ ३३०
— दसिंह चम्मेहि समझावती — दिट्टिप्पत्ती — दुस्तियो — दुस्सीलो — वम्मानुसारी — नवनी — पञ्चकतुद्धी — पञ्चमा — पञ्चावित्तृतो — पञ्चावित्तृतो — पञ्चावित्तृतो — पञ्चावित्तृतो — पर्चावित्तृता	\$0 - 7, \$3 - 7, \$3 - 8, \$2 - 6, \$2 - 6, \$2 - 7, \$2 - 7, \$2 - 7, \$3 - 7	बहुलीकातब्बो, घटमो बीजं, पापक — महुकं बेलुबगामकं बोजसङ्गा, सत्त ब्यापादनीवरणं व्यापादनीवरणं व्यापादितब्बो, धम्मो ब्यापादी	३०१, वव१ २७२ २७३ ३६४, २७०, २७१ १६१, २७०, २७१ ७ ३३० ६२, १११
- दसिंह चम्मेहि समझावती - दिट्ठिप्पत्तो - दुरियो - दुस्सीलो - वम्मानुसारी - नवसी - पञ्चकदुदी - पञ्चमो - पञ्चमो - पञ्चमो - परिहरसम्बद्धी - परिहरसम्बद्धी - परिहरसम्बद्धी - परिहरसम्बद्धी	\$07, \$27, \$28, \$26, \$26, \$26, \$26, \$26, \$26, \$26, \$26	बहुलीकातव्यो, घरमो बीजं, पापक — महरू बेलुबगामके बोज्यङ्गा, सत्त व्यापादनीवरणं व्यापादनितक्यो, घरमो क्यापादी बहुकायिका, देवा	4 • 2, 4 4 2
- दसिंह चम्मेहि समझागती - दिट्ठिप्पत्तो - दुर्तियो - दुस्सीली - बम्मानुसारी - नवमी - पञ्चमेत् - पञ्चमो - पञ्चमो - पञ्चमो - पञ्चमो - पञ्चमो - पर्वा - पर्वा - पर्वा - पर्वा - स्वानुसारी	\$00, \$30, \$33, \$33 886 760, 787 876 76 876 876 876 76 76 76 876 776 876	बहुलीकातब्बो, घरमो नीजं, पापकः — महस् वेलुबगामके वोज्याद्भी, यत व्यापादिवरणं व्यापादिवरको व्यापादिवब्बो, घरमो क्यापादी क्यापादी क्यापादी क्यापादी क्यापादी क्यापादी क्यापादी क्यापादी क्यापादी क्यापादी	३०१, १३१ २७२ १७३ १८१, २७०, २७१ १९ ११ १३० १३० १२, १११
- दसिंह सम्मेहि समझागती - दिहिप्पत्ती - दुवियो - दुवियो - दुवियो - दमानुसारी - नक्षा - पञ्चलदुदो - पञ्चलित्ता - पञ्चलित्ता - पद्धलिक्षल्या - सद्धलित्ता - सद्धलित्ता - सद्धलित्ता	\$00, \$30, \$33, \$33 806 706 807 808 808 808 808 808 808 808	बहुलीकातब्बो, घरमो बीजं, पापक — महसं बेज्बज्जा, सत्त बोज्बज्जा, सत्त ब्यापादितब्बो व्यापादितब्बो, धरमो ब्यापादितब्बो, धरमो ब्यापादितब्बो, धरमो ब्यापादितब्बो, धरमो ब्यापादी, देवा ब्याज्ञा, ब्यापादेत	4 • 2, 4 4 2
- दसिंह सम्मेहि समझागवी - दिट्टिप्पत्तो - दुतियो - दुत्तियो - दुत्तियो - समानुसारी - नवसी - पञ्चक्रकुद्धो - पञ्चमो - पर्चमो - स्त्रान्	\$00, \$80, 888 826 720, 727 226 726 726 726 726 726 726 727 727	बहुलीकातब्बो, चन्मो बीजं, पापकः — महस् बेलुबगामके बोज्ज्ज क्षुत्र, सत्त ब्यापादवित्रको, ब्यापादित्रको, चन्मो ब्यापादी बहुकायिका, देवा बहुकायिका, देवा बहुमा, इत्यभी बहुमा, इत्यभी	\$ • \$, \$ \$ \$ \$
- दसिंह चम्मेहि समझावती - दिद्विप्यत्तो - दुवियो - दुवियो - दुव्यतिली - वम्मानुसारी - नवसी - पञ्चकदुद्धी - पञ्चमो - पञ्चमानिमृत्तो - पडमो - परिहरनयस्मो - सद्धानुवारी - सद्धानुवारी - सद्धानुवारी - सद्धानुवारी - सद्धानुवारी - स्विवार्ष	\$00, \$80, 888 886 860 860 860 860 860 860 860 860	बहुलीकातब्बो, चन्मो जीजं, पापक — महस्रं बेलुबगामके बोण्डाज्ञां, रात ब्यापादिगिक्यां ब्यापादिग्रक्को व्यापादिल्खो, चन्मो ब्यापादी बहुकाधिका, देवा बहुकाधिका, देवा बहुमा, सहस्पर्धि बहुमा, सरक्कुमारेन बहुमा, सरककुमारेन	4 · 8 · 4 · 4 · 8 · 8 · 8 · 8 · 8 · 8 ·
- दसिंह चम्मेहि समझागती - दिद्विप्पत्तो - दुरियो - दुर्साली - वस्मानुसारी - नवमो - पञ्चक्रेकृद्धो - पञ्चमो - पञ्चमो - पञ्चामिनृत्तो - पञ्चो - परिहानचस्मो - सखानुसारी	\$00, \$30, \$33, \$33 886 760, 886 886 886 886 886 886 886 886	बहुलीकातब्बो, धन्मो नीजं, पापकः — महस् वेजुबगामके वोज्याङ्गा, रात व्यापादगिवरणं व्यापादगिवरको व्यापादिवर्जा, धन्मो व्यापादेवर्जा, धन्मो व्यापादेवर्जा, धन्मो व्यापादेवर्जा, धन्मो व्यापादेवर्जा, धन्मो व्यापादेवर्जा, धन्मो व्यापादेवर्जा, धन्मो व्यापादेवर्जा, धन्मो व्यापादेवर्जा, धन्मो व्यापादेवर्जा, धन्मो	\$0 \$, \$ \$ \$ \$
- दसिंह चम्मेहि समझागती - दिद्विप्पत्ती - दुर्तवो - दुर्सवोको - वम्मानुसारी - नवनी - पञ्चक्रेकुद्वी - पञ्चमो - पञ्चमो - पञ्चामे - पञ्चामे - पञ्चामे - पञ्चामे - पद्मानुसारी - सद्मानुसारी - स्मानुसारी - स्मानुसारी - स्मानुसारी - स्मानुसारी - सुरुष्मेनिवार्ष - सुरुष्मेनिवार्स	\$00, \$80, \$88, \$26, \$26, \$26, \$26, \$26, \$26, \$26, \$26	बहुलीकातब्बो, धन्मो वीजं, पापकः — महकं वेज्वज्ञ इतं, रातः योजवङ्ग इतं, रातः य्यापावितवक्को व्यापावितव्यो, धन्मो स्यापावे बहुकायिका, देवा बहुमारी, पुराषो बहुमा, सहस्पति बहुमा, सहस्पति बहुमा, सहस्पति बहुमा, सन्कडुमारेल बहुमा, सनकडुमारेल बहुमा, सनकडुमारेल बहुमा, सनकडुमारेल	\$ - \$, \$ \$ \$ \$
- दसिंह चम्मेहि समझागती - दिद्विप्पत्तो - दुरियो - दुर्साली - वस्मानुसारी - नवमो - पञ्चक्रेकृद्धो - पञ्चमो - पञ्चमो - पञ्चामिनृत्तो - पञ्चो - परिहानचस्मो - सखानुसारी	\$00, \$30, \$33, \$33 886 760, 886 886 886 886 886 886 886 886	बहुलीकातब्बो, धन्मो नीजं, पापकः — महस् वेजुबगामके वोज्याङ्गा, रात व्यापादगिवरणं व्यापादगिवरको व्यापादिवर्जा, धन्मो व्यापादेवर्जा, धन्मो व्यापादेवर्जा, धन्मो व्यापादेवर्जा, धन्मो व्यापादेवर्जा, धन्मो व्यापादेवर्जा, धन्मो व्यापादेवर्जा, धन्मो व्यापादेवर्जा, धन्मो व्यापादेवर्जा, धन्मो व्यापादेवर्जा, धन्मो	\$0 \$, \$ \$ \$ \$

भ		भिक्लु, दसहि धम्मेहि समझानती	१०८, १४४,
मगवती सावकसङ्खी, उज्प्यटिंप	দ্দী ४৩		२६०, २६२
- आवप्पटि		– द्वीहि धम्मेहि समज्ञानती	१७६
– सामीचिप		– धम्मकथिकी	१०७
- सुप्पटिपन्न		– धम्मकामो १२	(0, ३८०, ३८२
भगवा घरहं सम्मासम्बुद्धी	80	– घम्मानं न निसामकजातिको	२३२
महकं, बीजं	२७३	– निसामकजातिकी	538
महा पुरिसाजानीया, तयी	88	– बम्मेन कह्नाति	११४
महिका, दिद्धि	२७२, २७३	– धूर्म कत्ता	३६२
भयानि वेरानि, पञ्च	४६, ४७	 न भतिरेकपूजाय पूजेता 	360
भवतण्हा, साहारा	१६२	– ग्रधिकरणिको	२३३
भावेतब्बा धम्मा, दस	३४४, ३४६	– मासाटिकं हारेता	3≈€
भावेतब्बी, घम्मी	३०१, ३३२	– गोचरकुसली	३८६
भिक्सू, भक्कोधनी	२३४	– तित्थं जानाति	3=8
अक्को सकपरिभासको	२३४	– घूमं कत्ता	३८६
– ग्रज्वन्तनिद्रो	०७६	– पटिसल्लानो	२३२
– म्रतिरेकपूजाय पूजेता	989	– पीतं जानाति	980
– श्रविकरणिको	२३१ :	– रूपञ्जू	३८८
- भनवसेसदोही	३८६	लक्खणकुसलो	३न्ह
– प्रप्पिच्छो	२३४	वणं पटिच्छादेता	३८६
- भमक्की	२३४ ।	– वीथि जानाति	३८६
– भ्रमायावी	२३४	– सिक्खाकामो	२३१
– भसठो	२३४	– निकामलाभी	३८१
– ग्रारञ्जको	१०७	निस्सयसम्पन्नो	¥
– बारद्धविरियो	११८, १२०, ३८१	 पञ्चङ्गविष्पहीनो 	१११
– मासाटिकं हारेता	₹€₹ '	– पञ्च ज्ञुसमन्नागती	११०
– एवंसञ्जी	३६६, ३६४-३६७	पञ्जाबा	११=
– कल्याणमित्ती	११७, ११६, ३८०	पटिसल्लानी	२३४
– कायेन ग्रवीतरागी	११३	– परिसावचरो	१०७
– वीतरागी	११४	पापिच्छो	२३१
– किङ्करणीयेसु दक्खी	३५०	– पीतं जानाति	389
– कोकालिका	२३६, २३७	- पुब्बेनिवासं ब्रनुस्सरति	- ३८१
कोवनो	२३२	– बहुस्सुतो १०७, ११	७, ११६, ३८०
- सीणासवी	१८, १६	- भावनावादं वदमानी	845-848
- गोचर कु सलो	₹8₹	मक्सी	777
- आणवादं वदमानी	१३२-१३ ४	– मायाबी	222
– तित्यं जानाति	३६२	– रूपञ्जू	138
 तीहि घम्मेहि समन्नागतो 	₹७०	 रूपे भवीतरागो 	883
- दक्खो	११७, १२०	लक्सणकुसली	9.9.5

[11]

भिक्तु, वर्ण पडिन्छादेता	₹€१	मल्लानं निगमो, उद्देलकृष्यं	७४
– विनयवरो	१०७	मल्लेसु विहरति, भगवा	98
– विसारबो	800	महप्पला घम्मा, दस	२६४, २६५
- वीथि जानाति	३६२	महाक्रच्यानी, भायस्मा	१३४, ३१०
– सङ्घेन कङ्खाति	११४	महाकस्सपो, ब्रायस्मा	278
– सचित्तपरियायकुसलो	१४२, १४४	महाकोद्वितो, भायस्मा	२७
– सठो	२३२	महाचुन्दो, ग्रायस्मा	२२५
– सर्तिमा	११८	महानामी, सनकी	३७२
– सत्ते प्रस्सति	३८१	महाबद्धाः	१४५
– सद्धी	१०७	महामोग्गल्लानो, ग्रायस्मा	२१, २२३
– सन्तुद्रो	११८, १२०	महावने, कूटागारसालायं	१६७, २०६
सब्रह्मचारीन न पटिसन्थारको	₹₹	मातुगामो, दसहि धम्मेहि समन्नागतो	३३७
– पटिसन्थारको	238	मानो	६३, ११२
सब्रह्मचारीसु न कुपिती	888	मिगदाये, श्रञ्जनवने	• • •
– सावसेसदोही	388	मिगसाला, उपासिका	२०६, २१३
सिक्खाकामी	233	मिच्छता, दस	२१६
– सिक्खाय न कह्नुति	888	मिच्छादिट्टिको, पुरिसपुग्गली	१६५
– सीलवा	₹00, ₹ 50 '	में वियो, भायस्मा	Ę, 9
	१८८, २५० १,११६, ३५०	मोक्खचिकं	२६४
-		मोरनिवापे, परिव्याजकारामे	₹७०
भिक्खुना, उपसम्पादेतब्बी — निस्सयो दातब्बी	१५५	मोहविनयपरियोसाना धम्मा, दस	₹ €¥
– ।नस्सय। दातव्य। – सामणेरी पेसेतब्यो	१४६	•	
— सामणरा पसतव्या सिक्खुनी,कजङ्गलिका	१५६ १४२, १४५	य	
- जटिलवासिका	९०५, ६०३ ६६	यथाभतं निम्लित्तो एवं निरये,	
		चत्तारीसाय धम्मेहि समह	ागतो ३५३,
भिक्खुनो बलानि, कति	२४०	THE SHOP PLANT	348
– दस	२४०	- तिसाय घम्मेहि समन्नाग	तो ३५२
भिक्लू, येरा	११०	– दसहि धम्मेहि समन्नागर्त	
H H		- बीसतिया धम्मेहि समझ	ागतो ३५१
	900 000	यथाभर्त निक्लित्तो एवं सम्मे,	
मगधेसु विहरति, ग्रायस्मा सारिपुत्तो	१६४, १६६	यथाभर्तं निक्लिलो एवं सम्मे,	
नगचेसु विहरति, बायस्मा सारिपुत्तो मग्गो, बनरियो	२६६, ३२६	यथाभर्तं निक्लिसो एवं सम्मे, चत्तारीसाय घम्मेहि समन्न	ागतो ३५४
मगधेषु विहरति, बायस्मा सारिपुत्तो मगो, बनरियो – बरियो	२६६, ३२६ २६६, ३२६	यथाभर्त निक्लित्तो एवं सम्मे, चत्तारीसाय घम्मेहि समन्न – तिसाय घम्मेहि समन्नागत	ागतो ३५४ ो ३५२,३५३
नगबेसु विहरति, बायस्मा सारिपुत्तो मगो, ब्रनरियो – बरियो – कच्हो	२६६, ३२६ २६६, ३२६ ३२६	यथाभर्त निक्कितो एवं सम्गे, चतारीसाय घम्मेहि समक्ष – तिसाय घम्मेहि समक्षागतं – दसहि घम्मेहि समक्षागतं	ागती ३५४ ो ३५२,३५३ ो ३५१
मगमेसु विहरति, बायस्मा सारिपुत्ती मग्गो, फ्रारियो – परियो – कण्हो – कुक्को	२६६, ३२६ २६६, ३२६ ३२६ ३२६	यथाभर्त निक्लित्तो एवं सम्मे, चत्तारीसाय घम्मेहि समन्न – तिसाय घम्मेहि समन्नागत	ागती ३५४ ो ३५२,३५३ ो ३५१ ागती ३५१
वगवेषु विहर्रात, बायस्मा सारिपुत्तो ममो, सनरियो – सरियो – कच्ही – सुक्को मञ्जूरियानि, पञ्च	२६६, ३२६ २६६, ३२६ ३२६ ३२६	यथानर्तं निश्चित्तो एवं सम्गे, चतारीसाय घम्मेहि समक्ष – तिसाय घम्मेहि समक्षागतं – दसहि घम्मेहि समक्षागतं – बीसतिया धम्मेहि समक्ष	ागती ३५४ ो ३५२, ३५३ ो ३५१ ागती ३५१ ३५८
माचेतु विहरति, प्रायस्मा सारिपुत्तो मम्मो, प्रतरियो — प्ररियो — फ्ल्हो — पुक्को मुख्यरियानि, पञ्च मन्यरियानि, पञ्च	२६६, ३२६ २६६, ३२६ ३२६ ३२६ ६३ वेका ३४०	यथाभर्तं निक्बत्तो एवं सम्मे, चतारीसाय घन्मेहि समक्ष – तिसाय घन्मेहि समक्षागतं – दसहि घन्मेहि समक्षागतं – बीसतिया घन्मेहि समक्ष यथामूतञ्जाणदस्सनं, निब्बिदत्थं	ागती ३५४ ो ३५२,३५३ ो ३५१ ागती ३५१ ३५० १००
शगचेषु विहरति, प्रायस्मा सारिपुत्तो ममो, प्रनरियो — प्रारेखो — कच्छो — सुको सम्बद्धितानि, एक्च मनवा ध्वसम्मदियाविसमचरिया, तिर्न — प्रतेचेच्यां, तिरिच्चं	२६६, ३२६ २६६, ३२६ ३२६ ३२६ ६३ वमा ३४०	यवामर्त निक्कितो एवं सम्मे, चतारीसाय घम्मेहि समझ - तिसाय घम्मेहि समझागतं - दसहि घम्मेहि समझागतं - बौसतिया घम्मेहि समझ यवामूलञ्जावदसर्ग, निकिवदणं - तिस्रिया प्रमेहि समझ	ागती ३४४ ो ३४२, ३४३ ो ३४१ ागती ३४१ ३४८ १०० ३७४
शगचेषु विहरति, प्रायस्मा सारिपुत्तो मगो, धनरियो — परियो — कच्छो — सुन्को सन्द्रारियानि, एञ्च मनद्रा प्रसम्मचरियाचितस्चरिया, तिर्व — सस्वेच्यो, तिरिचं — सोचेच्यो, तिरिचं	२६६, ३२६ २६६, ३२६ ३२६ ३२६ ६३ वसा ३५० ३१६ ३१६	ययामते निक्कतो एवं समे, चतारीकाय समेहि समक्ष — तिसाय घम्मेहि समक्ष — दशहि धम्मेहि समक्ष — दशहि धम्मेहि समक्ष — शैस्रतिया धम्मेहि समक्ष यथामूतञाणदरसर्गं, निक्करवं — निक्कराविरागर्थं यामा, देवा मैगिसो मनसिकारी	ागती ३५४ ो ३५२,३५३ ो ३५१ ागती ३५१ ३५० १००
शगचेषु विहरति, प्रायस्मा सारिपुत्तो ममो, प्रनरियो — प्रारेखो — कच्छो — सुको सम्बद्धितानि, एक्च मनवा ध्वसम्मदियाविसमचरिया, तिर्न — प्रतेचेच्यां, तिरिच्चं	२६६, ३२६ २६६, ३२६ ३२६ ३२६ ६३ वमा ३४०	ययामते निक्कतो एवं समे,	ागती ३४४ ो ३४२, ३४३ ो ३४१ ागती ३४१ ३४८ १०० ३७४

रागविनवपरियोसाना धम्मा, दस	२६४, २६४	! वायोकसिणं	***
राजगहे, गिरिब्बजे	₹€*, ₹€₹ ₹७, १€	बाहनी, झायस्मा	£ # #
- सपोदारामे	२४७ २४७	विगतचीनमिद्धी, मिक्सुसङ्खी	२१६
– विहरति, मानन्दो	२१७	विचिकिच्छा	339
-		विचिकिच्छानीवरणं विचिकिच्छानीवरणं	६२, १११ ६१
		विज्ञा, तिस्सी	
— महा कस्सपो	३२६ ४३ ४४	विज्ञाविमुत्ति, साहारा	२७०, २७१
– सा रिपुत्तो	•२ रः १६४	विञ्ञाणकसिणं	१६१, १६३ १३४
राजन्तेपुरप्यवेसेने घादीनवो, ब्रहुमो	१६३ १६३	विञ्जाणकासण विञ्जाणञ्चायतनसञ्जा	(
– चतुत्यो	१६४ १६४	विञ्जागञ्चायतनं	7.F 0.9
– खट्टो – ततियो	१६३	विञ्ञाणुपादानस्यन्धो	
– दसमो – दसमो		. •	£2
– दसमा – दुतियो	१६४ १६३		340
– दु।तथ। – नवमो	१६४	विरागसञ्जा, कतमा	१८७
- गवन। - पञ्चमो	१६३	विरागी, विमुत्तिञ्जाणदस्सनत्यी	३४८
– पठमी – पठमी	१६३		२७१
- पठना - सत्तमो	१६४	विरियबलं	१२, १३
	, १५०, १५३	विरियसम्बोज्झङ्गो	२७०
	., ₹ . ♥, ₹.₹. ₹.₹. ११२	े विरेचन, मरियं । — देन्ति तिकिच्छका	२७६, २७७
रूपरागो	¥7		२७६
रूपसञ्जा	£3	विवादमूलानि, दस	१६०
रूपुपादानक्ल न्थो	• • • • • • • • • • • • • • • • • • • •		३३द
ल		विहिंसावितको	
लाभमच्छरियं	₹3	बृसितवा वेदनुपादानक्सन्धो	१११ E २
लोकायतिका, बाह्मणा	६६	वित्युपायानमञ्जामाः विलामो, बाह्यणो	३६, ३७
लोहितकसिणं	१३५	वेसालिय विहरति, ग्रायस्मा ग्रा नः	
4		् — भगवा	१६७, २०६
	२६४	वेळवने	140, 104
वस्तूकं वचीकम्मन्तसन्दोसक्यापत्ति, चतुन्त्रिका		- कलन्दकनिवापे	४३, ४४,२२६
वचीकम्मन्तसम्पत्ति, चतुब्बिधा	२०६, २०४ ३४३, ३४६	स	
वजाकमन्तरसम्यारा, पञ्चापना वज्जियमाहितो, गहपति	२४२, २४ ५ २४२, २४४		
विश्वयो, दस	₹05	सकदागामिपत्तो	२०६
वण्णमच्छरियं	F3	सकदागामी	२६
वनसण्डे, बलिहरणे	१६१	सक्कायदिद्धि	६२, १११
वमनं, घरियं	२७६	सक्केसु विहरति, भगवा १६४, सक्को, मन्दियो	205, 30£, 306
वाचाय प्रथम्भचरिया, चतुब्बिधा	388		eo F
- भ्रसीचेथ्यं, तिविधं	३१६, ३२०	- महानामी	१७१
- वस्त्रवरिया, चतुन्त्रिया	\$ 4 (0)	सम्मा, एकन्तसुखा सङ्खारपादानस्वन्धो	३३६ ६२
– सोचेय्यं, चतुन्यिषं	३१६, ३२०		2 . 3 . §
417-17 171-17	1101110	material selferal	404

[tx]

सङ्गाहबसं	१२, १३	सप्युरिससंसेवो	156, 168
सङ्घनेदो	१५७	सम्बलीके भनभिरतसञ्जा	१८७
सङ्ख्यामगी	१५७, १५८	सब्बसङ्खारेसु भनिच्छासञ्जा	१ 55
सिन्तपरियायकुसली, भिक्सु	१७२	सब्बे घम्मा, समतोगधा	१५४
सञ्ज्ञिकातस्वी, श्रम्मो	३०२	– किंग्राविपतेय्या	१८३
सञ्चेतनिकानि, कम्मानि	३४३, ३४४	– किंउत्तरा	१८४
सञ्जा, चतस्सी	१४८	– किंधोगधा	१५४
– द स	१८३	किपमुखा	१८३
नव	**	– किपरियोसाना	१=४
सञ्जावेदयितनिरोधो	<i>e3</i>	– किम्लका	8=3
सञ्जुपादानक्सन्त्री	६२	- किसमुदया	253
	, १६१, १६४	– किंसमीसरणा	१८३
सतिसम्पजञ्जा	१६१, १६४	- किसम्भवा	१८३
सतिसम्बोज्ज्ञ ङ्गो	२७०, २७१	छन्दम् लका	१८४
सत्तनखतुपरमो	२७	- निब्बानपरियोसाना	१८४
सत्त, धम्मा	२७०	पञ्जूत्तरा	१८४
– बोज्झञ्जा	१६१, २७०	– फस्ससमुदया	१५४
– साहारा	888	– मनसिकारसम्भवा	१८४
विञ्ञाणद्वितियो	१४१	विमुत्तिसारा	१८४
सत्ता, माभस्सरस वत्त निका	688	वेदनासमोसरणा	8=8
– तिरच्छानयोनिका	३३८	– सताधिपतेय्या	१८४
सत्तावासा, नव	४२	- समाधिप्यमुखा	१८४
सत्तावासो, महुमो	४२	समणसञ्जा, तिस्सो	२७०
– चतुत्थो	४२	समणो, गोतमो	386
– छट्टो	85	समाधि, यथाभूतञ्जाणदस्सनत्यो	६६, ३५७
– ततियो	४२	 यथाभूतञ्जाणदस्सनानिसंसो 	ee, 340
– दुतियो	४२	समाधिसम्बोज्झञ्जो	२७१
पञ्चमो	४२	समिद्धि, बायस्मा	30
– पठमो	४२	सम्बाधी	द४, द५
- सत्तमो	४२	सम्बोधिपक्खिकानं धम्मानं, चतुत्वी उ	पनिसा ४
सद्धम्मस्सवनं, साहारं	888	– तर्तिया उप	रनिसा ४
सद्धम्मो, कतमो	३००, ३२६	– दुतिया उप	
सदा	१६१	– पञ्चमी उ	
सदो, भागस्मा	\$ 60	- पठमा उप	•
सद्धो, पुरिसपुग्गलो	१६६, १६६	सम्मत्ता, दस	784
– भिक्सु	२२२	सम्मप्पधाना, चत्तारो	£ Ę
सनककुमारेन, बह्युना	३७१	सम्माविद्विको, पुरिसपुग्गलो	१ ६५
सन्दिद्विको, धम्मो	50	सरीरद्वा धम्मा, दस	१६६
सन्दिष्टिकं, निब्बानं	50	ससङ्खारपरिनिब्दायी	२६
सप्पुरिसधम्मो, कतमो	३००, ३३०	सहम्पति, बह्या	58€

सहस्सी, लोकघातु	8.A.X	साहारा, भवतण्हा	\$3\$
सहस्सं, प्रपरगोयानानं	888	– विज्जाविमुस्ति	939
– उत्तरकुरूनं	8.8.7	सिक्सादुब्बल्यानि, पञ्च	£8, £4, £5
– चातुम्महाराजिकानं	\$ 8%	सीलब्बतपरामासो	£3, १११
- जम्बुदीपानं	१४४	सीलवा, पुग्गली	288
तार्वातसानं	१४४	सुक्कमग्गी, कतमो	800
– दुसितानं	8.R.K	सुबको, मग्गो	३ २६
– निम्मानरतीनं	१४५	सुखविपाको, धम्मो	२६६, ३२८
षरनिम्मितवसवसीनं	१४४		
– पुब्बविदेहानं	१४५	सुखुदयो, धम्मो	२६६, ३२८
ब्रह्मलोकान	१४४	सुखं समाघत्य, समाघानिसंस	ex, 3x0
– बामान	8.8.X	सुचरितानि, तीणि	१६१
– सि नेश्पव्यतराजानं	68 X	साहारानि	\$ 6.8
साकेते	7.5 a.o.c.	सुतवा, परिव्वाजको	१७
साधु, कतमं	२६७, ३२५ १६५, १६६	सुदत्तस्य उपासकस्य पुत्तो, सद्धो	305
सामण्डकानि, परिव्याजको		सुभृति, ग्रायस्मा	३७६
सारणीया धम्मा, दस	१६६, १७१	सोचेम्य, ग्ररियस्स विनये	३१७
सारिपुत्तमोग्गल्लाना, पेसला •	735	स्वाक्खाती धम्मो भगवता	80
सारिपुत्तो, घायस्मा ('घायस्मा सारि		सयोजनानि, तीणि	7 \$
>	दहस्य)	– दस	१११, ११२
सावज्जी, धम्मो	२६८, ३२७	- पञ्च उद्धम्भागियानि	१११, ११२
सावत्यियं	१०६, १०७	– स्रोरम्भागियानि	
– विहरति,भगवा ३, ६ ३४,११⊏,१३५	t, 70, 78,	ससप्पजातिका, तिरच्छानयोनि	३३८, ३३६
१७२, १६४, २०१		ससप्पनीयपरियायो, धम्मपरियायो	३३८
	, २४८, ३५१		***
सासवी, घम्मी	२६=, ३२७	ह	
साहारा, भ्रविज्जा	१८६	हिरीमा, पुरिसपुग्गलो	8€=
	0		
	गाय	ायो	
ग्रत्थस्स पत्ति हदयस्स सन्ति	१३४, १३६	नमो ते पुरिसाजङङा	348, 340
भ्रप्पका ते मनुस्सेसु	३०७, ३०८	पुरिसस्स हि जातस्स	२३७, २३६
ग्रप्यमत्तको ग्रयं कलि	२३७, २३६	ये च खो सम्मदक्खाते	३०७, ३०८
घसेखेन च सीलेन	888	येसं सम्बोधियञ्जेसु	₹0७, ₹05
म्रापायिको नेरियको	१५८	यो निन्दिय पसंसति	२३७, २३६
कण्हं धम्मं विप्पहाय	३०७, ३०८	सतं सहस्सानं निरब्बुदानं	२३७, २३६
कामञ्द्रन्दो च व्यापादो	१११	सद्धाय सीलेन च योष वहुति	308
सत्तियो सेट्ठो जनेतिस्म	३७१	_	111
तत्राभिरित्मिच्छेय्य	३०७, ३०८	स वे पञ्चङ्गसम्पन्नो	
धनेन धञ्जेन च योध वहुति	२०=	सुखा सङ्घस्स सामगी	१५६

[05]

उपमायो

७ नगाया	
सुरियस्स, भिन्सचे, उदयतो एतं पुन्यञ्जमं	787
सैस्यवापि धाकाते	740
सेय्यवापि, घानन्द, सुक्षिनो दुक्खं उप्पन्जेय्य	७६–५१
सैम्यवापि, बावुसी उत्तिय, रञ्जो पञ्चन्तिमं नगरं	२५७
सेम्ययापि, बाबुसो, काळपक्ले वन्दरस या रति वा	१६७, २००, २०१
सेम्ययापि, बाबुसी पुरिसी घड्डी व समानी घड्डवाद वदेय्य	628
सेम्ययापि, बाबुसो, पुरिसो दलिही व समानी बहुवादं वदेग्य	१३ २
सेय्यवापि, बाबुसी, पुरिसी सारश्यिकी सारगवेसी	२८४, ३१०
सेव्यवापि, बाबुसो, इक्सी सासापलासविषत्री	१०२, १०३, ३६०—३६२
सेव्यथापि, ग्रावुसी, इन्छो साखापलाससम्पन्नो .	१०३, १०४, ३६०, ३६२, ३६३
सेम्यवापि, बाबुसो, सहायको सहायकं एवं बदेय्य	२२६
सेय्यवापि, बाबुसो, सिलायूपो सोळसकुक्कुको	¥¥
सेय्यवापि, ब्रावुसो, सुखिनो दुवल उप्पञ्जेय्य .	५४–५६
सेय्यवापि उदके	740
सेय्यथापि, उपालि, दहरो कुमारो भन्दो उत्तानसेय्यको	२६४
सेय्ययापि, उपालि, महाउदकरहदो .	२६३
सेय्यवापि तापुरिमिका देवता	₹X
सेय्यवापि, नन्दक, पाणको चतुष्पादको भ्रस्स	१०
सैम्यवापि, नन्दिय, भिक्लु असमयविमुत्तो करणीयं अत्तनो न समनुपस्सति	30€
सेय्यवापि नाम दळहघम्मा धनुमाहो सिन्छितो	Ęu
सेय्यवापि नाम पक्सी सकुणो येन येनेव डेति	२६६
सेय्यवापि पक्सी सकुणो	२६१
सेब्यवापि पवविद्यं	748
सेय्यथापि पुत्रवे झगारियभूतो	१ =, १ €
सेम्पवापि, ब्राह्मणा, चत्तारो पुरिसा चतुहिसा ठिता .	६७
सेव्यवापि, भन्ते भानन्द, पुरिसो एकं निर्धि गवेसन्तो	₹<७
सेय्यवापि, भन्ते, बार्पास्म सुर्वि पि निक्सिपन्ति	२२
सेय्यवापि, भन्ते, इत्वी वा पुरिसो वा दहरो युवा	२३
सेय्यवापि, भन्ते, उसमो ख्रिन्नविसाणो सूरतो	२३
सैय्यवापि, भन्ते, चण्डालकुमारको कलोपिहत्यो	२३
सेय्यथापि, भन्ते, तेजो सुर्वि पि डहति श्रसुर्वि पि डहति	२२
सेय्यथापि, मन्ते, पठवियं सुचि पि निक्खिपन्ति प्रसुचि पि निक्खिपन्ति	78
सेय्यवापि, भन्ते, पुरिसो भेदकवालिकं परिहरेय्य	२३
सेव्यवापि, मन्ते, रजोहरणं सुनि पि पुञ्छति बसुनि पि पुञ्छति	२२
सेव्यवापि, मन्ते, वायो सुर्वि पि उपवायति प्रसुचि पि उपवायति	े २२
सेव्यवापि, भिक्सवे, प्रपण्णको मणि उद्घंखित्तो येन येनेव पतिद्वाति	३४२, ३४५
सेय्यवापि, त्रिक्सवे, घरससळु क्रूस्स किञ्चापि एवं इच्छा उप्पण्जेय्य	२३३
सेम्यवापि, विक्लवे, प्रादित्तवेली वा प्रादित्तसीसी वा	१७३, १७८, १८२

[१६]

सेव्ययापि, भिक्खवे, इत्यी वा पुरिसो वा दहरी युवा १७२, १७४, १७	७६, १७७, १ ८१
सेय्यवापि, भिक्सवे, इस्सासो वा इस्सासन्तैवासी वा तिणपुरिसरूपके वा मत्तिकापुरूजे वा	£8-£8
सेय्यथापि, निक्लवे, उच्छुबीज वा सालिबीज वा .	२७२
सेय्यथापि, भिनस्तवे, उपरिपब्बते थुल्लफुसितके देवे वस्सन्ते	860-868
सेय्ययापि, भिक्लवे, काळपक्को चन्दरस या रत्ति वा	113
सेय्यथापि, भिक्खवे, कृटागारस्म या काचि गोपानसियो .	22%
सेय्यथापि, भिक्तवेत, गण्डो श्रनेकवस्सगणिको	३ २
मेय्यथापि, भिक्लवे, गावी पञ्चनेय्या पण्डिता व्यक्ता	খ ড
सेम्पथापि, भिक्लवे, गानी पटवतेय्या बाला भ्रव्यत्ता	খুড
सेय्यथापि, भिक्तवदे, जुण्हपक्ले चन्दरस या रत्ति वा	११४
सेय्यथापि, सिक्ववे, निम्बवीज वा कोसातिकवीज वा .	२७२
सेय्यवापि, भिक्सवे, भद्दस्स श्रस्साजानीयस्स किञ्चापि न एव इच्छा	२३४
सेम्यवापि, भिक्खवे, या काचि तारकरूपानं पभा, सब्बा ता	११६
सेय्यवापि, भिक्खवे, या काचि महानदियो .	११६
सैय्यथापि, भिक्खवे, यानि कानिचि जञ्जलानं पाणानं पदजातानि	११५
सेय्यथापि, भिक्खवे, ये केचि खुद्दराजानो, सब्बे ते	११६
मेय्यथापि, भिक्सवे, ये वेनि पुष्फगन्धा	११६
सैय्यथापि, भिक्खवे, ये वेःचि मुलगन्धा	११५
मेय्यथापि, भिक्लवे, ये वेःचि सारगन्धा	११६
सेय्ययापि, भिक्लवे, मरदसमये विद्धे विगतवलाहके देवे .	११६
सेय्यथापि, भिक्खु, वीसति ब्रटटा निरया	२३६
सेय्यथापि, भिक्खुं, वीसति ग्रबबा निरया	२३८
सेय्यथापि, भिक्क्षु, बीसति धन्दुदा निरया	२३८
सेय्यथापि, भिक्खु, वीसति ग्रहहा निरया	355
सेय्यथापि, भिक्खु, वीसति उप्पलका निरया .	3 7 7
सेय्यवापि, भिक्खुं, वीसति कुमुदा निरया	3 7 7
सेय्यवापि, भिक्खु, वीसतिखारिको कोसलको तिलवाहो	735
सेय्यथापि, भिक्खुं, वीसति निरब्बुदा निरया .	२३८
सेय्यथापि, भिक्खु, वीसति पुण्डरीका निरया	२३६
सेव्यथापि, भिक्लुं, वीसति सोगन्धिका निरया	२३६
पेक्स वर्षि प्रस्ता सकते न देश सकते न निकारिका	

सुद्धिपणां

विद्वे	पन्तियं	ससुद्धपाठी	सुद्धपाठो	विद्वे	वस्तिवं	बुद्धपाठो	समुद्धपाठी
१४	٧	ग्रसवितस्वी	भसे वितब्बो	£38	१०	० ग्रसवरं	• झसंबरं
१५	58	तेनावसी	तेना वुसी	184	₹, १३	एकवीजिस्स	एकबीजिस्स
84	X	ग्रस वितम्बो	असेवितव्यो	२३२	(सिरो)	? ३२	₹₹?
१६	२६	सेवि	सेवि-	२४४	१८	भत्तान	प्रतान
	१३, १=		हीनं	२५७	२६	गतानि	गत्तानि
3 X	8	ग्रत्थ विष्याटिसारिनो	घत्यं विप्पटिसारिनो	२५०	39	मिच्छादिद्वि-	मिच्छादिद्वि,
80		ाश्रोहमस्मि -	पश्रोहमस्मि	388	٤	समगगनन्दी	समग्गनन्दी
38		समापपन्नस्स	समापन्नस्स	356	२२	करव्य	करेम्य
308	•	सय्यषीदं	सेय्यथीदं	३७२	२१	बुद्धानुपस्सति	बुद्धानुस्सति
888	१६	इम	इमे	348	१५	वेसाली	वेसाली
288	2	तस्सा	तस्स	/ //	"	वेलुवगामको	बेलुबगामको
388	१५	वरा	वेरा	३८६	१८	उपक्सा ०	उपेक्सा ०
638	२६	।क्को ति	सक्कोति	,,	१६	प्रप्यभागेन	म्रप्यमाणेन
3 🕫 🤋	×	पनतं	पनेतं	३८७	£	योगन्समं	योगक्खेमं
१६१	१८	चोदेतुकामन	चोदेतुकामेन द्वे	388	२१	सारिपुत	सारिपुत्तं
१६७	१	Œ	ā -	385	१७	रससु	रसेसु

प्रकाशक : जिल्लू कारवील कारवार, सन्त्री, पालि प्रकाशन सच्छल, विहार, नालच्या (पटमा) मुद्रक : जी कुण्यचन बेरी, विद्यालीचर मेस प्राह्मेद लिसिटेड,

कुञ्चननं बरा, त्वसामान्वर प्रस प्राह्वट ।लामटड, डी० १४/२४, मानमन्विर, वारावसी–१.